

В Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

43

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΗΣΗ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Θ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

**Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ της ΚΕ του ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ
43

Μάρτης — Ἰούνης 1921

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ 43ος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν περιέχει τά ἔργα πού γράφτηκαν τό Μάρτη-Ἰούνη τοῦ 1921 σέ συνθῆκες περάσματος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους στή νέα οἰκονομική πολιτική.

Κεντρική θέση στόν τόμο κατέχουν οἱ ἐργασίες πού εἶναι ἀφιερωμένες στή θεωρητική θεμελίωση καί ἐξήγηση τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς (ΝΕΠ), καθώς καί οἱ ἐργασίες πού ἔχουν σχέση μέ τήν πρακτική δράση τοῦ Λένιν γιά τήν ἐφαρμογή τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Τά ἔργα τῆς περιόδου αὐτῆς δείχνουν τήν ἀνειρήνευτη πάλη τοῦ Λένιν γιά τό δυνάμωμα τῆς ἑνότητας τοῦ Κόμματος καί τή διεύρυνση τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας· οἱ ἐργασίες αὐτές ἀποκαλύπτουν τή σημασία τῶν συνδικάτων στίς καινούργιες συνθῆκες, φωτίζουν τήν ἐθνική πολιτική τοῦ Κόμματος καί ἄλλα ζητήματα.

Τό πέρασμα στήν εἰρηνική οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ γινόταν σέ περίπλοκες συνθῆκες. Στίς ἐργασίες πού περιέχονται στόν τόμο γίνεται βαθιά ἀνάλυση τῆς διεθνοῦς καί τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης τῆς χώρας. Ἡ διεθνής ἀστική τάξη, ἀφοῦ νικήθηκε στόν ἀνοιχτό πόλεμο κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, κατάστρωνε σχέδια οἰκονομικοῦ της στραγγαλισμοῦ. Συνάμα παρέμεινε ὁ κίνδυνος στρατιωτικῆς ἐπίθεσης κατά τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Ὡστόσο, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, ἡ ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων ἀνάμεσα στά ἰμπεριαλιστικά κράτη καί τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων στό ἐσωτερικό τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, τό δυνάμωμα τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στίς ἀποικίες καί στίς μισοαποικίες, καθώς ἐπίσης καί ἡ ὑποστήριξη

ἀπό τό διεθνές προλεταριάτο τοῦ πρώτου στόν κόσμο σοσιαλιστικοῦ κράτους ἐμπόδιζαν τήν πραγματοποίηση τῶν προθέσεων τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Αὐτοί ἀκριβῶς οἱ παράγοντες εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά σταθεροποιηθεῖ στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1921 ἡ διεθνής θέση τῆς Σοβιετικῆς χώρας, νά δημιουργηθεῖ μιά κάποια ἰσοροπία δυνάμεων, ἔστω «προσωρινή καί ἀσταθής, ὡστόσο ὅμως ἰσοροπία» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 340).

Τό Σοβιετικό κράτος, καθοδηγούμενο ἀπό τή λενινιστική ἀρχή τῆς εἰρηνικῆς συνύπαρξης κρατῶν μέ διαφορετικά κοινωνικά συστήματα, σύναψε μιά σειρά συμφωνίες μέ τίς χῶρες τῆς Δύσης καί τῆς Ἀνατολῆς (Φιλλανδία, Πολωνία, Περσία (Ἰράν), Ἀφγανιστάν, Τουρκία κ.ἄ.). Συνάπτονταν ἀμοιβαῖα ἐπωφελεῖς ἐμπορικές συμφωνίες μέ τήν Ἀγγλία καί τή Γερμανία. Ὁ Λένιν θεωροῦσε τίς ἐπιτυχίες πού σημειώθηκαν τήν περίοδο αὐτή στό διεθνή στίβο μεγαλειώδη νίκη, ἡ ὁποία ἔδοσε τή δυνατότητα νά συγκεντρωθοῦν οἱ δυνάμεις τῆς Δημοκρατίας στήν εἰρηνική δημιουργική δουλιά.

Ἡ ἐσωτερική κατάσταση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολη. Ἡ λαϊκή οἰκονομία καταστράφηκε τελείως, ἐξαιτίας τοῦ τετράχρονου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, τοῦ τρίχρονου ἐμφυλίου πολέμου καί τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης. Ἡ ἄνοιξη τοῦ 1921 ἔφερε συμπληρωματικές οἰκονομικές δυσκολίες. Ἡ σιτοδεία μεγάλωσε τίς στερήσεις τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Ἡ χώρα δοκίμαζε τρομερή ἔλλειψη καυσίμων, οἱ περισσότερες ἐπιχειρήσεις δέν λειτουργοῦσαν, ἔπαψαν νά κινοῦνται πολλοί σιδηρόδρομοι. Ἡ ἀπότομη ἐπιδείνωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης ὁδήγησε σέ σοβαρές πολιτικές περιπλοκές. Ἡ ἐργατική τάξη διασκορπιζόταν, ἕνα τμῆμα της ἐκφυλιζόταν ταξικά. Ὅλα αὐτά ἐξασθένιζαν τήν κοινωνική βάση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, δημιουργοῦσαν ἀπειλή γιά τήν ὕπαρξη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἀγροτιά ἔκφραζε δυσαρέσκειες γιά τό σύστημα τοῦ παρακρατήματος πού τῆς ἀφαιροῦσε τό κίνητρο γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας της. Ἡ πολιτική τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ», πού ὑπαγορεύτηκε ἀπό τόν πόλεμο, ἦρθε σέ ὀξεία ἀντίθεση μέ τίς νέες συνθῆκες τῆς εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας. Τή δυσαρέσκεια τῶν ἀγροτῶν καί τίς δυσκολίες τοῦ περάσματος τῆς χώρας ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη προσπάθησαν νά ἐκμεταλλευτοῦν τά ὑπολείμματα τῶν ἀντεπαναστατικῶν κομμάτων — οἱ καντέτοι, οἱ ἐσέροι, οἱ μενσεβίκοι, οἱ ἀναρχικοί, οἱ ἀστοί ἐθνικιστές.

Σέ μιά σειρά μέρη τά στοιχεῖα αὐτά μπόρεσαν νά ὀργανώσουν κουλάκικες ἐξεγέρσεις. Στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1921 ξέσπασε ἡ ἀνταρσία τῆς Κρονστάνδης, πού ὀργανώθηκε ἀπό τά μικροαστικά κόμματα καί τούς λευκοφρουρίτες. Ἡ ὄξυνση τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης προκαλοῦσε ταλαντεύσεις ἀνάμεσα στά ἀσταθῆ μέλη τοῦ Κόμματος.

Σ' αὐτές τίς ἐξαιρετικά περίπλοκες καί δύσκολες συνθῆκες τό Κομμουνιστικό κόμμα καί ὁ ἀρχηγός του Β. Ι. Λένιν ἔδειξαν μεγαλοφυή διορατικότητα στόν καθορισμό τῶν τρόπων τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, διορατικότητα θεμελιωμένη στή βαθιά γνώση τῶν νόμων τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης.

Ὁ τόμος ἀρχίζει μέ τά ὑλικά τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ Κόμματος πού ἔγινε στίς 8-16 τοῦ Μάρτη 1921, τό ὁποῖο χάραξε τήν ἱστορική καμπή τῆς χώρας ἀπό τόν «πολεμικό κομμουνισμό» στή νέα οἰκονομική πολιτική. Στόν τόμο δημοσιεύονται 27 ντοκουμέντα πού ἔχουν σχέση μέ τό συνέδριο, ἀπό τά ὁποῖα 12 δημοσιεύονται στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά πρώτη φορά. Τά ὑλικά αὐτά ἀπεικονίζουν τήν τεράστια δουλιά τοῦ Λένιν γιά τήν προετοιμασία καί τή διεξαγωγή τοῦ συνεδρίου. Ὁ Λένιν ἐκφώνησε λόγο κατά τήν ἔναρξη τοῦ συνεδρίου καί ἔκανε εἰσηγήσεις πάνω στά πιό βασικά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης: γιά τήν πολιτική δράση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση, ἐκφώνησε τόν τελικό λόγο πάνω στό καθένα ἀπ' αὐτά τά θέματα καί ἐκφώνησε ἐπίσης λόγους: γιά τά συνδικάτα, γιά τό ζήτημα τῶν καυσίμων καί μίλησε κατά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου. Ὁ Λένιν ἔγραψε τά σχέδια τῶν βασικῶν ἀποφάσεων (βλ. σελ. 85-97). Τό Χ συνέδριο ἦταν τό πρῶτο συνέδριο πού συνῆλθε σέ εἰρηνικές συνθῆκες. Ἡ νέα κατάσταση ἔδινε τή δυνατότητα στό Κομμουνιστικό κόμμα καί στό Σοβιετικό κράτος νά ὑπαγάγουν ὅλη τή δράση τους στήν ἐκπλήρωση τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων.

Στίς ὁμιλίες του στό συνέδριο, καθώς ἐπίσης καί στίς ἐργασίες πού ἔγραψε μετά τό συνέδριο, ἰδιαίτερα στήν μπροσούρα «Γιά τό φόρο σέ εἶδος», ὁ Λένιν θεμελίωσε θεωρητικά τήν ἀναγκαιότητα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς στή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό, ἀποκάλυψε τήν οὐσία καί τή σημασία της.

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση σέ μιά χώρα, ὅπου τήν τεράστια πλειοψηφία ἀποτελοῦν οἱ μικρογεωρ-

γοί-παραγωγοί, μπορεῖ νά ἔχει ἐπιτυχία μόνο μέ τόν ὅρο τῆς συμφωνίας ἀνάμεσα στό προλεταριάτο πού κρατᾶ στά χέρια του τήν κρατική ἐξουσία καί στήν πλειοψηφία τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Γι' αὐτό, κύριο περιεχόμενο τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ὁ Λένιν θεωροῦσε τήν ἀποκατάσταση σταθερῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, σάν ἀνώτατης ἀρχῆς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, βάσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, βασικότατου ὅρου τῆς νικηφόρας οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. 10-20 χρόνια καλῶν σχέσεων μέ τήν ἀγροτιά, ἔλεγε, καί ἡ νίκη σέ παγκόσμια κλίμακα θά ἐξασφαλιστεῖ. Ἡ στρατιωτικοπολιτική μορφή τῆς συμμαχίας αὐτῆς, πού διαμορφώθηκε στήν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καί τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης, ἀποδείχτηκε ἀνεπαρκής στίς εἰρηνικές συνθῆκες. Ἦταν ἀπαραίτητο νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ σταθερή οἰκονομική συμμαχία τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, ἡ οἰκονομική σύνδεση τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ.

Ὁ Λένιν, καθορίζοντας τούς συγκεκριμένους τρόπους καί μεθόδους τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἔδειξε ὅτι ἡ νέα οἰκονομική πολιτική ἦταν συνέχιση καί ἀνάπτυξη τοῦ σχεδίου δημιουργίας τῶν βάσεων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, πού χαράχτηκε τήν ἄνοιξη τοῦ 1918. Ὁ Λένιν, παίρνοντας ὑπόψη τήν ἰδιομορφία τῆς κατάστασης τοῦ 1921, ἐπεξεργάστηκε ὁλόπλευρα τό ζήτημα τῆς χρησιμοποίησης τῆς ἀγορᾶς καί τοῦ ἐμπορίου. Οἱ μορφές τῆς οἰκονομικῆς σύνδεσης ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί στήν ἀγροτική οἰκονομία καθορίζονταν βαθμιαῖα μέ βάση τήν πείρα. Στήν ἀρχή τοῦ περάσματος στή νέα οἰκονομική πολιτική ὁ Λένιν θεωροῦσε δυνατό νά ἐπιτραπεῖ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου μόνο στά πλαίσια τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας, θεωρώντας ὅτι ἡ οἰκονομική σύνδεση ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό θά εἶναι μιά ὀργανωμένη κυκλοφορία ἐμπορευμάτων μέσω τῶν κρατικῶν ὀργάνων καί τῶν συνεταιρισμῶν. Ἀργότερα, τό φθινόπωρο τοῦ 1921, κατέληξε στό συμπέρασμα ὅτι ἡ μοναδικά παραδεκτή μορφή σύνδεσης τῶν ἀγροτῶν, σάν μικροεμπορευματοπαραγωγῶν, μέ τή βιομηχανία εἶναι τό ἐμπόριο.

Ὁ Λένιν ἔπαιρνε ὑπόψη του ὅτι ἡ ἀποδοχή τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου σημαίνει μερική ἀναβίωση τῶν καπιταλιστικῶν στοιχείων και ὅτι σ' αὐτό ὑπῆρχε ἕνας ὁρισμένος κίνδυνος. Ὅμως ἡ νέα οἰκονομική πολιτική, τόνιζε, δέν προϋποθέτει καθόλου ἀποδοχή πλήρους ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία

περιόριζε καί ρύθμιζε τό ἐμπόριο, ξεκινώντας ἀπό τά συμφέροντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἐνῶ συνάμα ἀνέπτυσσε τό κρατικό καί τό συνεταιριστικό ἐμπόριο. Ὁ Λένιν καλοῦσε «νά ἀναπτύξουμε τίς ἀνταλλαγές μέ κάθε τρόπο καί μέ κάθε θυσία, χωρίς νά φοβόμαστε τόν καπιταλισμό, γιατί τά πλαίσιά του στή χώρα μας (μέ τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης στήν οἰκονομία, μέ τήν ἐργατοαγροτική ἐξουσία στήν πολιτική) εἶναι ἀρκετά στενά, ἀρκετά «περιορισμένα»» (σελ. 231).

Ὁ Λένιν, ἐπεξεργαζόμενος τή νέα οἰκονομική πολιτική, θεωροῦσε ἀπαραίτητο νά στρέψει τό ἰδιωτικό κεφάλαιο πρός τήν κατεύθυνση τοῦ «κρατικοῦ καπιταλισμοῦ», τόν ὁποῖο θεωροῦσε σάν ἕνα πιθανό μεταβατικό μέτρο πρός τό σοσιαλισμό καί σάν μέσο ἐπιτάχυνσης τῆς ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας. Σάν μορφή πρακτικῆς χρησιμοποίησης τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ ὁ Λένιν πρότεινε τίς ἐκχωρήσεις, τήν ἐνοικίαση ἀπομέρους τῶν ἰδιωτῶν ἐπιχειρηματιῶν μικρῶν φάμπρικων, ἐργοστασίων, βιοτεχνιῶν, τόν ἀστικό συνεταιρισμό κ.ἄ. Ὡστόσο, τόνιζε ὅτι ὁ βαθμιαῖος σοσιαλιστικός μετασχηματισμός τῆς καπιταλιστικῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας μέσω τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ δέν σημαίνει καθόλου εἰρηνική ἐνσωμάτωση τοῦ καπιταλισμοῦ στό σοσιαλισμό, ἀλλά πραγματοποιεῖται σέ μιά ἰδιότυπη μορφή πάλης ἀνάμεσά τους, ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀστική τάξη.

Ἡ χρησιμοποίηση τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ στή Σοβιετική Ρωσία ἦταν περιορισμένη καί δέν ἔπαιξε σοβαρό ρόλο στήν οἰκονομία τῆς μεταβατικῆς περιόδου, γιατί οἱ ξένοι καπιταλιστές δέν θέλησαν νά πάρουν ἐκχωρήσεις, ὑπολογίζοντας ὅτι δέν εἶναι σταθερή ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἐνῶ ἡ ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μας πραγματοποιοῦνταν πολύ γρήγορα, ἀπ' ὅ,τι μποροῦσε νά ὑπολογίσει κανείς τό 1921. Ἡ δυνατότητα ὅμως χρησιμοποίησης τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ πρός τό συμφέρον τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ ἐπιβεβαιώθηκε στήν πράξη στίς χῶρες τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας.

Ὁ Λένιν, θεωρώντας τή νέα οἰκονομική πολιτική σάν γενική γραμμή τοῦ Κόμματος, ἀπό τήν ἄποψη τῆς στρατηγικῆς, καθόρισε τό κύριο καθῆκον της — τήν οἰκοδόμηση τῶν θεμελίων τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας, τή δημιουργία ἰσχυρῆς μηχανοποιημένης βιομηχανίας. Σχετικά μ' αὐτό ὁ Λένιν τόνιζε τή σημασία τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ στή δημιουργία τῆς ὑλικῆς βάσης τοῦ σοσιαλισμοῦ. «*Ἄν* γίνει ἐξηλεκτρισμός μέσα σέ 10-20 χρόνια» —

ἔγραφε ὁ Λένιν — «δέν εἶναι καθόλου φοβερός ὁ ἀτομικισμός τοῦ μικρογεωργοῦ καί τό ἐλεύθερο ἐμπόριό *του* στίς τοπικές συναλλαγές. *Ἄν* δέν γίνει ὁ ἐξηλεκτρισμός εἶναι ἀναπόφευκτη *ὁπωσδήποτε* ἡ ἐπιστροφή στόν καπιταλισμό» (σελ. 382).

Μέ τήν ὑλικοτεχνική βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ, μέ τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς χώρας ὁ Λένιν συνέδεε καί τίς προοπτικές τῆς σοσιαλιστικῆς ἀναδιοργάνωσης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Ἀκόμη τότε ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε τό ρόλο τῶν συνεταιρισμῶν στήν ὀργάνωση καί ἀναδιαπαιδαγώγηση τῶν ἀγροτικῶν μαζῶν. «Ἡ συνεταιριστική πολιτική — ἔγραφε ὁ Λένιν — σέ περίπτωση ἐπιτυχίας, θά μᾶς δόσει μιά ἄνοδο τοῦ μικρονοικοκυριοῦ καί θά διευκολύνει τό πέρασμά του, μέσα σέ ἀπροσδιόριστο χρονικό διάστημα, στή μεγάλη παραγωγή πάνω στίς ἀρχές τῆς ἐθελοντικῆς συνένωσης» (σελ. 227). Ἡ ἰδέα αὐτή τῆς συνεταιροποίησης τῆς ἀγροτιᾶς βρῆκε τήν παραπέρα ἀνάπτυξή της στά κατοπινά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἡ λενινιστική οἰκονομική πολιτική ἀποσκοποῦσε στήν προσέλκυση τῶν βασικῶν μαζῶν τῆς ἀγροτιᾶς στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση, ἐξασφάλιζε τή δυνατότητα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τίς κοινές προσπάθειες τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς.

Πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ψήφισε ἀπόφαση γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, πού ἀποτέλεσε τή βάση ἀντίστοιχου νόμου, τόν ὁποῖο ψήφισε ἡ ΠΚΕΕ.

Τό συνέδριο ἐνέκρινε ἐπίσης τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀπόρων ἀγροτῶν, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο δινόταν ἐντολή στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά κινητοποιήσει τίς δυνάμεις καί τά μέσα τῶν σοβιετικῶν ὀργάνων γιά τήν ἐφαρμογή ἐπειγόντων μέτρων γιά τή βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν.

Τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἔδοσε ἰδιαίτερη προσοχή στό ζήτημα τῆς ἑνότητας τοῦ Κόμματος. Χωρίς τή συσπείρωση στόν ἀνώτατο βαθμό τῶν κομματικῶν δυνάμεων, χωρίς σιδερένια πειθαρχία στό Κόμμα, χωρίς τήν ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἑνότητά του δέν ἦταν δυνατό νά πραγματοποιηθεῖ τό ἐξαιρετικά δύσκολο πέρασμα στή νέα οἰκονομική πολιτική καί νά οἰκοδομηθεῖ μέ ἐπιτυχία ὁ σοσιαλισμός. Οἱ τροτσκιστές, «ἡ ἐργατική ἀντιπολίτευση», «οἱ ντετσίστες» καί οἱ ἄλλες ὀπορτουνιστικές ὁμάδες μέ τή φραξιονιστική τους πάλη, μέ τήν ἀπαίτηση ἐλευθε-

ρίας τῶν ὁμάδων καί παρατάξεων δημιουργοῦσαν κίνδυνο γιά τή διάσπαση τοῦ Κόμματος. Στό συνέδριο ἔγινε ἔντονη πάλη ἀνάμεσα στήν πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων πού ὑποστήριζαν τόν Λένιν καί στούς ἀντιπολιτευόμενους πάνω στά πιό βασικά ζητήματα τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος. Οἱ ἀντικομματικές δυνάμεις τάσσονταν ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική, ἐνάντια στίς ὀργανωτικές ἀρχές τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος. Στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ, στήν εἰσήγηση γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση καί στόν τελικό λόγο του πάνω στήν εἰσήγηση ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τίς πηγές τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, δείχνοντας ὅτι αὐτές συνδέονται μέ τήν ὕπαρξη μιᾶς τεράστιας μάζας μικροαστικῆς τάξης στή χώρα καί τήν ὕπαρξη τοῦ καπιταλιστικοῦ περίγυρου. Στίς συνθῆκες αὐτές, τόνιζε ὁ Λένιν, οἱ συζητήσεις παίρνουν τροπή πού γίνεται στόν ὕψιστο βαθμό ἐπικίνδυνη, γιατί ἐξασθενίζουν τό Κομμουνιστικό κόμμα, δημιουργοῦν ἀπειλή γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι οἱ ἐχθροί τοῦ κομμουνισμοῦ δέν κάνουν πάντα ἀνοιχτή πάλη κατά τῶν νέων μορφῶν ἐξουσίας, πάντα ὅμως προσπαθοῦν νά πιαστοῦν ἀπό τίς διαφωνίες μέσα στό Κομμουνιστικό κόμμα, τάσσονται κατά τοῦ καθοδηγητικοῦ του ρόλου. Ὁ Λένιν, μιλώντας γιά τά διδάγματα ἀπό τήν ἀνταρσία τῆς Κρονστάνδης, τόνιζε ὅτι ἡ ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη κατέφυγε σέ νέα τακτική: οἱ λευκοφρουρίτες καί οἱ συνεργοί τους τυπικά δέν τάσσονταν κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καταπολεμοῦσαν ὅμως λυσσαλέα τό Κομμουνιστικό κόμμα, προβάλλοντας τό σύνθημα «Σοβιέτ χωρίς τούς κομμουνιστές» μέ σκοπό νά παλινορθώσουν στή συνέχεια τήν ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων. Ὁ Λένιν, ξεσκεπάζοντας τήν τακτική αὐτή τῆς ἀντεπανάστασης, ὑπογράμμιζε ὅτι κύριος ὅρος γιά τήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶναι ἡ καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Τό συνέδριο ψήφισε τήν ἀπόφαση πού ἔγραψε ὁ Λένιν «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος», ἡ ὁποία καθόριζε νά διαλυθοῦν ἀμέσως ὅλες οἱ φραξιονιστικές ὁμάδες. Στίς κομματικές ὀργανώσεις δινόταν αὐστηρή ἐντολή νά μήν ἐπιτρέψουν κανενός εἴδους ἀντιπολιτευτικές ἐκδηλώσεις. Ἡ μή ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης αὐτῆς τοῦ συνεδρίου ἔπρεπε νά ἔχει σάν συνέπεια τήν ἄμεση διαγραφή ἀπό τό Κόμμα. Μεγάλη σημασία γιά τό ἔργο τῆς συσπείρωσης τῶν γραμμῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος ὁ Λένιν ἔδινε στήν ἑνότητα καί στή μονολιθικότητα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Μέ πρότασή του τό συνέδριο ἔδοσε στήν Κεντρική

Ἐπιτροπή τό δικαίωμα σέ περίπτωση παραβίασης τῆς πειθαρχίας ἀπό τά μέλη τῆς ΚΕ, ἤ διεξαγωγῆς φραξιονιστικῆς δουλιᾶς, νά ἐφαρμοστοῦν γιά τά μέλη αὐτά ὅλα τά κομματικά μέτρα μέχρι καί τή διαγραφή ἀπό τό Κόμμα.

Στήν ἀπόφαση «Γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας», πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν καί ψήφισε τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), καταδικάζονταν δριμύτατα οἱ ἀπόψεις τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», ἡ ὁποία ἀντιπαράθετε τήν ἐργατική τάξη στό προλεταριακό κράτος, μείωνε τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στό σύστημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὁ Λένιν ἔδειξε ὅτι οἱ ἰδέες τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», ἡ κύρια θέση της γιά τή μεταβίβαση τῆς διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας στό «πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν» ἀποτελοῦν ἔκφραση τῶν μικροαστικῶν, ἀναρχικῶν ταλαντεύσεων, ὁλοκληρωτική ρήξη μέ τό μαρξισμό καί ἀντιπροσωπεύουν πρακτικά ἄμεση ἀπειλή γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Τό συνέδριο ἔκρινε τήν προπαγάνδα τῶν ἀπόψεων τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» ἀσυμβίβαστη μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Οἱ ἀποφάσεις τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί οἱ ἑπόμενες ἀποφάσεις πάνω στό ζήτημα αὐτό ἔγιναν ἀκλόνητη ἀρχή στή ζωή τοῦ Κόμματός μας καί ἔπαιξαν τεράστιο ρόλο στήν παραπέρα πάλη ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἀντικομματικές ὁμάδες. Ἡ πείρα τῆς πάλης τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης γιά τήν ἑνότητα καί τή συσπείρωση τῶν κομματικῶν γραμμῶν ἔχει τεράστια θεωρητική καί πρακτική σημασία γιά τό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα.

Ὁ Λένιν ἐκφώνησε λόγο στό Χ συνέδριο τοῦ Κόμματος γιά τά συνδικάτα. Τό Κόμμα ἔδινε ἐξαιρετικά σπουδαία σημασία στή λύση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, γιατί ἀφοροῦσε τίς μεθόδους καθοδήγησης τῶν μαζῶν, τούς τρόπους προσέλκυσής τους στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ Λένιν, συνοψίζοντας τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα, θεμελίωσε μέ ἐπιχειρήματα τά καθήκοντά τους στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἔδειξε τό ρόλο καί τή σημασία τῶν συνδικάτων σάν σχολειοῦ τοῦ κομμουνισμοῦ. Τό συνέδριο, ἀπορίπτοντας τίς ἀπόψεις τῶν τροτσκιστῶν, τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί τῶν ἄλλων ἀντιπολιτευόμενων ὁμάδων, ψήφισε τή λενινιστική πλατφόρμα σάν μοναδικά σωστή, πού προσανατόλισε τά συνδικάτα στήν

ἐκπλήρωση τῶν ἄμεσων οἰκονομικῶν καθηκόντων στή βάση τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, τῆς πλατιᾶς αὐτενέργειας τῶν μαζῶν μέ τόν καθοδηγητικό παράλληλα ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Τό Χ συνέδριο τοῦ Κόμματος εἶχε κοσμοϊστορική σημασία. Μέ τήν ἀπόφασή του γιά τό πέρασμα στή νέα οἰκονομική πολιτική τό συνέδριο ἐγκαινίασε ἕνα νέο στάδιο στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἔδειξε τό δρόμο περάσματος στό σοσιαλισμό· τό συνέδριο ὑπογράμμισε ἔντονα τήν ἀναγκαιότητα τῆς σταθερῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς γιά τή δημιουργία τῆς νέας, σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ὑπογράμμισε τήν αὔξηση τοῦ ρόλου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Τό συνέδριο καθόρισε τίς μορφές καί τίς μεθόδους τῆς καθοδήγησης τῶν μαζῶν στίς καινούργιες συνθῆκες.

Μετά τό Χ συνέδριο τοῦ Κόμματος ὁ Λένιν συνεχίζει νά μελετᾶ τά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς καί καθοδηγεῖ τήν ἐφαρμογή της. Τεράστια σημασία ἔδινε ὁ Λένιν στή διευκρίνιση τῆς οὐσίας τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀπομέρους τῶν στελεχῶν τοῦ Κόμματος, καθώς ἐπίσης καί τῶν πλατιῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Γιά τό σκοπό αὐτό ἀναπτύχθηκε μιά μαζική προπαγάνδιση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Παντοῦ γίνονταν ὁλομέλειες τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων τοῦ Κόμματος, κομματικές συνδιασκέψεις, συνελεύσεις τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων βάσης, συσκέψεις γραμματέων τῶν κομματικῶν πυρήνων κτλ.

Στίς 9 τοῦ Ἀπρίλη 1921 ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση σέ σύσκεψη τῶν γραμματέων καί ὑπεύθυνων ἀντιπροσώπων τῶν πυρήνων τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς Μόσχας καί τοῦ κυβερνείου Μόσχας γιά τό φόρο σέ εἶδος. Στήν ἐξήγηση τῆς ἀναγκαιότητας τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς σάν μοναδικά σωστῆς πολιτικῆς τοῦ προλεταριακοῦ κράτους στή μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό εἶναι ἀφιερωμένες καί ἄλλες ὁμιλίες τοῦ Λένιν, πού ἔχουν συμπεριληφθεῖ στόν τόμο: ἡ «Εἰσήγηση γιά τίς ἐκχωρήσεις στή συνεδρίαση τῆς Κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ ΠΚΣΣ στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1921», οἱ «Λόγοι ἠχογραφημένοι σέ δίσκους γραμμοφώνου», ἡ «Ὁμιλία στή συνέλευση τῶν κομμουνιστῶν καί τῶν δόκιμων μελῶν τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ τομέα Κρεμλίνου στίς 9 τοῦ Μάη 1921», πού δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά κ.ἄ.

Ἰδιαίτερα μεγάλο ρόλο στήν ἐξήγηση τῆς οὐσίας τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἔπαιξε ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν «Γιά τό φόρο σέ εἶδος (Ἡ σημασία τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς καί οἱ ὅροι

της)», πού γράφτηκε τόν 'Απρίλη τοῦ 1921. 'Η ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ είδική ἀπόφαση πρότεινε στίς κομματικές ὀργανώσεις περιοχῶν, κυβερνείων καί νομῶν νά χρησιμοποιήσουν πλατιά τήν μπροσούρα «Γιά τό φόρο σέ εἶδος» στήν προπαγανδιστική τους δουλιά. Τό βαρυσήμαντο αὐτό ἔργο εἶχε τεράστια θεωρητική σημασία. Στό ἔργο αὐτό ὁ Λένιν ἀποκάλυψε τίς νομοτέλειες τῆς μεταβατικῆς περιόδου καί θεμελίωσε τήν οἰκονομική πολιτική τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Οἱ θέσεις πού ἀναπτύχθηκαν στήν μπροσούρα «Γιά τό φόρο σέ εἶδος» πλούτισαν τό ἰδεολογικό θησαυροφυλάκιο τοῦ μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ.

Σημαντική θέση στόν τόμο κατέχουν τά ὑλικά τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ἔγινε στίς 26-28 τοῦ Μάη 1921. 'Η ἔκτακτη σύγκλησή της συνδεόταν μέ τήν ἀνάγκη νά συζητηθεῖ ἀκόμη μιά φορά τό ζήτημα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, παίρνοντας ὑπόψη τήν πείρα τῆς ἐφαρμογῆς της κατά τόπους. Σέ τοῦτο τόν τόμο γιά πρώτη φορά στά "Απαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν παρουσιάζονται πιό ὁλοκληρωμένα τά γραπτά τοῦ Λένιν πού ἔχουν σχέση μέ τίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης. 'Από τά 12 ντοκουμέντα τά 8 δημοσιεύονται στά "Απαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά πρώτη φορά. Στούς λόγους του στή συνδιάσκεψη ὁ Λένιν ξεσκέπασε τούς δημαγωγικούς ἰσχυρισμούς τῶν μελῶν τῆς ἀντιπολίτευσης ὅτι δῆθεν τό Κόμμα, περνώντας στή νέα οἰκονομική πολιτική, ἀρνήθηκε τή θέση τῆς ἐκβιομηχάνισης τῆς χώρας. 'Η νέα οἰκονομική πολιτική, τόνιζε ὁ Λένιν, εἶναι ἀδιάρηκτα συνδεμένη μέ τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ καί μέ τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας. «'Η πραγματική καί μοναδική βάση γιά τή σταθεροποίηση τῶν πόρων μας, γιά τή δημιουργία τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας εἶναι μιά καί μόνο — ἡ βαριά βιομηχανία» (σελ. 305). 'Ο Λένιν ἀπόκρουσε τίς ἀπόπειρες νά ἐμφανιστεῖ τό πέρασμα στή νέα οἰκονομική πολιτική σάν προσωρινό δῆθεν μέτρο. 'Ο Λένιν ἐξηγοῦσε ὅτι ἡ νέα οἰκονομική πολιτική, πού ἔχει σάν σκοπό της τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ἐφαρμόζεται «στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό».

'Η συνδιάσκεψη ψήφισε τή λενινιστική ἀπόφαση «Γιά τήν οἰκονομική πολιτική», στήν ὁποία τονιζόταν ὅτι τό θεμελιακό πολιτικό καθῆκον τῆς στιγμῆς συνίσταται στήν πλήρη ἀφομοίωση καί ἀκριβή ἐφαρμογή ἀπό ὅλα τά κομματικά καί διοικητικά

στελέχη τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἀπόφαση χάραξε τό πρακτικό πρόγραμμα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας.

Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ καθοδήγηση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ τό κύριο καί θεμελιακό καθῆκον τοῦ προλεταριακοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. «Σ' ἐμᾶς τό οἰκονομικό ἔργο εἶναι ὑπόθεση ὅλων μας — ἔλεγε ὁ Λένιν. — Αὐτή εἶναι ἡ πιό ἐνδιαφέρουσα γιά μᾶς πολιτική» (σελ. 330). Ὁ Λένιν ἀπαιτοῦσε ἀπό τούς κομμουνιστές νά ἐμβαθύνουν πιό πολύ σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας, νά μελετοῦν καί νά προπαγανδίζουν τήν πρακτική πείρα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Στίς ὁμιλίες του στή συνδιάσκεψη καί σέ μιά σειρά ἄλλες ἐργασίες του, πού περιέχονται στόν τόμο, ὁ Λένιν καλοῦσε νά δημιουργοῦμε καί νά δυναμώνουμε καθημερινά τή σοσιαλιστική οἰκονομία.

Ὁ Λένιν ἔδειξε μέ ἰδιαίτερη δύναμη τήν τεράστια σημασία τῶν οἰκονομικῶν ἐπιτυχιῶν τῆς Σοβιετικῆς χώρας γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ ὅλο τόν κόσμο, γιά τίς τύχες ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας. «Σήμερα — ἔλεγε ὁ Λένιν — ἀσκοῦμε τήν κυριότερη ἐπίδρασή μας πάνω στή διεθνή ἐπανάσταση μέ τήν οἰκονομική μας πολιτική... Ἡ πάλη πάνω σ' αὐτό τό πεδίο μεταφέρθηκε σέ παγκόσμια κλίμακα. Ἄν λύσουμε αὐτό τό πρόβλημα, τότε κερδίσαμε σέ διεθνή κλίμακα σίγουρα καί ὁριστικά» (σελ. 341). Προβάλλοντας τή θέση αὐτή, ὁ Λένιν ξεκινοῦσε ἀπό τό ὅτι ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στά δυό συστήματα, τό σοσιαλιστικό καί τό καπιταλιστικό — ἡ βασική ἀντίθεση τῆς σύγχρονης ἐποχῆς — μπορεῖ καί πρέπει νά λυθεῖ ὄχι μέ πόλεμο, ἀλλά μέ τήν εἰρηνική οἰκονομική ἅμιλλα, στήν πορεία τῆς ὁποίας ὁ σοσιαλισμός θά δείξει τήν πλήρη ὑπεροχή του ἀπέναντι στόν καπιταλισμό. Ὁ Λένιν ἦταν βέβαιος ὅτι οἱ ἐπιτυχίες τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος θά προσελκύσουν κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ κομμουνισμοῦ ὅλο καί πιό πλατιές μάζες ἐργαζομένων στίς καπιταλιστικές χῶρες καί θά ἀποτελέσουν γι' αὐτές ἐμπνευστικό παράδειγμα στήν πάλη ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, γιά τό σοσιαλισμό. Καί ἡ ζωή ἐπιβεβαιώνει τίς προβλέψεις τοῦ Λένιν. Τά ἐπιτεύγματα τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν ἀσκοῦν ἰσχυρή ἐπαναστατική ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης στίς χῶρες τοῦ καπιταλισμοῦ καί στήν ἄνοδο τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος.

Οἱ ἐργασίες τοῦ Λένιν καί οἱ ὁμιλίες πάνω στά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στόν ἰδεολογικό ἐξοπλισμό τῶν στελεχῶν τοῦ Κόμματος καί εἶχαν τεράστια σημασία γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας στήν ΕΣΣΔ. Ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στή Σοβιετική Ἕνωση ἐπιβεβαίωσε ὁλοκληρωτικά τήν ὀρθότητα τοῦ λενινιστικοῦ προγράμματος τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς Ρωσίας. Ἡ πορεία τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης ἔδειξε συνάμα ὅτι ἡ ἐφαρμογή τῶν ἀρχῶν τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀποδείχτηκε ἀναγκαία στόν ἕνα ἤ στόν ἄλλο βαθμό γιά ὅλες τίς χῶρες πού οἰκοδομοῦν τό σοσιαλισμό. Τά Κομμουνιστικά καί Ἐργατικά κόμματα τῶν χωρῶν αὐτῶν χρησιμοποιοῦν δημιουργικά τήν πείρα τῆς ΕΣΣΔ.

Ἡ ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας στή βάση τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀπαίτησε τήν ἀναδιοργάνωση τῆς καθοδήγησης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, τήν τελειοποίηση τῶν μορφῶν καί μεθόδων διεύθυνσής της. Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης καί ἡ διάρθρωση τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ πρέπει νά ἀντιστοιχοῦν στά οἰκονομικά καί πολιτικά καθήκοντα τοῦ Κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, νά δοκιμάζονται στήν πράξη καί νά τελειοποιοῦνται διαρκῶς. Ὁ μηχανισμός πρέπει νά εἶναι πρακτικός καί εὐλύγιστος, ἐλάχιστος, μά ἰσχυρός. *«Νά διαφυλάξουμε τή σταθερότητα* τοῦ «μηχανισμοῦ» — τόνιζε ὁ Λένιν. — Ὁ μηχανισμός ὅμως ὑπάρχει *γιά* τήν πολιτική... καί ὄχι ἡ πολιτική γιά τό μηχανισμό!!» (σελ. 373).

Ὁ Λένιν ἔδοσε ἕνα συγκεκριμένο καί ὁλόπλευρα μελετημένο πρόγραμμα ἀναδιοργάνωσης ὅλου τοῦ διοικητικοῦ και οἰκονομικοῦ μηχανισμοῦ στήν «Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ (Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας) πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα» καί σέ ἄλλα ντοκουμέντα πού συνδέονται μ' αὐτή: «Σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, γιά τό σύστημα λογοδοσίας καί τήν καθοδήγηση ἀπό τήν ἐντολή τοῦ ΣΕΑ», ὁ λόγος γιά τά τοπικά οἰκονομικά ὄργανα στή συνεδρίαση τῆς ΠΚΕΕ τῆς 30 τοῦ Μάη 1921, «Γιά τά σύντομα μηνιάτικα ἀποσπάσματα ἀπό τούς ἀπολογισμούς».

Στήν «Ἐντολή» ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε τό πρόγραμμα τῆς πρακτικῆς δράσης τῶν σοβιετικῶν κρατικῶν ὀργάνων, συνδέοντάς το μέ τίς προοπτικές τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας. Σ' αὐτή χαράχτηκαν οἱ συγκεκριμένοι δρόμοι ἀνάπτυξης ὅλων τῶν κλάδων τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, καθορίστηκαν τά βασικά καθήκοντα

τῆς δουλιᾶς πάνω σέ νέα βάση ὅλων τῶν σοβιετικῶν καί οἰκονομικῶν ἱδρυμάτων, ὑπογραμμίστηκε ἰδιαίτερα ἡ ἀναγκαιότητα ἀνάπτυξης στόν ἀνώτατο βαθμό τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας, γενίκευσης καί ὑπολογισμοῦ τῆς τοπικῆς πείρας.

Γιά τήν ἐνθάρυνση τῆς αὐτοτέλειας καί πρωτοβουλίας στή δουλιά τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων, τοῦ συντονισμοῦ ὅλης τῆς δράσης τους, καθώς ἐπίσης καί τῆς ἄσκησης τοῦ ἐλέγχου, ὁ Λένιν πρότεινε τή δημιουργία τοπικῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων. Στήν «Ἐντολή» καί στό «Σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, γιά τόν ἀπολογισμό καί τήν καθοδήγηση ἀπό τήν ἐντολή τοῦ ΣΕΑ», πού γιά πρώτη φορά περιέχεται στά Ἅπαντα, καθορίστηκαν τά καθήκοντα τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων, ἡ διάρθρωση καί σύνθεσή τους, ἔγινε λεπτομερειακή ἐπεξεργασία τῶν βασικότερων ζητημάτων, τά ὁποῖα ἔπρεπε νά ἀποτελέσουν τή βάση τῶν ἀπολογισμῶν τῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων. Ἕνα σωστά ὀργανωμένο σύστημα λογοδοσίας, τόνιζε ὁ Λένιν, θά ἐπιτρέψει στά κεντρικά ὄργανα νά ἐξετάζουν καί νά ἐλέγχουν τήν ἐκπλήρωση τῶν ἐντολῶν, τῶν ἀποφάσεων καί τῶν ὁδηγιῶν τοῦ Κόμματος καί τῆς κυβέρνησης, θά συμβάλει στήν προσέλκυση τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν στό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, θά βοηθήσει στή μελέτη καί χρησιμοποίηση τῶν καλύτερων τοπικῶν ὑποδειγμάτων ἐργασίας.

Ὁ Λένιν, δίνοντας μεγάλη σημασία στήν ὀργάνωση ἐλέγχου στό Σοβιετικό κράτος, παρακολουθοῦσε προσεκτικά τή δράση τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης. Ἐπειδή τό ἐπίπεδο τῆς δουλιᾶς της δέν τόν ἱκανοποιοῦσε, ὁ Λένιν ἀκόμη στήν «Ἐντολή» βάζει τό ζήτημα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀναδιοργανωθεῖ ἡ Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση (Ραμπκρίν). Στίς παρατηρήσεις ἀπ' ἀφορμή τό σχέδιο δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ, πού ἔγραψε στά τέλη τοῦ Μάη 1921, ὁ Λένιν χαράζει τίς βασικές κατευθύνσεις τῆς ἀναδιοργάνωσης αὐτῆς στόν τομέα τῆς «καταπολέμησης τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας, τῆς βελτίωσης τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί τῆς προσέλκυσης τῶν ἐξωκομματικῶν σέ σοβιετική δουλιά» (σελ. 410). Οἱ σκέψεις αὐτές τοῦ Λένιν βρῆκαν τήν παραπέρα ἀνάπτυξή τους στά ἄρθρα «Πῶς νά ἀναδιοργανώσουμε τήν Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση», «Κάλλιο λιγότερα καί καλύτερα» κ.ἄ., στά ὁποῖα θεμελίωσε ὁλόπλευρα καί ἐπεξεργάστηκε τό σύστημα τοῦ ἑνιαίου κομματικοκρατικοῦ ἐλέγχου.

Σέ μιά σειρά ἔργα πού ἔχουν συμπεριληφθεῖ στόν τόμο, ἀπεικονίζονται τά πρῶτα βήματα ἀναδιοργάνωσης τῆς διεύθυνσης τῆς

λαϊκῆς οἰκονομίας. Ἀνάμεσά τους εἶναι τό γράμμα πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι στό προεδρεῖο τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου, ὁ «Λόγος στήν ΙΙΙ Πανρωσική ἐπισιτιστική σύσκεψη, 16 τοῦ Ἰούνη 1921», «Ἡ κατανομή τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν. Συμπλήρωση στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ» κ.ἄ. Ὁ Λένιν, συνεχίζοντας νά ἐπεξεργάζεται τίς βάσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ σχεδιασμοῦ, ἀπαιτοῦσε νά δυναμώσει ἡ συγκεντροποιημένη-σχεδιασμένη καθοδήγηση τῆς οἰκονομίας. Παρακολουθοῦσε διαρκῶς τή δουλιά τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου καί κατηύθυνε τή δράση της, ἔδινε πρακτικές συμβουλές γιά τήν κατάρτιση τῶν ἄμεσων οἰκονομικῶν σχεδίων.

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀναδιοργανωθεῖ ἡ δουλιά τῶν ἐπιχειρήσεων μέ βάση τίς ἀρχές τῆς οἰκονομικῆς ἰδιοσυντήρησης, πράγμα πού ἔπρεπε νά συμβάλει στή μείωση τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ προϊόντος, στό δυνάμωμα καί τήν ἀνάπτυξη τῆς κρατικῆς σοσιαλιστικῆς βιομηχανίας, στήν ἐπιτάχυνση τῶν ρυθμῶν ἀνόρθωσης ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. Κατά τό πέρασμα τῆς βιομηχανίας σέ νέες μεθόδους διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας, προέκυψε τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῆς παραγωγῆς. Στόν τόμο, γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν, δημοσιεύεται τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τά μέτρα πραγματοποίησης τῆς συγκέντρωσης τῆς παραγωγῆς, πού ψήφισε τό Πολιτικό Γραφεῖο στίς 11 τοῦ Μάη 1921. Στίς ὑποδείξεις στήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου στίς 14 τοῦ Μάη 1921 ὁ Λένιν θεμελίωσε τήν ἀνάγκη συγκέντρωσης τῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία ἔπρεπε νά ἐξασφαλίσει πλήρως μέ δουλιά τίς πρωτοπόρες, τεχνικά πιό τελειοποιημένες ἐπιχειρήσεις, ἔπρεπε νά αὐξήσει τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας καί νά δόσει τή δυνατότητα γιά συσσώρευση τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων καί διεύρυνση τῆς ἀγορᾶς κατανάλωσής τους.

Ὁ Λένιν, φροντίζοντας γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ χωριοῦ μέ μηχανές, συμπληρώνοντας τήν ἀπόφαση τοῦ ΣΛΕ γιά τήν κατανομή τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν, συνέδεε τήν κατανομή αὐτή μέ τήν παραλαβή ἀγροτικῶν προϊόντων ἀπό τό κράτος.

Οἱ νέες συνθῆκες οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας ἀπαίτησαν νά ἀλλάξει τό σύστημα τοῦ μισθοῦ ἐργασίας στή βιομηχανία. Στή Χ κομματική συνδιάσκεψη καί σέ συνέχεια στήν ΙΙΙ Πανρωσική σύσκεψη ἐπισιτισμοῦ ὁ Λένιν ἔβαλε τό ζήτημα τῆς δοκιμῆς τοῦ συλλογικοῦ συστήματος ἐφοδιασμοῦ τῶν φάμπρικων καί ἐργοστασίων. Ὁ συλλογικός ἐφοδιασμός, ὄντας μεταβατική μορφή

πρός ἕνα πιό τελειοποιημένο σύστημα μισθοδοσίας, ἀποτέλεσε τό πρῶτο βῆμα γιά τήν ἐξάλειψη τῆς ἐξίσωσης τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, γιατί ἐξαρτοῦσε ἄμεσα τό ποσό τῆς πληρωμῆς ἀπό τά ἀποτελέσματα τῆς ἐκπλήρωσης τοῦ σχεδίου ὅλης τῆς κολλεκτίβας καί ἔτσι συνέβαλε στήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας.

Μέ μεγάλη χαρά ὁ Λένιν σημείωνε τίς πρῶτες ἐπιτυχίες ἀνόρθωσης τῆς βιομηχανίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1921 ἄρχισε ἡ παραγωγή κινητήρων στό 1ο Κρατικό ἐργοστάσιο αὐτοκινήτων. Ὁ Λένιν χαιρέτισε τήν ἐργοστασιακή ἐπιτροπή καί ὅλους τούς ἐργάτες μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ὑπέροχου αὐτοῦ γεγονότος. Στό χαιρετιστήριο πρός τούς συντρόφους μεταλλωρύχους τοῦ ἐργοστασιακοῦ συγκροτήματος Πετρόβσκ, στίς 25 τοῦ Μάη 1921, ὁ Λένιν συγχάρηκε θερμά τούς μεταλλωρύχους γιά τή μεγάλη ἐπιτυχία στήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας.

Ἡ πραγματοποίηση τοῦ λενινιστικοῦ προγράμματος τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς χώρας συνδεόταν ἄμεσα μέ τή σωστή λύση τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Τό Κόμμα θεωροῦσε σάν τό σπουδαιότερο καθῆκον τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τήν ἐξάλειψη τῆς ἀνισότητας στήν πράξη, τήν ἐξάλειψη τῆς κρατικῆς, οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς καθυστέρησης τῶν πρώην καταπιεζόμενων λαῶν.

Στά ντοκουμέντα πού περιέχονται στόν τόμο: στό γράμμα «Πρός τούς συντρόφους κομμουνιστές τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Γεωργίας, τῆς Ἀρμενίας, τοῦ Νταγκεστάν καί τῆς Ὀρεινῆς Δημοκρατίας», στό «Τηλεγράφημα πρός τό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς XI στρατιᾶς» ὁ Λένιν φώτισε τά ζητήματα τῆς ἐθνικῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος στίς νέες συνθῆκες, ἔδειξε τούς τρόπους στερέωσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στίς ἐθνικές Δημοκρατίες.

Ὁ Λένιν συμβούλευε νά μήν ἀντιγράφουν τήν τακτική πού ἀσκεῖται στή ΣΟΣΔΡ, «ἀλλά νά μελετοῦν μόνοι τους τίς αἰτίες τῆς ἰδιομορφίας της, τίς συνθῆκες καί τά ἀποτελέσματά της καί νά ἐφαρμόζουν στόν τόπο τους ὄχι τό γράμμα, μά τό πνεῦμα, τό νόημα, τά διδάγματα ἀπό τήν πείρα τοῦ 1917-1921» (σελ. 200). Ὁ Λένιν πρότεινε στίς Δημοκρατίες τοῦ Καυκάσου καί τῆς Ὑπερκαυκασίας νά πραγματοποιοῦν τό πέρασμα στό σοσιαλισμό πιό προσεκτικά καί πιό βαθμιαῖα, νά ἐπιδείχνουν μεγαλύτερη ἠπιότητα καί ὑποχωρητικότητα ἀπέναντι στή μικροαστική τάξη, στή διανόηση καί ἰδιαίτερα στήν ἀγροτιά.

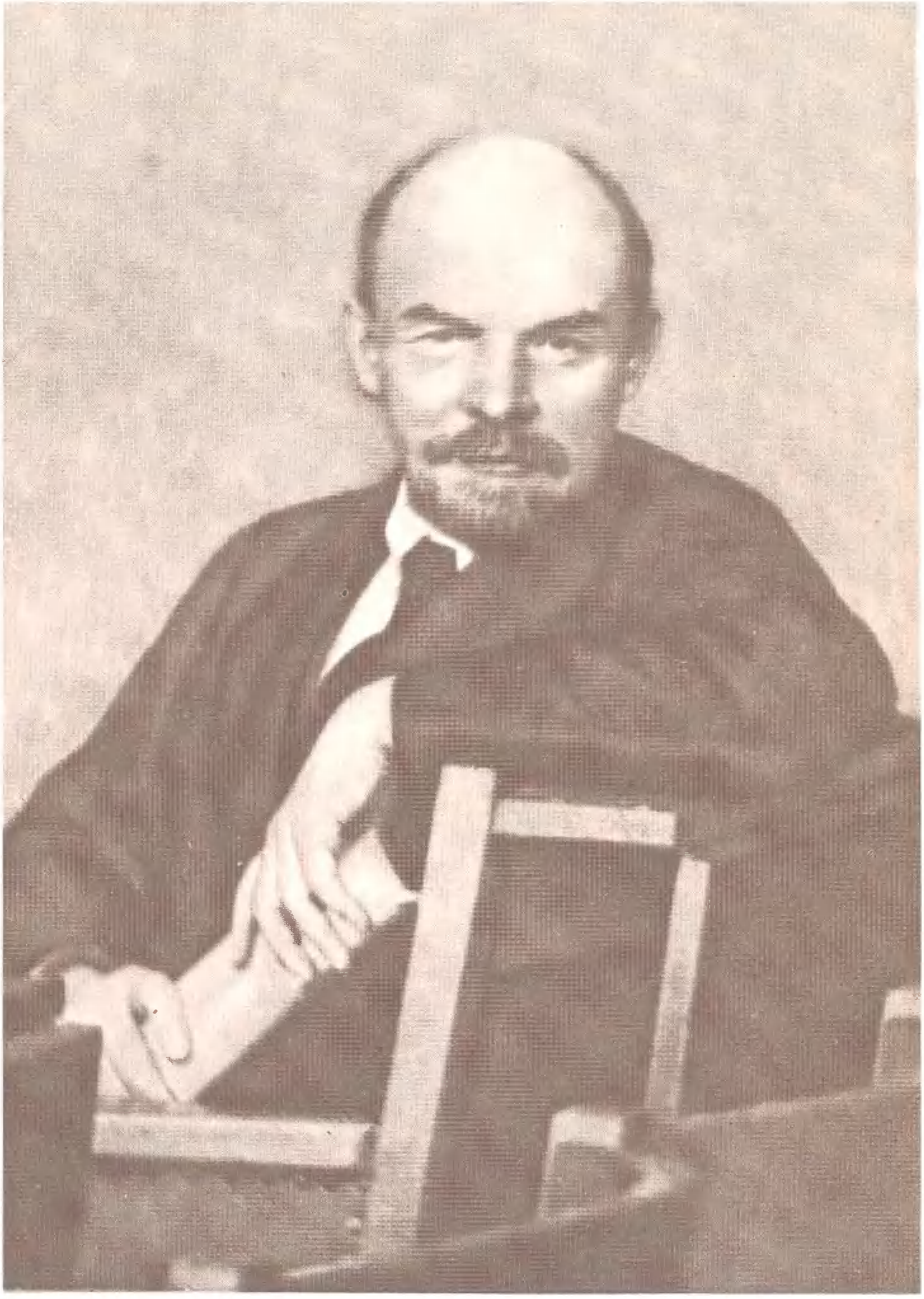
Τά καθήκοντα τῆς ἄμυνας τῆς Σοβιετικῆς χώρας, τῆς ἐξάλειψης τῆς οἰκονομικῆς ἐρήμωσης καί τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσια-

λισμοῦ ἀπαιτοῦσαν ἐπιτακτικά τή στενότατη συνένωση ὅλων τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν. Στά ἔργα του ὁ Λένιν ἐξακολουθεῖ νά ἐπεξεργάζεται τό ζήτημα τῶν ἀρχῶν, τῶν μορφῶν καί τῶν τρόπων δημιουργίας τῆς ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν. Στήν ἀπόφαση τοῦ X συνεδρίου τοῦ Κόμματος γιά τό ἐθνικό ζήτημα διατυπώθηκαν οἱ θέσεις γιά τή Σοβιετική Ὁμοσπονδία, σάν τήν πιό σωστή, πιό δημοκρατική μορφή κρατικῆς ἕνωσης τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν. Ὁ Λένιν ἐφιστοῦσε τήν προσοχή στό ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά λύσουμε πιό προσεκτικά τό ζήτημα αὐτό, νά σεβαστοῦμε τά κυρίαρχα δικαιώματα τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν. Ἡ πολιτική αὐτή συνέβαλε στήν ἀνάπτυξη τῶν ἐθνικῶν Δημοκρατιῶν στό δρόμο τῆς συνένωσης σέ ἕνα ἑνιαῖο πολυεθνικό Σοβιετικό σοσιαλιστικό κράτος.

* *
*

Στόν 43ο τόμο ἔχουν συμπεριληφθεῖ 43 ντοκουμέντα πού δέν περιλαμβάνονταν πρίν στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν (ἀπό αὐτά 21 ντοκουμέντα δημοσιεύονται στό βασικό κείμενο καί 22 στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά»). Οἱ περισσότερες ἀπό τίς ἐργασίες αὐτές δημοσιεύτηκαν στίς XX, XXXV καί XXXVI Λενινιστικές Συλλογές καί σέ μερικές ἄλλες ἐκδόσεις. Ἡ ὁμιλία στή συνέλευση τῶν κομμουνιστῶν καί τῶν δόκιμων μελῶν τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ τομέα τοῦ Κρεμλίνου στίς 9 τοῦ Μάη 1921 καί τά δυό ντοκουμέντα ἀπό τά ὑλικά τῆς X Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) (ἡ ὁμιλία πάνω στό θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τῆς 26 τοῦ Μάη, οἱ ὁμιλίες κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης πάνω στά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς στίς 28 τοῦ Μάη) δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά. Στό «Παράρτημα» παρατίθεται τό δελτίο γιά τούς ἀντιπροσώπους τοῦ X Πανρωσικοῦ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ, πού συμπλήρωσε ὁ Λένιν στίς 7 τοῦ Μάρτη 1921.

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ
Μάης τοῦ 1921

ΤΟ Χ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [1]

8-16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1921

Δημοσιεύτηκε τό 1921 μέ μικρές συντομεύσεις στό βιβλίο: «Τό Δέκατο συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Στενογραφημένα πρακτικά (8-16 τοῦ Μάρτη 1921)». Μόσχα

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1963 στό βιβλίο: «Τό Δέκατο συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). 8-16 τοῦ Μάρτη 1921 Στενογραφημένα πρακτικά»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου, ἐκδ. τοῦ 1921, πού παραβλήθηκε μέ τό στενογράφημα

1

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ 8 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

(Παρατεταμένα χειροκροτήματα.) Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου νά κηρύξω τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ X συνεδρίου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Περάσαμε ἕνα χρόνο πολύ πλούσιο σέ γεγονότα καί γιά τή διεθνή καί γιά τή δική μας ἐσωτερική ἱστορία. Γιά νά ἀρχίσω ἀπό τή διεθνή κατάσταση πρέπει νά πῶ, ὅτι γιά πρώτη φορά συνερχόμαστε τώρα σέ συνθῆκες, πού ἡ Κομμουνιστική Διεθνής ἔπαψε νά εἶναι μόνο σύνθημα, ἀλλά μετατράπηκε πραγματικά σέ ἰσχυρό ὀργανωτικό οἰκοδόμημα, πού ἔχει δικά του θεμέλια, ἀληθινά θεμέλια, στίς μεγαλύτερες προηγμένες καπιταλιστικές χῶρες. Ὅ,τι στό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἦταν ἀκόμη μόνο ἀποφάσεις, κατορθώσαμε νά τό πραγματοποιήσουμε στό χρόνο πού πέρασε, βρῆκε τήν ἔκφρασή του, τήν ἐπιβεβαίωση καί τήν κατοχύρωσή του σέ χῶρες ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία. Ἀρκεῖ νά κατονομάσω τίς τρεῖς αὐτές χῶρες, γιά νά δεῖτε ὅτι, ὕστερα ἀπό τό II συνέδριο πού συνῆλθε τό περασμένο καλοκαίρι στή Μόσχα, ἡ Κομμουνιστική Διεθνής σέ ὅλες τίς μεγαλύτερες προηγμένες εὐρωπαϊκές χῶρες ἔγινε ὑπόθεση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ὅλων αὐτῶν τῶν χωρῶν — κάτι περισσότερο, ἔγινε βασικός παράγοντας τῆς διεθνοῦς πολιτικῆς. Αὐτό, σύντροφοι, εἶναι μιά τόσο γιγάντια κατάκτηση πού, ὅσο σκληρές καί δύσκολες καί ἄν εἶναι οἱ διάφορες ἐπικείμενες δοκιμασίες — κι' ἐμεῖς ποτέ δέν μποροῦμε

καί δέν πρέπει νά τίς παραβλέπουμε — τήν κατάκτηση αὐτή κανείς δέν μπορεῖ νά μᾶς τήν πάρει πίσω!

Ἔπειτα, σύντροφοι, εἶναι ἡ πρώτη φορά πού συνερχόμαστε σέ συνέδριο σέ συνθῆκες πού στό ἔδαφος τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας δέν ὑπάρχουν ἐχθρικά στρατεύματα, ὑποστηριζόμενα ἀπό τούς καπιταλιστές καί ἰμπεριαλιστές ὅλου τοῦ κόσμου. Χάρη στίς νίκες πού εἶχε φέτος ὁ Κόκκινος Στρατός, γιά πρώτη φορά ἀνοίγουμε τό συνέδριο τοῦ Κόμματος μέσα σέ τέτιες συνθῆκες. Τριάμισι χρόνια πρωτάκουστου σκληροῦ ἀγώνα, ἀλλά τήν ἀπουσία ἐχθρικῶν στρατευμάτων στό ἔδαφός μας — αὐτό τό κατακτήσαμε! Φυσικά, ἀπέχουμε πολύ ἀπό τό νά ἔχουμε κατακτήσει μ' αὐτό τό πᾶν, καί σέ καμιά περίπτωση δέν κατακτήσαμε ἐκεῖνο πού πρέπει νά κατακτήσουμε — τήν πραγματική ἀπαλλαγή ἀπό τίς εἰσβολές καί ἐπεμβάσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Ἀντίθετα, οἱ στρατιωτικές τους ἐπιχειρήσεις ἐναντίον μας πῆραν μορφή λιγότερο στρατιωτική, ὅμως ἀπό ορισμένες ἀπόψεις πιό βαριά καί πιό ἐπικίνδυνη γιά μᾶς. Τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη — τό πέρασμα πού τό χαιρετίσαμε στό προηγούμενο συνέδριο τοῦ Κόμματος [3] καί προσπαθήσαμε ἤδη νά τό πραγματοποιήσουμε, προσπαθήσαμε νά στρώσουμε τή δουλιά ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη — τό πέρασμα αὐτό δέν ὁλοκληρώθηκε ἀκόμη καί τώρα. Τό Κόμμα μας καί τώρα ἀκόμη ἀντιμετωπίζει καθήκοντα ἀφάνταστα δύσκολα, πού ἀφοροῦν ὄχι μόνο τό οἰκονομικό σχέδιο — στό ὁποῖο κάναμε πολλά λάθη — καθήκοντα πού ἀφοροῦν ὄχι μόνο τίς βάσεις τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης, ἀλλά τίς βάσεις τῶν ἴδιων τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς τάξεις πού ἔμειναν στήν κοινωνία μας, στή Σοβιετική μας Δημοκρατία. Οἱ ἴδιες οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις ἄλλαξαν, καί τό ζήτημα αὐτό — νομίζω πώς ὅλοι σας θά συμφωνήσετε σ' αὐτό — πρέπει νά εἶναι ἕνα ἀπό τά κυριότερα θέματα πού θά ἐξετάσετε καί θά λύσετε ἐδῶ.

Σύντροφοι, περάσαμε ἕνα χρόνο μοναδικό, ἐπιτρέψαμε στόν ἑαυτό μας τήν πολυτέλεια τῶν συζητήσεων καί τῶν διαφωνιῶν μέσα στό Κόμμα μας [4]. Γιά ἕνα Κόμμα πού περιβάλλεται ἀπό ἐχθρούς, ἀπό κραταιότατους καί πανίσχυρους ἐχθρούς, πού συνενώνουν ὅλο τόν καπιταλιστικό κόσμο, γιά ἕνα Κόμμα πού σηκώνει ἕνα πρωτάκουστο βάρος, ἡ πολυτέλεια αὐτή ἦταν ἀληθινά καταπληκτική!

Δέν ξέρω πῶς θά τό ἀξιολογήσετε τώρα αὐτό. Ἦταν κατά τή γνώμη σας ἡ πολυτέλεια αὐτή ἐντελῶς ἀνάλογη μέ τά ὑλικά καί πνευματικά πλούτη μας; Ἀπό σᾶς ἐξαρτᾶται νά τό ἀξιολογήσετε. Πάντως ὅμως ἕνα πρέπει νά πῶ, ὅτι ἐδῶ, σ' αὐτό τό συνέδριο, πρέπει νά βάλουμε σάν σύνθημά μας, σάν κυριότερο σκοπό καί καθῆκον μας, πού πρέπει νά πραγματοποιήσουμε μέ κάθε θυσία, τοῦτο: νά βγοῦμε ἀπό τή συζήτηση καί τίς διαμάχες πιό γεροί ἀπ' ὅ,τι εἴμασταν ὅταν τίς ἀρχίσαμε. (Χειροκροτήματα.) Ἐσεῖς, σύντροφοι, δέν μπορεῖ νά μήν ξέρετε πώς ὅλοι οἱ ἐχθροί μας — καί εἶναι ὁλόκληρες λεγεῶνες — ἐπαναλαμβάνουν καί ἀναπτύσσουν στά ἀναρίθμητα ὄργανά τους τοῦ ἐξωτερικοῦ τήν ἴδια χιλιόστομη καί μυριόστομη φήμη, πού τή διαδίδουν κι' ἐδῶ στή Σοβιετική Δημοκρατία οἱ ἀστοί καί οἱ μικροαστοί ἐχθροί μας, καί συγκεκριμένα: ἀφοῦ γίνεται συζήτηση, θά πεῖ πώς ὑπάρχουν διαφωνίες, κι' ἀφοῦ ὑπάρχουν διαφωνίες, ὑπάρχουν φιλονικίες, καί ἀφοῦ ὑπάρχουν φιλονικίες, σημαίνει πώς οἱ κομμουνιστές ἀδυνάτισαν: ἀπάνω τους, ἐπωφελήσου ἀπό τή στιγμή, ἐκμεταλλεύσου τήν ἀδυναμία τους! Αὐτό ἔγινε σύνθημα τοῦ ἐχθρικοῦ σέ μᾶς κόσμου. Δέν πρέπει νά τό ξεχνοῦμε αὐτό οὔτε γιά μιά στιγμή. Τώρα καθῆκον μας εἶναι νά δείξουμε πώς, ὅσο καί ἄν στό παρελθόν, σωστά ἤ λαθεμένα, ἐπιτρέψαμε στόν ἑαυτό μας αὐτή τήν πολυτέλεια, ὡστόσο πρέπει ἀπό τήν κατάσταση αὐτή νά βγοῦμε ἔτσι, ὥστε — ἀφοῦ ἐξετάσουμε στό συνέδριο τοῦ Κόμματός μας ὅπως πρέπει τήν τεράστια πληθώρα ἀπό πλατφόρμες, ἀποχρώσεις, ἀποχρωσοῦλες, σχεδόν ἀποχρωσοῦλες πού διατυπώθηκαν καί συζητήθηκαν — νά ποῦμε στόν ἑαυτό μας: ὅπως καί ἄν ἔχουν τά πράγματα, ὁποια μορφή καί ἄν πῆρε μέχρι τώρα ἡ συζήτηση, ὅσο καί ἄν λογομαχούσαμε μεταξύ μας — ἐνῶ ἔχουμε μπροστά μας τόσους ἐχθρούς — τό καθῆκον τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου σέ μιά ἀγροτική χώρα εἶναι τόσο ἀπέραντο, τόσο δύσκολο, ὥστε δέν μᾶς ἀρκεῖ νά εἶναι μόνο τυπικά ἡ δουλιά μας πιό συσπειρωμένη — καί μόνη ἡ παρουσία σας ἐδῶ σ' αὐτό τό συνέδριο ἀποδεικνύει πώς ἔτσι εἶναι — καί ὄχι μόνο τυπικά νά εἶναι πιό συσπειρωμένη, πιό μονοιασμένη ἀπό ὅ,τι προηγούμενα, ἀλλά νά μήν ὑπάρχει οὔτε τό παραμικρό ἴχνος φραξιονισμοῦ — ἄσχετα ἀπό τό ποῦ καί μέ ποιά μορφή ἐκδηλωνόταν αὐτός ὥς τώρα — νά μή μείνει ἴχνος του σέ καμιά περίπτωση. Μόνο μέ τόν ὅρο αὐτό θά

ἐκπληρώσουμε τά τεράστια καθήκοντα πού ἔχουμε μπροστά μας. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι θά ἐκφράσω τήν πρόθεση καί τή σταθερή ἀπόφαση ὅλων σας, ἄν πῶ: ὅπως καί ἄν ἔχουν τά πράγματα, ἐμεῖς πρέπει ὁπωσδήποτε νά βγοῦμε ἀπ' αὐτό τό συνέδριο μέ ἀκόμη πιό γερή, ἀκόμη πιό μονοιασμένη καί εἰλικρινή κομματική ἑνότητα! (Χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 52,9 τοῦ Μάρτη 1921

2

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) 8 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, όπως βέβαια ξέρετε, τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς δουλιᾶς τῆς ΚΕ περιπλέκεται τόσο στενά καί μέ ὅλη τή δουλιά τοῦ Κόμματος, καί μέ ὅλη τή δουλιά τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων, καί μέ ὅλη τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης, ὥστε, κατά τή γνώμη μου τουλάχιστον, δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος γιά ἀπολογισμό μέ τήν ἀκριβή, τήν κυριολεκτική σημασία αὐτῆς τῆς λέξης. Καί τό καθῆκον μου τό καταλαβαίνω ἔτσι: νά προσπαθήσω νά ξεχωρίσω μερικά ἀπό τά σπουδαιότερα γεγονότα, αὐτά πού κατά τή γνώμη μου ἀποτελοῦν κατά κάποιο τρόπο τά βασικά σημεῖα τῆς δουλιᾶς μας καί τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς στό χρόνο αὐτό, αὐτά πού εἶναι τά πιό χαρακτηριστικά ἀπό ὅσα ζήσαμε, καί πού δίνουν προπαντός ὑλικό γιά σκέψεις σχετικά μέ τίς αἰτίες τῆς πορείας τῆς ἐπανάστασης, μέ τή σημασία τῶν λαθῶν πού κάναμε — καί δέν κάναμε λίγα — καί μέ τά διδάγματα γιά τό μέλλον. Γιατί, ὅσο φυσικό καί ἄν εἶναι τό καθῆκον νά κάνουμε ἀπολογισμό γιά τόν περασμένο χρόνο, ὅσο ὑποχρεωτικό καί ἄν εἶναι αὐτό γιά τήν ΚΕ, ὅσο ἐνδιαφέρον καί ἄν παρουσιάζει τό καθῆκον αὐτό καθ' ἑαυτό γιά τό Κόμμα — τά καθήκοντα τοῦ ἐπικείμενου καί ἀναπτυσσόμενου μπροστά μας ἀγώνα εἶναι τόσο ἐπείγοντα, βαριά καί δύσκολα, μᾶς πιέζουν τόσο πολύ μέ ὅλο τό βάρος τους, πού ἄθελά μας ὅλη ἡ προσοχή στρέφεται ἀκριβῶς στό πῶς νά βγάλουμε τά ἀντίστοιχα συμπεράσματα ἀπό τά περασμένα καί στό πῶς νά λύσουμε καλύτερα τά προβλήματα τοῦ παρόντος καί τοῦ ἄμεσου μέλλοντος, πού ἀπασχολοῦν ὅλη τήν προσοχή μας.

Ἀπό τούς βασικούς κρίκους τῆς δουλιᾶς μας πού στό χρόνο αὐτό προσελκύουν περισσότερο τήν προσοχή καί πού μ' αὐτούς συνδέονται, κατά τή γνώμη μου, τά περισσότερα λάθη μας, ὁ πρῶτος εἶναι τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη. Θά

θυμᾶστε ἀσφαλῶς ὅλοι σας ἤ τουλάχιστον οἱ περισσότεροι ἀπό σᾶς, πώς στά τριάμισι αὐτά χρόνια ἐπιχειρήσαμε τό πέρασμα αὐτό ἀρκετές φορές ἤδη, χωρίς νά τό πραγματοποιήσουμε ποτέ καί, ὅπως φαίνεται, δέν θά τό πραγματοποιήσουμε οὔτε τώρα, γιατί τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ διεθνοῦς καπιταλισμοῦ συνδέονται πάρα πολύ βαθιά μέ τήν ἐπιδίωξή του νά μήν ἐπιτρέψει αὐτό τό πέρασμα. Θυμᾶμαι πώς ἀκόμη τόν Ἀπρίλη τοῦ 1918, δηλ. πρίν ἀπό τρία χρόνια, μοῦ ἔτυχε νά μιλήσω στήν ΠΚΕΕ γιά τά καθήκοντά μας *, πού τότε διατυπώνονταν ἔτσι: ὅτι τό κυριότερο στόν ἐμφύλιο πόλεμο τέλειωσε πιά, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ὁ πόλεμος αὐτός μόλις ἄρχιζε. Θυμᾶστε ὅλοι σας ὅτι στό προηγούμενο συνέδριο τοῦ Κόμματος ὅλους τούς ὑπολογισμούς μας τούς στηρίζαμε πάνω σ' αὐτό τό πέρασμα στήν εἰρηνική οἰκοδόμηση, ὑποθέτοντας πώς οἱ τεράστιες παραχωρήσεις πού κάναμε ἐκεῖνο τόν καιρό ἀπέναντι στήν Πολωνία θά μᾶς ἐξασφαλίσουν τήν εἰρήνη. Ἀλλά τόν Ἀπρίλη κιόλας ἄρχισε ἡ ἐπίθεση τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης, πού μαζί μέ τούς ἰμπεριαλιστές τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν ἑρμήνευσε τήν εἰρηνοφιλία μας σάν ἀδυναμία μας, καί τό πλήρωσε αὐτό ἀκριβά, συνάπτοντας πιό ἀσύμφορη εἰρήνη. Ὅμως δέν κερδίσαμε τό πέρασμα πρός τήν εἰρηνική οἰκοδόμηση καί ὑποχρεωθήκαμε ξανά νά στρέψουμε τήν κύρια προσοχή στόν πόλεμο μέ τήν Πολωνία καί ἀργότερα στήν ἐκμηδένιση τοῦ Βράνγκελ. Νά τί καθόριζε τό περιεχόμενο τῆς δουλιᾶς μας στό χρόνο γιά τόν ὁποῖο γίνεται ὁ ἀπολογισμός. Ὅλη ἡ δουλιά μας στράφηκε ξανά πρός τά στρατιωτικά ζητήματα.

Ἔπειτα ἄρχισε τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη, ὅταν κατορθώσαμε νά μή μείνει στό ἔδαφος τῆς ΣΟΣΔΡ οὔτε ἕνας στρατιώτης ἀπό τούς στρατούς τοῦ ἐχθροῦ.

Τό πέρασμα αὐτό προκάλεσε τέτια τραντάγματα, πού καθόλου, μά καθόλου δέν τά εἴχαμε προβλέψει. Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς αὐτό εἶναι μιά ἀπό τίς κυριότερες αἰτίες τοῦ συνόλου τῶν λαθῶν καί τῶν σφαλμάτων πού κάναμε στήν πολιτική μας κατά τήν ἀπολογιστική αὐτή περίοδο καί πού τώρα ὑποφέρουμε ἐξαιτίας τους. Ἡ ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ πού ὑποχρεωθήκαμε νά κάνουμε σέ μιά χώρα, ἡ ὁποία πέρασε ἀνείπωτα δύσκολη ὑπερένταση, πού ὑποχρεωθήκαμε νά κάνουμε ὕστερα ἀπό ἀρκετά χρόνια ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου — ἡ ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 239-276. *Ἡ Σύντ.*

πού ἡ μεταφορά του μέ τά μεταφορικά μέσα τά ὁποῖα διαθέταμε μᾶς κόστισε ἀπίστευτες δυσκολίες, σέ στιγμή πού στίς δυσκολίες αὐτές προστέθηκε ἡ πείνα πού προκλήθηκε ἀπό τή σιτοδεία καί ἡ ἔλλειψη καυσίμων πού σταμάτησε σέ σημαντικό βαθμό τίς μεταφορές — αὐτή ἡ ἀποστράτευση μᾶς ἔβαλε, ὅπως τό βλέπουμε αὐτό τώρα, μπροστά σέ προβλήματα πού τά ὑποτιμούσαμε πάρα πολύ. Ἐδῶ κρύβονται σέ σημαντικό βαθμό οἱ πηγές μιᾶς ὁλόκληρης σειρᾶς κρίσεων: καί τῆς οἰκονομικῆς, καί τῆς κοινωνικῆς, καί τῆς πολιτικῆς. Ἀκόμη στά τέλη τοῦ περασμένου χρόνου μοῦ ἔτυχε νά τονίσω ὅτι μιά ἀπό τίς κυριότερες δυσκολίες τῆς ἐρχόμενης ἄνοιξης θά εἶναι οἱ δυσκολίες πού συνδέονται μέ τήν ἀποστράτευση. Εἶχα τήν εὐκαιρία νά τό τονίσω αὐτό καί στίς 30 τοῦ Δεκέμβρη στή μεγάλη συζήτηση *, στήν ὁποία ἀσφαλῶς πολλοί ἀπό σᾶς πῆραν μέρος. Πρέπει νά πῶ πώς εἶναι ζήτημα, ἄν τότε φανταζόμασταν τήν ἔκταση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν. Τότε δέν βλέπαμε ἀκόμη σέ τί βαθμό θά φτάσουν ἐδῶ ὄχι μόνο οἱ τεχνικές δυσκολίες, ἀλλά καί σέ τί βαθμό θά ὀξυνθοῦν ἀκριβῶς κατά τήν ἀποστράτευση ὅλα τά δεινά πού ξέσπασαν πάνω στήν καταβασανισμένη καί ἀπό τόν προηγούμενο ἰμπεριαλιστικό καί ἀπό τό νέο ἐμφύλιο πόλεμο Σοβιετική Δημοκρατία. Ὡς ἕνα βαθμό θά ἦταν σωστό νά ποῦμε πώς τά δεινά αὐτά θά ἐκδηλωθοῦν σέ μεγαλύτερο βαθμό ἴσα-ἴσα κατά τήν ἀποστράτευση. Ἀρκετά χρόνια ἡ χώρα κατέβαλλε ὅλες τίς προσπάθειές της ἀποκλειστικά γιά τά στρατιωτικά καθήκοντα, ὑποστήριζε αὐτά τά καθήκοντα μέ ὅλα τά μέσα, δέν λυπόταν τίποτε ἀπό τά τελευταῖα περισσεύματά της, ἀπό τά φτωχά ἀποθέματα καί τούς πόρους της — γιά τό σκοπό αὐτό καί μόνο ὕστερα ἀπό τό τέλος τοῦ πολέμου εἴδαμε ὅλο τό μέγεθος τῆς ἐρήμωσης καί τῆς ἀθλιότητας, πού μᾶς καταδικάζουν γιά πολύν καιρό σέ μιά ἁπλή μόνο ἐπούλωση τῶν πληγῶν. Δέν μποροῦμε ὅμως νά περάσουμε ὁλοκληρωτικά καί στήν ἁπλή ἀκόμη ἐπούλωση τῶν πληγῶν αὐτῶν. Οἱ τεχνικές δυσκολίες τῆς ἀποστράτευσης δείχνουν σέ σημαντικό βαθμό ὅλο τό βάθος τῆς ἐρήμωσης, ἀπό τήν ὁποία, ἐκτός τά ἄλλα, ἀπορέει καί μιά ἀναπόφευκτη σειρά κρίσεων οἰκονομικοῦ καί κοινωνικοῦ χαρακτήρα. Ὁ πόλεμος μᾶς συνήθιζε, συνήθιζε ὅλη τή χώρα μας, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀνθρώπους μόνο στά πολεμικά καθήκοντα, καί ὅταν, ὕστερα ἀπό τήν πραγματοποίηση αὐτῶν

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 216. *Ἡ Σύντ.*

τῶν πολεμικῶν καθηκόντων ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ στρατοῦ θά ἀντιμετωπίσει ἀπροσμέτρητα χειρότερες συνθῆκες, θά βρεῖ στό χωριό ἀπίθανες δυσκολίες καί δέν θά ἔχει τή δυνατότητα ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος αὐτοῦ καί λόγω τῆς γενικῆς κρίσης νά βρεῖ δουλιά, προκύπτει κάτι ἀνάμεσα στόν πόλεμο καί στήν εἰρήνη. Ἡ κατάσταση πού διαγράφεται εἶναι τέτια, πού καί πάλι δέν μπορεῖ νά μιλᾶμε γιά εἰρήνη. Ἀκριβῶς ἡ ἀποστράτευση, τό τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου σημαίνει ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά περιορίσουμε ὅλα τά καθήκοντά μας στήν εἰρηνική οἰκοδόμηση, γιατί ἡ ἀποστράτευση προκαλεῖ συνέχιση τοῦ πολέμου, σέ νέα μόνο μορφή. Ὅταν δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀποστρατευμένοι δέν μποροῦν νά βροῦν δουλιά, ὅταν ἐπιστρέφουν ἐξαθλιωμένοι, ρημαγμένοι καί συνηθισμένοι νά ἀσχολοῦνται μέ τόν πόλεμο, πού τόν βλέπουν σχεδόν σάν μοναδικό ἐπάγγελμα, τότε βρισκόμαστε παρασυρμένοι σέ μιά νέα μορφή πολέμου, ἕνα νέο εἶδος του, πού μπορεῖ νά τό ποῦμε μέ μιά λέξη: συμμοριτισμός.

Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς λάθος τῆς ΚΕ ἦταν ὅτι δέν εἶχε ὑπολογίσει τό μέγεθος αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν πού συνδέονταν μέ τήν ἀποστράτευση. Φυσικά, πρέπει νά ποῦμε ὅτι δέν μποροῦσαν νά ὑπάρχουν σημεῖα στήριξης γιά ἕναν τέτιο ὑπολογισμό, γιατί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἦταν τόσο δύσκολος, πού ὁ μόνος κανόνας σ' αὐτόν ἦταν: ὅλα γιά τή νίκη στό μέτωπο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου — αὐτό καί μόνο. Καί μόνο μέ τήν τήρηση αὐτοῦ τοῦ κανόνα καί μέ τήν πρωτάκουστη ἔνταση δυνάμεων πού ἐπέδειξε ὁ Κόκκινος Στρατός στόν ἀγώνα κατά τοῦ Κολτσάκ, τοῦ Γιουντένιτς καί τῶν ἄλλων, μπορούσαμε νά πετύχουμε τή νίκη ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές πού εἰσέβαλαν στή Σοβιετική Ρωσία.

Ἀπό τό βασικό αὐτό γεγονός, πού καθορίζει μιά σειρά λάθη καί πού ὀξύνει τήν κρίση, θά ἤθελα νά περάσω στό πῶς παρουσιάστηκαν στή δουλιά τοῦ Κόμματος καί στόν ἀγώνα ὅλου τοῦ προλεταριάτου μιά σειρά ἀκόμη ἀπό βαθιές ἀναντιστοιχίες, λάθη ὑπολογισμοῦ ἤ σχεδίου — καί ὄχι μόνο λάθη σχεδίου, ἀλλά καί λάθη στόν καθορισμό τοῦ συσχετισμοῦ ἀνάμεσα στίς δυνάμεις τῆς τάξης μας καί τῶν τάξεων ἐκείνων πού σέ συνεργασία μαζί τους καί μερικές φορές καί σέ πάλη μ' αὐτές, ἡ τάξη μας πρέπει νά κρίνει τίς τύχες τῆς Δημοκρατίας. Ξεκινώντας ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, πρέπει νά ἀνατρέξουμε στά ἀποτελέσματα τοῦ παρελθόντος, στήν πολιτική πείρα, σ' αὐτό πού ἡ ΚΕ, ἐφόσον ἐκείνη καθοδηγοῦσε τήν πολιτική, πρέπει

νά τό ξεκαθαρίσει στόν ἑαυτό της καί νά προσπαθήσει νά τό διευκρινίσει σέ ὅλο τό Κόμμα. Πρόκειται γιά τέτια ἀνόμοια φαινόμενα, ὅπως εἶναι ἡ πορεία τοῦ πολέμου μας μέ τήν Πολωνία, τά ζητήματα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τῶν καυσίμων. Κατά τήν ἐπίθεσή μας, τήν πολύ γρήγορη προέλασή μας σχεδόν ὥς τή Βαρσοβία, ἀναμφισβήτητα ἔγινε λάθος. Δέν θά ἐξετάσω τώρα, ἄν τό λάθος αὐτό ἦταν στρατηγικό ἤ πολιτικό, γιατί αὐτό θά μέ ἀπομάκρυνε πολύ — νομίζω πώς αὐτό πρέπει νά ἀποτελέσει ἔργο τῶν ἱστορικῶν τοῦ μέλλοντος. Οἱ ἄνθρωποι, πού σέ ἕνα δύσκολο ἀγώνα εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀποκρούουν συνεχῶς τίς ἐπιθέσεις ὅλων τῶν ἐχθρῶν, δέν ἔχουν τόν καιρό νά ἀσχολοῦνται μέ ἱστορικές ἔρευνες. Πάντως ὅμως τό λάθος ὑπάρχει, καί τό λάθος αὐτό τό προκάλεσε τό γεγονός ὅτι ὑπερεκτιμήσαμε τήν ὑπεροχή τῶν δυνάμεών μας. Θά ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολο νά διευκρινίσουμε κατά πόσο αὐτή ἡ ὑπεροχή δυνάμεων ἐξαρτιόταν ἀπό οἰκονομικές συνθῆκες, κατά πόσο ἐξαρτιόταν ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία ἀφύπνισε πατριωτικά αἰσθήματα ἀκόμη καί ἀνάμεσα σέ μικροαστικά στοιχεῖα, κάθε ἄλλο παρά προλεταριακά, πού δέν συμπαθοῦν καθόλου τόν κομμουνισμό, δέν ὑποστηρίζουν ἀνεπιφύλακτα τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, καί πρέπει νά ποῦμε ὅτι καμιά φορά δέν τήν ὑποστηρίζουν καθόλου. Τό γεγονός ὅμως ὑπάρχει: στόν πόλεμο κατά τῆς Πολωνίας κάναμε κάποιο λάθος.

Καί ἄν πάρουμε ἕναν τέτιο τομέα δουλιᾶς, ὅπως ἡ δουλιά τοῦ ἐπισιτισμοῦ, θά δοῦμε ἕνα ἀνάλογο λάθος. Σχετικά μέ τό παρακράτημα καί τήν ἐκπλήρωσή του, ὁ χρόνος πού ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός ἦταν ἀσύγκριτα πιό εὐνοϊκός ἀπό τόν προηγούμενο. Φέτος τό ποσό τῶν σιτηρῶν πού συγκεντρώθηκε ξεπερνάει τά 250 ἑκατομμύρια πούτια. Ὑπολογίστηκε ὅτι ὥς τήν 1η τοῦ Φλεβάρη εἶχαν συγκεντρωθεῖ 235 ἑκατομμύρια πούτια, τή στιγμή πού στή διάρκεια ὅλου τοῦ περασμένου χρόνου εἶχαν συγκεντρωθεῖ 210 ἑκατομμύρια πούτια· ἑπομένως, σέ ἕνα πολύ μικρό χρονικό διάστημα ἡ συγκέντρωση ξεπέρασε τήν ὁλική συγκέντρωση τοῦ περασμένου ἔτους. Ἀποδείχτηκε ὅμως ὅτι ἀπό τά 235 αὐτά ἑκατομμύρια πού συγκεντρώθηκαν ὥς τήν 1η τοῦ Φλεβάρη, ξοδέψαμε στό πρῶτο ἑξάμηνο περίπου 155 ἑκατομμύρια, δηλαδή κατά μέσο ὅρο ἀπό 25 ἑκατομμύρια πούτια τό μήνα, ἤ ἀκόμη περισσότερο. Φυσικά, πρέπει νά παραδεχτοῦμε γενικά πώς δέν τά καταφέραμε νά κατανείμουμε σωστά τά ἀποθέματά μας, ὅταν αὐτά ἀποδείχτηκαν πιό μεγάλα ἀπό τά ἀποθέματα τοῦ

περασμένου χρόνου. Δέν μπορέσαμε νά ἐκτιμήσουμε σωστά ὅλο τόν κίνδυνο τῆς ἀνοιξιάτικης κρίσης πού πλησίαζε καί παρασυρθήκαμε ἀπό τή φυσική τάση νά αὐξήσουμε τή μερίδα πού χορηγοῦνταν στούς πεινασμένους ἐργάτες. Φυσικά, πρέπει κι' ἐδῶ νά ποῦμε ὅτι δέν εἴχαμε σημεῖο στήριξης στούς ὑπολογισμούς μας. Σέ ὅλα τά καπιταλιστικά κράτη, παρά τήν ἀναρχία, παρά τό χάος πού χαρακτηρίζει τόν καπιταλισμό, σημεῖο στήριξης γιά τούς ὑπολογισμούς τοῦ οἰκονομικοῦ πλάνου ἀποτελεῖ ἡ πείρα δεκαετιῶν, πείρα πού τά καπιταλιστικά κράτη μποροῦν καί τή συγκρίνουν, ἀφοῦ τά οἰκονομικά τους καθεστῶτα εἶναι ὁμοιογενῆ καί διαφέρουν μόνο στά ἐπιμέρους ζητήματα. Ἀπό τή σύγκριση αὐτή μπορεῖ νά ἐξαχθεῖ ἕνας πραγματικά ἐπιστημονικός νόμος, μιά ὁρισμένη νομοτέλεια καί ὀρθότητα. Ἐμεῖς δέν εἴχαμε καί δέν μποροῦσε νά ἔχουμε τίποτε παρόμοιο μ' αὐτή τήν πείρα γιά ἕναν τέτιο ὑπολογισμό· καί εἶναι ἐντελῶς φυσικό πώς, ὅταν μέ τή λήξη τοῦ πολέμου μᾶς παρουσιάστηκε ἡ δυνατότητα νά δόσουμε ἐπιτέλους στόν πεινασμένο πληθυσμό κάτι περισσότερο, δέν μπορέσαμε νά καθορίσουμε ἀμέσως τό ἀπαιτούμενο μέτρο. Εἶναι φανερό πώς θά ἔπρεπε νά μετριάσουμε τήν αὔξηση τῆς χορηγούμενης μερίδας καί μέ τό μετριασμό αὐτό νά δημιουργήσουμε ὁρισμένο ἀπόθεμα γιά τίς δύσκολες μέρες πού θά ἔρχονταν καί πού ἦρθαν τήν ἄνοιξη. Δέν τό κάναμε αὐτό. Καί αὐτό ἦταν πάλι λάθος, καί μάλιστα τοῦ εἴδους πού ἦταν χαρακτηριστικό γιά ὅλη τή δουλιά μας, λάθος πού δείχνει ὅτι τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη ἔβαλε μπροστά μας μιά σειρά προβλήματα καί δυσκολίες, πού γιά τό ξεπέρασμά τους δέν εἴχαμε οὔτε τήν πείρα, οὔτε τήν προετοιμασία, οὔτε τό ἀπαραίτητο ὑλικό, κι' ἔτσι βρεθήκαμε μπροστά σέ μιά ἐξαιρετική ἔνταση, ὄξυνση καί χειροτέρευση τῆς κρίσης.

Ἀναμφισβήτητα κάτι ἀνάλογο ἔγινε καί μέ τά καύσιμα. Αὐτό εἶναι ἕνα βασικό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης. Ὅλο τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη, ὅλο τό πέρασμα στήν οἰκονομική οἰκοδόμηση — γιά τό ὁποῖο ἔγινε λόγος στό προηγούμενο συνέδριο τοῦ Κόμματος καί τό ὁποῖο ἀποτελοῦσε τήν κύρια φροντίδα καί συγκέντρωνε τήν κύρια προσοχή ὅλης τῆς πολιτικῆς στό χρόνο πού ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός — ὅλα αὐτά δέν μποροῦσαν φυσικά νά μή βασίζονται καί νά μή στηρίζονται στόν ὑπολογισμό τῆς παραγωγῆς καυσίμων καί στή σωστή κατανομή τους. Χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος

οὔτε γιά ξεπέρασμα τῶν δυσκολιῶν, οὔτε γιά ἀνόρθωση τῆς βιομηχανίας. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἀπό τήν ἄποψη αὐτή βρισκόμαστε σέ καλύτερη κατάσταση ἀπό τόν περασμένο χρόνο. Προηγούμενα εἴμασταν ἀποκομένοι ἀπό τίς ἀνθρακοφόρες καί πετρελαιοφόρες περιοχές. Μετά τίς νίκες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἀποκτήσαμε κάρβουνο καί πετρέλαιο. Πάντως αὐξήθηκαν τά ἀποθέματα τῶν καυσίμων. Ξέρουμε ὅτι τά ἀποθέματα τῶν καυσίμων, πού διαθέταμε κατά τό χρόνο πού ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός, ἦταν μεγαλύτερα ἀπό πρῶτα. Καί στή βάση αὐτή τῆς αὔξησης τῶν ἀποθεμάτων μας σέ καύσιμα κάναμε λάθος, ἀφήνοντας μονομιᾶς νά γίνει τόσο πλατιά κατανομή τῶν καυσίμων, ὥστε νά ἐξαντληθοῦν αὐτά τά ἀποθέματα καί νά βρεθοῦμε σέ κρίση καυσίμων προτοῦ ὀργανώσουμε σωστά ὅλη τή δουλιά. Σχετικά μέ ὅλα αὐτά τά ζητήματα θά σᾶς κάνουν ἐδῶ ειδικές ἐκθέσεις, κι' ἐγώ δέν μπορῶ τώρα νά σᾶς παρουσιάσω οὔτε κατά προσέγγιση τά στοιχεῖα πού ὑπάρχουν σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα. Πάντως ὅμως, παίρνοντας ὑπόψη τήν πείρα τοῦ παρελθόντος, πρέπει νά ποῦμε πώς τό λάθος αὐτό συνδέεται μέ τή λαθεμένη ἀντίληψή μας γιά τήν κατάσταση καί μέ τήν ταχύτητα τοῦ περάσματος ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη. Ἀποδείχτηκε πώς τό πέρασμα αὐτό μπορεῖ μόνο νά γίνει πολύ πιό ἀργά ἀπό ὅσο τό φανταζόμασταν. Χρειάζεται πολύ πιό μακρόχρονη προετοιμασία, πιό ἀργός ρυθμός — αὐτό εἶναι τό μάθημα πού πήραμε αὐτό τό χρόνο, μάθημα πού ὅλο τό Κόμμα στό σύνολό του πρέπει νά τό ἀφομοιώσει πολύ καλά, γιά νά καθορίσει τά βασικά μας καθήκοντα γιά τόν ἑπόμενο χρόνο καί γιά νά ἀποφύγει στό μέλλον τά λάθη πού ἀναφέραμε.

Ἀναμφισβήτητα πρέπει ταυτόχρονα νά ποῦμε ὅτι ἐξαιτίας τῆς κακῆς σοδιᾶς τά λάθη αὐτά ὀξύνθηκαν, καί ἰδιαίτερα ὀξύνθηκαν οἱ κρίσεις πού ἀπορέουν ἀπ' αὐτά τά λάθη. Ἄν τόνισα ὅτι ἡ δουλιά στόν τομέα τοῦ ἐπισιτισμοῦ μᾶς ἔδοσε στό χρόνο πού ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός ἀσύγκριτα πιό μεγάλα ἀποθέματα εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ, πρέπει νά ποῦμε πώς σ' αὐτό ἐπίσης βρισκόταν μιά ἀπό τίς κυριότερες πηγές τῶν κρίσεων, γιατί ἐξαιτίας τῆς κακῆς σοδιᾶς, πού προκάλεσε τεράστια ἔλλειψη ζωοτροφῶν, ἐπιζωοτία καί καταστροφή τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, κέντρο αὐτῶν τῶν ἐπισιτιστικῶν παρακρατημάτων ἔγιναν οἱ περιφέρειες ὅπου τά περισσεύματα τῶν σιτηρῶν δέν ἦταν πολύ μεγάλα. Τά μεγαλύτερα περισσεύματα βρίσκονται στίς διάφορες ἀκρινές περιοχές τῆς Δημοκρατίας — στή Σιβηρία, στό

Βόρειο Καύκασο — ὅμως ἀκριβῶς ἐκεῖ ἦταν λιγότερο ὀργανωμένος ὁ σοβιετικός μηχανισμός, ἀκριβῶς ἐκεῖ ἡ σοβιετική ἐξουσία ἦταν λιγότερο σταθερή καί οἱ μεταφορές ἀπό κεῖ εἶχαν πολύ μεγάλες δυσκολίες. Γι' αὐτό, τά πράγματα ἦρθαν ἔτσι, πού συγκεντρώσαμε τά αὐξημένα ἀποθέματα εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ ἀπό τά κυβερνεῖα μέ τήν κατώτερη σοδειά, κι' ἔτσι ὀξύνθηκε πάρα πολύ ἡ κρίση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Κι' ἐδῶ ξανά βλέπουμε ὁλοκάθαρα, ὅτι δέν εἴχαμε τήν ἀπαιτούμενη ὀρθότητα στόν ὑπολογισμό. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ὅμως, ἡ κατάστασή μας ἦταν τόσο στριμωγμένη, πού δέν εἴχαμε καμιά δυνατότητα ἐκλογῆς. Μιά χώρα πού, ὕστερα ἀπό ἕναν καταστρεπτικό ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἄντεξε σέ ἕνα τέτιο πράγμα, ὅπως ὁ πολυετής ἐμφύλιος πόλεμος, δέν μποροῦσε βέβαια νά ἐπιζήσει διαφορετικά παρά μόνο, διαθέτοντας ὅλες τίς δυνάμεις της γιά τό μέτωπο. Καί φυσικά ἡ χώρα, ὄντας καταστραμένη, δέν μποροῦσε νά κάνει διαφορετικά, παρά νά παίρνει ἀπό τήν ἀγροτιά τά περισσεύματα τῶν τροφίμων, ἀκόμη καί χωρίς νά τά ἀποζημιώνει μέ ὁποιαδήποτε ἄλλα εἴδη. Αὐτό ἦταν ἀπαραίτητο γιά νά σωθεῖ ἡ χώρα, ὁ στρατός καί ἡ ἐργατοαγροτική ἐξουσία. Ἐμεῖς λέγαμε στούς ἀγρότες: «Βέβαια, ἐσεῖς δίνετε τό σιτάρι σας σάν δάνειο στό ἐργατοαγροτικό κράτος, διαφορετικά ὅμως δέν μπορεῖτε νά σώσετε τό κράτος σας ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές». Δέν μπορούσαμε νά κάνουμε διαφορετικά μέσα στίς συνθῆκες πού μᾶς ἐπέβαλαν μέ τόν πόλεμό τους οἱ ἰμπεριαλιστές καί οἱ καπιταλιστές. Δέν εἴχαμε ἄλλη δυνατότητα ἐκλογῆς. Τά περιστατικά αὐτά ὅμως μᾶς ἔφεραν σέ τέτια κατάσταση, πού τό ἀγροτικό νοικοκυριό, ὕστερα ἀπό τόν τόσο μακρόχρονο πόλεμο ἀδυνάτισε τόσο, ὥστε ἡ σιτοδεία ἦταν ἀποτέλεσμα καί τῆς μείωσης τῆς σπαρμένης ἔκτασης, καί τῆς χειροτέρευσης τῶν μέσων παραγωγῆς, καί τῆς ἐλάττωσης τῆς ἀποδοτικότητας, καί τῆς ἔλλειψης ἐργατικῆς δύναμης, κτλ. Ἡ σιτοδεία ἦταν τεράστια, ὡστόσο ἡ καλύτερη ἀπό ὅ,τι περιμέναμε συγκέντρωση περισσευμάτων τῶν εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ συνοδευόταν ἀπό τέτια ὄξυνση τῆς κρίσης, πού ἴσως μᾶς προετοιμάσει ἀκόμη μεγαλύτερες δυσκολίες καί συμφορές στούς προσεχεῖς μῆνες. Πρέπει τό γεγονός αὐτό νά τό παίρνουμε σοβαρά ὑπόψη μας, καί κατά τήν ἀνάλυση τῆς πολιτικῆς μας στό χρόνο πού ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός, καί κατά τόν καθορισμό τῶν πολιτικῶν καθηκόντων μας γιά τό νέο χρόνο. Ὁ χρόνος στόν ὁποῖο ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός ἄφησε γιά τόν ἑπόμενο χρόνο τά ἴδια πάντα ἐπιτακτικά καθήκοντα.

Τώρα θά περάσω γιά λίγο σέ ἕνα σημεῖο ἑνός ἐντελῶς διαφορετικοῦ τομέα — στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, πού τόσον καιρό ἀπασχόλησε τό Κόμμα. Σήμερα μοῦ ἔτυχε ἤδη νά μιλήσω γι' αὐτό καί, ἐννοεῖται, δέν μποροῦσα παρά μόνο μέ ἐπιφύλαξη νά πῶ ὅτι ζήτημα εἶναι ἄν οἱ περισσότεροι ἀπό σᾶς δέν ἐκτιμήσουν τή συζήτηση αὐτή σάν μιά ὑπερβολική πολυτέλεια *. Ὅσο γιά μένα προσωπικά, δέν μπορῶ νά μήν προσθέσω ὅτι, κατά τή γνώμη μου, ἡ πολυτέλεια αὐτή ἦταν πραγματικά ἐντελῶς ἀπαράδεκτη καί ὅτι, ἐπιτρέποντας μιά τέτια συζήτηση, κάναμε ἀναμφισβήτητα λάθος, γιατί δέν εἴδαμε πώς στή συζήτηση αὐτή προβάλαμε στήν πρώτη θέση ἕνα ζήτημα πού γιά ἀντικειμενικούς λόγους δέν μπορεῖ νά κατέχει τήν πρώτη θέση· τό ρίξαμε στήν πολυτέλεια χωρίς νά δοῦμε, σέ τί βαθμό ἀποσποῦμε τήν προσοχή ἀπό τό φλέγον καί ἀπειλητικό ζήτημα πού βρισκόταν τόσο κοντά μας, ἀπό τό ζήτημα τῆς ἴδιας πάλι κρίσης. Ποιά λοιπόν εἶναι τά πραγματικά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς συζήτησης πού μᾶς ἔφαγε τόσους μῆνες καί πού προφανῶς ἔκανε τούς περισσότερους ἀπό τούς παρόντες νά τή βαρεθοῦν; Σχετικά μ' αὐτό θά ἀκούσετε εἰδικές ἐκθέσεις, θά ἤθελα ὅμως ἐγώ στήν εἰσήγηση νά στρέψω τήν προσοχή σέ μιά πλευρά τῆς ὑπόθεσης καί συγκεκριμένα στό ὅτι ἐδῶ δικαιώθηκε ἀναμφισβήτητα ἡ παροιμία: «οὐδέν κακόν ἀμιγές καλοῦ».

Δυστυχῶς τό κακό ἦταν κάπως πολύ, καί τό καλό κάπως λίγο. (Γέλια.) Ὡστόσο ὅμως τό καλό ὑπῆρχε: καί αὐτό ἦταν ὅτι, ἀφοῦ χάσαμε χρόνο, ἀφοῦ ἀποσπάσαμε τήν προσοχή τῶν κομματικῶν συντρόφων μας ἀπό τά ἐπιτακτικά καθήκοντα τῆς πάλης ἐνάντια στό μικροαστικό στοιχεῖο πού μᾶς περιβάλλει, μάθαμε ὡστόσο νά διακρίνουμε μερικές ἀμοιβαῖες σχέσεις, πού πρῶτα δέν τίς βλέπαμε. Τό καλό πού προέκυψε ἦταν ὅτι τό Κόμμα δέν μποροῦσε παρά νά μάθει κάτι σ' αὐτή τήν πάλη. Ἄν καί ὅλοι μας ξέραμε ὅτι ἐμεῖς σάν Κόμμα πού κυβερνᾶ δέν μπορούσαμε νά μή συγχωνεύουμε τίς κομματικές «κορυφές» μέ τίς σοβιετικές «κορυφές» — στή χώρα μας αὐτές εἶναι συγχωνευμένες καί τέτιες θά παραμείνουν — ὡστόσο, τό Κόμμα ἀπό τή συζήτηση αὐτή πῆρε κάποιο μάθημα πού εἶναι ἀπαραίτητο νά τό προσέξει. Ὁρισμένες πλατφόρμες τίς ψήφισαν κυρίως οἱ «κορυφές» τοῦ Κόμματος. Οἱ πλατφόρμες πού πότε τιτλοφοροῦνταν «πλατφόρμες τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευ-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 4-5. *Ἡ Σύντ.*

σης»»[6], καί πότε διαφορετικά, ἀποδείχτηκε πώς ἀποτελοῦσαν μιάν ὁλοφάνερη συνδικαλιστική παρέκκλιση. Καί αὐτή δέν εἶναι δική μου προσωπική γνώμη, μά γνώμη τῆς τεράστιας πλειοψηφίας τῶν παρευρισκομένων. (Φωνές: «Σωστά».)

Τό Κόμμα φάνηκε τόσο ὥριμο στή συζήτηση αὐτή, ὥστε βλέποντας κάποια ταλάντευση τῶν «κορυφῶν», βλέποντας ὅτι οἱ «κορυφές» λένε: «Ἐμεῖς δέν συμφωνήσαμε, ἐλᾶτε νά μᾶς κρίνετε» — κινητοποιήθηκε γοργά γι' αὐτό τό σκοπό καί ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν πιό σημαντικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μᾶς ἀπάντησε γρήγορα: «Ἔχουμε τή γνώμη μας καί θά σᾶς τήν ποῦμε».

Στή συζήτηση αὐτή εἴχαμε πολλές πλατφόρμες. Ἦταν τόσο πολλές πού ἐγώ, λογουχάρη, ἄν καί λόγω τῆς θέσης μου ἤμουν ὑποχρεωμένος νά τίς διαβάσω, φοβοῦμαι πώς ἔπεσα στό ἁμάρτημα νά μήν τίς διαβάσω ὅλες. (Γέλια.) Δέν ξέρω ἄν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι εἶχαν τόν καιρό νά τίς διαβάσουν, πάντως ὅμως πρέπει νά πῶ ὅτι αὐτή ἡ συνδικαλιστική, καί ὥς ἕνα βαθμό μισοαναρχική μάλιστα παρέκκλιση πού ἐκδηλώθηκε, μᾶς παρέχει πολύ ὑλικό γιά νά σκεφτοῦμε πάνω σ' αὐτή. Ἐπί μερικούς μῆνες φανήκαμε τόσο σπάταλοι, πού παρασυρθήκαμε στή μελέτη ἀποχρώσεων τῶν διαφόρων γνωμῶν. Στό μεταξύ ἡ ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ γεννοῦσε τό συμμοριτισμό, ὄξυνε τήν οἰκονομική κρίση. Ἡ συζήτηση αὐτή ἔπρεπε νά μᾶς βοηθήσει νά καταλάβουμε ὅτι τό Κόμμα μας, σάν Κόμμα πού φτάνει τουλάχιστο τό μισό ἑκατομμύριο μέλη καί πού ξεπέρασε μάλιστα τό μισό ἑκατομμύριο, ἔγινε, πρῶτο, μαζικό Κόμμα, δεύτερο, Κόμμα κυβερνητικό, καί ὅτι, ὄντας Κόμμα μαζικό, ἀντανακλᾶ ἐνμέρει κάτι ἀπ' αὐτά πού συμβαίνουν ἔξω ἀπό τίς γραμμές του. Αὐτό εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο νά τό καταλάβει κανείς.

Δέν θά ἦταν τρομερή μιά μικρή συνδικαλιστική ἤ μισοαναρχική παρέκκλιση: τό Κόμμα θά τήν ἀντιλαμβανόταν γρήγορα καί θά καταπιανόταν ἀποφασιστικά νά τή διορθώσει. Ὅταν ὅμως ἡ παρέκκλιση αὐτή συνδέεται μέ μιά τεράστια ὑπεροχή τῆς ἀγροτιᾶς στόν πληθυσμό τῆς χώρας, ὅταν ἡ δυσαρέσκεια αὐτῆς τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου μεγαλώνει, ὅταν ἡ κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ φτάνει τά τελευταῖα ὅρια, ὅταν ἡ ἀποστράτευση τοῦ ἀγροτικοῦ στρατοῦ πετάει ἔξω ἑκατοντάδες καί χιλιάδες τσακισμένους ἀνθρώπους, πού δέν βρίσκουν δουλιά, πού συνήθισαν νά ἀσχολοῦνται

μόνο μέ τόν πόλεμο σάν ἐπάγγελμα καί γεννοῦν τό συμμοριτισμό — τότε δέν εἶναι καιρός γιά συζητήσεις περί θεωρητικῶν περεκκλίσεων. Καί πρέπει στό συνέδριο νά ποῦμε ἀνοιχτά: δέν θά ἐπιτρέψουμε συζητήσεις πάνω σέ παρεκκλίσεις, στό ζήτημα αὐτό πρέπει νά βάλουμε τελεία καί παύλα. Τό συνέδριο τοῦ Κόμματος μπορεῖ καί πρέπει νά τό κάνει αὐτό, πρέπει νά βγάλει ἀπ' αὐτό τό ἀντίστοιχο δίδαγμα καί νά τό προσθέσει στόν πολιτικό ἀπολογισμό τῆς ΚΕ, νά τό στερεώσει, νά τό κατοχυρώσει καί νά τό μετατρέψει σέ κομματική ὑποχρέωση, σέ νόμο. Ἡ κατάσταση λόγω τῆς διαμάχης γίνεται ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη, καταλήγει κυριολεκτικά σέ ἀπειλή κατά τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Μερικοί σύντροφοι, μέ τούς ὁποίους ἔτυχε νά συναντηθῶ καί νά λογομαχήσω μαζί τους στή συζήτηση, ὅταν πρίν ἀπό λίγους μῆνες τούς ἔλεγα: «Κοιτάξτε, ἐδῶ ὑπάρχει ἀπειλή κατά τῆς κυριαρχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς δικτατορίας της!» — ἔλεγαν: «Αὐτό εἶναι μέσο ἐκφοβισμοῦ, ἐσεῖς μᾶς τρομοκρατεῖτε» [7]. Ἄκουσα ἀρκετές φορές αὐτή τή ρετσινιά στίς παρατηρήσεις μου — ὅτι θέλω νά τρομοκρατήσω κάποιους — καί ἀπαντοῦσα πάνω σ' αὐτό πώς θά ἦταν γελοῖο ἀπομέρους μου νά θέλω νά τρομοκρατήσω παλιούς ἐπαναστάτες πού εἶχαν περάσει ἀπό κάθε λογῆς δοκιμασίες *. Τώρα ὅμως πού βλέπετε τί τροπή παίρνουν οἱ δυσκολίες τῆς ἀποστράτευσης, δέν μπορεῖ πιά νά ὑπάρχει ἀντίρηση, ὅτι ἐδῶ ὄχι μόνο δέν ὑπῆρχε πρόθεση τρομοκράτησης, μά οὔτε καί τό ἀναπόφευκτο στίς λογομαχίες πάθος, ἀλλά μιά ἐντελῶς συγκεκριμένη ὑπόδειξη γι' αὐτό πού ἔγινε, ἡ ὑπόδειξη ὅτι μᾶς χρειάζεται ἑνότητα, αὐτοκυριαρχία καί πειθαρχία — ὄχι μόνο ἐπειδή τό Κόμμα τοῦ προλεταριάτου δέν μπορεῖ χωρίς αὐτό νά δουλεύει μέ σύμπνοια, ἀλλά καί ἐπειδή ἡ ἄνοιξη μᾶς δημιούργησε καί θά μᾶς δημιουργήσει ἀκόμη τόσο δύσκολες συνθῆκες, πού δέν θά μπορέσουμε νά ἀντεπεξέλθουμε σ' αὐτές χωρίς τή μεγαλύτερη ἑνότητα. Καί νομίζω ὅτι, παρόλα αὐτά, θά μπορέσουμε νά βγάλουμε ἀπό τίς συζητήσεις αὐτά τά δυό κύρια διδάγματα. Καί γι' αὐτό, μοῦ φαίνεται, πρέπει νά πῶ πώς, ἄν ἐπιτρέψαμε στόν ἑαυτό μας αὐτή τήν πολυτέλεια καί δόσαμε στόν κόσμο ἕνα καταπληκτικό παράδειγμα τοῦ πῶς τό Κόμμα πού βρίσκεται σέ δυσκολότατες συνθῆκες ἑνός λυσσαλέου ἀγώνα

* Βλ. Ἄπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 256-257. *Ἡ Σύντ.*

δείχνει πρωτοφανή προσοχή σέ όρισμένες λεπτομέρειες άπό τίς πλατφόρμες — καί αύτό σέ συνθῆκες σιτοδείας καί κρίσης, σέ συνθῆκες ερήμωσης καί άποστράτευσης, στίς όποιες βρεθήκαμε — τώρα θά βγάλουμε άπό τά διδάγματα αύτά ένα πολιτικό συμπέρασμα, όχι μόνο ένα συμπέρασμα πού δείχνει τοῦτο ἤ έκεῖνο τό λάθος, άλλά ένα συμπέρασμα πολιτικό, πού άφορᾶ τίς σχέσεις άνάμεσα στίς τάξεις, άνάμεσα στήν έργατική τάξη καί στήν άγροτιά. Οἱ σχέσεις αύτές δέν εἶναι έκεῖνες πού νομίζαμε. Οἱ σχέσεις αύτές άπαιτοῦν άπό τό προλεταριάτο άφάνταστα μεγαλύτερη ένότητα καί συγκέντρωση δυνάμεων, καί οἱ σχέσεις αύτές άποτελοῦν στίς συνθῆκες τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου έναν κίνδυνο πού ξεπερνάει πολλές φορές όλους τούς Ντενίκιν, Κολτσάκ καί Γιουντένιτς παρμένους μαζί. Σχετικά μ' αύτό κανείς δέν πρέπει νά πλανᾶται, γιατί αύτή θά ἦταν ή πιό μοιραία πλάνη! Οἱ δυσκολίες πού άπορέουν άπό τά μικροαστικά αύτά στοιχεῖα εἶναι μεγάλες, καί γιά νά τίς ύπερνικήσουμε χρειάζεται μεγάλη ένότητα — καί όχι μόνο τυπική — χρειάζεται ένιαία, μονιασμένη δουλιά, ένιαία θέληση, γιατί μόνο μέ μιά τέτια θέληση τῆς προλεταριακῆς μάζας μπορεῖ τό προλεταριάτο νά πραγματοποιήσει σέ μιά άγροτική χώρα τά γιγάντια καθήκοντα τῆς δικτατορίας καί τῆς καθοδήγησής του.

Ἡ βοήθεια άπό τίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εύρώπης ἔρχεται, δέν φτάνει όμως γρήγορα. Ἔρχεται καί όλοένα μεγαλώνει.

Στήν πρωινή συνεδρίαση τόνισα ἤδη ότι ένας άπό τούς μεγαλύτερους παράγοντες στήν άπολογιστική περίοδο — καί αύτό έπίσης βρίσκεται σέ στενή σύνδεση μέ τή δράση τῆς ΚΕ — εἶναι ή όργάνωση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς *. Φυσικά, σέ σύγκριση μέ τόν περασμένο χρόνο, ή διεθνής κατάσταση έκανε τώρα ένα μεγάλο βῆμα μπροστά. Φυσικά, ή Κομμουνιστική Διεθνής, πού στό περυσινό συνέδριο δέν ύπῆρχε παρά μόνο μέ τή μορφή προκηρύξεων, τώρα άρχισε νά λειτουργεῖ σάν αύτοτελές κόμμα σέ κάθε χώρα, καί όχι μόνο σάν πρωτοπόρο κόμμα — ό κομμουνισμός έγινε τό κεντρικό ζήτημα όλου τοῦ έργατικοῦ κινήματος στό σύνολό του. Στή Γερμανία, στή Γαλλία καί στήν Ἰταλία ή Κομμουνιστική Διεθνής έγινε όχι μόνο τό κέντρο τοῦ έργατικοῦ κινήματος, άλλά καί τό κέντρο τῆς προσοχῆς όλης τῆς πολιτικῆς ζωῆς

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 3. *Ἡ Σύντ.*

αὐτῶν τῶν χωρῶν. Τό φθινόπωρο δέν μποροῦσες νά πάρεις στά χέρια σου μιά γερμανική ἤ γαλλική ἐφημερίδα χωρίς νά δεῖς πῶς κλίνουν ἐκεῖ σέ ὅλες τίς πτώσεις τή Μόσχα καί τούς μπολσεβίκους, μέ τί ἐπίθετα μᾶς στολίζουν καί πῶς ἀπό τούς μπολσεβίκους καί τούς 21 ὅρους εἰσδοχῆς στήν ΙΙΙ Διεθνή[8] κάνουν τό κεντρικό ζήτημα ὅλης τῆς πολιτικῆς ζωῆς τους. Αὐτό εἶναι μιά κατάκτησή μας καί κανείς δέν μπορεῖ νά μᾶς τήν ἀφαιρέσει! Αὐτό δείχνει πῶς ἡ διεθνής ἐπανάσταση ἀναπτύσσεται καί παράλληλα πῶς ὀξύνεται ἡ οἰκονομική κρίση στήν Εὐρώπη. Πάντως ὅμως, ἄν ξεκινώντας ἀπ' αὐτό, κάναμε τήν ὑπόθεση ὅτι γενικά θά μᾶς ἔρθει ἀπό κεῖ σύντομα βοήθεια μέ τή μορφή μιᾶς σταθερῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, θά εἴμασταν ἁπλούστατα τρελοί καί εἶμαι βέβαιος ὅτι τέτιοι ἄνθρωποι δέν ὑπάρχουν σ' αὐτή τήν αἴθουσα. Στά τρία αὐτά χρόνια μάθαμε νά κατανοοῦμε ὅτι τό ποντάρισμα στήν παγκόσμια ἐπανάσταση δέν σημαίνει νά ὑπολογίζεις σέ συγκεκριμένη χρονική προθεσμία καί ὅτι ὁ ρυθμός ἀνάπτυξης, πού γίνεται ὁλοένα καί πιό ταχύς, μπορεῖ νά φέρει τήν ἐπανάσταση τήν ἄνοιξη, μπορεῖ ὅμως καί νά μή τή φέρει. Καί γι' αὐτό πρέπει νά ξέρουμε νά προσαρμόζουμε ἔτσι τή δράση μας πρός τούς ταξικούς συσχετισμούς μέσα στή χώρα μας καί μέσα στίς ἄλλες χῶρες, ὥστε νά εἴμαστε σέ θέση γιά ἕνα μακρόχρονο διάστημα νά διατηρήσουμε τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί νά ἐπουλώσουμε, ἔστω καί βαθμιαῖα, ὅλες τίς συμφορές καί τίς κρίσεις πού ξεσποῦν πάνω μας. Μόνο μιά τέτια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος θά εἶναι σωστή καί νηφάλια.

Περνῶ τώρα σέ ἕνα σημεῖο πού ἀφορᾶ τή δράση τῆς ΚΕ αὐτό τό χρόνο καί ἔχει μεγάλη συνάφεια μέ τά καθήκοντα πού εἶναι μπροστά μας. Εἶναι τό ζήτημα τῶν σχέσεων μέ τό ἐξωτερικό.

Ὥς τό ΙΧ συνέδριο τοῦ Κόμματος ἡ προσοχή μας καί ὅλες οἱ προσπάθειές μας κατευθύνονταν στό νά πετύχουμε τό πέρασμα ἀπό τίς σχέσεις πολέμου μέ τίς καπιταλιστικές χῶρες σέ σχέσεις εἰρηνικές καί ἐμπορικές. Γιά τό σκοπό αὐτό κάναμε κάθε εἴδους διπλωματικά διαβήματα καί βγήκαμε νικητές ἐνάντια σέ ἀναμφισβήτητα μεγάλους διπλωμάτες. Ὅταν, λογουχάρη, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀμερικῆς ἤ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν[9] μᾶς πρότειναν μέ ὁρισμένους ὅρους νά σταματήσουμε τίς στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις ἐνάντια στόν Ντενίκιν καί στόν Κολτσάκ, νόμιζαν ὅτι θά βρεθοῦμε σέ δύσκολη θέση.

Στήν πραγματικότητα δμως αὐτοί βρέθηκαν σέ δύσκολη θέση, ἐνῶ ἐμεῖς κερδίσαμε στό διπλωματικό πεδίο μιά τεράστια νίκη. Αὐτοί βγῆκαν γελασμένοι, ἀναγκάστηκαν νά ἀποσύρουν τούς δρους τους, γεγονός πού ξεσκεπάστηκε ἀργότερα σέ δλα τά διπλωματικά ἔντυπα καί στόν Τύπο δλου τοῦ κόσμου. Ἀλλά νά μένουμε ἱκανοποιημένοι ἀπό μιά διπλωματική νίκη, εἶναι πολύ λίγο γιά μᾶς. Μᾶς χρειάζονται πραγματικές ἐμπορικές σχέσεις, καί δχι μόνο διπλωματικές νίκες. Καί μόνο αὐτή τή χρονιά ἡ δουλιά ἄρχισε λιγάκι νά στρώνει καί οἱ ἐμπορικές μας σχέσεις νά παίρνουν κάποια ἀνάπτυξη. Μπῆκε τό ζήτημα τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μέ τήν Ἀγγλία. Ἀρχίζοντας ἀπό τό περυσινό καλοκαίρι, τό ζήτημα αὐτό ἔγινε τό κεντρικό σημεῖο. Ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία μᾶς ἔριξε ἀπό τήν ἄποψη αὐτή πολύ πίσω. Ἡ Ἀγγλία ἦταν ἤδη ἕτοιμη νά ὑπογράψει ἐμπορική συμφωνία. Ἡ ἀγγλική ἀστική τάξη ἤθελε αὐτή τή συμφωνία, οἱ ἀγγλικοί αὐλικοί κύκλοι δέν τήν ἤθελαν, τήν τορπίλιζαν, ὁ πόλεμος μέ τήν Πολωνία τήν ἀνέβαλε. Τά πράγματα ἦρθαν ἔτσι, ὥστε ἡ ὑπόθεση νά μήν ἔχει βρεῖ τή λύση της ὥς τώρα.

Νομίζω δτι στίς ἐφημερίδες ἔγινε γνωστό σήμερα πώς ὁ Κράσιν ἀνακοίνωσε στόν Τύπο τοῦ Λονδίνου δτι ὑπολογίζει σέ μιά γρήγορη ὑπογραφή ἐμπορικοῦ συμφώνου [10]. Δέν ξέρω, ἄν ἡ πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς ἐλπίδας εἶναι ἐξασφαλισμένη πέρα γιά πέρα. Δέν μπορῶ νά κρίνω, ἄν αὐτό θά πραγματοποιηθεῖ, δμως ἀπομέρους μου πρέπει νά πῶ δτι στήν Κεντρική Ἐπιτροπή δίναμε στό ζήτημα αὐτό τεράστια σημασία καί θεωρούσαμε σωστή τήν τακτική τῶν ὑποχωρήσεων, γιά νά πετύχουμε ἐμπορική συμφωνία μέ τήν Ἀγγλία. Ὄχι τόσο γιατί ἀπό τήν Ἀγγλία θά μπορούσαμε νά πάρουμε περισσότερα ἀπό δ,τι ἀπό τίς ἄλλες χῶρες — ἡ Ἀγγλία σχετικά μ' αὐτό δέν εἶναι τόσο προηγμένη χώρα, δπως, λογουχάρη, ἡ Γερμανία καί ἡ Ἀμερική. Ἡ Ἀγγλία εἶναι χώρα ἀποικιοκρατική, ἐνδιαφέρεται πολύ γιά τήν ἀσιατική πολιτική καί μερικές φορές εἶναι πολύ εὐαίσθητη στίς ἐπιτυχίες τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σέ ὁρισμένες χῶρες πού βρίσκονται κοντά στίς ἀποικίες της. Καί ἀπό τό λόγο αὐτό στίς σχέσεις μας μέ τήν Ἀγγλία προκύπτει μιά ἰδιαίτερη ἀστάθεια. Ἡ ἀστάθεια προκαλεῖται ἀπό ἕνα τέτιο ἀντικειμενικό σύμπλεγμα αἰτιῶν, πού ἐδῶ δέν πρόκειται νά βοηθήσει ὁποιαδήποτε διπλωματική δεξιοτεχνία τῶν σοβιετικῶν διπλωματῶν. Τό σπουδαῖο δμως γιά μᾶς εἶναι ἡ ἐμπορική συμφωνία μέ τήν Ἀγγλία, χάρη στή δυνατότητα πού ἀνοίγεται

γιά μιά συμφωνία μέ τήν 'Αμερική, ή όποία έχει παραγωγικές δυνατότητες σέ πολύ μεγαλύτερο βαθμό.

Τά παραπάνω συνδέονται μέ τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων. Τόν περασμένο χρόνο ἀσχοληθήκαμε μ' αὐτό τό ζήτημα περισσότερο ἀπό πρίν. Στίς 23 τοῦ Νοέμβρη δημοσιεύτηκε διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων, ὅπου τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων εἶναι διατυπωμένο σέ πιό ἀποδεκτή γιά τούς καπιταλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ μορφή. Όταν στούς κομματικούς κύκλους παρουσιάστηκαν ὁρισμένες παρεξηγήσεις σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα ἤ μή πλήρης κατανόησή του, ἔγιναν πολλές συνελεύσεις ὑπεύθυνων στελεχῶν, ὅπου συζητήθηκε τό θέμα αὐτό. Γενικά τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων στό σύνολό του δέν προκάλεσε διαφωνίες, παρόλο πού ἀκούσαμε ἀρκετές διαμαρτυρίες ἀπομέρους ἐργατῶν καί ἀγροτῶν πού ἔλεγαν: «Διώξαμε, λέει, τούς δικούς μας καπιταλιστές καί τώρα θέλουν νά καλέσουν ξένους καπιταλιστές». Κατά πόσο οἱ διαμαρτυρίες αὐτές δέν ἦταν συνειδητές, κατά πόσο ἀντηχοῦσε ἐδῶ ὁ ὑπολογισμός τῆς κουλάκικης ἤ ἁπλῶς τῆς καπιταλιστικῆς μερίδας τῶν ἐξωκομματικῶν, πού θεωροῦν ὅτι σ' αὐτούς ἀνήκει τό νόμιμο δικαίωμα νά εἶναι καπιταλιστές στή Ρωσία, καί μάλιστα καπιταλιστές μέ ἐξουσία καί ὄχι νά προσελκύεται τό ξένο κεφάλαιο χωρίς ἐξουσία — κατά πόσο ἔπαιξε ἐδῶ ρόλο τό ἕνα ἤ τό ἄλλο, σχετικά μ' αὐτό ή ΚΕ δέν εἶχε, φυσικά, κανένα στατιστικό στοιχεῖο καί γενικά ἀμφιβάλλω, ἄν θά μποροῦσε νά τό ὑπολογίσει καί νά τό διευκρινίσει ὁποιαδήποτε στατιστική στόν κόσμο. Πάντως ὅμως ἐμεῖς μέ τό διάταγμα αὐτό πραγματοποιήσαμε ἕνα βῆμα πρός τή σύναψη σχέσεων ἐκχωρήσεων. Πρέπει νά ποῦμε ὅτι στήν πράξη — καί αὐτό δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε ποτέ — δέν συνάψαμε καμιά σύμβαση ἐκχώρησης. Ή συζήτηση ἀνάμεσά μας γίνεται γιά τό ἄν πρέπει νά προσπαθοῦμε νά πετύχουμε τή σύναψή τους μέ κάθε θυσία. Ἄν θά τό πετύχουμε — αὐτό δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τίς συζητήσεις καί τίς ἀποφάσεις μας, ἀλλά ἀπό τό διεθνές κεφάλαιο. Τήν 1 τοῦ Φλεβάρη αὐτοῦ τοῦ χρόνου τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων πῆρε μιά ἄλλη ἀπόφαση σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων [11]. Τό πρῶτο σημεῖο αὐτῆς τῆς ἀπόφασης λέει: «Νά ἐγκριθεῖ καταρχήν ή παραχώρηση ἐκχωρήσεων πετρελαίου στό Γκρόζνι καί στό Μπακού καί σέ ἄλλες ἐν ἐνεργεία πετρελαιοπηγές. Οἱ διαπραγματεύσεις νά ἀρχίσουν καί νά διεξαχθοῦν μέ γοργό ρυθμό».

Τό ζήτημα αὐτό δέν πέρασε χωρίς ὁρισμένες διαφωνίες. Μερικοί σύντροφοι θεωροῦσαν τήν παραχώρηση ἐκχωρήσεων ἀκριβῶς στό Γκρόζνι καί στό Μπακού λαθεμένη, ἱκανή νά προκαλέσει ἀντίδραση ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Ἡ πλειοψηφία τῆς ΚΕ κι' ἐγώ προσωπικά ὑποστηρίζαμε τήν ἄποψη ὅτι πιθανό τά παράπονα νά μή προκαλοῦνται ἀπό κάποια ἀναγκαιότητα.

Ἡ ΚΕ στήν πλειοψηφία της κι' ἐγώ προσωπικά ὑποστηρίζαμε τήν ἄποψη ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη νά γίνουν αὐτές οἱ ἐκχωρήσεις καί θά σᾶς παρακαλέσουμε νά ἐνισχύσετε αὐτή τήν ἄποψη μέ τό κύρος σας. Αὐτή ἡ συμμαχία μας μέ τά κρατικά τράστ ἄλλων προηγμένων χωρῶν εἶναι γιά μᾶς ἀπόλυτα ἀναγκαία, ἐπειδή ἡ οἰκονομική μας κρίση εἶναι τόσο βαθιά, πού δέν θά μπορέσουμε μέ τίς δικές μας δυνάμεις νά ἀποκαταστήσουμε τήν καταστραμένη οἰκονομία μας χωρίς βιομηχανικό ἐξοπλισμό καί τεχνική βοήθεια ἀπό τό ἐξωτερικό. Δέν ἀρκεῖ νά φέρουμε ἁπλῶς τόν ἐξοπλισμό αὐτό. Μποροῦμε νά κάνουμε ἐκχωρήσεις πάνω σέ πιό πλατιές ἀρχές, ἴσως στά μεγαλύτερα καπιταλιστικά συνδικάτα: τό ἕνα τέταρτο τοῦ Μπακοῦ, τό ἕνα τέταρτο τοῦ Γκρόζνι, τό ἕνα τέταρτο τῶν καλύτερων δασικῶν ἀποθεμάτων μας, γιά νά ἐξασφαλίσουμε ἔτσι τήν ἀπαραίτητη σέ μᾶς βάση μέ τήν ἐγκατάσταση βιομηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ σύμφωνα μέ τήν τελευταία λέξη τῆς τεχνικῆς· ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, σέ ἀντάλλαγμα θά ἐφοδιαστοῦμε μέ τόν ἀναγκαῖο γιά τό ὑπόλοιπο τμῆμα βιομηχανικό ἐξοπλισμό. Ἔτσι θά μπορέσουμε ἔστω καί λίγο, ἔστω στό ἕνα τέταρτο ἤ στό μισό, νά φτάσουμε τά σύγχρονα ἀναπτυγμένα καπιταλιστικά συνδικάτα τῶν ἄλλων χωρῶν. Τό ὅτι χωρίς αὐτό ἡ κατάστασή μας θά παραμένει πολύ δύσκολη, καί ὅτι χωρίς μιά κολοσσιαία ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεών μας δέν θά τούς φτάσουμε — δέν μπορεῖ νά ἀμφιβάλλει κανείς πού βλέπει κάπως νηφάλια τή σημερινή κατάσταση. Οἱ διαπραγματεύσεις μέ μερικά ἀπό τά μεγαλύτερα παγκόσμια τράστ ἔχουν ἤδη ἀρχίσει. Ἐννοεῖται, πώς δέν τό κάνουν αὐτό ἁπλῶς γιά νά μᾶς ἐξυπηρετήσουν: τό κάνουν γιά νά ἀποκομίσουν κολοσσιαῖα κέρδη. Ὁ σύγχρονος καπιταλισμός στή γλώσσα τῶν εἰρηνικῶν διπλωματῶν εἶναι ἕνας ληστής, ἕνα ληστρικό τράστ, δέν εἶναι ὁ προηγούμενος καπιταλιστής τῆς ὁμαλῆς ἐποχῆς: ἐκμεταλλευόμενος τή μονοπωλιακή θέση του στήν παγκόσμια ἀγορά, ἀποσπᾶ κέρδη πού τό ποσοστό τους ἀνέρχεται σέ πολλές ἑκατοντάδες. Βέβαια ἕνα τέτιο πράγμα θά τό πληρώσουμε πολύ ἀκριβά, ὅμως δέν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος, ἐφόσον ἡ παγκόσμια ἐπανά-

σταση μᾶς ἐξαναγκάζει νά περιμένουμε ἀκόμη. Δέν ὑπάρχει ἄλλη δυνατότητα νά ἀνεβάσουμε τήν τεχνική μας ὥς τό σύγχρονο ἐπίπεδο. Καί ἄν ὁ ρυθμός ἀνάπτυξης τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης θά ἀλλάξει ἀπό μιά κρίση ἀπότομα σέ εὐνοϊκή κατεύθυνση, καί ἡ ἐπανάσταση αὐτή θά ἐπέλθει σέ περίοδο πού οἱ προθεσμίες τῶν ἐκχωρήσεων δέν τέλειωσαν ἀκόμη, τότε οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀπορέουν ἀπό τίς ἐκχωρήσεις δέν θά ἦταν τόσο βαριές, ὅσο σημειώνονται στά ντοκουμέντα.

Τήν 1 τοῦ Φλεβάρη 1921 τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων πῆρε ἀπόφαση νά ἀγοράσει στό ἐξωτερικό 18 500 000 πούτια κάρβουνο, γιατί ἀπό τότε ἤδη διαγραφόταν ἡ κρίση καυσίμων. Ἀπό τότε ἤδη φάνηκε ὅτι θά ὑποχρεωθοῦμε νά ξοδέψουμε τό ἀπόθεμά μας σέ χρυσό ὄχι μόνο γιά τήν ἀγορά μέσων βιομηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Ὁ ἐξοπλισμός θά ἀνέβαζε τήν ἐξόρυξη κάρβουνου στή χώρα μας καί θά διαφεντεύαμε τό νοικοκυριό μας καλύτερα, ἄν παραγγέλναμε ἀπό τό ἐξωτερικό μηχανές γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀνθρακοβιομηχανίας, παρά πού παραγγείλαμε κάρβουνο· ἡ κρίση ὅμως ἦταν τόσο ἔντονη, πού ἀναγκαστήκαμε νά ἐγκαταλείψουμε τόν οἰκονομικά καλύτερο αὐτό τρόπο ἐνέργειας, ἀκολουθώντας τόν χειρότερο καί νά ξοδεύουμε χρήματα γιά τήν ἀγορά κάρβουνου, πού θά μπορούσαμε νά τό ἔχουμε στόν τόπο μας. Θά ὑποχρεωθοῦμε νά κάνουμε ἀκόμη μεγαλύτερες ὑποχωρήσεις γιά νά ἀγοράσουμε εἴδη κατανάλωσης γιά τούς ἀγρότες καί τούς ἐργάτες.

Τώρα θέλω νά σταθῶ στά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης [12]. Δέν ἔχω ἀκόμη τίς τελευταῖες εἰδήσεις ἀπό τήν Κρονστάνδη, δέν ἀμφιβάλλω ὅμως ὅτι ἡ ἐξέγερση αὐτή, πού μᾶς φανέρωσε γρήγορα τή γνωστή μορφή τῶν λευκοφρουριτῶν στρατηγῶν, θά κατασταλεῖ σέ λίγες μέρες, ἄν ὄχι σέ λίγες ὧρες. Γιά τό ζήτημα αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἀμφιβολία. Πρέπει ὅμως νά σταθμίσουμε ἐπισταμένα τά πολιτικά καί οἰκονομικά διδάγματα αὐτοῦ τοῦ γεγονότος.

Τί σημαίνει αὐτό τό γεγονός; Σημαίνει πέρασμα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τούς μπολσεβίκους σέ κάποιο ἀκαθόριστο σύμφυρμα ἤ συμμαχία ἑτερογενῶν στοιχείων, πού τάχα εἶναι ἁπλῶς λιγάκι δεξιότερα ἀπό τούς μπολσεβίκους, ἴσως μάλιστα καί «ἀριστερότερα» ἀπό τούς μπολσεβίκους — τόσο ἀκαθόριστο εἶναι τό ἄθροισμα τῶν πολιτικῶν ὁμάδων πού ἀποπειράθηκαν στήν Κρονστάνδη νά πάρουν τήν ἐξουσία στά χέρια τους. Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς ταυτόχρονα οἱ λευκοφρουρίτες στρατηγοί

— δλοι σας τό ξέρετε αὐτό — ἔπαιξαν ἐδῶ μεγάλο ρόλο. Αὐτό ἔχει ἀποδειχτεῖ πέρα γιά πέρα. Δυό ἑβδομάδες πρίν τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης οἱ παρισινές ἐφημερίδες εἶχαν ἤδη δημοσιεύσει πώς στήν Κρονστάνδη ἔγινε ἐξέγερση. Εἶναι ὁλοκάθαρο ὅτι ἐδῶ ἡ δουλιά εἶναι τῶν ἐσέρων καί τῶν λευκοφρουριτῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Συνάμα τό κίνημα αὐτό κατέληξε σέ μιά μικροαστική ἀντεπανάσταση, σέ μιά ἐκδήλωση τῶν μικροαστικῶν ἀναρχικῶν στοιχείων. Αὐτό πιά εἶναι κάτι τό καινούργιο. Τό περιστατικό αὐτό, συνδέοντάς το μέ ὅλες τίς κρίσεις, πρέπει νά τό σταθμίσουμε πολύ προσεκτικά ἀπό πολιτική πλευρά καί νά τό ἀναλύσουμε πολύ ἐπισταμένα. Ἐδῶ ἐκδηλώθηκε τό μικροαστικό, ἀναρχικό στοιχεῖο μέ συνθήματα γιά ἐλεύθερο ἐμπόριο καί μέ προσανατολισμό πάντοτε ἐνάντια στή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Καί ἡ διάθεση αὐτή ἐκδηλώθηκε πολύ πλατιά στό προλεταριάτο. Ἐκδηλώθηκε στίς ἐπιχειρήσεις τῆς Μόσχας, ἐκδηλώθηκε στίς ἐπιχειρήσεις πολλῶν κέντρων τῆς ἐπαρχίας. Ἡ μικροαστική αὐτή ἀντεπανάσταση εἶναι ἀναμφισβήτητα πιό ἐπικίνδυνη ἀπό τόν Ντενίκιν, τόν Γιουντένιτς καί τόν Κολτσάκ παρμένους μαζί, γιατί ἐμεῖς ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά χώρα, ὅπου τό προλεταριάτο ἀποτελεῖ μειοψηφία, ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιά χώρα, ὅπου τό ρήμαγμα ἐκδηλώθηκε πάνω στήν ἰδιοκτησία τῶν ἀγροτῶν καί, ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἔχουμε κι' ἕνα τέτιο γεγονός, ὅπως εἶναι ἡ ἀποστράτευση, πού ἔδοσε στασιαστικό ὑλικό σέ ἀπίστευτη ποσότητα. Ὅσο ἀσήμαντη ἤ μικρή καί ἄν ἦταν στήν ἀρχή — πῶς νά τήν ὀνομάσω — ἡ μετατόπιση τῆς ἐξουσίας πού πρόβαλλαν οἱ ναῦτες καί οἱ ἐργάτες τῆς Κρονστάνδης — ἤθελαν νά διορθώσουν τούς μπολσεβίκους στό ζήτημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου — θά νόμιζε κανείς ὅτι πρόκειται γιά μιά μικρή μετατόπιση, καί τά συνθήματα σάν νά ἔμειναν τά ἴδια: «Σοβιετική ἐξουσία», μέ μιά μικρή ἀλλαγή ἤ μόνο διορθωμένη — στήν πραγματικότητα ὅμως τά ἐξωκομματικά στοιχεῖα χρησίμευαν ἐδῶ μόνο γιά ὑποστάτης, σκαλοπάτι, γεφυρούλα, ἀπό τήν ὁποία παρουσιάστηκαν οἱ λευκοφρουρίτες. Αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο ἀπό πολιτική πλευρά. Τά μικροαστικά, ἀναρχικά στοιχεῖα τά εἴδαμε στή ρωσική ἐπανάσταση, παλέψαμε ἐνάντιά τους δεκάδες χρόνια. Ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1917 εἴδαμε τά μικροαστικά αὐτά στοιχεῖα νά δροῦν στήν περίοδο τῆς μεγάλης ἐπανάστασης, εἴδαμε καί τίς προσπάθειες τῶν μικροαστικῶν κομμάτων νά δηλώνουν ὅτι στό πρόγραμμά τους δέν διαφέρουν πολύ ἀπό τούς μπολσεβίκους, μόνο πού τό πραγματοποιοῦν μέ ἄλλες μεθόδους. Τό ξέρουμε

αὐτό ἀπό τήν πείρα ὄχι μόνο τῆς ἐπανάστασης τοῦ Ὀχτώβρη, τό ξέρουμε καί ἀπό τήν πείρα τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν, τῶν διαφόρων τμημάτων πού ἀποτελοῦσαν ἄλλοτε τή Ρωσική αὐτοκρατορία, ὅπου στή θέση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας εἶχαν ἔρθει ἐκπρόσωποι ἄλλης ἐξουσίας. Ἄς θυμηθοῦμε τή δημοκρατική ἐπιτροπή τῆς Σαμάρας![11] Ὅλοι αὐτοί ἔρχονταν μέ τά συνθήματα τῆς ἰσότητας, τῆς ἐλευθερίας, τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, καί ἀποδείχτηκαν ὄχι μιά φορά, ἀλλά πολλές φορές ὅτι ἦταν ἁπλό σκαλοπάτι, γεφυρούλα γιά τό πέρασμα στήν ἐξουσία τῶν λευκοφρουριτῶν.

Καί μεῖς πρέπει ἀπ' ὅλη αὐτή τήν πείρα νά βγάλουμε ὅλα τά ἀπαραίτητα ἀπό θεωρητική ἄποψη γιά ἕνα μαρξιστή συμπεράσματα, γιατί ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέν ἔχει σταθερότητα λόγω τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης. Ἡ πείρα ὅλης τῆς Εὐρώπης δείχνει ἔμπρακτα πῶς τελειώνει ἡ προσπάθεια νά καθήσει κανείς ἀνάμεσα σέ δυό καρέκλες. Νά γιατί ἐμεῖς, ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐδῶ οἱ πολιτικές προστριβές ἀποτελοῦν μέγιστο κίνδυνο. Πρέπει νά παρακολουθήσουμε μέ προσοχή τή μικροαστική αὐτή ἀντεπανάσταση πού προβάλλει συνθήματα γιά ἐλεύθερο ἐμπόριο. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ἀκόμη καί ἄν ἀρχικά αὐτή δέν συνδέεται τόσο μέ τούς λευκοφρουρίτες, ὅσο ἦταν συνδεμένη ἡ Κρονστάνδη, ὡστόσο θά ὁδηγήσει ἀναπόφευκτα στό λευκοφρουριτισμό, στή νίκη τοῦ κεφαλαίου, στήν ὁλοκληρωτική του παλινόρθωση. Καί, ἐπαναλαμβάνω, τόν πολιτικό αὐτό κίνδυνο πρέπει νά τόν συνειδητοποιήσουμε ξεκάθαρα.

Ὁ κίνδυνος αὐτός μᾶς δείχνει ἐκεῖνο πού ἔλεγα ὅταν μιλοῦσα γιά τίς διαφωνίες μας σχετικά μέ τίς πλατφόρμες *· μπροστά στόν κίνδυνο αὐτό πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι πρέπει ὄχι μόνο τυπικά νά σταματήσουμε τίς κομματικές διαμάχες — φυσικά αὐτό θά τό κάνουμε — ὅμως αὐτό δέν ἀρκεῖ! Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι πρέπει νά ἀντικρίσουμε αὐτό τό ζήτημα πιό σοβαρά.

Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι σέ συνθῆκες πού τό ἀγροτικό νοικοκυριό περνάει κρίση δέν μποροῦμε νά ζήσουμε διαφορετικά, παρά κάνοντας ἔκκληση πρός τό ἀγροτικό αὐτό νοικοκυριό νά βοηθήσει τήν πόλη καί τό χωριό. Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι ἡ ἀστική τάξη προσπαθεῖ νά ξεσηκώσει τήν ἀγροτιά ἐνάντια στούς ἐργάτες, προσπαθεῖ νά ξεσηκώσει ἐνάντιά τους τό μικροαστικό ἀναρχικό στοιχεῖο μέ ἐργατικά συνθήματα, πράγμα πού θά ὁδη-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 15-16. *Ἡ Σύντ.*

γήσει ἄμεσα στήν ἀνατροπή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί, συνεπῶς, στήν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ, τῆς παλιᾶς τσιφλικάδικης-καπιταλιστικῆς ἐξουσίας. Ὁ πολιτικός κίνδυνος φαίνεται ἐδῶ ξεκάθαρα. Πολλές ἐπαναστάσεις διέτρεξαν τό δρομάκι αὐτό μέ τή μεγαλύτερη ἀκρίβεια, κι' ἐμεῖς πάντα ὑποδείχναμε αὐτό τό δρομάκι. Τό δρομάκι αὐτό διαγράφηκε μπροστά μας ξεκάθαρα. Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς τό δρομάκι αὐτό ἀπαιτεῖ ἀπό τό Κόμμα τῶν κομμουνιστῶν πού κυβερνᾶ, ἀπό τά καθοδηγητικά ἐπαναστατικά στοιχεῖα τοῦ προλεταριάτου ὄχι τή στάση πού ἐμεῖς τηρήσαμε σχεδόν πάντοτε στή διάρκεια αὐτοῦ τοῦ χρόνου. Ὁ κίνδυνος αὐτός, ἀναμφισβήτητα, ἀπαιτεῖ μεγαλύτερη ἑνότητα, ἀναμφισβήτητα, μεγαλύτερη πειθαρχία, ἀναμφισβήτητα, πιό μονοιασμένη δουλιά! Χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά τά βγάλουμε πέρα μέ τούς κινδύνους πού μᾶς ἔφερε ἡ μοίρα.

Ἔπειτα ἔχουμε τά οἰκονομικά ζητήματα. Τί σημαίνει αὐτό τό σύνθημα ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, πού τό προβάλλει τό μικροαστικό στοιχεῖο; Τό σύνθημα αὐτό δείχνει ὅτι στίς σχέσεις τοῦ προλεταριάτου καί τῶν μικρογεωργῶν ὑπάρχουν τόσα δύσκολα προβλήματα, ὑπάρχουν τέτια ζητήματα, πού δέν τά λύσαμε ἀκόμη. Μιλῶ γιά τίς σχέσεις τοῦ νικηφόρου προλεταριάτου μέ τούς μικρονοικοκυρέους, ὅταν ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση ἀναπτύσσεται σέ μιά χώρα, ὅπου τό προλεταριάτο εἶναι μειοψηφία, ὅπου ἡ πλειοψηφία εἶναι μικροαστική. Σέ μιά τέτια χώρα ὁ ρόλος τοῦ προλεταριάτου εἶναι νά καθοδηγήσει τό πέρασμα αὐτῶν τῶν μικρονοικοκυρέων στήν κοινωνικοποιημένη, κολλεχτιβίστικη, κοινοτική δουλιά. Θεωρητικά αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Τό πέρασμα αὐτό τό θίξαμε σέ πολλές νομοθετικές πράξεις, ξέρουμε ὅμως ὅτι ἡ οὐσία δέν εἶναι οἱ νομοθετικές πράξεις, ἀλλά ἡ ἔμπρακτη πραγματοποίηση, καί ξέρουμε ὅτι αὐτό μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ ὅταν ἔχεις πολύ ἰσχυρή μεγάλη βιομηχανία, ἱκανή νά δόσει στόν μικροπαραγωγό τέτια ἀγαθά, ὥστε νά δεῖ στήν πράξη τά πλεονεκτήματα τῆς μεγάλης αὐτῆς οἰκονομίας.

Θεωρητικά ἔτσι ἔβαζαν πάντα τό ζήτημα οἱ μαρξιστές καί ὅλοι οἱ σοσιαλιστές πού στοχάστηκαν τήν κοινωνική ἐπανάσταση καί τά καθήκοντά της. Σ' ἐμᾶς ὅμως ἡ κυριότερη ἰδιομορφία, ἀκριβῶς ἐκείνη γιά τήν ὁποία μίλησα καί πού χαρακτηρίζει τή Ρωσία στόν ἀνώτατο βαθμό, εἶναι ὅτι ἔχουμε ὄχι μόνο μειοψηφία, ἀλλά καί σημαντική μειοψηφία τοῦ προλεταριάτου-

ριάτου καί τεράστια πλειοψηφία τῆς ἀγροτιᾶς. Καί οἱ συνθήκες, μέσα στίς ὁποῖες ὑποχρεωθήκαμε νά ὑπερασπίζουμε τήν ἐπανάσταση, ἔκαναν τήν ἐπίλυση τῶν καθηκόντων μας ἀπερίγραπτα δύσκολη. Δέν μπορούσαμε νά δείξουμε στήν πράξη ὅλα τά πλεονεκτήματα τῆς μεγάλης παραγωγῆς, γιατί ἡ μεγάλη αὐτή παραγωγή εἶναι καταστραμένη, γιατί αὐτή ἡ ἴδια ὑποχρεώνεται νά φυτοζωεῖ, ἐνῶ ἡ ἀνασυγκρότησή της μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ τήν ἐπιβολή θυσιῶν στούς ἴδιους αὐτούς μικροαγρότες. Χρειάζεται νά ἀνεβάσουμε τή βιομηχανία, γι' αὐτό ὅμως χρειάζονται καύσιμα, καί ἐφόσον χρειάζονται καύσιμα, πρέπει νά ὑπολογίζουμε στά καυσόξυλα, καί νά ὑπολογίζουμε στά καυσόξυλα σημαίνει νά ὑπολογίζουμε στόν ἀγρότη καί στό ἄλογό του. Σέ συνθῆκες κρίσης, ἔλλειψης ζωοτροφῶν καί μείωσης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ζώων ὁ ἀγρότης πρέπει νά πιστώνει τή Σοβιετική ἐξουσία στό ὄνομα τῆς μεγάλης βιομηχανίας, ἀπό τήν ὁποία δέν παίρνει πρός τό παρόν τίποτε. Αὐτή εἶναι ἡ οἰκονομική κατάσταση πού δημιουργεῖ τεράστιες δυσκολίες, αὐτή εἶναι ἡ οἰκονομική κατάσταση πού μᾶς ὑποχρεώνει νά ἐμβαθύνουμε περισσότερο στίς συνθῆκες τοῦ περάσματος ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη. Δέν μποροῦμε σέ περίοδο πολέμου νά διεξάγουμε διαφορετικά τήν οἰκονομία μας, παρά λέγοντας στούς ἀγρότες: «Εἶναι ἀπαραίτητο νά δόσετε δάνειο στό ἐργατοαγροτικό κράτος, γιά νά μπορέσει νά βγεῖ ἀπό τή δύσκολη κατάσταση». Ὅταν στρέφουμε ὅλη τήν προσοχή στήν ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας, πρέπει νά ξέρουμε ὅτι ἔχουμε μπροστά μας ἕναν μικροαγρότη, ἕναν μικρονοικοκύρη, ἕναν μικροπαραγωγό πού δουλεύει γιά τήν ἐμπορευματική κυκλοφορία ὥς τήν πλήρη νίκη τῆς μεγάλης παραγωγῆς, ὥς τήν ἀνόρθωσή της. Ἡ ἀνόρθωση ὅμως αὐτή δέν μπορεῖ νά γίνει πάνω στήν παλιά βάση: εἶναι ὑπόθεση πολλῶν χρόνων, ὄχι λιγότερο ἀπό μιά δεκαετία, καί μέ τήν ἐρήμωση πού ὑπάρχει στή χώρα μας ἴσως καί περισσότερο. Ὡς τότε θά εἴμαστε ὑποχρεωμένοι ἐπί πολλά χρόνια νά ἔχουμε δοσοληψίες μέ τόν μικρό αὐτό παραγωγό, σάν τέτιο καί τό σύνθημα γιά ἐλεύθερο ἐμπόριο θά εἶναι ἀναπόφευκτο. Τό ἐπικίνδυνο τοῦ συνθήματος αὐτοῦ δέν εἶναι ὅτι συγκαλύπτει λευκοφρουρίτικες καί μενσεβίκικες ἐπιδιώξεις, ἀλλά ὅτι μπορεῖ νά διαδοθεῖ, παρά τό μίσος τῆς ἴδιας αὐτῆς ἀγροτικῆς μάζας πρός τούς λευκοφρουρίτες. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί θά διαδίδεται, ἐπειδή ἀνταποκρίνεται στούς οἰκονομικούς ὅρους ὕπαρξης τοῦ μικροπαραγωγοῦ. Ἡ ΚΕ, ξεκινώντας ἀπό

τέτιου εἴδους συλλογισμούς, πῆρε ἀπόφαση καί ἄνοιξε συζήτηση πάνω στό ζήτημα τῆς ἀντικατάστασης τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο, ζήτημα πού τό ἔβαλε σήμερα ἀνοιχτά στό συνέδριο καί πού τό ἐγκρίνατε μέ τή σημερινή ἀπόφασή σας[14]. Τό ζήτημα τοῦ φόρου καί τοῦ παρακρατήματος μπῆκε στή νομοθεσία μας πρό πολλοῦ, ἀκόμη ἀπό τά τέλη τοῦ 1918. Ὁ νόμος γιά τό φόρο ἔχει ἡμερομηνία 30 τοῦ Ὀχτώβρη 1918. Ὁ νόμος αὐτός, πού εἰσάγει τό φόρο σέ εἶδος ἀπό τούς γεωργούς, ψηφίστηκε, ὅμως δέν ἔγινε πράξη. Τή δημοσίευσή του ἀκολούθησαν στή διάρκεια μερικῶν μηνῶν μερικές ὁδηγίες, καί ὁ νόμος αὐτός ἔμεινε ἀνεφάρμοστος. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό πάρσιμο ἀπό τά ἀγροτικά νοικοκυριά τῶν περισσευμάτων σήμαινε ἕνα μέτρο πού μᾶς ἐπέβαλαν μέ ἀπόλυτη ἀναγκαιότητα οἱ πολεμικές συνθῆκες, μά πού δέν ἀνταποκρίνεται σέ κάπως εἰρηνικές συνθῆκες ὕπαρξης τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Ὁ μικροπαραγωγός χρειάζεται νά εἶναι βέβαιος ὅτι τήν τάδε ποσότητα παραδίνει καί τήν τάδε μπορεῖ νά τή χρησιμοποιήσει γιά τίς ἀνάγκες του σέ τοπική κλίμακα.

Ὅλη ἡ οἰκονομία μας τόσο στό σύνολό της, ὅσο καί στά ἐπιμέρους τμήματά της ἦταν διαποτισμένη πέρα γιά πέρα ἀπό τίς συνθῆκες τῆς πολεμικῆς περιόδου. Παίρνοντάς τις ὑπόψη, εἴμασταν ἀναγκασμένοι νά βάζουμε σάν σκοπό μας τή συγκέντρωση ὁρισμένης ποσότητας τροφίμων, χωρίς νά παίρνουμε καθόλου ὑπόψη μας τί ἀποτέλεσμα θά ἔχει αὐτό στήν κοινωνική κυκλοφορία. Τώρα πού περνᾶμε ἀπό τά ζητήματα τοῦ πολέμου στά ζητήματα τῆς εἰρήνης ἀρχίζουμε νά βλέπουμε τό φόρο σέ εἶδος διαφορετικά: τόν βλέπουμε ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐξασφάλισης τοῦ κράτους, ἀλλά καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐξασφάλισης τῶν μικρῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν. Πρέπει νά καταλάβουμε τίς οἰκονομικές μορφές ἀγανάκτησης τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ στοιχείου ἐνάντια στό προλεταριάτο, πού ἐκδηλώθηκαν καί ὀξύνονται στήν τωρινή κρίση. Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά κάνουμε τό περισσότερο πού μποροῦμε νά κάνουμε στό ζήτημα αὐτό. Αὐτή ἡ δουλιά εἶναι γιά μᾶς ἡ σπουδαιότερη ἀπό ὅλες. Νά δόσουμε στόν ἀγρότη τή δυνατότητα ὁρισμένης ἐλευθερίας στήν τοπική κυκλοφορία, νά μετατρέψουμε τό παρακράτημα σέ φόρο, γιά νά μπορεῖ ὁ μικρονοικοκύρης νά ὑπολογίζει καλύτερα τήν παραγωγή του καί νά καθορίζει ἀνάλογα μέ τό φόρο τήν ἔκταση τῆς παραγωγῆς του. Φυσικά, ξέρουμε πώς μέσα στίς συνθῆκες πού μᾶς περιβάλ-

λουν αὐτό τό πράγμα πολύ δύσκολα μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ. Ἡ σπαρμένη ἐπιφάνεια, ἡ ἀποδοτικότητα, τά μέσα παραγωγῆς, ὅλα αὐτά ἐλαττώθηκαν, τά περισσεύματα ἀναμφισβήτητα ἔγιναν μικρότερα, καί σέ πάρα πολλές περιπτώσεις δέν ὑπάρχουν καθόλου. Αὐτές τίς συνθῆκες πρέπει κανείς νά τίς παίρνει ὑπόψη του σάν γεγονός. Ὁ ἀγρότης πρέπει νά πεινάσει λιγάκι, γιά νά σώσει ἔτσι τίς φάμπρικες καί τίς πόλεις ἀπό τήν ἀπόλυτη πείνα. Σέ παγκρατική κλίμακα τό πράγμα αὐτό εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο, νά τό καταλάβει ὅμως ὁ ξεμοναχιασμένος, ἐξαθλιωμένος ἀγρότης-νοικοκύρης — σ' αὐτό δέν ὑπολογίζουμε. Καί ξέρουμε ὅτι στό ζήτημα αὐτό δέν θά τά βγάλεις πέρα χωρίς τόν καταναγκασμό — χωρίς τόν καταναγκασμό πού ἡ καταστραμένη ἀγροτιά ἀντιδρᾶ ἐνάντιά του πολύ ἔντονα. Ἐπίσης δέν πρέπει νά νομίζουμε ὅτι τό μέτρο αὐτό θά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τήν κρίση. Ταυτόχρονα ὅμως βάζουμε σάν καθῆκον μας νά κάνουμε τίς πιό μεγάλες ὑποχωρήσεις, γιά νά δόσουμε στόν μικροπαραγωγό τούς καλύτερους ὅρους πού θά συντελέσουν στό φανέρωμα τῶν δυνάμεών του. Ὥς τώρα προσαρμοζόμασταν στά καθήκοντα τοῦ πολέμου. Τώρα πρέπει νά προσαρμοζόμαστε στίς συνθῆκες τῆς εἰρηνικῆς περιόδου. Τό καθῆκον αὐτό μπῆκε μπροστά στήν ΚΕ, εἶναι τό καθῆκον τοῦ περάσματος στό φόρο σέ εἶδος μέ τόν ὅρο τῆς ὕπαρξης τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας, καί τό καθῆκον αὐτό συνδέεται στενά μέ τίς ἐκχωρήσεις. Τό καθῆκον αὐτό θά τό συζητήσετε εἰδικά καί ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερη προσοχή. Μέ τίς ἐκχωρήσεις ἡ προλεταριακή ἐξουσία μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει μιά συμφωνία μέ τά καπιταλιστικά κράτη τῶν προηγμένων χωρῶν, καί ἀπό τή συμφωνία αὐτή ἐξαρτᾶται ἡ ἐνίσχυση τῆς βιομηχανίας μας. Δίχως τήν ἐνίσχυση αὐτή δέν μποροῦμε νά τραβήξουμε παραπέρα στό δρόμο πρός τό κομμουνιστικό καθεστώς. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, στή μεταβατική αὐτή περίοδο, σέ μιά χώρα ὅπου πλειοψηφεῖ ἡ ἀγροτιά, πρέπει νά κατορθώσουμε νά περάσουμε στά μέτρα οἰκονομικῆς ἐξασφάλισης τῆς ἀγροτιᾶς, στό μάξιμουμ τῶν μέτρων γιά τή διευκόλυνση τῆς οἰκονομικῆς της κατάστασης. Ὡσότου τήν ἀναμορφώσουμε, ὡσότου τήν ἀναμορφώσει ἡ μεγάλη βιομηχανία, πρέπει νά τῆς ἐξασφαλίσουμε τή δυνατότητα νά διεξάγει ἐλεύθερα τό νοικοκυριό της. Ἡ κατάσταση πού ζοῦμε τώρα εἶναι μεσοβέζικη, ἡ ἐπανάστασή μας ὑπάρχει μέσα σέ περίγυρο καπιταλιστικῶν χωρῶν. Ὥσπου θά βρισκόμαστε σ' αὐτή τή μεσοβέζικη κατάσταση, εἴμαστε

ἀναγκασμένοι νά ἀναζητᾶμε ἐξαιρετικά πολύπλοκες μορφές ἀμοιβαίων σχέσεων. Πιεζόμενοι ἀπό τόν πόλεμο, δέν μποροῦμε νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας στόν τρόπο ὀργάνωσης τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν προλεταριακή κρατική ἐξουσία, πού ἔχει στά χέρια της τή μεγαλύτερη παραγωγή, πρωτόφαντα καταστραμένη, καί στήν ἀναζήτηση μορφῶν συμβίωσης μέ τούς μικροαγρότες, πού ὡστόσο παραμένουν μικροαγρότες, δέν μποροῦν νά ζοῦν χωρίς τήν ἐξασφάλιση τοῦ μικροῦ νοικοκυριοῦ τους μέ κάποιο σύστημα κυκλοφορίας. Θεωρῶ ὅτι αὐτό τό ζήτημα ἀποτελεῖ σήμερα γιά τή Σοβιετική ἐξουσία τό πιό σπουδαῖο ζήτημα τῆς οἰκονομίας καί τῆς πολιτικῆς της. Θεωρῶ πώς τό ζήτημα αὐτό συνοψίζει τά πολιτικά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς μας, τή στιγμή πού τελειώσαμε τήν πολεμική περίοδο καί ἀρχίσαμε, στό χρόνο πού ἀναφέρεται ὁ ἀπολογισμός, νά πραγματοποιοῦμε τό πέρασμα στήν εἰρηνική κατάσταση.

Τό πέρασμα αὐτό συνδέεται μέ τέτιες δυσκολίες, μᾶς σκιαγράφησε τόσο ξεκάθαρα τό μικροαστικό αὐτό στοιχεῖο, πού πρέπει νά τό ἀτενίζουμε νηφάλια. Ἐμεῖς βλέπουμε ὅλα αὐτά τά φαινόμενα ἀπό τή σκοπιά τῆς ταξικῆς πάλης καί ποτέ δέν εἴχαμε αὐταπάτες σχετικά μέ τό γεγονός ὅτι οἱ σχέσεις τοῦ προλεταριάτου πρός τή μικροαστική τάξη εἶναι ἕνα ζήτημα δύσκολο, πού ἀπαιτεῖ γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας πολύπλοκα μέτρα ἤ, γιά νά τό ποῦμε σωστότερα, ἕνα ὁλόκληρο σύστημα ἀπό πολύπλοκα μεταβατικά μέτρα. Ἀπό τό γεγονός ὅτι τό διάταγμα γιά τό φόρο σέ εἶδος τό ἐκδόσαμε ἀπό τά τέλη τοῦ 1918, φαίνεται ὅτι τό ζήτημα αὐτό ἀπασχολοῦσε τή σκέψη τῶν κομμουνιστῶν, δέν μπορούσαμε ὅμως νά τό πραγματοποιήσουμε ἐξαιτίας τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν. Ἡ κατάσταση ἐμφυλίου πολέμου μᾶς ὑποχρέωσε νά περάσουμε σέ μέτρα πολεμικῆς περιόδου. Θά ἦταν ὅμως πολύ μεγάλο λάθος, ἄν ἀπό αὐτό βγάζαμε τό συμπέρασμα πώς μόνο τέτιου εἴδους μέτρα καί σχέσεις εἶναι δυνατό νά ἔχουμε. Αὐτό, ἀσφαλῶς, θά σήμαινε κατάρευση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὅταν τό πέρασμα στήν εἰρήνη πραγματοποιεῖται σέ συνθῆκες οἰκονομικῆς κρίσης, πρέπει νά θυμηθοῦμε ὅτι εἶναι εὐκολότερα νά πραγματοποιηθεῖ ἡ οἰκοδόμηση τοῦ προλεταριακοῦ κράτους σέ μιά χώρα μέ μεγάλη παραγωγή, παρά σέ μιά χώρα ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ μικρή παραγωγή. Τό πρόβλημα αὐτό ἀπαιτεῖ πολύπλευρη μελέτη, κι' ἐμεῖς δέν παραβλέπουμε καθόλου τίς δυσκολίες αὐτές, καί οὔτε ξεχνᾶμε πώς ἄλλο πράγμα εἶναι τό

προλεταριάτο καί ἄλλο ἡ μικρή παραγωγή. Δέν ξεχνᾶμε ὅτι ὑπάρχουν διάφορες τάξεις, ὅτι ἡ μικροαστική ἀναρχική ἀντεπανάσταση ἀποτελεῖ πολιτικό σκαλοπάτι πρός τό καθεστώς τῶν λευκοφρουριτῶν. Πρέπει αὐτό νά τό ἀτενίζουμε καθαρά, νηφάλια, ἔχοντας ἐπίγνωση ὅτι ἐδῶ χρειάζεται, ἀπό τή μιά πλευρά ἡ μεγαλύτερη ἑνότητα, αὐτοκυριαρχία καί πειθαρχία μέσα στό προλεταριακό κόμμα, καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὅτι χρειάζονται μιά σειρά οἰκονομικά μέτρα, πού δέν μπορούσαμε νά τά πραγματοποιήσουμε ὥς τώρα ἐξαιτίας τῆς πολεμικῆς κατάστασης. Πρέπει νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητες οἱ ἐκχωρήσεις καί ἡ ἀγορά μηχανῶν καί ἐργαλείων γιά τήν ἱκανοποίηση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας ὥστε, ἀνταλλάσσοντάς τις μέ σιτηρά, νά ἀποκαταστήσουμε τέτιες σχέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά πού νά ἐξασφαλίζουν τήν ὕπαρξή της σέ συνθῆκες εἰρηνικῆς περιόδου. Ἐλπίζω νά ξαναγυρίσουμε πάλι σ' αὐτό τό ζήτημα καί ἐπαναλαμβάνω ὅτι, κατά τή γνώμη μου, ἐδῶ πρόκειται γιά ἕνα σοβαρό πρόβλημα καί ὁ περασμένος χρόνος, πού πρέπει νά χαρακτηριστεῖ σάν χρόνος περάσματος ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη, μᾶς βάζει μπροστά σέ δυσκολότατα καθήκοντα.

Τελειώνοντας, θά πῶ μόνο δυό λόγια σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς πάλης κατά τῆς γραφειοκρατίας, πού μᾶς ἔφαγε τόσο πολύ χρόνο. Ἀκόμη πέρυσι τό καλοκαίρι τό πρόβλημα αὐτό μπῆκε στήν ΚΕ, τόν Αὔγουστο ἡ ΚΕ τό πρόβαλε μέ γράμμα της πρός ὅλες τίς ὀργανώσεις, τό Σεπτέμβρη τό ζήτημα αὐτό μπῆκε στήν κομματική συνδιάσκεψη, τέλος, στό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τοῦ Δεκέμβρη τό ζήτημα αὐτό μπῆκε σέ πλατύτερη κλίμακα [15]. Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ὑπάρχει ἡ γραφειοκρατική πληγή· τό ἔχουμε παραδεχτεῖ καί χρειάζεται ἕνας πραγματικός ἀγώνας ἐναντίον της. Βέβαια, στή συζήτηση πού παρακολουθήσαμε τό ζήτημα αὐτό σέ μερικές πλατφόρμες ἔμπαινε τουλάχιστο ἐπιπόλαια καί ἐξεταζόταν πολύ συχνά ἀπό μικροαστική ἄποψη. Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι τελευταῖα παρουσιάστηκε ἀναβρασμός καί δυσαρέσκεια ἀνάμεσα στούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες. Ὅταν στή Μόσχα ἔγιναν ἐξωκομματικές συγκεντρώσεις, ἦταν φανερό ὅτι ἀπό τή δημοκρατία καί τήν ἐλευθερία κάνουν ἕνα σύνθημα πού ὁδηγεῖ στήν ἀνατροπή τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Πολλοί ἤ τουλάχιστο μερικοί ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» πάλευαν ἐνάντια σ' αὐτό τό κακό, ἐνάντια στή μικροαστική αὐτή ἀντεπαναστατικότητα, κι' ἔλεγαν: «Θά ἑνωθοῦμε ἐνάντια σ' αὐτό». Καί

πραγματικά, κατόρθωσαν νά δείξουν τή μεγαλύτερη ἑνότητα. Δέν ξέρω, ἄν ὅλοι οἱ ὀπαδοί τῆς ὁμάδας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί τῶν ἄλλων ὁμάδων μέ μισοσυνδικαλιστική πλατφόρμα εἶναι τέτιοι. Πρέπει στό συνέδριο αὐτό νά τό ἐξακριβώσουμε καλύτερα, πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία εἶναι πάλη ἐντελῶς ἀπαραίτητη καί ὅτι εἶναι ἐξίσου πολύπλοκη, ὅπως καί τό καθῆκον τῆς πάλης ἐνάντια στό μικροαστικό στοιχεῖο. Στό κρατικό μας καθεστώς ἡ γραφειοκρατία ἀπόκτησε τή σημασία τέτιας πληγῆς, πού γι' αὐτό μιλάει τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας, καί αὐτό γίνεται γιατί ἡ γραφειοκρατία συνδέεται μέ τό μικροαστικό αὐτό στοιχεῖο καί τό διάσπαρτο χαρακτήρα του. Οἱ ἀρώστιες αὐτές μποροῦν νά κατανικηθοῦν μόνο μέ τή συνένωση τῶν ἐργαζομένων, γιά νά εἶναι ἱκανοί αὐτοί ὄχι μόνο νά χαιρετίζουν τά διατάγματα τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης [16] — μήπως ἔχουμε λίγα διατάγματα πού τά χαιρετίζουν; — ἀλλά καί γιά νά εἶναι ἱκανοί νά ἀσκοῦν μέσω τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης τό δικαίωμά τους, πράγμα πού δέν ὑπάρχει σήμερα ὄχι μόνο στό χωριό, ἀλλά καί στίς πόλεις, καί μάλιστα στίς πρωτεύουσες! Συχνά δέν εἶναι ἱκανοί νά ἀσκοῦν αὐτό τό δικαίωμα ἀκόμη καί κεῖ ὅπου φωνάζουν περισσότερο ἀπό ὅλα ἐνάντια στή γραφειοκρατία. Τό περιστατικό αὐτό πρέπει νά τό προσέξουμε πάρα πολύ.

Ἐδῶ παρατηροῦμε συχνά, ὅτι μερικοί, παλεύοντας ἐνάντια σ' αὐτό τό κακό, θέλουν — ἴσως καί εἰλικρινά μάλιστα — νά βοηθήσουν τό Κόμμα τοῦ προλεταριάτου, τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τό προλεταριακό κίνημα, στήν πράξη ὅμως βοηθοῦν τά μικροαστικά ἀναρχικά στοιχεῖα, πού στή διάρκεια τῆς ἐπανάστασης ἐκδηλώθηκαν ἐπανειλημμένα σάν ὁ πιό ἐπικίνδυνος ἐχθρός τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Καί τώρα — καί αὐτό εἶναι τό βασικό συμπέρασμα καί δίδαγμα τοῦ τρέχοντος ἔτους — τώρα τό στοιχεῖο αὐτό ἔδειξε ἀκόμη μιά φορά ὅτι εἶναι ὁ πιό ἐπικίνδυνος ἐχθρός, πού μπορεῖ περισσότερο ἀπό ὅλους νά ἔχει ὀπαδούς καί ὑποστήριξη σέ μιά χώρα ὅπως ἡ δική μας, ὅτι μπορεῖ νά ἀλλάξει τή διάθεση τῶν πλατιῶν μαζῶν καί νά μολύνει ἀκόμη καί μιά μερίδα τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν. Τότε ἡ κατάσταση τοῦ προλεταριακοῦ κράτους γίνεται πολύ δύσκολη. Ἄν δέν τό καταλάβουμε αὐτό, ἄν δέν βγάλουμε αὐτό τό δίδαγμα καί δέν μετατρέψουμε τό συνέδριο αὐτό σέ σημεῖο καμπῆς καί στήν οἰκονομική πολιτική καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς μεγαλύτερης συνένωσης τοῦ προλεταριάτου — τότε

θά ἰσχύσουν γιά μᾶς τά θλιβερά λόγια, ὅτι δέν ξεχάσαμε τίποτε ἀπ' αὐτά, τά κάποτε κούφια καί ἀσήμαντα, πού θά ἔπρεπε νά ξεχάσουμε, καί δέν μάθαμε τίποτε ἀπό τά σοβαρά πού ἔπρεπε στή διάρκεια αὐτοῦ τοῦ χρόνου τῆς ἐπανάστασης νά διδαχτοῦμε. Ἐλπίζω πώς αὐτό δέν θά συμβεῖ! (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 53 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 53, 10 τοῦ Μάρτη 1921

3

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) 9 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

(Παρατεταμένα χειροκροτήματα.) Σύντροφοι, ἦταν φυσικό νά περιμένει κανείς ὅτι πάνω σέ μιά εἰσήγηση πού ἀφοροῦσε τήν πολιτική δράση τῆς ΚΕ καί ἡ κριτική, καί οἱ παρατηρήσεις, καί οἱ συμπληρώσεις, καί οἱ τροποποιήσεις κτλ. θά στρέφονταν πάνω ἀπόλα στήν πολιτική δουλιά, στά πολιτικά λάθη καί ὅτι θά γίνονταν πολιτικές ὑποδείξεις.

Δυστυχῶς, ὅταν παρακολουθεῖς μέ προσοχή τίς συζητήσεις πού ξετυλίχθηκαν ἐδῶ, ὅταν ξαναδιαβάσεις ἄλλη μιά φορά τά κύρια σημεῖα πού προτάθηκαν σ' αὐτές τίς συζητήσεις, δέν μπορεῖς νά συγκρατηθεῖς καί νά μή διερωτηθεῖς: μήπως γι' αὐτό ἔκλεισε τό συνέδριο τόσο γρήγορα τίς συζητήσεις αὐτές, ἐπειδή οἱ ὁμιλίες ἦταν καταπληκτικά κούφιες, κι' ἐπειδή μιλοῦσαν σχεδόν ἀποκλειστικά οἱ ἐκπρόσωποι τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης»; Πραγματικά, τί ἀκούσαμε γιά τήν πολιτική δουλιά τῆς ΚΕ καί γιά τά πολιτικά καθήκοντα τῆς στιγμῆς; Ἡ πλειοψηφία τῶν ὁμιλητῶν αὐτοτιτλοφοροῦνταν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» — ὄχι ἀστεία ὀνομασία!.. Καί δέν εἶναι ἀστεῖο πράγμα νά συγκροτεῖς ἀντιπολίτευση σέ τέτια στιγμή καί σέ τέτιο Κόμμα!

Ἡ σ. Κολλοντάι, λογουχάρη, εἶπε ἀνοιχτά: «Ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν παράκαμψε τήν Κρονστάνδη». Ὅταν ἄκουσα αὐτό τό πράγμα, ἔμεινα ἄναυδος. Ὅλοι ὅσοι ἦταν στό συνέδριο ξέρουν θαυμάσια πώς ἐδῶ — φυσικά στίς δημοσιογραφικές περιλήψεις θά ὑποχρεωθοῦμε νά μιλήσουμε λιγότερο ἀνοιχτά ἀπ' ὅ,τι ἐδῶ — στήν εἰσήγηση πού ἔκανα, τά ἀνήγαγα ὅλα στά διδάγματα τῆς Κρονστάνδης, τά πάντα ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος *· καί ἴσως θά

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 23-25. *Ἡ Σύντ.*

μοῦ ἄξιζε μᾶλλον ἡ ἐπίκριση ὅτι ἀφιέρωσα τό μεγαλύτερο μέρος τῆς εἰσήγησής μου στά διδάγματα γιά τό μέλλον, στά διδάγματα πού ἀπορέουν ἀπό τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης, καί τό μικρότερο μέρος στά λάθη τοῦ παρελθόντος, στά πολιτικά γεγονότα καί στά βασικά σημεῖα τῆς δουλιᾶς μας πού, κατά τή γνώμη μου, καθορίζουν τά πολιτικά μας καθήκοντα καί μᾶς βοηθοῦν νά ἀποφύγουμε τά λάθη πού κάναμε.

Τί, λοιπόν, ἀκούσαμε ἐδῶ γιά τά διδάγματα τῆς Κρονστάνδης; Ὅταν βρίσκονται ἄνθρωποι πού μιλᾶνε ἐξονόματος τῆς ἀντιπολίτευσης καί ἀποκαλοῦν τήν ἀντιπολίτευση αὐτή «ἐργατική» καί λένε ὅτι ἡ ΚΕ καθοδηγοῦσε λαθεμένα τήν πολιτική τοῦ Κόμματος, πρέπει στούς ἀνθρώπους αὐτούς νά ποῦμε: πρέπει τά λάθη αὐτά, τά σχετικά μέ βασικά ζητήματα νά τά κατονομάζετε καί νά ὑποδείχνετε πῶς νά τά διορθώσουμε. Δυστυχῶς, δέν ἀκούσαμε ἀπολύτως τίποτε, οὔτε τσιμουδιά, οὔτε λεξούλα γιά τή σημερινή κατάσταση καί τά διδάγματά της. Ἐδῶ οὔτε κάν ἔθιξαν τό συμπέρασμα πού ἔβγαλα. Πολύ πιθανό τό συμπέρασμα αὐτό νά εἶναι λαθεμένο, ὅμως γι' αὐτό ἀκριβῶς γίνεται ὁ ἀπολογισμός δουλιᾶς στό συνέδριο, γιά νά διορθώνονται αὐτά τά λάθη. Συσπείρωση τοῦ Κόμματος, μή παραδοχή ἀντιπολίτευσης μέσα στό Κόμμα, αὐτό εἶναι τό πολιτικό συμπέρασμα ἀπό τή σημερινή κατάσταση· καί τό οἰκονομικό συμπέρασμα εἶναι νά μήν ἱκανοποιούμαστε μέ ὅ,τι ἔχει γίνει στήν πολιτική τῆς συμφωνίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, νά ἀναζητοῦμε καινούργιους δρόμους, νά ἐφαρμόζουμε, νά δοκιμάζουμε αὐτό τό καινούργιο. Ἐγώ ὑπόδειξα συγκεκριμένα τί χρειάζεται. Ἴσως ἡ ὑπόδειξή μου νά εἶναι λαθεμένη, κανείς ὅμως δέν εἶπε πάνω σ' αὐτό οὔτε λέξη. Κάποιος ἀπό τούς ὁμιλητές, μοῦ φαίνεται ὁ Ριαζάνοφ, στό μόνο πού μέ κατηγόρησε ἦταν ὅτι ὁ φόρος ἐμφανίστηκε τάχα στό λόγο μου ξαφνικά, χωρίς νά ἔχει προετοιμαστεῖ μέ τή συζήτηση. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Καί ἀπορῶ, πῶς μποροῦν ὑπεύθυνοι σύντροφοι νά κάνουν τέτιες δηλώσεις μπροστά στό συνέδριο τοῦ Κόμματος. Ἡ συζήτηση γιά τό φόρο ἄνοιξε πρίν μερικές ἑβδομάδες στήν «Πράβντα». Ἄν σ' αὐτή δέν θέλησαν νά πάρουν μέρος οἱ σύντροφοι πού τούς ἀρέσει νά παίζουν τήν ἀντιπολίτευση καί νά ἐκτοξεύουν κατηγορίες ὅτι ἐμεῖς δέν δίνουμε τή δυνατότητα μιᾶς πλατιᾶς συζήτησης, τό φταίξιμο εἶναι δικό τους. Συνδεόμαστε μέ τή Σύνταξη τῆς «Πράβντα» ὄχι μόνο μέ τό ὅτι ὁ σ. Μπουχάριν εἶναι μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλά καί μέ τό ὅτι τά σπουδαιότερα θέματα καί οἱ σπουδαιότερες κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς

συζητιοῦνται πάντοτε στήν ΚΕ, χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει πολιτική δουλιά. Τό ζήτημα τοῦ φόρου ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τό ἔβαλε σέ συζήτηση. Δημοσιεύτηκαν ἄρθρα στήν «Πράβντα». Κανείς δέν ἀπάντησε στά ἄρθρα αὐτά. Οἱ ἄνθρωποι πού δέν ἀπάντησαν ἔδειξαν μέ τή σιωπή τους ὅτι δέν ἤθελαν νά δουλέψουν πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Καί ὅταν ὕστερα πιά ἀπό αὐτά τά ἄρθρα στή συνέλευση τοῦ Σοβιέτ Μόσχας ἕνα μέλος τῆς συνέλευσης — δέν θυμᾶμαι, ἐξωκομματικός ἤ μενσεβίκος — πῆρε τό λόγο καί ἄρχισε νά μιλάει γιά τό φόρο, ἐγώ εἶπα: ἀγνοεῖτε τό τί γράφει ἡ «Πράβντα» *. Ἦταν πιό φυσικό νά ἀπευθύνω αὐτή τή μομφή σέ ἕναν ἐξωκομματικό παρά σέ ἕνα μέλος τοῦ Κόμματος. Ἡ συζήτηση δέν μπῆκε τυχαῖα στήν «Πράβντα», καί θά ὑποχρεωθοῦμε νά ἀσχοληθοῦμε μ' αὐτό τό ζήτημα καί στό συνέδριο. Οἱ ὁμιλητές, κάνοντας κριτική, ἔδειξαν παντελή ἔλλειψη πρακτικοῦ πνεύματος. Τό ζήτημα μπῆκε γιά συζήτηση καί ἔπρεπε νά πάρουν μέρος σ' αὐτή, διαφορετικά ὅλη ἡ κριτική γίνεται ἀνεδαφική. Τό ἴδιο καί γιά τό πολιτικό ζήτημα. Ἐπαναλαμβάνω: ὅλη ἡ προσοχή μου ἦταν στραμένη στό νά βγάλουμε σωστό συμπέρασμα ἀπό τά τελευταῖα γεγονότα.

Περνᾶμε μιά περίοδο πού μπροστά μας ὀρθώνεται μιά σοβαρή ἀπειλή: ἡ μικροαστική ἀντεπανάσταση, ὅπως εἶπα ἤδη, εἶναι πιό ἐπικίνδυνη ἀπό τόν Ντενίκιν **. Οἱ σύντροφοι δέν τό ἀντέκρουσαν αὐτό. Ἡ ἀντεπανάσταση αὐτή παρουσιάζει μεγαλύτερη ἰδιομορφία, γιατί εἶναι μικροαστική, ἀναρχική. Βεβαιώνω ὅτι ἀνάμεσα στίς ἰδέες καί τά συνθήματα αὐτῆς τῆς μικροαστικῆς, ἀναρχικῆς ἀντεπανάστασης καί στά συνθήματα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» ὑπάρχει σύνδεση. Κανένας ἀπό τούς ὁμιλητές — ἄν καί οἱ περισσότεροί τους ἦταν ἐκπρόσωποι τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» — δέν ἀπάντησε ἀκριβῶς σ' αὐτό. Στό μεταξύ ἡ μπροσουρίτσα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», πού τήν ἔβγαλε ἡ σ. Κολλοντάι γιά τό συνέδριο, τό ἐπιβεβαιώνει αὐτό τόσο παραστατικά, πού περισσότερο δέν γίνεται. Καί νομίζω πώς θά ἀναγκαστῶ νά σταθῶ περισσότερο ἀπ' ὅλα σ' αὐτή τήν μπροσούρα, γιά νά σᾶς διευκρινίσω γιατί ἡ ἀντεπανάσταση, γιά τήν ὁποία μίλησα παραπάνω, παίρνει ἀναρχική, μικροαστική μορφή, γιατί εἶναι τόσο τεράστια καί ἐπικίνδυνη καί γιατί δέν

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 363. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ.18. *Ἡ Σύντ.*

καταλαβαίνουν καθόλου αὐτό τόν κίνδυνο οἱ ἐκπρόσωποι τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», πού μιλᾶνε ἐδῶ.

Προτοῦ ὅμως ἀπαντήσω στούς ἐκπροσώπους τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», πού μίλησαν ἐδῶ, θά πῶ — γιά νά μήν τό ξεχάσω — δυό λόγια πάνω σέ ἕνα ἄλλο θέμα, γιά τόν Ὀσίνσκι. Ὁ σύντροφος, πού πολλά ἔγραψε κι' ἐπανειλημμένα παρουσίασε δικιά του πλατφόρμα, ἔκανε κριτική στόν ἀπολογισμό δουλιᾶς τῆς ΚΕ. Θά ἔπρεπε νά περιμένει κανείς ὅτι στό συνέδριο θά κάνει κριτική τῶν βασικῶν μέτρων, κριτική πολύ μεγάλης σημασίας γιά μᾶς. Ἀντί νά κάνει μιά τέτια κριτική, εἶπε ὅτι τάχα «πέταξαν» τόν Σαπρόνοφ καί ὅτι ἀπ' αὐτό βγαίνει ξεκάθαρα πώς τά λόγια γιά ἀνάγκη συσπείρωσης βρίσκονται σέ διάσταση μέ τά ἔργα, καί τόνιζε ὅτι δυό ἀπό τήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ἐκλέχτηκαν στό προεδρεῖο. Ἀπορῶ, πῶς μπορεῖ ἕνας τόσο σημαντικός κομματικός συγγραφέας καί στέλεχος μέ ὑπεύθυνη θέση, νά μιλάει γιά τέτια μικροζητήματα, πού ἔχουν ἐλάχιστη σημασία! Τό ἰδιόμορφο γνώρισμα τοῦ Ὀσίνσκι εἶναι νά βλέπει σέ καθετί πολιτικαντισμό. Τόν πολιτικαντισμό αὐτό τόν βλέπει καί στό γεγονός ὅτι δυό θέσεις στό προεδρεῖο δόθηκαν στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση».

Εἶχα σημειώσει σέ μιά κομματική συνέλευση στή Μόσχα *, καί, δυστυχῶς, εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τό ἐπαναλάβω τώρα καί στό συνέδριο τοῦ Κόμματος, τήν ἀρχή τῆς ἐμφάνισης τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», πού τόν Ὀχτώβρη καί τό Νοέμβρη ἐκδηλώθηκε μέ τό ὅτι ὁδήγησε ὥς τό σύστημα τῶν δυό δωματίων, ὥς τό σχηματισμό φράξιας.

Λέγαμε ἐπανειλημμένα, καί εἰδικότερα ἐγώ — καί σχετικά μ' αὐτό στήν Κεντρική Ἐπιτροπή δέν ὑπῆρχαν διαφωνίες — ὅτι τό καθῆκον μας εἶναι νά ξεχωρίσουμε μέσα στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» τό ὑγιές ἀπό τό ἀρωστιάρικο, ἀκριβῶς ἐπειδή ἡ «ἀντιπολίτευση» αὐτή πῆρε ὁρισμένη ἔκταση, καί στή Μόσχα ζημίωσε τή δουλιά. Τό Νοέμβρη, ὅταν ἔγινε ἡ συνδιάσκεψη μέ τά δυό δωμάτια [17], ὅταν οἱ μέν κάθονταν ἐδῶ καί σέ ἄλλο διαμέρισμα τοῦ ἴδιου πατώματος κάθονταν οἱ ἄλλοι, ὅταν ἐγώ ἀναγκάστηκα νά ταλαιπωρηθῶ καί νά κάνω τόν κλητήρα, πηγαίνοντας ἀπό τό ἕνα δωμάτιο στό ἄλλο, αὐτό ἦταν χάλασμα τῆς δουλιᾶς, ἀρχή φραξιονισμοῦ καί διάσπασης.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 33-34. *Ἡ Σύντ.*

Ἀκόμη τό Σεπτέμβρη, τόν καιρό τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης [18], θεωρούσαμε ὅτι τό καθῆκον μας εἶναι νά ξεχωρίσουμε τό ὑγιές ἀπό τό ἀρωστιάρικο — γιατί δέν μπορεῖ νά θεωρεῖ κανείς αὐτή τήν ὁμάδα σάν ὑγιή ὁμάδα. Ὅταν μᾶς λένε γιά ἀνεπαρκή ἐφαρμογή τοῦ δημοκρατισμοῦ, ἀπαντᾶμε: αὐτό εἶναι ἀπόλυτα σωστό. Μάλιστα, ὁ δημοκρατισμός ἐφαρμόζεται ἀνεπαρκῶς. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη μᾶς χρειάζεται βοήθεια καί ὑποδείξεις πῶς νά ἐφαρμόζεται. Χρειάζεται πραγματική ἐφαρμογή καί ὄχι κουβέντες. Δεχόμαστε καί ἀνθρώπους πού αὐτοτιτλοφοροῦνται «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ἤ καί μέ ἀκόμη χειρότερες ὀνομασίες, ἄν καί νομίζω πώς γιά μέλη Κομμουνιστικοῦ κόμματος δέν ὑπάρχει ἄλλη χειρότερη, πιό ἄσχημη ὀνομασία ἀπ' αὐτή. (Χειροκροτήματα.) Μά καί ἄν ἀκόμη ἐπινοοῦσαν πολύ χειρότερη ὀνομασία, λέμε στόν ἑαυτό μας: ἀφοῦ πρόκειται γιά ἀρώστια πού θίγει μιά μερίδα ἐργατῶν, πρέπει τήν ἀρώστια αὐτή νά τήν προσέξουμε ἐξαιρετικά. Καί αὐτό πού ὁ σ. Ὀσίνσκι μᾶς τό καταλόγισε — ἄγνωστο γιατί — σάν σφάλμα, ἔπρεπε νά τό θεωρήσει σάν θετική συμβολή μας.

Περνῶ τώρα στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση». Παραδεχτήκατε ὅτι μείνατε στήν ἀντιπολίτευση. Ἤρθατε στό συνέδριο τοῦ Κόμματος μέ τήν μπροσούρα τῆς σ. Κολλοντάι, μέ τήν μπροσούρα πού γράφει: «ἐργατική ἀντιπολίτευση». Δίνατε τά τελευταῖα δοκίμια, ξέροντας γιά τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης καί γιά τή μικροαστική ἀντεπανάσταση πού ξεσηκωνόταν. Καί σέ μιά τέτια στιγμή ἔρχεστε μέ τήν ὀνομασία: «ἐργατική ἀντιπολίτευση»! Δέν καταλαβαίνετε τί εὐθύνη ἀναλαμβάνετε καί πόσο παραβιάζετε τήν ἑνότητα! Στό ὄνομα τίνος; Θά σᾶς ἐξετάσουμε, θά σᾶς ὑποβάλουμε ἐδῶ σέ ἐξετάσεις.

Ὁ σ. Ὀσίνσκι χρησιμοποίησε αὐτή τήν ἔκφραση σάν ἔκφραση πολεμικῆς, εἶδε κάποιο φταίξιμο ἤ λάθος μας, ἀκριβῶς ὅπως καί ὁ Ριαζάνοφ ἔβλεπε στήν πολιτική μας ἀπέναντι στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» πολιτικαντισμό. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει πολιτικαντισμός, ἀλλά ἡ πολιτική πού ἐφαρμόζει καί θά ἐφαρμόζει ἡ ΚΕ. Ὅταν ὑπάρχουν ἀρωστιάρικες ὁμάδες καί ἀρωστιάρικα ρεύματα, ἄς δόσουμε σ' αὐτά τριπλάσια προσοχή.

Ἄν ὑπάρχει κάτι τό ὑγιές σ' αὐτή τήν ἀντιπολίτευση, πρέπει νά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια γιά νά ξεχωρίσουμε τό ὑγιές ἀπό τό ἀρωστιάρικο. Δέν μποροῦμε νά καταπολεμοῦμε μέ ἀπόλυτη ἐπιτυχία τή γραφειοκρατία, νά ἐφαρμόζουμε τό συνεπή δημοκρατισμό, γιατί εἴμαστε ἀδύνατοι, δέν ἔχουμε δυνάμεις. Καί

αὐτόν πού θά μᾶς βοηθήσει σ' αὐτό, πρέπει νά τόν προσελκύσουμε, ἐνῶ ἐκεῖνον πού μέ τή μορφή τῆς βοήθειας μᾶς σερβίρει τέτιες μπροσοῦρες, πρέπει νά τόν ξεσκεπάζουμε καί νά τόν ἀπομονώνουμε!

Καί ἡ ἀπομόνωση αὐτή διευκολύνεται τώρα μπροστά στό συνέδριο τοῦ Κόμματος. Ἐδῶ στό προεδρεῖο ἐκλέγουν αὐτούς πού ἐκπροσωποῦν τήν ἄρωστη ὁμάδα, καί τώρα αὐτοί δέν θά τολμήσουν πιά νά παραπονοῦνται, νά κλαίγονται, αὐτοί οἱ «φουκαράδες», οἱ «ἀδικημένοι», οἱ «ἀποδιοπομπαῖοι»... Ὁρίστε τώρα στό βῆμα, κάνετε τόν κόπο νά δόσετε ἀπάντηση! Μιλήσατε περισσότερο ἀπό ὁποιονδήποτε ἄλλον... Ἐλᾶτε λοιπόν νά δοῦμε τώρα, τί μᾶς σερβίρετε σέ μιά στιγμή πού ἐπέρχεται ἐνάντιά μας ἕνας κίνδυνος πού ἐσεῖς οἱ ἴδιοι τόν ἀναγνωρίζετε σάν μεγαλύτερο ἀπό τόν κίνδυνο πού ἀντιπροσωπεύει ὁ Ντενίκιν; Τί μᾶς σερβίρετε; Τί λογῆς κριτική κάνετε; Οἱ ἐξετάσεις αὐτές πρέπει νά γίνουν τώρα, καί νομίζω ὅτι θά εἶναι τελικές. Φτάνει, δέν ἐπιτρέπεται νά παίζει κανείς ἔτσι μέ τό Κόμμα! Ὅποιος παρουσιάζεται στό συνέδριο μέ παρόμοια μπροσούρα, παίζει μέ τό Κόμμα. Δέν ἐπιτρέπεται νά παίζει κανείς τέτιο παιχνίδι, τή στιγμή πού ἑκατοντάδες χιλιάδες χαλασμένοι ἀποστρατευμένοι ρημάζουν, καταστρέφουν τήν οἰκονομία — δέν ἐπιτρέπεται νά κρατᾶ τέτια στάση ἀπέναντι στό Κόμμα, δέν ἐπιτρέπεται νά δρᾶ ἔτσι. Αὐτό πρέπει νά τό συναισθανθοῦμε καί νά βάλουμε τελεία καί παύλα!

Ὕστερα ἀπό τίς προκαταρκτικές αὐτές παρατηρήσεις γιά ἐκλογές στό προεδρεῖο καί τό χαρακτήρα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», ἐπισύρω τήν προσοχή σας στήν μπροσούρα τῆς σ. Κολλοντάι. Ἡ μπροσούρα αὐτή ἀξίζει πραγματικά νά προσεχτεῖ ἀπομέρους σας καί συνοψίζει τή δουλιά πού ἔκανε στή διάρκεια ἀρκετῶν μηνῶν αὐτή ἡ ἀντιπολίτευση, ἤ τήν ἀποσύνθεση πού ἐπέφερε. Ἕνας σύντροφος, νομίζω ἀπό τή Σαμάρα, εἶπε ἐδῶ ὅτι ἐγώ κόλλησα μέ «τρόπο διοικητικό» τή ρετσινιά τοῦ συνδικαλισμοῦ στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση». Ἡ ὑπενθύμιση γιά διοικητικές μεθόδους δέν ἔχει ἐδῶ καμιά ἀπολύτως θέση, κι' ἐδῶ πρέπει νά δοῦμε ποιό ζήτημα ἀπαιτεῖ διοικητική λύση. Ὁ σ. Μιλόνοφ θέλησε νά κάνει ἐντύπωση μέ μιά κάπως πιό τρομερή λεξούλα, τό ἀποτέλεσμα ὅμως ἦταν ἀποτυχημένο: τάχα κολλάω ρετσινιά «μέ τρόπο διοικητικό». Εἶπα ἐπανειλημμένα πώς ὁ σ. Σλιάπνικοφ καί ἄλλοι μέ κατέκριναν στίς συνελεύσεις ὅτι «ἀσκῶ τρομοκρατία» μέ τή λέξη «συνδικαλισμός». Καί σέ κάποια συζήτηση, νομίζω στό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων, ὅταν ξαναθίχτηκε αὐτό τό ζήτημα,

ἀπάντησα στόν σ. Σλιάπνικοφ: «Ποιόν ἀπό τούς ἐνήλικους θέλετε νά ξεγελάσετε;» *. Γιατί μέ τόν σ. Σλιάπνικοφ γνωριζόμαστε πάρα πολλά χρόνια, ἀκόμη ἀπό τόν καιρό τῆς δουλιᾶς στήν παρανομία καί στήν ἐμιγκράτσια, καί πῶς μπορεῖ λοιπόν νά διακηρύσσει ὅτι μέ τό χαρακτηρισμό ὁρισμένων παρεκκλίσεων πῆγα νά τρομοκρατήσω κάποιον! Καί ὅταν, μιλώντας γιά τίς θέσεις τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», λέω ὅτι τό τάδε δέν εἶναι σωστό, τό τάδε εἶναι συνδικαλισμός, τί σχέση ἔχουν μ' αὐτά οἱ διοικητικοί τρόποι;! Καί γιατί γράφει ἡ σ. Κολλοντάι ὅτι πετάω ἐπιπόλαια τή λέξη «συνδικαλισμός»; Γιά νά μιλάει κανείς ἔτσι πρέπει λιγάκι νά τό ἀποδείχνει αὐτό. Εἶμαι ἕτοιμος νά παραδεχτῶ μέ καλή πίστη ὅτι ἡ ἀπόδειξή μου δέν εἶναι σωστή καί ὅτι ὁ ἰσχυρισμός τῆς σ. Κολλοντάι εἶναι πιό βάσιμος — εἶμαι ἕτοιμος νά τό πιστέψω. Χρειάζεται ὅμως ἔστω καί μιά μικρή ἀπόδειξη, ὄχι μέ λόγια γιά ἄσκηση τρομοκρατίας ἤ διοικητικῶν μεθόδων (μέ τίς ὁποῖες, δυστυχῶς, λόγω θέσεως ἀσχολοῦμαι πολύ), ἀλλά μέ μιά σαφή ἀπάντηση πού θά ἀναιρεῖ τήν κατηγορία πού ἀπέδοσα στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» γιά παρέκκλισή της πρός τό συνδικαλισμό.

Τήν κατηγορία αὐτή τήν ἔκανα μπροστά σέ ὅλο τό Κόμμα, τήν ἔκανα ὑπεύθυνα, καί ἡ κατηγορία αὐτή δημοσιεύτηκε σέ μπροσούρα μέ 250 χιλιάδες ἀντίτυπα καί τή διάβασαν ὅλοι **. Προφανῶς, ὅλοι οἱ σύντροφοι ἑτοιμάζονταν γι' αὐτό τό συνέδριο καί ὅλοι πρέπει νά ξέρουν ὅτι ἡ συνδικαλιστική παρέκκλιση εἶναι ἀκριβῶς ἀναρχική παρέκκλιση, καί ὅτι ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση», πού κρύβεται πίσω ἀπό τίς πλάτες τοῦ προλεταριάτου, εἶναι ἀκριβῶς τό μικροαστικό, ἀναρχικό στοιχεῖο.

Ὅτι τό στοιχεῖο αὐτό διεισδύει στίς πλατιές μάζες, εἶναι φανερό, καί τό συνέδριο τοῦ Κόμματος φώτισε αὐτό τό ζήτημα. Ὅτι τό στοιχεῖο αὐτό καλλιεργεῖται στή ζωή, ἀποδείχτηκε μέ τήν μπροσούρα τῆς σ. Κολλοντάι καί τίς θέσεις τοῦ σ. Σλιάπνικοφ. Κι' ἐδῶ ὁ σ. Σλιάπνικοφ δέν μπορεῖ νά ξεφύγει μόνο μέ τό νά μιλάει, ὅπως πάντοτε, γιά τόν ἀληθινά προλεταριακό χαρακτήρα του.

Ἡ σ. Κολλοντάι ἀρχίζει τήν μπροσούρα της ὡς ἑξῆς: «Στήν ἀντιπολίτευση — διαβάζουμε στήν πρώτη σελίδα — ἀνήκει τό πρωτοπόρο τμῆμα τῶν ταξικά ὀργανωμένων προλετάριων, τῶν κομμουνιστῶν». Στό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων ὁ ἀντιπρόσω-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 256-261. *Ἡ Σύντ.*

** Στό ἴδιο, σελ. 264-304. *Ἡ Σύντ.*

πος ἀπό τή Σιβηρία [19] εἶχε ἤδη σημειώσει πώς ἐκεῖ εἶχαν ἀνακινηθεῖ τά ἴδια ἀκριβῶς ζητήματα, ὅπως καί στή Μόσχα, καί πάνω σ' αὐτό ἡ σ. Κολλοντάι στήν μπροσούρα της σημειώνει:

«Ἐμεῖς δέν εἴχαμε ἰδέα ὅτι στή Μόσχα ὑπάρχουν διαφωνίες καί διεξάγεται συζήτηση γιά τό ρόλο τῶν συνδικάτων — εἶπε ὁ ἀντιπρόσωπος ἀπό τή Σιβηρία στό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων — ἐνῶ μᾶς συγκινοῦσαν τά ἴδια ζητήματα πού ἔχετε μπροστά σας».

Καί παρακάτω:

«Πίσω ἀπό τήν ἐργατική ἀντιπολίτευση στέκουν οἱ προλεταριακές μάζες ἤ ἀκριβέστερα: ἡ ἐργατική ἀντιπολίτευση εἶναι τό ταξικά συσπειρωμένο, τό ταξικά συνειδητό καί ταξικά συνεπές τμῆμα τοῦ βιομηχανικοῦ μας προλεταριάτου».

Ἔ, δόξα σοι ὁ θεός, ἔτσι θά ξέρουμε πώς ἡ σ. Κολλοντάι καί ὁ σ. Σλιάπνικοφ εἶναι οἱ «ταξικά συσπειρωμένοι, οἱ ταξικά συνειδητοί». Ὅμως, σύντροφοι, ὅταν κανείς μιλάει καί γράφει ἔτσι, πρέπει νά κρατάει καί λιγάκι τό μέτρο! Στή σελ. 25 τῆς μπροσούρας αὐτῆς ἡ σ. Κολλοντάι γράφει — καί αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά κυριότερα σημεῖα τῶν θέσεων τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης»:

«Ἡ ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἀνήκει στό Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν, πού ἑνώνονται σέ ἐπαγγελματικές καί παραγωγικές ἑνώσεις, οἱ ὁποῖες ἐκλέγουν τό κεντρικό ὄργανο πού διευθύνει ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία τῆς Δημοκρατίας».

Εἶναι ἡ ἴδια ἐκείνη θέση τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» πού ἀνέφερα σέ κάθε περίπτωση κατά τή συζήτηση καί στόν Τύπο. Καί πρέπει νά πῶ ὅτι, ὅταν διάβασα τή θέση αὐτή, σταμάτησα νά διαβάζω τίς ἄλλες, γιατί αὐτό θά σήμαινε νά χάνω τήν ὥρα μου, ἀφοῦ ὕστερα ἀπό τή θέση αὐτή εἶναι ξεκάθαρο πώς οἱ ἄνθρωποι αὐτοί τά εἶπαν ὅλα, ὅτι αὐτοί εἶναι στοιχεῖο μικροαστικό, ἀναρχικό καί ὅτι τώρα, στό φῶς τῶν γεγονότων τῆς Κρονστάνδης, εἶναι πολύ πιό παράξενο νά ἀκοῦς αὐτή τή θέση.

Τό καλοκαίρι, στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τόνιζα τή σημασία τῆς ἀπόφασης γιά τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος *. Ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι μιά ἀπόφαση πού συνενώνει τούς κομμουνιστές ἐργάτες καί τά Κομμουνι-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 41ος, σελ. 236-240. *Ἡ Σύντ.*

στικά κόμματα ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀπόφαση αὐτή τά ἐξηγεῖ ὅλα. Σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι βάζουμε φραγμό ἀνάμεσα στό Κόμμα καί σέ ὅλη τήν ἐργατική τάξη πού πραγματοποιεῖ συγκεκριμένα τή δικτατορία; Ἔτσι βλέπουν τό ζήτημα μερικοί «ἀριστεροί» καί πάρα πολλοί συνδικαλιστές, καί τώρα ἡ ἄποψη αὐτή ἐπεκτάθηκε παντοῦ. Ἀκριβῶς αὐτή ἡ ἄποψη εἶναι καρπός τῆς μικροαστικῆς ἰδεολογίας. Γιατί εἶναι φανερό πώς οἱ θέσεις τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» χτυποῦν ἀνοιχτά τήν ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι συνδικαλισμός γιατί — γιά σκεφτεῖτε το — εἶναι ξεκάθαρο πώς τό προλεταριάτο μας στήν πλειοψηφία του ἔχασε τήν ταξική του συνείδηση, ὅτι οἱ πρωτάκουστες κρίσεις, τό κλείσιμο τῶν ἐργοστασίων ὁδήγησαν τούς ἀνθρώπους νά φεύγουν ἀπό τήν πείνα, οἱ ἐργάτες ἐγκατέλειπαν ἁπλούστατα τίς φάμπρικες, ὑποχρεώνονταν νά τακτοποιοῦνται στό χωριό κι' ἔπαυαν νά εἶναι ἐργάτες. Μήπως δέν τό ξέρουμε αὐτό καί δέν τό βλέπουμε ὅτι οἱ πρωτάκουστες κρίσεις, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἡ διακοπή τῶν ὁμαλῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στήν πόλη καί στό χωριό, τό σταμάτημα τῆς μεταφορᾶς σιταριοῦ δημιουργοῦσαν τήν ἀνταλλαγή κάτι μικροπροϊόντων πού κατασκευάζονταν στά μεγάλα ἐργοστάσια, κάτι ἀναπτήρων μέ σιτάρι, ὅταν οἱ ἐργάτες πεινοῦν καί ὅταν σιτηρά δέν φέρνουν; Μήπως δέν τό εἴδαμε αὐτό στήν Οὐκρανία, μήπως δέν τό εἴδαμε στή Ρωσία; Καί ἀκριβῶς ὅλα αὐτά εἶναι πού προκαλοῦν ἀπό λόγους οἰκονομικούς τήν ἀπώλεια τῆς ταξικῆς συνείδησης τοῦ προλεταριάτου, πράγμα πού προκαλεῖ ἀναπόφευκτα κι' ἐδῶ τήν ὑποχρεωτική ἐμφάνιση μικροαστικῶν, ἀναρχικῶν τάσεων.

Ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ζήσαμε ὅλες αὐτές τίς συμφορές, ὅτι τά εἴδαμε ὅλα αὐτά στήν πράξη, ξέρουμε πόσο διαβολεμένα δύσκολη εἶναι ἡ καταπολέμησή τους. Ὕστερα ἀπό δυόμισι χρόνια Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐμφανιστήκαμε μπροστά σέ ὅλο τόν κόσμο καί εἴπαμε στήν Κομμουνιστική Διεθνή ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου δέν μπορεῖ νά πραγματοποιεῖται διαφορετικά, παρά μέσω τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Καί τότε μᾶς βρίζανε λυσσαλέα οἱ ἀναρχικοί καί οἱ συνδικαλιστές λέγοντας: «Ὁρίστε πῶς σκέπτονται αὐτοί — γιά τήν πραγματοποίηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀπαραίτητο τό Κομμουνιστικό κόμμα» [20]. Μά ἐμεῖς τό εἴπαμε αὐτό μπροστά σέ ὅλη τήν Κομμουνιστική Διεθνή. Καί ὕστερα ἀπ' αὐτό ἔρχονται ἐδῶ ἄνθρωποι «ταξικά συνειδητοί καί

ταξικά συσπειρωμένοι» καί λένε πώς «ή ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἀνήκει στό Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν» (μπροσούρα τῆς σ. Κολλοντάι). «Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν» — τί εἶναι αὐτό; Θά ἐξακολουθήσουμε ἀκόμη νά χάνουμε χρόνο γιά τέτιες ἀντιπολιτεύσεις μέσα στό Κόμμα; Μοῦ φαίνεται πώς φτάνουν πιά οἱ συζητήσεις πάνω σ' αὐτό! Ὅλοι οἱ συλλογισμοί γιά τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου καί τήν ἐλευθερία τῆς κριτικῆς, πού παραγεμίζουν ὅλη τήν μπροσούρα καί διαφαίνονται σέ ὅλους τούς λόγους τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», ἀποτελοῦν τά ἐννέα δέκατα τοῦ νοήματος τῶν ὁμιλιῶν, πού δέν ἔχουν ἰδιαίτερο νόημα — ὅλα αὐτά εἶναι λόγια τῆς ἴδιας κατηγορίας. Ἄλλωστε χρειάζεται, σύντροφοι, νά μιλᾶμε ὄχι μόνο γιά τίς λέξεις, ἀλλά καί γιά τό περιεχόμενό τους. Δέν μᾶς ξεγελοῦν μέ λέξεις σάν τήν «ἐλευθερία τῆς κριτικῆς». Ὅταν εἶπαν ὅτι στό Κόμμα ὑπάρχουν σημάδια ἀρώστιας, ἐμεῖς λέγαμε πώς ἡ ὑπόδειξη αὐτή ἀξίζει νά προσεχτεῖ τριπλά: δέν χωράει ἀμφιβολία πώς ἡ ἀρώστια αὐτή ὑπάρχει. Ἐλᾶτε, βοηθεῖστε νά γιατρέψουμε αὐτή τήν ἀρώστια. Πέστε, λοιπόν, πῶς μπορεῖτε νά τή γιατρέψετε; Χάσαμε ἀρκετό καιρό σέ συζητήσεις καί πρέπει νά πῶ ὅτι τώρα εἶναι πολύ καλύτερα «νά συζητᾶμε μέ τά ντουφέκια» παρά μέ θέσεις πού σερβίρει ἡ ἀντιπολίτευση. Τώρα, σύντροφοι, δέν χρειάζεται ἀντιπολίτευση, δέν εἶναι ὁ καιρός κατάλληλος! Εἴτε ἐδῶ, εἴτε ἐκεῖ, μέ τό ντουφέκι καί ὄχι μέ τήν ἀντιπολίτευση. Αὐτό βγαίνει ἀπό τήν ἀντικειμενική κατάσταση, μήν παραπονεῖστε. Καί νομίζω πώς τό συνέδριο τοῦ Κόμματος σ' αὐτό τό συμπέρασμα θά ὑποχρεωθεῖ νά καταλήξει, θά ἀναγκαστεῖ νά καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι τώρα γιά τήν ἀντιπολίτευση ἔφτασε τό τέλος, ἡ στερνή της ὥρα, ὅτι μᾶς φτάνουν πιά οἱ ἀντιπολιτεύσεις! (Χειροκροτήματα.)

Τό δικαίωμα νά κριτικάρει ἐλεύθερα ἡ ὁμάδα αὐτή τό εἶχε ἀπό καιρό. Καί τώρα, στό συνέδριο τοῦ Κόμματος, ρωτᾶμε: ποιά εἶναι τά ἀποτελέσματα, ποιό εἶναι τό περιεχόμενο τῆς κριτικῆς σας, τί διδάξατε τό Κόμμα μέ τήν κριτική σας; Ὅσους ἀπό σᾶς στέκονται κοντά στίς μάζες, στίς μάζες πού πραγματικά εἶναι ταξικά συσπειρωμένες καί ταξικά ὥριμες, εἴμαστε ἕτοιμοι νά τούς τραβήξουμε στή δουλιά. Ἄν ὁ σ. Ὀσίνσκι διαβλέψει σ' αὐτό πολιτικαντισμό, θά μείνει μόνος του, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι θά δοῦν σ' αὐτό πιό εὔστοχη βοήθεια στά μέλη τοῦ Κόμματος. Πρέπει νά βοηθήσουμε πραγματικά αὐτούς πού ζοῦν πραγματικά μέσα στήν ἐργατική μάζα, πού τή γνωρίζουν ἀπό κοντά, ἔχουν πείρα καί μποροῦν νά ὑποβάλλουν τίς ὑποδείξεις τους στήν ΚΕ. Καί ἄς αὐτοτιτλοφο-

ροῦνται ὅπως θέλουν — τό ἴδιο κάνει — ἀρκεῖ μόνο νά βοηθοῦν στή δουλιά, φτάνει νά μήν παίζουν τήν ἀντιπολίτευση καί νά μήν ὑπερασπίζουν μέ κάθε θυσία τίς ὁμάδες καί τίς φράξιες, ἀλλά μόνο νά μᾶς βοηθοῦν. Ἄν ὅμως ἐξακολουθοῦν νά παίζουν τήν ἀντιπολίτευση, τότε τό Κόμμα θά πρέπει νά τούς διαγράψει ἀπό τίς γραμμές του.

Καί ὅταν ἡ συντρόφισσα Κολλοντάι στήν ἴδια σελίδα τῆς μπροσούρας της γράφει μέ παχιά τυπογραφικά στοιχεῖα: «Ἡ δυσπιστία πρός τήν ἐργατική τάξη (ἐννοεῖται, ὄχι στόν πολιτικό τομέα, ἀλλά στίς οἰκονομικές-δημιουργικές ἱκανότητες τῆς τάξης) — ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τῶν θέσεων πού ὑπόγραψε ἡ καθοδηγητική μας ἡγεσία» — μ' αὐτό θέλει νά πεῖ ὅτι τάχα αὐτοί εἶναι πραγματική «ἐργατική» ἀντιπολίτευση. Στή σελίδα 36 τῆς ἴδιας μπροσούρας ὑπάρχει μιά ἀκόμη πιό χτυπητή διατύπωση αὐτῆς τῆς σκέψης:

«Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» δέν πρέπει νά προβαίνει, μά οὔτε καί μπορεῖ νά προβαίνει σέ ὑποχωρήσεις. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι καλοῦμε σέ διάσπαση...». «Ὄχι, τό καθῆκον της εἶναι διαφορετικό. Ἀκόμη καί σέ περίπτωση ἥττας στό συνέδριο — νά μένει μέσα στό Κόμμα καί νά ὑπερασπίζει σταθερά βῆμα πρός βῆμα τήν ἄποψή της, σώζοντας τό Κόμμα καί διορθώνοντας τή γραμμή του».

«Ἀκόμη καί σέ περίπτωση ἥττας στό συνέδριο» — γιά δέστε, παρακαλῶ πόσο προνοητικά! (Γέλια.) Νά μέ συμπαθᾶτε, ὅμως ἐγώ προσωπικά τολμῶ νά σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τό συνέδριο τοῦ Κόμματος δέν θά τό ἐπιτρέψει αὐτό! (Χειροκροτήματα.) Τό δικαίωμα νά διορθώνει τή γραμμή τοῦ Κόμματος τό ἔχει ὁ καθένας. Σᾶς δόσανε ὅλες τίς δυνατότητες γι' αὐτό.

Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος μπῆκε ὁ ὅρος νά μήν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ὑποψίας σχετικά μέ τήν κατηγορία ὅτι θέλουμε νά διαγράψουμε κάποιον. Χαιρετίζουμε κάθε βοήθεια στό ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ δημοκρατισμοῦ. Δέν μπορεῖς ὅμως νά τόν ἐφαρμόσεις μόνο μέ φράσεις, τή στιγμή πού ὁ λαός εἶναι ταλαιπωρημένος. Πρέπει νά χαιρετίζουμε τόν καθένα πού θέλει νά βοηθήσει στό ἔργο αὐτό, ὅμως ὅταν λένε πώς «δέν θά προβοῦν σέ ὑποχωρήσεις» καί ὅτι θά σώσουν τό Κόμμα, μένοντας μέσα στό Κόμμα — μάλιστα, ἄν σᾶς ἀφήσουν στό Κόμμα! (Χειροκροτήματα.)

Στό σημεῖο αὐτό δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά ἀφήνουμε τίποτε τό διφορούμενο. Ἡ δουλιά πού βοηθάει στήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, ἡ δουλιά πού βοηθάει στήν ὑπεράσπιση τοῦ δημοκρατισμοῦ, ἡ βοήθεια στό ζήτημα τῆς μεγαλύτερης σύνδεσης μέ τίς πραγματικά ἐργατικές μάζες εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη. Ἀπό

τήν ἄποψη αὐτή μποροῦμε καί πρέπει νά προβαίνουμε σέ «ὑποχωρήσεις». Καί ὅσο καί ἄν μᾶς λένε ὅτι αὐτοί δέν προβαίνουν σέ ὑποχωρήσεις, ἐμεῖς θά ἐπαναλαβαίνουμε: ἐμεῖς προβαίνουμε. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου ὑποχωρήσεις, αὐτό εἶναι βοήθεια στό ἐργατικό κόμμα. Μ' αὐτό θά πάρουμε μέ τό μέρος τοῦ Κόμματος καθετί τό ὑγιές καί προλεταριακό πού ὑπάρχει στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» καί θά μείνουν ἐκεῖ οἱ «ταξικά συνειδητοί» συντάκτες τῶν συνδικαλιστικῶν λόγων. (Χειροκροτήματα.) Στή Μόσχα τράβηξαν αὐτό τό δρόμο. Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου Μόσχας, πού ἔγινε τό Νοέμβρη, κατέληξε στά δυό δωμάτια: στό ἕνα κάθονταν οἱ μέν, στό ἄλλο οἱ δέ. Αὐτό εἶναι παραμονές διάσπασης. Ἡ τελευταία συνδιάσκεψη τῆς Μόσχας εἶπε: «Θά πάρουμε ἀπό τήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» αὐτούς πού θέλουμε ἐμεῖς, καί ὄχι αὐτούς πού θέλουν αὐτοί» — γιατί μᾶς χρειάζεται ἡ βοήθεια τῶν ἀνθρώπων πού συνδέονται μέ τίς ἐργατικές μάζες, πού θά μᾶς μάθουν πρακτικά νά καταπολεμᾶμε τή γραφειοκρατία. Αὐτό εἶναι ἕνα δύσκολο καθῆκον. Νομίζω ὅτι τό συνέδριο τοῦ Κόμματος πρέπει νά πάρει ὑπόψη του αὐτή τήν πείρα τῶν μοσχοβιτῶν καί νά ἀρχίσει ἐπίσης τίς ἐξετάσεις, καί ὄχι μόνο πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο, ἀλλά νά κάνει ἐξετάσεις πάνω σέ ὅλα τά σημεῖα τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Καί στούς ἀνθρώπους πού λένε ὅτι «δέν προβαίνουν σέ ὑποχωρήσεις», πρέπει τελικά νά εἰπωθεῖ: «Τό Κόμμα ὅμως προβαίνει σέ ὑποχωρήσεις» — πρέπει ἡ δουλιά νά εἶναι μονιασμένη. Μ' αὐτή τήν πολιτική θά ξεχωρίσουμε τό ὑγιές ἀπό τό ἀρωστιάρικο μέσα στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» καί θά ἔχουμε δυνάμωμα τοῦ Κόμματος.

Κοιτάξτε, ἐδῶ ἔλεγαν ὅτι τήν παραγωγή πρέπει νά τή διευθύνει τό «πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν». Δυσκολεύομαι νά βρῶ λέξεις γιά νά χαρακτηρίσω αὐτή τήν ἀνοησία, παρηγοριέμαι ὅμως ἀπό τό ὅτι ὅλα τά κομματικά στελέχη πού βρίσκονται ἐδῶ εἶναι ταυτόχρονα καί στελέχη σοβιετικά πού ἤδη ἕνα, δυό καί τρία χρόνια κάνουν ἐπαναστατική δουλιά, καί δέν ἀξίζει κάν τόν κόπο νά κριτικάρουμε αὐτό τό πράγμα μπροστά τους. Γι' αὐτό ἀκριβῶς καί σταματοῦν τίς συζητήσεις ὅταν ἀκοῦν τέτιες ὁμιλίες, — ἐπειδή αὐτό εἶναι πληκτικό, δέν εἶναι σοβαρό νά μιλάει κανείς γιά «πανρωσικό συνέδριο παραγωγῶν» πού διευθύνει τή λαϊκή οἰκονομία. Μιά τέτια πρόταση θά μποροῦσε ἴσως νά γίνει σέ μιά χώρα ὅπου δέν θά εἶχαν ἀρχίσει νά καταπιάνονται μέ τή δουλιά, ἐνῶ θά εἶχαν ἤδη καταλάβει τήν πολιτική ἐξουσία. Σέ μᾶς ὅμως ἡ ἔναρξη αὐτή ἔχει γίνει. Καί εἶναι περίεργο πού στή σελίδα 33 τῆς ἴδιας μπροσούρας βρίσκουμε τά παρακάτω:

«Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» δέν εἶναι τόσο ἀστοιχείωτη, ὥστε νά μήν παίρνει ὑπόψη της τό μεγάλο ρόλο τῆς τεχνικῆς καί τῶν καταρτισμένων τεχνικά δυνάμεων...». «Αὐτή δέν σκέπτεται νά δημιουργήσει δικό της ὄργανο διεύθυνσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, ἐκλεγμένο στό συνέδριο τῶν παραγωγῶν, κι' ἔπειτα νά διαλύσει τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας, τίς κεντρικές διευθύνσεις, τά κέντρα. Ὄχι, αὐτή σκέπτεται ἄλλο: νά ὑπαγάγει ὑπό τήν καθοδήγησή της αὐτά τά ἀπαραίτητα ἀπό τεχνική πλευρά πολύτιμα κέντρα διεύθυνσης, νά τούς ἀναθέσει θεωρητικά καθήκοντα, νά τά χρησιμοποιήσει ἔτσι ὅπως στόν καιρό τους οἱ φαμπρικάντες καί οἱ ἐργοστασιάρχες χρησιμοποιοῦσαν τίς δυνάμεις τῶν εἰδικῶν-τεχνικῶν».

Ἑπομένως, ἡ σ. Κολλοντάι καί ὁ σ. Σλιάπνικοφ καί οἱ «ταξικά συσπειρωμένοι» ἄνθρωποι πού τούς ἀκολουθοῦν... ὑπαγάγουν στήν ἀπαραίτητη καθοδήγησή τους τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας, τίς κεντρικές διευθύνσεις καί τά κέντρα — τούς κάθε λογῆς Ρίκοφ, Νογκίν καί λοιπές «μηδαμινότητες» καί θά τούς δίνουν θεωρητικά καθήκοντα! Καί τί λέτε, σύντροφοι, μποροῦμε νά τά πάρουμε αὐτά στά σοβαρά; Ἄν εἴχατε κάποια «θεωρητικά καθήκοντα», γιατί δέν τά προτείνατε; Γιατί κηρύξαμε τήν ἐλευθερία τῶν συζητήσεων; Δέν τήν κηρύξαμε μόνο γιά νά ἀνταλλάσσουμε λόγια. Τόν καιρό τοῦ πολέμου λέγαμε: «Δέν εἶναι ὥρα γιά κριτικές, μᾶς περιμένει ὁ Βράνγκελ, ἄν κάνουμε λάθος, τό διορθώνουμε μέ τό ὅτι χτυπᾶμε τόν Βράνγκελ». Ὅταν τελειώσαμε τόν πόλεμο, ἄρχισαν νά μᾶς φωνάζουν: «Δόστε ἐλευθερία συζητήσεων!». Ὅταν ρωτᾶμε: «Πέστε, τί λάθη κάναμε;» — μᾶς λένε: «Δέν πρέπει νά διαλύσουμε τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας καί τίς κεντρικές διευθύνσεις, πρέπει νά τούς ἀναθέτουμε θεωρητικά καθήκοντα». Γιατί ὁ σ. Κισελιόφ, πού σάν ἀντιπρόσωπος τῆς «ταξικά συσπειρωμένης» «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» ἔμεινε στό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων ἀσήμαντη μειοψηφία — γιατί ὅταν βρισκόταν ἐπικεφαλῆς τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης ὑφαντουργίας δέν μᾶς ἔμαθε νά καταπολεμᾶμε τή γραφειοκρατία; Γιατί ὁ σ. Σλιάπνικοφ, ὅταν ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος, γιατί ἡ σ. Κολλοντάι, ὅταν ἐπίσης ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος δέν μᾶς ἔμαθαν νά καταπολεμᾶμε τό γραφειοκρατισμό; Τό ξέρουμε καί μόνοι μας ὅτι ἔχουμε γραφειοκρατική σκουριά, κι' ἐμεῖς, πού εἴμαστε ἀναγκασμένοι περισσότερο ἀπό τούς ἄλλους νά ἔχουμε δουλιά μέ τό γραφειοκρατικό αὐτό μηχανισμό, ὑποφέρουμε ἀπ' αὐτό. Ὑπογράφουμε ἕνα χαρτί, ἀλλά πῶς θά φτάσει στόν προορισμό του; Πῶς νά τό ἐλέγξεις, ὅταν ὁ γραφειοκρατικός μηχανισμός εἶναι τόσο τεράστιος; Ἐσεῖς ξέρετε πῶς νά τόν περιορίσουμε — παρακαλῶ, ἀγαπητοί σύντροφοι, νά μοιραστεῖτε μαζί μας τίς γνώσεις σας! Ἐσεῖς ἔχετε ὄρεξη γιά συζητήσεις, δέν προσφέρετε ὅμως τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό γενικές

δηλώσεις. Λέτε: «Οἱ εἰδικοί ἀδικοῦν τούς ἐργάτες, στή δημοκρατία τῶν ἐργαζομένων οἱ ἐργάτες κάνουν σκυλίσια ζωή». Αὐτό εἶναι καθαρότατη δημαγωγία!

Διαβάστε, σύντροφοι, ὅλοι σας αὐτή τήν μπροσούρα, πολύ σᾶς παρακαλῶ! Δέν ὑπάρχει καλύτερο ὑλικό ἐνάντια στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ἀπό τήν μπροσούρα τῆς σ. Κολλοντάι «Ἐργατική ἀντιπολίτευση». Θά δεῖτε ὅτι πραγματικά δέν ἐπιτρέπεται νά ἀντιμετωπίζει κανείς ἔτσι τό ζήτημα. Τό ὅτι ἡ γραφειοκρατία εἶναι ἕνα φλέγον ζήτημα — αὐτό τό ἀναγνωρίζουμε ὅλοι, τό ἀναφέρει μάλιστα καί τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματός μας. Εἶναι πολύ εὔκολο νά κριτικάρει κανείς τίς κεντρικές διευθύνσεις καί τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας, ὅταν ὅμως ἐσεῖς κριτικάρετε μ' αὐτό τόν τρόπο, τότε οἱ ἐξωκομματικές ἐργατικές μάζες τό ἐξηγοῦν: νά διαλυθοῦν! Σ' αὐτό σιγοντάρουν καί οἱ ἐσέροι. Οἱ σύντροφοι οὐκρανοί μοῦ εἶπαν ὅτι στή συνδιάσκεψή τους [21] οἱ ἀριστεροί ἐσέροι διατύπωσαν τίς προτάσεις τους κυριολεκτικά κατά τόν ἴδιο τρόπο. Καί τί εἶναι οἱ ἀποφάσεις τῆς Κρονστάνδης; [22] Δέν τίς διαβάσατε ὅλοι σας; Θά σᾶς τίς δείξουμε: λένε ἀκριβῶς τά ἴδια. Γι' αὐτό καί ὑπογράμμισα τόν κίνδυνο τῆς Κρονστάνδης, γιατί ὁ κίνδυνος αὐτός βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ζητεῖται τάχα μιά μικρή μόνο μετατόπιση: «Ἄς φύγουν οἱ μπολσεβίκοι» «κι' ἐμεῖς θά διορθώσουμε λιγάκι τήν ἐξουσία» — νά τί θέλουν οἱ ἄνθρωποι τῆς Κρονστάνδης. Ἀποδείχτηκε ὅμως τοῦτο: ὅτι ὁ Σάβινκοφ ἔφτασε στό Ρέβελ, ὅτι οἱ παρισινές ἐφημερίδες ἔγραφαν γιά τά γεγονότα αὐτά δυό ἑβδομάδες πρίν ἀπό τήν ἐξέγερση, ὅτι ἐμφανίστηκε ἕνας λευκοφρουρίτης στρατηγός. Νά τί ἔγινε. Κι' ἔτσι βάδιζαν ὅλες οἱ ἐπαναστάσεις, ὅπως καί σ' αὐτή τήν περίπτωση. Γι' αὐτό ἀκριβῶς λέμε: ἀφοῦ πλησιάζουμε σέ μιά τέτια κατάσταση, πρέπει νά συσπειρωθοῦμε, γιά νά ἀπαντήσουμε μέ τό ντουφέκι σ' αὐτό τό κόλπο, ὅσο ἀθῶο καί ἄν φαίνεται αὐτό — ὅπως τό τόνισα καί στόν πρῶτο λόγο μου. Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» δέν ἀπαντάει σ' αὐτό, ἀλλά λέει: «Δέν θά διαλύσουμε τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας, ἀλλά «θά τά ὑπαγάγουμε στήν καθοδήγησή μας»». Τό «Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν» θά ὑπαγάγει στήν καθοδήγησή του 71 γενικές διευθύνσεις τοῦ Συμβουλίου λαϊκῆς οἰκονομίας! Ρωτάω, ἀστειεύονται μήπως, καί μπορεῖ κανείς νά παίρνει στά σοβαρά τέτιους ἀνθρώπους; Αὐτό ἀκριβῶς εἶναι τό μικροαστικό, τό ἀναρχικό στοιχεῖο, ὄχι μόνο στήν ἐργατική μάζα, ἀλλά καί στό Κόμμα μας, καί αὐτό δέν μποροῦμε νά τό ἀνεχθοῦμε σέ καμιά περίπτωση. Ἐπιτρέψαμε στόν ἑαυτό μας μιά πολυτέλεια: ἀφήσαμε τούς ἀνθρώπους νά ἐκθέσουν ὅσο δέν παίρνει πιό ἐπιστα-

μένα τίς γνῶμες τους, τούς ἀκούσαμε ἀρκετές φορές. Ὅταν στό ΙΙ συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων μοῦ τύχαινε νά λογομαχήσω μέ τούς σ. σ. Τρότσκι καί Κισελιόφ, πρόβαλλαν ξεκάθαρα δυό ἀπόψεις *. Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ἔλεγε: «Ὁ Λένιν καί ὁ Τρότσκι θά ἑνωθοῦν». Ὁ Τρότσκι πῆρε τό λόγο καί εἶπε: «Ὅποιος δέν καταλαβαίνει ὅτι πρέπει νά ἑνωθοῦμε, αὐτός τραβάει ἐνάντια στό Κόμμα· καί βέβαια θά ἑνωθοῦμε, γιατί εἴμαστε ἄνθρωποι τοῦ Κόμματος». Ἐγώ τόν ὑποστήριξα. Φυσικά, εἴχαμε διαφωνίες μέ τόν σ. Τρότσκι· καί ὅταν στήν ΚΕ θά σχηματιστοῦν πάνω-κάτω ἴσες ὁμάδες, τό Κόμμα θά κρίνει, καί θά κρίνει ἔτσι, ὥστε θά ἑνωθοῦμε σύμφωνα μέ τή θέληση καί τίς ὑποδείξεις τοῦ Κόμματος. Νά μέ τί δηλώσεις πηγαίναμε μέ τόν σ. Τρότσκι στό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων καί ἤρθαμε ἐδῶ, ἐνῶ ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» λέει: «Δέν θά κάνουμε ὑποχωρήσεις, ἀλλά θά μείνουμε στό Κόμμα». Ὄχι, αὐτό τό κόλπο δέν θά περάσει! (Χειροκροτήματα.) Θά τό πῶ ἀκόμη μιά φορά ὅτι στήν πάλη κατά τοῦ γραφειοκρατισμοῦ κάθε βοήθεια ἀπό ἐργάτη, ὅπως καί ἄν αὐτός αὐτοτιτλοφορεῖται, ἄν θέλει εἰλικρινά νά μᾶς βοηθήσει, εἶναι γιά μᾶς μιά βοήθεια στό ἔπακρο εὐπρόσδεκτη. Μ' αὐτή τήν ἔννοια θά κάνουμε «ὑποχωρήσεις» (χρησιμοποιώντας αὐτή τή λέξη σέ εἰσαγωγικά), ὅσο προκλητικές δηλώσεις καί ἄν μᾶς κάνουν, θά κάνουμε «ὑποχωρήσεις», γιατί ξέρουμε πόσες δυσκολίες ἔχει ἡ δουλιά. Δέν μποροῦμε νά διαλύσουμε τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας καί τίς γενικές διευθύνσεις. Ὅταν λένε ὅτι δείχνουμε δυσπιστία πρός τήν ἐργατική τάξη, ὅτι δέν ἀφήνουμε τούς ἐργάτες νά μπαίνουν στά καθοδηγητικά ὄργανα, αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα ψέμα. Ψάχνουμε νά βροῦμε καί παίρνουμε μέ χαρά κάθε ἐργάτη πού εἶναι κάπως ὑποφερτός διοικητικός ὑπάλληλος, τόν δοκιμάζουμε. Γιατί, ἄν τό Κόμμα δέν ἔχει ἐμπιστοσύνη στήν ἐργατική τάξη καί δέν ἀφήνει τούς ἐργάτες νά παίρνουν ὑπεύθυνα πόστα, τέτιο Κόμμα θέλει γκρέμισμα — ὁλοκληρῶστε, λοιπόν, τή σκέψη σας! Τόνισα πώς αὐτό εἶναι ψέμα: ἐμεῖς πάσχουμε φοβερά ἀπό ἔλλειψη δυνάμεων καί δεχόμαστε μέ χαρά καί τήν ἐλάχιστη βοήθεια ἑνός λίγο-πολύ ἱκανοῦ ἀνθρώπου καί πολύ περισσότερο ὅταν αὐτός εἶναι ἐργάτης. Δέν ἔχουμε ὅμως τέτιους. Πάνω σ' αὐτή τή βάση δημιουργεῖται ἡ ἀναρχία. Ἐδῶ πρέπει νά ὑποστηρίξουμε τήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, ὅμως γιά τή δουλιά αὐτή χρειάζονται ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 245-255. *Ἡ Σύντ.*

Τό καθῆκον τῆς πάλης ἐνάντια στή γραφειοκρατία ἔχει μπεῖ στό πρόγραμμά μας σάν δουλιά ἐξαιρετικά μακρόχρονη. Ὅσο πιό κατατεμαχισμένη εἶναι ἡ ἀγροτιά, τόσο πιό ἀναπόφευκτη εἶναι ἡ γραφειοκρατία στό κέντρο.

Εἶναι εὔκολο νά γράφει κανείς τέτια πράγματα: «Στό Κόμμα μας ὑπάρχει βρωμιά». Καταλαβαίνετε καί μόνοι σας τί σημαίνει νά ἀδυνατίσεις τό σοβιετικό μηχανισμό, ὅταν δυό ἑκατομμύρια ρῶσοι φυγάδες βρίσκονται στό ἐξωτερικό. Τούς ἔδιωξε ἐκεῖ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Μᾶς ἔδοσαν τή μεγάλη χαρά νά συνεδριάζουν τώρα στό Βερολίνο, στό Παρίσι, στό Λονδίνο καί σέ ὅλες τίς πρωτεύουσες, ἐκτός ἀπό τή δική μας. Ὑποστηρίζουν τό ἴδιο στοιχεῖο πού ὀνομάζεται μικροπαραγωγός, μικροαστικό στοιχεῖο.

Καθετί πού μποροῦμε νά κάνουμε γιά νά ξεπεραστεῖ ἡ γραφειοκρατία μέ τήν ἀνάδειξη ἐργατῶν ἀπό τά κάτω, θά τό κάνουμε καί θά δεχτοῦμε κάθε πρακτική ὑπόδειξη ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη. Καί ἄν ἀκόμη τό ἀποκαλέσουμε αὐτό μέ τήν ἀκατάλληλη λέξη «ὑποχωρήσεις», ὅπως ἀποκαλεῖται ἐδῶ, δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι τά 99 τοῖς ἑκατό τοῦ συνεδρίου θά ταχθοῦν ἐνάντια στήν μπροσουρίτσα: «Ἐμεῖς μολαταῦτα θά προβοῦμε σέ «ὑποχωρήσεις» καί θά κατακτήσουμε καθετί τό ὑγιές πού ὑπάρχει». Πάρτε θέση πλάι στούς ἐργάτες καί μάθετέ τους πῶς νά καταπολεμοῦν τή γραφειοκρατία, ἄν τό ξέρετε καλύτερα ἀπό ἐμᾶς, καί ὄχι νά μιλᾶτε ἔτσι ὅπως μίλησε ὁ Σλιάπνικοφ. Αὐτό εἶναι κάτι πού δέν μπορεῖ νά τό παραβλέψει κανείς. Δέν θίγω τό θεωρητικό μέρος τοῦ λόγου του, γιατί τά ἴδια γράφει καί ἡ Κολλοντάι. Θά μιλήσω σχετικά μέ τά γεγονότα πού αὐτός ἀνάφερε. Ἔλεγε ὅτι ἄφησαν τίς πατάτες νά σαπίσουν καί ρωτοῦσε γιατί δέν παραπέμπεται ὁ Τσιουρούπα στό δικαστήριο.

Καί βάζω τό ἐρώτημα: γιατί δέν παραπέμπεται στό δικαστήριο ὁ Σλιάπνικοφ γιά τέτιες ὁμιλίες; Μιλᾶμε σοβαρά γιά πειθαρχία, γιά ἑνότητα μέσα σέ ὀργανωμένο Κόμμα ἤ βρισκόμαστε σέ συνεδρίαση τύπου Κρονστάνδης; Γιατί αὐτή ἡ φράση εἶναι κρονσταντική, εἶναι φράση σέ ἀναρχικό πνεῦμα, σηκώνει ντουφέκι. Εἴμαστε ὀργανωμένα μέλη τοῦ Κόμματος καί ἤρθαμε ἐδῶ νά διορθώσουμε τά λάθη μας. Ἄν, σύμφωνα μέ τή γνώμη τοῦ σ. Σλιάπνικοφ, ὁ Τσιουρούπα ἔπρεπε νά παραπεμφθεῖ στό δικαστήριο, τότε γιατί ὁ Σλιάπνικοφ, σάν ὀργανωμένο μέλος τοῦ Κόμματος δέν τό κατάγγειλε στήν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου; Ὅταν δημιουργήσαμε τήν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου λέγαμε ἀκριβῶς τά ἑξῆς: ἡ ΚΕ

εἶναι παραφορτωμένη μέ διοικητική δουλιά, ἄς ἐκλέξουμε ἀνθρώπους πού ἀπολαμβάνουν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἐργατῶν, πού δέν θά εἶναι τόσο φορτωμένοι μέ διοικητική δουλιά καί θά ἐξετάζουν τά παράπονα ἀντί τῆς ΚΕ. Αὐτό ἔγινε ἕνα μέσο γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς κριτικῆς, γιά τή διόρθωση τῶν λαθῶν. Γιατί λοιπόν, ἄν ὁ Τσιουρούπα ἐνεργοῦσε τόσο λαθεμένα, δέν καταγγέλθηκε αὐτό τό ζήτημα στήν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου, ἀλλά ἔρχεται ἐδῶ ὁ Σλιάπνικοφ, στό συνέδριο, μπροστά στό πιό ὑπεύθυνο σῶμα τοῦ Κόμματος καί τῆς Δημοκρατίας, καί πετάει τήν κατηγορία ὅτι ἄφησαν τήν πατάτα νά σαπίσει καί ρωτάει, γιατί δέν παραπέμπεται ὁ Τσιουρούπα στό δικαστήριο; Ἐγώ ὅμως ρωτάω, μήπως δέν γίνονται λάθη στή στρατιωτική ὑπηρεσία, δέν ἔχουμε χαμένες μάχες, ἐγκαταλειμένα κάρα, περιουσία; Καί τί λέτε, νά παραπέμπουμε τέτια στρατιωτικά στελέχη σέ δικαστήρια; Ὁ σ. Σλιάπνικοφ πετάει ἐδῶ λόγια πού δέν τά πιστεύει καί ὁ ἴδιος, λόγια πού δέν μπορεῖ νά τά ἀποδείξει. Σέ μᾶς σαπίζει ἡ πατάτα. Φυσικά, θά ἔχουμε ἕνα σωρό λάθη, ἔχουμε ἀνοργανωσιά στό μηχανισμό, ἀνοργανωσιά στίς μεταφορές. Ἀλλά ὅταν, ἀντί νά ὑποδείχνεται ἡ διόρθωση τῶν λαθῶν, πετιοῦνται παρόμοιες κατηγορίες ἐπιπόλαια, κι' ἐπιπλέον — ὅπως τό τόνισαν ἤδη ἐδῶ μερικοί σύντροφοι — μέ τόνο χαιρεκακίας, ὅταν ζητοῦν τό λόγο, γιατί δέν παραπέμφθηκε ὁ Τσιουρούπα στό δικαστήριο, τότε νά παραπέμψετε στό δικαστήριο ἐμᾶς — τήν ΚΕ. Θεωροῦμε ὅτι ὁμιλία σάν αὐτή εἶναι δημαγωγία. Πρέπει νά παραπεμφθεῖ στό δικαστήριο εἴτε ὁ Τσιουρούπα κι' ἐμεῖς, εἴτε ὁ Σλιάπνικοφ, ὅμως ἔτσι δέν μπορεῖ νά γίνεται δουλιά. Ὅταν κομματικοί σύντροφοι βγάζουν παρόμοιους λόγους, ὅπως ὁ Σλιάπνικοφ ἐδῶ — καί αὐτός καί σέ ἄλλες συνελεύσεις μιλάει πάντα ἔτσι — καί ἄν στήν μπροσούρα τῆς σ. Κολλοντάι δέν ἀναφέρονται ὀνόματα, ὡστόσο ὅλο τό πνεῦμα τῆς μπροσούρας εἶναι τό ἴδιο — ἐμεῖς λέμε: ἔτσι δέν μπορεῖ νά γίνεται δουλιά, γιατί αὐτό εἶναι δημαγωγία, πού σ' αὐτή βασίζονται τά ἀναρχομαχνοφικά καί κρονσταντικά στοιχεῖα. Καί οἱ δυό εἴμαστε ἐδῶ μέλη τοῦ Κόμματος, καί οἱ δυό στεκόμαστε μπροστά στό ὑπεύθυνο δικαστήριο, καί ἄν ὁ Τσιουρούπα διέπραξε παρανομία κι' ἐμεῖς, ἡ ΚΕ, τή συγκαλύπτουμε, — τότε, ὁρίστε, διατυπῶστε συγκεκριμένη κατηγορία, μήν πετᾶτε ὅμως λόγια, πού αὔριο ἐδῶ, στή Μόσχα, καί χωρίς καθυστέρηση θά διαβιβαστοῦν μέ τόν ἀσύρματο κουτσομπολιό στήν ἀστική τάξη· αὔριο ὅλες οἱ κουτσομπόλες τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων μέ τά χέρια στή μέση θά ἐπαναλαμβάνουν χαιρέκακα τά λόγια σας.

Ἂν ὁ Τσιουρούπα εἶναι τέτιος, ὅπως τόν κατηγορεῖ ὁ Σλιάπνικοφ, ἄν, σύμφωνα μέ τήν ἀπαίτησή του, πρέπει νά τόν παραπέμψουμε σέ δικαστήριο, τότε ἐγώ βεβαιώνω πώς χρειάζεται νά σκεφτοῦμε σοβαρά αὐτά τά λόγια· παρόμοιες κατηγορίες δέν ρίχνονται ἔτσι τυχαῖα. Ὅποιος προβάλλει παρόμοιες κατηγορίες εἴτε διώχνεται ἀπό τό Κόμμα, εἴτε τοῦ λένε: σέ στέλνουμε στήν πατατοπαραγωγή, στό τάδε κυβερνεῖο — θά δοῦμε, ἄν σ' αὐτό θά σαπίσουν λιγότερες πατάτες ἀπ' ὅ,τι στά κυβερνεῖα πού καθοδηγοῦσε ὁ Τσιουρούπα.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 54 καί
«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 54,
11 τοῦ Μάρτη 1921

4

ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ 14 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, σήμερα ὁ σ. Τρότσκι μοῦ ἔκανε μιά ἐξαιρετικά εὐγενική πολεμική· μέ κατηγοροῦσε ἤ μέ ἀποκαλοῦσε ὑπερπροσεκτικό. Πρέπει νά τόν εὐχαριστήσω γι' αὐτό τό φιλοφρόνημα καί νά ἐκφράσω τή λύπη μου πού δέν ἔχω τή δυνατότητα νά τοῦ τό ἀνταποδόσω. Ἀντίθετα, θά ἀναγκαστῶ νά μιλήσω γιά τόν ἀπρόσεκτο φίλο μου, γιά νά ἐκφράσω τή στάση ἀπέναντι στό λάθος, πού ἐξαιτίας του ἔχασα τόσο πολύ χρόνο καί πού ἐξαιτίας του ἀναγκαζόμαστε τώρα νά συνεχίζουμε τίς συζητήσεις πάνω στό ζήτημα γιά τά συνδικάτα, χωρίς νά περνᾶμε σέ πιό ἐπίκαιρα ζητήματα. Τόν τελικό του λόγο πάνω στό ζήτημα τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα ὁ σ. Τρότσκι τόν εἶπε στήν «Πράβντα» τῆς 29 τοῦ Γενάρη 1921. Στό ἄρθρο του «Διαφωνίες ὑπάρχουν, τί χρειάζεται ὅμως τό μπέρδεμα;» μέ κατηγοροῦσε ὅτι ἐγώ φταίω γι' αὐτό τό μπέρδεμα, ὅτι ἐγώ βάζω τό ζήτημα: ποιός ἄρχισε πρῶτος. Ἡ κατηγορία αὐτή ἐπιστρέφει ὁλόκληρη στόν Τρότσκι: ἴσα-ἴσα αὐτός πάει νά ρίξει τήν εὐθύνη ἀπό τόν φταίχτη στόν ἀθῶο. Ὅλη ἡ ἐπιφυλλίδα του στηρίζεται πάνω στή θέση ὅτι αὐτός πρόβαλε τό ρόλο τῶν συνδικάτων στήν παραγωγή καί ὅτι πάνω σ' αὐτό πρέπει νά γίνει ἡ συζήτηση. Τό παραπάνω δέν εἶναι σωστό, δέν εἶναι αὐτό πού δημιούργησε τίς διαφωνίες, δέν εἶναι αὐτό πού τίς ἔκανε ὀδυνηρές. Καί ὅσο πληκτική καί ἄν εἶναι ἡ ἐπανάληψη ὕστερα ἀπό τή συζήτηση, ἡ ἐπανάληψη χωρίς τέλος — εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐγώ πῆρα μέρος σ' αὐτή μόνο ἕνα μήνα — πρέπει νά τό ἐπαναλάβω ὅτι δέν ἦταν αὐτό πού ἀποτέλεσε τήν ἀφετηρία, ἀλλά τό σύνθημα ἐκεῖνο τοῦ «ξετινάγματος», πού ρίχτηκε στίς 2-6 τοῦ Νοέμβρη στήν πέμπτη Πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν συνδικάτων [23]. Ἤδη

ἀπό τότε ὅλοι ὅσοι δέν ἄφησαν νά τούς διαφύγει ἡ ἀπόφαση τοῦ Ρουτζουτάκ — ἀνάμεσά τους ἦταν καί μέλη τῆς ΚΕ, μαζί κι' ἐγώ — νόμιζαν ὅτι δέν θά ἀναζητήσουν διαφωνίες στό ζήτημα τοῦ ρόλου τῶν συνδικάτων στήν παραγωγή, ἡ τρίμηνη ὅμως συζήτηση τίς ἀποκάλυψε. Οἱ διαφωνίες αὐτές ὑπῆρχαν καί ἀποτελοῦν πολιτικό λάθος. Στή συζήτηση πού ἔγινε στό Μεγάλο Θέατρο, ὁ σ. Τρότσκι μέ κατηγόρησε μπροστά σέ ὑπεύθυνα στελέχη ὅτι ἐγώ τορπίλιζα τή συζήτηση [24]. Αὐτό τό ἀποδέχομαι σάν φιλοφρόνημα: ἐγώ προσπάθησα νά τορπιλίσω τή συζήτηση γιά τή μορφή πού πῆρε, γιατί ἐνόψει τῆς δύσκολης ἄνοιξης μιά τέτια συζήτηση ἦταν βλαβερή. Μόνο τυφλοί δέν τό ἔβλεπαν αὐτό.

Τώρα ὁ σ. Τρότσκι γελάει πού βάζω ζήτημα ποιός ἄρχισε πρῶτος καί ἐκπλήσσεται γιατί τόν κατηγορῶ πού δέν μπῆκε στήν ἐπιτροπή. Μά ἀκριβῶς ἐπειδή αὐτό ἔχει μεγάλη σημασία, σ. Τρότσκι — πολύ μεγάλη σημασία, ἐπειδή μέ τό νά μήν μπεῖτε στή συνδικαλιστική ἐπιτροπή τορπιλίσατε τήν πειθαρχία τῆς ΚΕ. Καί ὅταν γι' αὐτό τό πράγμα μιλάει ὁ Τρότσκι, τότε προκύπτει ὄχι διαφωνία, ἀλλά τράνταγμα τοῦ Κόμματος καί ἐξοργισμός, γίνονται ἀκρότητες — ὁ σ. Τρότσκι χρησιμοποίησε τήν ἔκφραση «σατανική λύσσα». Μοῦ ἔρχεται στό νοῦ μιά ἔκφραση τοῦ σ. Γκόλτσμαν — δέν θά τήν ἀναφέρω, γιατί ἡ λέξη «σατανάς» θυμίζει κάτι τό φρικτό, ἐνῶ ὁ Γκόλτσμαν θυμίζει κάτι τό συμπαθητικό — γι' αὐτό ἐδῶ δέν ὑπάρχει «σατανική λύσσα», τό γεγονός ὅμως ὅτι συμβαίνουν ἀκρότητες καί ἀπό τίς δυό πλευρές καί ὅτι — πολύ πιό τερατῶδες — ἔγιναν μερικές ἀκρότητες ἀπομέρους μερικῶν συμπαθέστατων συντρόφων, αὐτό δέν πρέπει νά τό ξεχνάει κανείς. Ἀλλά ὅταν σ' αὐτό προστίθεται καί τό κύρος τοῦ σ. Τρότσκι, καί ὅταν αὐτός στίς 25 τοῦ Δεκέμβρη βγάζει δημόσια λόγο καί λέει ὅτι τό συνέδριο πρέπει νά διαλέξει ἀνάμεσα σέ δυό τάσεις, τότε τά λόγια αὐτά εἶναι ἀσυγχώρητα! Αὐτά τά λόγια ἀποτελοῦν τό πολιτικό λάθος, πού ἐξαιτίας του παλεύουμε. Καί ἀποτελεῖ ἀφέλεια τό νά εὐφυολογοῦν ἐδῶ ἀπό ἀφορμή τίς συσκέψεις πού γίνονται σέ δυό δωμάτια. Θά ἤθελα νά δῶ τό χωρατατζή πού θά πεῖ ὅτι ἀπαγορεύονται οἱ συσκέψεις τῶν ἀντιπροσώπων στό συνέδριο, γιά νά μή διασπαστοῦν οἱ ψῆφοι τους. Αὐτό θά ἦταν πάρα πολύ μεγάλη ὑπερβολή. Ὁ σ. Τρότσκι καί ἡ Τσεκτράν [25] ἔκαναν πολιτικό λάθος πού ἔβαλαν ζήτημα «ξετινάγματος», καί τό ἔβαλαν μέ τρόπο ριζικά λαθεμέ-

νο. Αὐτό εἶναι πολιτικό λάθος καί ὥς τώρα δέν διορθώθηκε. Σχετικά μέ τίς μεταφορές ὑπάρχει ἀπόφαση [26].

Ἐξάλλου ἐμεῖς μιλᾶμε γιά τό συνδικαλιστικό κίνημα, γιά τίς σχέσεις τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τό προλεταριάτο. Ὅταν ἀντικαθιστοῦμε κάποιον ἀπό τίς ὑψηλές θέσεις, σ' αὐτό δέν ὑπάρχει τίποτε τό ἐπιλήψιμο. Αὐτό δέν ἐκθέτει κανέναν. Ἄν κάνατε λάθος, τό συνέδριο θά τό ἀναγνωρίσει καί θά ἀποκαταστήσει τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις καί τήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη ἀνάμεσα στήν πρωτοπορία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί στήν ἐργατική μάζα. Αὐτή εἶναι ἡ σημασία τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα» [27]. Ἄν στήν πλατφόρμα ὑπάρχουν πράγματα πού μποροῦν νά ἀντικατασταθοῦν, ἄν αὐτό τό ὑπογραμμίζει ὁ Τρότσκι καί τό ἀναπτύσσει ὁ Ριαζάνοφ, αὐτά εἶναι ἀσήμαντα πράγματα. Ἄν λένε σέ ὁμιλίες τους ὅτι στήν πλατφόρμα δέν φαίνεται τό χέρι τοῦ Λένιν, τούτη ἤ ἐκείνη ἡ συμμετοχή του, τότε θά πῶ: ἄν σέ καθετί πού πρέπει νά ὑπογράψω, συμμετεῖχα μέ τό χέρι ἤ μέ τηλεφωνική συνδιάλεξη, θά εἶχα τρελαθεῖ ἀπό καιρό. Ἐγώ λέω πώς γιά νά ἀποκατασταθοῦν ἡ ἀλληλοκατανόηση, ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη ἀνάμεσα στήν πρωτοπορία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί στήν ἐργατική μάζα, θά ἔπρεπε, ἄν ἡ Τσεκτράν ἔκανε λάθος — κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νά παρασυρθεῖ — θά ἔπρεπε νά τό διορθώσουν. Ὅταν ὅμως ἀρχίζουν νά ὑπερασπίζουν τό λάθος, τότε αὐτό γίνεται πηγή πολιτικοῦ κινδύνου. Ἄν ἀπό τίς διαθέσεις πού ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Κουτοῦζοφ, δέν κάνουμε τό περισσότερο πού μποροῦμε νά κάνουμε ἀπό τήν ἄποψη τῆς δημοκρατίας θά καταλήξουμε στήν πολιτική χρεοκοπία. Πρίν ἀπόλα πρέπει νά πείσουμε, κι' ἔπειτα νά ἐξαναγκάσουμε. Πρέπει μέ κάθε θυσία πρῶτα νά πείσουμε, κι' ἔπειτα νά ἐξαναγκάσουμε. Ἐμεῖς δέν μπορέσαμε νά πείσουμε τίς πλατιές μάζες καί παραβιάσαμε τίς σωστές ἀμοιβαῖες σχέσεις τῆς πρωτοπορίας μέ τίς μάζες.

Ὅταν ἄνθρωποι σάν τόν Κουτοῦζοφ ἀφιερώνουν ἕνα μέρος τῆς πρακτικῆς ὁμιλίας τους στό νά ὑποδείχνουν τά γραφειοκρατικά αἴσχη τοῦ μηχανισμοῦ μας, ἐμεῖς ἀπαντοῦμε: αὐτό εἶναι ἀλήθεια, τό κράτος μας εἶναι κράτος μέ γραφειοκρατική διαστρέβλωση. Ἐνάντια σ' αὐτή καλοῦμε καί τούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες νά παλέψουν. Κι' ἐδῶ πρέπει νά πῶ ὅτι τέτιου εἴδους συντρόφους, ὅπως ὁ Κουτοῦζοφ, πρέπει νά τούς τραβήξουμε πιό κοντά σ' αὐτή τή δουλιά καί νά τούς τοποθετήσουμε σέ ἀνώτερη θέση. Αὐτό εἶναι τό δίδαγμα πού ἀπορέει ἀπό τήν πείρα μας.

Ὅσοναφορᾶ τή συνδικαλιστική παρέκκλιση, εἶναι ἀρκετό

νά ποῦμε δυό λόγια στόν Σλιάπνικοφ, πού ἰσχυριζόταν ὅτι τό «Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν», γιά τό ὁποῖο ἡ πλατφόρμα τους γράφει ξεκάθαρα καί σταράτα καί πού τό ἐπιβεβαίωσε ἡ Κολλοντάι, ὅτι εἶναι τάχα δυνατό νά τό ὑπερασπίζει κανείς καί μέ προσφυγή στόν Ἔνγκελς — αὐτό εἶναι γελοῖο. Ὁ Ἔνγκελς μιλάει γιά κομμουνιστική κοινωνία. Ἐκεῖ δέν θά μείνουν τάξεις, ἐκεῖ θά ὑπάρχουν παραγωγοί [28]. Σήμερα ὅμως ἐμεῖς ἔχουμε τάξεις; Ἔχουμε. Σήμερα ἔχουμε πάλη τῶν τάξεων; Τήν πιό λυσσαλέα! Καί ὅταν τή στιγμή τῆς πιό λυσσαλέας πάλης τῶν τάξεων ἔρχονται καί λένε: «Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν», — τί εἶναι αὐτό, ἄν ὄχι συνδικαλιστική παρέκκλιση πού πρέπει νά καταδικαστεῖ ἀποφασιστικά καί ὁριστικά; Στό μύλο πού ἔγινε μέ τίς πλατφόρμες, εἴδαμε πώς ἀκόμη καί ὁ Μπουχάριν σκόνταψε στίς ὑποψηφιότητες τοῦ ἑνός τρίτου. Σύντροφοι, στήν ἱστορία τοῦ Κόμματος δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε αὐτές τίς ταλαντεύσεις.

Καί τώρα, στό μέτρο πού ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ὑπεράσπιζε τή δημοκρατία, στό μέτρο πού αὐτή ἔβαζε σωστές ἀπαιτήσεις, θά κάνουμε τό περισσότερο πού μποροῦμε γιά νά τήν πλησιάσουμε, καί τό συνέδριο σάν συνέδριο πρέπει νά κάνει ὁρισμένη ἐπιλογή. Ἰσχυρίζεστε ὅτι ἐμεῖς δέν καταπολεμοῦμε ἀρκετά τή γραφειοκρατία — ἐλᾶτε νά μᾶς βοηθήσετε, ἐλᾶτε πιό κοντά, βοηθεῖστε στήν καταπολέμησή της, ἄν ὅμως προτείνετε «Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν», αὐτή δέν εἶναι μαρξιστική, δέν εἶναι κομμουνιστική ἄποψη. Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» μέ τίς προσπάθειες τοῦ Ριαζάνοφ κάνει διαστρεβλωμένη ἑρμηνεία τοῦ προγράμματος. Τό πρόγραμμα γράφει: «τά συνδικάτα *πρέπει νά φτάσουν* στήν ἔμπρακτη συγκέντρωση στά χέρια τους ὅλης τῆς διεύθυνσης ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, σάν ἑνός ἑνιαίου οἰκονομικοῦ συνόλου» [29]. Ὁ Σλιάπνικοφ, ἐξογκώνοντας ὅπως πάντοτε τά πράγματα, θεωρεῖ πώς κατά τή γνώμη μας αὐτό θά γίνει ὕστερα ἀπό 25 αἰῶνες. Τό πρόγραμμα λέει: τά συνδικάτα «πρέπει νά φτάσουν», καί ὅταν τό συνέδριο θά πεῖ ὅτι ἔφτασαν, τότε τό αἴτημα αὐτό θά πραγματοποιηθεῖ.

Σύντροφοι, τώρα πού τό συνέδριο μπροστά στό προλεταριάτο ὅλης τῆς Ρωσίας, μπροστά στό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου θά δηλώσει ὅτι θεωρεῖ τίς προτάσεις πού προβάλει ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» σάν συνδικαλιστική μισοπαρέκκλιση, εἶμαι βέβαιος πώς καθετί τό ἀληθινά προλεταριακό καί ὑγιές πού ὑπάρχει στήν ἀντιπολίτευση, θά μᾶς ἀκολουθήσει, θά μᾶς βοηθήσει νά ἀποκτήσουμε ξανά τήν ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν, πού τήν

εἶχε κλονίσει τό μικρό λάθος τῆς Τσεκτράν, καί ὅτι θά μπορέσουμε μέ τίς προσπάθειες ὅλων μας νά ἑδραιώσουμε, νά συσπειρώσουμε τίς γραμμές μας καί νά τραβήξουμε ἑνωμένοι στόν ἐπικείμενο σκληρό ἀγώνα. Καί τραβώντας στόν ἀγώνα αὐτό μονιασμένοι, ἀποφασιστικοί, σταθεροί, θά τόν κερδίσουμε. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α .)

5

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

15 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, τό ζήτημα τῆς ἀντικατάστασης τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο εἶναι πρίν ἀπόλα καί πάνω ἀπόλα ζήτημα πολιτικό, γιατί τήν οὐσία αὐτοῦ τοῦ ζητήματος τήν ἀποτελεῖ ἡ σχέση τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. Ἡ τοποθέτηση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος σημαίνει ὅτι πρέπει νά ὑποβάλουμε σέ μιά νέα ἤ, θά ἔλεγα, σέ μιά μάλλον πιό προσεκτική καί πιό σωστή συμπληρωματική ἐξέταση ·καί ὁρισμένη ἀναθεώρηση τίς σχέσεις τῶν δυό αὐτῶν κυριότερων τάξεων, πού ἡ πάλη ἤ ἡ συμφωνία ἀνάμεσά τους καθορίζουν τίς τύχες ὅλης τῆς ἐπανάστασής μας. Δέν χρειάζεται νά σταθῶ λεπτομερειακά στό ζήτημα τῶν αἰτιῶν μιᾶς τέτιας ἐπανεξέτασης. Φυσικά, ὅλοι σας ξέρετε πολύ καλά τί σωρεία γεγονότων, ἰδιαίτερα ἐξαιτίας τῆς ἐξαιρετικῆς ὄξυνσης τῆς φτώχιας πού προκάλεσε ὁ πόλεμος, ἡ ἐρήμωση, ἡ ἀποστράτευση καί ἡ ἐξαιρετικά μεγάλη σιτοδεία, τί πληθώρα περιστατικῶν ἔκανε τήν κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς ἐξαιρετικά δύσκολη, ὀξυμένη καί ἐνίσχυσε ἀναπόφευκτα τίς ταλαντεύσεις της ἀπό τό προλεταριάτο πρός τήν ἀστική τάξη.

Δυό λόγια γιά τή θεωρητική σημασία ἤ τό θεωρητικό ἀντίκρυσμα αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς σέ μιά χώρα, ὅπου ἡ τεράστια πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκει στούς μικροαγρότες-παραγωγούς, ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ μόνο ὕστερα ἀπό μιά ὁλόκληρη σειρά εἰδικά μεταβατικά μέτρα, πού θά ἦταν ἐντελῶς περιττά στίς χῶρες τοῦ ἀναπτυγμένου καπιταλισμοῦ, ὅπου οἱ

μισθωτοί ἐργάτες στή βιομηχανία καί στή γεωργία ἀποτελοῦν τήν τεράστια πλειοψηφία. Στίς χῶρες τοῦ ἀναπτυγμένου καπιταλισμοῦ ὑπάρχει ἡ τάξη τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν γῆς πού σχηματίστηκε στή διάρκεια δεκάδων χρόνων. Μόνο μιά τέτια τάξη μπορεῖ κοινωνικά, οἰκονομικά καί πολιτικά νά σταθεῖ στήριγμα γιά τό ἄμεσο πέρασμα στό σοσιαλισμό. Μόνο σέ τέτιες χῶρες, ὅπου ἡ τάξη αὐτή εἶναι ἀρκετά ἀναπτυγμένη, εἶναι δυνατό τό ἄμεσο πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό καί δέν ἀπαιτεῖ εἰδικά μεταβατικά μέτρα σέ παγκρατική κλίμακα. Σέ πολλά ἔργα μας, σέ ὅλους τούς λόγους μας, σέ ὅλο τόν Τύπο τονίζαμε ὅτι στή Ρωσία τά πράγματα δέν εἶναι ἔτσι, ὅτι στή Ρωσία ἔχουμε μειοψηφία τῶν ἐργατῶν στή βιομηχανία καί τεράστια πλειοψηφία μικροαγροτῶν. Σέ μιά τέτια χώρα ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση μπορεῖ νά ἔχει ὁριστική ἐπιτυχία μόνο κάτω ἀπό δυό ὅρους. Πρῶτο, μέ τόν ὅρο τῆς ἔγκαιρης ὑποστήριξής της μέ σοσιαλιστική ἐπανάσταση σέ μιά ἤ σέ μερικές προηγμένες χῶρες. Ὅπως ξέρετε, γιά τόν ὅρο αὐτό κάναμε πάρα πολλά σέ σύγκριση μέ τά παλιά, ὅμως κάθε ἄλλο παρά ἀρκετά γιά νά γίνει αὐτό πραγματικότητα.

Ὁ ἄλλος ὅρος εἶναι μιά συμφωνία ἀνάμεσα στό προλεταριάτο, πού πραγματοποιεῖ τή δικτατορία του ἤ κρατάει στά χέρια του τήν κρατική ἐξουσία, καί στήν πλειοψηφία τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Συμφωνία εἶναι μιά πολύ πλατιά ἔννοια, πού περικλείει μιά σειρά μέτρα καί περάσματα. Ἐδῶ χρειάζεται νά ποῦμε ὅτι σέ ὅλη τήν προπαγάνδα καί ζύμωσή μας πρέπει νά βάζουμε τό ζήτημα καθαρά. Οἱ ἄνθρωποι πού ἐννοοῦν τήν πολιτική σάν μικροτεχνάσματα πού κάποτε φτάνουν σχεδόν ὥς τήν ἀπάτη, πρέπει νά συναντοῦν στό περιβάλλον μας τήν πιό ἀποφασιστική καταδίκη. Ἡ διόρθωση τῶν λαθῶν τους εἶναι ἀπαραίτητη. Τίς τάξεις δέν μπορεῖ κανείς νά τίς ξεγελάσει. Κάναμε πάρα πολλά στή διάρκεια τῶν τριῶν χρόνων, γιά νά ἀνεβάσουμε τήν πολιτική συνειδητότητα τῶν μαζῶν. Οἱ μάζες διδάχτηκαν πάνω ἀπόλα ἀπό τόν ὀξυμένο ἀγώνα. Ἐμεῖς πρέπει — σύμφωνα μέ τήν κοσμοαντίληψή μας, τήν ἐπαναστατική πείρα μας ὁλόκληρων δεκαετιῶν καί τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασής μας — νά βάζουμε τά ζητήματα καθαρά: τά συμφέροντα τῶν δυό αὐτῶν τάξεων εἶναι διαφορετικά — ὁ μικροαγρότης δέν θέλει αὐτό πού θέλει ὁ ἐργάτης.

Ξέρουμε πώς, ὡσότου ἀρχίσει ἡ ἐπανάσταση σέ ἄλλες χῶρες, μόνο μιά συμφωνία μέ τήν ἀγροτιά μπορεῖ νά σώσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή Ρωσία. Κι' ἔτσι ἀκριβῶς, καθαρά, πρέπει νά μιλᾶμε σέ ὅλες τίς συνελεύσεις, σέ ὅλο τόν Τύπο. Ξέρουμε ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά δέν εἶναι σταθερή — γιά νά ἐκφραστοῦμε ἤπια, χωρίς νά γραφεῖ ἡ λέξη «ἤπια» στά πρακτικά — καί ἄν θέλουμε νά μιλήσουμε ἀνοιχτά, ἡ συμφωνία αὐτή εἶναι πολύ χειρότερη. Πάντως δέν πρέπει νά προσπαθοῦμε νά κρύβουμε κάτι, ἀλλά πρέπει νά λέμε καθαρά ὅτι ἡ ἀγροτιά δέν εἶναι εὐχαριστημένη ἀπό τή μορφή τῶν σχέσεων πού ἐπικράτησε ἀνάμεσά μας, ὅτι δέν θέλει τή μορφή αὐτή σχέσεων καί ὅτι στό μέλλον ἔτσι δέν θά συνεχιστεῖ. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Αὐτή ἡ θέλησή της ἐκφράστηκε συγκεκριμένα. Εἶναι ἡ θέληση τεράστιων μαζῶν τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ. Ἐμεῖς πρέπει νά τό ἔχουμε αὐτό ὑπόψη μας καί εἴμαστε ἀρκετά νηφάλιοι πολιτικοί γιά νά ποῦμε ἀνοιχτά: ἐλᾶτε νά ἀναθεωρήσουμε τήν πολιτική μας ἀπέναντι στήν ἀγροτιά. Ἔτσι, ὅπως ἦταν ὥς τώρα, ἡ κατάσταση αὐτή δέν ἐπιτρέπεται νά συνεχιστεῖ.

Πρέπει νά ποῦμε στούς ἀγρότες: «Θέλετε νά γυρίσετε πίσω, θέλετε νά παλινορθώσετε ὁλοκληρωτικά τήν ἀτομική ἰδιοκτησία καί τό ἐλεύθερο ἐμπόριο — αὐτό σημαίνει ἀναπόφευκτα καί ἀναπότρεπτα κατρακύλισμα κάτω ἀπό τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν. Πολλά παραδείγματα τῆς ἱστορίας καί τῶν ἐπαναστάσεων τό ἐπιμαρτυροῦν. Ἕνας πολύ μικρός συλλογισμός ἀπό τό ἀλφάβητο τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀπό τό ἀλφάβητο τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας θά ἐπιβεβαιώσει ὅτι αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο. Ἄς τό ἐξετάσουμε λοιπόν. Συμφέρει τάχα στήν ἀγροτιά νά διαφωνεῖ μέ τό προλεταριάτο ἔτσι πού νά κυλάει πρός τά πίσω — καί νά ἀφήσει τή χώρα νά κατρακυλάει — ὥς τήν ἐξουσία τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων ἤ δέν συμφέρει; Κάντε τό λογαριασμό σας, ἐλᾶτε νά τόν κάνουμε μαζί».

Καί νομίζουμε πώς, ἄν τό λογαριάσουμε σωστά, τότε, παρόλη τή γνωστή βαθιά διαφορά τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ μικροαγρότη, τό ἀποτέλεσμα θά εἶναι πρός ὄφελός μας.

Ὅσο δύσκολη καί ἄν εἶναι ἡ κατάστασή μας ἀπό ἄποψη πόρων, ὡστόσο τό πρόβλημα τῆς ἱκανοποίησης τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς πρέπει νά λυθεῖ. Ἡ ἀγροτιά ἔγινε πολύ πιό μεσαία

ἀπ' ὅ,τι ἦταν προηγούμενα, οἱ ἀντιθέσεις ἐξομαλύνθηκαν, ἡ γῆ μοιράστηκε καί δόθηκε σέ πολύ πιό ἐξισωμένη χρήση, τά φτερά τοῦ κουλάκου ψαλιδίστηκαν καί ἡ ἀπαλλοτρίωσή του πραγματοποιήθηκε σέ σημαντικό βαθμό, στή Ρωσία περισσότερο ἀπό τήν Οὐκρανία, στή Σιβηρία λιγότερο. Ὅμως γενικά, ὅπως δείχνουν ἐντελῶς ἀναμφισβήτητα τά στατιστικά στοιχεῖα, στό χωριό ἔγινε ἰσοπέδωση, ἐξίσωση, δηλαδή ἔσβησε τό ἔντονο ξεχώρισμα τοῦ κουλάκου καί τοῦ γεωργοῦ πού δέν σπέρνει. Ὅλοι ἔγιναν πιό ἴσοι, ἡ ἀγροτιά πέρασε στήν κατάσταση τοῦ μεσαίου ἀγρότη.

Μποροῦμε μήπως νά ἱκανοποιήσουμε τή μεσαία αὐτή ἀγροτιά, σάν τέτια, μέ τίς οἰκονομικές ἰδιομορφίες της, μέ τίς οἰκονομικές της ρίζες; Ἄν κανένας κομμουνιστής ἔπλαθε ὄνειρα ὅτι εἶναι δυνατό μέσα σέ τρία χρόνια νά μετατραπεῖ ἡ οἰκονομική βάση, οἱ οἰκονομικές ρίζες τῆς μικρῆς γεωργίας, τότε, φυσικά, αὐτός θά ἦταν ἕνας φαντασιόπληκτος. Καί — πρέπει νά τό ὁμολογήσουμε — στό περιβάλλον μας δέν ἦταν λίγοι οἱ τέτιοι φαντασιόπληκτοι. Καί σ' αὐτό δέν ὑπάρχει τίποτε τό ἐξαιρετικά ἄσχημο. Πῶς θά μποροῦσε σέ μιά τέτια χώρα νά ἀρχίσει ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση χωρίς τούς φαντασιόπληκτους; Ἐννοεῖται, πώς ἡ πράξη ἔδειξε τί τεράστιο ρόλο μποροῦν νά παίξουν τά κάθε λογῆς πειράματα καί πρωτοβουλίες στόν τομέα τῆς κολλεκτιβίστικης διεξαγωγῆς τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Ἡ πράξη ὅμως ἔδειξε ὅτι τά πειράματα αὐτά σάν τέτια ἔπαιξαν καί ἀρνητικό ρόλο, ὅταν ἄνθρωποι γεμάτοι ἀπό τίς πιό ἀγαθές προθέσεις καί σκοπούς πήγαιναν στό χωριό νά φτιάξουν κομμοῦνες, κολλεκτίβες, χωρίς νά ξέρουν ἀπό διαχείριση νοικοκυριοῦ, γιατί δέν εἶχαν πείρα συλλογικοῦ νοικοκυριοῦ. Ἡ πείρα τῶν συλλογικῶν αὐτῶν νοικοκυριῶν ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τό παράδειγμα, πῶς δέν πρέπει νά γίνεται ἡ διαχείριση τοῦ νοικοκυριοῦ: οἱ ἀγρότες τῶν περιοχῶν γελοῦν ἤ βράζουν ἀπό κακία.

Ξέρετε πολύ καλά ὅτι εἴχαμε πολλά τέτια παραδείγματα. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι αὐτό δέν εἶναι περίεργο, γιατί τό ἔργο τῆς ἀναμόρφωσης τοῦ μικροῦ γεωργοῦ, τῆς ἀνάπλασης ὅλης τῆς ψυχολογίας του καί τῶν συνηθειῶν του εἶναι ἔργο πού ἀπαιτεῖ γενεές. Νά λύσει τό ζήτημα αὐτό σχετικά μέ τόν μικρογεωργό, νά ἐξυγιάνει, ἅς ποῦμε, ὅλη τήν ψυχολογία του μπορεῖ μόνο ἡ ὑλική βάση, ἡ τεχνική, ἡ χρησιμοποίηση τρακτέρ καί μηχανῶν στή γεωργία σέ μαζική κλίμακα, ὁ ἐξηλεκτρισμός σέ μαζική κλίμακα. Νά τί θά ἀναμόρφωνε ριζικά καί μέ τεράστια ταχύτητα τόν μικροαγρότη. Ὅταν λέω ὅτι χρειάζονται γενεές, αὐτό δέν σημαίνει

ὅτι χρειάζονται αἰῶνες. Καταλαβαίνετε πολύ καλά ὅτι ὁ ἐφοδιασμός μέ τρακτέρ, μέ μηχανές καί ὁ ἐξηλεκτρισμός μιᾶς τεράστιας χώρας, ἕνα τέτιο ἔργο δέν μπορεῖ πάντως νά μήν ἀπαιτήσει τουλάχιστον μερικές δεκαετίες. Αὐτή εἶναι ἡ ἀντικειμενική κατάσταση.

Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά ἱκανοποιήσουμε τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἀγροτῶν πού δέν εἶναι ἱκανοποιημένοι, εἶναι δυσαρεστημένοι, καί δικαιολογημένα δυσαρεστημένοι καί δέν μποροῦν νά εἶναι εὐχαριστημένοι. Πρέπει νά τούς ποῦμε: «Μάλιστα, ἡ κατάσταση αὐτή δέν μπορεῖ νά συνεχιστεῖ». Πῶς νά ἱκανοποιήσουμε τόν ἀγρότη καί τί θά πεῖ νά τόν ἱκανοποιήσουμε; Ἀπό ποῦ μποροῦμε νά πάρουμε τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα, πῶς νά τόν ἱκανοποιήσουμε; Φυσικά, ἀπό τίς ἴδιες τίς ἀπαιτήσεις τῆς ἀγροτιᾶς. Τίς ἀπαιτήσεις αὐτές τίς ξέρουμε. Πρέπει ὅμως νά τίς ἐλέγξουμε, πρέπει νά δοῦμε ἀπό τή σκοπιά τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ὅλα, ὅσα γνωρίζουμε σχετικά μέ τίς οἰκονομικές ἀπαιτήσεις τοῦ γεωργοῦ. Ἐμβαθύνοντας σ' αὐτό τό ζήτημα, θά ποῦμε ἀμέσως στόν ἑαυτό μας: τόν μικροαγρότη μποροῦμε νά τόν ἱκανοποιήσουμε οὐσιαστικά μέ δυό πράγματα. Πρῶτο, χρειάζεται κάποια ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, ἐλευθερία γιά τόν ἰδιώτη μικρονοικοκύρη, καί, δεύτερο, χρειάζεται νά βροῦμε ἐμπορεύματα καί προϊόντα. Γιά ποιά ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων μπορεῖ νά γίνεται λόγος, ὅταν δέν ὑπάρχει τί νά κυκλοφορήσει καί γιά ποιά ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ὅταν δέν ἔχεις τί νά ἐμπορευτεῖς! Αὐτά θά μείνουν στά χαρτιά καί οἱ τάξεις δέν ἱκανοποιοῦνται μέ χαρτάκια, ἀλλά μέ ὑλικά πράγματα. Χρειάζεται νά καταλάβουμε πολύ καλά τούς δυό αὐτούς ὅρους. Γιά τό δεύτερο ὅρο — πῶς θά βροῦμε ἐμπορεύματα, ἄν θά μπορέσουμε νά τά βροῦμε — γι' αὐτό τό ζήτημα θά μιλήσουμε μετά. Καί ὅσο γιά τόν πρῶτο ὅρο, τήν ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, σ' αὐτό πρέπει νά σταθοῦμε.

Τί εἶναι, λοιπόν, ἡ ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων; Ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων σημαίνει ἐλευθερία ἐμπορίου, καί ἐλευθερία ἐμπορίου σημαίνει πίσω στόν καπιταλισμό. Ἐλευθερία κυκλοφορίας καί ἐλευθερία ἐμπορίου σημαίνουν ἐμπορευματική ἀνταλλαγή ἀνάμεσα σέ χωριστούς μικρονοικοκυρέους. Ὅλοι μας, ὅσοι διδαχτήκαμε ἔστω καί τό ἀλφάβητο τοῦ μαρξισμοῦ, ξέρουμε ὅτι ἀπ' αὐτή τήν κυκλοφορία καί τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου ἀπορέει ἀναπόφευκτα ὁ χωρισμός τοῦ ἐμπορευματοπαραγωγοῦ σέ κάτοχο κεφαλαίου καί σέ κάτοχο ἐργατικῶν χεριῶν, χωρισμός σέ καπιταλιστή καί σέ μισθωτό ἐργάτη, δηλ. ἐπαναδημιουργία τῆς καπιταλιστικῆς μισθωτῆς δουλείας, πού δέν πέφτει

ἀπό τόν οὐρανό, ἀλλά ξεφυτρώνει σέ ὅλο τόν κόσμο ἀκριβῶς ἀπό τήν ἐμπορευματική ἀγροτική οἰκονομία. Αὐτό τό ξέρουμε πολύ καλά θεωρητικά, καί ὁ καθένας στή Ρωσία πού παρακολουθοῦσε προσεκτικά τή ζωή καί τίς συνθῆκες τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ μικροαγρότη, δέν μπορεῖ νά μήν τό δεῖ αὐτό.

Μπαίνει τό ἐρώτημα, μά πῶς, μπορεῖ ἄραγε τό Κομμουνιστικό κόμμα νά ἀναγνωρίσει τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, νά περάσει σ' αὐτή; Δέν ὑπάρχουν μήπως ἐδῶ ἀσυμβίβαστες ἀντιφάσεις; Σ' αὐτό πρέπει νά ἀπαντήσουμε ὅτι ἀπό ἄποψη πρακτικῆς λύσης τό ζήτημα εἶναι, βέβαια, ἐξαιρετικά δύσκολο. Προβλέπω ἀπό τώρα καί ξέρω ἀπό συζητήσεις μέ συντρόφους ὅτι τό προκαταρκτικό σχέδιο ἀντικατάστασης τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο, σχέδιο πού μοιράστηκε σέ σᾶς, προκαλεῖ δικαιολογημένες καί ἀναπόφευκτες ἐρωτήσεις, πάνω ἀπόλα στό ὅτι ἡ ἀνταλλαγή ἐπιτρέπεται μέσα στά ὅρια τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων. Αὐτό ἀναφέρεται στό τέλος τῆς 8ης παραγράφου. Τί σημαίνει αὐτό, ποιά εἶναι τά ὅρια γι' αὐτό τό πράγμα, πῶς θά πραγματοποιηθεῖ; Ὅποιος νομίζει ὅτι στό σημερινό συνέδριο θά πάρει ἀπάντηση σέ τέτια ἐρώτηση, αὐτός πέφτει ἔξω. Τήν ἀπάντηση σ' αὐτή τήν ἐρώτηση θά τήν πάρουμε ἀπό τή νομοθεσία μας· τό καθῆκον μας εἶναι νά καθορίσουμε μόνο τή θεμελιακή γραμμή καί νά δόσουμε ἕνα σύνθημα. Τό Κόμμα μας εἶναι κυβερνητικό κόμμα, καί ἡ ἀπόφαση πού θά πάρει τό συνέδριο τοῦ Κόμματος, θά εἶναι ὑποχρεωτική γιά ὅλη τή Δημοκρατία, κι' ἐδῶ πρέπει νά λύσουμε αὐτό τό ζήτημα ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Πρέπει νά λύσουμε αὐτό τό ζήτημα ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, νά τό γνωρίσουμε στήν ἀγροτιά, γιατί ἡ σπορά ἔφτασε πιά. Κι' ἔπειτα νά κινητοποιήσουμε ὅλο τό μηχανισμό μας, ὅλες τίς θεωρητικές μας δυνάμεις, ὅλη τήν πρακτική μας πείρα, γιά νά δοῦμε πῶς θά τό πραγματοποιήσουμε. Ἐπιτρέπεται νά τό κάνουμε αὐτό, μιλώντας θεωρητικά, ἐπιτρέπεται νά ἀποκαταστήσουμε ὥς ἕνα βαθμό τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, τήν ἐλευθερία τοῦ καπιταλισμοῦ γιά τούς μικροπαραγωγούς, χωρίς νά ὑποσκάψουμε μέ τήν ἐνέργεια αὐτή τίς ρίζες τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ προλεταριάτου; Ἐπιτρέπεται αὐτό; Ἐπιτρέπεται, γιατί τό ζήτημα ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἔκταση πού θά πάρει. Ἄν κατορθώναμε νά προμηθευτοῦμε ἔστω καί μιά μικρή ποσότητα ἐμπορευμάτων καί τά κρατούσαμε στά χέρια τοῦ κράτους, στά χέρια τοῦ προλεταριάτου πού ἔχει τήν πολιτική ἐξουσία, καί μπορούσαμε νά θέσουμε αὐτά τά ἐμπορεύματα σέ κυκλοφορία — τότε ἐμεῖς σάν

κράτος θά προσθέταμε στήν πολιτική μας ἐξουσία καί οἰκονομική ἐξουσία. Τό ρίξιμο αὐτῶν τῶν ἐμπορευμάτων στήν κυκλοφορία θά ζωντανέψει τή μικρή γεωργία, πού εἶναι σήμερα τρομερά ἀπονεκρωμένη κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν σκληρῶν συνθηκῶν πολέμου, τῆς ἐρήμωσης καί κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἀδυναμίας νά ἀναπτύξει τή μικρή γεωργία. Ὁ μικρογεωργός, ὅσο παραμένει μικρογεωργός, πρέπει νά ἔχει κίνητρο, ὤθηση, παρότρυνση ἀνάλογη μέ τήν οἰκονομική του βάση, δηλαδή τό μικρό χωριστό νοικοκυριό. Ἐδῶ δέν τά βγάζεις πέρα χωρίς τήν τοπική ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου. Ἄν ἡ κυκλοφορία αὐτή δίνει στό κράτος σέ ἀντάλλαγμα τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας μιά ὁρισμένη ἐλάχιστη ποσότητα σιτηρῶν, ἀρκετή νά καλύψει τίς ἀνάγκες τῆς πόλης, τῶν ἐργοστασίων, τῆς βιομηχανίας, τότε ἡ οἰκονομική κυκλοφορία ἀποκαθίσταται ἔτσι πού ἡ κρατική ἐξουσία παραμένει στά χέρια τοῦ προλεταριάτου καί ἐνισχύεται. Ἡ ἀγροτιά ἀπαιτεῖ νά τῆς δείξουν στήν πράξη ὅτι ὁ ἐργάτης πού κρατάει στά χέρια του τίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια, τή βιομηχανία, μπορεῖ νά ὀργανώσει τήν κυκλοφορία ἐμπορευμάτων μέ τήν ἀγροτιά. Καί ἀπό τό ἄλλο μέρος, μιά τεράστια ἀγροτική χώρα μέ κακές συγκοινωνίες, μέ τεράστιες ἐκτάσεις, μέ ποικιλόμορφο κλίμα, μέ ποικιλόμορφες οἰκονομικές συνθῆκες κτλ. προϋποθέτει ἀναπόφευκτα κάποια ἐλευθερία κυκλοφορίας τῶν προϊόντων τῆς τοπικῆς γεωργίας καί τῆς τοπικῆς βιομηχανίας σέ τοπική κλίμακα. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή κάναμε πάρα πολλά λάθη, προχωρώντας πάρα πολύ μακριά: προχωρήσαμε πάρα πολύ μακριά στό δρόμο τῆς ἐθνικοποίησης τοῦ ἐμπορίου καί τῆς βιομηχανίας, στό δρόμο τῆς κατάργησης τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων. Ἦταν λάθος αὐτό; Ἀναμφισβήτητα.

Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή κάναμε πολλά πραγματικά λάθη, καί θά ἦταν μεγάλο ἔγκλημα νά μή δοῦμε ἐδῶ καί νά μήν καταλάβουμε ὅτι δέν τηρήσαμε τό μέτρο, δέν ξέραμε πῶς νά τό τηρήσουμε. Ἐδῶ ὅμως ὑπῆρχε καί μιά ἀνάγκη πού μᾶς ἐπιβλήθηκε: ὥς τώρα ζούσαμε μέσα σέ συνθῆκες τέτιου λυσσαλέου, πρωτάκουστα σκληροῦ πολέμου, πού τίποτε ἄλλο δέν μᾶς ἔμεινε παρά νά ἐνεργοῦμε καί στόν οἰκονομικό τομέα μέ στρατιωτικό τρόπο. Καί ἦταν θαῦμα πού μιά καταστραμένη χώρα ἄντεξε σέ ἕναν τέτιο πόλεμο καί τό θαῦμα αὐτό δέν ἔπεσε ἀπό τόν οὐρανό, ἀλλά ξεπήδησε ἀπό τά οἰκονομικά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, πού δημιούργησαν αὐτό τό θαῦμα μέ τό μαζικό τους ἐνθουσιασμό. Αὐτό τό θαῦμα δημιούργησε τήν

ἀπόκρουση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν. Ταυτόχρονα ὅμως εἶναι ἀναμφισβήτητο γεγονός — καί αὐτό δέν πρέπει νά τό κρύβουμε κατά τή ζύμωση καί τήν προπαγάνδα μας — ὅτι ἐμεῖς προχωρήσαμε παραπέρα ἀπ' ὅ,τι ἦταν ἀπαραίτητο θεωρητικά καί πολιτικά. Μποροῦμε νά ἐπιτρέψουμε σέ ἀρκετό βαθμό τήν ἐλεύθερη τοπική κυκλοφορία ἐμπορευμάτων, ὄχι καταστρέφοντας, ἀλλά δυναμώνοντας τήν πολιτική ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου. Τό πῶς θά τό κάνουμε αὐτό εἶναι ζήτημα πρακτικῆς. Ἡ δουλιά μου εἶναι νά σᾶς ἀποδείξω ὅτι θεωρητικά αὐτό εἶναι κατορθωτό. Τό προλεταριάτο πού κρατάει στά χέρια του τήν κρατική ἐξουσία, ἄν διαθέτει κάποιες ἐφεδρεῖες, ἔχει ὅλη τή δυνατότητα νά τίς θέσει σέ κυκλοφορία κι' ἔτσι νά πετύχει ὁρισμένη ἱκανοποίηση τοῦ μεσαίου ἀγρότη, νά τόν ἱκανοποιήσει στή βάση τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας.

Τώρα λίγα λόγια γιά τήν τοπική οἰκονομική κυκλοφορία. Προκαταρκτικά πρέπει νά θίξω τό ζήτημα τοῦ συνεταιρισμοῦ. Φυσικά, στίς συνθῆκες τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας ὁ συνεταιρισμός, πού στή χώρα μας βρίσκεται σέ κατάσταση ἐξαιρετικῆς ἀσφυξίας, μᾶς χρειάζεται. Τό πρόγραμμά μας τονίζει ὅτι ὁ καλύτερος μηχανισμός διανομῆς εἶναι ὁ συνεταιρισμός πού μᾶς ἔμεινε ἀπό τόν καπιταλισμό, καί ὅτι χρειάζεται νά διατηρήσουμε αὐτό τό μηχανισμό. Αὐτό λέει τό πρόγραμμα. Τό ἐκπληρώσαμε αὐτό; Πολύ λειψά, καί ὥς ἕνα βαθμό τό ἀφήναμε ἐντελῶς ἀνεκπλήρωτο, καί πάλι ἐνμέρει ἀπό λάθος, ἐνμέρει ἀπό στρατιωτική ἀνάγκη. Ὁ συνεταιρισμός, ἀναδείχνοντας πιό νοικοκυρεμένα στοιχεῖα, ἀνώτερα ἀπό οἰκονομική ἄποψη, ἀνάδειχνε ἔτσι στήν πολιτική μενσεβίκους καί ἐσέρους. Αὐτό εἶναι χημικός νόμος καί ἐδῶ τίποτε δέν μπορεῖς νά κάνεις! (Γέλια.) Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα παλινορθώνουν τόν καπιταλισμό καί βοηθοῦν τούς Γιουντένιτς. Αὐτό εἶναι ἐπίσης νόμος. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τούς πολεμᾶμε. Καί ἄν εἶναι νά πολεμᾶμε, τότε μέ πολεμικό τρόπο: ἔπρεπε νά ὑπερασπίσουμε τόν ἑαυτό μας καί τόν ὑπερασπίσαμε. Ἐπιτρέπεται ὅμως νά μένουμε ὁπωσδήποτε στή σημερινή κατάσταση; Δέν ἐπιτρέπεται. Καί νά δένουμε μ' αὐτό τά χέρια μας θά εἶναι ἀναμφισβήτητα λάθος. Νά γιατί σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ συνεταιρισμοῦ προτείνω μιά ἀπόφαση, πού εἶναι πολύ σύντομη καί θά τή διαβάσω:

«Ἐπειδή ἡ ἀπόφαση τοῦ ΙΧ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ σχετικά μέ τό συνεταιρισμό στηρίζεται ὁλοκληρωτικά στήν ἀναγνώριση τῆς

ἀρχῆς τοῦ παρακρατήματος, πού τώρα ἀντικαθίσταται μέ τό φόρο σέ εἶδος, τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ ἀποφασίζει:

Ἡ παραπάνω ἀπόφαση νά ἀκυρωθεῖ.

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐκπονήσει καί νά ἐφαρμόσει ἀπό τόν κομματικό καί σοβιετικό δρόμο ἀποφάσεις, πού νά καλυτερεύσουν καί νά ἀναπτύξουν τή συγκρότηση καί δράση τῶν συνεταιρισμῶν ἀντίστοιχα μέ τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ καί προσαρμοσμένες στήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος» [30].

Θά πεῖτε πώς αὐτό εἶναι ἀόριστο. Μάλιστα, καί χρειάζεται νά εἶναι ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό ἀόριστο. Γιατί χρειάζεται αὐτό; Ἐπειδή, γιά νά εἶναι πέρα γιά πέρα καθορισμένο, πρέπει νά ξέρουμε ὁριστικά τί θά φτιάξουμε σέ ὅλο τό χρόνο. Ποιός τό ξέρει αὐτό; Κανείς δέν τό ξέρει καί οὔτε μπόρεῖ νά τό ξέρει.

Ἡ ἀπόφαση ὅμως τοῦ ΙΧ συνεδρίου μᾶς δένει τά χέρια λέγοντας: «νά ὑποταχθοῦν στήν Ἐπιτροπή ἐπισιτισμοῦ». Ἡ Ἐπιτροπή ἐπισιτισμοῦ εἶναι ἕνας ὑπέροχος θεσμός, ἀλλά τό νά ὑποτάξεις σ' αὐτόν ὑποχρεωτικά τό συνεταιρισμό καί νά δένεις τά χέρια σου, τή στιγμή πού ἐπανεξετάζεις τίς σχέσεις σου μέ τούς μικρογεωργούς, σημαίνει ἀπό πολιτική σκοπιά νά κάνεις ὁλοφάνερο λάθος. Πρέπει νά ἀναθέσουμε στή νεοεκλεγμένη ΚΕ νά ἐπεξεργαστεῖ καί νά καθορίσει ὁρισμένα μέτρα καί ἀλλαγές, νά ἐλέγξει τά βήματα πού θά κάνουμε πρός τά μπρός καί πρός τά πίσω — ὥς ποιό βαθμό πρέπει νά τό κάνουμε αὐτό, πῶς νά περιφρουρήσουμε τά πολιτικά συμφέροντα, πόσο νά ὑποχωρήσουμε γιά νά γίνει αὐτό ἀνώδυνα, πῶς νά ἐλέγξουμε τά ἀποτελέσματα τῆς πείρας. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, μιλώντας θεωρητικά, βρισκόμαστε μπροστά σέ μιά ὁλόκληρη σειρά μεταβατικά σκαλοπάτια, μεταβατικά μέτρα. Ἕνα πράγμα εἶναι γιά μᾶς ξεκάθαρο: ἡ ἀπόφαση τοῦ ΙΧ συνεδρίου προϋπόθετε ὅτι τό κίνημά μας θά ἀκολουθοῦσε τήν εὐθεία γραμμή. Ἀποδείχτηκε, ὅπως ἀποδειχνόταν πάντοτε σέ ὅλη τήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων, ὅτι τό κίνημα τράβηξε μέ ζίγκ-ζάγκ. Νά δέσουμε τά χέρια μας μέ μιά τέτια ἀπόφαση εἶναι πολιτικό λάθος. Ἀκυρώνοντάς την, λέμε ὅτι πρέπει νά καθοδηγούμαστε ἀπό τό πρόγραμμα πού ὑπογραμμίζει τή σημασία τοῦ συνεταιριστικοῦ μηχανισμοῦ.

Ἀκυρώνοντας τήν ἀπόφαση λέμε: νά προσαρμόζεστε στήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο. Ἀλλά πότε θά τό ἐφαρμόσουμε αὐτό; Ὄχι πρίν ἀπό τή σοδιά, δηλαδή ὕστερα ἀπό μερικούς μῆνες. Θά τό ἐφαρμόσουμε ὁμοιόμορφα στά διάφορα

μέρη; Σέ καμιά περίπτωση. Θά εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀνοησία νά καλουπώνουμε, νά ὑποτάσσουμε σέ ὁρισμένο καλούπι τήν Κεντρική Ρωσία, τήν Οὐκρανία, τή Σιβηρία. Προτείνω νά διατυπώσουμε τή βασική αὐτή σκέψη γιά τήν ἐλευθερία τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων σάν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου [31]. Κάνω τή σκέψη πώς ὁπωσδήποτε ὕστερα ἀπό αὐτό θά ἀκολουθήσει σέ λίγες μέρες γράμμα τῆς ΚΕ πού θά πεῖ, καί, φυσικά, αὐτή θά τό πεῖ καλύτερα ἀπ' ὅ,τι τό λέω τώρα ἐγώ (θά βροῦμε καλύτερους φιλόλογους, πού θά τό συντάξουν καλύτερα): μή χαλάτε τίποτε, μή βιάζεστε, μή σοφίζεστε στά βιαστικά, ἐνεργεῖτε ἔτσι, ὥστε νά ἱκανοποιηθεῖ στό μεγαλύτερο βαθμό ἡ μεσαία ἀγροτιά, χωρίς νά παραβιάζονται τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Δοκιμάστε τό ἕνα, δοκιμάστε τό ἄλλο, μελετεῖστε πρακτικά, μέ βάση τήν πείρα, ἔπειτα ἀνταλλάξτε τήν πείρα σας μέ μᾶς καί πέστε τί κατορθώσατε, κι' ἐμεῖς θά συγκροτήσουμε μιά εἰδική ἐπιτροπή ἤ ἀκόμη καί μερικές ἐπιτροπές, πού θά πάρουν ὑπόψη τή συγκεντρωμένη πείρα, καί νομίζω ὅτι θά τραβήξουμε γι' αὐτό εἰδικά τόν σ. Πρεομπραζένσκι, συγγραφέα τοῦ βιβλίου: «Τό χαρτονόμισμα στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου». Τό ζήτημα αὐτό εἶναι πολύ σπουδαῖο, γιατί ἡ χρηματική κυκλοφορία εἶναι ἕνα πράγμα πού ἐλέγχει θαυμάσια, ἄν ἡ κυκλοφορία τῆς χώρας εἶναι ἱκανοποιητική, καί ὅταν ἡ κυκλοφορία αὐτή δέν εἶναι κανονική, τότε τά χρήματα μετατρέπονται σέ ἄχρηστα χαρτάκια. Γιά νά βαδίζουμε μετά μέ βάση τήν πείρα, χρειάζεται νά ἐλέγξουμε δέκα φορές τά μέτρα πού πήραμε.

Θά μᾶς βάλουν τό ἐρώτημα καί θά θελήσουν νά μάθουν: ποῦ θά βροῦμε τά ἐμπορεύματα; Γιατί ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου ἀπαιτεῖ ἐμπορεύματα· καί οἱ ἀγρότες εἶναι πολύ ἔξυπνοι ἄνθρωποι καί ξέρουν νά χλευάζουν θαυμάσια. Μποροῦμε ἄραγε τώρα νά βροῦμε ἐμπορεύματα; Τώρα θά μπορέσουμε, γιατί ἡ οἰκονομική μας κατάσταση σέ διεθνή κλίμακα καλυτέρευσε σέ τεράστιο βαθμό. Ἀγωνιζόμαστε ἐνάντια στό διεθνές κεφάλαιο πού, βλέποντας τή Δημοκρατία μας, εἶπε: «Αὐτοί εἶναι ληστές, κροκόδειλοι» (αὐτά τά λόγια μοῦ τά μεταβίβασε κατά λέξη μιά ἀγγλίδα καλλιτέχνις, πού ἄκουσε αὐτή τή φράση ἀπό ἕναν πολιτικό μέ πολύ μεγάλο κύρος) [32]. Καί μιά πού εἶναι κροκόδειλοι, δέν μπορεῖ παρά μόνο νά τούς περιφρονεῖ κανείς. Καί αὐτή ἦταν ἡ φωνή τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου. Αὐτή ἦταν ἡ φωνή τοῦ ταξικοῦ ἐχθροῦ καί ἀπό τήν ἄποψή του σωστή. Ἡ

ὀρθότητα ὅμως τέτιων συμπερασμάτων ἀπαιτεῖ ἔλεγχο στήν πράξη. Ὅταν ἐσύ — ἡ παγκόσμια, ἡ κραταιά δύναμη, τό παγκόσμιο κεφάλαιο, ὅταν ἐσύ λές: «κροκόδειλος», κι' ἔχεις στά χέρια σου ὅλη τήν τεχνική — τότε δοκίμασε, πυροβόλησε! Καί ὅταν τό δοκίμασε, τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά πονέσει περισσότερο τό ἴδιο τό κεφάλαιο. Τότε τό κεφάλαιο, πού εἶναι ἀναγκασμένο νά παίρνει ὑπόψη του τήν ἀντικειμενική πολιτική καί οἰκονομική ζωή, λέει: «Πρέπει νά ἐμπορευτοῦμε». Σ' αὐτό συνίσταται ἡ μεγαλύτερη νίκη μας. Καί τώρα θά σᾶς πῶ ὅτι ἔχουμε δυό προτάσεις γιά δάνειο πού φτάνουν συνολικά στά ἑκατό περίπου ἑκατομμύρια σέ χρυσό. Χρυσό ἔχουμε, ὅμως ὁ χρυσός δέν μπορεῖ νά πουληθεῖ, γιατί εἶναι κάτι πού δέν μπορεῖς νά τό φᾶς. Ὅλοι εἶναι φοβερά καταστραμένοι, σέ ὅλες τίς χῶρες οἱ συναλλαγματικές σχέσεις ἀνάμεσα στά καπιταλιστικά κράτη ἔπαθαν ἐξαιτίας τοῦ πολέμου ἀπίστευτα κουτρουβαλίσματα. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, γιά τήν ἐπικοινωνία μέ τήν Εὐρώπη χρειάζεται νά ἔχεις στόλο, ἐμεῖς δέν ἔχουμε. Ὁ στόλος βρίσκεται σέ ἐχθρικά χέρια. Μέ τή Γαλλία δέν κλείσαμε καμιά συμφωνία. Αὐτή ἔχει τή γνώμη ὅτι τῆς χρωστᾶμε, συνεπῶς, κάθε πλοῖο — «κοπιάστε, δικό μου εἶναι». Αὐτοί ἔχουν πολεμικό στόλο, ἐμεῖς δέν ἔχουμε. Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση μέσα στήν ὁποία μπορούσαμε ὥς τώρα νά ἀξιοποιοῦμε τό χρυσό σέ μικρή, σέ ἀσήμαντη, σέ ἀσήμαντη μέχρι γελοίου ποσότητα. Τώρα ἔχουμε ἀπό τούς καπιταλιστές-τραπεζίτες δυό προτάσεις: νά ρευστοποιήσουν δάνειο ἑκατό ἑκατομμυρίων. Φυσικά, τό κεφάλαιο αὐτό θά πάρει ληστρικούς τόκους. Ὥς τώρα ὅμως αὐτοί δέν μιλοῦσαν καθόλου γιά τέτιο πράγμα, ὥς τώρα ἔλεγαν: «Θά σέ σκοτώσω καί θά τά πάρω τζάμπα». Τώρα, ἐπειδή δέν μποροῦν νά σκοτώσουν, εἶναι ἕτοιμοι νά κάνουν ἐμπόριο. Τώρα μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ ἐμπορική συμφωνία μέ τήν Ἀμερική καί τήν Ἀγγλία βρίσκεται σέ καλό δρόμο· ἐπίσης καί οἱ ἐκχωρήσεις. Χθές ἀκόμη πῆρα ἕνα γράμμα ἀπό τόν μίστερ Βάντερλιπ πού βρίσκεται ἐδῶ καί πού μαζί μέ μιά σειρά παράπονα μοῦ ἀνακοινώνει πολλά σχέδια σχετικά μέ ἐκχωρήσεις καί δάνεια. Εἶναι ἐκπρόσωπος τοῦ πιό μεγάλου χρησιμοθηρικοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, πού συνδέεται μέ τίς δυτικές πολιτεῖες τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς, τίς πιό ἐχθρικές πρός τήν Ἰαπωνία. Συνεπῶς, ἔχουμε τήν οἰκονομική δυνατότητα νά προμηθευτοῦμε ἐμπορεύματα. Πῶς θά μπορέσουμε νά τό κάνουμε αὐτό, εἶναι ἄλλο ζήτημα, ὅμως ὁρισμένη δυνατότητα ὑπάρχει.

Ἐπαναλαμβάνω, ὁ τύπος τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων πού πάνω ἔχει τή μορφή συνασπισμοῦ μέ τόν ξένο καπιταλισμό, κάτω θά δόσει στήν προλεταριακή κρατική ἐξουσία τή δυνατότητα τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων μέ τήν ἀγροτιά. Ξέρω — μοῦ ἔτυχε ἤδη νά μιλήσω γι' αὐτό — πώς αὐτό προκάλεσε ὁρισμένες εἰρωνεῖες. Ὑπάρχει στή Μόσχα ἕνα ὁλόκληρο διανοουμενίστικο γραφειοκρατικό στρῶμα, πού προσπαθεῖ νά δημιουργεῖ «κοινή γνώμη». Τό στρῶμα αὐτό ἄρχισε νά εἰρωνεύεται: «Βρέ κομμουνισμός νά σοῦ πετύχει! Μοιάζει μέ ἄνθρωπο πού κάτω ἔχει δεκανίκια καί ἀντί γιά πρόσωπο μόνο ἐπιδέσμους, καί ἀπό τόν κομμουνισμό μένει μιά εἰκόνα-αἴνιγμα». Ἄκουσα ἀρκετά ἀστεῖα τέτιου εἴδους, ὅμως τά ἀστεῖα αὐτά εἶναι εἴτε γραφειοκρατικά, εἴτε ἐπιπόλαια. Ἡ Ρωσία βγῆκε ἀπό τόν πόλεμο σέ τέτια χάλια, πού ἡ κατάστασή της περισσότερο μοιάζει μέ τήν κατάσταση ἑνός ἀνθρώπου πού τόν ἄφησαν μισοπεθαμένο ἀπό τό ξύλο: ἑφτά χρόνια τή χτυποῦσαν, καί τώρα, δόξα τό θεό, μπορεῖ καί σαλεύει μέ δεκανίκια! Νά σέ τί κατάσταση βρισκόμαστε! Νά νομίζει κανείς ὅτι μποροῦμε νά ξελασπώσουμε ἀπό τήν κατάσταση αὐτή χωρίς δεκανίκια, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνει τίποτε! Ὅσο δέν ὑπάρχει ἐπανάσταση σέ ἄλλες χῶρες, τό ξελάσπωμα θά κρατοῦσε δεκάδες χρόνια καί γι' αὐτό δέν πρέπει νά λυπόμαστε νά θυσιάσουμε ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια, ἀκόμη καί δισεκατομμύρια ἀπό τά ἀπέραντα πλούτη μας, ἀπό τίς πλούσιες πηγές μας πρώτων ὑλῶν, φτάνει νά πάρουμε βοήθεια ἀπό τόν μεγάλο προηγμένο καπιταλισμό. Ἀργότερα θά τά πάρουμε πίσω μέ τόκους. Εἶναι ἀδύνατο νά κρατηθεῖ ἡ προλεταριακή ἐξουσία σέ μιά πρωτόφαντα καταστραμένη χώρα, μέ μιά τεράστια ὑπεροχή τῆς ἀγροτιᾶς, πού εἶναι ἐπίσης καταστραμένη, χωρίς τή βοήθεια τοῦ κεφαλαίου, γιά τήν ὁποία, φυσικά, θά μᾶς γδάρει μέ τούς ὑπέρογκους τόκους. Αὐτό πρέπει νά τό καταλάβουμε. Καί γι' αὐτό: εἴτε ὁ παραπάνω τύπος τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, εἴτε τίποτε ἄλλο. Ὅποιος βάζει τό ζήτημα διαφορετικά, αὐτός δέν καταλαβαίνει ἀπολύτως τίποτε ἀπό πρακτική οἰκονομία καί ξεφεύγει μέ εὐφυολογήματα. Πρέπει νά παραδεχτοῦμε τό γεγονός τῆς ὑπερκόπωσης καί τῆς ἐξάντλησης τῶν μαζῶν. Ἑφτά χρόνια πολέμου, ποιό ἀποτέλεσμα ἔπρεπε νά ἔχουν στή χώρα μας, ὅταν στίς προηγμένες χῶρες τά τέσσερα χρόνια πολέμου ἐξακολουθοῦν νά εἶναι αἰσθητά ὥς τά σήμερα;!

Ἀλλά σέ μᾶς, στήν καθυστερημένη μας χώρα, ὕστερα ἀπό τόν ἑφτάχρονο πόλεμο ἔχουμε μιά κατάσταση πραγματικῆς ἐξάντ-

λησης τῶν ἐργατῶν, πού ἔδοσαν πρωτάκουστες θυσίες, ὅπως καί τῆς μάζας τῶν ἀγροτῶν. Αὐτή ἡ ἐξάντληση, αὐτή ἡ κατάσταση φτάνει ὥς τήν πλήρη ἀδυναμία νά δουλέψουν. Ἐδῶ χρειάζεται οἰκονομική ἀνάπαυλα. Ὑπολογίζαμε νά χρησιμοποιήσουμε τό χρυσό ἀπόθεμα γιά τόν ἐφοδιασμό μέ μέσα παραγωγῆς. Τό καλύτερο εἶναι νά φτιάχνουμε οἱ ἴδιοι μηχανές, ἀλλά καί ἄν ἀκόμη τίς ἀγοράζαμε, θά ὀργανώναμε ἔτσι τήν παραγωγή μας. Γιά νά γίνει ὅμως αὐτό χρειάζεται νά ὑπάρχει ἐργάτης, νά ὑπάρχει ἀγρότης πού νά μπορεῖ νά δουλεύει. Στίς περισσότερες ὅμως περιπτώσεις αὐτός δέν μπορεῖ νά δουλέψει: εἶναι ἐξαντλημένος, εἶναι κατακουρασμένος. Πρέπει νά τόν ὑποστηρίξουμε, πρέπει νά ρίξουμε τό χρυσό ἀπόθεμα στά ἀντικείμενα κατανάλωσης, παρά τό προηγούμενο πρόγραμμά μας. Τό προηγούμενο πρόγραμμά μας ἦταν θεωρητικά σωστό, ὅμως πρακτικά ἀβάσιμο. Θά σᾶς ἀνακοινώσω μιά πληροφορία πού ἔχω ἀπό τόν σ. Λεζάβα. Ἀπ' αὐτή βλέπουμε ὅτι ἔχουν ἤδη ἀγοραστεῖ καί ἔρχονται ἐσπευσμένα ἀπό τή Λιθουανία, τή Φιλλανδία καί τή Λεττονία μερικές ἑκατοντάδες χιλιάδες πούτια διάφορα εἴδη ἐπισιτισμοῦ. Σήμερα ἔφτασε ἡ εἴδηση ὅτι στό Λονδίνο ὑπογράφηκε ἐμπορική συμφωνία γιά τόν ἐφοδιασμό μέ 18½ ἑκατομμύρια πούτια κάρβουνο, πού ἀποφασίσαμε νά ἀγοράσουμε γιά νά ζωντανέψουμε τή βιομηχανία τῆς Πετρούπολης καί τήν ὑφαντουργία. Ἄν προμηθευτοῦμε ἐμπορεύματα γιά τόν ἀγρότη, αὐτό φυσικά εἶναι παραβίαση τοῦ προγράμματος, αὐτό εἶναι μιά ἀνωμαλία, πρέπει ὅμως νά δοθεῖ μιά ἀνάπαυλα, γιατί διαφορετικά ὁ λαός εἶναι τόσο κατακουρασμένος, πού δέν εἶναι σέ θέση νά δουλέψει.

Πρέπει νά μιλήσω ἀκόμη σχετικά μέ τήν ἀτομική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων. Ὅταν μιλᾶμε γιά ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, αὐτό σημαίνει ἀτομική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, δηλαδή σημαίνει ἐνθάρυνση τῶν κουλάκων. Τί νά κάνουμε λοιπόν; Δέν πρέπει νά παραβλέπουμε ὅτι ἡ ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σημαίνει ὅτι οἱ κουλάκοι θά ἀναπτύσσονται ἀπό τό καθεστώς αὐτό ἀκόμη περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ὥς τώρα. Θά ἀναπτύσσονται ἐκεῖ πού πρίν δέν μποροῦσαν νά ἀναπτύσσονται. Αὐτό ὅμως δέν πρέπει νά τό καταπολεμᾶμε μέ ἀπαγορευτικά μέτρα, ἀλλά μέ κρατική συνένωση καί μέ κρατικά μέτρα ἀπό τά πάνω. Ἄν μπορεῖς νά δόσεις στήν ἀγροτιά μηχανές, μ' αὐτό θά τήν ἀνεβάσεις, καί ὅταν τῆς δόσεις μηχανές ἤ τόν ἐξηλεκτρισμό, τότε θά ἐξοντωθοῦν δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες μικροκουλάκοι. Ὡσότου δέν μπορεῖς νά τά δόσεις αὐτά, δόσε της κάποια ποσότητα ἐμπορευμά-

των. Ἂν τά ἐμπορεύματα εἶναι στά χέρια σου, κρατᾶς τήν ἐξουσία· ὅμως νά ἀνακόψεις, νά σφαγιάσεις, νά ἀπορίψεις μιά τέτια δυνατότητα, σημαίνει νά ἀφαιρέσεις κάθε δυνατότητα κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων, σημαίνει νά μήν ἱκανοποιήσεις τή μεσαία ἀγροτιά καί δέν θά μπορέσεις νά ζήσεις μαζί της μονιασμένα. Ἡ ἀγροτιά ἔγινε στή Ρωσία περισσότερο μεσαία καί δέν ὑπάρχει λόγος νά φοβᾶται κανείς ὅτι ἡ ἀνταλλαγή θά γίνει ἀτομική. Ὁ καθένας κάτι θά μπορέσει νά δόσει στό κράτος γιά ἀνταλλαγή. Ὁ ἕνας θά μπορέσει νά δόσει περισσεύματα σιτηρῶν, ὁ ἄλλος θά δόσει σέ ἀντάλλαγμα προϊόντα κηπουρικῆς, ὁ τρίτος ὑποχρεωτική ἐργασία. Βασικά ἡ κατάσταση εἶναι τούτη: πρέπει νά ἱκανοποιήσουμε οἰκονομικά τή μεσαία ἀγροτιά καί νά δεχτοῦμε τήν ἐλευθερία τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων, διαφορετικά εἶναι ἀδύνατο, οἰκονομικά ἀδύνατο νά διατηρηθεῖ ἡ ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία, ὅταν ἡ διεθνής ἐπανάσταση βραδύνει. Αὐτό πρέπει νά τό νιώσουμε καλά καί νά μή φοβόμαστε καθόλου νά τό λέμε. Στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ εἶδος (τό κείμενο μοιράστηκε σέ σᾶς) θά δεῖτε πολλές ἀσυμφωνίες, ὑπάρχουν ἀντιφάσεις, γι' αὐτό καί γράψαμε στό τέλος: «Τό συνέδριο, ἐγκρίνοντας βασικά (μιά λέξη πού πάρα πολλά λέει καί πολλά σημαίνει) τίς θέσεις πού ὑπόβαλε ἡ ΚΕ σχετικά μέ τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, ἀναθέτει στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος νά συντονίσει τό ταχύτερο τίς θέσεις αὐτές» [33]. Ξέρουμε ὅτι αὐτές δέν εἶχαν συντονιστεῖ, δέν προφταίναμε νά τό κάνουμε αὐτό, δέν καταπιαστήκαμε μέ τή λεπτομερειακή αὐτή δουλιά. Τίς μορφές ἐφαρμογῆς τοῦ φόρου στήν πράξη τίς ἐπεξεργάζεται λεπτομερειακά καί θά τίς ἐφαρμόσει ὁ ἀντίστοιχος νόμος τῆς ΠΚΕΕ καί τό ΣΛΕ. Προβλεπόταν ἡ ἑξῆς διαδικασία: ἄν ἀποδεχτεῖτε σήμερα αὐτό τό σχέδιο, τότε αὐτό θά ἀποφασιστεῖ στήν πρώτη ἤδη σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ, πού ἐπίσης δέν θά βγάλει νόμο, ἀλλά μόνο μιά τροποποιημένη ἀπόφαση, κι' ἔπειτα τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας θά τή μετατρέψουν σέ νόμο καί — πράγμα πού εἶναι ἀκόμη πιό σπουδαῖο — θά δόσουν πρακτικές ὁδηγίες. Σημασία ἔχει νά καταλάβουν στήν ἐπαρχία τή σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ ζητήματος καί νά μᾶς βοηθήσουν.

Γιατί ἔπρεπε νά ἀντικαταστήσουμε τό παρακράτημα μέ φόρο; Τό παρακράτημα προϋπόθετε: νά πάρουμε ὅλα τά περισσεύματα, νά καθιερώσουμε ὑποχρεωτικό κρατικό μονοπώλιο. Δέν μπορούσαμε νά κάνουμε διαφορετικά, βρισκόμασταν σέ κατάσταση ἔσχατης ἀνάγκης. Θεωρητικά δέν εἶναι ὑποχρεωτικό νά ἀποδέχεται κανείς

ὅτι ἀπό τήν ἄποψη τοῦ σοσιαλισμοῦ τό κρατικό μονοπώλιο εἶναι τό καλύτερο πράγμα. Σέ μιά ἀγροτική χώρα πού ἔχει βιομηχανία — καί ἡ βιομηχανία λειτουργεῖ — καί ἄν ὑπάρχει κάποια ποσότητα ἐμπορευμάτων, μπορεῖ σάν μεταβατικό μέτρο νά ἐφαρμοστεῖ τό σύστημα τοῦ φόρου καί τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων.

Ἡ ἴδια αὐτή ἡ κυκλοφορία εἶναι κίνητρο, παρότρυνση, ὤθηση γιά τόν ἀγρότη. Ὁ νοικοκύρης μπορεῖ καί πρέπει νά καταβάλλει προσπάθειες γιά τό δικό του συμφέρον, γιατί δέν θά τοῦ πάρουν ὅλα τά περισσεύματα, ἀλλά μόνο τό φόρο πού, ὅσο αὐτό εἶναι δυνατό, πρέπει νά καθορίζεται ἀπό πρῶτα. Τό βασικό εἶναι νά ὑπάρχει κίνητρο, παρότρυνση, ὤθηση τοῦ μικροῦ γεωργοῦ στή διαχείριση τοῦ νοικοκυριοῦ του. Τήν κρατική μας οἰκονομία πρέπει νά τήν οἰκοδομοῦμε προσαρμοσμένα πρός τήν οἰκονομία τοῦ μεσαίου ἀγρότη, πού μέσα σέ τρία χρόνια δέν μπορούσαμε νά τή μετατρέψουμε καί πού σέ ἄλλα δέκα χρόνια δέν θά μπορέσουμε νά τή μετατρέψουμε.

Μπροστά στό κράτος στεκόταν μιά συγκεκριμένη ἐπισιτιστική ὑποχρέωση. Γι' αὐτό αὐξήθηκε πέρυσι τό παρακράτημά μας. Ὁ φόρος πρέπει νά εἶναι μικρότερος. Οἱ ἀριθμοί δέν καθορίστηκαν μέ ἀκρίβεια καί οὔτε μποροῦν νά καθοριστοῦν. Στήν μπροσούρα τοῦ Ποπόφ «Ἡ σιτοπαραγωγή τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καί τῶν ὁμόσπονδων μ' αὐτή Δημοκρατιῶν» παραθέτονται ὑλικά τῆς Κεντρικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας μας πού δίνουν ἀκριβεῖς ἀριθμούς καί δείχνουν γιά ποιούς λόγους ἐλαττώθηκε ἡ ἀγροτική παραγωγή.

Ἄν ἔχουμε σιτοδεία, εἶναι ἀδύνατο νά πάρουμε περισσεύματα, γιατί δέν θά ὑπάρχουν. Θά ἀναγκαζόμασταν νά τά παίρνουμε ἀπό τό στόμα τῶν ἀγροτῶν. Ἄν θά ἔχουμε καλή σοδιά, τότε ὅλοι λιγάκι θά πεινάσουν καί τό κράτος θά σωθεῖ — εἴτε, ἄν δέν μπορέσουμε νά πάρουμε ἀπό τούς ἀνθρώπους πού δέν εἶναι σέ θέση νά καλοχορτάσουν, τό κράτος θά χαθεῖ. Αὐτό εἶναι τό καθῆκον τῆς προπαγάνδας μας ἀνάμεσα στούς ἀγρότες. Ἄν ἡ σοδιά θά εἶναι ὑποφερτή, τά περισσεύματα θά φτάσουν τό μισό δισεκατομμύριο. Αὐτά καλύπτουν τήν κατανάλωση καί ἀφήνουν ὁρισμένο ἀπόθεμα. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά δοθεῖ στούς ἀγρότες κίνητρο, παρότρυνση ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομίας. Πρέπει νά εἰπωθεῖ στόν μικρονοικοκύρη: «Ἐσύ, νοικοκύρη, νά παράγεις προϊόντα, καί τό κράτος θά παίρνει ἕνα ἐλάχιστο φόρο».

Τό χρονικό μου ὅριο λήγει, πρέπει νά τελειώσω. Ἐπαναλαμβάνω: τώρα δέν μποροῦμε νά δημοσιεύσουμε νόμο. Ἡ ἀδυναμία τῆς

ἀπόφασής μας συνίσταται στό ὅτι δέν εἶναι πολύ νομοθετική, στό συνέδριο τοῦ Κόμματος δέν συντάσσουν νόμους. Γι' αὐτό προτείνουμε νά ἀποδεχτοῦμε τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ σάν βάση καί νά ἀναθέσουμε σ' αὐτή νά συντονίσει τίς θέσεις αὐτῆς τῆς ἀπόφασης. Θά ἐκτυπώσουμε τό κείμενό της καί τά τοπικά στελέχη θά προσπαθήσουν νά τή συντονίσουν καί νά τή διορθώσουν. Νά ὁλοκληρώσουν τό συντονισμό εἶναι ἀδύνατο, αὐτό εἶναι ἕνα πρόβλημα πού δέν λύνεται, γιατί ἡ ζωή εἶναι πολύ ἀνομοιόμορφη. Ἡ ἀναζήτηση μεταβατικῶν μέτρων εἶναι πολύ δύσκολο καθῆκον. Ἂν δέν κατορθώσουμε νά τό κάνουμε αὐτό γρήγορα καί εὐθύγραμμα — δέν θά χάσουμε τό ἠθικό μας, θά πετύχουμε τελικά αὐτό πού θέλουμε. Ἕνας λίγο-πολύ συνειδητός ἀγρότης δέν μπορεῖ νά μή καταλάβει ὅτι ἐμεῖς σάν κυβέρνηση ἀντιπροσωπεύουμε τήν ἐργατική τάξη καί τούς ἐργαζόμενους ἐκείνους, μέ τούς ὁποίους μποροῦν νά συμφωνήσουν οἱ ἐργαζόμενοι ἀγρότες (καί αὐτοί εἶναι τά ἐννιά δέκατα), πώς κάθε στροφή πρός τά πίσω σημαίνει ἐπιστροφή στήν παλιά, τσαρική κυβέρνηση. Αὐτό τό δείχνει ἡ πείρα τῆς Κρονστάνδης. Ἐκεῖ δέν θέλουν τούς λευκοφρουρίτες, δέν θέλουν τή δική μας ἐξουσία — ἄλλη ἐξουσία ὅμως δέν ὑπάρχει — καί βρίσκονται σέ μιά κατάσταση πού ἀποτελεῖ τήν καλύτερη προπαγάνδα πρός ὄφελός μας καί ἐνάντια σέ κάθε λογῆς νέα κυβέρνηση. Τώρα ἔχουμε τή δυνατότητα νά συμφωνήσουμε μέ τούς ἀγρότες, καί αὐτό πρέπει νά τό κάνουμε μέ τρόπο πρακτικό, ἔντεχνα, μέ περίσκεψη, μέ εὐλυγισία. Ξέρουμε τό μηχανισμό τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπισιτισμοῦ, ξέρουμε πώς εἶναι ἕνας ἀπό τούς καλύτερους μηχανισμούς μας. Συγκρίνοντάς τον μέ ἄλλους, βλέπουμε πώς εἶναι ὁ καλύτερος μηχανισμός καί πρέπει νά διατηρηθεῖ, ὅμως ὁ μηχανισμός πρέπει νά ὑποταχθεῖ στήν πολιτική. Δέν μᾶς ὠφελεῖ σέ τίποτε ὁ θαυμασιότατος αὐτός μηχανισμός τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπισιτισμοῦ, ἄν δέν κατορθώσουμε νά τακτοποιήσουμε τίς σχέσεις μας μέ τούς ἀγρότες. Τότε ὁ θαυμασιότατος αὐτός μηχανισμός δέν θά ἐξυπηρετεῖ τήν τάξη μας, ἀλλά τόν Ντενίκιν καί τόν Κολτσάκ. Μιά καί ἡ πολιτική ἀπαιτεῖ ἀποφασιστική ἀλλαγή, εὐλυγισία, ἔντεχνο πέρασμα, οἱ καθοδηγητές πρέπει νά τό καταλάβουν αὐτό. Ἕνας γερός μηχανισμός πρέπει νά εἶναι κατάλληλος γιά κάθε λογῆς ἑλιγμό. Ἂν ὅμως ἡ στερεότητα τοῦ μηχανισμοῦ μετατρέπεται σέ ἀποστέωση, ἐμποδίζει τίς στροφές, τότε ἡ πάλη εἶναι ἀναπόφευκτη. Γι' αὐτό πρέπει νά καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια γιά νά πετύχουμε ἀπόλυτα αὐτά πού θέλουμε, νά πετύχουμε τήν πλήρη ὑποταγή τοῦ μηχανισμοῦ στήν πολιτική. Ἡ πολιτική εἶναι σχέση ἀνάμεσα στίς τάξεις, αὐτό

κρίνει τήν τύχη τῆς Δημοκρατίας. Ὁ μηχανισμός, σάν βοηθητικό μέσο, ὅσο πιό γερός εἶναι, τόσο εἶναι πιό καλός καί κατάλληλος γιά τούς ἑλιγμούς. Ἄν ὅμως δέν εἶναι σέ θέση νά τό ἐκπληρώσει αὐτό, τότε εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος.

Σᾶς καλῶ νά ἔχετε ὑπόψη σας τό κύριο: ὅτι ἡ ἐπεξεργασία στίς λεπτομέρειες καί στίς ἑρμηνεῖες εἶναι δουλιά ἀρκετῶν μηνῶν. Ἐνῶ τώρα πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας τό κύριο: χρειάζεται ἡ ἀπόφαση πού θά παρθεῖ νά κοινοποιηθεῖ τό βράδυ κιόλας ἀπό τό ραδιόφωνο σέ ὅλες τίς ἄκρες τοῦ κόσμου, ὅτι τό συνέδριο τοῦ κυβερνητικοῦ Κόμματος ἀντικαθιστᾶ βασικά τό παρακράτημα μέ φόρο, δίνοντας ἔτσι στόν μικρογεωργό μιά σειρά κίνητρα γιά νά εὐρύνει τό νοικοκυριό του, νά αὐξήσει τή σπορά, ὅτι τό συνέδριο, μπαίνοντας σ' αὐτό τό δρόμο, διορθώνει τό σύστημα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά, καί ἐκφράζει τήν πεποίθηση ὅτι μέ τόν τρόπο αὐτό θά ἐπιτευχθεῖ μιά σταθερή σχέση ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 57 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 57, 16 τοῦ Μάρτη 1921

6

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ 15 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, νομίζω ὅτι μπορῶ νά περιοριστῶ σέ ἀρκετά σύντομες παρατηρήσεις. Πρίν ἀπόλα γιά τό ζήτημα τῶν ἐπισιτιστῶν τῆς Σιβηρίας. Ὁ Γιαροσλάβσκι καί ὁ Ντανισέβσκι μέ παρακάλεσαν νά κάνω τήν παρακάτω ἀνακοίνωση. Ἄν ὁ Ντρόζιν παραπέμφθηκε στό δικαστήριο, αὐτό ἔγινε ἀκριβῶς γιά νά ἀποδείξει ὅτι δέν εἶναι ἔνοχος. Ἀκούω ἐδῶ σκεπτικιστικές παρατηρήσεις, πάντως ὅμως πρέπει νά ποῦμε ὅτι αὐτή ἡ ἄποψη εἶναι σωστή. Οἱ ἐπικρίσεις καί τά κουτσομπολιά γίνονται συχνά καί νά ἀποδείξεις μ' αὐτό τόν τρόπο τήν ψευτιά τους, εἶναι ἀπόλυτα σωστή μέθοδος. Ὕστερα, μιά σειρά ἐπισιτιστικά στελέχη τοῦ Τιουμέν ἐκτελέστηκαν γιά μαστιγώσεις, βασανιστήρια, βιασμούς καί ἄλλες ἐγκληματικές πράξεις. Ἑπομένως, στήν περίπτωση αὐτή δέν πρέπει αὐτό νά σχετίζεται μέ τήν ἐπισιτιστική δουλιά, ἀλλά πρέπει νά τό βλέπουμε σάν ἐκδήλωση ἄμεσων πιά ἐγκληματικῶν πράξεων, πού στίς συνθῆκες στίς ὁποῖες γίνεται ἡ ἐπισιτιστική δουλιά, ἀπαιτοῦν τιμωρία ἀνώτερη ἀπό τή συνηθισμένη. Ἔτσι ἀπό τήν πλευρά αὐτή τά μέτρα πού πάρθηκαν εἶναι ἀναμφίβολα σωστά. Τώρα θά ἤθελα εὐθύς ἐξαρχῆς νά πῶ δυό λόγια σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἡ εἰσήγηση τοῦ σ. Τσιουρούπα — ὅπως τό δήλωσε ὁ ἴδιος καί ὅπως τό ἀκούσαμε ἐδῶ ὅλοι μας — δέν ἦταν συνεισήγηση μέ τήν ἔννοια τῆς ἀντιπαράθεσης στόν εἰσηγητή μιᾶς διαφορετικῆς ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀντίληψης. Ἡ ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο ἦταν τόσο ὁμόφωνη — καί τό κυριότερο εἶναι ὅτι εἴδαμε ἀμέσως πρίν ἀκόμη ἀπό τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου, ὅτι διάφοροι σύντροφοι στίς ἐπαρ-

χίες ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτό καί μέ βάση τίς ὑποδείξεις τῆς πρακτικῆς πείρας, ἔφτασαν στά ἴδια συμπεράσματα — πού οὐσιαστικά δέν ὑπάρχει δυνατότητα ἀμφιβολιῶν γιά τή σκοπιμότητα καί τήν ἀναγκαιότητα τοῦ μέτρου αὐτοῦ. Καί ἡ εἰσήγηση τοῦ σ. Τσιουρούπα περιορίστηκε σέ συμπληρώσεις καί προειδοποιήσεις πάνω σέ μιά σειρά ζητήματα, δέν περιέκλειε ὅμως προτάσεις γιά διαφορετική πολιτική.

Ἐξαίρεση ἀπό τή γενική αὐτή γραμμή στήν εἰσήγηση τοῦ σ. Τσιουρούπα ἦταν μόνο τό ζήτημα τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἐδῶ ὁ σ. Τσιουρούπα ἔφερε ἀντίρηση ἐνάντια στήν ἀπόφαση πού πρότεινα, μοῦ φαίνεται ὅμως πώς οἱ ἀντιρήσεις του δέν μποροῦν νά θεωρηθοῦν πειστικές. Μέ τί τρόπο θά ἀναπτύσσονται οἱ σχέσεις τῆς τοπικῆς ἐλεύθερης οἰκονομικῆς κυκλοφορίας ἀπό τήν ἄποψη τῶν μέσων της — μέσω τοῦ συνεταιρισμοῦ ἤ μέσω τῆς ἀνασύστασης τοῦ μικροῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου — εἶναι ζήτημα ἄν μποροῦμε ἀπό τώρα νά τό καθορίσουμε ὁριστικά. Τό ζήτημα αὐτό πρέπει νά ἐξεταστεῖ — αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο — καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή πρέπει νά παρακολουθήσουμε ἐπισταμένα τήν τοπική πείρα· σ' αὐτό, φυσικά, θά συμφωνήσουμε ὅλοι. Ὡστόσο, νομίζω ὅτι ὁ συνεταιρισμός ἔχει κάποιο πλεονέκτημα. Ἄν, ὅπως τό ἔχω τονίσει, ὁ συνεταιρισμός χρησιμεύει πολιτικά σάν τόπος ὀργάνωσης, συγκέντρωσης καί συνένωσης τῶν πολιτικά ἐχθρικῶν μας στοιχείων, πού στήν οὐσία ἐφαρμόζουν τήν πολιτική τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν — τότε, φυσικά, ὁ συνεταιρισμός σέ σύγκριση μέ τά μικρονοικοκυριά, μέ τό μικροεμπόριο ἀλλάζει μόνο τή μορφή τῆς ὑπόθεσης. Ἐννοεῖται πώς κάθε ξεχωρισμός τῶν κουλάκων καί ἀνάπτυξη τῶν μικροαστικῶν σχέσεων γεννοῦν ἀντίστοιχα πολιτικά κόμματα, πού στή Ρωσία διαμορφώνονταν ἐπί δεκαετίες καί πού τά ξέρουμε πολύ καλά. Ἐδῶ πρέπει νά διαλέξουμε ὄχι ἀνάμεσα στό ἄν πρέπει νά ἐπιτρέψουμε ἤ νά μήν ἐπιτρέψουμε νά ἀναπτυχθοῦν αὐτά τά κόμματα — αὐτά γεννιοῦνται ἀναπόφευκτα ἀπό τίς μικροαστικές οἰκονομικές σχέσεις — ἀλλά πρέπει νά διαλέξουμε, καί αὐτό μόνο ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό, μονάχα ἀνάμεσα στίς μορφές συγκέντρωσης, συνένωσης τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν τῶν κομμάτων. Δέν μπορεῖ μέ κανένα τρόπο νά ἀποδειχτεῖ ὅτι ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ὁ συνεταιρισμός εἶναι χειρότερος. Ἀπεναντίας, οἱ κομμουνιστές παρόλα αὐτά θά ἔχουν κάπως περισσότερα μέσα συστηματικῆς ἐπίδρασης καί ἐλέγχου τῶν συνεταιρισμῶν.

Ἡ ἀπόφαση τοῦ IX συνεδρίου σχετικά μέ τό συνεταιρισμό συνάντησε ἐδῶ τήν ἀποφασιστική ὑπεράσπιση τοῦ σ. Τσιουρούπα καί τήν ἀποφασιστική ἀντίρηση τοῦ σ. Μιλιούτιν.

Ὁ σ. Τσιουρούπα εἶπε ἀνάμεσα στά ἄλλα πώς ἐγώ ὁ ἴδιος ἤμουν μάρτυρας τῆς πάλης πού ἔγινε πάνω στό ζήτημα τοῦ συνεταιρισμοῦ ὥς τήν ἐπίλυσή του ἀπό τό συνέδριο. Τό γεγονός αὐτό πρέπει νά τό ἐπιβεβαιώσω. Πράγματι ἔγινε πάλη, καί ἡ ἀπόφαση τοῦ IX συνεδρίου ἔβαλε τέρμα σ' αὐτή, ἐξασφαλίζοντας μεγαλύτερη ὑπεροχή ἤ, θά εἶναι σωστότερο νά πῶ, ἀπόλυτη ὑπεροχή στήν ὑπηρεσία ἐπισιτισμοῦ. Τό νά ἀρνηθεῖ ὅμως τώρα κανείς μιά μεγαλύτερη ἐλευθερία δράσης καί ἐλευθερία ἐκλογῆς πολιτικῶν μέτρων σχετικά μέ τό συνεταιρισμό, θά ἦταν πιά, ἀναμφισβήτητα, πολιτικό λάθος. Γιά μένα, φυσικά, ἀπό τή σκοπιά ἄς ποῦμε τοῦ προέδρου τοῦ ΣΛΕ, εἶναι πολύ πιό δυσάρεστο νά εἶμαι καταδικασμένος νά παρακολουθῶ σέ καμιά δεκαριά συνεδριάσεις μιά ἀσήμαντη πάλη, ἀκόμη καί τσακώματα, παρά νά διαθέτω μιά βασικά ὑποχρεωτική γιά ὅλους ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου πού βάζει τέρμα σ' αὐτή τήν πάλη. Δέν πρέπει ὅμως νά παίρνουμε ὑπόψη τίς τέτιου εἴδους εὐκολίες, ἀλλά τά συμφέροντα τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς ὁρισμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ὅλοι σας εἴδατε ἐδῶ, καί ὁ μεγάλος ἀριθμός σημειωμάτων πού πῆρα — ἕνα βουνό σημειώματα — τό ἐπιβεβαίωσε αὐτό ἀκόμη πιό χειροπιαστά, ὅτι στό συγκεκριμένο αὐτό ζήτημα κατά τήν ἐφαρμογή τῆς ἀλλαγῆς αὐτῆς στήν πολιτική μας δημιουργοῦνται ἕνα σωρό λεπτομερειακές δυσκολίες. Αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης. Καί δέν χωράει καμιά ἀμφιβολία ὅτι δέν θά μπορέσουμε νά τίς λύσουμε μονομιᾶς. Ἄν ἐγκαταλείψουμε τήν ἀπόφαση τοῦ IX συνεδρίου σχετικά μέ τό συνεταιρισμό, θά δέσουμε τά χέρια μας. Θά περιέλθουμε σέ τέτια κατάσταση πού, ὄντας πέρα γιά πέρα ὑπόλογοι μπροστά στό συνέδριο καί ὑποχρεωμένοι νά ἐφαρμόζουμε τήν πολιτική του, δέν θά μπορέσουμε νά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό τό γράμμα αὐτῆς τῆς ἀπόφασης. Ἡ ἀπόφαση μᾶς ὑπενθυμίζει διαρκῶς τό παρακράτημα, κι' ἐσεῖς τό ἀντικαθιστᾶτε μέ φόρο.

Τί βαθμό ἐλευθερίας θά ἀφήσουμε στήν οἰκονομική κυκλοφορία δέν τό ξέρουμε.

Ὅτι εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐπιτρέψουμε ὥς ἕνα βαθμό τήν ἐλευθερία τῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Οἱ σχετικοί οἰκονομικοί ὅροι πρέπει νά ὑπολογιστοῦν καί νά ἐλεγχθοῦν. Γι' αὐτό, φυσικά, ἡ ἀκύρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ IX συνεδρίου μᾶς φέρνει ξανά σέ μιά κατάσταση, ὅπου ἕνα ζήτημα πού

ὥς ἕνα βαθμό σάν νά εἶχε κλείσει, μετατρέπεται σέ ἀνοιχτό. Αὐτό ὅμως εἶναι ἐντελῶς ἀναπόφευκτο. Νά τό παρακάμψουμε, σημαίνει νά καταστρέψουμε κατά κύριο λόγο τίς σχέσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πού προδιαγράψαμε καί πού ἀναμφισβήτητα εἶναι πιό ἀποδεκτές γιά τούς ἀγρότες.

Ὅτι ἡ ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο εἶναι οἰκονομική πολιτική πού τήν ἀποδέχονται περισσότερο οἱ ἀγρότες, φαίνεται πώς σχετικά μ' αὐτό δέν ὑπάρχει δεύτερη γνώμη στό σημερινό συνέδριο, καί γενικά δέν ὑπάρχει ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές δεύτερη γνώμη. Γιά τό ἴδιο ζήτημα ἔχουμε μιά σειρά δηλώσεις καί ἀπό τήν ἐξωκομματική ἀγροτιά. Αὐτό ἔχει διαπιστωθεῖ πέρα γιά πέρα. Καί μόνο ἔστω γι' αὐτό θά ἔπρεπε νά προβοῦμε σέ μιά τέτια ἀλλαγή. Γιά τούς παραπάνω λόγους σᾶς διαβάζω ἀκόμη μιά φορά τήν ἀπόφαση σχετικά μέ τό συνεταιρισμό: «Ἐπειδή ἡ ἀπόφαση τοῦ IX συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ σχετικά μέ τό συνεταιρισμό στηρίζεται ὁλοκληρωτικά στήν ἀναγνώριση τῆς ἀρχῆς τοῦ παρακρατήματος, πού τώρα ἀντικαθίσταται μέ τό φόρο σέ εἶδος, τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ ἀποφασίζει:

Ἡ παραπάνω ἀπόφαση νά ἀκυρωθεῖ.

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐκπονήσει καί νά ἐφαρμόσει μέ τόν κομματικό καί σοβιετικό δρόμο ἀποφάσεις πού νά καλυτερεύσουν καί νά ἀναπτύξουν τή συγκρότηση καί δράση τῶν συνεταιρισμῶν ἀντίστοιχα πρός τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ καί προσαρμοσμένες στήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος».

Ἐξονόματος τῆς ΚΕ θά προτείνω στό συνέδριο νά ἀποδεχτεῖ τήν πρώτη ἀπόφαση — τό προκαταρκτικό σχέδιο γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο — νά τήν ἐγκρίνει βασικά καί νά ἀναθέσει στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος νά τή συντονίσει, νά τήν ἐπεξεργαστεῖ καί νά τήν ὑποβάλλει στήν ΠΚΕΕ, καθώς καί τή δεύτερη ἀπόφαση σχετικά μέ τό συνεταιρισμό.

Τώρα περνῶ στίς παρατηρήσεις πού ἔγιναν ἐδῶ. Πρέπει νά πῶ ὅτι στά σημειώματα πού πῆρα ὑπάρχει τόση πληθώρα ζητημάτων, τά σημειώματα ἀποτελοῦν τέτιο βουνό, πού ἐγώ ὄχι μόνο δέν μπορῶ νά ἀπαριθμήσω τά ζητήματα πού θίγουν τά σημειώματα αὐτά, ἀλλά καί εἶμαι ἀναγκασμένος νά παραιτηθῶ ἐντελῶς ἀπό τήν πλήρη ταξινόμηση ὅλων τῶν ζητημάτων ἔτσι, πού νά εἶναι τώρα δυνατή ἡ συνέχιση τῆς συζήτησης σχετικά μέ τά ζητήματα αὐτά. Δυστυχῶς, εἶμαι ἀναγκασμένος νά παραιτηθῶ ἀπ' αὐτό καί νά φυλάξω τά σημειώματα σάν ὑλικό γιά τήν παραπέρα μελέτη τοῦ ζητήματος.

Ἴσως κατορθώσουμε νά τά χρησιμοποιήσουμε πιό διεξοδικά στόν Τύπο ἤ τουλάχιστο νά τά συγκεντρώσουμε καί νά τά κατατάξουμε ἔτσι, πού νά δόσουμε μιά διεξοδική καί πραγματικά ὁλοκληρωμένη εἰκόνα σέ ὅλους ἐκείνους τούς συντρόφους οἰκονομολόγους, διοικητικούς καί πολιτικούς καθοδηγητές, πού θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀσχοληθοῦν ἄμεσα μέ τήν προετοιμασία τοῦ νόμου γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο. Ἀπό τώρα μπορῶ νά ξεχωρίσω μόνο δυό βασικές κατευθύνσεις καί νά πῶ μερικά λόγια γιά δυό βασικές ἀντιρήσεις ἤ παρατηρήσεις γιά δυό βασικούς τύπους ἤ ὁμάδες ζητημάτων πού μπῆκαν σ' αὐτά τά σημειώματα.

Ἡ πρώτη εἶναι ὑπόδειξη πού ἀφορᾶ τήν τεχνική: μιά σειρά ἀπό πολυάριθμες καί λεπτομερειακές ὑποδείξεις γιά τό πόσο δύσκολο θά εἶναι καί τί πολλά ἄλυτα ζητήματα προκύπτουν κατά τή συγκεκριμένη ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μέτρων στή ζωή. Στήν πρώτη ἤδη εἰσήγησή μου εἶχα προειδοποιήσει ὅτι οἱ τέτιου εἴδους ὑποδείξεις εἶναι ἐντελῶς ἀναπόφευκτες καί ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά δυνατότητα νά μάθουμε ἀμέσως ἀπό τώρα, πῶς ἀκριβῶς θά ξεκινήσουμε γιά τή λύση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν.

Ἡ δεύτερη — γενική — ὑπόδειξη ἀνάγεται ἤδη στίς βάσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Καί αὐτό πού πολλοί ἀπό τούς ὁμιλητές, καί μάλιστα ἡ πλειοψηφία τους, εἶπαν στούς λόγους τους καί πού τονίζεται στά σημειώματα πού ὑποβλήθηκαν εἶναι τό ἀναπόφευκτο δυνάμωμα τῆς μικροαστικῆς τάξης, τῆς ἀστικῆς τάξης καί τοῦ καπιταλισμοῦ. «Ἔτσι ἀνοίγετε διάπλατα τίς πόρτες — ἔγραφαν μερικοί στά σημειώματά τους — στήν ἀνάπτυξη τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς μικρῆς βιομηχανίας καί στήν ἀνάπτυξη τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων». Σχετικά μ' αὐτό πρέπει, σύντροφοι, νά πῶ, ἐπαναλαμβάνοντας ὥς ἕνα βαθμό ἐκεῖνο πού εἶπα στήν πρώτη εἰσήγησή μου: δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι τό πέρασμα ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό εἶναι νοητό μέ διάφορες μορφές, ἀνάλογα μέ τό τί ἐπικρατεῖ ἤδη στή χώρα, οἱ μεγαλοκαπιταλιστικές σχέσεις ἤ τό μικρό νοικοκυριό. Καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή πρέπει νά σημειώσω ὅτι ἔκαναν κριτική σέ μερικά συμπεράσματα τοῦ λόγου μου, ἔκαναν κριτική τοῦ συσχετισμοῦ τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ μέ τή μικρή ἐλεύθερη κυκλοφορία, κανείς ὅμως ἀπό τούς ὁμιλητές δέν ἔκανε κριτική καί δέν μοῦ ὑποβλήθηκε κανένα σημείωμα (ὥστόσο τά περισσότερα ἀπό

αὐτά τά διάβασα, καί ἦταν ἀρκετές δεκάδες), δέν εἶδα κανένα σημείωμα πού νά κάνει κριτική στίς παραπάνω θέσεις. Ἄν εἴχαμε κράτος ὅπου ὑπερισχύει ἡ μεγάλη βιομηχανία ἤ, ἄς ποῦμε μάλιστα ὄχι ὑπερισχύει, ἀλλά εἶναι πάρα πολύ ἀναπτυγμένη, καί εἶναι πολύ ἀναπτυγμένη ἡ μεγάλη παραγωγή στή γεωργία, τότε τό ἄμεσο πέρασμα στόν κομμουνισμό εἶναι πραγματοποιήσιμο. Χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατο τό πέρασμα στόν κομμουνισμό ἀπό οἰκονομική ἄποψη. Ὁ σ. Μιλιούτιν εἶπε ἐδῶ ὅτι εἴχαμε ἕνα ἁρμονικό σύστημα καί ὅτι ἡ νομοθεσία μας ἀποτελεῖ, ὅπως τό διαπίστωσε, ἕνα ἁρμονικό ὥς κάποιο βαθμό σύστημα γιά παρόμοιο πέρασμα, ἕνα σύστημα πού ὡστόσο δέν ὑπολόγιζε τήν ἀνάγκη μιᾶς σειρᾶς παραχωρήσεων στή μικροαστική τάξη. Λέγοντας αὐτά ὁ σ. Μιλιούτιν δέν ἔβγαλε τό συμπέρασμα πού βγάζω ἐγώ. Τό ἁρμονικό σύστημα πού δημιουργοῦνταν τό ὑπαγόρευαν ἀνάγκες, λόγοι καί συνθῆκες στρατιωτικές καί ὄχι οἰκονομικές. Στίς συνθῆκες ἐκεῖνες τῆς ἀνήκουστης καταστροφῆς πού βρισκόμασταν, ὅταν εἴμασταν ἀναγκασμένοι ὕστερα ἀπό τό μεγάλο πόλεμο νά ἀντιμετωπίσουμε μιά σειρά ἐμφυλίους πολέμους, ἄλλη διέξοδος δέν ὑπῆρχε. Μπορεῖ κατά τήν ἐφαρμογή ὁρισμένης πολιτικῆς νά ἔγιναν λάθη, νά ἔγιναν πολλές ὑπερβολές — αὐτό πρέπει νά τό ποῦμε χωρίς περιστροφές. Στίς συνθῆκες ὅμως πολέμου πού βρεθήκαμε, ἡ πολιτική αὐτή ἦταν βασικά σωστή. Δέν εἴχαμε καμιά ἄλλη δυνατότητα, ἐκτός ἀπό τήν ἐφαρμογή τοῦ ἄμεσου μονοπωλίου στόν ἀνώτατο βαθμό, ὥς τήν ἐπίταξη ὅλων τῶν πλεονασμάτων, ἔστω καί χωρίς καμιά ἀποζημίωση. Καί δέν μπορούσαμε νά καταπιαστοῦμε διαφορετικά μ' αὐτό τό καθῆκον. Αὐτό δέν σήμαινε καλοοργανωμένο οἰκονομικό σύστημα. Ἦταν μέτρο πού δέν προκλήθηκε ἀπό οἰκονομικές συνθῆκες, ἀλλά πού μᾶς ὑπαγορεύτηκε σέ σημαντικό βαθμό ἀπό συνθῆκες στρατιωτικές. Καί ὅσοναφορᾶ τούς οἰκονομικούς λόγους, τώρα ὁ βασικός λόγος εἶναι ἐδῶ νά αὐξήσουμε τήν ποσότητα τῶν προϊόντων. Βρισκόμαστε σέ συνθῆκες τέτιας ἐξαθλίωσης, καταστροφῆς, ὑπερκόπωσης καί ἐξάντλησης τῶν κύριων παραγωγικῶν δυνάμεων — τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν — πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ὑποτάξουμε τά πάντα στή βασική αὐτή σκέψη: νά αὐξήσουμε μέ κάθε θυσία τήν ποσότητα τῶν προϊόντων.

Μοῦ βάζουν τό ἐρώτημα: ποιά σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο καί τήν καμπάνια τῆς σποράς πού διεξάγεται τώρα, καί οἱ σύντροφοι στά σημειώματά τους προσπαθοῦν νά ἀνακαλύψουν ἐδῶ μιά σειρά ἀντιφάσεις. Νομίζω ὅτι βασικά ἐδῶ ὑπάρχει οἰκονομικός συντονισμός καί ὄχι ἀντίφαση. Ἡ καμπάνια γιά τή σπορά στηρίζεται σέ μιά σειρά μέτρα, πού θά χρησιμοποιοῦσαν στόν ἀνώτατο βαθμό ὅλες τίς οἰκονομικές δυνατότητες γιά νά αὐξηθοῦν οἱ σπαρμένες ἐκτάσεις. Γι' αὐτό χρειάζεται νά γίνει ἀναδιανομή τοῦ σπόρου, διαφύλαξη καί μεταφορά του. Ἐμεῖς ὅμως, ἔχοντας ἔστω καί τό τόσο φτωχικό ἀπόθεμα σπόρου, δέν μποροῦμε νά τό μεταφέρουμε· ἀναγκαζόμαστε σχεδόν πάντοτε νά καταφεύγουμε σέ ἕνα σωρό μέτρα ἀλληλοβοήθειας, μέ σκοπό ὥστε σέ συνθῆκες καταπληκτικῆς ἔλλειψης γεωργικῶν μηχανῶν νά ἐλαττώσουμε, νά ἐξαλείψουμε τίς ἄσπαρτες ἐκτάσεις. Γιά πολλά κυβερνεῖα οὔτε χρειάζεται νά τό σκεπτόμαστε αὐτό. Ἄν ὁ ἐξωκομματικός ἀγρότης, πού σέ πάρα πολλές περιπτώσεις προβάλλει ἤδη ὁ ἴδιος τήν ἀπαίτηση νά ἀντικατασταθεῖ τό παρακράτημα μέ φόρο, ἀποκτώντας ἔτσι τό κίνητρο γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ νοικοκυριοῦ του πάνω στή δοσμένη οἰκονομική βάση, ἄν αὐτός ἔχει πρίν ἀπό τήν ἀνοιξιάτικη καμπάνια δήλωση ἀπομέρους τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ὅτι τό μέτρο αὐτό ἔχει ἀποφασιστεῖ καί θά ἐφαρμοστεῖ — μήπως αὐτό ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τή γενική πολιτική τῆς καμπάνιας γιά τή σπορά; Ὄχι, δέν ἔρχεται, καί εἶναι ἕνα μέτρο πού περιέχει τό στοιχεῖο τῆς παρότρυνσης. Ξέρω, θά ποῦν ὅτι τό στοιχεῖο αὐτό τῆς παρότρυνσης εἶναι πολύ μικρό. Τό ζήτημα δέν μπαίνει ἔτσι. Ἄν μπορούσαμε νά δείξουμε στούς ἀγρότες ἀμέσως δεκάδες βαπόρια πού ἔρχονται ἀπό τήν Ἀγγλία μέ ἐμπορεύματα γιά ἀνταλλαγή μέ τά προϊόντα πού θά μαζέψουν στήν ἐπικείμενη σοδιά — φυσικά αὐτό θά ἦταν πολύ πιό ρεαλιστικό. Θά ἦταν ὅμως γελοῖο νά προσπαθεῖ κανείς νά ξεγελάσει μ' αὐτό τόν τρόπο ἀνθρώπους πού ξέρουν στήν πράξη τίς συνθῆκες τοῦ ἐμπορίου μας. Τό ὅτι ἀπό τήν Ἀγγλία ἔρχονται πλοῖα μέ κάρβουνο, μέ μικρή ποσότητα εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ, αὐτό τό ξέρουμε, πάνω σ' αὐτό ἔχουμε πληροφορίες ἀπό τόν σ. Κράσιν, ξέρουμε πώς ὥς τή σύναψη ἐμπορικῆς συμφωνίας, πού δέν ἔχει ἀκόμη ὑπογραφεῖ, διεξάγεται ἕνα μισονόμιμο ἐμπόριο μέ ὁρισμένους ὅρους πού, φυσικά, ἡ ἀστική κυβέρνηση δέν μπορεῖ νά τό ἀπαγορεύσει. Εἶναι δύσκολο νά ἀνοίξεις ρῆγμα στόν κλοιό τοῦ οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ πού μᾶς περιβάλλει καί, φυσικά, δέν μποροῦμε νά

ὑποσχεθοῦμε κάτι τό μεγάλο. Πάντως αὐτό πού μπορεῖ νά γίνει τό κάνουμε, καί στήν κατεύθυνση αὐτή κάνουμε ἀλλαγές στό σχέδιο εἰσαγωγῶν.

Γιά τόν μικρονοικοκύρη, τόν μικρογεωργό, ὁ φόρος πού θά καθοριστεῖ σέ μικρότερο ποσό ἀπ' ὅ,τι τό παρακράτημα, πού θά καθοριστεῖ μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια καί πού θά δόσει στόν γεωργό τή δυνατότητα νά σπέρνει περισσότερο, θά τοῦ δόσει τή δυνατότητα νά εἶναι βέβαιος ὅτι τά περισσεύματα θά πᾶνε γιά τήν καλυτέρευση τοῦ νοικοκυριοῦ του — αὐτό εἶναι κατεύθυνση τῆς ὑποστήριξης στόν ἀνώτατο βαθμό τοῦ φιλόπονου νοικοκύρη, πράγμα πού ἔχει προβληθεῖ καί στήν καμπάνια τῆς σπορᾶς. Τελικά ὅλες οἱ ἀντιρήσεις καταλήγουν στήν ἐρώτηση: θά κερδίσει ἄραγε περισσότερο ἡ μικροαστική τάξη πού ἀπό σκοπιά οἰκονομική εἶναι ἐχθρική πρός τόν κομμουνισμό, ἤ θά κερδίσει περισσότερο ἡ μεγάλη βιομηχανία πού ἀποτελεῖ τή βάση τοῦ περάσματος πρός τό σοσιαλισμό καί πού ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατάστασης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, δηλαδή τοῦ βασικοῦ κριτηρίου τοῦ συνόλου τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης, ἀποτελεῖ τή βάση τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομικῆς ὀργάνωσης, συσπειρώνοντας τούς πρωτοπόρους ἐργάτες τῆς βιομηχανίας, συσπειρώνοντας τήν τάξη πού πραγματοποιεῖ τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Στό σημεῖο αὐτό μερικοί προσπάθησαν νά ποῦν ἤ νά βγάλουν τό οἰκονομικό συμπέρασμα ὅτι, ἀναμφισβήτητα, θά κερδίσει περισσότερο ἡ μικροαστική τάξη, ἡ χειροτεχνική ἐμπορευματική παραγωγή, καί ἰδιαίτερα προσπαθοῦσαν νά τό στηρίξουν αὐτό στήν ἄποψη ὅτι ἀκριβῶς ἡ μεγάλη βιομηχανία χάρη στίς ἐκχωρήσεις δέν θά εἶναι σοσιαλιστική. Νομίζω πώς στούς συλλογισμούς αὐτούς ὑπάρχει ἕνα βασικό οἰκονομικό λάθος. Καί ἄν ἀκόμη εἶχε ἀποδειχτεῖ μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια ὅτι πολύ περισσότερο θά κερδίσει ἀναλογικά, ἄς ὑποθέσουμε ἀκόμη καί ἀπόλυτα, ἡ μικρή βιομηχανία, αὐτό δέν ἀνατρέπει καθόλου οὔτε θεωρητικά, οὔτε πρακτικά τήν ὀρθότητα τῶν ἐνεργειῶν μας. Τό συμπέρασμα εἶναι ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἄλλο στήριγμα γιά τό οἰκονομικό δυνάμωμα ὅλου τοῦ ἔργου μας τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τώρα ἄς ὑποθέσουμε, ἁπλῶς σάν παράδειγμα — γιά νά τό κάνω πιό κατανοητό τό παίρνω παραστατικά — ὅτι ἡ μικρή βιομηχανία ἐκφράζεται μέ τό μέγεθος 100 (τό ἴδιο κάνει, ἄν αὐτό θά εἶναι 100 ἑκατομμύρια ἐργασιακές μονάδες ἤ 100 ὁποιεσδήποτε ἄλλες μονάδες)

καί ἡ μεγάλη μέ τόν ἀριθμό 200. Ἄς ὑποθέσουμε γιά παράδειγμα ὅτι ἡ μικρή βιομηχανία ἀναπτύσσεται πάνω σέ καπιταλιστική βάση καί φτάνει σέ μέγεθος 175, ἐνῶ ἡ μεγάλη παραμένει μόνο 200. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ὑπάρχει στασιμότητα τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί τεράστια ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς. Νομίζω πώς ἀκόμη καί αὐτή, ἡ χειρότερη ὑπόθεση πού ἔκανα, καί αὐτή ἀκόμη θά ἦταν γιά μᾶς ἀναμφισβήτητο κέρδος, γιατί τώρα — ὅπως τό ἀπόδειξε ὁ φετινός χρόνος, ὅπως τό ἀπόδειξε ἡ κατάστασή μας στά καύσιμα καί στίς μεταφορές, ὅπως τό ἀποδείχνει ἡ διανομή τῶν εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ, γιά τήν ὁποία πολύ ἐπίκαιρα μᾶς ὑπενθύμισε ὁ σ. Μιλιούτιν — μόλις ἀντέχουμε.

Ἐδῶ ἔλεγαν, τό ρωτοῦσαν καί στά σημειώματα: «Πῶς θά κρατήσετε τό ἐργατικό κράτος, ὅταν ὁ καπιταλισμός ἀναπτυχθεῖ στό χωριό;». Αὐτό τό φαινόμενο πού μᾶς ἀπειλεῖ — ἡ ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς παραγωγῆς καί τῆς μικροαστικῆς τάξης στό χωριό — τό φαινόμενο αὐτό ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ἀπειλή.

Ἄς περάσουμε στίς ἐκχωρήσεις. Οἱ ἐκχωρήσεις εἶναι συνασπισμός μέ τόν καπιταλισμό τῶν προηγμένων χωρῶν. Πρέπει νά ἔχουμε ξεκάθαρη ἀντίληψη γιά τή φύση τῶν ἐκχωρήσεων. Εἶναι οἰκονομική συμμαχία, συνασπισμός, σύμβαση μέ τό προηγμένο χρηματιστικό κεφάλαιο στίς προηγμένες χῶρες, σύμβαση πού θά μᾶς δόσει μιά μικρή αὔξηση προϊόντων, ἀλλά θά αὐξήσει καί τά προϊόντα τῶν συμβαλλομένων. Ἄν δόσουμε μεταλλεύματα ἤ ξυλεία στόν ἐκδοχέα, αὐτός θά πάρει ἕνα τεράστιο μερίδιο αὐτοῦ τοῦ προϊόντος καί σ' ἐμᾶς θά δόσει ἕνα μικρό ποσοστό. Γιά μᾶς ὅμως ἔχει τόση σπουδαιότητα ἡ αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων, πού καί τό μικρό ποσοστό ἀποτελεῖ γιά μᾶς ἕνα τεράστιο πλεονέκτημα. Μιά μικρή καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν στίς πόλεις, πού μέ τή βοήθεια τῶν ἐκχωρήσεων θά ἐξασφαλιστεῖ μέ σύμβαση καί πού δέν παρουσιάζει τήν ἐλάχιστη δυσκολία γιά τό ξένο κεφάλαιο, ἀκόμη καί αὐτή εἶναι ἕνα πλεονέκτημα, ἀποτελεῖ ἐνίσχυση τῆς μεγάλης βιομηχανίας μας. Καί χάρη στήν οἰκονομική ἐπίδρασή της αὐτό θά χρησιμεύσει γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῆς τάξης πού κρατάει στά χέρια της τήν κρατική ἐξουσία.

Καί εἶναι ἀβάσιμο τό νά φοβᾶται κανείς ὅτι ἡ μικρή γεωργία καί ἡ μικρή βιομηχανία θά ἀνέβουν τόσο, ὥστε θά μπο-

ροῦσαν νά σταθοῦν ἐπικίνδυνες γιά τή μεγάλη βιομηχανία μας. Γιά νά ἀνεβεῖ ἡ βιομηχανία χρειάζεται νά ἐκδηλωθοῦν μερικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

Ἄν θά ἔχουμε σιτοδεία (σᾶς ἀνάφερα ἤδη τήν μπροσούρα τοῦ Ποπόφ), ἄν θά ἔχουμε σιτοδεία καί τά ἴδια φτωχά μέσα σάν τά περυσινά, τότε δέν μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά καμιά ὑποχώρηση τῆς κρίσης καί γιά ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς βιομηχανίας: ἡ ἀποκατάσταση καπιταλιστικῶν σχέσεων εἶναι μπορετή μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι ἡ ἀγροτική παραγωγή θά δόσει περισσεύματα. Τό τελευταῖο εἶναι πιθανό καί αὐτό ἔχει μεγάλη σημασία, μιά καί μᾶς δίνει ἕνα οὐσιαστικό πλεονέκτημα. Τό ζήτημα ἄν θά κερδίσει περισσότερο ἡ μικρή ἤ ἡ μεγάλη παραγωγή, εἶναι ζήτημα συνένωσης καί συνδυασμοῦ τῆς χρησιμοποίησης τῶν ἀποθεμάτων μας καί τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀγορᾶς, πού τήν πετυχαίνουμε μέ τή συμφωνία μέ τόν καπιταλισμό σχετικά μέ τίς ἐκχωρήσεις, καί αὐτό θά μᾶς δόσει αὔξηση τῆς ἀγροτικῆς μας παραγωγῆς. Ποιός ἀπό μᾶς θά χρησιμοποιήσει καλύτερα αὐτά τά μέσα, ἀπ' αὐτό ἐξαρτῶνται καί τά ἀποτελέσματα. Νομίζω πώς ἄν ἡ ἐργατική τάξη, ἔχοντας στά χέρια της τούς σπουδαιότερους κλάδους τῆς μεγάλης βιομηχανίας, συγκεντρώσει τήν προσοχή της στούς σπουδαιότερους ἀπ' αὐτούς, τότε θά κερδίσει περισσότερα ἀπ' ὅ,τι θά κερδίσει ἡ μικρή βιομηχανία, καί ἄς ἀναπτύσσεται αὐτή ἀναλογικά γρηγορότερα. Ἡ κατάστασή μας στήν ὑφαντουργία ἦταν ἡ ἀκόλουθη: στά τέλη τοῦ 1920 σημειωνόταν, ἀναμφισβήτητα, καλυτέρευση, μά δέν ἔφταναν τά καύσιμα· ἄν εἴχαμε ἀρκετά καύσιμα, θά βγάζαμε ὥς 800 ἑκατομμύρια πήχεις ὕφασμα καί θά εἴχαμε ὑλικά δικῆς μας παραγωγῆς γιά ἀνταλλαγή μέ ἀγροτικά προϊόντα.

Μέ τήν κρίση ὅμως σέ καύσιμα ἔχουμε τεράστια πτώση τῆς παραγωγῆς. Καί ἄν τώρα πραγματοποιεῖται ἡ ἀγορά τοῦ κάρβουνου ἀπό τό ἐξωτερικό καί παραλάβουμε ὕστερα ἀπό μιά ἤ δυό ἑβδομάδες τά πλοῖα μ' αὐτό τό φορτίο, ὁπωσδήποτε θά ἔχουμε ἤδη χάσει μερικές ἑβδομάδες ἤ ἀκόμη καί μῆνες.

Κάθε βελτίωση τῆς κατάστασης στή μεγάλη παραγωγή, ἡ δυνατότητα νά βάλουμε μπρός μερικά μεγάλα ἐργοστάσια ἑδραιώνει τόσο πολύ τή θέση τοῦ προλεταριάτου, πού δέν ὑπάρχει λόγος νά φοβόμαστε ἀκόμη καί τό ἀναπτυσσόμενο στοιχεῖο τῆς μικροαστικῆς τάξης. Δέν εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς μικροαστικῆς τάξης καί τοῦ μικροῦ κεφαλαίου πού πρέπει νά μᾶς φοβίζει. Πρέπει νά μᾶς φοβίζει τό γεγονός ὅτι ἐξακολουθεῖ

πάρα πολύ ἡ κατάσταση τῆς μεγάλης πείνας, τῆς φτώχιας, τῆς ἔλλειψης προϊόντων, μέ συνέπειά της τήν πλήρη πιά ἐξάντληση τοῦ προλεταριάτου, τήν ἀδυναμία του νά ἀντισταθεῖ στό στοιχεῖο τῶν μικροαστικῶν ταλαντεύσεων καί τῆς ἀπόγνωσης. Αὐτό εἶναι πιό φοβερό. Μέ τήν αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων, καμιά ἀνάπτυξη τῆς μικροαστικῆς τάξης δέν θά ἀποτελεῖ μεγάλο μειονέκτημα, ἐφόσον αὐτό θά συντελεῖ στήν ἀνάπτυξη τῆς μεγάλης βιομηχανίας, κι' ἐμεῖς πρέπει νά ἐνθαρύνουμε τή μικρή ἀγροτική οἰκονομία. Ὅ,τι μποροῦμε νά κάνουμε γιά τήν ἐνθάρυνσή της πρέπει νά τό κάνουμε. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ὁ φόρος εἶναι ἕνα ἀπό τά ἁπλά, ὅμως ἀναμφισβήτητα μέτρα πού θά δόσει αὐτή τήν ἐνθάρυνση καί πού πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἐγκριθεῖ. (Χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 58, 17 τοῦ Μάρτη 1921

7

ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΤΕΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ [34]

Ἡ ἐξάντληση ἀπό τή φτώχια καί τά δεινά πού συνδέονται μέ τόν ἑφτάχρονο πόλεμο καί τήν ἐρήμωση, καί ἡ ὑπερκόπωση ἀπό τή σχεδόν ὑπεράνθρωπη ἔνταση δυνάμεων πού κατέβαλλε ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας στά τελευταῖα τριάμισι χρόνια, ὀξύνθηκαν τώρα τόσο πολύ, πού ἀπαιτοῦν τή λήψη ἔκτακτων μέτρων ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία.

Γι' αὐτό, τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ ἀπαιτεῖ ἀπ' ὅλο τό Κόμμα, ἀπό ὅλα τά κομματικά καί σοβιετικά ὄργανα νά δόσουν τήν πιό μεγάλη προσοχή σ' αὐτό τό ζήτημα καί νά ἐπεξεργαστοῦν ἀμέσως σειρά μέτρων γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τήν ἀνακούφισή τους μέ κάθε θυσία ἀπό τίς συμφορές τους.

Ἐπιδοκιμάζοντας τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ καί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας γιά τή διάθεση ἑνός μέρους τοῦ χρυσοῦ ἀποθέματος γιά τήν ἀγορά εἰδῶν κατανάλωσης τῶν ἐργατῶν [35], τό συνέδριο ἀπαιτεῖ τή διεύρυνση τοῦ μέτρου αὐτοῦ καί τήν ἄμεση ἀντίστοιχη ἀλλαγή τοῦ σχεδίου μας εἰσαγωγῶν.

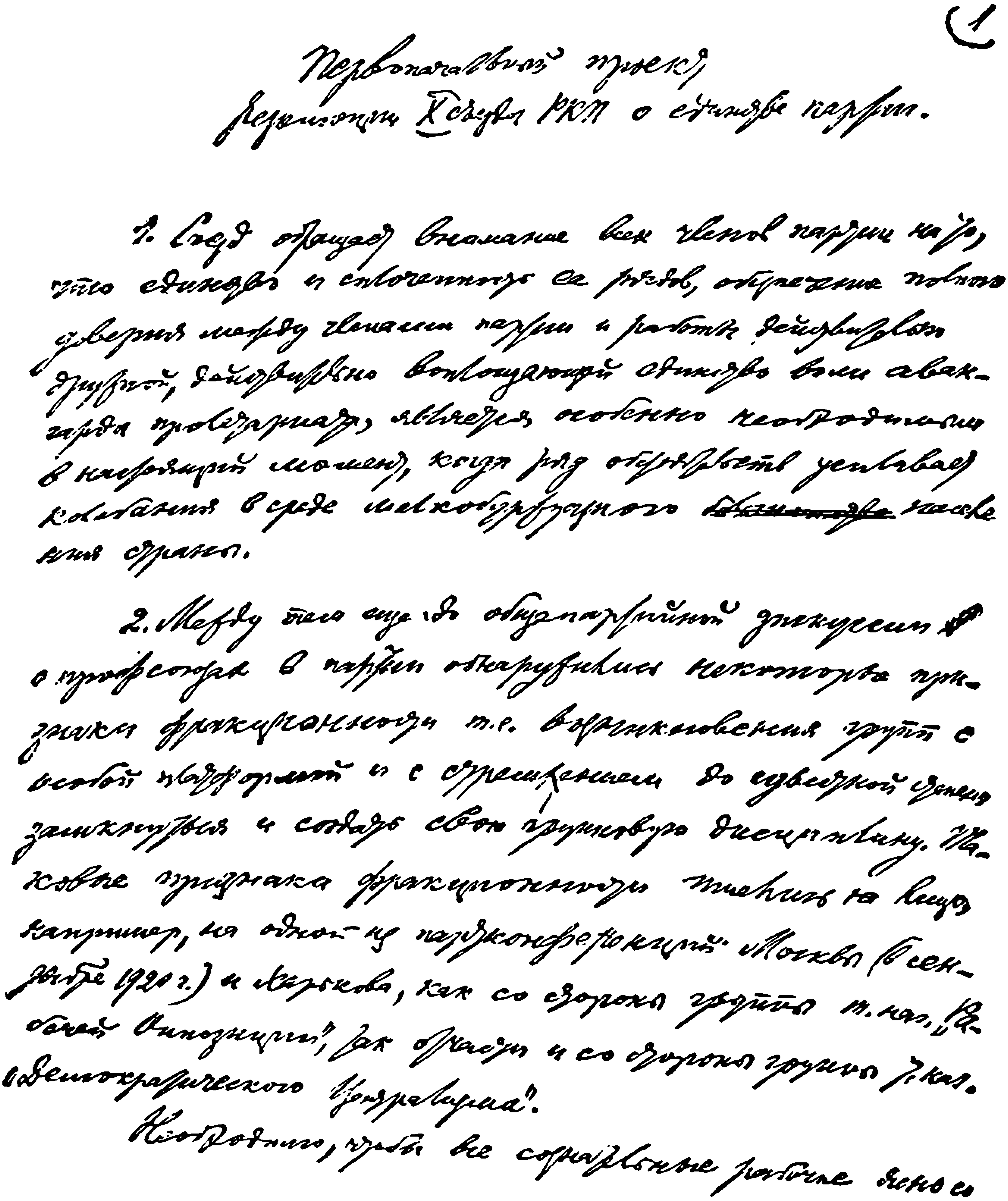
Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ νά συγκροτήσει εἰδική κεντρική ἐπιτροπή γιά τήν ἐφαρμογή ἄμεσων μέτρων καλυτέρευσης τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν, ὀργανώνοντας τήν ἐπιτροπή αὐτή ἔτσι, πού νά ἐργάζεται σέ ἄμεση σύνδεση, ἀπό τό ἕνα μέρος, μέ τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ καί τό ΠΚΣΣ, καί ἀπό τό ἄλλο μέρος, μέ τό ΣΛΕ καί τό ΣΕΑ [36] γιά τήν ταχύτερη ἐφαρμογή τῶν μέτρων πού χαράχτηκαν καί γιά τόν ἔλεγχο ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐργάτες τῆς πραγματοποίησης αὐτῶν τῶν μέτρων. Ἡ ἐπιτροπή αὐτή πρέπει νά συγκροτήσει ὑποεπιτροπές κυρίως στίς ὑπηρεσίες ἐκεῖνες πού μποροῦν καί πρέπει νά διαθέσουν ἀμέσως ἕνα μέρος τοῦ μηχανισμοῦ καί τῶν μέσων τους γιά τή λήψη μέτρων καλυτέρευσης τῆς

κατάστασης τῶν ἐργατῶν (Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ, Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Στρατιωτικῶν, ΕΚΕΑΣΛΟ [37], Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ὑγιεινῆς κτλ.). Ἡ συγκρότηση ὑποεπιτροπῶν εἶναι ἐξίσου ἀπαραίτητη στά κυβερνεῖα τῆς βασικῆς συγκέντρωσης τῶν ἐργατῶν βιομηχανίας. Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ καί στά κομματικά στελέχη τῶν ἀντίστοιχων ὑπηρεσιῶν νά ἐπεξεργαστοῦν χωρίς καθυστέρηση τόν κανονισμό αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν.

Ἔχοντας ὑπόψη τήν ὀξύτητα τῆς συμφορᾶς πού προκάλεσε στήν ἀγροτιά ἡ σιτοδεία καί πού ἐντείνεται σέ πάρα πολλές περιπτώσεις ἀπό τήν ἀποστράτευση, τό Χ συνέδριο ἀναθέτει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐφαρμόσει μέσω τοῦ ΣΛΕ καί τῆς ΠΚΕΕ παρόμοια μέ τά προαναφερόμενα μέτρα γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἀπόρων ἀγροτῶν, χωρίς νά περιοριστεῖ στήν ἐπιτροπή πού ἔχει ἤδη συγκροτήσει γι' αὐτό τό σκοπό ἡ ΠΚΕΕ.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. ΧΧ

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

1

Первоначальный проект
резолюции X съезда РКП о единстве партии.

1. Съезд обращает внимание всех членов партии на то, что единство и сплоченность ее рядов, обеспечение полного доверия между членами партии и работы действительно дружной, действительно воплощающей единство воли авангарда пролетариата, является особенно необходимым в настоящий момент, когда ряд обстоятельств усиливает колебания в среде мелкобуржуазного населения страны.

2. Между тем еще до общепартийной дискуссии о профсоюзах в партии обнаружились некоторые признаки фракционности, т.е. возникновения групп с особой платформой и с стремлением до известной степени замкнуться и создать свою групповую дисциплину. Такие признаки фракционности имелись, напр., на одной партконференции г. Москвы (ноябрь 1920 г.) и г. Харькова, как со стороны группы т. наз. „Рабочей оппозиции", так отчасти и со стороны группы т. наз. „Демократического централизма".

Необходимо, чтобы все сознательные рабочие ясно со

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Ἀρχικό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος». — Μάρτης 1921

Σμίκρυνση

8

ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ Χ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

1. Τό συνέδριο ἐφιστᾶ τήν προσοχή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος στό ὅτι ἡ ἑνότητα καί ἡ συνοχή τῶν γραμμῶν τοῦ Κόμματος, ἡ ἐξασφάλιση ἀπόλυτης ἐμπιστοσύνης ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ Κόμματος καί πραγματικά ὁμόφωνης συντροφικῆς δουλιᾶς, πού νά ἐνσαρκώνει πραγματικά τήν ἑνότητα θέλησης τῆς πρωτοπορίας τοῦ προλεταριάτου, εἶναι ἐξαιρετικά ἀναγκαία στή σημερινή στιγμή, πού μιά σειρά περιστατικά δυναμώνουν τίς ταλαντεύσεις μέσα στό μικροαστικό πληθυσμό τῆς χώρας.

2. Ὡστόσο, καί πρίν ἀκόμη τή γενική κομματική συζήτηση γιά τά συνδικάτα, παρουσιάστηκαν μέσα στό Κόμμα ὁρισμένα σημάδια φραξιονισμοῦ, ἐμφανίστηκαν δηλαδή ὁμάδες μέ ἰδιαίτερη πλατφόρμα καί μέ τήν τάση νά κλειστοῦν ὥς ἕνα βαθμό στόν ἑαυτό τους καί νά δημιουργήσουν μιά πειθαρχία τῆς ὁμάδας τους. Τέτια σημάδια φραξιονισμοῦ παρουσιάστηκαν λ.χ. σέ μιά ἀπό τίς κομματικές συνδιασκέψεις τῆς Μόσχας (τό Νοέμβρη τοῦ 1920) καί τοῦ Χαρκόβου [38] τόσο ἀπό τήν ὁμάδα τῆς λεγόμενης «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», ὅσο ἐνμέρει καί ἀπό τήν ὁμάδα τοῦ λεγόμενου «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» [39].

Πρέπει ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες νά συνειδητοποιήσουν ὅτι εἶναι ἐπιβλαβής καί ἀπαράδεκτος κάθε φραξιονισμός, πού, παρόλη ἀκόμη τήν καλή διάθεση τῶν ἐκπροσώπων ὁρισμένων ὁμάδων νά διαφυλάξουν τήν κομματική ἑνότητα στήν πράξη, ὁδηγεῖ ἀναπότρεπτα σέ ἐξασθένιση τῆς ὁμόθυμης δουλιᾶς μέσα στό Κόμμα καί δυναμώνει τίς ἐπανειλημμένες προσπάθειες τῶν ἐχθρῶν μας πού παρεισέφρησαν στό κυβερνητικό Κόμμα, νά βαθύνουν τή διαίρεση καί νά τήν ἐκμεταλλευτοῦν γιά τούς σκοπούς τῆς ἀντεπανάστασης.

Τό ὅτι οἱ ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου ἐκμεταλλεύονται κάθε παρέκκλιση ἀπό τήν αὐστηρά συνεπή κομμουνιστική γραμμή, αὐτό φάνηκε ἐντελῶς χειροπιαστά μέ τό παράδειγμα τῆς ἀνταρσίας τῆς Κρονστάνδης, ὅταν ἡ ἀστική ἀντεπανάσταση καί οἱ λευκοφρουρίτες ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου ἔδειξαν ἀμέσως πώς εἶναι ἕτοιμοι νά δεχτοῦν ἀκόμη καί συνθήματα τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος ἀρκεῖ νά ἀνατραπεῖ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου στή Ρωσία, ὅταν οἱ ἐσέροι καί γενικά ἡ ἀστική ἀντεπανάσταση χρησιμοποίησε στήν Κρονστάνδη συνθήματα γιά ἐξέγερση ἐνάντια στή Σοβιετική κυβέρνηση τῆς Ρωσίας στό ὄνομα δῆθεν τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Παρόμοια γεγονότα ἀποδείχνουν πέρα γιά πέρα ὅτι οἱ λευκοφρουρίτες προσπαθοῦν νά μεταμφιέζονται καί ξέρουν νά μεταμφιέζονται σέ κομμουνιστές, καί μάλιστα σέ πολύ ἀριστερούς κομμουνιστές. μέ μοναδικό σκοπό νά ἐξασθενίσουν καί νά ἀνατρέψουν τό προπύργιο τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Οἱ προκηρύξεις τῶν μενσεβίκων τῆς Πετρούπολης τήν παραμονή τῆς ἀνταρσίας τῆς Κρονστάνδης δείχνουν ἐπίσης πῶς χρησιμοποίησαν οἱ μενσεβίκοι τίς διαφωνίες καί μερικά ἔμβρυα φραξιονισμοῦ μέσα στό ΚΚΡ, γιά νά ὑποκινήσουν ἔμπρακτα καί νά ὑποστηρίξουν τούς στασιαστές τῆς Κρονστάνδης, τούς ἐσέρους καί τούς λευκοφρουρίτες, παρουσιάζοντας τόν ἑαυτό τους στά λόγια σάν ἐχθρούς τῶν στάσεων καί ὀπαδούς τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, μέ ἀσήμαντες τάχα τροποποιήσεις.

3. Ἡ προπαγάνδα μας στό ζήτημα αὐτό πρέπει, ἀπό τό ἕνα μέρος, νά ἐξηγεῖ λεπτομερειακά τή ζημιά καί τόν κίνδυνο τοῦ φραξιονισμοῦ ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἑνότητας τοῦ Κόμματος καί τῆς πραγματοποίησης τῆς ἑνότητας θέλησης τῆς πρωτοπορίας τοῦ προλεταριάτου, σάν βασικοῦ ὅρου ἐπιτυχίας τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, πρέπει νά ἐξηγεῖ τίς ἰδιομορφίες τῶν νεότερων μεθόδων τακτικῆς πού χρησιμοποιοῦν οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Οἱ ἐχθροί αὐτοί, ἀφοῦ πείστηκαν ὅτι ἡ ἀνοιχτή ἀντεπανάσταση κάτω ἀπό τή σημαία τῶν λευκοφρουριτῶν δέν ἔχει καμιά ἐλπίδα ἐπιτυχίας, ἐντείνουν τώρα ὅλες τίς προσπάθειές τους γιά νά ἀγκιστρωθοῦν ἀπό τίς διαφωνίες πού ὑπάρχουν μέσα στό ΚΚΡ καί νά δόσουν ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς μιά ὤθηση στήν ἀντεπανάσταση, μεταβιβάζοντας τήν ἐξουσία στήν πολιτική ἀπόχρωση πού φαινομενικά βρίσκεται πιό κοντά στήν ἀναγνώριση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ἡ προπαγάνδα πρέπει ἐπίσης νά διευκρινίζει τήν πείρα ἀπό τίς προηγούμενες ἐπαναστάσεις, ὅταν ἡ ἀντεπανάσταση ὑποστή-

ριζε τήν ἀντιπολίτευση πού βρισκόταν πιό κοντά στό πιό ἀκραῖο ἐπαναστατικό κόμμα, γιά νά κλονίσει καί νά ἀνατρέψει τήν ἐπαναστατική δικτατορία καί νά ἀνοίξει ἔτσι τό δρόμο γιά τήν παραπέρα ὁλοκληρωτική νίκη τῆς ἀντεπανάστασης, τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων.

4. Στήν πρακτική πάλη ἐνάντια στό φραξιονισμό εἶναι ἀπαραίτητο κάθε ὀργάνωση τοῦ Κόμματος νά ἐπαγρυπνεῖ αὐστηρά γιά νά μήν ἐπιτρέπει καμιά φραξιονιστική ἐνέργεια. Ἡ ἀπόλυτα ἀπαραίτητη κριτική τῶν ἐλλείψεων τοῦ Κόμματος πρέπει νά εἶναι ὀργανωμένη ἔτσι, ὥστε κάθε πρακτική πρόταση νά στέλνεται ἀμέσως μέ ὅσο τό δυνατόν πιό σαφή μορφή καί χωρίς καμιά γραφειοκρατική καθυστέρηση γιά ἐξέταση καί λύση στά καθοδηγητικά, τοπικά καί κεντρικά ὄργανα τοῦ Κόμματος. Ὅποιος κάνει κριτική πρέπει ἐκτός ἀπ' αὐτό νά παίρνει ὑπόψη του, ὅσοναφορᾶ τή μορφή τῆς κριτικῆς, τή θέση τοῦ Κόμματος πού εἶναι κυκλωμένο ἀπό ἐχθρούς, καί ὅσοναφορᾶ τό περιεχόμενο τῆς κριτικῆς, πρέπει μέ τήν ἄμεση συμμετοχή του στή δουλιά τῶν σοβιετικῶν καί τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων νά ἐπαληθεύει στήν πράξη τή διόρθωση τῶν λαθῶν τοῦ Κόμματος ἤ ὁρισμένων μελῶν του. Κάθε ἀνάλυση τῆς γενικῆς γραμμῆς τοῦ Κόμματος ἤ μελέτη τῆς πρακτικῆς του πείρας, κάθε ἔλεγχος γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεών του ἤ κάθε ἐξέταση τῶν μεθόδων γιά τή διόρθωση τῶν λαθῶν κτλ., δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση νά ὑποβάλλεται σέ προκαταρκτική συζήτηση σέ ὁμάδες πού διαμορφώνονται μέ βάση κάποια «πλατφόρμα» κτλ., ἀλλά πρέπει νά ὑποβάλλεται ἀποκλειστικά καί ἄμεσα γιά συζήτηση σέ ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος. Γιά τό σκοπό αὐτό τό συνέδριο καθορίζει νά ἐκδίδονται πιό κανονικά τό «Ντισκουσσιόννι Λιστόκ» [40] καί ειδικές συλλογές καί νά ἐπιδιώκουμε ἀκούραστα ἡ κριτική νά γίνεται πάνω στήν οὐσία τοῦ ζητήματος καί νά μή παίρνει καθόλου μορφές πού μποροῦν νά βοηθοῦν τούς ταξικούς ἐχθρούς τοῦ προλεταριάτου.

5. Καταδικάζοντας καταρχήν τήν παρέκκλιση πρός τό συνδικαλισμό καί τόν ἀναρχισμό, πού γιά τήν ἀνάλυσή της ἀφιερώνεται ειδική ἀπόφαση [41], καί ἀναθέτοντας στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐκμηδενίσει πέρα γιά πέρα κάθε φραξιονισμό, τό συνέδριο δηλώνει ταυτόχρονα ὅτι σχετικά μέ τά ζητήματα πού τράβηξαν ἰδιαίτερα τήν προσοχή μας, λογουχάρη, τῆς ὁμάδας τῆς λεγόμενης «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», γιά τό ξεκαθάρισμα τοῦ Κόμματος ἀπό τά μή προλεταριακά καί ἀσταθῆ στοιχεῖα, γιά τήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ δημοκρατι-

σμοῦ καί τῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐργατῶν κτλ., ὅλες οἱ πρακτικές προτάσεις πρέπει νά ἐξετάζονται μέ τή μεγαλύτερη προσοχή καί νά ἐλέγχονται στήν πρακτική δουλιά. Τό Κόμμα πρέπει νά ξέρει ὅτι στά ζητήματα αὐτά δέν ἐφαρμόζουμε ὅλα τά ἀναγκαῖα μέτρα, γιατί συναντᾶμε πολλά καί διάφορα ἐμπόδια, καί ὅτι, καταδικάζοντας ἀμείλικτα κάθε μή πρακτική καί φραξιονιστική ψευδοκριτική, τό Κόμμα θά συνεχίσει ἀκούραστα, δοκιμάζοντας καί νέες μεθόδους, νά παλεύει μέ ὅλα τά μέσα ἐνάντια στή γραφειοκρατία, γιά τή διεύρυνση τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τῆς πρωτοβουλίας καί γιά τήν ἀνακάλυψη, τό ξεσκέπασμα καί τό διώξιμο ὅλων τῶν παρείσακτων στό Κόμμα.

6. Γι' αὐτό, τό συνέδριο θεωρεῖ διαλυμένες καί δίνει ἐντολή νά διαλυθοῦν ἀμέσως χωρίς ἐξαίρεση οἱ ὁμάδες πού σχηματίστηκαν μέ βάση τή μιά ἤ τήν ἄλλη πλατφόρμα (ὅπως ἡ ὁμάδα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» κτλ.). Ἡ μή ἐκτέλεση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου συνεπάγεται τή χωρίς ὅρους καί ἄμεση διαγραφή ἀπό τό Κόμμα.

7. Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ αὐστηρή πειθαρχία μέσα στό Κόμμα καί σέ ὅλη τή δουλιά τῶν Σοβιέτ καί νά ἐπιτευχθεῖ ἡ μεγαλύτερη ἑνότητα, μέ τόν παραμερισμό κάθε φραξιονισμοῦ, τό συνέδριο ἐξουσιοδοτεῖ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐφαρμόζει σέ περίπτωση παραβίασης τῆς πειθαρχίας ἤ ἀναζωογόνησης τοῦ φραξιονισμοῦ, ἤ ἀνοχῆς ἀπέναντί του, ὅλα τά μέτρα τῆς κομματικῆς τιμωρίας ὥς τή διαγραφή ἀπό τό Κόμμα, καί γιά τά μέλη τῆς ΚΕ τήν ὑποβίβασή τους σέ ἀναπληρωματικά μέλη, καί ἀκόμη, σάν ἔσχατο μέτρο, τή διαγραφή τους ἀπό τό Κόμμα. Ὅρος γιά τή λήψη ἑνός τέτιου ἔσχατου μέτρου γιά τά μέλη τῆς ΚΕ, τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ καί τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου πρέπει νά εἶναι ἡ σύγκληση ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, στήν ὁποία θά καλοῦνται καί ὅλα τά ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ καί ὅλα τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου. Ἄν ἡ κοινή αὐτή συνεδρίαση τῶν πιό ὑπεύθυνων στελεχῶν τοῦ Κόμματος δεχτεῖ, μέ τά δυό τρίτα τῶν ψήφων, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ὑποβιβαστεῖ ἕνα μέλος τῆς ΚΕ σέ ἀναπληρωματικό μέλος ἤ νά διαγραφεῖ ἀπό τό Κόμμα, τό μέτρο αὐτό πρέπει νά ἐφαρμόζεται ἀμέσως [42].

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1923 στό περιοδικό «Προζέκτορ», τεῦχ. 22

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

9

ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ Χ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ ΜΑΣ

1. Τούς τελευταίους μῆνες στίς γραμμές τοῦ Κόμματος ἐκδηλώθηκε καθαρά μιά συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση, πού ἐπιβάλει νά παρθοῦν τά πιό ἀποφασιστικά μέτρα ἰδεολογικῆς πάλης, καθώς καί μέτρα γιά τό ξεκαθάρισμα καί τήν ἐξυγίανση τοῦ Κόμματος.

2. Ἡ παρέκκλιση αὐτή προκλήθηκε ἐνμέρει ἀπό τό γεγονός ὅτι στίς γραμμές τοῦ Κόμματος μπῆκαν πρώην μενσεβίκοι, καθώς καί ἐργάτες καί ἀγρότες πού δέν ἀφομοίωσαν ἀκόμη ὁλοκληρωτικά τήν κομμουνιστική κοσμοθεωρία, κυρίως ὅμως ἡ παρέκκλιση αὐτή προκλήθηκε ἀπό τήν ἐπίδραση πού ἀσκεῖ πάνω στό προλεταριάτο καί στό ΚΚΡ τό μικροαστικό στοιχεῖο, τό ὁποῖο εἶναι ἐξαιρετικά δυνατό στή χώρα μας καί ἀναπόφευκτα γεννᾶ ταλαντεύσεις πρός τόν ἀναρχισμό, ἰδιαίτερα σέ στιγμές πού ἡ κατάσταση τῶν μαζῶν χειροτέρεψε ἐξαιρετικά ἀπό τή σιτοδεία καί τίς ἐξαιρετικά καταστρεπτικές συνέπειες τοῦ πολέμου καί πού ἡ ἀποστράτευση ἑνός στρατοῦ μέ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους ρίχνει στούς δρόμους ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀγρότες καί ἐργάτες πού δέν μποροῦν νά βροῦν ἀμέσως κανονικούς πόρους καί μέσα ζωῆς.

3. Ἡ πιό ὁλοκληρωμένη θεωρητικά καί ἡ πιό καθαρά διατυπωμένη ἔκφραση αὐτῆς τῆς παρέκκλισης (*παραλλαγή:* μιά ἀπό τίς πιό ὁλοκληρωμένες κτλ. ἐκδηλώσεις αὐτῆς τῆς παρέκκλισης) εἶναι οἱ θέσεις καί τά ἄλλα γραπτά τῆς ὁμάδας τῆς λεγόμενης «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης». Ἀρκετά ἐνδεικτική εἶναι, λογουχάρη, ἡ παρακάτω θέση της: «Ἡ ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἀνήκει στό πανρωσικό συνέδριο τῶν παρα-

γωγῶν, πού ἑνώνονται σέ ἐπαγγελματικές καί παραγωγικές ἑνώσεις, οἱ ὁποῖες ἐκλέγουν τό κεντρικό ὄργανο πού διευθύνει ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία τῆς Δημοκρατίας».

Οἱ ἰδέες πού ἀποτελοῦν τή βάση αὐτῆς καί ἄλλων παρόμοιων διακηρύξεων εἶναι ριζικά λαθεμένες ἀπό θεωρητική ἄποψη, γιατί σημαίνουν πλήρη ρήξη μέ τό μαρξισμό καί τόν κομμουνισμό, καθώς καί μέ τά συμπεράσματα ἀπό τήν πρακτική πείρα ὅλων τῶν μισοπρολεταριακῶν ἐπαναστάσεων καί τῆς σημερινῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Πρῶτο, ἡ ἔννοια «παραγωγός» περιλαμβάνει τόν προλετάριο μαζί μέ τόν μισοπρολετάριο καί τόν μικρό ἐμπορευματοπαραγωγό, κι' ἔτσι ἀπομακρύνεται θεμελιακά ἀπό τήν κύρια ἔννοια τῆς ταξικῆς πάλης καί ἀπό τή βασική ἀπαίτηση νά γίνεται αὐστηρή διάκριση ἀνάμεσα στίς τάξεις.

Δεύτερο, τό νά στηρίζεις τήν πολιτική σου πάνω στίς ἐξωκομματικές μάζες ἤ νά ἐρωτοτροπεῖς μαζί τους, πράγμα πού βρίσκει τήν ἔκφρασή του στήν παραπάνω θέση, ἀποτελεῖ ὄχι λιγότερο ριζική ἀπομάκρυνση ἀπό τό μαρξισμό.

Ὁ μαρξισμός διδάσκει — καί ἡ διδασκαλία αὐτή ὄχι μόνο ἔχει ἐπιβεβαιωθεῖ ἐπίσημα ἀπό ὅλη τήν Κομμουνιστική Διεθνή στίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙ (1920) συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τό ρόλο τοῦ πολιτικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά ἔχει ἐπιβεβαιωθεῖ καί πρακτικά ἀπό τήν ἐπανάστασή μας — ὅτι μόνο τό πολιτικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, δηλαδή τό Κομμουνιστικό κόμμα εἶναι σέ θέση νά συνενώσει, νά διαπαιδαγωγήσει καί νά ὀργανώσει τήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου καί ὅλης τῆς ἐργαζόμενης μάζας, πρωτοπορία πού εἶναι μόνη ἱκανή νά ἀντιταχθεῖ στίς ἀναπόφευκτες μικροαστικές ταλαντεύσεις αὐτῆς τῆς μάζας, στίς ἀναπόφευκτες παραδόσεις καί ὑποτροπές τῆς ἐπαγγελματικῆς στενότητας ἤ τῶν ἐπαγγελματικῶν προλήψεων μέσα στό προλεταριάτο καί νά καθοδηγήσει τή δράση ὅλου τοῦ προλεταριάτου στό σύνολό της, δηλαδή νά τό καθοδηγεῖ πολιτικά καί μέσω τοῦ προλεταριάτου νά καθοδηγεῖ ὅλες τίς ἐργαζόμενες μάζες. Χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου.

Ἡ μή σωστή κατανόηση τοῦ ρόλου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στίς σχέσεις του μέ τό ἐξωκομματικό προλεταριάτο κι' ἔπειτα στίς σχέσεις τοῦ πρώτου καί τοῦ δεύτερου παράγοντα μέ ὅλη τή μάζα τῶν ἐργαζομένων ἀποτελεῖ ριζική θεωρητική ἀπομάκρυνση ἀπό τόν κομμουνισμό καί παρέκκλιση πρός τό συνδικα-

λισμό καί τόν ἀναρχισμό· ἡ παρέκκλιση αὐτή διαποτίζει ὅλες τίς ἀντιλήψεις τῆς ὁμάδας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης».

4. Τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ δηλώνει ὅτι θεωρεῖ ἐπίσης ριζικά λαθεμένες ὅλες τίς ἀπόπειρες τῆς παραπάνω ὁμάδας καί τῶν ἄλλων προσώπων νά ὑπερασπίσουν τίς ἐσφαλμένες τους ἀντιλήψεις, ἐπικαλούμενοι τό ἄρθρο 5 τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΡ, πού εἶναι ἀφιερωμένο στό ρόλο τῶν συνδικάτων. Τό ἄρθρο αὐτό λέει ὅτι «τά συνδικάτα πρέπει νά φτάσουν στό σημεῖο νά συγκεντρώσουν οὐσιαστικά στά χέρια τους ὅλη τή διεύθυνση ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, σάν ἑνιαίου οἰκονομικοῦ συνόλου» καί ὅτι «μέ τόν τρόπο αὐτό ἐξασφαλίζουν τήν ἀδιάρηκτη σύνδεση ἀνάμεσα στήν κεντρική διοίκηση τοῦ κράτους, τή λαϊκή οἰκονομία καί τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων», «προσελκύοντας» αὐτές τίς μάζες «στήν ἄμεση δουλιά γιά τή διαχείριση τῆς οἰκονομίας».

Προκαταρκτικός ὅρος γιά μιά τέτια κατάσταση ὅπου «πρέπει νά φτάσουν» τά συνδικάτα, λέει στό ἴδιο ἄρθρο τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ, εἶναι τό προτσές τῆς «ὅλο καί μεγαλύτερης ἀπελευθέρωσης τῶν συνδικάτων ἀπό τή συντεχνιακή στενότητά τους» καί τῆς ἔνταξης στίς γραμμές τους τῆς πλειοψηφίας, καί «σιγά-σιγά καί ὅλων χωρίς ἐξαίρεση» τῶν ἐργαζομένων.

Τέλος, στό ἴδιο ἄρθρο τό πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ τονίζει ὅτι τά συνδικάτα «συμμετέχουν ἤδη, σύμφωνα μέ τούς νόμους τῆς ΣΟΣΔΡ καί τήν πρακτική πού ἐπικράτησε, σέ ὅλα τά τοπικά καί τά κεντρικά ὄργανα διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας».

Οἱ συνδικαλιστές καί οἱ ἀναρχικοί, ἀντί νά μελετήσουν αὐτήν ἀκριβῶς τήν πρακτική πείρα τῆς συμμετοχῆς στή διεύθυνση, ἀντί νά ἀναπτύξουν παραπέρα αὐτή τήν πείρα σέ αὐστηρή ἀντιστοιχία μέ τίς ἐπιτυχίες πού πραγματοποιήθηκαν καί τά λάθη πού διορθώθηκαν, ρίχνουν σάν ἄμεσο σύνθημα «τά συνέδρια ἤ τό συνέδριο τῶν παραγωγῶν», «πού θά ἐκλέγουν» τά ὄργανα διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας. Κι' ἔτσι ὁ καθοδηγητικός, ὁ διαπαιδαγωγικός καί ὀργανωτικός ρόλος τοῦ Κόμματος σέ σχέση μέ τά συνδικάτα τοῦ προλεταριάτου, καί τοῦ τελευταίου αὐτοῦ σέ σχέση μέ τίς μισομικροαστικές καί ἄμεσα μικροαστικές μάζες τῶν ἐργαζομένων, παρακάμπτεται καί παραμερίζεται τελείως καί ἀντί τῆς συνέχισης καί τῆς διόρθωσης τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς, πού ἄρχισε ἤδη ἡ Σοβιετική ἐξουσία γιά τή δημιουργία νέων μορφῶν οἰκονομίας, ἔχουμε μιά μικροαστική-ἀναρχική καταστροφή αὐτοῦ τοῦ ἔργου, πού

δέν μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει στό θρίαμβο τῆς ἀστικῆς ἀντεπανάστασης.

5. Τό συνέδριο τοῦ ΚΚΡ θεωρεῖ τίς ἰδέες τῆς ὁμάδας αὐτῆς καί τῶν ἄλλων ὁμάδων καί προσώπων ὄχι μόνο θεωρητικό λάθος καί ριζικά λαθεμένη στάση ἀπέναντι στήν πρακτική πείρα τῆς οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης πού ἄρχισε ἡ Σοβιετική ἐξουσία, ἀλλά καί τεράστιο πολιτικό λάθος καί ἄμεσο πολιτικό κίνδυνο γιά τήν ἴδια τήν ὕπαρξη τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Σέ μιά χώρα σάν τή Ρωσία, ἡ τεράστια ὑπεροχή τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου καί οἱ ἀναπόφευκτες λόγω τοῦ πολέμου καταστροφές, ἡ ἐξαθλίωση, οἱ ἐπιδημίες καί σιτοδεῖες, ἡ μεγάλη ἐπιδείνωση τῆς φτώχιας καί τῆς λαϊκῆς δυστυχίας γεννοῦν ἐξαιρετικά ἀπότομες ἐκδηλώσεις ταλαντεύσεων στίς διαθέσεις τῆς μικροαστικῆς καί μισοπρολεταριακῆς μάζας. Οἱ ταλαντεύσεις αὐτές τείνουν πότε πρός τό δυνάμωμα τῆς συμμαχίας αὐτῶν τῶν μαζῶν μέ τό προλεταριάτο, πότε πρός τήν παλινόρθωση τῆς ἀστικῆς τάξης, καί ὅλη ἡ πείρα ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 18ου, τοῦ 19ου καί τοῦ 20οῦ αἰώνα, δείχνει μέ ἀναμφισβήτητη σαφήνεια καί πειστικότητα ὅτι, μέ τήν παραμικρότερη ἐξασθένιση τῆς ἑνότητας, τῆς δύναμης καί τῆς ἐπιροῆς τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας τοῦ προλεταριάτου, οἱ ταλαντεύσεις αὐτές δέν μποροῦν νά καταλήξουν σέ τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τήν παλινόρθωση (ἐπαναφορά) τῆς ἐξουσίας καί τῆς ἰδιοκτησίας τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων.

Γι' αὐτό οἱ ἀπόψεις τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί τῶν παρόμοιών της στοιχείων ὄχι μόνο εἶναι θεωρητικά ἐσφαλμένες, ἀλλά καί στήν πράξη ἀποτελοῦν ἐκδήλωση τῶν μικροαστικῶν καί ἀναρχικῶν ταλαντεύσεων, ἐξασθενοῦν στήν πράξη τή συνεπή καθοδηγητική γραμμή τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί βοηθοῦν στήν πράξη τούς ταξικούς ἐχθρούς τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

6. Μέ βάση ὅλα αὐτά τό συνέδριο τοῦ ΚΚΡ καταδικάζει κατηγορηματικά τίς παραπάνω ἰδέες πού ἐκφράζουν τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση καί θεωρεῖ ἀπαραίτητο:

πρῶτο, νά διεξαχθεῖ μιά συνεχής καί συστηματική ἰδεολογική πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς ἰδέες·

δεύτερο, τό συνέδριο θεωρεῖ τήν προπαγάνδιση αὐτῶν τῶν ἰδεῶν ἀσυμβίβαστη μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ ΚΚΡ.

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος νά ἐφαρμόσει μέ τόν πιό αὐστηρό τρόπο αὐτές τίς ἀποφάσεις καί ταυτόχρονα τονίζει ὅτι σέ ειδικές ἐκδόσεις, συλλογές κτλ. μπορεῖ καί πρέπει νά παραχωρηθεῖ θέση γιά μιά πιό λεπτομερειακή ἀνταλλαγή γνωμῶν ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ Κόμματος πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα πού ἀναφέραμε.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1923
στή Συλλογή ἔργων τοῦ Ν. Λένιν
(Β. Οὐλιάνοφ), τόμ. XVIII, μέρ. I

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

10

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΟΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ [43]

Σύντροφοι, νομίζω πώς δέν θά παραστεῖ ἀνάγκη νά πῶ πολλά σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα, ἀφοῦ ὁλόκληρο τό συνέδριό μας σέ ὅλα τά ζητήματα ἔχει ἤδη ἀσχοληθεῖ μέ τά θέματα, γιά τά ὁποῖα πρέπει τώρα νά μιλήσουμε ἐπίσημα ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, συνεπῶς ἐξονόματος ὅλου τοῦ Κόμματος. Ὁσοναφορᾶ τήν ἀπόφαση «γιά τήν ἑνότητα» *, αὐτή σέ σημαντικό της μέρος περιέχει τό χαρακτηρισμό τῆς πολιτικῆς κατάστασης. Ὅλοι σας, βέβαια, διαβάσατε τό τυπωμένο κείμενο τῆς ἀπόφασης αὐτῆς πού ἔχει διανεμηθεῖ. Δέν πρόκειται νά δημοσιευτεῖ τό ἕβδομο σημεῖο πού καθιερώνει ἕνα ἔκτακτο μέτρο — τό δικαίωμα τῆς διαγραφῆς ἀπό τήν ΚΕ μέ τόν ὅρο ὅτι ὑπάρχει πλειοψηφία τῶν δυό τρίτων τῆς κοινῆς συνεδρίασης τῶν μελῶν τῆς ΚΕ, τῶν ἀναπληρωματικῶν μελῶν καί τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου. Σέ ἐπιμέρους συσκέψεις, ὅπου εἶπαν τή γνώμη τους ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, τό μέτρο αὐτό συζητήθηκε ἐπανειλημμένα. Ἄς ἐλπίσουμε, σύντροφοι, ὅτι δέν θά χρειαστεῖ νά ἐφαρμόσουμε αὐτό τό σημεῖο, ὡστόσο μέσα στή νέα κατάσταση, ὅταν βρισκόμαστε μπροστά σέ μιά νέα, ἀρκετά ἀπότομη στροφή καί θέλουμε νά ἐξαλείψουμε τά ἴχνη τῆς ἀπομόνωσης, τό σημεῖο αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο.

Περνῶ στήν ἀπόφαση γιά τίς συνδικαλιστικές καί ἀναρχικές παρεκκλίσεις. Ἐδῶ πρόκειται γιά τό ζήτημα πού ἔθιξε τό τέταρτο σημεῖο τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου. Τήν οὐσία ὅλης τῆς ἀπόφασης ἀποτελεῖ ὁ καθορισμός τῆς στάσης μας ἀπέναντι σέ μερικά ρεύματα ἤ σέ παρεκκλίσεις τῆς σκέψης. Μέ τό νά λέμε «παρεκκλίσεις», ὑπογραμμίζουμε ὅτι δέν βλέπουμε ἀκόμη ἐδῶ

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 89-92. *Ἡ Σύντ.*

τίποτε τό όριστικά διαμορφωμένο, τίποτε τό άπόλυτο καί πέρα γιά πέρα άποκρυσταλλωμένο, άλλά μόνο τήν άρχή μιᾶς τέτιας πολιτικῆς κατεύθυνσης, πού δέν μπορεῖ νά μένει χωρίς άξιολόγηση άπομέρους τοῦ Κόμματος. Στό τρίτο σημεῖο τῆς άπόφασης γιά τή συνδικαλιστική καί άναρχική παρέκκλιση, άπόφαση πού άσφαλῶς τήν ἔχετε όλοι σας, ύπάρχει προφανῶς ἕνα τυπογραφικό λάθος (όπως δείχνουν οί παρατηρήσεις, τό λάθος αὐτό προσέχτηκε). Πρέπει νά διαβαστεῖ: «ἐνδεικτική εἶναι, λογουχάρη, ή παρακάτω θέση της», δηλαδή τῆς «ἐργατικῆς άντιπολίτευσης»: «Ἡ όργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας άνήκει στό πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν, πού ἑνώνονται σέ παραγωγικά ἐπαγγελματικά σωματεῖα, τά όποῖα ἐκλέγουν τό κεντρικό όργανο πού διευθύνει όλη τή λαϊκή οἰκονομία τῆς Δημοκρατίας» *. Ἔχουμε ἐπανειλημμένα ἤδη μιλήσει στό συνέδριο γι' αὐτό τό σημεῖο, τόσο στίς ἐπιμέρους συσκέψεις, όσο καί στίς άνοιχτές κοινές συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου. Νομίζω πώς τό ἔχουμε πιά ξεκαθαρίσει ότι δέν ἐπιτρέπεται σέ καμιά περίπτωση νά ύπερασπίζει κανείς τό σημεῖο αὐτό, ἐπικαλούμενος τό γεγονός ότι ό Ἔνγκελς ἔχει γράψει μιά σκέψη γιά τή συνένωση τῶν παραγωγῶν, γιατί εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρο, καί μιά ἐπισταμένη ἐξέταση τοῦ άντίστοιχου σημείου διαπιστώνει ότι ό Ἔνγκελς μιλάει γιά κομμουνιστική κοινωνία, όπου δέν θά ύπάρχουν τάξεις. Αὐτό εἶναι άναμφισβήτητο γιά όλους μας. Ὅταν στήν κοινωνία δέν θά ύπάρχουν τάξεις, τότε στήν κοινωνία θά μείνουν μόνο παραγωγοί-δουλευτές, δέν θά ύπάρχουν ἐργάτες καί άγρότες. Καί ξέρουμε πολύ καλά άπό όλα τά ἔργα τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, ότι αὐτοί ξεχωρίζουν μέ τόν πιό άκριβή τρόπο τήν περίοδο πού ύπάρχουν άκόμη τάξεις άπό τήν περίοδο πού αὐτές δέν θά ύπάρχουν πιά. Ὁ Μάρξ καί ό Ἔνγκελς περιγελοῦσαν άμείλικτα τίς σκέψεις, τούς λόγους καί τίς ύποθέσεις γιά ἐξαφάνιση τῶν τάξεων πρίν άπό τόν κομμουνισμό καί ἔλεγαν πώς μόνο ό κομμουνισμός εἶναι ἐξάλειψη τῶν τάξεων [44].

Φτάσαμε σέ μιά κατάσταση πού πρῶτοι ἐμεῖς βάλαμε πρακτικά τό ζήτημα αὐτῆς τῆς ἐξάλειψης τῶν τάξεων, καί σέ μιά άγροτική χώρα μείναμε τώρα μέ δυό βασικές τάξεις — τήν ἐργατική τάξη καί τήν άγροτική. Πλάι σ' αὐτές ἔμειναν ολόκληρες ομάδες άπό ύπολείμματα καί ἐπιβιώσεις τοῦ καπιταλισμοῦ.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 93-94. *Ἡ Σύντ.*

Τό πρόγραμμά μας λέει συγκεκριμένα ὅτι κάνουμε τά πρῶτα βήματα, ὅτι θά ἔχουμε πολλά μεταβατικά σκαλοπάτια. Ὅμως στήν πρακτική τῆς σοβιετικῆς μας δουλιᾶς καί σέ ὅλη τήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης, συνεχῶς καί ἐπανειλημμένα εἴδαμε μέ τόν πιό ἔκδηλο τρόπο ὅτι εἶναι λάθος νά δίνονται τέτιοι θεωρητικοί ὁρισμοί, σάν αὐτούς πού δίνει στήν περίπτωση αὐτή ἡ ἀντιπολίτευση. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι στή χώρα μας ἔμειναν τάξεις καί θά μένουν γιά πολύ καιρό, ὅτι σέ μιά χώρα ὅπου ὑπερέχει ὁ ἀγροτικός πληθυσμός οἱ τάξεις αὐτές θά μένουν ἀναπόφευκτα γιά πολύ καιρό, πολλά χρόνια. Τό ἐλάχιστο χρονικό διάστημα πού στή διάρκειά του θά μποροῦσε νά ὀργανωθεῖ μιά μεγάλη βιομηχανία, ἔτσι πού νά δημιουργήσει ἀποθέματα γιά τήν ὑπόταξη σ' αὐτή τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ὑπολογίζεται σέ δέκα χρόνια. Αὐτό τό χρονικό διάστημα εἶναι ἐλάχιστο στήν περίπτωση πού οἱ τεχνικές συνθῆκες εἶναι πρωτάκουστα εὐνοϊκές. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ὅτι βρισκόμαστε σέ πρωτάκουστα δυσμενεῖς συνθῆκες. Ἔχουμε σχέδιο οἰκοδόμησης τῆς Ρωσίας πάνω στίς βάσεις τῆς σύγχρονης μεγάλης βιομηχανίας — εἶναι τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ, πού τό ἐπεξεργάστηκαν ἐπιστημονικές δυνάμεις. Σ' αὐτό προβλέπεται σάν ἐλάχιστο χρονικό διάστημα τά δέκα χρόνια, μέ τή βασική προϋπόθεση ὅτι οἱ συνθῆκες θά πλησιάζουν κάπως τίς κανονικές. Ξέρουμε ὅμως πολύ καλά ὅτι δέν ἔχουμε τέτιες συνθῆκες. Ἑπομένως τά δέκα χρόνια γιά μᾶς εἶναι πολύ σύντομη προθεσμία — αὐτό δέν θέλει κάν συζήτηση. Μπήκαμε στήν καρδιά τοῦ ζητήματος: μπορεῖ νά ὑπάρξει μιά τέτια κατάσταση, ὅπου παραμένουν τάξεις ἐχθρικές πρός τό προλεταριάτο, γι' αὐτό καί δέν μποροῦμε σήμερα νά δημιουργήσουμε πρακτικά αὐτό πού λέει ὁ Ἔνγκελς. Θά ὑπάρχει δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἔπειτα θά γίνει ἀταξική κοινωνία.

Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς πάλευαν ἀμείλικτα ἐνάντια στούς ἀνθρώπους πού ξεχνοῦσαν τή διαφορά ἀνάμεσα στίς τάξεις, πού μιλοῦσαν γιά παραγωγούς, γιά λαό ἤ γιά ἐργαζόμενους γενικά. Ὅποιος ξέρει λίγο-πολύ τά ἔργα τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, δέν μπορεῖ νά ξεχνᾶ ὅτι μέσα σέ ὅλα αὐτά τά ἔργα περιγελοῦνται ὅσοι μιλοῦν γιά παραγωγούς, γιά λαό, γιά ἐργαζόμενους γενικά. Δέν ὑπάρχουν ἐργαζόμενοι γενικά ἤ δουλευτάδες γενικά, ἀλλά ὑπάρχει εἴτε ὁ μικρονοικοκύρης κάτοχος μέσων παραγωγῆς, πού ὅλη ἡ ψυχολογία του καί ὅλες οἱ συνήθειές του στή ζωή εἶναι καπιταλιστικές — καί πού δέν

μποροῦν νά εἶναι διαφορετικές — εἴτε ὁ μισθωτός ἐργάτης μέ ὁλότελα διαφορετική ψυχολογία, ὁ μισθωτός ἐργάτης τῆς μεγάλης βιομηχανίας, πού βρίσκεται σέ ἀνταγωνισμό, σέ ἀντίθεση, σέ πάλη ἐνάντια στούς καπιταλιστές.

Ἄν φτάσαμε στό ζήτημα αὐτό ὕστερα ἀπό τρία χρόνια πάλης μας, ἀφοῦ δοκιμάσαμε τήν ἐφαρμογή τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τοῦ προλεταριάτου, ὅταν ξέρουμε τί τεράστιες δυσκολίες ὑπάρχουν στίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις, ὅταν αὐτές ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν, ὅταν τά ὑπολείμματα τῆς ἀστικῆς τάξης παρατηροῦνται ἀκόμη σέ ὅλες τίς ρωγμές τῆς ζωῆς μας, μέσα στά σοβιετικά ἱδρύματα, στίς συνθῆκες αὐτές ἡ ἐμφάνιση σέ μᾶς πλατφόρμας μέ τίς θέσεις πού σᾶς διάβασα, ἀποτελεῖ μιά ξεκάθαρη καί χειροπιαστή συνδικαλιστική-ἀναρχική παρέκκλιση. Τά λόγια αὐτά δέν εἶναι ὑπερβολές, εἶναι καλοζυγισμένα. Ἡ παρέκκλιση δέν εἶναι ἀκόμη ἕτοιμο ρεῦμα. Παρέκκλιση εἶναι αὐτό πού μπορεῖ νά διορθωθεῖ. Οἱ ἄνθρωποι ξεστράτισαν λιγάκι ἤ ἀρχίζουν νά ξεστρατίζουν, ὅμως αὐτό μπορεῖ ἀκόμη νά διορθωθεῖ. Κατά τή γνώμη μου, αὐτό ἀκριβῶς ἐκφράζει ἡ ρωσική λέξη «οὐκλόν» *. Αὐτό ὑπογραμμίζει ὅτι ἐδῶ δέν ὑπάρχει ἀκόμη κάτι τό οριστικό, ὅτι τό πράγμα διορθώνεται εὔκολα, αὐτό σημαίνει ἐπιθυμία νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή καί νά βάλουμε τό ζήτημα ὁλόπλευρα καί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Ἄν κάποιος βρεῖ ρωσική λέξη πού νά ἐκφράζει καλύτερα αὐτό τό συλλογισμό, ὁρίστε. Ἐλπίζω ὅτι δέν θά λογομαχήσουμε γιά λέξεις, ἀλλά θά ἐξετάσουμε στήν οὐσία τή λέξη αὐτή, σάν βασική, γιά νά μήν τρέχουμε πίσω ἀπό τό σωρό παρόμοιων ἀκριβῶς ἰδεῶν, πού στήν ὁμάδα «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ὑπάρχουν πάρα πολλές. Θά ἀφήσω νά τό ἐξετάσουν αὐτό οἱ λόγιοί μας, καθώς καί οἱ καθοδηγητές αὐτοῦ τοῦ ρεύματος, γιατί στό τέλος τῆς ἀπόφασης λέμε ἐσκεμμένα ὅτι μποροῦμε καί πρέπει νά παραχωρήσουμε σέ ειδικές ἐκδόσεις καί συλλογές θέση γιά πιό ἐπισταμένη ἀνταλλαγή γνωμῶν τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα πού ἀναφέρθηκαν. Σήμερα οἱ συνθῆκες δέν μᾶς ἐπιτρέπουν νά ἀναβάλουμε τό ζήτημα αὐτό. Εἴμαστε Κόμμα πού παλεύει μέσα σέ συνθῆκες ὀξυμένων δυσκολιῶν. Πρέπει νά ποῦμε στόν ἑαυτό μας: γιά νά εἶναι ἡ ἑνότητα στέρεη, πρέπει νά καταδικαστεῖ ἡ συγκεκριμένη παρέκκλιση. Ἐφόσον αὐτή σημειώθηκε, πρέπει νά τή βγά-

* — *παρέκκλιση. Σημ. μετ.*

λουμε στήν ἐπιφάνεια καί νά τήν ἐξετάσουμε. Ἂν ὅμως χρειάζεται ἐπισταμένη συζήτηση — ὁρίστε, θά βρεθοῦν ἀνάμεσά μας ἄνθρωποι πού θά παραθέσουν διεξοδικά ὅλη τή σχετική φιλολογία, κι' ἄν χρειάζεται καί πρέπει, θά θέσουμε τό ζήτημα αὐτό καί σέ διεθνή κλίμακα, γιατί ἀκούσαμε τώρα στήν εἰσήγηση τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, καί ξέρετε ὅλοι σας ὅτι ὑπάρχει ὁρισμένη ἀριστερίστικη παρέκκλιση στίς γραμμές τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἡ παραπάνω παρέκκλιση εἶναι ἡ ἴδια μέ τήν ἀναρχική παρέκκλιση στό Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα Γερμανίας, πού ἡ πάλη ἐνάντιά της ἐκδηλώθηκε ξεκάθαρα στό προηγούμενο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς [45]. Οἱ λέξεις πού χρησιμοποιήθηκαν ἐκεῖ γιά τήν ἐκτίμησή της ἦταν συχνά πιό ἔντονες ἀπό τή λέξη «παρέκκλιση». Ξέρετε ὅτι αὐτό εἶναι ἕνα ζήτημα διεθνές. Γι' αὐτό δέν θά ἦταν σωστό νά τό τελειώσουμε ἔτσι: μή συζητᾶτε ἄλλο, καί ἄς μπεῖ πιά τέρμα. Ὅμως ἄλλο εἶναι ἡ θεωρητική συζήτηση καί ἄλλο ἡ πολιτική γραμμή τοῦ Κόμματος, ἡ πολιτική πάλη. Δέν εἴμαστε λέσχη συζητήσεων. Φυσικά, μποροῦμε νά ἐκδίδουμε καί θά ἐκδίδουμε συλλογές, εἰδικά ἔντυπα, ὅμως πρέπει πρίν ἀπόλα νά παλέψουμε μέσα στίς πιό δύσκολες συνθῆκες καί γι' αὐτό πρέπει νά συσπειρωθοῦμε. Ἂν κατά τήν πολιτική συζήτηση καί τήν πολιτική πάλη θά ἀνακατευτοῦν προτάσεις, σάν τήν πρόταση ὀργάνωσης «πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν παραγωγῶν», τότε δέν θά μπορέσουμε νά τραβήξουμε μέ σύμπνοια καί ἑνότητα· αὐτή δέν εἶναι ἡ πολιτική πού καθορίσαμε γιά μερικά χρόνια. Εἶναι ἡ πολιτική πού θά ματαίωνε τή μονιασμένη δουλιά τοῦ Κόμματος, καί ἡ πολιτική αὐτή δέν εἶναι μόνο θεωρητικά λαθεμένη, εἶναι λαθεμένη καί ἐπειδή καθορίζει λαθεμένα τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις, — δηλ. τό θεμελιῶδες καί βασικό, πού χωρίς αὐτό δέν ὑπάρχει μαρξισμός καί πού σχετική μ' αὐτό εἶναι ἡ ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς [46]. Τώρα ἡ στιγμή εἶναι τέτια πού τό ἐξωκομματικό στοιχεῖο παρασύρεται ἀπό τίς μικροαστικές ταλαντεύσεις, οἱ ὁποῖες εἶναι ἀναπόφευκτες στή σημερινή οἰκονομική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Πρέπει νά θυμόμαστε τό γεγονός ὅτι ὁ ἐσωτερικός κίνδυνος εἶναι ἀπό ὁρισμένη ἄποψη μεγαλύτερος ἀπό τόν κίνδυνο τοῦ Ντενίκιν καί τοῦ Γιουντένιτς, καί πρέπει νά δείξουμε ὄχι μόνο τυπική ἑνότητα, ἀλλά ἑνότητα πού προχωρεῖ πολύ βαθύτερα. Γιά τή δημιουργία μιᾶς τέτιας ἑνότητας δέν μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς μιά παρόμοια ἀπόφαση.

Ἔπειτα, θεωρῶ πολύ σπουδαία τήν τέταρτη παράγραφο αὐτῆς τῆς ἀπόφασης πού δίνει ἑρμηνεία στό πρόγραμμά μας, μιά ἑρμηνεία αὐθεντική, δηλαδή ἑρμηνεία πού προέρχεται ἀπό τόν συντάκτη. Συντάκτης τοῦ προγράμματος εἶναι τό συνέδριο καί γιά τό λόγο αὐτό τό συνέδριο πρέπει νά δόσει τήν ἑρμηνεία, γιά νά βάλει τέρμα στίς ταλαντεύσεις ἤ καί στό παιγνίδι πού γίνεται κάποτε σέ βάρος τοῦ προγράμματός μας: λές καί τό πρόγραμμα λέει γιά τά συνδικάτα τά ἴδια ἀκριβῶς πού θά ἐπιθυμοῦσαν μερικοί νά δοῦν σ' αὐτό. Ἀκούσατε ἀπό τό βῆμα αὐτό τήν κριτική πού ἔκανε ὁ σ. Ριαζάνοφ στό πρόγραμμα — ἄς εὐχαριστήσουμε τόν συντάκτη αὐτῆς τῆς κριτικῆς γιά τίς θεωρητικές ἔρευνές του! Ἀκούσατε τήν κριτική πού ἔκανε ὁ σ. Σλιάπνικοφ. Δέν ἐπιτρέπεται νά παρασιωπήσουμε αὐτά τά πράγματα. Μοῦ φαίνεται πώς ἐδῶ, σ' αὐτή τήν ἀπόφαση ἔχουμε ἐκεῖνο πού μᾶς χρειάζεται τώρα. Ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου πού ἐπικυρώνει τό πρόγραμμα καί πού εἶναι τό ἀνώτατο ὄργανο τοῦ Κόμματος πρέπει νά εἰπωθεῖ: ὁρίστε πῶς ἐννοοῦμε αὐτό τό πρόγραμμα. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι μ' αὐτό δέν κόβονται οἱ θεωρητικές συζητήσεις. Μποροῦν νά ὑποβάλλονται προτάσεις γιά ἀλλαγές τοῦ προγράμματος, σχετικά μ' αὐτό δέν μπαίνει καμιά ἀπαγόρευση. Δέν θεωροῦμε τό πρόγραμμα τόσο ὑπέροχο, πού νά μήν ὑπάρχει τί νά ἀλλάξεις σ' αὐτό, τώρα ὅμως δέν ἔχουμε ἐπίσημες προτάσεις, δέν ἀφιερώσαμε χρόνο γιά τή μελέτη αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Διαβάζοντας προσεκτικά τό πρόγραμμα, βρίσκουμε σ' αὐτό τό ἑξῆς: «τά συνδικάτα πρέπει νά φτάσουν στήν ἔμπρακτη συγκέντρωση κτλ.», «πρέπει νά φτάσουν στήν ἔμπρακτη συγκέντρωση» — αὐτό πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ. Καί πιό πάνω διαβάζουμε: «σύμφωνα μέ τό νόμο τά συνδικάτα συμμετέχουν σέ ὅλα τά τοπικά καί κεντρικά ὄργανα διεύθυνσης τῆς παραγωγῆς». Ξέρουμε ὅτι ἡ καπιταλιστική παραγωγή οἰκοδομοῦνταν ἐπί δεκαετίες μέ τή βοήθεια ὅλων τῶν προηγμένων χωρῶν τοῦ κόσμου. Μήπως ἀρχίζουμε νά παιδιαρίζουμε γιά νά νομίζουμε ὅτι τή στιγμή τῆς μεγαλύτερης ἀνέχειας καί ἐξαθλίωσης, σέ μιά χώρα ὅπου οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦν τή μειοψηφία, σέ μιά χώρα ὅπου ἡ προλεταριακή πρωτοπορία καί ἡ μάζα τῶν ἀγροτῶν εἶναι κατακουρασμένη καί αἱμορραγεῖ, μποροῦμε νά τελειώσουμε τόσο γρήγορα αὐτό τό προτσές;! Ἐμεῖς οὔτε τό βασικό θεμέλιο δέν βάλαμε ἀκόμη, ἐμεῖς μόλις ἀρχίσαμε νά χαράζουμε μέ τήν πείρα πῶς νά διεξάγουμε αὐτή τή διεύθυνση τῆς παραγωγῆς μέ τή συμμετοχή

τῶν συνδικάτων. Ξέρουμε ὅτι τό μεγαλύτερο ἐμπόδιο εἶναι ἡ φτώχια. Δέν εἶναι σωστό ὅτι δέν προσελκύουμε τίς μάζες· ἀντίθετα, τό κάθε ἀξιοπρόσεκτο κάπως ταλέντο, ἡ παραμικρή ξεχωριστή ἱκανότητα μέσα στήν ἐργατική μάζα βρίσκει τήν πιό εἰλικρινή ὑποστήριξη ἀπομέρους μας. Πρέπει μόνο νά καλυτερεύσει λιγάκι ἡ κατάσταση. Ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό ἕνα-δυό χρόνια ἀνάπαυλας ἀπό τήν πείνα, ὄχι λιγότερο. Ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἱστορίας αὐτό εἶναι ἀσήμαντο διάστημα, ὅμως στίς δικές μας συνθῆκες τό διάστημα αὐτό εἶναι μεγάλο. Ἕνα δυό χρόνια ἀνάπαυλας ἀπό τήν πείνα, ἕνα δυό χρόνια κανονικοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καύσιμα γιά νά δουλεύουν τά ἐργοστάσια — καί θά ἔχουμε ἀπό τήν ἐργατική τάξη ἑκατό φορές μεγαλύτερη ὑποστήριξη καί ἀπό τίς γραμμές της θά ἀναδειχτοῦν πολύ περισσότερα ταλέντα ἀπ' ὅ,τι ἔχουμε τώρα. Κανείς δέν ἀμφιβάλλει, δέν μπορεῖ νά ἀμφιβάλλει γι' αὐτό. Σήμερα δέν ἔχουμε αὐτή τήν ὑποστήριξη, ὄχι γιατί δέν τή θέλουμε. Κάνουμε τό πᾶν πού μπορεῖ νά κάνει κανείς γι' αὐτό. Κανείς δέν μπορεῖ νά ὑποδείξει ὅτι ἡ κυβέρνηση, τά συνδικάτα, ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος ἄφησαν νά τούς διαφύγει ἔστω καί μιά δυνατότητα ἀπό τήν ἄποψη αὐτή· ξέρουμε ὅμως ὅτι ἡ φτώχια εἶναι φοβερή, ὅτι παντοῦ ἔχουμε πείνα καί ἀθλιότητα καί ὅτι σχεδόν πάντα γεννιέται πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος ἡ παθητικότητα. Ἄς μή φοβόμαστε νά ὀνομάζουμε τό κακό καί τή συμφορά μέ τό πραγματικό τους ὄνομα. Νά τί φρενάρει τήν ἄνοδο τῆς δραστηριότητας τῶν μαζῶν. Ὅταν ἔτσι ἔχουν τά πράγματα, ὅταν ξέρουμε ἀπό τή στατιστική ὅτι στίς διευθύνσεις εἶναι 60% ἐργάτες, τό νά ἐπιχειρεῖ κανείς τώρα νά ἑρμηνεύει τά λόγια τοῦ προγράμματος: «τά συνδικάτα πρέπει νά φτάσουν στήν ἔμπρακτη συγκέντρωση» κτλ. — τό νά ἐπιχειρεῖ νά τά ἑρμηνεύει μέ τόν τρόπο τοῦ Σλιάπνικοφ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατο.

Ἡ αὐθεντική ἑρμηνεία τοῦ προγράμματος θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά συνενώσουμε τήν ἀπαραίτητη συνοχή καί ἑνότητα τακτικῆς μέ τήν ἀπαραίτητη ἐλευθερία συζήτησης, πράγμα πού ἀκριβῶς καί ὑπογραμμίζεται στό τέλος τῆς ἀπόφασης. Σέ τί συνοψίζεται ἡ ἀπόφαση; Διαβάζουμε τό ἕκτο σημεῖο:

«Μέ βάση ὅλα αὐτά, τό συνέδριο τοῦ ΚΚΡ, καταδικάζοντας ἀποφασιστικά τίς παραπάνω ἰδέες, πού ἐκφράζουν τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση, ἀποφασίζει, 1ο, θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά διεξαχθεῖ σταθερή καί συστηματική πάλη ἐνάντια σ' αὐτές τίς ἰδέες· 2ο, θεωρεῖ τήν προπαγάνδιση αὐτῶν τῶν ἰδεῶν ἀσυμβίβαστη μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ ΚΚΡ.

'Αναθέτοντας στήν ΚΕ τοῦ Κόμματος τήν πιό αὐστηρή ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν ἀποφάσεών του, τό συνέδριο τονίζει ταυτόχρονα ὅτι σέ εἰδικές ἐκδόσεις, συλλογές κτλ., μπορεῖ καί πρέπει νά παραχωρηθεῖ θέση γιά τήν πιό ἐπισταμένη ἀνταλλαγή γνωμῶν ἀπό τά μέλη τοῦ Κόμματος πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα πού ἀναφέρθηκαν».

Μήπως δέν βλέπετε — ὅλοι ἐσεῖς οἱ διαφωτιστές καί οἱ προπαγανδιστές μέ τούτη ἤ ἐκείνη τή μορφή — μήπως δέν βλέπετε τή διαφορά ἀνάμεσα στήν προπαγάνδιση τῶν ἰδεῶν μέσα στά ἀγωνιζόμενα πολιτικά κόμματα καί τήν ἀνταλλαγή γνωμῶν σέ εἰδικές ἐκδόσεις καί συλλογές; Εἶμαι βέβαιος ὅτι τή διαφορά αὐτή τή βλέπει κάθε ἄνθρωπος πού θέλει νά ἐμβαθύνει σ' αὐτή τήν ἀπόφαση. Καί ἐλπίζουμε ὅτι στήν ΚΕ, στήν ὁποία παίρνουμε τούς ἐκπροσώπους αὐτῆς τῆς παρέκκλισης, οἱ ἐκπρόσωποι αὐτοί θά φερθοῦν ἀπέναντι στήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, ὅπως κάθε συνειδητό, πειθαρχημένο μέλος τοῦ Κόμματος· ἐλπίζουμε ὅτι μέ τή βοήθειά τους θά διευκρινίσουμε στήν ΚΕ αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος, χωρίς νά δημιουργοῦμε μιά ἰδιαίτερη κατάσταση· θά διευκρινίσουμε τί γίνεται μέσα στό Κόμμα — προπαγάνδιση ἰδεῶν μέσα στό ἀγωνιζόμενο πολιτικό κόμμα ἤ ἀνταλλαγή γνωμῶν σέ εἰδικές ἐκδόσεις καί συλλογές. Ὅποιος ἐνδιαφέρεται νά μελετάει ἐξονυχιστικά περικοπές ἀπό τόν Ἔνγκελς — ὁρίστε! Ὑπάρχουν θεωρητικοί πού πάντοτε θά δόσουν στό Κόμμα ὠφέλιμη συμβουλή. Αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο. Θά ἐκδόσουμε δυό-τρεῖς μεγάλες συλλογές — αὐτό εἶναι ὠφέλιμο καί ἀπόλυτα ἀναγκαῖο. Μήπως ὅμως αὐτό μοιάζει μέ προπαγάνδα ἰδεῶν, μέ πάλη ἀνάμεσα σέ πλατφόρμες, μήπως μπορεῖ κανείς νά τό συγχέει αὐτό; Κανείς ἀπό τούς ἀνθρώπους πού θέλουν νά ἐμβαθύνουν στήν πολιτική μας κατάσταση δέν θά κάνει αὐτή τή σύγχυση.

Μή φρενάρεις τήν πολιτική μας δουλιά, ἰδιαίτερα στίς δύσκολες στιγμές, ὅμως μήν ἀφήνεις τίς ἐπιστημονικές ἔρευνες. Ἄν ὁ σ. Σλιάπνικοφ, λογουχάρη, προσθέσει σάν συμπλήρωμα στόν τόμο του πού κυκλοφόρησε τελευταῖα γιά τήν πείρα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης του στήν ἐποχή τῆς παράνομης ἀκόμη κατάστασης, ἄν προσθέσει, χρησιμοποιώντας τόν ἐλεύθερο χρόνο του στούς ἑπόμενους μῆνες καί δεύτερο τόμο καί ἀναλύσει τήν ἔννοια «παραγωγός» — ὁρίστε! Καί ἡ παραπάνω ἀπόφαση θά μᾶς χρησιμεύσει σάν ὁρόσημο. Ἀνοίξαμε τήν πιό πλατιά, τήν πιό ἐλεύθερη συζήτηση. Ἡ πλατφόρμα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» τυπώθηκε στό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ Κόμματος σέ 250 000

ἀντίτυπα. Τή ζυγίσαμε ἀπό ὅλες τίς πλευρές καί μέ ὅλους τούς τρόπους, μέ βάση αὐτή τήν πλατφόρμα κάναμε ἐκλογές καί, τέλος, συγκαλέσαμε τό συνέδριο, πού συνοψίζει τά ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς συζήτησης καί πού λέει: ἡ παρέκκλιση ἀποκρυσταλλώθηκε, ἄς μήν παίζουμε τό κρυφτούλι, καί ἄς ποῦμε ἀνοιχτά: ἡ παρέκκλιση εἶναι παρέκκλιση — πρέπει νά τή διορθώσουμε. Νά τή διορθώσουμε, καί ἡ συζήτηση θά εἶναι θεωρητική συζήτηση.

Νά γιατί ἐπαναλαμβάνω καί ὑποστηρίζω τήν πρόταση νά ψηφίσουμε τίς δυό αὐτές ἀποφάσεις, νά ἐνισχύσουμε τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί νά καθορίσουμε σωστά μέ τί πρέπει νά ἀσχολοῦνται οἱ κομματικές συνελεύσεις καί μέ τί εἶναι ἐλεύθεροι νά ἀσχολοῦνται στίς ἐλεύθερες ὧρες τους τά ἄτομα — οἱ μαρξιστές, οἱ κομμουνιστές πού θέλουν νά βοηθήσουν τό Κόμμα καί νά ἀσχοληθοῦν μέ τά διάφορα ζητήματα τῆς θεωρίας. (Χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 68, 30 τοῦ Μάρτη 1921

11

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΟΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, ἀκούσαμε ἐδῶ ἀπίθανα ἔντονες ἐκφράσεις, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ πιό ἔντονη ἦταν, νομίζω, ἡ κατηγορία ὅτι ἡ ἀπόφασή μας εἶναι συκοφαντική. Ὑπάρχουν ὅμως καί τραχειά λόγια πού αὐτοξεσκεπάζονται. Ἔχετε τήν ἀπόφαση. Ξέρετε ὅτι πήραμε στήν ΚΕ δυό ἐκπροσώπους τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», ὅτι χρησιμοποιήσαμε τήν ἔκφραση «παρέκκλιση». Ὑπογραμμίζω τή σημασία της. Οὔτε ὁ Σλιάπνικοφ, οὔτε ὁ Μεντβέντιεφ δέν πρότειναν ἄλλη λέξη. Κριτικάραμε ἐδῶ τίς θέσεις, πού τίς κριτίκαραν καί οἱ ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων. Πῶς μπορεῖ ὕστερα ἀπό αὐτό νά μιλάει κανείς γιά συκοφαντία; Ἄν ἀπέδιδαν στούς ἀνθρώπους αὐτό πού ἡ πραγματικότητα διαψεύδει, τότε τά τραχειά λόγια θά εἶχαν νόημα. Τώρα αὐτό εἶναι ἁπλῶς ἔκφραση ὁρισμένου ἐρεθισμοῦ. Δέν εἶναι σοβαρή ἀντίρηση.

Τώρα περνῶ στά σημεῖα πού τονίστηκαν ἐδῶ. Ὑποδείχτηκε πώς διαπράξαμε ἀδικία ἀπέναντι στήν ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ». Παρακολουθούσατε πῶς ἐξελισσόταν ἡ συμφωνία ἀνάμεσα στίς ὁμάδες καί ἡ ἀνταλλαγή γνωμῶν πάνω στό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς στήν ΚΕ, πού ἔθιξαν ἐδῶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ὁμάδας τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ». Ξέρετε ὅτι, ἀρχίζοντας ἀπό τήν ἰδιαίτερη σύσκεψη, ὅπου παραβρέθηκε ἡ ὁμάδα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» σέ ἀπαρτία καί μιά σειρά ἐπιφανεῖς σύντροφοι, ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, ἔτυχε, λογουχάρη, σ' ἐμένα τόν ἴδιο προσωπικά νά ἐκδηλωθῶ ἀνοιχτά ὑπέρ τῆς ἄποψης ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὁμάδων τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» εἶναι ἐπιθυμητοί σέ μᾶς στήν ΚΕ. Κανείς δέν τό διέψευσε αὐτό στή σύσκεψη, ὅπου ἦταν παρόντες ὅλοι οἱ σύντροφοι τῆς

«ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν ἀποχρώσεων. Εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρο πώς, ἄν τελικά πήραμε ἀπό τήν ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» ἀναπληρωματικό καί ὄχι τακτικό μέλος τῆς ΚΕ, αὐτό ἦταν ἀποτέλεσμα μακρόχρονης ἀνταλλαγῆς γνωμῶν, μιᾶς συμφωνίας τῶν ὁμάδων μεταξύ τους. Καί νά βλέπει κανείς σ' αὐτό κάποια ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης ἤ ἀδικία ἀπέναντι στήν ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» εἶναι ἁπλούστατα στρεψοδικία. Κάναμε στήν ΚΕ ὅ,τι ἔπρεπε νά κάνουμε, γιά νά τονιστεῖ ἡ ἐπιθυμία μας νά εἴμαστε δίκαιοι. Αὐτό εἶναι ἕνα γεγονός πού δέν μπορεῖς νά τό ἀγνοήσεις. Καί νά βγάλεις συμπέρασμα γιά ἀδικία εἶναι στρεψοδικία! Ἤ, λογουχάρη, ἕνας σύντροφος ἀπό τήν ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» ἔλεγε ὅτι ἡ παράγραφος 7 τῆς ἀπόφασης δέν χρειάζεται: καί χωρίς αὐτήν ἡ ΚΕ ἔχει αὐτό τό δικαίωμα. Προτείνουμε νά μή δημοσιευτεῖ ἡ παράγραφος 7, γιατί ἐλπίζουμε ὅτι δέν θά χρειαστεῖ ἡ ἐφαρμογή της· εἶναι ἕνα μέτρο ἔσχατο. Ὅταν ὅμως ὁ σύντροφος τῆς ὁμάδας τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» λέει: «Εἴχαμε αὐτό τό δικαίωμα ἀπό τό καταστατικό» [47] — αὐτός δείχνει πώς δέν ξέρει τό καταστατικό, δέν ξέρει τίς ἀρχές τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ, δέν ξέρει τίς ἀρχές τοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Καμιά δημοκρατία, κανένας συγκεντρωτισμός δέν θά ἐπιτρέψει ποτέ νά ἔχει ἡ ΚΕ πού ἐκλέχτηκε στό συνέδριο τό δικαίωμα νά διαγράψει ἀπό τήν ΚΕ. (Φωνές: «Μέσω τοῦ Κόμματος».) Ἰδιαίτερα μέσω τοῦ Κόμματος. Τήν ΚΕ τήν ἐκλέγει τό συνέδριο, ἔτσι ἐκφράζει τή μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη, ἔτσι πραγματοποιεῖ τήν καθοδήγηση. Καί τό Κόμμα μας ποτέ καί πουθενά δέν παραδέχτηκε τίποτε παρόμοιο, δηλ. νά ἔχει ἡ ΚΕ τέτιο δικαίωμα ἀπέναντι σέ ἕνα μέλος της. Εἶναι ἕνα ἔσχατο μέτρο, πού παίρνεται εἰδικά ἀπό τήν ἐπίγνωση τοῦ ἐπικίνδυνου τῆς κατάστασης. Ὁ σ. Ράντεκ τό ἐξήγησε αὐτό ἐντελῶς σωστά. Συγκαλεῖται ἔκτακτη συνέλευση: ἡ ΚΕ, σύν ἀναπληρωματικά μέλη, σύν Ἐπιτροπή Ἐλέγχου μέ ἴσο δικαίωμα ψήφου. Τέτιο ὄργανο, τέτια ὁλομέλεια ἀπό 47 ἄτομα δέν εἴχαμε στό καταστατικό μας καί ποτέ δέν ἐφαρμόσαμε στήν πρακτική μας. Γι' αὐτό ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ σύντροφοι τῆς ὁμάδας τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» δέν ξέρουν οὔτε τό καταστατικό, οὔτε τίς ἀρχές τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ, οὔτε τό συγκεντρωτισμό. Αὐτό εἶναι ἕνα ἔσχατο μέτρο. Ἐλπίζω ὅτι δέν θά τό ἐφαρμόσουμε. Τό μέτρο αὐτό δείχνει ἁπλῶς πώς τό Κόμμα ἐφαρμόζει αὐτό πού ἀκούσατε, ὅταν ὑπάρχουν τέτιες διαφωνίες,

πού ἀπό μιά πλευρά τους πλησίασαν τήν πιθανή διάσπαση. Δέν εἴμαστε παιδιά, εἴδαμε δύσκολους καιρούς, εἴδαμε διασπάσεις καί τίς ζήσαμε καί ξέρουμε πόσο δύσκολες εἶναι καί δέν φοβόμαστε νά ὀνομάσουμε τόν κίνδυνο μέ τό ὄνομά του.

Εἴχαμε στά προηγούμενα συνέδρια, ἀκόμη καί στίς πιό ἔντονες διαφωνίες, στιγμές πού ἀπό τή μιά πλευρά τους ἐγγίζαν τή διάσπαση; Δέν εἴχαμε. Ἔχουμε τώρα; Ἔχουμε. Ὅλα αὐτά τονίστηκαν ἐπανειλημμένα. Νομίζω πώς ἐνάντια σ' αὐτές τίς διαφωνίες μπορεῖ νά παλέψουμε.

Εἰπώθηκε στή συνέχεια πώς ἡ ἑνότητα δέν δημιουργεῖται μέ τέτιες ἀποφάσεις, πώς τάχα ἡ κριτική πρέπει σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση νά κατευθύνεται ἀπαραίτητα μόνο μέσω τῶν ἐπιτροπῶν περιοχῆς, πώς ἐκφράζεται τάχα κάποια δυσπιστία στούς συντρόφους τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», πράγμα πού δυσκολεύει τήν παρουσία τους στήν ΚΕ. Μά κι' αὐτό εἶναι πέρα γιά πέρα ἀνακριβές! Ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμη τόνισα γιατί διαλέχτηκε ἡ λέξη «παρέκκλιση». Ἄν ἡ λέξη αὐτή δέν σᾶς ἀρέσει, στεῖλτε τήν ἀπόφαση αὐτή, ἀφοῦ τήν ἀποδεχτεῖτε σάν βάση, στό προεδρεῖο γιά νά τή διατυπώσει κατά τό δυνατό πιό ἤπια. Ἄν βροῦμε πιό ἤπια λέξη, θά πρότεινα νά τή βάλουμε ἀντί τῆς λέξης «παρέκκλιση» καί νά χρησιμοποιήσουμε πιό ἤπιες ἐκφράσεις καί σέ ἄλλα σημεῖα. Δέν θά φέρουμε ἀντιρήσεις ἐνάντια σ' αὐτό. Φυσικά, τώρα δέν εἶναι καιρός νά ἀσχολούμαστε ἐδῶ μέ τέτιες λεπτομέρειες. Στεῖλτε τήν ἀπόφαση στό προεδρεῖο νά τή θεωρήσει, νά τήν κάνει πιό ἤπια. Δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ στό σημεῖο αὐτό ὄξυνση — δέν ἔχω ἀντίρηση γι' αὐτό. Ὅταν ὅμως λένε πώς αὐτή ἡ ἀπόφαση σημαίνει ἐξώθηση μιᾶς μερίδας τοῦ Κόμματος ἐνάντια σέ ἄλλη, αὐτό πάλι δέν εἶναι σωστό.

Δέν ξέρω τί σύνθεση ἔχει ἡ ὁμάδα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» στή Σαμάρα, δέν πῆγα ποτέ ἐκεῖ, εἶμαι ὅμως βέβαιος πώς, ἄν ἕνα μέλος τῆς ΚΕ ὁποιασδήποτε ἀπόχρωσης ἤ ἕνα μέλος τοῦ συνεδρίου ὁποιασδήποτε ἀπόχρωσης, ἐκτός ἀπό τήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση», καταπιανόταν νά ἀποδείξει στή συνέλευση τῆς ὀργάνωσης Σαμάρας ὅτι στήν ἀπόφαση δέν ὑπάρχει ἐξώθηση, ἀλλά ὑπάρχει ἔκκληση γιά ἑνότητα καί τράβηγμα μέ τό μέρος της τῆς πλειοψηφίας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», θά κατόρθωνε νά τό πετύχει. Ὅταν ἐδῶ χρησιμοποιεῖται μιά ἔκφραση σάν τήν «ἐξώθηση», ξεχνιέται τό πέμπτο σημεῖο τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἑνότητα, πού ἀναγνωρίζει τίς ὑπηρεσίες τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης». Μήπως αὐτά δέν βρίσκονται ἐκεῖ τό ἕνα

δίπλα στό ἄλλο; Ἀπό τό ἕνα μέρος, «ἔπεσαν σέ παρέκκλιση», καί ἀπό τό ἄλλο μέρος, διαβάστε τήν πέμπτη παράγραφο: «Τό συνέδριο δηλώνει ταυτόχρονα ὅτι σχετικά μέ τά ζητήματα πού τράβηξαν ἰδιαίτερα τήν προσοχή μας, λογουχάρη, τῆς ὁμάδας τῆς λεγόμενης «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», γιά τό ξεκαθάρισμα τοῦ Κόμματος ἀπό τά μή προλεταριακά καί ἀσταθῆ στοιχεῖα, γιά τήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ δημοκρατισμοῦ καί τῆς πρωτοβουλίας τῶν ἐργατῶν κτλ., ὅλες οἱ πρακτικές προτάσεις πρέπει νά ἐξετάζονται μέ τή μεγαλύτερη προσοχή» *, κτλ. Μήπως αὐτό εἶναι ἐξώθηση; Αὐτό εἶναι ἀναγνώριση ὑπηρεσιῶν. Λέμε: ἀπό τό ἕνα μέρος, ἐπιδείξατε κατά τή συζήτηση μιά παρέκκλιση πού εἶναι πολιτικά ἐπικίνδυνη — ἀκόμη καί ἡ ἀπόφαση τοῦ σ. Μεντβέντιεφ [48] τό παραδέχεται αὐτό μέ διαφορετικά λόγια — καί παρακάτω λέμε: ὅσοναφορᾶ τήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, εἴμαστε σύμφωνοι πώς ἀκόμη δέν κάνουμε καθετί πού εἶναι δυνατό νά γίνει. Αὐτό εἶναι ἀναγνώριση ὑπηρεσιῶν καί ὄχι ἐξώθηση!

Ὅταν στήν ΚΕ μπαίνει σύντροφος ἀπό τήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση», αὐτό εἶναι ἔκφραση συντροφικῆς ἐμπιστοσύνης. Καί ὅταν ὕστερα ἀπ' αὐτό πάει κάποιος σέ συνέλευση πού δέν εἶναι πυρακτωμένη ἀπό τή φραξιονιστική πάλη, τότε ἡ συνέλευση αὐτή θά πεῖ ὅτι ἐδῶ δέν ὑπάρχει ἐξώθηση, ἀλλά ὑπάρχει ἔκφραση συντροφικῆς ἐμπιστοσύνης. Ὅσο γιά τό ἔσχατο μέτρο, αὐτό ἀφορᾶ τό μέλλον, τώρα δέν τό ἐφαρμόζουμε καί ἐκφράζουμε σήμερα συντροφική ἐμπιστοσύνη. Ἄν νομίζετε ὅτι θεωρητικά δέν ἔχουμε δίκιο, τότε ἔχουμε τή δυνατότητα νά ἐκδόσουμε δεκάδες συλλογές, καί ἄν ὑπάρχουν νεαροί σύντροφοι, λογουχάρη, στήν ὀργάνωση τῆς Σαμάρας, πού ἔχουν νά ποῦν κάτι τό καινούργιο πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, τότε — ὁρίστε, σύντροφοι σαμαρινοί! Θά δημοσιεύσουμε ἀρκετά ἄρθρα σας. Γιατί δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνας ἄνθρωπος πού νά μήν καταλαβαίνει τή διαφορά ἀνάμεσα σ' αὐτά πού λέγονται στό συνέδριο καί σ' αὐτά πού ρίχνονται στούς ἐργάτες. Τό Κόμμα δέν ταλαντεύεται ἀπ' αὐτό πού κάνει, πάντως ὅμως δέν θά ποῦμε στίς συνελεύσεις τῶν ἐργατῶν ὅ,τι εἶπε ὁ σ. Κάμενσκι καί γιά τό ὁποῖο δέν εἶχε δικαίωμα νά πεῖ πρίν ἀπό τό συνέδριο τοῦ Κόμματος. Ἄν παραβάλλετε τό ἀκριβές κείμενο τῆς ἀπόφασης, θά δεῖτε ὅτι ἐδῶ ἔγινε μιά θεωρητική ὑπόδειξη

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 91-92. *Ἡ Σύντ.*

ἀρχῶν, ὅτι τίποτε τό προσβλητικό δέν ὑπάρχει ἐδῶ, καί ὅτι πλάι σ' αὐτό ὑπάρχει ἡ ἀναγνώριση τῶν ὑπηρεσιῶν στήν πάλη κατά τῆς γραφειοκρατίας, ἡ ἔκφραση τῆς ἐπιθυμίας νά βοηθηθοῦμε, καί ἐκτός ἀπό αὐτό, οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ὁμάδας αὐτῆς συμπεριλήφθηκαν στήν ΚΕ, καί αὐτό εἶναι ἐκδήλωση τῆς μεγαλύτερης ἐμπιστοσύνης, πού μεγαλύτερη ἀπό αὐτή δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει στό Κόμμα. Νά γιατί προτείνω, σύντροφοι, νά ψηφιστοῦν καί οἱ δυό αὐτές ἀποφάσεις καί νά ψηφιστοῦν μάλιστα μέ ὀνομαστική ψηφοφορία, κι' ἔπειτα νά παραδοθοῦν στό προεδρεῖο γιά θεώρηση, γιά νά γίνει πιό ἤπια διατύπωση, καί ἐπειδή στό προεδρεῖο παίρνει μέρος ὁ σ. Σλιάπνικοφ, αὐτός ἴσως θά βρεῖ πιό κατάλληλη ἔκφραση στή θέση τῆς λέξης «παρέκκλιση».

Ὅσο γιά τήν παραίτηση πού ὑποβλήθηκε, προτείνω νά ψηφιστεῖ ἡ παρακάτω ἀπόφαση: «Τό συνέδριο καλεῖ ὅλα τά μέλη τῆς διαλυμένης ὁμάδας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» νά ὑποταχθοῦν στήν κομματική πειθαρχία, τούς ὑποχρεώνει νά παραμείνουν στίς θέσεις ὅπου εἶχαν ταχθεῖ καί δέν ἀποδέχεται τήν παραίτηση τοῦ σ. Σλιάπνικοφ, καθώς καί ὁποιεσδήποτε ἄλλες παραιτήσεις»[49]. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.)

12

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΡΙΑΖΑΝΟΦ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ [50]

Ὅσο λυπηρό καί ἄν εἶναι αὐτό, νομίζω ὅτι ἡ ἐπιθυμία τοῦ σ. Ριαζάνοφ εἶναι ἀπραγματοποίητη. Δέν μποροῦμε νά στερήσουμε ἀπό τό Κόμμα καί τά μέλη τῆς ΚΕ τό δικαίωμα νά ἀπευθύνονται στό Κόμμα, ὅταν ἕνα βασικό ζήτημα προκαλεῖ διαφωνίες. Δέν μπορῶ νά φανταστῶ μέ τί τρόπο μποροῦμε νά τό κάνουμε αὐτό! Τό σημερινό συνέδριο δέν μπορεῖ νά δεσμεύσει μέ ὁ,τιδήποτε τίς ἐκλογές γιά τό μελλοντικό συνέδριο: καί ἄν παρουσιαστεῖ ἕνα ζήτημα, λογουχάρη, σάν τή σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ; Ἐγγυᾶστε ὅτι τέτια ζητήματα δέν θά παρουσιαστοῦν; Κανείς δέν μπορεῖ νά ἐγγυηθεῖ. Πιθανόν νά ὑποχρεωθοῦμε τότε νά ἐκλέγουμε μέ βάση τίς πλατφόρμες. (Ρ ι α ζ ά ν ο φ: «Γιά ἕνα ζήτημα;».) Φυσικά. Στήν ἀπόφασή σας ὅμως ἀναφέρεται: καμιά ἐκλογή μέ βάση τίς πλατφόρμες. Νομίζω ὅτι δέν εἶμαστε σέ θέση νά τό ἀπαγορέψουμε αὐτό. Ἄν ἡ ἀπόφασή μας γιά τήν ἑνότητα καί, φυσικά, ἡ ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης μᾶς συσπειρώνει, τότε οἱ ἐκλογές μέ βάση τίς πλατφόρμες δέν θά ἐπαναληφθοῦν. Τό δίδαγμα πού πήραμε σ' αὐτό τό συνέδριο δέν θά ξεχαστεῖ. Ἄν ὅμως οἱ περιστάσεις προκαλέσουν ριζικές διαφωνίες, μπορεῖ τάχα νά ἀπαγορευτεῖ νά τίς παρουσιάσουμε στήν κρίση ὅλου τοῦ Κόμματος; Δέν μπορεῖ! Εἶναι ὑπερβολική ἐπιθυμία πού δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ καί πού προτείνω νά ἀποριφθεῖ.

13

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΡΑΦΑΗΛ (Ρ. ΜΠ.ΦΑΡΜΠΜΑΝ) ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ [51]

Νομίζω πώς δέν πρέπει νά ψηφιστεῖ ἡ τροπολογία αὐτή. Ὅταν ἀρχίσαμε τή συζήτηση, στήν «Πράβντα» δέν κάναμε τό διαχωρισμό, — τά πολιτικά ἄρθρα ἄρχισαν νά μπερδεύονται μέ τά ἄρθρα γιά τή συζήτηση. Στό μέρος ἐκεῖνο δέν γίνεται λόγος τελεσιγραφικά, ἀλλά ὑπογραμμίζεται ὅτι δέν πρέπει νά μπαίνουν στόν Τύπο.

14

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΙΣΕΛΙΟΦ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ [52]

Σύντροφοι, λυποῦμαι πολύ πού χρησιμοποίησα τή λέξη «πολυβόλο» καί ὑπόσχομαι ὑπεύθυνα ὅτι δέν πρόκειται νά χρησιμοποιήσω στό ἑξῆς καί μέ μεταφορική ἔννοια τέτιες λέξεις, γιατί φοβίζουν χωρίς λόγο τούς ἀνθρώπους καί μετά ἀπ' αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει ἀντιληπτό τί θέλουν αὐτοί. (Χειροκροτήματα.) Κανένας δέν προτίθεται νά πυροβολήσει ἐνάντια σέ ὁποιονδήποτε μέ κανένα πολυβόλο, καί εἴμαστε ἀπόλυτα βέβαιοι ὅτι δέν θά χρειαστεῖ οὔτε στόν σ. Κισελιόφ, οὔτε σέ ὁποιονδήποτε ἄλλον νά πυροβολήσει.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1933
στό βιβλίο «Τό δέκατο συνέδριο
τοῦ ΚΚΡ (μπ). Μάρτης 1921». Μόσχα

15

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΣΕΝΚΟ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ [53]

Νά είπωθεῖ αὐτό ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ὅριο ἀπαγορευτικό. Προτείνω νά μήν ψηφιστεῖ ἡ τροπολογία αὐτή, χωρίς φυσικά νά ἀφαιρεῖται τό δικαίωμα ἀπό τήν ΚΕ νά κάνει συστάσεις καί, στήν ἀνάγκη, νά συγκεντρώσει ὅλα τά ὑλικά σέ συλλογές τῆς ΚΕ· ὅμως, ἡ ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου αὐστηρή ἀπαγόρευση τῆς ἔκδοσης συλλογῶν κατά τόπους, ἐγώ νομίζω εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ὅριο.

16

ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Ἐπιτρέψτε μου νά μιλήσω ὑπέρ τῆς παραπομπῆς τοῦ ζητήματος τῶν καυσίμων σέ ἐπιτροπή. Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι ἡ κρίση τῶν καυσίμων εἶναι ἕνα ἀπό τά βασικά, ἄν ὄχι τό σπουδαιότερο πρόβλημα ὅλης τῆς οἰκονομικῆς μας οἰκοδόμησης. Ὅμως διερωτῶμαι: ἡ εἰσήγηση καί ἡ συνεισήγηση — ἀπό τίς ὁποῖες ἡ πρώτη ἐκθέτει τήν ἄποψη τοῦ προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας, μέ εἰσηγητή τόν σ. Ρίκοφ, καί ἡ δεύτερη κριτικάρει τήν πολιτική αὐτή — ἄποψη τοῦ σ. Λάριν — θά μᾶς δόσουν ἄραγε τή δυνατότητα νά καταλήξουμε σέ ὁριστική ἀπόφαση πάνω σέ ἕνα τόσο πολύπλοκο ζήτημα, χωρίς νά τό παραπέμψουμε σέ ἐπιτροπή, χωρίς νά μελετήσουμε τά ντοκουμέντα πού διευκρινίζουν ποῦ βρίσκεται ἐδῶ τό βασικό — στίς ἐλλείψεις τοῦ μηχανισμοῦ, στά σκάνδαλα, στίς καταχρήσεις ἤ στήν ἀδυναμία τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, τοῦ ἀλόγου τοῦ ἀγρότη, πού χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατη ἡ μεταφορά ξυλείας; Διερωτῶμαι: μποροῦμε νά βγάλουμε ἀπόφαση χωρίς ἐπιτροπή; Καί βεβαιώνω πώς ὄχι. Γι' αὐτό θά ἦταν πολύ πιό πρακτικό νά ἐκλέξουμε μιά ἐπιτροπή μέ πλατιά σύνθεση, πού τά περισσότερα μέλη της νά εἶναι σύντροφοι ἀπό τίς ἐπαρχίες, πού γνωρίζουν τήν ὑπόθεση τῶν καυσίμων, καί εἰδικότερα τῶν καυσόξυλων, ὄχι μόνο θεωρητικά, μά καί πού δούλεψαν σ' αὐτό τόν τομέα καί γνωρίζουν αὐτή τή δουλιά ἀπό τήν ἴδια τήν πρακτική πείρα τους. Ἡ ἐπιτροπή αὐτή θά ἀκούσει ὄχι μόνο τούς εἰσηγητές, ἀλλά καί θά καλέσει μιά σειρά πρόσωπα καί θά ἐλέγξει μέ βάση τά ντοκουμέντα τίς δηλώσεις τοῦ εἰσηγητῆ καί τοῦ συνεισηγητῆ. Ἔπειτα ἡ ἐπιτροπή αὐτή θά κάνει τήν εἰσήγησή της στήν ΚΕ, καί ἡ ΚΕ μέ βάση τήν εἰσήγηση θά πρέπει νά πάρει μιά σειρά σπουδαιότατες ἀποφάσεις σ' αὐτό τόν τομέα. Ἡ διαδικασία

αὐτή θά μᾶς ὁδηγήσει σέ πιό γόνιμα καί ὠφέλιμα ἀποτελέσματα ἀπ' ὅ,τι οἱ συζητήσεις στό συνέδριο, πού εἶναι ἱκανές νά μᾶς ἀπασχολήσουν ὁλόκληρη μέρα καί πού τό ἀποτέλεσμά τους θά εἶναι νά καταλήξουμε τελικά στήν παραπομπή τοῦ ζητήματος σέ ἐπιτροπή.

17

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Προτείνω νά ἀνατεθεῖ στή Γενική Διεύθυνση δασικῆς βιομηχανίας νά ὀργανώσει ἀμέσως σύσκεψη μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου πού γνωρίζουν πρακτικά τή δουλιά τῶν ἱδρυμάτων πού ἀσχολοῦνται μέ τά καύσιμα καί μέ τά καυσόξυλα, γιά τήν ἄμεση χάραξη ἐπιτακτικῶν μέτρων, ἰδιαίτερα ὅσοναφορᾶ τή μεταφορά ξυλείας μέ τό ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ.

18

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Σύντροφοι, τελειώσαμε τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, πού συνῆλθε σέ στιγμές ἐξαιρετικά σοβαρές γιά τίς τύχες τῆς ἐπανάστασής μας. Ἡ διεξαγωγή τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ὕστερα ἀπό τόσα χρόνια ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου, καταβασάνισε καί περιέπλεξε τόσο πολύ τή χώρα, πού τήν ἀναζωογόνησή της μετά τόν τερματισμό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τή βλέπουμε τώρα νά γίνεται μέσα σέ συνθῆκες πρωτόφαντα δύσκολες. Γι' αὐτό δέν πρέπει νά μᾶς καταπλήσσει τό γεγονός ὅτι τά στοιχεῖα τῆς διάλυσης ἤ τῆς ἀποσύνθεσης, τό μικροαστικό καί τό ἀναρχικό στοιχεῖο σηκώνουν κεφάλι. Ἀφοῦ ἕνας ἀπό τούς βασικούς λόγους γι' αὐτό τό πράγμα εἶναι ἡ ὑπερβολική, ἡ πρωτοείδωτη καί πρωτάκουστη ἐπιδείνωση τῆς φτώχιας καί τῆς ἀπόγνωσης, πού δέρνει τώρα δεκάδες καί ἑκατοντάδες χιλιάδες, καί κάποτε ἴσως καί μεγαλύτερο ἀριθμό ἀνθρώπων, πού δέν βλέπουν διέξοδο ἀπό τή δύσκολη κατάσταση. Ξέρουμε ὅμως, σύντροφοι, ὅτι ἡ χώρα ἔζησε πολύ πιό δύσκολες στιγμές. Χωρίς καθόλου νά παραβλέπουμε τόν κίνδυνο, χωρίς καθόλου νά πέφτουμε στήν αἰσιοδοξία, ἀλλά λέγοντας ἀνοιχτά στόν ἑαυτό μας καί στούς συντρόφους μας ὅτι ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος, συνάμα ὑπολογίζουμε σταθερά καί μέ πεποίθηση στή συνοχή τῆς πρωτοπορίας τοῦ προλεταριάτου. Ξέρουμε πώς ἄλλη δύναμη, πού νά εἶναι σέ θέση νά συνενώσει τά ἑκατομμύρια τῶν σκόρπιων μικρογεωργῶν, πού πολύ συχνά δοκιμάζουν πρωτάκουστες δυσκολίες, ἄλλη δύναμη ἱκανή νά τούς συνενώσει οἰκονομικά καί πολιτικά ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές — ἄλλη δύναμη, ἐκτός ἀπό τό συνειδητό προλετα-

ριάτο, δέν ὑπάρχει. Εἴμαστε βέβαιοι, πώς ἀπό τήν πείρα τοῦ ἀγώνα, ἀπό τή σκληρή πείρα τῆς ἐπανάστασης ἡ δύναμη αὐτή βγῆκε ἀρκετά ἀτσαλωμένη, γιά νά ἀντισταθεῖ σέ ὅλες τίς σκληρές δοκιμασίες καί τίς νέες δυσκολίες.

Σύντροφοι, ἐκτός ἀπό τίς ἀποφάσεις πού πάρθηκαν σ' αὐτό τό πνεῦμα, ἐξαιρετική σημασία ἔχει ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου μας στό ζήτημα τῆς στάσης μας ἀπέναντι στήν ἀγροτιά. Στό σημεῖο αὐτό ὑπολογίζουμε μέ τόν πιό νηφάλιο τρόπο τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς τάξεις καί δέν φοβόμαστε νά παραδεχτοῦμε ἀνοιχτά ὅτι ἔχουμε μπροστά μας ἕνα δυσκολότατο πρόβλημα, τό πρόβλημα τοῦ σωστοῦ καθορισμοῦ τῶν σχέσεων τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά, πού ὑπερέχει ἀριθμητικά, μέ τόν ὅρο ὅτι τώρα δέν μποροῦμε νά πετύχουμε κανονικές σχέσεις. Οἱ κανονικές σχέσεις πρέπει νά εἶναι τέτιες καί μόνο τέτιες πού τό προλεταριάτο νά κρατάει στά χέρια του τή μεγάλη βιομηχανία μέ τά προϊόντα της, καί ὄχι μόνο νά ἱκανοποιεῖ πλήρως τήν ἀγροτιά, ἀλλά, δίνοντάς της τά μέσα διαβίωσης, νά διευκολύνει τήν κατάστασή της σέ τέτιο βαθμό, ὥστε ἡ διαφορά σέ σύγκριση μέ τό καπιταλιστικό καθεστώς νά εἶναι ἐξόφθαλμη καί χειροπιαστή. Αὐτό καί μόνο αὐτό θά δημιουργήσει τή βάση μιᾶς κανονικῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Τώρα δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε αὐτό — τόσο πολύ μᾶς συνέθλιψε ἡ καταστροφή, ἡ φτώχια, ἡ ἐξαθλίωση καί ἡ ἀπόγνωση. Γιά νά ξεπεράσουμε ὅμως πιό εὔκολα τήν καταραμένη αὐτή κληρονομιά, παρά τίς σχέσεις πού καθιερώθηκαν στό σύστημα τοῦ φοβερά σκληροῦ πολέμου, ἀντιδροῦμε σ' αὐτές τίς σχέσεις μέ συγκεκριμένο τρόπο. Δέν θά κρύψουμε ὅτι ἡ ἀγροτιά ἔχει σοβαρότατους λόγους νά εἶναι δυσαρεστημένη. Θά προβοῦμε σέ πιό διεξοδικές ἐξηγήσεις καί θά τῆς ποῦμε πώς θά κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε γιά νά ἐξαλείψουμε αὐτή τήν κατάσταση, γιά νά παίρνουμε περισσότερο ὑπόψη μας τούς ὅρους ζωῆς τοῦ μικρονοικοκύρη.

Ὅ,τι χρειάζεται γιά νά διευκολύνουμε τή ζωή αὐτοῦ τοῦ νοικοκύρη, γιά νά δόσουμε περισσότερα στόν μικρογεωργό, γιά νά τοῦ δημιουργήσουμε συνθῆκες γιά πιό σταθερή διαχείριση τοῦ νοικοκυριοῦ του, ὀφείλουμε νά τό κάνουμε. Δέν φοβόμαστε ὅτι τό μέτρο αὐτό θά ἀναπτύξει τάσεις ἐχθρικές πρός τόν κομμουνισμό, κι' αὐτό, ἀναμφισβήτητα, θά γίνει.

Νά, σύντροφοι, μέ τί πνεῦμα νηφάλιου ὑπολογισμοῦ αὐτῶν τῶν σχέσεων καί πλήρους προθυμίας ἀπομέρους μας ὀφείλουμε νά ἐπανεξετάσουμε τήν πολιτική μας, ἀκόμη καί νά τήν τροπο-

ποιήσουμε, γιατί γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία καταπιαστήκαμε ἐπί μερικά χρόνια μέ τή δημιουργία τῶν βάσεων τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, τῶν βάσεων τοῦ προλεταριακοῦ κράτους. Νομίζω πώς ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου μας θά εἶναι πολύ περισσότερο ἐπιτυχημένα, μιά κι' εὐθύς ἐξαρχῆς ἐπιτεύχθηκε ἀνάμεσά μας μιά ἀπόλυτη ἑνότητα πάνω στό βασικό αὐτό ζήτημα. Δυό βασικά ζητήματα ἔπρεπε νά λυθοῦν ὁμόθυμα, καί πράγματι δέν εἴχαμε διαφωνίες οὔτε στό ζήτημα τῆς στάσης τῆς πρωτοπορίας τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στή μάζα του, οὔτε στό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στήν ἀγροτιά. Στά ζητήματα αὐτά δείξαμε μεγαλύτερη ἑνότητα ἀπό κάθε ἄλλη φορά, παρόλο πού βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά παίρνουμε ἀποφάσεις μέσα σέ πολιτικές συνθῆκες πού εἶναι πολύ δύσκολες.

Τώρα ἐπιτρέψτε μου νά περάσω σέ δυό σημεῖα, γιά τά ὁποῖα σᾶς παρακαλῶ νά μήν κρατᾶτε σημειώσεις. Τό πρῶτο εἶναι τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων στό Μπακού καί στό Γκρόζνι. Τό ζήτημα αὐτό θίχτηκε στό συνέδριο μόνο φευγαλέα. Δέν κατόρθωσα νά παραβρεθῶ σ' αὐτή τή συνεδρίαση, μοῦ εἶπαν ὅμως ὅτι σέ μιά μερίδα συντρόφων ἔμεινε ἕνα αἴσθημα δυσαρέσκειας ἤ δυσπιστίας. Νομίζω πώς δέν πρέπει νά ὑπάρχουν βάσιμοι λόγοι γι' αὐτό. Ἡ ΚΕ μελέτησε ἐπισταμένα τό ζήτημα τῆς παροχῆς ἐκχωρήσεων στό Γκρόζνι καί στό Μπακού. Ἀρκετές φορές συγκροτήθηκαν εἰδικές ἐπιτροπές, ζητήθηκαν εἰδικές ἐκθέσεις ἀπό τίς ἐνδιαφερόμενες ὑπηρεσίες. Ὑπῆρχαν διαφωνίες, ἔγιναν μερικές ψηφοφορίες· ὕστερα ἀπό τήν τελευταία ψηφοφορία, καμιά ὁμάδα μελῶν τῆς ΚΕ καί κανένα μέλος τῆς ΚΕ δέν θέλησε νά χρησιμοποιήσει τό ἀναντίρρητο δικαίωμά του προσφυγῆς στό συνέδριο. Νομίζω πώς ἡ νέα ΚΕ ἔχει ὅλο τό δικαίωμα, τυπικό καί οὐσιαστικό, νά λύσει τό μεγάλο αὐτό ζήτημα, στηριζόμενη στήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου. Χωρίς ἐκχωρήσεις δέν μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε σέ βοήθεια τῆς πλούσια ἐξοπλισμένης σύγχρονης καπιταλιστικῆς τεχνικῆς. Χωρίς τή χρησιμοποίησή της δέν ἔχουμε τή δυνατότητα νά τοποθετήσουμε σωστά τή βάση τῆς μεγάλης παραγωγῆς μας σέ τομεῖς, ὅπως ἡ ἐξόρυξη πετρελαίου, πού ἔχει ἐξαιρετική σημασία γιά ὅλη τήν παγκόσμια οἰκονομία. Δέν ἔχουμε ἀκόμη συνάψει καμιά σύμβαση γιά ἐκχωρήσεις, θά κάνουμε ὅμως τό πᾶν γιά νά συνάψουμε. Διαβάσατε στίς ἐφημερίδες γιά τόν πετρελαιοαγωγό Μπακού Τιφλίδα πού ἀνοίγει; Σύντομα θά διαβάσετε γιά παρόμοιο πετρελαιοαγωγό ὥς τό Μπα-

τούμ. Αὐτό θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα νά μποῦμε στήν παγκόσμια ἀγορά. Τό ζήτημα συνοψίζεται σέ τοῦτο: νά καλυτερεύσουμε τήν οἰκονομική μας κατάσταση, νά δυναμώσουμε τόν τεχνικό ἐξοπλισμό τῆς Δημοκρατίας μας, νά αὐξήσουμε τήν ποσότητα τῶν προϊόντων, τήν ποσότητα τῶν εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ καί κατανάλωσης γιά τούς ἐργάτες μας. Σχετικά μ' αὐτό κάθε διευκόλυνση ἔχει γιά μᾶς τεράστια σημασία. Νά γιατί δέν φοβόμαστε νά ἐκχωρήσουμε ἕνα μέρος τοῦ Γκρόζνι καί τοῦ Μπακοῦ· δίνοντας σάν ἐκχώρηση τό ἕνα τέταρτο τοῦ Γκρόζνι καί τό ἕνα τέταρτο τοῦ Μπακοῦ, θά χρησιμοποιήσουμε τήν ἐκχώρηση αὐτή — ἄν κατορθώσουμε νά τήν πραγματοποιήσουμε — γιά νά φτάσουμε στά ὑπόλοιπα τρία τέταρτα τήν πρωτοπόρα τεχνική τοῦ προηγμένου καπιταλισμοῦ. Σήμερα δέν μποροῦμε νά τό κατορθώσουμε διαφορετικά. Ὅποιος ξέρει τήν κατάσταση τῆς οἰκονομίας μας, θά τό καταλάβει αὐτό. Ἔχοντας ὅμως ἕνα στήριγμα, ἔστω καί πληρωμένο μέ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια χρυσά ρούβλια, θά χρησιμοποιήσουμε ὅλα τά μέσα γιά νά τό πετύχουμε στά ὑπόλοιπα τρία τέταρτα.

Τό δεύτερο ζήτημα, πού παρακαλῶ νά μή δημοσιευτεῖ, εἶναι ἡ ἀπόφαση τοῦ προεδρείου πού ἐξετάστηκε εἰδικά καί πού ἀφορᾶ τούς τρόπους τῶν εἰσηγήσεων. Ξέρετε ὅτι σ' αὐτό τό συνέδριο βρεθήκαμε στήν ἀνάγκη νά δουλέψουμε σέ μιά ἀτμόσφαιρα πού συχνά ἦταν ἐξαιρετικά ἠλεκτρισμένη καί ἀποσποῦσε ἀπό τό συνέδριο τέτιο ἀριθμό στελεχῶν, πού πρωτύτερα ποτέ δέν εἶχε ἀποσπαστεῖ. Γι' αὐτό πρέπει νά συντάξουμε πιό ἤρεμα καί πιό μελετημένα τό σχέδιο τοῦ πῶς θά γίνονται οἱ εἰσηγήσεις στήν ἐπαρχία, πρέπει σχετικά μ' αὐτό νά καθοδηγούμαστε ἀπό μιά συγκεκριμένη ἀπόφαση. Ἕνας σύντροφος ἔκανε ἕνα πρόχειρο σχέδιο ὁδηγιῶν τοῦ προεδρείου γι' αὐτούς πού πᾶνε στήν ἐπαρχία, καί πού θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά σᾶς τό διαβάσω (δ ι α β ά ζ ε ι)[54]. Τά εἶπα αὐτά μέ λίγα λόγια. Νομίζω πώς οἱ λίγες σειρές πού σᾶς διάβασα εἶναι ἀρκετές γιά νά καλοσκεφτεῖ τό ζήτημα κάθε ἀντιπρόσωπος καί νά δείξει στίς εἰσηγήσεις τήν ἀπαραίτητη σύνεση, χωρίς νά μεγαλοποιεῖ τό ἐπικίνδυνο τῆς κατάστασης καί χωρίς νά ἀφήνει σέ καμιά περίπτωση τόν ἑαυτό του καί τό περιβάλλον του νά πέφτουν σέ πανικό.

Καί πολύ περισσότερο δέν ταιριάζει καί δέν ὑπάρχει ὁ παραμικρός λόγος νά δείχνουμε πανικό, τώρα πού ὁ παγκόσμιος καπιταλισμός ἐξαπέλυσε ἐναντίον μας μιά πρωτόφαντα ἐκνευριστική καί ὑστερική καμπάνια. Ὅπως συμφωνήσαμε μέ τόν σ.

Τσιτσέριν, πῆρα χθές ἕνα δελτίο πληροφοριῶν σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα καί νομίζω ὅτι θά εἶναι ὠφέλιμο γιά ὅλους σας νά τό ἀκούσετε. Εἶναι ἕνα δελτίο πληροφοριῶν σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς καμπάνιας ψεύδους γιά τήν ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Ποτέ — γράφει ὁ σύντροφος πού σύνταξε τό δελτίο — σέ καμιά περίοδο δέν ὑπῆρξε στό δυτικοευρωπαϊκό Τύπο τέτιο βακχικό ὄργιο ψευτιᾶς καί τέτια μαζική παραγωγή φανταστικῶν ἐπινοήσεων γιά τή Σοβιετική Ρωσία, ὅπως στίς τελευταῖες δυό ἑβδομάδες. Ἀπό τήν ἀρχή τοῦ Μάρτη ὅλος ὁ δυτικοευρωπαϊκός Τύπος δημοσιεύει καθημερινά ὁλόκληρους χείμαρους φανταστικῶν εἰδήσεων γιά ἐξεγέρσεις στή Ρωσία, γιά νίκη τῆς ἀντεπανάστασης, γιά φυγή τοῦ Λένιν καί τοῦ Τρότσκι στήν Κριμαία, γιά λευκή σημαία στό Κρεμλίνο, γιά ποτάμια αἵματος στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας, γιά ὁδοφράγματα στίς ἴδιες πόλεις, γιά πυκνά πλήθη ἐργατῶν πού κατεβαίνουν ἀπό τούς λόφους καί τραβοῦν ἐνάντια στή Μόσχα γιά νά ἀνατρέψουν τή Σοβιετική ἐξουσία, γιά πέρασμα τοῦ Μπουντιόνι στό πλευρό τῶν στασιαστῶν, γιά νίκη τῆς ἀντεπανάστασης σέ μιά σειρά πόλεις τῆς Ρωσίας, εἴδηση στήν ὁποία φιγουράρει πότε ἡ μιά καί πότε ἡ ἄλλη πόλη, καί συνολικά ἔχουν ἀναφερθεῖ σχεδόν οἱ περισσότερες πρωτεύουσες τῶν κυβερνείων τῆς Ρωσίας. Ὁ καθολικός καί σχεδιασμένος χαρακτήρας αὐτῆς τῆς καμπάνιας δείχνει πώς αὐτό ἀποτελεῖ ἐκδήλωση κάποιου βαθιά μελετημένου σχεδίου ὅλων τῶν καθοδηγητικῶν κυβερνήσεων. Στίς 2 τοῦ Μάρτη τό Foreing Office * μέσω τοῦ «Press Association» [55] δήλωσε ὅτι θεωρεῖ τίς δημοσιευόμενες εἰδήσεις μή ἀληθοφανεῖς, καί ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτό τό Foreing Office δημοσίευσε δική του πληροφορία γιά ἐξέγερση στήν Πετρούπολη, γιά βομβαρδισμό τῆς Πετρούπολης ἀπό τό στόλο τῆς Κρονστάνδης καί γιά ὁδομαχίες στή Μόσχα.

Στίς 2 τοῦ Μάρτη ὅλες οἱ ἀγγλικές ἐφημερίδες δημοσίευσαν τηλεγραφήματα γιά ἐξεγέρσεις στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα: ὁ Λένιν καί ὁ Τρότσκι δραπέτευσαν στήν Κριμαία, 14 000 ἐργάτες στή Μόσχα ἀπαιτοῦν Συντακτική Συνέλευση, τό ὁπλοστάσιο τῆς Μόσχας καί ὁ σιδηροδρομικός σταθμός Μόσχας-Κούρσκ βρίσκεται στά χέρια τῶν ἐπαναστατημένων ἐργατῶν καί τό Βασίλιεβσκι Ὄστροβ τῆς Πετρούπολης εἶναι ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῶν στασιαστῶν.

Θά ἀναφέρω μερικά παραδείγματα ἀπό τό ραδιόφωνο καί ἀπό

---

* — Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν. *Ἡ Σύντ.*

τά τηλεγραφήματα τῶν ἑπόμενων ἡμερῶν: στίς 3 τοῦ Μάρτη ὁ Κλισκό τηλεγραφεῖ ἀπό τό Λονδίνο ὅτι τό «Reuter» [56] ἅρπαξε τίς ἀνόητες φῆμες γιά ἐξέγερση στήν Πετρούπολη καί τίς διαδίδει ἔντονα.

6 τοῦ Μάρτη: Ὁ Μέισον, ἀνταποκριτής στό Βερολίνο, τηλεγραφεῖ στή Νέα Ὑόρκη ὅτι οἱ ἐργάτες ἀπό τήν Ἀμερική παίζουν σοβαρό ρόλο στήν ἐπανάσταση τῆς Πετρούπολης, καί ὅτι ὁ Τσιτσέριν ἔστειλε διαταγή μέ τόν ἀσύρματο στό στρατηγό Γκανέτσκι νά κλείσει τά σύνορα γιά τούς πρόσφυγες ἀπό τήν Ἀμερική.

6 τοῦ Μάρτη: Ὁ Ζηνόβιεφ δραπέτευσε στό Ὀρανιενμπάουμ. Στή Μόσχα τό κόκκινο πυροβολικό βάλλει ἐνάντια στούς ἐργατικούς συνοικισμούς. Ἡ Πετρούπολη εἶναι ἀποκομμένη ἀπό ὅλες τίς πλευρές (ραδιόφωνο τοῦ Βιγκάντ).

7 τοῦ Μάρτη: Ὁ Κλισκό τηλεγραφεῖ ὅτι σύμφωνα μέ πληροφορίες ἀπό τό Ρέβελ, στούς δρόμους τῆς Μόσχας στήθηκαν ὁδοφράγματα· οἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν εἴδηση ἀπό τό Ἔλσινγκφορς, ὅτι τό Τσερνίγκοφ κατελήφθη ἀπό τά ἀντιμπολσεβίκικα στρατεύματα.

7 τοῦ Μάρτη: Καί ἡ Πετρούπολη καί ἡ Μόσχα βρίσκονται στά χέρια τῶν στασιαστῶν. Ἐξέγερση στήν Ὀδησσό. Ὁ Σεμιόνοφ ἐπικεφαλῆς 25 000 κοζάκων κινεῖται στή Σιβηρία. Ἡ ἐπαναστατική ἐπιτροπή στήν Πετρούπολη ἔχει κάτω ἀπό τήν ἐξουσία της τίς ὀχυρωμένες θέσεις καί τό στόλο (πληροφορίες τοῦ ἀγγλικοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Πόλντιου).

Νάουεν 7 τοῦ Μάρτη: Στασίασαν οἱ ἐργοστασιακές συνοικίες τῆς Πετρούπολης. Ἡ ἀντιμπολσεβίκικη ἐξέγερση ἀγκάλιασε τή Βολυνία.

Παρίσι 7 τοῦ Μάρτη: Ἡ Πετρούπολη βρίσκεται στά χέρια τῆς ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ «Matin» [57] πληροφορεῖ ὅτι σύμφωνα μέ εἰδήσεις πού πάρθηκαν στό Λονδίνο, στό Κρεμλίνο κυματίζει ἄσπρη σημαία.

Παρίσι 8 τοῦ Μάρτη: Οἱ στασιαστές κατέλαβαν τήν Κράσναγια Γκόρκα. Τά συντάγματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ἐξεγέρθηκαν στό κυβερνεῖο Πσκόφ. Οἱ μπολσεβίκοι στέλνουν μπασκίρους ἐνάντια στήν Πετρούπολη.

Στίς 10 τοῦ Μάρτη ὁ Κλισκό τηλεγραφεῖ: Οἱ ἐφημερίδες διερωτῶνται — ἔπεσε ἤ δέν ἔπεσε ἡ Πετρούπολη; Σύμφωνα μέ πληροφορίες ἀπό τό Ἔλσινγκφορς τά τρία τέταρτα τῆς Πετρούπολης βρίσκονται στά χέρια τῶν στασιαστῶν· ὁ Τρότσκι ἤ — σύμφωνα μέ ἄλλες πληροφορίες — ὁ Ζηνόβιεφ διευθύνει τίς ἐπιχειρήσεις στήν Τόσνα ἤ στό φρούριο Πετροπάβλοβσκ, σύμφωνα μέ ἄλλες πληροφορίες ἀρχιστράτηγος διορίστηκε ὁ Μπρουσίλοφ· σύμφωνα μέ πληροφορίες ἀπό τή Ρίγα, ἡ Πετρούπολη καταλήφθηκε στίς 9 τοῦ μήνα, ἐκτός

ἀπό τούς σιδηροδρομικούς σταθμούς, ὁ Κόκκινος Στρατός ἀποσύρθηκε στή Γκάττσινα· οἱ ἀπεργοί τῆς Πετρούπολης ρίχνουν τό σύνθημα «κάτω τά Σοβιέτ καί οἱ κομμουνιστές». Τό ἀγγλικό Ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν δήλωσε πώς δέν εἶναι ἀκόμη γνωστό, ἄν οἱ στασιαστές τῆς Κρονστάνδης ἑνώθηκαν μέ τούς στασιαστές τῆς Πετρούπολης, ὅμως σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες πού ἔχει ὁ Ζηνόβιεφ βρίσκεται στό φρούριο Πετροπάβλοβσκ, ὅπου διοικεῖ τά σοβιετικά στρατεύματα.

Ἀπό τόν τεράστιο ἀριθμό τῶν ψεύτικων ἐπινοήσεων αὐτῆς τῆς περιόδου, κάνω μιά ἐπιλογή παραδειγμάτων: τό Σαράτοφ μετατράπηκε σέ αὐτοτελή ἀντιμπολσεβίκικη Δημοκρατία (Νάουεν 11 τοῦ Μάρτη). Στίς πόλεις τοῦ Βόλγα ἄγρια πογκρόμ ἐνάντια στούς κομμουνιστές (στό ἴδιο). Στό κυβερνεῖο Μίνσκ μάχες λευκοφρουρίτικων στρατιωτικῶν τμημάτων ἐνάντια στόν Κόκκινο Στρατό (στό ἴδιο).

Παρίσι 15 τοῦ Μάρτη: Ἡ «Matin» ἀνακοινώνει ὅτι ἐξεγέρθηκαν μεγάλες μάζες κοζάκων τοῦ Κουμπάν καί Ντόν.

Στίς 14 τοῦ Μάρτη τό Νάουεν ἀνακοίνωσε ὅτι κοντά στό Ὀριόλ τό ἱππικό τοῦ Μπουντιόνι προσχώρησε στούς στασιαστές. Κατά καιρούς ἔγιναν ἀνακοινώσεις γιά ἐξεγέρσεις στό Πσκόφ, στήν Ὀδησσό καί σέ ἄλλες πόλεις.

Στίς 9 τοῦ Μάρτη ὁ Κράσιν τηλεγραφεῖ ὅτι ὁ ἀνταποκριτής τῶν «Times» [58] στήν Οὐάσιγκτον λέει πώς τό σοβιετικό καθεστώς πλησιάζει στό τέλος του καί γι' αὐτό ἡ Ἀμερική θά ἀναβάλει τήν ἀποκατάσταση σχέσεων μέ τά κράτη τῶν ἀκρινῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Κατά καιρούς οἱ ἀμερικανικοί τραπεζικοί κύκλοι διέδιδαν τήν πληροφορία ὅτι στίς δοσμένες συνθῆκες τό ἐμπόριο μέ τή Ρωσία θά ἦταν ἕνα ριψοκίνδυνο τυχερό παιχνίδι.

Ὁ ἀνταποκριτής τῆς «Daily Chronicle» [59] στή Νέα Ὑόρκη ἔλεγε ἀπό τίς 4 τοῦ Μάρτη ἀκόμη, ὅτι οἱ ἐμπορικοί κύκλοι καί τό Ρεπουμπλικανικό κόμμα τῆς Ἀμερικῆς θεωροῦν σήμερα τίς ἐμπορικές σχέσεις μέ τή Ρωσία ἕνα ριψοκίνδυνο τυχερό παιχνίδι.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ καμπάνια τοῦ ψεύδους ἔχει ὑπόψη της ὄχι μόνο τήν Ἀμερική, ἀλλά καί τήν τουρκική ἀντιπροσωπεία στό Λονδίνο καί τό δημοψήφισμα τῆς Σιλεσίας [60].

Σύντροφοι, ἡ εἰκόνα εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρη. Τό παγκόσμιο συνδικάτο τοῦ Τύπου — ἐκεῖ ὑπάρχει ἐλευθερία τοῦ Τύπου, πού συνίσταται στό ὅτι ὁ Τύπος εἶναι κατά 99% ἐξαγορασμένος ἀπό τούς μεγιστάνες τοῦ χρήματος πού διαχειρίζονται ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια — ἄρχισε μιά παγκόσμια ἐκστρατεία τῶν ἰμπεριαλιστῶν,

πού θέλει πρίν ἀπόλα νά ματαιώσει τήν ἐμπορική συμφωνία μέ τήν 'Αγγλία πού ἄρχισε ὁ Κράσιν καί τήν ἐπικείμενη ἐμπορική συμφωνία μέ τήν 'Αμερική πού, ὅπως ἀνάφερα, τίς διαπραγματεύσεις γι' αὐτή τίς διεξάγουμε ἐδῶ, καί γιά τήν ὁποία στή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου ἔγιναν ὑποδείξεις. Αὐτό δείχνει ὅτι οἱ ἐχθροί πού μᾶς περιβάλλουν, ἀφοῦ ἔχασαν τή δυνατότητα νά κάνουν ἐπέμβαση, ὑπολογίζουν σέ ἐξέγερση. Καί τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης ἔδειξαν ὅτι αὐτά συνδέονται μέ τή διεθνή ἀστική τάξη. Κι' ἐκτός ἀπό αὐτό, βλέπουμε ὅτι ἀπό τήν πρακτική ἄποψη τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου αὐτοί φοβοῦνται τώρα πάνω ἀπόλα τήν ἀποκατάσταση ὁμαλῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Δέν θά κατορθώσουν ὅμως νά τίς ματαιώσουν. 'Εδῶ στή Μόσχα βρίσκονται ἐκπρόσωποι τοῦ μεγάλου κεφαλαίου, πού ἔχασαν τήν πίστη σέ ὅλες τίς φῆμες καί πού δήλωσαν ὅτι στήν 'Αμερική μιά ὁμάδα πολιτῶν χρησιμοποίησε μιά πρωτόφαντη μέθοδο διαφώτισης ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.

'Η ὁμάδα αὐτή συγκέντρωσε ἀπό τίς πιό διαφορετικές ἐφημερίδες ὅλα, ὅσα λέγονταν ἐπί ἀρκετούς μῆνες γιά τή Ρωσία, γιά τή φυγή τοῦ Λένιν καί τοῦ Τρότσκι, γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ Λένιν ἀπό τόν Τρότσκι καί τό ἀντίθετο, τά συγκέντρωσε ὅλα σέ μιά μπροσούρα [61]. Καλύτερη διαφώτιση ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας δέν μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ. 'Από μέρα σέ μέρα συγκεντρώνονται πληροφορίες γιά τό πόσες φορές τουφεκίζονταν, δολοφονοῦνταν ὁ Λένιν καί ὁ Τρότσκι, οἱ πληροφορίες αὐτές ἐπαναλαμβάνονταν κάθε μήνα καί, τελικά, τίς συγκεντρώνουν σέ μιά συλλογή καί τίς ἐκδίδουν. 'Ο σύγχρονος ἀμερικανικός ἀστικός Τύπος ἔχασε πέρα γιά πέρα τήν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ εἶχαν. Αὐτός εἶναι ὁ ἐχθρός, πού τόν ὑπηρετοῦν δυό ἑκατομμύρια ρῶσοι φυγάδες στό ἐξωτερικό ἀπό τό περιβάλλον τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, αὐτός εἶναι ὁ στρατός τῆς ἀστικῆς τάξης, πού εἶναι ἐναντίον μας. Καί ἄς καταβάλλουν προσπάθειες νά ὑπονομεύσουν τήν πρακτική ἐπιτυχία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί νά ματαιώσουν τίς ἐμπορικές σχέσεις. Ξέρουμε ὅτι αὐτό δέν θά τό κατορθώσουν. Καί ὅλη αὐτή ἡ εἰδησεογραφία τοῦ διεθνοῦς Τύπου, πού ἔχει στά χέρια του ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐφημερίδες καί πληροφορεῖ ὅλο τόν κόσμο, δείχνει ἀκόμη μιά φορά σέ τί βαθμό εἴμαστε περιτριγυρισμένοι ἀπό ἐχθρούς καί σέ τί βαθμό οἱ ἐχθροί αὐτοί ἔχουν ἐξασθενίσει σέ σύγκριση μέ τόν περασμένο χρόνο. Καί πρέπει νά τό καταλάβουμε αὐτό, σύντροφοι! Νομίζω ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν παρόντων μελῶν τοῦ συνεδρίου κατάλαβαν μέ ποιό μέτρο πρέπει νά προσδιορίζονται οἱ διαφωνίες μας. Εἶναι φυσικό πώς στή διάρκεια τῆς πάλης πού ἔγινε στό

συνέδριο ἦταν ἀδύνατο νά τηρηθεῖ αὐτό τό μέτρο. Δέν μπορεῖ κανείς νά ἔχει τήν ἀπαίτηση ἀπό ἀνθρώπους, πού τώρα μόλις πάλευαν, νά καταλάβουν ἀμέσως αὐτό τό μέτρο. Ὅταν ὅμως δοῦμε τό Κόμμα μας σάν ἑστία τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης καί τήν καμπάνια πού τώρα διεξάγει ἐναντίον μας τό συνδικάτο τῶν κρατῶν ὅλου τοῦ κόσμου, δέν πρέπει νά ἔχουμε ἀμφιβολίες. Ἄς κάνουν αὐτοί τήν καμπάνια τους, ἐμεῖς ρίξαμε σ' αὐτή μιά ματιά καί ξέρουμε μέ ἀκρίβεια τό βαθμό τῶν διαφωνιῶν μας, καί ξέρουμε πώς, ἀφοῦ συσπειρωθοῦμε στό συνέδριο αὐτό, θά βγοῦμε ἀπό τίς διαφωνίες μας πραγματικά ἐντελῶς ἑνωμένοι καί μέ Κόμμα πιό ἀτσαλωμένο, πού θά τραβήξει σέ ὁλοένα καί πιό ἀποφασιστικές διεθνεῖς νίκες! (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 60 καί «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 60, 20 τοῦ Μάρτη 1921

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ XI ΣΤΡΑΤΙΑΣ

Ἀντίγραφο πρός τό ΕΣΣ τοῦ Μετώπου τοῦ Καυκάσου
Ἀντίγραφο πρός τήν Ἐπαν. Ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας
Ἀντίγραφο πρός τόν σ. Ὀρτζονικίτζε

Ἐπειδή τμήματα τῶν στρατευμάτων τῆς ἑνδέκατης στρατιᾶς βρίσκονται στό ἔδαφος τῆς Γεωργίας, σᾶς προτείνεται νά ἀποκαταστήσετε πλήρη ἐπαφή μέ τήν Ἐπαναστατική Ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας καί νά ἐνεργεῖτε ἀπόλυτα σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς, νά ἀποφεύγετε τή λήψη ὁποιωνδήποτε μέτρων πού μποροῦν νά θίξουν τά συμφέροντα τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ, χωρίς τή συγκατάθεση τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γεωργίας, νά ἐπιδείξετε ἰδιαίτερο σεβασμό πρός τά κυρίαρχα ὄργανα τῆς Γεωργίας, νά δείξετε ἰδιαίτερη φροντίδα καί προσοχή ἀπέναντι στό γεωργιανό πληθυσμό. Δόστε ἀμέσως τίς ἀνάλογες ὁδηγίες σέ ὅλα τά ὄργανα τῆς στρατιᾶς, μαζί καί στό ἰδιαίτερο τμῆμα. Νά ἀσκεῖτε ποινική δίωξη ἐνάντια σέ ὅλους πού παραβιάζουν τίς ὁδηγίες αὐτές. Νά μᾶς ἀνακοινώνετε γιά τήν κάθε μιά περίπτωση παράβασης, ἤ ἀκόμη καί γιά τίς πιό μικρές προστριβές καί παρεξηγήσεις μέ τόν τοπικό πληθυσμό.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἄμυνας *Λένιν*

Γράφτηκε στίς 10 τοῦ Μάρτη 1921

Δημοσιεύτηκε στίς 17 τοῦ Μάρτη 1921 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα Γκρούζιι», ἀρ. φύλ. 13

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας, πού παραβλήθηκε μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ «THE NEW YORK HERALD» [62]

Πιστέψτε με, στή Ρωσία εἶναι δυνατές μόνο δυό κυβερνήσεις: τσαρική ἤ Σοβιετική. Στήν Κρονστάνδη μερικοί ἀνόητοι καί προδότες μιλοῦσαν γιά Συντακτική Συνέλευση. Ὅμως, μπορεῖ μήπως ἄνθρωπος λογικός νά κάνει ἀκόμη καί σκέψη γιά Συντακτική Συνέλευση σέ μιά τέτια ἀνώμαλη κατάσταση πού βρίσκεται ἡ Ρωσία; Ἡ Συντακτική Συνέλευση γιά τήν ὥρα θά ἦταν μιά συνέλευση ἀπό ἀρκοῦδες, πού θά τίς τραβοῦσαν οἱ τσαρικοί στρατηγοί ἀπό τίς περασμένες στή μύτη τους κρικέλες. Ἡ ἐξέγερση στήν Κρονστάνδη πραγματικά εἶναι ἕνα ἐντελῶς μηδαμινό ἐπεισόδιο, πού ἀποτελεῖ γιά τή Σοβιετική ἐξουσία ἕνα πολύ μικρότερο κίνδυνο ἀπό ὅ,τι τά ἰρλανδικά στρατεύματα γιά τή βρετανική αὐτοκρατορία.

Στήν Ἀμερική νομίζουν ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἀποτελοῦν μιά μικρή ὁμάδα κακεντρεχῶν ἀνθρώπων πού κυριαρχοῦν τυραννικά πάνω σ' ἕνα μεγάλο ἀριθμό μορφωμένων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι θά μποροῦσαν νά σχηματίσουν μιά ὑπέροχη κυβέρνηση, καταργώντας τό σοβιετικό καθεστώς. Ἡ γνώμη αὐτή εἶναι ἐντελῶς λαθεμένη. Κανένας δέν εἶναι σέ θέση νά ἀντικαταστήσει τούς μπολσεβίκους, ἐκτός ἀπό τούς στρατηγούς καί τούς γραφειοκράτες, πού ἤδη προπολλοῦ ἔδειξαν ὅτι δέν ἔχουν καμιά βάση. Ἄν στό ἐξωτερικό μεγαλοποιοῦν τή σημασία τῆς ἐξέγερσης στήν Κρονστάνδη καί τήν ὑποστηρίζουν, αὐτό συμβαίνει γιατί ὁ κόσμος χωρίστηκε σέ δυό στρατόπεδα: τό καπιταλιστικό ἐξωτερικό καί τήν κομμουνιστική Ρωσία.

Δημοσιεύτηκε στά ἀγγλικά
στίς 15 τοῦ Μάρτη 1921 στήν ἐφημερίδα
«The New York Herald», ἀρ. φύλ. 197

Στά ρωσικά δημοσιεύτηκε
στίς 26 τοῦ Μάρτη 1921 στήν ἐφημερίδα
«Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 67

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα»

ΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΠΑΝΡΩΣΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ 27 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1921 [63]

Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου πρῶτα ἀπόλα νά σᾶς εὐχαριστήσω γιά τό χαιρετισμό σας καί νά σᾶς ἀπαντήσω μέ τόν ἴδιο τρόπο, χαιρετώντας τό συνέδριό σας. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.) Πρίν περάσω στό θέμα πού ἀφορᾶ ἄμεσα τά καθήκοντα τοῦ συνεδρίου σας, τίς δουλιές σας καί αὐτό πού περιμένει ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀπό τό συνέδριό σας, ἐπιτρέψτε μου νά ἀρχίσω λίγο ἀπό τά παλιά.

Μόλις πρίν λίγο, διασχίζοντας τήν αἴθουσά σας, εἶδα ἕνα πλακάτ μέ τήν ἐπιγραφή: «Τό βασίλειο τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν δέν θά ἔχει τέλος». Καί ὅταν διάβασα αὐτό τό παράξενο πλακάτ πού, ἀλήθεια, δέν ἦταν κρεμασμένο στόν τοῖχο, μά βρισκόταν σέ μιά γωνιά — ἴσως κάποιος νά σκέφτηκε πώς τό πλακάτ δέν εἶναι καί τόσο πετυχημένο καί νά τό ἔβαλε στή γωνία — ὅταν διάβασα τό παράξενο αὐτό πλακάτ, σκέφτηκα: νά, λοιπόν, σέ τί στοιχειώδη καί βασικά πράγματα ἔχουμε παρεξηγήσεις καί παρανοήσεις. Γιατί, πραγματικά, ἄν τό βασίλειο τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν δέν εἶχε τέλος, αὐτό θά σήμαινε ὅτι ποτέ δέν θά ἔχουμε σοσιαλισμό, γιατί σοσιαλισμός σημαίνει ἐξάλειψη τῶν τάξεων, καί ὅσο ὑπάρχουν ἐργάτες καί ἀγρότες, θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν καί διαφορετικές τάξεις καί, συνεπῶς, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει πλήρης σοσιαλισμός. Καί ἐνῶ συλλογιζόμουν ὅτι τριάμισι χρόνια ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση ἔχουμε ἀκόμη τόσο παράξενα πλακάτ, ἔστω καί κάπως βαλμένα στή γωνία, ἄρχισα νά σκέπτομαι ἐπίσης ὅτι ἴσως καί σχετικά μέ τά πιό τρέχοντα καί τά πιό διαδομένα συνθήματά μας νά ὑπάρχουν ἀκόμη πολύ μεγάλες παρεξηγήσεις. Ὅλοι μας τραγουδᾶμε ὅτι δίνουμε τώρα τήν τελευταία μας καί ἀποφασιστική μάχη — νά, λογουχάρη, ἕνα

ἀπό τά πιό διαδομένα συνθήματα πού τό ἐπαναλαμβάνουμε μέ ὅλους τούς τρόπους. Φοβᾶμαι ὅμως πώς, ἄν ρωτήσουμε ἕνα μεγάλο μέρος ἀπό τούς κομμουνιστές ἐνάντια σέ ποιόν δίνετε τώρα — ὄχι φυσικά τήν τελευταία, αὐτό θά ἦταν λιγάκι ὑπερβολικό, ἀλλά μιά ἀπό τίς τελευταῖες καί ἀποφασιστικές μάχες μας — φοβᾶμαι ὅτι λίγοι θά δόσουν σωστή ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα καί λίγοι θά δείξουν μέ τήν ἀπάντησή τους ὅτι καταλαβαίνουν ξεκάθαρα ἐνάντια σέ τί ἤ ἐνάντια σέ ποιόν δίνουμε τώρα μιά ἀπό τίς τελευταῖες καί ἀποφασιστικές μάχες μας. Καί μοῦ φαίνεται ὅτι, σέ σχέση μέ τά πολιτικά γεγονότα τῆς φετινῆς ἄνοιξης, πού τράβηξαν τήν προσοχή τῶν πλατιῶν μαζῶν τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πρέπει, μοῦ φαίνεται, σέ σχέση μ' αὐτά τά γεγονότα, νά ἐξετάσουμε ἀκόμη μιά φορά ἀπό τήν ἀρχή ἤ τουλάχιστο νά προσπαθήσουμε νά ἐξετάσουμε τό ζήτημα ἐνάντια σέ ποιόν δίνουμε τή φετινή ἄνοιξη, τώρα ἄμεσα, μιά ἀπό τίς τελευταῖες καί ἀποφασιστικές μάχες μας. Ἐπιτρέψτε μου νά σταθῶ σ' αὐτό τό ζήτημα.

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε σωστά αὐτό τό ζήτημα νομίζω ὅτι πρέπει, κατά πρῶτο λόγο, νά ἐξετάσουμε ἀκόμη μιά φορά ὅσο τό δυνατό ἀκριβέστερα καί ὅσο τό δυνατό πιό νηφάλια τίς δυνάμεις πού στέκουν ἀντιμέτωπες καί πού ἡ πάλη τους καθορίζει καί τήν τύχη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί, γενικά, τήν πορεία καί τήν ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, τῆς ἐπανάστασης γιά τήν ἀνατροπή τοῦ κεφαλαίου τόσο στή Ρωσία, ὅσο καί στίς ἄλλες χῶρες. Ποιές εἶναι αὐτές οἱ δυνάμεις; Πῶς συγκεντρώνονται σέ ὁμάδες ἡ μιά ἐνάντια στήν ἄλλη; Ποιά εἶναι σήμερα ἡ διάταξη αὐτῶν τῶν δυνάμεων; Κάθε κάπως σοβαρή πολιτική ὄξυνση, κάθε καινούργια, ἔστω ὄχι καί πολύ μεγάλη στροφή τῶν πολιτικῶν γεγονότων, πρέπει πάντα νά βάζει μπροστά στόν κάθε σκεπτόμενο ἐργάτη καί στόν κάθε σκεπτόμενο ἀγρότη αὐτό τό ἐρώτημα, τό ἐρώτημα, μέ ποιές δυνάμεις ἔχουμε νά κάνουμε καί πῶς συνενώνονται αὐτές οἱ δυνάμεις. Καί μόνο ὅταν θά εἴμαστε σέ θέση νά ὑπολογίσουμε αὐτές τίς δυνάμεις σωστά καί τελείως νηφάλια, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς συμπάθειες καί τίς ἐπιθυμίες μας, μόνο τότε θά μπορέσουμε νά βγάλουμε καί σωστά συμπεράσματα σχετικά μέ τήν πολιτική μας γενικά καί μέ τά ἄμεσα καθήκοντά μας. Ἐπιτρέψτε μου λοιπόν νά περιγράψω τώρα σύντομα αὐτές τίς δυνάμεις.

Οἱ δυνάμεις αὐτές κύρια, γενικά καί βασικά εἶναι τρεῖς. Θά ἀρχίσω ἀπό ἐκείνη πού βρίσκεται πιό κοντά σέ μᾶς, θά ἀρχίσω ἀπό τό προλεταριάτο. Εἶναι ἡ πρώτη δύναμη. Εἶναι ἡ πρώτη ξεχωριστή τάξη. Ὅλοι σας τήν ξέρετε καλά, ἐσεῖς οἱ ἴδιοι ζεῖτε μέσα στούς κόλπους αὐτῆς τῆς τάξης. Ποιά εἶναι ἡ θέση της τώρα; Στή Σοβιετική Δημοκρατία εἶναι ἡ τάξη πού πῆρε τήν ἐξουσία πρίν ἀπό τριάμισι χρόνια, πού πραγματοποίησε στό διάστημα αὐτό τήν κυριαρχία της, τή δικτατορία της καί πού μέσα σ' αὐτά τά τριάμισι χρόνια ὑπόφερε, ἔπαθε, βασανίστηκε, δοκίμασε στερήσεις καί συμφορές περισσότερο ἀπό ὅλες τίς ἄλλες τάξεις. Αὐτά τά τριάμισι χρόνια, πού τό μεγαλύτερο μέρος τους πέρασε στόν ἀπεγνωσμένο ἐμφύλιο πόλεμο τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἐνάντια σέ ὅλο τόν καπιταλιστικό κόσμο, σήμαιναν γιά τήν ἐργατική τάξη, γιά τό προλεταριάτο, τέτια βάσανα, τέτιες στερήσεις, τέτιες θυσίες, τέτια ὄξυνση κάθε εἴδους ἀναγκῶν, πού ποτέ δέν γνώρισε ὁ κόσμος. Καί συνέβηκε κάτι τό περίεργο. Ἡ τάξη πού πῆρε στά χέρια της τήν πολιτική κυριαρχία, τήν πῆρε, ἔχοντας ἐπίγνωση ὅτι τήν παίρνει *μόνη της*. Αὐτό περιέχεται στήν ἔννοια τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἔννοια αὐτή τότε μόνο ἔχει νόημα, ὅταν μιά τάξη ξέρει ὅτι μόνη της παίρνει στά χέρια της τήν πολιτική ἐξουσία καί δέν ξεγελᾶ οὔτε τόν ἑαυτό της, οὔτε τούς ἄλλους μέ συζητήσεις γιά ἐξουσία «παλλαϊκή, ἐκλεγμένη ἀπό ὅλους, καθιερωμένη ἀπό ὅλο τό λαό». Ὅπως ξέρετε πολύ καλά ὅλοι σας, ὑπάρχουν πολλοί καί μάλιστα πάρα πολλοί πού τούς ἀρέσει αὐτή ἡ φλυαρία, πάντως ὅμως ὄχι μέσα στό προλεταριάτο, γιατί οἱ προλετάριοι ἔκαναν συνείδησή τους καί ἀνέγραψαν καί στό Σύνταγμα, στούς βασικούς νόμους τῆς Δημοκρατίας, ὅτι πρόκειται γιά δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ἡ τάξη αὐτή καταλάβαινε ὅτι παίρνει τήν ἐξουσία μόνη της σέ ἐξαιρετικά δύσκολες συνθῆκες. Καί τήν ἄσκησε μέ τόν τρόπο πού ἀσκεῖται κάθε δικτατορία, δηλαδή ἄσκησε τήν πολιτική της κυριαρχία μέ τή μεγαλύτερη σταθερότητα καί τή μεγαλύτερη ἀδιαλλαξία. Καί μάλιστα δοκίμασε μέσα σ' αὐτά τά τριάμισι χρόνια τῆς πολιτικῆς της κυριαρχίας τέτιες συμφορές, τέτιες στερήσεις, τέτια πείνα, τέτια χειροτέρευση τῆς οἰκονομικῆς της κατάστασης, ὅσο ποτέ καμιά ἄλλη τάξη στήν ἱστορία. Καί εἶναι εὐνόητο ὕστερα ἀπό μιά τέτια ὑπεράνθρωπη ἔνταση

νά ἔχουμε σήμερα ἰδιαίτερη κούραση καί ἐξάντληση, ἰδιαίτερο σπάσιμο τῶν νεύρων αὐτῆς τῆς τάξης.

Πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ ὥστε σέ μιά χώρα, ὅπου τό προλεταριάτο εἶναι τόσο ὀλιγάριθμο σέ σύγκριση μέ τόν ὑπόλοιπο πληθυσμό, σέ μιά χώρα καθυστερημένη, πού ἀποκόπηκε τεχνητά μέ τή στρατιωτική βία ἀπό τίς χῶρες πού ἔχουν πιό πολυάριθμο, συνειδητό, πειθαρχημένο καί ὀργανωμένο προλεταριάτο, πῶς μπόρεσε νά συμβεῖ, ὥστε σέ μιά τέτια χώρα, παρά τήν ἀντίσταση καί παρά τίς ἐπιθέσεις τῆς ἀστικῆς τάξης ὅλου τοῦ κόσμου, μιά μόνη τάξη νά εἶναι σέ θέση νά ἀσκήσει τήν ἐξουσία της; Πῶς μπόρεσε νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό μέσα σέ τριάμισι χρόνια; Ποῦ βρῆκε τό στήριγμα γιά νά τό κάνει αὐτό; Ξέρουμε ὅτι τό στήριγμα τό βρῆκε μέσα στή χώρα, στή μάζα τῶν ἀγροτῶν. Θά περάσω τώρα σ' αὐτή τή δεύτερη δύναμη, πρέπει ὅμως πρῶτα νά τελειώσω μέ τήν ἐξέταση τῆς πρώτης δύναμης. Εἶπα, καί ὁ καθένας σας θά τό ἔχει παρατηρήσει στή ζωή τῶν πιό κοντινῶν του συντρόφων στίς φάμπρικες, στά ἐργοστάσια, στά μηχανοστάσια, στά ἐργαστήρια καί θά ξέρει ὅτι ποτέ δέν ἦταν τόσο μεγάλη καί τόσο βαθιά ἡ δυστυχία αὐτῆς τῆς τάξης, ὅπως στήν ἐποχή τῆς δικτατορίας της. Ποτέ ἡ χώρα μας δέν εἶχε φτάσει σέ τέτιο σημεῖο κούρασης καί ἐξάντλησης ὅπως τώρα. Τί ἦταν λοιπόν ἐκεῖνο πού ἔδοσε στήν τάξη αὐτή τίς ἠθικές δυνάμεις γιά νά μπορέσει νά ὑπομείνει αὐτές τίς στερήσεις; Εἶναι καθαρό, πεντακάθαρο ὅτι ἀπό κάπου ἔπρεπε νά ἀντλεῖ τίς ἠθικές δυνάμεις γιά νά ὑπερνικήσει αὐτές τίς ὑλικές στερήσεις. Ὅπως ξέρετε, τό ζήτημα γιά τήν ἠθική δύναμη, γιά τήν ἠθική ὑποστήριξη, εἶναι ἕνα ζήτημα ἀόριστο, λέγοντας ἠθική δύναμη μπορεῖ νά ἐννοεῖς τά πάντα καί τά πάντα νά τά μπάσεις σ' αὐτή τήν ἔννοια. Γιά νά ἀποφύγουμε αὐτό τόν κίνδυνο — νά μή μπάσουμε κάτι τό ἀόριστο ἤ τό φανταστικό στήν ἔννοια τῆς ἠθικῆς δύναμης — ἀναρωτιέμαι, ἄν μπορῶ νά βρῶ τά χαρακτηριστικά τοῦ ἀκριβοῦς ὁρισμοῦ τοῦ πράγματος ἐκείνου πού ἔδοσε στό προλεταριάτο τήν ἠθική δύναμη νά ἀντέξει στίς πρωτοφανεῖς ὑλικές στερήσεις πού συνδέονται μέ τήν πολιτική του κυριαρχία. Νομίζω πώς, ἄν βάλουμε ἔτσι τό ζήτημα, θά βρεθεῖ μιά ἀκριβής ἀπάντηση σ' αὐτό. Ρωτῆστε τόν ἑαυτό σας: θά μποροῦσε ἄραγε ἡ Σοβιετική Δημοκρατία νά ὑπομείνει αὐτά πού ὑπόμεινε στά τριάμισι χρόνια καί νά ὑπερασπίσει μέ τόση ἐπιτυχία τόν ἑαυτό της ἐνάντια στίς ἐπιθέσεις τῶν λευκοφρουριτῶν πού τούς ὑποστήριζαν οἱ καπιταλιστές ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, ἄν εἶχε δίπλα της

καθυστερημένες χῶρες καί ὄχι προηγμένες; Φτάνει νά βάλει κανείς αὐτό τό ἐρώτημα γιά νά δόσει ἀμέσως χωρίς κανένα δισταγμό τήν ἀπάντηση.

Ξέρετε ὅτι ἐπί τριάμισι χρόνια μᾶς πολεμοῦσαν οἱ πιό πλούσιες δυνάμεις ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ στρατιωτική δύναμη πού εἴχαμε ἀπέναντί μας καί πού ὑποστήριζε τόν Κολτσάκ, τόν Γιουντένιτς, τόν Ντενίκιν καί τόν Βράνγκελ — τό ξέρετε πολύ καλά αὐτό, γιατί ὁ καθένας σας πῆρε μέρος στόν πόλεμο — ξεπερνοῦσε ἀναμφισβήτητα κατά πολύ, σέ πολύ μεγάλο βαθμό τίς δικές μας στρατιωτικές δυνάμεις. Ξέρετε πολύ καλά ὅτι ἡ δύναμη ὅλων αὐτῶν τῶν κρατῶν εἶναι καί τώρα ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπό τή δική μας. Πῶς λοιπόν μπόρεσε νά συμβεῖ, ὥστε τά κράτη αὐτά, ἐνῶ ἔβαλαν γιά καθῆκον τους νά νικήσουν τή Σοβιετική ἐξουσία, δέν τή νίκησαν; Πῶς μποροῦσε νά γίνει αὐτό; Ἔχουμε ἀκριβή ἀπάντηση. Αὐτό μπόρεσε νά γίνει καί ἔγινε, ἐπειδή τό προλεταριάτο σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες ἦταν μέ τό μέρος μας. Ἀκόμη καί στίς περιπτώσεις πού βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων — στίς χῶρες τῆς Εὐρώπης αὐτοί ἔχουν διαφορετικό ὄνομα — δέν ὑποστήριζε ὡστόσο τήν πάλη πού γινόταν ἐναντίον μας. Στό τέλος, μέ τίς ὑποχωρήσεις πού οἱ ἀρχηγοί ἀναγκάστηκαν νά κάνουν στίς μάζες, οἱ ἐργάτες ματαίωσαν αὐτό τόν πόλεμο. Δέν νικήσαμε ἐμεῖς, γιατί οἱ στρατιωτικές μας δυνάμεις ἦταν μηδαμινές· ἡ νίκη ὀφείλεται στό ὅτι οἱ καπιταλιστικές δυνάμεις δέν μπόρεσαν νά κινητοποιήσουν ἐνάντιά μας ὅλη τή στρατιωτική τους δύναμη. Οἱ ἐργάτες τῶν προηγμένων χωρῶν καθορίζουν σέ τέτιο βαθμό τήν πορεία τοῦ πολέμου, πού δέν μπορεῖ νά γίνει πόλεμος παρά τή θέλησή τους, καί σέ τελευταία ἀνάλυση αὐτοί μέ τήν παθητική καί μέ τή μισοπαθητική τους ἀντίσταση ἔκαναν νά ἀποτύχει ὁ πόλεμος πού γινόταν ἐναντίον μας. Τό ἀναμφισβήτητο αὐτό γεγονός ἀπαντᾶ μέ ἀκρίβεια στό ἐρώτημα, ἀπό ποῦ μπόρεσε τό ρωσικό προλεταριάτο νά ἀντλήσει τίς ἠθικές δυνάμεις γιά νά κρατηθεῖ τριάμισι χρόνια στήν ἐξουσία καί νά νικήσει. Ἠθική δύναμη γιά τό ρῶσο ἐργάτη ἦταν ὅτι ἤξερε, αἰσθανόταν, ἔνιωθε στόν ἀγώνα αὐτό τή βοήθεια, τήν ὑποστήριξη πού τοῦ ἔδινε τό προλεταριάτο ὅλων τῶν προηγμένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Πρός ποιά κατεύθυνση ἀναπτύσσεται ἐκεῖ τό ἐργατικό κίνημα, μᾶς τό δείχνει τό γεγονός ὅτι τόν τελευταῖο καιρό στήν Εὐρώπη δέν ὑπῆρξαν μέσα στό ἐργατικό κίνημα μεγαλύτερα γεγονότα ἀπό τή διάσπαση τῶν Σοσιαλιστικῶν κομμάτων στήν Ἀγγλία, στή Γαλλία, στήν Ἰταλία καί σέ ἄλλες χῶρες τόσο στίς

νικημένες, όσο καί στίς νικήτριες, σέ χώρες μέ διαφορετικό πολιτισμό, μέ διαφορετική βαθμίδα οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Σέ όλες τίς χῶρες τό κυριότερο γεγονός αὐτοῦ τοῦ χρόνου ἦταν ὅτι ἀπό τά τσακισμένα καί πέρα γιά πέρα χρεοκοπημένα κόμματα τῶν σοσιαλιστῶν καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν — στή ρωσική γλώσσα μενσεβίκων καί ἐσέρων — σχηματίστηκαν τά κόμματα τῶν κομμουνιστῶν, πού στηρίζονται στήν ὑποστήριξη ὅλων τῶν πρωτοπόρων στοιχείων μέσα στήν ἐργατική τάξη. Καί, φυσικά, δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι, ἄν ἀντί τῶν προηγμένων χωρῶν μᾶς πολεμοῦσαν χῶρες καθυστερημένες, ὅπου δέν ὑπάρχουν τέτιες ἰσχυρές προλεταριακές μάζες, δέν θά μπορούσαμε νά κρατηθοῦμε ὄχι μόνο τριάμισι χρόνια, ἀλλά οὔτε καί τρισήμισι μῆνες. Θά μποροῦσε νά ἔχει τό προλεταριάτο μας ἠθικές δυνάμεις, ἄν δέν στηριζόταν στή συμπάθεια τῶν ἐργατῶν τῶν προηγμένων χωρῶν πού μᾶς ὑποστήριζαν, παρά τίς ψευτιές γιά τή Σοβιετική ἐξουσία πού διαδίδουν σέ ἑκατομμύρια ἀντίτυπα οἱ ἰμπεριαλιστές, παρά τίς προσπάθειες τῶν «ἐργατικῶν ἡγετῶν», τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού εἶχαν βάλει γιά καθῆκον τους νά τορπιλίσουν, καί πού τορπίλιζαν τήν πάλη τῶν ἐργατῶν γιά μᾶς; Στηριζόμενο σ' αὐτή τήν ὑποστήριξη τό προλεταριάτο μας, πού εἶναι ἀδύνατο ἀριθμητικά, βασανισμένο ἀπό τίς συμφορές καί τίς στερήσεις, νίκησε, γιατί εἶναι δυνατό χάρη στήν ἠθική αὐτή δύναμη.

Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη δύναμη.

Ἡ δεύτερη δύναμη εἶναι αὐτή πού στέκεται ἀνάμεσα στό ἀναπτυγμένο κεφάλαιο καί στό προλεταριάτο. Εἶναι ἡ μικροαστική τάξη, οἱ μικρονοικοκυρέοι, εἶναι αὐτοί πού στή Ρωσία ἀποτελοῦν τή συντριπτική πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ — ἡ ἀγροτιά. Εἶναι κυρίως οἱ μικρονοικοκυρέοι καί οἱ μικρογεωργοί. Κατά τά ἐννέα δέκατα εἶναι τέτιοι καί δέν μποροῦν νά εἶναι διαφορετικοί. Δέν παίρνουν καθημερινά μέρος στήν ὀξυμένη πάλη τοῦ κεφαλαίου μέ τήν ἐργασία, δέν ἔχουν περάσει ἀπ' αὐτό τό σχολεῖο, οἱ οἰκονομικές καί πολιτικές συνθῆκες τῆς ζωῆς τους δέν τούς προσεγγίζουν, ἀλλά τούς χωρίζουν, τούς ἀπομακρύνουν τόν ἕναν ἀπό τόν ἄλλο, τούς μετατρέπουν σέ ἑκατομμύρια μεμονωμένους μικρονοικοκυρέους. Αὐτά εἶναι τά γεγονότα, πού ὅλοι σας τά ξέρετε πολύ καλά. Καμιά κολλεκτίβα, κανένα κολχόζ, καμιά κομμούνα δέν μπορεῖ νά ἀλλάξει αὐτή τήν κατάσταση πρίν περάσουν πολλά, πάρα πολλά χρόνια. Χάρη στήν ἐπαναστατική δραστηριότητα καί τήν αὐταπάρνηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἡ δύναμη αὐτή ἔλυσε ἐξαιρετικά γρήγορα τούς λογαριασμούς της μέ τούς ἐχθρούς της ἀπό τά δεξιά,

μέ τήν τάξη τῶν τσιφλικάδων, τή σάρωσε συθέμελα, ἐξάλειψε τήν κυριαρχία της μέ πρωτοείδωτη ταχύτητα. Ὅσο γρηγορότερα ὅμως παραμέριζε τήν κυριαρχία αὐτῆς τῆς τάξης, ὅσο γρηγορότερα περνοῦσε στό δικό της νοικοκυριό πάνω στή γῆ πού ἔγινε κτῆμα ὅλου τοῦ λαοῦ, ὅσο πιό ἀποφασιστικά ξεκαθάριζε τούς λογαριασμούς της μέ τή μικρή μειοψηφία τῶν κουλάκων, τόσο πιό γρήγορα μετατρεπόταν ἡ ἴδια σέ νοικοκύρη. Ξέρετε ὅτι στό διάστημα αὐτό ἔγινε μιά ἰσοπέδωση στό ρωσικό χωριό. Ἐλαττώθηκε τό ποσοστό τῶν μεγαλογεωργῶν καί ἐκείνων πού δέν καλλιεργοῦν τή γῆ τους καί αὐξήθηκε τό ποσοστό τῶν μεσαίων. Τό χωριό μας ἔγινε στό διάστημα αὐτό πιό μικροαστικό. Ἔχουμε ἐδῶ μιά αὐτοτελή τάξη, μιά τάξη πού ὕστερα ἀπό τήν ἐκμηδένιση καί τό διώξιμο τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, παραμένει ἡ μοναδική τάξη πού εἶναι ἱκανή νά ἀντισταθεῖ στό προλεταριάτο. Καί γι' αὐτό εἶναι παράλογο νά γράφουμε στά πλακάτ ὅτι τό βασίλειο τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν δέν θά ἔχει τέλος.

Ξέρετε τί εἶναι αὐτή ἡ δύναμη ἀπό τήν ἄποψη τῶν πολιτικῶν της διαθέσεων. Εἶναι μιά δύναμη πού ταλαντεύεται. Τό εἴδαμε αὐτό στήν ἐπανάστασή μας σέ ὅλες τίς γωνιές τῆς χώρας — στή Ρωσία διαφορετικά, στή Σιβηρία διαφορετικά καί στήν Οὐκρανία διαφορετικά, τό ἀποτέλεσμα ὅμως ἦταν τό ἴδιο παντοῦ: εἶναι μιά δύναμη πού ταλαντεύεται. Πολύ καιρό τήν ἔσερναν ἀπό τή μύτη οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, καί μέ τή βοήθεια τοῦ Κέρενσκι, καί στήν περίοδο τοῦ Κολτσάκ, καί ὅταν στή Σαμάρα ὑπῆρχε ἡ Συντακτική Συνέλευση, καί ὅταν ὁ μενσεβίκος Μάισκι ἦταν ὑπουργός τοῦ Κολτσάκ ἤ τῶν προκατόχων του, κτλ. Ἡ δύναμη αὐτή ταλαντευόταν ἀνάμεσα στήν ἡγεσία τοῦ προλεταριάτου καί στήν ἡγεσία τῆς ἀστικῆς τάξης. Γιατί ὅμως αὐτή ἡ δύναμη πού ἀποτελεῖ τήν τεράστια πλειοψηφία δέν ὁδηγοῦσε μόνη της τόν ἑαυτό της; Γιά τό λόγο ὅτι οἱ οἰκονομικοί ὅροι τῆς ζωῆς αὐτῆς τῆς μάζας εἶναι τέτιοι, πού μόνη της δέν μπορεῖ νά ἑνωθεῖ, νά συσπειρωθεῖ. Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο γιά τόν καθένα πού δέν παρασύρεται ἀπό κενές λέξεις γιά «παλλαϊκή ψηφοφορία», γιά Συντακτική Συνέλευση καί παρόμοια «δημοκρατία», ἡ ὁποία ἐπί ἑκατοντάδες χρόνια ἐξαπατοῦσε τό λαό σέ ὅλες τίς χῶρες καί πού οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἐπί ἑκατοντάδες ἑβδομάδες προσπαθοῦσαν νά τή φτιάξουν καί στή χώρα μας, καταλήγοντας «κάθε φορά στό ἴδιο μέρος» σέ ἀποτυχία. (Χειροκροτήματα.) Ξέρουμε ἀπό τήν ἴδια μας τήν πείρα — κι' αὐτό τό βλέπουμε νά ἐπιβεβαιώνεται στήν ἐξέλιξη ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων, ἄν πάρουμε ὑπόψη μας τή νέα ἐποχή, λ.χ. τά ἑκατόν πενήντα τελευταῖα χρόνια σέ ὅλο τόν κόσμο — ὅτι παντοῦ καί πάντα τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἀκριβῶς τοῦτο: ὅλες οἱ ἀπόπειρες τῆς

μικροαστικῆς τάξης γενικά, τῶν ἀγροτῶν ἰδιαίτερα, νά ἀποκτήσουν συνείδηση τῆς δύναμής τους καί νά διευθύνουν μέ τό δικό τους τρόπο τήν οἰκονομία καί τήν πολιτική κατάληγαν σέ χρεοκοπία. Εἴτε κάτω ἀπό τήν ἡγεσία τοῦ προλεταριάτου, εἴτε κάτω ἀπό τήν ἡγεσία τῶν καπιταλιστῶν, μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει. Ὅλοι ὅσοι ὀνειρεύονται μέσο δρόμο εἶναι ἄνθρωποι ὀνειροπόλοι, φαντασιόπληκτοι. Τούς διαψεύδει ἡ πολιτική, ἡ οἰκονομία καί ἡ ἱστορία. Ὅλη ἡ διδασκαλία τοῦ Μάρξ μᾶς δείχνει ὅτι ἀπό τή στιγμή πού ὁ μικρονοικοκύρης γίνεται ἰδιοκτήτης τῶν μέσων παραγωγῆς καί τῆς γῆς, ἡ ἀνταλλαγή ἀνάμεσα στούς μικρονοικοκυρέους ὑποχρεωτικά γεννάει τό κεφάλαιο καί μαζί του καί τίς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό κεφάλαιο καί στήν ἐργασία. Ἡ πάλη τοῦ κεφαλαίου μέ τό προλεταριάτο εἶναι ἀναπόφευκτη, εἶναι νόμος πού ἐκδηλώθηκε σέ ὅλο τόν κόσμο, καί ὅποιος δέν θέλει νά αὐταπατᾶται δέν μπορεῖ νά μή τό βλέπει.

Αὐτοί ἀκριβῶς οἱ βασικοί οἰκονομικοί παράγοντες κάνουν τή δύναμη αὐτή νά μή μπορεῖ νά ἐπιβληθεῖ μόνη της καί γι' αὐτό στήν ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων ὅλες οἱ ἀπόπειρες πρός αὐτή τήν κατεύθυνση κατάληγαν πάντοτε σέ χρεοκοπία. Ἐφόσον τό προλεταριάτο δέν κατορθώνει νά πάρει στά χέρια του τήν ἡγεσία τῆς ἐπανάστασης, ἡ δύναμη αὐτή βρίσκεται πάντοτε κάτω ἀπό τήν ἡγεσία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἔτσι ἔγινε σέ ὅλες τίς ἐπαναστάσεις καί οἱ ρῶσοι, φυσικά, δέν εἶναι χρισμένοι μέ εἰδικό μύρο καί, ἄν θελήσουν νά περάσουν στίς τάξεις τῶν ἁγίων, ἁπλούστατα θά γελοιοποιηθοῦν. Ἐννοεῖται, ἡ ἱστορία μᾶς μεταχειρίζεται καί μᾶς, ὅπως μεταχειρίζεται καί τούς ἄλλους. Γιά ὅλους ἐμᾶς ὅλα αὐτά εἶναι ἐξαιρετικά πειστικά, γιατί ὅλοι μας ζήσαμε τήν περίοδο τοῦ Κέρενσκι. Τότε ἡ κυβέρνηση εἶχε γιά ὑποστηρικτή της ἑκατό φορές περισσότερους πολιτικούς ἡγέτες, ἔξυπνους, μορφωμένους καί μέ μεγάλη πείρα στήν πολιτική καί στή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, ἀπ' ὅ,τι εἶχαν οἱ μπολσεβίκοι. Ἄν ὑπολογίσουμε ὅλους τούς δημόσιους ὑπάλληλους πού μᾶς σαμποτάριζαν καί πού δέν θεωροῦσαν καθῆκον τους νά σαμποτάρουν τήν κυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι, πού στηρίζονταν στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους, θά δοῦμε ὅτι αὐτοί ἀποτελοῦσαν τήν τεράστια πλειοψηφία. Καί ὡστόσο ἡ κυβέρνηση αὐτή χρεοκόπησε. Ὥστε ὑπῆρχαν αἰτίες πού ὑπερνίκησαν τήν τεράστια ὑπεροχή τῶν διανοουμένων καί τῶν μορφωμένων δυνάμεων πού εἶχαν συνηθίσει νά κυβερνοῦν τό κράτος, καί πού εἶχαν κατακτήσει αὐτή τήν τέχνη δεκαετίες ὁλόκληρες πρίν πάρουν στά χέρια τους τήν κρατική ἐξουσία. Τήν πείρα αὐτή τή δοκίμασαν μέ διάφορες παραλλαγές ἡ Οὐκρανία, ὁ Ντόν, τό Κουμπάν καί ὅλοι κατάληξαν στό ἴδιο ἀποτέλεσμα. Ἐδῶ

δέν ὑπάρχει τίποτε τό τυχαῖο. Αὐτός εἶναι ὁ οἰκονομικός καί πολιτικός νόμος τῆς δεύτερης δύναμης: εἴτε κάτω ἀπό τήν ἡγεσία τοῦ προλεταριάτου — δρόμος δύσκολος, πού ὅμως μπορεῖ νά σέ ἀπαλλάξει ἀπό τήν κυριαρχία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, — εἴτε κάτω ἀπό τήν ἡγεσία τῶν καπιταλιστῶν, ὅπως στίς προηγμένες ρεπουμπλικανικές δημοκρατίες καί στήν Ἀμερική, ὅπου δέν ἔχει τελειώσει ὁλωσδιόλου ἡ δωρεάν διανομή τῆς γῆς (μοιράστηκαν δωρεάν ἀπό 60 ντεσιατίνες στόν κάθε ξενόφερτο. Καλύτερους ὅρους δέν θά μποροῦσε νά φανταστεῖ κανείς!) καί ὅπου αὐτό εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου.

Αὐτή εἶναι ἡ δεύτερη δύναμη.

Στή χώρα μας ἡ δεύτερη αὐτή δύναμη ταλαντεύεται, εἶναι πάρα πολύ κουρασμένη. Πάνω της πέφτουν τά βάρη τῆς ἐπανάστασης, καί τά τελευταῖα χρόνια τά βάρη αὐτά γίνονται ὅλο καί περισσότερα: χρόνος σιτοδείας, ἐκπλήρωση τοῦ παρακρατήματος παρά τήν ἐπιζωοτία, τήν ἔλλειψη ζωοτροφῶν κτλ. Μέσα σέ μιά τέτια κατάσταση εἶναι εὐνόητο ὅτι αὐτή, ἡ δεύτερη δύναμη, ἡ μάζα δηλαδή τῆς ἀγροτιᾶς περιῆλθε σέ ἀπόγνωση. Δέν μποροῦσε νά σκεφτεῖ γιά καλυτέρευση τῆς κατάστασής της, ἄν καί πέρασαν τριάμισι χρόνια ἀπό τότε πού ἐξαφανίστηκαν οἱ τσιφλικάδες, καί ὅμως ἡ καλυτέρευση αὐτή ἐπιβάλλεται. Οἱ στρατιῶτες πού ἀποστρατεύονται δέν ἔχουν τή δυνατότητα νά βροῦν σωστή χρησιμοποίηση τῆς ἐργασίας τους. Καί νά γιατί αὐτή ἡ μικροαστική δύναμη μετατρέπεται σέ ἀναρχικό στοιχεῖο πού διατυπώνει τίς διεκδικήσεις του μέ ταραχές.

Ἡ τρίτη δύναμη εἶναι γνωστή σέ ὅλους, εἶναι οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές. Σέ μᾶς τώρα ἡ δύναμη αὐτή δέν φαίνεται. Νά ὅμως ἕνα ἀπό τά πιό σπουδαῖα γεγονότα, ἕνα ἀπό τά πιό σπουδαῖα μαθήματα τῶν τελευταίων ἑβδομάδων — τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης παρουσιάστηκαν σάν μιά ἀστραπή πού φώτισε τήν πραγματικότητα πιό καθαρά ἀπό ὁ,τιδήποτε ἄλλο.

Σήμερα στήν Εὐρώπη δέν ὑπάρχει χώρα πού νά μή βρίσκονται λευκοφρουρίτες. Οἱ ρῶσοι φυγάδες ὑπολογίζονται σέ ἑφτακόσιες χιλιάδες. Εἶναι οἱ καπιταλιστές πού τό ἔβαλαν στά πόδια καί ἡ μάζα ἐκείνη τῶν ὑπαλλήλων πού δέν μποροῦσε νά προσαρμοστεῖ στή Σοβιετική ἐξουσία. Αὐτή τήν τρίτη δύναμη δέν τή βλέπουμε, πέρασε στό ἐξωτερικό, ἀλλά ζεῖ καί δρᾶ σέ συμμαχία μέ τούς καπιταλιστές ὅλου τοῦ κόσμου, πού τήν ὑποστηρίζουν, ὅπως ὑποστηρίζουν καί τόν Κολτσάκ, τόν Γιουντένιτς, τόν Βράνγκελ, τήν ὑποστηρίζουν μέ χρήματα, τήν ὑποστηρίζουν μέ ἄλλους

τρόπους, γιατί ἔχουν τίς διεθνεῖς τους σχέσεις. Ὁ καθένας τούς θυμᾶται. Θά ἔχετε, βέβαια, προσέξει τίς τελευταῖες ἡμέρες ὅτι οἱ ἐφημερίδες ἔχουν ἄφθονα ἀποσπάσματα ἀπό τόν Τύπο τῶν λευκοφρουριτῶν, πού ἐξηγοῦν τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης. Τίς τελευταῖες ἡμέρες τά γεγονότα αὐτά τά περιέγραψε ὁ Μποῦρτσεφ, πού βγάζει μιά ἐφημερίδα στό Παρίσι, τά ἐκτίμησε καί ὁ Μιλιουκόφ — ὅλα αὐτά, βέβαια, τά διαβάσατε. Γιατί οἱ ἐφημερίδες μας ἔδοσαν τόσο μεγάλη προσοχή σ' αὐτά τά γεγονότα; Ἦταν σωστό; Ναί, ἦταν σωστό. Γιατί πρέπει νά γνωρίσουμε καλά τόν ἐχθρό μας. Καί δέν τόν βλέπει κανείς καί τόσο καλά ἀπό τότε πού πέρασε στό ἐξωτερικό. Ὅμως κοιτάξτε, δέν ἀπομακρύνθηκε καί πολύ, τό πολύ-πολύ μερικές χιλιάδες βέρστια, καί μόλις ἔφτασε σ' αὐτή τήν ἀπόσταση, κρύφτηκε. Εἶναι σῶος καί ἀβλαβής, περιμένει. Νά γιατί πρέπει νά τόν παρακολουθοῦμε προσεκτικά, πολύ περισσότερο πού δέν πρόκειται ἁπλῶς γιά φυγάδες. Ὄχι, δέν εἶναι φυγάδες. Εἶναι ἄμεσοι βοηθοί τοῦ παγκόσμιου κεφαλαίου, πού συντηροῦνται ἀπ' αὐτό καί πού δροῦν μαζί του.

Ὅλοι σας, βέβαια, θά προσέξατε ὅτι τά ἀποσπάσματα ἀπό τίς ἐφημερίδες τῶν λευκοφρουριτῶν, πού ἐκδίδονται στό ἐξωτερικό, δέν διαφέρουν ἀπό τά ἀποσπάσματα τῶν ἐφημερίδων τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀγγλίας. Ἀποτελοῦν μιά χορωδία, μιά ὀρχήστρα. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σέ τέτιες ὀρχῆστρες δέν ὑπάρχει ἕνας μόνο μαέστρος, πού διευθύνει σύμφωνα μέ τίς νότες τοῦ ἔργου. Ἐκεῖ διευθύνει τό διεθνές κεφάλαιο μέ τρόπο λιγότερο ὁρατό ἀπό τήν μπαγκέτα τοῦ μαέστρου τῆς ὀρχήστρας, ὅτι ὅμως ὑπάρχει μιά μόνο ὀρχήστρα, αὐτό θά τό καταλάβετε ἀπό ὁποιοδήποτε ἀπόσπασμα. Ὁμολόγησαν πώς, ἄν τό σύνθημα γίνει «Σοβιετική ἐξουσία χωρίς τούς μπολσεβίκους» — εἶναι σύμφωνοι. Κι' αὐτό τό ἐξηγεῖ ἰδιαίτερα καθαρά ὁ Μιλιουκόφ. Μελέτησε προσεκτικά τήν ἱστορία καί ὅλες τίς γνώσεις του τίς φρεσκάρισε μέ τή μελέτη τῆς ρωσικῆς ἱστορίας πάνω στό ἴδιο τό τομάρι του. Τό ἀποτέλεσμα τῆς εἰκοσάχρονης μελέτης του πού ἔκανε σάν καθηγητής τό ἐνίσχυσε μέ τήν εἰκοσάμηνη μελέτη πάνω στό ἴδιο τό ἄτομό του. Αὐτός δηλώνει πώς, ἄν τό σύνθημα γίνει Σοβιετική ἐξουσία χωρίς τούς μπολσεβίκους, ἐγώ εἶμαι ὑπέρ αὐτοῦ τοῦ συνθήματος. Ἄν αὐτό σημαίνει κάποια μετακίνηση λιγάκι πρός τά δεξιά, ἤ λιγάκι πρός τά ἀριστερά, πρός τούς ἀναρχικούς, αὐτό στό ἐξωτερικό, στό Παρίσι, δέν φαίνεται. Ἐκεῖ δέν φαίνεται τί γίνεται στήν Κρονστάνδη, ἀλλά ὁ Μιλιουκόφ τούς λέει: «κύριοι μοναρχικοί, μή βιάζεστε, μήν ἐμποδίζετε μέ τίς φωνές σας τά πράγματα». Καί δηλώνει πώς,

ἄν πρόκειται γιά μετακίνηση πρός τά ἀριστερά, εἶμαι ἕτοιμος νά ταχθῶ ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, ἐνάντια στούς μπολσεβίκους.

Αὐτά λοιπόν γράφει ὁ Μιλιουκόφ καί εἶναι ἐντελῶς σωστά. Κάτι ἔμαθε ἀπό τή ρωσική ἱστορία καί ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές γιά νά βεβαιώνει ὅτι τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης εἶναι ὁπωσδήποτε μιά ἐπιδίωξη νά δημιουργηθεῖ Σοβιετική ἐξουσία χωρίς τούς μπολσεβίκους. Λιγάκι πρός τά δεξιά, λιγάκι μέ ἐλεύθερο ἐμπόριο, λιγάκι μέ Συντακτική. Δόστε προσοχή σέ ὁποιονδήποτε μενσεβίκο καί θά τά ἀκούσετε ὅλα αὐτά, ἴσως μάλιστα καί χωρίς νά βγεῖτε ἀπ' αὐτή τήν αἴθουσα. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.) Ἄν τό σύνθημα τῶν γεγονότων τῆς Κρονστάνδης εἶναι παρέκκλιση λιγάκι πρός τά ἀριστερά — Σοβιετική ἐξουσία μέ τούς ἀναρχικούς, πού τούς γέννησαν τά βάσανα, ὁ πόλεμος, ἡ ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ, — τότε γιατί ὁ Μιλιουκόφ εἶναι ὑπέρ αὐτῆς τῆς ἐξουσίας; Γιατί ξέρει ὅτι μιά παρέκκλιση μπορεῖ νά εἶναι ἤ πρός τό μέρος τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἤ πρός τό μέρος τῶν καπιταλιστῶν.

Διαφορετικά δέν θά μποροῦσε νά ὑπάρχει ἡ πολιτική ἐξουσία. Ἄν καί δέν δίνουμε τήν τελευταία, ἀλλά μιά ἀπό τίς τελευταῖες καί ἀποφασιστικές μάχες, ἡ μοναδικά σωστή ἀπάντηση στό ἐρώτημα: ἐνάντια σέ ποιόν δίνουμε σήμερα μιά ἀπό τίς ἀποφασιστικές μάχες, εἶναι: ἐνάντια στό μικροαστικό στοιχεῖο μέσα στό ἴδιο τό σπίτι μας. (Χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α.) Ὅσο γιά τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, τούς νικήσαμε στήν πρώτη ἐκστρατεία, ἀλλά μόνο στήν πρώτη, καί ἡ δεύτερη θά γίνει πιά σέ διεθνή κλίμακα. Ὁ σύγχρονος καπιταλισμός δέν μπορεῖ νά μᾶς πολεμήσει, ἀκόμη καί ἄν ἦταν ἑκατό φορές πιό δυνατός, γιατί ἐκεῖ, στίς προηγμένες χῶρες, οἱ ἐργάτες ματαίωσαν τόν πόλεμό του χθές καί θά τόν ματαιώσουν καί σήμερα ἀκόμη καλύτερα, ἀκόμη πιό σίγουρα, γιατί οἱ συνέπειες τοῦ πολέμου γίνονται ἐκεῖ ὅλο καί περισσότερο αἰσθητές. Τό μικροαστικό στοιχεῖο στό σπίτι μας τό νικήσαμε, θά ἐκδηλωθεῖ ὅμως καί πάλι, καί σ' αὐτό ὑπολογίζουν οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές, ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι πού εἶναι πιό ἔξυπνοι, σάν τόν Μιλιουκόφ πού εἶπε στούς μοναρχικούς: καθῆστε ἥσυχα, σωπᾶστε, γιατί διαφορετικά δέν κάνετε τίποτε ἄλλο, παρά νά δυναμώνετε τή Σοβιετική ἐξουσία. Αὐτό τό ἔδειξε ἡ γενική πορεία τῶν ἐπαναστάσεων, στίς ὁποῖες ὑπῆρχαν ὀλιγόχρονες δικτατορίες τῶν ἐργαζομένων, πού τίς ὑποστήριζε προσωρινά τό χωριό, δέν ὑπῆρχε ὅμως μιά σταθερή ἐξουσία τῶν ἐργαζομέ-

νων, καί ὕστερα ἀπό λίγο διάστημα τά πάντα κυλοῦσαν πρός τά πίσω. Καί εἴχαμε κατρακύλισμα πρός τά πίσω, γιατί ἀκριβῶς οἱ ἀγρότες, οἱ ἐργαζόμενοι, οἱ μικρονοικοκυρέοι δέν μποροῦν νά ἔχουν δική τους πολιτική καί ὕστερα ἀπό μιά σειρά ταλαντεύσεις εἶναι ὑποχρεωμένοι νά πᾶνε πρός τά πίσω. Αὐτό ἔγινε καί στή Μεγάλη Γαλλική ἐπανάσταση, αὐτό ἔγινε σέ μικρότερη κλίμακα καί σέ ὅλες τίς ἐπαναστάσεις. Καί καταλαβαίνετε πώς ὅλοι διδάχτηκαν ἀπ' αὐτό τό μάθημα. Οἱ λευκοφρουρίτες μας πέρασαν τά σύνορα, ἀπομακρύνθηκαν τρία μερόνυχτα δρόμο καί κάθονται ἐκεῖ καί καιροφυλακτοῦν, ἔχοντας στήριγμα καί ὑποστήριξη ἀπό τό κεφάλαιο τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση. Καί ἀπό δῶ βγαίνουν ξεκάθαρα τά καθήκοντα καί οἱ ὑποχρεώσεις τοῦ προλεταριάτου.

Πάνω στό ἔδαφος τῆς κούρασης καί τῆς ἐξάντλησης γεννιέται μιά ὁρισμένη διάθεση καί κάποτε καί ἀπογοήτευση. Ὅπως πάντα, αὐτή ἡ διάθεση καί ἡ ἀπογοήτευση τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων ἐκφράζεται μέ τόν ἀναρχισμό. Αὐτό ἔγινε σέ ὅλες τίς καπιταλιστικές χῶρες, αὐτό γίνεται καί σ' ἐμᾶς. Τό μικροαστικό στοιχεῖο περνᾶ κρίση, γιατί ὑπόφερε πολύ τά τελευταῖα χρόνια, ἄν καί ὄχι τόσο, ὅσο τό προλεταριάτο τό 1919, πάντως ὅμως πολύ. Ἡ ἀγροτιά ἦταν ὑποχρεωμένη γιά νά σώσει τό κράτος, νά δίνει παρακράτημα χωρίς ἀποζημίωση, δέν μπορεῖ ὅμως νά ἀντέξει πιά σέ τέτια ἔνταση, γι' αὐτό τά ἔχει χαμένα, ταλαντεύεται, κλονίζεται, καί αὐτό τό ὑπολογίζει ὁ ἐχθρός — ὁ καπιταλιστής, πού λέει: ἀρκεῖ νά ταλαντευτοῦν, νά κλονιστοῦν καί μετά ὅλα θά ἔρθουν μόνα τους. Νά τί σημαίνουν τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης, φωτισμένα ἀπό τή σκοπιά τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ταξικῶν δυνάμεων σέ πανρωσική καί σέ διεθνή κλίμακα. Νά τί σημαίνει μιά ἀπό τίς τελευταῖες καί ἀποφασιστικές μάχες πού δίνουμε, γιατί αὐτό τό μικροαστικό-ἀναρχικό στοιχεῖο δέν τό νικήσαμε καί ἀπό τή νίκη ἐνάντιά του ἐξαρτᾶται σήμερα ἡ ἄμεση τύχη τῆς ἐπανάστασης. Ἄν δέν τό νικήσουμε, θά κυλήσουμε πρός τά πίσω, ὅπως ἡ γαλλική ἐπανάσταση. Αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο καί πρέπει νά τό βλέπουμε μέ ἀνοιχτά μάτια καί χωρίς νά ξεφεύγουμε μέ λογοκοπία. Πρέπει νά κάνουμε ὅ,τι εἶναι δυνατό γιά νά ἀνακουφίσουμε αὐτή τή μάζα καί νά διατηρήσουμε τήν προλεταριακή ἡγεσία, καί τότε τό κίνημα τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης πού ἀναπτύσσεται στήν Εὐρώπη θά βρεῖ καινούργια ἐνίσχυση. Ὅ,τι δέν ἔγινε ἐκεῖ σήμερα μπορεῖ νά γίνει αὔριο, ὅ,τι δέν θά

γίνει αὔριο μπορεῖ νά γίνει μεθαύριο, στήν παγκόσμια ὅμως ἱστορία περίοδοι ὅπως τό αὔριο καί τό μεθαύριο, σημαίνουν τουλάχιστο μερικά χρόνια.

Νά ἡ ἀπάντησή μου στό ἐρώτημα γιά ποιό πράγμα παλεύουμε σήμερα καί δίνουμε μιά ἀπό τίς τελευταῖες καί ἀποφασιστικές μάχες μας, ποιό εἶναι τό νόημα τῶν τελευταίων γεγονότων καί ποιό νόημα ἔχει ἡ πάλη τῶν τάξεων στή Ρωσία. Τώρα εἶναι ευνόητο γιατί ὀξύνθηκε τόσο αὐτή ἡ πάλη, γιατί μᾶς εἶναι τόσο δύσκολο νά καταλάβουμε ὅτι ὁ κύριος ἐχθρός δέν εἶναι ὁ Γιουντένιτς, ὁ Κολτσάκ ἤ ὁ Ντενίκιν, ἀλλά οἱ συνθῆκες τῆς χώρας μας, τό ἴδιο τό περιβάλλον μας.

Ἐδῶ μπορῶ νά περάσω στό τελικό μέρος τοῦ λόγου μου, πού κράτησε πάρα πολύ, στήν κατάσταση τῶν σιδηροδρομικῶν καί ὑδάτινων μεταφορῶν καί στό καθῆκον τοῦ συνεδρίου τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν ἐργατῶν τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν. Νομίζω πώς ὅσα περιέγραψα ἐδῶ συνδέονται πολύ στενά καί ἀδιάρηκτα μ' αὐτά τά καθήκοντα. Εἶναι ζήτημα, ἄν ὑπάρχει κανένα ἄλλο κομμάτι τοῦ προλεταριάτου πού νά συνδέεται τόσο καθαρά ἀπό τήν καθημερινή οἰκονομική του δράση μέ τή βιομηχανία καί τή γεωργία, ὅσο οἱ σιδηροδρομικοί καί οἱ ἐργάτες τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν. Πρέπει νά δόσετε στίς πόλεις τρόφιμα, πρέπει νά ζωντανέψετε τό χωριό, μεταφέροντας τά προϊόντα τῆς βιομηχανίας. Αὐτό εἶναι ξεκάθαρο γιά τόν καθένα, ἀλλά γιά τούς ἐργάτες τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν εἶναι ἀκόμη πιό ξεκάθαρο ἀπ' ὅ,τι γιά τούς ἄλλους, γιατί ἀποτελεῖ ἀντικείμενο τῆς καθημερινῆς τους δουλιᾶς. Κι' ἀπό δῶ βγαίνει μόνο του, μοῦ φαίνεται, πόσο ἐξαιρετικά σπουδαῖα καθήκοντα καί πόσο μεγάλη εὐθύνη πέφτει τώρα στούς ἐργαζόμενους τῶν σιδηροδρομικῶν καί ὑδάτινων μεταφορῶν.

Ὅλοι σας ξέρετε ὅτι τό συνέδριό σας συνῆλθε σέ συνθῆκες πού ὑπῆρχαν προστριβές ἀνάμεσα στήν ἡγεσία καί στή βάση τοῦ συνδικάτου σας. Ὅταν αὐτό τό ζήτημα ἦρθε μπροστά στό τελευταῖο συνέδριο τοῦ Κόμματος, πάρθηκαν ἀποφάσεις, ὥστε νά ἐπέλθει συμφωνία τῆς ἡγεσίας μέ τή βάση, ὑποτάσσοντας τήν ἡγεσία στή βάση, διορθώνοντας τά λάθη πού ἔκανε ἡ ἡγεσία, λάθη, κατά τή γνώμη μου, μερικοῦ χαρακτήρα, μά πού ὁπωσδήποτε χρειάζονται διόρθωση. Ξέρετε ὅτι αὐτές οἱ διορθώσεις ἔγιναν στό συνέδριο τοῦ Κόμματος καί ὅτι τό συνέδριο αὐτό τέλειωσε τίς ἐργασίες του σέ μιά ἀτμόσφαιρα

πολύ μεγαλύτερης συνοχῆς καί πολύ μεγαλύτερης ἑνότητας στίς γραμμές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος ἀπ' ὅ,τι προηγούμενα. Αὐτό εἶναι ἡ δικαιολογημένη, ἡ ἀπαραίτητη καί ἡ μοναδικά σωστή ἀπάντηση τῆς πρωτοπορίας, δηλαδή τοῦ ἡγετικοῦ τμήματος τοῦ προλεταριάτου, στό κίνημα τοῦ μικροαστικοῦ-ἀναρχικοῦ στοιχείου. Ἄν ἐμεῖς οἱ συνειδητοί ἐργάτες καταλάβουμε τί κίνδυνο ἀποτελεῖ αὐτό τό κίνημα, συσπειρωθοῦμε καί δουλέψουμε δέκα φορές πιό ὁμόφωνα, μέ ἑκατό φορές μεγαλύτερη συνοχή, αὐτό θά διπλασιάσει τίς δυνάμεις μας καί τότε, ἀφοῦ ἀποκρούσουμε τή στρατιωτική πίεση, θά νικήσουμε καί τίς ταλαντεύσεις, τούς δισταγμούς αὐτοῦ τοῦ στοιχείου, πού ἀναστατώνει ὅλη τήν καθημερινή μας ζωή καί γι' αὐτό, τό ξαναλέω, εἶναι ἐπικίνδυνο. Ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, πού διόρθωσε τά λάθη, στά ὁποῖα συγκέντρωσε τήν προσοχή του, ἀποτελεῖ ἕνα μεγάλο βῆμα στό ἔργο τῆς συνοχῆς καί συσπείρωσης τοῦ προλεταριακοῦ στρατοῦ. Τώρα καί σεῖς στό συνέδριό σας πρέπει νά κάνετε τό ἴδιο καί νά ἐφαρμόσετε στήν πράξη τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος.

Τό ξαναλέω: ἡ τύχη τῆς ἐπανάστασης ἐξαρτᾶται ἄμεσα περισσότερο ἀπό τή δουλιά αὐτοῦ τοῦ τμήματος τοῦ προλεταριάτου, παρά ἀπό τή δουλιά τῶν ἄλλων τμημάτων του. Πρέπει νά ἀποκαταστήσουμε τίς ἀνταλλαγές ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία, γιά νά τίς ἀποκαταστήσουμε ὅμως χρειάζεται ὑλικό στήριγμα. Ποιό εἶναι τό ὑλικό στήριγμα γιά τή σύνδεση τῆς βιομηχανίας καί τῆς γεωργίας; Εἶναι οἱ σιδηροδρομικές καί οἱ ὑδάτινες μεταφορές. Νά γιατί ἔχετε ὑποχρέωση νά βλέπετε μέ ἰδιαίτερη σοβαρότητα τή δουλιά σας, καί ὄχι μόνο ὅσοι ἀπό σᾶς εἶστε μέλη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί συνεπῶς συνειδητοί φορεῖς τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά καί ἐκεῖνοι πού δέν ἀνήκουν στό Κόμμα, εἶναι ὅμως στελέχη τοῦ συνδικάτου σας, πού συνενώνει ἕνα-ἑνάμισι ἑκατομμύριο ἐργάτες μεταφορῶν. Ὅλοι σας, μελετώντας τά διδάγματα τῆς ἐπανάστασής μας καί ὅλων τῶν προηγούμενων ἐπαναστάσεων, πρέπει νά καταλάβετε πόσο δύσκολη εἶναι ἡ κατάσταση πού περνᾶμε, καί χωρίς νά κλείνετε καθόλου τά μάτια ἀπό τά διάφορα συνθήματα εἴτε πρόκειται γιά «ἐλευθερία», γιά Συντακτική, γιά «ἐλεύθερα Σοβιέτ» — μιά καί δέν εἶναι καί τόσο δύσκολο νά ἀλλάζουν οἱ ταμπέλες, ἔτσι πού καί ὁ ἴδιος ὁ Μιλιουκόφ νά παρουσιάζεται ὀπαδός τῶν Σοβιέτ τῆς Δημοκρατίας τῆς Κρονστάνδης, — χωρίς νά κλείνετε τά μάτια σας

στό συσχετισμό τῶν ταξικῶν δυνάμεων, θά μπορέσετε νά αποκτήσετε μιά νηφάλια καί σταθερή βάση, ἕνα θεμέλιο γιά ὅλα τά πολιτικά συμπεράσματά σας. Θά καταλάβετε καθαρά ὅτι περνᾶμε μιά περίοδο κρίσης, καί ὅτι ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται, ἄν ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση θά τραβήξει ἐξίσου σταθερά πρός τή νίκη, ὅπως τόν τελευταῖο καιρό, ἤ ἄν μέ τίς ταλαντεύσεις καί τούς δισταγμούς θά προκαλέσουμε τή νίκη τῶν λευκοφρουριτῶν, πού δέν θά κάνει πιό εὔκολη τή δύσκολη κατάσταση, ἀλλά ἁπλῶς θά ἀπομακρύνει γιά πολλές δεκαετίες τή Ρωσία ἀπό τήν ἐπανάσταση. Γιά σᾶς, τούς ἀντιπροσώπους τῶν σιδηροδρομικῶν καί τῶν ἐργατῶν τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν, τό συμπέρασμα μπορεῖ καί πρέπει νά εἶναι μόνο ἕνα: ἑκατό φορές μεγαλύτερη προλεταριακή συνοχή καί προλεταριακή πειθαρχία. Αὐτό, σύντροφοι, πρέπει νά τό πραγματοποιήσουμε μέ κάθε θυσία καί νά κερδίσουμε τή νίκη. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 67 καί 68, 29 καί 30 τοῦ Μάρτη 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ 1ου ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ [64]

Ἀγαπητοί σύντροφοι! Πῆρα ἀπό τόν πρόεδρο τῆς ἐργοστασιακῆς ἐπιτροπῆς σας, τόν σ. Σμιρνόφ, τήν πληροφορία γιά τήν ἔναρξη παραγωγῆς κινητήρων καί πρόσκληση γιά τή γιορτή τῆς 7. IV.

Σᾶς συγχαίρω, σύντροφοι, γιά τήν ἐπιτυχία στή δουλιά σας καί γιά τήν ἐπέτειο τῆς λειτουργίας τῆς σχολῆς μηχανικῶν αὐτοκινήτων. Σᾶς εὔχομαι ὁλόψυχα καλές δουλιές, πού ἀναμφισβήτητα θά φέρουν καί ἄλλες ἐπιτυχίες. Ἰδιαίτερα μεγάλη εἶναι ἡ σημασία τῶν ἐπιτυχιῶν σας ἀπό τή σκοπιά ὅλης τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, γιατί μέ τήν ἀφθονία τοῦ πετρελαίου στή Ρωσία ἡ ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς κινητήρων θά δόσει τή δυνατότητα νά ὀργανωθεῖ ὁ ἐφοδιασμός τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέ φθηνούς καί πρακτικούς κινητῆρες. Πρέπει μέ κάθε θυσία νά σημειώσετε καί πολλές ἄλλες ἐπιτυχίες στήν παραγωγή κινητήρων.

Τίς καλύτερές μου εὐχές καί μέ κομμουνιστικό χαιρετισμό.

Λένιν

Γράφτηκε στίς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Γενάρη 1940 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 21

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ ΣΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΠΥΡΗΝΩΝ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΕΙΟΥ ΜΟΣΧΑΣ 9 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1921 [65]

Σύντροφοι, σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ φόρου σέ εἶδος καί τίς ἀλλαγές στήν ἐπισιτιστική πολιτική, καθώς καί γιά τήν οἰκονομική πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἀκούει κανείς τίς πιό διαφορετικές γνῶμες, πού γεννοῦν πολλές παρεξηγήσεις. Ἐπιτρέψτε μου, ὕστερα ἀπό συμφωνία μέ τόν σ. Κάμενεφ, νά χωρίσω τά θέματά μας ἔτσι, πού αὐτός νά εἰσηγηθεῖ μέ ὅλες τίς λεπτομέρειές τους τούς νόμους πού μόλις ἐκδόθηκαν. Αὐτό ἐνδείκνυται πολύ περισσότερο πού ὁ σ. Κάμενεφ ἦταν πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἡ ὁποία εἶχε πρῶτα οριστεῖ ἀπό τήν ΚΕ τοῦ Κόμματός μας καί μετά ἐπικυρώθηκε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, καί πού σέ μιά σειρά συσκέψεις μέ τούς ἐκπροσώπους τῶν ἐνδιαφερομένων ὑπηρεσιῶν ἐπεξεργάστηκε ὅλους τούς νόμους πού ἔχουν ἐκδοθεῖ τόν τελευταῖο καιρό. Ὁ τελευταῖος ἀπό αὐτούς τούς νόμους ἐκδόθηκε χθές, καί σήμερα εἴχαμε ἤδη τή δυνατότητα νά τόν διαβάσουμε στίς ἐφημερίδες [66]. Δέν χωράει ἀμφιβολία πώς καθένας ἀπό αὐτούς τούς νόμους προκαλεῖ μιά σειρά πρακτικά ἐρωτήματα, καί πώς θά χρειαστεῖ πολλή δουλιά γιά νά μποροῦν ὅλα τά στελέχη τοῦ Κόμματος καί τῶν τοπικῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων νά γνωρίσουν σέ ἀρκετό βαθμό αὐτούς τούς νόμους καί νά ἐπεξεργαστοῦν τή σωστή πρακτική ἐφαρμογή τους στήν ἐπαρχία.

Θά ἤθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή σας στή γενική σημασία ἤ στή σημασία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ὅλων τῶν μέτρων πού ἀναφέρθηκαν. Πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου παίρνουν αὐτό τό δρόμο τῆς ἀναγνώρισης στόν ἕνα ἤ στόν ἄλλο βαθμό τοῦ

ἐλεύθερου ἐμπορίου; Σέ τί βαθμό μπορεῖ νά ἐπιτραπεῖ τό ἐλεύθερο ἐμπόριο καί τό ἀτομικό νοικοκυριό δίπλα στή σοσιαλιστική οἰκονομία; Σέ τί βαθμό μπορεῖ νά ἐπιτραπεῖ αὐτή ἡ ἀναγέννηση τοῦ καπιταλισμοῦ, πού μπορεῖ νά φαίνεται ἀναπόφευκτη ὕστερα ἀπό ὁποιεσδήποτε, ἔστω καί περιορισμένες, συνθῆκες ἐλεύθερου ἐμπορίου; Τί προκάλεσε αὐτή τήν ἀλλαγή, ποιό τό πραγματικό νόημά της, ὁ χαρακτήρας καί ἡ σημασία της καί πῶς πρέπει τά μέλη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος νά καταλαβαίνουν αὐτή τήν ἀλλαγή; Πῶς πρέπει νά ἐξηγηθεῖ ἡ ἀλλαγή αὐτή καί πῶς πρέπει νά δεῖ κανείς τά ὅρια τῆς ἐφαρμογῆς της; Αὐτό εἶναι περίπου τό πρόβλημα πού βάζω στόν ἑαυτό μου.

Τό πρῶτο ἐρώτημα εἶναι τό ἑξῆς: τί προκάλεσε αὐτή τήν ἀλλαγή, πού πολλοί τή θεωροῦν ὑπερβολικά ἀπότομη καί ὄχι ἀρκετά δικαιολογημένη;

Ἡ βασική καί ἡ κυριότερη αἰτία αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς εἶναι ἡ κρίση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας πού ὀξύνθηκε ἐξαιρετικά, ἡ πολύ δύσκολη κατάσταση αὐτῆς τῆς οἰκονομίας, πού τήν ἄνοιξη τοῦ 1921 ἀποδείχτηκε πολύ πιό δύσκολη ἀπ' ὅ,τι μποροῦσε κανείς νά τό προβλέψει καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, οἱ συνέπειες αὐτῆς τῆς κατάστασης εἶχαν τόν ἀντίκτυπό τους τόσο στήν ἀνασυγκρότηση τῶν μεταφορῶν μας, ὅσο καί στήν ἀνασυγκρότηση τῆς βιομηχανίας μας. Θά ἤθελα νά σημειώσω πώς, ὅταν μιλοῦν γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ εἶδος, ὅταν συζητοῦν τή σημασία αὐτῆς τῆς ἀντικατάστασης, κάνουν τά περισσότερα λάθη, γιατί δέν βάζουν στόν ἑαυτό τους τό ἐρώτημα: σέ τί, κυρίως, συνίσταται αὐτό τό πέρασμα, ἀπό ποῦ ἀρχίζει καί ποῦ ὁδηγεῖ τό πέρασμα αὐτό; Ἡ ἐξαιρετικά βαριά κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, πού ὕστερα ἀπό ὅλες τίς καταστροφές πού προκάλεσε ὁ πόλεμος, χτυπήθηκε ἀκόμη καί ἀπό τήν ἐξαιρετικά βαριά σιτοδεία καί τή συνδεμένη μ' αὐτήν ἔλλειψη ζωοτροφῶν (γιατί σιτοδεία εἴχαμε καί στή χορτονομή) καί ἀπό τήν ἐπιζωοτία, ἡ ἐξασθένιση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ καί πολύ συχνά ἡ καταδίκη του σέ πολλά μέρη σέ μιά πραγματική καταστροφή — αὐτή εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ κατά τήν ἄνοιξη τοῦ 1921. Κι' ἐδῶ μπαίνει τό ἐρώτημα: ποιά σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, πού ὀξύνθηκε ἐξαιρετικά, καί στήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος πού ἐπιχειρεῖ ἡ Σοβιετική ἐξουσία; Λέω, πώς γιά νά καταλάβει κανείς τή σημασία αὐτοῦ τοῦ μέτρου, πρέπει

πρίν ἀπόλα νά ρωτήσει τόν ἑαυτό του: ἀπό ποῦ ξεκινᾶμε καί πρός τά ποῦ περνᾶμε;

Ἄν σέ μιά χώρα, ὅπου πλειοψηφεῖ ὁ ἀγροτικός πληθυσμός, γίνεται ἐργατική ἐπανάσταση, καί οἱ φάμπρικες, τά ἐργοστάσια καί οἱ σιδηρόδρομοι περνοῦν στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης, τότε ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ οὐσία τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά; Προφανῶς, ἡ οὐσία ἔγκειται στό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες, παράγοντας στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια, πού ἀπό τή στιγμή αὐτή τούς ἀνήκουν, ὅλα τά προϊόντα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τή χώρα — καί συνεπῶς καί γιά τήν ἀγροτιά, τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ — τά μεταφέρουν μέ τούς σιδηροδρόμους τους, μέ τά ποταμόπλοιά τους, ἐφοδιάζοντας μ' αὐτά τήν ἀγροτιά καί παίρνοντας ἀπ' αὐτήν ὅλα τά περισσεύματα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Αὐτό εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρο καί δέν νομίζω πώς θέλει ἐπεξήγηση. Ἀλλά ὅταν μιλοῦν γιά τό φόρο σέ εἶδος, τό ξεχνοῦν αὐτό πάντα. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νά τό ἔχουμε ὑπόψη μας, ἐπειδή γιά νά ξεκαθαρίσουμε τή σημασία τοῦ φόρου σέ εἶδος, πού ἀποτελεῖ μόνο μεταβατικό μέτρο, πρέπει νά καταλάβουμε ξεκάθαρα ποῦ ἀκριβῶς θέλουμε νά φτάσουμε. Καί νά, ἀπόσα εἶπα φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι θέλουμε καί πρέπει νά φτάσουμε σέ μιά κατάσταση, πού τά ἀγροτικά προϊόντα νά φτάνουν στό ἐργατικό κράτος ὄχι σάν περισσεύματα μέ βάση τό παρακράτημα, καί οὔτε σάν φόρος, ἀλλά θά φτάνουν σέ ἀντάλλαγμα ὅλων τῶν ἀπαραίτητων στήν ἀγροτιά προϊόντων πού μεταφέρονται μέ τά συγκοινωνιακά μέσα. Πάνω σέ τέτια βάση μπορεῖ νά οἰκοδομηθεῖ ἡ οἰκονομία μιᾶς χώρας πού πέρασε στό σοσιαλισμό. Ἄν τό ἀγροτικό νοικοκυριό ἔχει δυνατότητες παραπέρα ἀνάπτυξης, πρέπει νά ἐξασφαλιστεῖ σταθερά καί τό παραπέρα πέρασμα, καί τό παραπέρα πέρασμα συνίσταται ἀναπόφευκτα σέ τοῦτο: τό λιγότερο ἀποδοτικό καί πιό καθυστερημένο, μικρό, ἀπομονωμένο ἀγροτικό νοικοκυριό νά ὀργανωθεῖ μέ τή βαθμιαία ἀνανέωση σέ κοινωνικό, μεγάλο ἀγροτικό νοικοκυριό. Ἔτσι φαντάζονταν πάντα οἱ σοσιαλιστές ὅλα αὐτά. Ἔτσι ἀκριβῶς τά βλέπει αὐτά καί τό Κομμουνιστικό κόμμα μας. Ἐπαναλαμβάνω πώς ἡ μεγαλύτερη πηγή λαθῶν καί παρεξηγήσεων προέρχεται ἀπό τό ὅτι σταθμίζουν τό φόρο σέ εἶδος, χωρίς νά ὑπολογίζουν σέ τί συνίσταται ἡ ἰδιομορφία

τῶν μεταβατικῶν μέτρων, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά νά φτάσουμε ἐκεῖ ὅπου μποροῦμε καί πρέπει νά φτάσουμε.

Τί εἶναι λοιπόν ὁ φόρος σέ εἶδος; Ὁ φόρος σέ εἶδος εἶναι ἕνα μέτρο στό ὁποῖο βλέπουμε καί κάτι ἀπό τό παρελθόν καί κάτι ἀπό τό μέλλον. Φόρος εἶναι αὐτό πού τό κράτος παίρνει ἀπό τόν πληθυσμό χωρίς καμιά ἀποζημίωση. Ἄν ὁ φόρος αὐτός καθορίζεται περίπου στά μισά ἀπ' αὐτό πού εἶχε καθοριστεῖ πέρυσι μέ τό παρακράτημα, τότε γιά νά συντηρήσει τό ἐργατικό κράτος τόν Κόκκινο Στρατό, ὅλη τή βιομηχανία, ὅλο τόν μή ἀγροτικό πληθυσμό, γιά νά ἀναπτύξει τήν παραγωγή, γιά νά ἀναπτύξει τίς σχέσεις μέ τό ἐξωτερικό, πού ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τή βοήθειά του σέ μηχανές καί ἐγκαταστάσεις — τό ἐργατικό κράτος δέν θά μπορέσει νά τά βγάλει πέρα μόνο μέ τό φόρο. Ἀπό τό ἕνα μέρος, τό κράτος θέλει νά στηριχτεῖ στό φόρο, καθορίζοντάς τον περίπου δυό φορές μικρότερο ἀπό ὅ,τι ἦταν νωρίτερα τό παρακράτημα καί, ἀπό τό ἄλλο μέρος, θέλει νά στηριχτεῖ στήν ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων τῆς βιομηχανίας μέ τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά πλεονάσματα τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Ἑπομένως, στό φόρο ὑπάρχει ἕνα μέρος τοῦ προηγούμενου παρακρατήματος καί ὑπάρχει ἕνα μέρος τῆς διαδικασίας πού μόνη αὐτή παρουσιάζεται σωστή καί συγκεκριμένα: ἀνταλλαγή προϊόντων τῶν μεγάλων σοσιαλιστικῶν ἐργοστασίων μέ προϊόντα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ μέσω τῶν ἐπισιτιστικῶν ὀργάνων τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, πού ἀνήκει στήν ἐργατική τάξη καί μέσω τοῦ συνεταιρισμοῦ τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν.

Μπαίνει τό ἐρώτημα: γιατί εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά καταφεύγουμε σέ μέτρο πού ἕνα μέρος του ἀνήκει στό παρελθόν καί μόνο ἕνα μέρος του βάζουμε σέ κανονικό δρόμο, χωρίς νά εἴμαστε καθόλου βέβαιοι, ἄν θά κατορθώσουμε νά τό βάλουμε ἀμέσως σέ κανονικό δρόμο καί ἄν τό μέρος πού θά βάλουμε στόν κανονικό δρόμο θά εἶναι σημαντικό; Γιατί εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά καταφεύγουμε σέ ἕνα τόσο μεσοβέζικο μέτρο, γιατί πρέπει στήν ἐπισιτιστική καί οἰκονομική πολιτική μας νά ὑπολογίζουμε σέ τέτια μέτρα; Τί προκάλεσε αὐτά τά μέτρα; Φυσικά, καθένας ξέρει πώς δέν τά προκάλεσε κάποια προτίμηση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πρός τήν ἄλφα ἤ τή βήτα πολιτική. Τά προκάλεσε ἡ μεγάλη φτώχια, ἡ κατάσταση ἀδιεξόδου. Ξέρετε πώς γιά ἀρκετά χρόνια μετά τή νίκη τῆς ἐργατικῆς ἐπανάστασης

στή Ρωσία, ὑποχρεωθήκαμε ὕστερα ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο νά ἀντιμετωπίσουμε πόλεμο ἐμφύλιο, καί τώρα μποροῦμε νά ποῦμε χωρίς ὑπερβολές ὅτι ἀνάμεσα σέ ὅλες τίς χῶρες πού εἶχαν ἐμπλακεῖ στόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἀκόμη καί ἀνάμεσα στίς χῶρες πού ἔπαθαν τίς μεγαλύτερες ζημιές ἀπ' αὐτόν, γιατί γινόταν στό ἔδαφός τους, δέν ὑπάρχει ὡστόσο καμιά πού νά ὑπόφερε τόσο, ὅσο ἡ Ρωσία, γιατί ὕστερα ἀπό τόν τετράχρονο ἰμπεριαλιστικό πόλεμο περάσαμε καί τρία χρόνια ἐμφυλίου πολέμου, πού ἀπό ἄποψη ἐρήμωσης, καταστροφῆς καί χειροτέρευσης τῶν ὅρων παραγωγῆς ἦταν πολύ χειρότερος ἀπό ὅ,τι ὁ πόλεμος ὁ ἐξωτερικός, γιατί ὁ πόλεμος αὐτός γινόταν στό κέντρο τοῦ κράτους. Αὐτή ἡ φοβερή καταστροφή ἀποτελεῖ τή βασική αἰτία πού στήν ἀρχή, στήν ἐποχή τοῦ πολέμου, ἰδιαίτερα τότε πού ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἀπέκοψε τίς σιτοπαραγωγικές περιφέρειες, ὅπως τή Σιβηρία, τόν Καύκασο καί ὅλη τήν Οὐκρανία, καί ἀπέκοψε ἐπίσης καί τόν ἐφοδιασμό σέ κάρβουνο καί πετρέλαιο καί ἐλάττωσε τίς δυνατότητες μεταφορᾶς τῶν ἄλλων καυσίμων — γιατί ἐμεῖς, ὄντας μέσα σέ πολιορκημένο φρούριο, δέν μπορούσαμε νά κρατηθοῦμε διαφορετικά, παρά μόνο μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ παρακρατήματος, δηλαδή παίρνοντας ἀπό τούς ἀγρότες ὅλα τά περισσεύματα καί καμιά φορά μάλιστα ὄχι μόνο τά περισσεύματα, ἀλλά καί κάτι τό ἀπαραίτητο γιά τόν ἀγρότη, φτάνει νά διατηρούσαμε τή μαχητική ἱκανότητα τοῦ στρατοῦ καί νά μήν ἀφήναμε τή βιομηχανία νά ξεχαρβαλωθεῖ ἐντελῶς. Στή διάρκεια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τό καθῆκον αὐτό ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολο, καί ἄν πάρουμε τήν ἀξιολόγηση πού τοῦ ἔκαναν τά ἄλλα κόμματα, ὅλα διακήρυσσαν πώς τό καθῆκον αὐτό εἶναι ἀπραγματοποίητο. Πάρτε τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους, δηλαδή τό κόμμα τῆς μικροαστικῆς τάξης καί τό κόμμα τῶν κουλάκων. Τά κόμματα αὐτά στίς πιό ὀξυμένες στιγμές τοῦ ἐμφυλίου πολέμου φώναζαν περισσότερο ἀπό ὅλους πώς οἱ μπολσεβίκοι ἄρχισαν ἕναν παραλογισμό, πώς εἶναι ἀδύνατο νά κρατηθεῖ κανείς σέ ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο τή στιγμή πού ὅλα τά κράτη ἦρθαν σέ βοήθεια τῶν λευκοφρουριτῶν. Πραγματικά τό καθῆκον αὐτό ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολο, ἀπαιτοῦσε τήν ἔνταση ὅλων τῶν δυνάμεων καί ἐκπληρώθηκε μόνο ἐπειδή οἱ θυσίες πού πρόσφεραν σ' αὐτό τό διάστημα ἡ ἐργατική τάξη καί ἡ ἀγροτιά ἦταν, μποροῦμε νά ποῦμε, ὑπερφυσικές. Ποτέ ἡ ἐργατική τάξη δέν εἶδε τέτιο ὑποσιτισμό, τέτια πείνα, ὅπως στά πρῶτα χρόνια τῆς

δικτατορίας της. Καί εἶναι αὐτονόητο ὅτι γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ δέν ὑπῆρχε καμιά ἄλλη δυνατότητα ἐκτός ἀπό τό παρακράτημα, δηλαδή τό πάρσιμο ὅλων τῶν περισσευμάτων καί ἑνός μέρους ἀπό τό ἀπαραίτητο στόν ἀγρότη. «Πείνασε καί σύ λιγάκι, ὅμως ὅλοι μαζί θά ὑπερασπίσουμε τήν ὑπόθεσή μας καί θά διώξουμε τόν Ντενίκιν καί τόν Βράνγκελ» — καμιά ἄλλη λύση δέν μπορούσαμε νά φανταστοῦμε.

Δέν πρόκειται γιά κάποιο οἰκονομικό σύστημα, γιά σχέδιο οἰκονομικῆς πολιτικῆς, πού τό δεχτήκαμε ἐνῶ ὑπῆρχε δυνατότητα ἐκλογῆς ἀνάμεσα σ' αὐτό ἤ τό ἄλλο σύστημα. Τέτιο πράγμα δέν ὑπῆρχε. Δέν μπορούσαμε καί νά σκεφτοῦμε γιά ἀναστήλωση τῆς βιομηχανίας τή στιγμή πού δέν εἶχε ἐξασφαλιστεῖ ἕνα κατώτερο ὅριο οὔτε σέ τρόφιμα, οὔτε σέ καύσιμα. Μόνο νά διατηρήσουμε τά ὑπολείμματα τῆς βιομηχανίας, γιά νά μή σκορπίσουν ἐντελῶς οἱ ἐργάτες, νά ἔχουμε στρατό, αὐτό ἦταν τό καθῆκον πού βάζαμε μπροστά μας καί αὐτό δέν μποροῦσε νά ἐκπληρωθεῖ διαφορετικά, παρά μέ τό παρακράτημα χωρίς ἀνταμοιβή, γιατί, φυσικά, τά χάρτινα χρήματα δέν ἦταν ἀνταμοιβή. Δέν εἴχαμε καμιά ἄλλη διέξοδο. Νά ἀπό ποῦ φύγαμε, καί ὅσο γιά τό ποῦ περνᾶμε, σᾶς τό εἶπα ἤδη. Πῶς νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό τό πέρασμα — γι' αὐτό ἀκριβῶς μπαίνει ἕνα τέτιο μέτρο, ὅπως ὁ φόρος. Ἄν μπορούσαμε νά ὀργανώσουμε πιό γρήγορα τήν ἀνασυγκρότηση τῆς βιομηχανίας μας, τότε θά μπορούσαμε ἴσως — μέ τόν ὅρο μιᾶς καλύτερης σοδιᾶς — νά περάσουμε γρηγορότερα στήν ἀνταλλαγή προϊόντων τῆς βιομηχανίας μέ προϊόντα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας.

Ἴσως πολλοί ἀπό σᾶς νά θυμοῦνται πῶς βάζαμε στό IX συνέδριο τό ζήτημα τοῦ περάσματος στό οἰκονομικό μέτωπο. Τότε ὅλη ἡ προσοχή μας ἦταν στραμένη στό ζήτημα αὐτό. Τότε ὑπολογίζαμε ὅτι ἀπαλλαχτήκαμε ἀπό τόν πόλεμο, ἐξάλλου εἴχαμε προτείνει στήν ἀστική Πολωνία πρωτάκουστα ἐπωφελεῖς γι' αὐτήν ὅρους εἰρήνης. Ὅπως ξέρετε ἡ εἰρήνη ναυάγησε, ἀκολούθησε ὁ πολωνικός πόλεμος καί ἡ συνέχειά του — ὁ Βράνγκελ κ.ἄ. Ἡ περίοδος ἀπό τό IX ὥς τό X συνέδριο ἦταν σχεδόν ὁλόκληρη γεμάτη πόλεμο· ξέρετε πώς μόλις τελευταῖα ὑπογράψαμε ὁριστική εἰρήνη μέ τούς πολωνούς καί πρίν λίγες μέρες σύμφωνο εἰρήνης μέ τούς τούρκους, πού αὐτό καί μόνο μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπό τούς αἰώνιους πολέμους στόν Καύκασο. Μόλις τώρα κλείσαμε ἐμπορική συμφωνία μέ τήν Ἀγγλία, πού ἔχει παγκόσμια σημασία, μόλις τώρα ἀναγκά-

στηκε ἡ Ἀγγλία νά συνάψει ἐμπορικές σχέσεις μαζί μας· ἡ Ἀμερική, λογουχάρη, ὥς τά σήμερα ἀρνεῖται νά τό κάνει αὐτό. Αὐτή εἶναι ἡ εἰκόνα πού δείχνει μέ τί δυσκολίες ξεκολλήσαμε ἀπ' αὐτό τόν πόλεμο. Ἄν μπορούσαμε τότε ἀκόμη νά πραγματοποιήσουμε τίς προϋποθέσεις τοῦ IX συνεδρίου τοῦ Κόμματος, θά μπορούσαμε, φυσικά, νά δόσουμε πολύ περισσότερα προϊόντα.

Σήμερα μέ ἐπισκέφθηκε ὁ σ. Κορολιόφ ἀπό τό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, ἀπό τό πιό βιομηχανικό, προλεταριακό, κόκκινο κυβερνεῖο μας. Ἀνάφερε ἀριθμούς καί γεγονότα. Τόν τελευταῖο χρόνο λειτούργησαν ὄχι περισσότερα ἀπό ἕξι ἐργοστάσια καί κανένα τους δέν λειτούργησε οὔτε ἕνα μήνα χωρίς διακοπή. Ἦταν ὁλοκληρωτικό σταμάτημα τῆς βιομηχανίας. Τόν περασμένο ὅμως χρόνο μπῆκαν σέ λειτουργία εἴκοσι δυό ἐργοστάσια, πού δούλευαν χωρίς διακοπή ἐπί ἀρκετούς μῆνες καί μερικά ἐπί μισό χρόνο. Τό σχέδιο δουλιᾶς εἶχε καθοριστεῖ σέ 150 ἑκατομμύρια ἀρσίν *, σύμφωνα μέ τούς ἀριθμούς πού ἀφοροῦν τό πρόσφατο χρονικό διάστημα, παρήγαγαν 117 ἑκατομμύρια ἀρσίν, ἐνῶ πῆραν μόνο τά μισά καύσιμα πού τούς εἶχαν ὁριστεῖ. Νά πῶς ματαιώθηκαν τά σχέδιά μας, καί ὄχι μόνο στήν κλίμακα τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, ἀλλά καί σέ πανρωσική κλίμακα. Αὐτό συνδεόταν σέ σημαντικό βαθμό μέ τό ξεχαρβάλωμα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, μέ τήν ἐπιζωοτία, μέ τήν ἀδυναμία μεταφορᾶς ἀρκετῆς ποσότητας καυσόξυλων στούς σταθμούς καί στά λιμάνια. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού οἱ ἐργάτες τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ πῆραν λιγότερα καυσόξυλα, λιγότερη τύρφη, λιγότερο πετρέλαιο. Καί εἶναι θαῦμα πού, ἐνῶ πῆραν μόνο τά μισά καύσιμα, ἐκπλήρωσαν τό πρόγραμμα μέ 117 ἑκατομμύρια ἀπό τά 150 ἑκατομμύρια. Αὔξησαν τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας καί μετακίνησαν τούς ἐργάτες στά καλύτερα ἐργοστάσια, πράγμα πού τούς ἔδοσε καί μεγαλύτερο ποσοστό παραγωγῆς. Ὁρίστε ἕνα παράδειγμα κατανοητό καί ἀκριβές, πού δείχνει σέ τί κατάσταση βρεθήκαμε. Τό IX συνέδριο τοῦ Κόμματος καθόρισε ὅλο τό πρόγραμμα παραγωγῆς ὑφασμάτων σέ 600 καί κάτι ἑκατομμύρια. Τώρα δέν ἐκπληρώσαμε οὔτε τό ἕνα τρίτο, γιατί καί τό κυβερνεῖο Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, πού ἀποδείχτηκε τό καλύτερο, καί αὐτό ἔδοσε μόνο 117 ἑκατομμύρια. Μπορεῖτε νά φανταστεῖτε τή Ρωσία τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων καί αὐτά τά 117 ἑκατομμύρια ἀρσίν ὕφασμα. Αὐτό εἶναι ἀθλιότητα. Ἡ ἀνασυγκρότηση τῆς βιομη-

* — μέτρο μήκους στή Ρωσία (πῆχυς) = 0,71 μ. *Σημ. μετ.*

χανίας καθυστέρησε σέ τέτια τεράστια ἔκταση, ὥστε τήν ἄνοιξη τοῦ 1921 ἡ ἀνασυγκρότησή της φαινόταν πράγμα ἐντελῶς ἀφάνταστο. Εἴχαμε ἀνάγκη ἀπό τεράστιο στρατό καί ἀνεβάσαμε τήν ἀριθμητική του δύναμη σέ πολλά ἑκατομμύρια· νά κάνουμε μιά γρήγορη ἀποστράτευση τό χειμώνα ἦταν ἐξαιρετικά δύσκολο, ἐξαιτίας τῆς ἐξάρθρωσης τῶν συγκοινωνιῶν. Τά κατορθώσαμε ὅλα αὐτά μέ μιά πρωτάκουστη ἔνταση.

Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση πού εἶχε δημιουργηθεῖ. Καί ποιά εἶναι ἡ διέξοδος, ἄν ὄχι ἡ ἐλάττωση τοῦ παρακρατήματος ὥς τό τελευταῖο ὅριο: νά πάρουμε 240 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά ἀντί 423. Εἶναι τό ἐλάχιστο ὅριο πού πρέπει νά συγκεντρώσουμε σέ μιά μέτρια σοδιά, καί πού θά μπορούσαμε μόλις καί μετά βίας νά τραφοῦμε. Γιά νά μή περιοριστοῦμε σ' αὐτά, πρέπει νά δόσουμε στό ἀγροτικό νοικοκυριό τή δυνατότητα νά ὀρθοποδήσει. Τώρα χρειάζονται μέτρα. Φυσικά, τό καλύτερο μέτρο θά ἦταν ἡ ἀνασυγκρότηση τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἐννοεῖται πώς αὐτό θά ἦταν τό καλύτερο, τό μόνο οἰκονομικά ὀρθό μέτρο: νά αὐξήσουμε τήν παραγωγή στά ἐργοστάσια καί νά δόσουμε περισσότερα προϊόντα πού εἶναι ἀναγκαῖα στόν ἀγρότη καί ὄχι μόνο προϊόντα ὑφαντουργίας πού χρειάζονται στόν ἐργαζόμενο καί στήν οἰκογένειά του, ἀλλά καί μηχανές, ἐργαλεῖα, ἔστω καί τά πιό ἀπλά, πού ὁ ἀγρότης τά ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη. Αὐτό ὅμως πού ἔγινε μέ τά ὑφάσματα, ἔγινε καί μέ τή μεταλλουργική βιομηχανία. Αὐτή ἦταν ἡ κατάστασή μας. Δέν κατορθώσαμε νά ἀνασυγκροτήσουμε τή βιομηχανία μας ὕστερα ἀπό τό IX συνέδριο, γιατί ξέσπασε ὁ χρόνος τοῦ πολέμου, εἴχαμε ἀνεπαρκή ἐφοδιασμό σέ καύσιμα, καί ἐλλείψεις στίς μεταφορές, ὅσο γιά τό ἀγροτικό νοικοκυριό εἶχε ἀποδυναμωθεῖ ὥς τά ἔσχατα ὅρια. Ποιά μέτρα μποροῦν νά παρθοῦν γιά νά δοθεῖ ἡ μεγαλύτερη βοήθεια στό ἀγροτικό νοικοκυριό; Δέν ὑπάρχουν ἄλλα μέτρα, ἐκτός ἀπό τή μείωση τοῦ παρακρατήματος, τό πέρασμα στό φόρο, πού σέ περίπτωση μέσης σοδιᾶς καθορίστηκε σέ 240 ἑκατομμύρια, καί σέ περίπτωση σιτοδείας μπορεῖ νά εἶναι ἀκόμη μικρότερος, γιά νά ξέρει ὁ ἀγρότης ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένος νά παραδόσει ἕνα ὁρισμένο ποσό, πού καθορίστηκε τό κατώτατο ὅριό του γιά νά μπορεῖ μέ τό μεγαλύτερο ζῆλο νά στρέψει ὅλες τίς προσπάθειές του στήν παραγωγή, ἔτσι πού νά μποροῦν ὅλα τά ὑπόλοιπα προϊόντα του νά τοῦ δόσουν αὐτά πού τοῦ χρειάζονται, νά δόσουν στό ἀγροτικό νοικοκυριό τή δυνατότητα νά βελτιωθεῖ ὄχι μόνο

ἀπό τή βιομηχανία — αὐτό θά ἦταν τό πιό σωστό, αὐτό θά ἦταν τό πιό ὀρθολογικό, ὅμως γι' αὐτό δέν φτάνουν οἱ δυνάμεις μας. Ὁ φόρος ἔχει καθοριστεῖ στό κατώτερο δυνατό ὅριο καί ἡ ἐφαρμογή του στήν ὕπαιθρο θά ὁδηγήσει ἤδη στήν ἀνασυγκρότηση τῆς μικρῆς βιομηχανίας, γιατί ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ὀργανώσουμε τή μεγάλη βιομηχανία μέσα στά χρονικά ὅρια πού θά θέλαμε. Αὐτό ἔχει πιά ἀποδειχτεῖ ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, πού ἔδοσε τό καλύτερο ποσοστό τοῦ σχεδίου πού χαράξαμε. Πρέπει νά περιμένουμε ἀκόμη ἕνα χρόνο, ὡσότου τά ἀποθέματα καυσίμων γίνουν ἐπαρκῆ γιά νά ἐξασφαλίσουν τήν παραγωγή σέ ὅλα τά ἐργοστάσια. Θά εἶναι καλά, ἄν μπορέσουμε νά τό κάνουμε αὐτό σέ ἕνα χρόνο, μπορεῖ ὅμως νά χρειαστοῦν καί δυό. Μποροῦμε νά ἐξασφαλίσουμε τόν ἀγρότη; Ἄν ἡ σοδιά εἶναι καλή, αὐτό θά εἶναι ἐφικτό.

Ὅταν στό συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀποφασιζόταν τό ζήτημα τοῦ φόρου σέ εἶδος, εἶχε διανεμηθεῖ μιά μπροσούρα τοῦ σ. Ποπόφ, καθοδηγητῆ τῆς Κεντρικῆς μας Διεύθυνσης Στατιστικῆς, σχετικά μέ τή σιτοπαραγωγή τῆς Ρωσίας. Σέ λίγες μέρες ἡ μπροσούρα αὐτή θά κυκλοφορήσει συμπληρωμένη καί ὅλοι πρέπει νά τή διαβάσουν. Ἡ μπροσούρα μᾶς δίνει μιά εἰκόνα τῆς σιτοπαραγωγῆς, οἱ ὑπολογισμοί της βασίζονται στά στοιχεῖα τῆς ἀπογραφῆς πού ἐνεργήσαμε καί πού ἔδοσε ἀκριβεῖς ἀριθμούς γιά ὅλο τόν πληθυσμό καί καθόρισε κατά προσέγγιση τίς διαστάσεις τῶν νοικοκυριῶν. Ἡ μπροσούρα ἀναφέρει ὅτι, μέ σοδιά σαράντα πούτια κατά ντεσιατίνα, τό ἀγροτικό νοικοκυριό θά μποροῦσε στό σημερινό ἔδαφος τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας νά δόσει 500 ἑκατομμύρια πούτια περισσεύματα. Τότε θά καλύπταμε πέρα γιά πέρα τίς ἀνάγκες τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων — 350 ἑκατομμύρια πούτια — καί θά εἴχαμε ἀπόθεμα γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο καί γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Ἡ σιτοδεία ἦταν τόσο μεγάλη, πού δέν εἴχαμε κατά μέσο ὅρο περισσότερα ἀπό εἴκοσι ὀχτώ πούτια κατά ντεσιατίνα. Παρουσιάστηκε ἔλλειμμα. Ἄν ὑπολογίσουμε, ὅπως ὑπολογίζει ἡ στατιστική, ὅτι γιά ἕνα ἄτομο χρειάζονται δεκαοχτώ πούτια, τότε πρέπει νά πάρουμε ἀπό τό κάθε ἄτομο τρία πούτια καί νά καταδικάσουμε σέ ὁρισμένο ὑποσιτισμό κάθε ἀγρότη, γιά νά ἐξασφαλίσουμε στό στρατό καί στούς ἐργάτες τῆς βιομηχανίας μιά μισοπεινασμένη ζωή. Στίς συνθῆκες αὐτές δέν εἴχαμε ἄλλη διέξοδο, ἐκτός ἀπό τή μεγαλύτερη δυνατή ἐλάττωση τοῦ παρακρατήματος καί τή μετατροπή του

σέ φόρο. Πρέπει νά καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια καί φροντίδα γιά τή βελτίωση τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Δέν μπορέσαμε νά λύσουμε τό καθῆκον τοῦ ἐφοδιασμοῦ του μέ ὑφάσματα, μηχανές καί ἄλλα προϊόντα ἀπό μεγάλες φάμπρικες, πού ὡστόσο πρέπει νά τό λύσουμε ἀμέσως, κι' ἔτσι βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά τό λύσουμε μέ τή βοήθεια τῆς μικρῆς βιομηχανίας. Ὁ πρῶτος χρόνος ἐφαρμογῆς τοῦ νέου μέτρου πρέπει ἤδη νά δόσει ἀποτελέσματα.

Καί τώρα: γιατί στρέφεται ἡ μεγαλύτερη προσοχή στό ἀγροτικό νοικοκυριό; Γιατί μόνο ἀπό κεῖ μποροῦμε νά πάρουμε τά ἀπαραίτητα σ' ἐμᾶς τρόφιμα καί καύσιμα. Ἡ ἐργατική τάξη, ἄν θέλει σάν κυρίαρχη τάξη, σάν τάξη πού πραγματοποιεῖ τή δικτατορία της, νά ἐφαρμόζει σωστή οἰκονομία, πρέπει νά πεῖ: νά ποῦ ἦταν τό πιό ἀσθενές σημεῖο — στήν κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ· αὐτό πρέπει νά διορθωθεῖ γιά νά καταπιαστοῦμε ἄλλη μιά φορά μέ τήν ἀνασυγκρότηση τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί νά πετύχουμε, ὥστε στήν περιφέρεια αὐτοῦ τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ νά δουλεύουν ὄχι εἴκοσι δυό ἐργοστάσια, ἀλλά ὅλα — καί τά ἑβδομήντα. Τότε αὐτή ἡ μεγάλη ἐργοστασιακή παραγωγή θά καλύψει τίς ἀνάγκες ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ καί τότε τά προϊόντα δέν θά παίρνονται ἀπό τόν ἀγροτικό πληθυσμό μέ τή μορφή φόρου, ἀλλά μέ τή μορφή τῆς ἀνταλλαγῆς μέ προϊόντα τῆς βιομηχανίας, πού θά τοῦ δίνει ἡ ἐργατική τάξη. Αὐτό εἶναι τό μεταβατικό στάδιο πού ζοῦμε καί πού πρέπει νά μοιραστοῦμε τή φτώχια καί τήν πείνα, ὥστε μέ τόν ὑποσιτισμό ὅλων νά σώσουμε ἐκείνους χωρίς τούς ὁποίους εἶναι ἀδύνατο νά κρατήσουμε οὔτε τά ἐργοστάσια πού ἔμειναν, οὔτε τούς σιδηροδρόμους, οὔτε τό στρατό, γιά νά ἀντισταθοῦμε στούς λευκοφρουρίτες.

Οἱ μενσεβίκοι πού ἔλεγαν ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία δέν ἔδοσε τίποτε στόν πληθυσμό, ἐκτός ἀπό τό παρακράτημα, τή φτώχια καί τήν καταστροφή, διέσυραν τόσο πολύ τό παρακράτημα, ὥστε καί ὕστερα ἀπό τήν ἀποκατάσταση τῆς μερικῆς εἰρήνης, καί ὕστερα ἀπό τή λήξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, στάθηκε ἀδύνατο νά ἀνασυγκροτήσουμε σέ σύντομο χρονικό διάστημα τή βιομηχανία μας. Μά καί στίς πιό πλούσιες ἀκόμη χῶρες ἡ περίοδος στήν ὁποία μπορεῖ νά γίνει ἀνασυγκρότηση τῆς βιομηχανίας μετριέται μέ χρόνια. Ἀκόμη καί μιά τόσο πλούσια χώρα, ὅπως ἡ Γαλλία, εἶναι ἀναγκασμένη νά καταναλώνει πολύ καιρό γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῆς βιομηχανίας

της,ἄν καί ἡ Γαλλία δέν ἔπαθε τόσα πολλά στόν πόλεμο αὐτό, ὅσα πάθαμε ἐμεῖς, γιατί ἐκεῖ οἱ καταστροφές ἔθιξαν ἕνα μικρό μόνο μέρος τῆς χώρας. Πρέπει νά ἀπορεῖ κανείς πού τόν πρῶτο χρόνο μιᾶς ὄχι πλήρους εἰρήνης κατορθώσαμε, λογουχάρη, στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ νά ἀρχίσουν νά λειτουργοῦν εἴκοσι δυό ἐργοστάσια ἀπό τά ἑβδομήντα καί νά παραχθοῦν 117 ἑκατομμύρια ἀπό τά 150. Τό παρακράτημα ἦταν στόν καιρό του ἀναπόφευκτο, τώρα ὅμως ἦταν ἀνάγκη νά ἀλλάξουμε τήν ἐπισιτιστική πολιτική μας, δηλαδή νά περάσουμε ἀπό τό παρακράτημα στό φόρο. Αὐτό ἀναμφισβήτητα θά καλυτερεύσει τήν κατάσταση τοῦ ἀγρότη, αὐτό ἀναμφισβήτητα θά τοῦ δόσει τή δυνατότητα νά ὑπολογίζει μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, πιό συγκεκριμένα καί μέ μεγαλύτερη βεβαιότητα ὅτι θά μπορεῖ ὅλα τά ἐλεύθερα περισσεύματα τῶν σιτηρῶν πού θά ἔχει νά τά ἀνταλλάσσει, ἔστω καί μέ ἀντικείμενα τῆς τοπικῆς βιοτεχνικῆς παραγωγῆς. Νά γιατί εἶναι ἀπαραίτητη ἡ οἰκονομική αὐτή πολιτική τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Τώρα, τελειώνοντας, θέλω νά σταθῶ στό ἑξῆς ζήτημα: πῶς συμβιβάζεται ἡ πολιτική αὐτή μέ τίς κομμουνιστικές ἀπόψεις καί πῶς γίνεται νά βοηθάει ἡ κομμουνιστική Σοβιετική ἐξουσία τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου; Εἶναι αὐτό καλό ἀπό τήν ἄποψη τοῦ κομμουνισμοῦ; Γιά νά ἀπαντήσει κανείς σ' αὐτό τό ἐρώτημα πρέπει νά προσέξει καλά τίς ἀλλαγές πού ἔγιναν στό ἀγροτικό νοικοκυριό. Στήν ἀρχή ἡ κατάσταση εἶχε ὡς ἑξῆς: ὑπῆρχε πίεση ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων. Ἐνάντια στούς τσιφλικάδες ἦταν ἐξίσου καί οἱ φτωχοί ἀγρότες καί οἱ κουλάκοι, ἄν καί, φυσικά, μέ διαφορετικές προθέσεις: οἱ κουλάκοι ἀποσκοποῦσαν νά πάρουν τή γῆ ἀπό τόν τσιφλικά καί νά ἀναπτύξουν σ' αὐτή τό νοικοκυριό τους. Καί τότε ἀκριβῶς φανερώθηκε ἡ διαφορά στά συμφέροντα καί στίς ἐπιδιώξεις τῶν κουλάκων καί τῆς φτωχολογιᾶς. Στήν Οὐκρανία ἡ διαφορά αὐτή συμφερόντων φαίνεται ἀκόμη καί τώρα πολύ πιό καθαρά ἀπό ὅ,τι σ' ἐμᾶς. Ἡ φτωχολογιά δέν μποροῦσε νά πολυχρησιμοποιήσει ἄμεσα αὐτό τό πέρασμα τῆς γῆς ἀπό τούς τσιφλικάδες, γιατί δέν εἶχε οὔτε τά ὑλικά, οὔτε τά ἐργαλεῖα πού χρειάζονται γι' αὐτή τή δουλιά. Καί βλέπουμε τή φτωχολογιά νά ὀργανώνεται, γιά νά μήν ἀφήσει τούς κουλάκους νά ἀρπάξουν τή γῆ πού πάρθηκε ἀπό τούς τσιφλικάδες. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία βοηθάει τίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς πού σχηματίστηκαν στή χώρα μας καί τίς «Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς» στήν Οὐκρανία [67]. Καί ποιό ἦταν τό ἀποτέλεσμα; Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά γίνουν οἱ

μεσαῖοι ἀγρότες τό ἐπικρατέστερο στοιχεῖο στό χωριό. Τό ξέρουμε αὐτό ἀπό τή στατιστική, καί καθένας πού ζεῖ στό χωριό τό ξέρει αὐτό ἀπό προσωπική του ἀντίληψη. Οἱ ἀκρότητες εἶναι τώρα λιγότερες καί πρός τήν πλευρά τῶν κουλάκων καί πρός τήν πλευρά τῶν φτωχῶν, καί ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἄρχισε νά πλησιάζει τήν κατάσταση τοῦ μεσαίου ἀγρότη. Ἄν ἔχουμε ἀνάγκη νά αὐξήσουμε τήν παραγωγικότητα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ μας, πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη μας πρίν ἀπόλα τόν μεσαῖο ἀγρότη. Καί ἀκριβῶς, σύμφωνα μ' αὐτό τό Κομμουνιστικό κόμμα ὑποχρεώθηκε νά ρυθμίσει τήν πολιτική του.

Ἀφοῦ τό χωριό ἔγινε μεσαῖο, πρέπει νά βοηθήσουμε τόν μεσαῖο ἀγρότη νά ἀνεβάσει τό νοικοκυριό του, καί συνάμα πρέπει νά προβάλλουμε σ' αὐτόν τίς ἴδιες ἀπαιτήσεις πού προβάλλουμε στόν ἐργάτη. Στό τελευταῖο συνέδριο τοῦ Κόμματος τό κύριο ζήτημα ἦταν ἡ προπαγάνδα σχετικά μέ τόν ἐπισιτισμό: νά ρίξουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας στό οἰκονομικό μέτωπο, νά αὐξήσουμε τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας καί νά αὐξήσουμε τήν ποσότητα τῶν προϊόντων. Χωρίς τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων δέν εἶναι δυνατή καμιά κίνηση πρός τά μπρός. Καί ἀφοῦ τό λέμε αὐτό ἀναφορικά μέ τούς ἐργάτες, πρέπει νά ποῦμε τό ἴδιο καί ἀναφορικά μέ τήν ἀγροτιά. Τό κράτος θά πάρει ἀπό τόν ἀγρότη ἕναν ὁρισμένο φόρο, σέ ἀντάλλαγμα ὅμως θά ἀπαιτήσει ἀπ' αὐτόν νά ἐπεκτείνει, ὕστερα ἀπό τήν καταβολή τοῦ φόρου, τό νοικοκυριό του, ξέροντας πώς δέν θά τοῦ πάρουν ἄλλο τίποτε, καί ὅτι θά τοῦ μείνει ὅλο τό περίσσευμα γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ νοικοκυριοῦ του. Συνεπῶς, ἡ ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στήν ἀγροτιά ἐξηγεῖται μέ τήν ἀλλαγή τῆς κατάστασης τῆς ἴδιας τῆς ἀγροτιᾶς. Τό χωριό ἔγινε περισσότερο μεσαῖο, καί γιά τό ἀνέβασμα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων αὐτό πρέπει νά τό παίρνουμε ὑπόψη μας.

Κι' ἔπειτα θά σᾶς ὑπενθυμίσω ἀκόμη ὅτι τό 1918, ὕστερα ἀπό τή σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ[68], μοῦ ἔτυχε νά διαφωνήσω μέ τήν ὁμάδα τῶν λεγόμενων «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν» *. Ὅποιος ἦταν τότε στό Κόμμα, θά θυμᾶται πόσο φοβοῦνταν μερικοί κομμουνιστές ὅτι ἡ σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ θά ὑπονόμευε κάθε κομμουνιστική πολιτική. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα, στή λογομαχία μέ τούς συντρόφους ἐγώ ἔλεγα: γιά μᾶς στή Ρωσία ὁ κρατικός καπιταλισμός δέν εἶναι τρομερός, θά ἦταν

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 283-314. *Ἡ Σύντ.*

ἕνα βῆμα μπρός. Αὐτό φάνηκε πολύ παράξενο: πῶς γίνεται, νά ἀποτελεῖ ὁ κρατικός καπιταλισμός ἕνα βῆμα μπρός στή Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία; Κι' ἐγώ, ἀπαντώντας σ' αὐτό, ἔλεγα: γιά κοιτάξτε προσεκτικά, τί βλέπουμε στή Ρωσία ἀπό τήν ἄποψη τῶν πραγματικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων; Παρατηροῦμε τό λιγότερο πέντε διαφορετικά συστήματα ἤ μορφές, ἤ οἰκονομικά καθεστῶτα, καί ἀπαριθμώντας τα ἀπό τά κάτω πρός τά πάνω ἔχουμε τά ἑξῆς: πρῶτο — τό πατριαρχικό νοικοκυριό, ὅταν τό ἀγροτικό νοικοκυριό δουλεύει μόνο γιά τόν ἑαυτό του ἤ βρίσκεται σέ νομαδική ἤ σέ μισονομαδική κατάσταση, καί τέτια νοικοκυριά ἔχουμε ὅσα θέλετε· δεύτερο — τό μικροεμπορευματικό, ὅταν πουλάει τά προϊόντα του στήν ἀγορά· τρίτο — τό καπιταλιστικό, εἶναι ἡ ἐμφάνιση τῶν καπιταλιστῶν, τοῦ μικροῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου· τέταρτο — ὁ κρατικός καπιταλισμός, καί πέμπτο — ὁ σοσιαλισμός. Καί ἄν προσέξουμε καλά, τότε πρέπει νά ποῦμε ὅτι καί σήμερα βλέπουμε στό οἰκονομικό σύστημα, στό οἰκονομικό καθεστώς τῆς Ρωσίας ὅλες αὐτές τίς σχέσεις. Σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε αὐτό πού συχνά βλέπουμε: τή σοσιαλιστική στάση τῶν ἐργατῶν στά ἐργοστάσια πού ἀνήκουν στό κράτος, ὅπου οἱ ἐργάτες συγκεντρώνουν οἱ ἴδιοι τά καύσιμα, τίς πρῶτες ὕλες καί τά προϊόντα, ἤ ὅταν οἱ ἐργάτες προσπαθοῦν νά διανείμουν σωστά μέσα στήν ἀγροτιά τά προϊόντα τῆς βιομηχανίας, μεταφέροντάς τα ἐκεῖ μέ συγκοινωνιακά μέσα. Αὐτό εἶναι σοσιαλισμός. Ὅμως πλάι σ' αὐτόν ὑπάρχει τό μικρό νοικοκυριό, πού σχεδόν πάντα ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτόν. Γιατί μπορεῖ τό μικρό νοικοκυριό νά ὑπάρχει ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτόν; Γιατί ἡ μεγάλη βιομηχανία δέν ἔχει ἀνασυγκροτηθεῖ, γιατί τά σοσιαλιστικά ἐργοστάσια μποροῦν νά πάρουν ἴσως μόνο τό ἕνα δέκατο ἀπ' αὐτό πού πρέπει νά παίρνουν· καί ἐφόσον δέν τό παίρνουν, τό μικρό νοικοκυριό παραμένει ἀνεξάρτητο ἀπό τά σοσιαλιστικά ἐργοστάσια. Ἡ πρωτόφαντη καταστροφή τῆς χώρας, ἡ ἀνεπάρκεια σέ καύσιμα, πρῶτες ὕλες καί μεταφορικά μέσα ὁδηγοῦν στό γεγονός ὅτι ἡ μικρή παραγωγή ὑπάρχει χωριστά ἀπό τό σοσιαλισμό. Καί ρωτῶ: μέσα σέ τέτιες συνθῆκες τί εἶναι ὁ κρατικός καπιταλισμός; Κρατικός καπιταλισμός θά εἶναι ἡ συνένωση τῆς μικρῆς παραγωγῆς. Τό κεφάλαιο συνενώνει τή μικρή παραγωγή, τό κεφάλαιο ξεφυτρώνει μέσα

ἀπό τή μικρή παραγωγή. Σχετικά μ' αὐτό δέν ἔχει νόημα νά κλείνουμε τά μάτια μας. Φυσικά, ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου σημαίνει ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ· αὐτό δέν μποροῦμε νά τό ἀποφύγουμε μέ κανένα τρόπο, καί ὅποιος σκεφτεῖ νά τό ἀποφύγει καί νά τό ἀγνοήσει, αὐτός μόνο βαυκαλίζεται μέ λόγια. Ὅταν ὑπάρχει μικρό νοικοκυριό, ὅταν ὑπάρχει ἐλευθερία ἀνταλλαγῶν — ἐμφανίζεται καπιταλισμός. Πρέπει ὅμως νά μᾶς τρομάζει αὐτός ὁ καπιταλισμός, ὅταν ἔχουμε στά χέρια μας τίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια, τίς μεταφορές καί τό ἐξωτερικό ἐμπόριο; Καί νά, ἐγώ ἔλεγα τότε, θά τό ἐπαναλάβω καί τώρα, καί τό θεωρῶ ἀναντίρρητο πώς ὁ καπιταλισμός αὐτός δέν πρέπει νά μᾶς τρομάζει. Τέτιος καπιταλισμός εἶναι οἱ ἐκχωρήσεις.

Καταβάλλουμε ἔντονες προσπάθειες νά κλείσουμε συμφωνίες γιά ἐκχωρήσεις, δυστυχῶς ὅμως δέν κλείσαμε ὥς τώρα καμιά. Ὡστόσο σήμερα εἴμαστε πιό κοντά σ' αὐτές ἀπό ὅ,τι εἴμασταν πρίν μερικούς μῆνες, τήν τελευταία φορά πού συζητήσαμε γιά ἐκχωρήσεις. Τί εἶναι ἐκχώρηση ἀπό τήν ἄποψη τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων; Εἶναι κρατικός καπιταλισμός. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία συνάπτει σύμβαση μέ κεφαλαιοκράτη. Μέ βάση τή σύμβαση αὐτή παραχωρεῖται σ' αὐτόν ἕνα ὁρισμένο ποσό πρῶτες ὕλες, ὀρυχεῖα, ἐπιχειρήσεις, μεταλλεύματα ἤ — ὅπως σέ ἕνα ἀπό τά τελευταῖα σχέδια ἐκχωρήσεων — ἀκόμη κι' ἕνα εἰδικό ἐργοστάσιο (τό σχέδιο ἐκχώρησης στούς σουηδούς ἐγκατάστασης ἐπιχείρησης παραγωγῆς κουζινέτων). Ἡ σοσιαλιστική κρατική ἐξουσία παραχωρεῖ στόν καπιταλιστή τά μέσα παραγωγῆς πού τῆς ἀνήκουν: ἐργοστάσια, ὑλικά, ὀρυχεῖα· ὁ καπιταλιστής δουλεύει σάν συμβαλλόμενος, σάν ἐνοικιαστής τῶν σοσιαλιστικῶν μέσων παραγωγῆς καί εἰσπράττει κέρδος γιά τό κεφάλαιό του, δίνοντας στό σοσιαλιστικό κράτος ἕνα μέρος τῶν προϊόντων.

Γιατί μᾶς χρειάζεται αὐτό ἐπειγόντως; Γιατί ἔχουμε ἀμέσως κιόλας μιά αὔξηση τοῦ ποσοῦ τῶν προϊόντων, καί εἶναι αὐτό πού μᾶς χρειάζεται· μόνοι μας δέν εἴμαστε σέ θέση νά τό κάνουμε. Κι' ἔτσι ἔχουμε κρατικό καπιταλισμό. Πρέπει νά μᾶς τρομάζει αὐτός; Ὄχι, δέν πρέπει νά μᾶς τρομάζει, γιατί ἐμεῖς θά καθορίζουμε τήν ἔκταση τῶν ἐκχωρήσεων πού θά κάνουμε. Ἄς ποῦμε, ἡ ἐκχώρηση γιά πετρέλαιο. Αὐτό θά μᾶς δόσει ἀμέσως ἑκατομμύρια πούτια περισσότερο πετρέλαιο ἀπό ὅ,τι θά

παράγουμε μόνοι μας. Αὐτό μᾶς συμφέρει, γιατί ὁ ἀγρότης θά μᾶς δίνει τά περισσεύματα τῶν σιτηρῶν του σέ ἀντάλλαγμα μέ τό πετρέλαιο αὐτό, καί ὄχι γιά χάρτινα χρήματα, καί θά ἔχουμε τή δυνατότητα νά καλυτερεύσουμε ἀμέσως τήν κατάσταση ὅλης τῆς χώρας. Ὁρίστε γιατί δέν μᾶς τρομάζει ὁ καπιταλισμός πού θά ἀναπτύσσεται ἀναπόφευκτα ἀπό τό ἐλεύθερο ἐμπόριο. Θά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάπτυξης τῆς κυκλοφορίας, ἀποτέλεσμα τῆς ἀνταλλαγῆς βιομηχανικῶν προϊόντων μιᾶς ἔστω καί μικρῆς βιομηχανίας μέ γεωργικά προϊόντα.

Ἀπό τό νόμο πού δημοσιεύεται σήμερα θά μάθετε ὅτι στούς ἐργάτες ὁρισμένων βιομηχανικῶν κλάδων παρέχεται — μέ τή μορφή πριμοδότησης σέ εἶδος — ὁρισμένο μέρος τῶν προϊόντων πού παράγονται στά ἐργοστάσιά τους, γιά ἀνταλλαγή μέ σιτάρι. Ἔτσι οἱ ἐργάτες τῆς ὑφαντουργίας θά παίρνουν — μέ τόν ὅρο ὅτι θά καλύψουν τίς ἀνάγκες τοῦ κράτους — ἕνα μέρος τῶν εἰδῶν ὑφαντουργίας, πού θά τό ἀνταλλάσσουν οἱ ἴδιοι μέ σιτάρι. Αὐτό χρειάζεται γιά νά καλυτερεύσει γρηγορότερα ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Δέν θά μπορούσαμε νά τό κάνουμε αὐτό σέ παγκρατική κλίμακα, καί ὅμως πρέπει νά τό κάνουμε μέ κάθε θυσία. Νά γιατί δέν παραβλέπουμε καθόλου ὅτι ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου σημαίνει ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, καί λέμε: αὐτός ὁ καπιταλισμός θά βρίσκεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο, κάτω ἀπό τήν ἐποπτεία τοῦ κράτους. Ἀφοῦ τό ἐργατικό κράτος πῆρε στά χέρια του τίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια καί τούς σιδηροδρόμους, αὐτός ὁ καπιταλισμός δέν μᾶς τρομάζει. Αὐτό θά μᾶς δόσει μιά καλυτέρευση τῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας ἀνάμεσα στά ἀγροτικά προϊόντα καί στά προϊόντα τῶν γειτονικῶν βιοτεχνῶν, πού ἄν καί δέν θά καλύψουν καί τόσο μεγάλο μέρος τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀγρότη σέ βιομηχανικά προϊόντα, ὅμως κάτι θά καλύψουν· ὡστόσο τό ἀγροτικό νοικοκυριό θά καλυτερεύσει σέ σύγκριση μέ τό προηγούμενο, καί ἡ καλυτέρευση αὐτή μᾶς χρειάζεται ἐπιτακτικά. Καί ἄς ἀναπτυχθεῖ ὥς ἕνα βαθμό ἡ μικρή βιομηχανία, ἄς ἀναπτυχθεῖ ὁ κρατικός καπιταλισμός, αὐτά δέν τρομάζουν τή Σοβιετική ἐξουσία· αὐτή πρέπει νά βλέπει τά πράγματα κατά πρόσωπο, λέγοντάς τα μέ τό ὄνομά τους, πρέπει ὅμως νά τά ἐλέγχει, νά καθορίζει τίς διαστάσεις τους.

Οἱ ἐκχωρήσεις δέν μᾶς τρομάζουν ὅταν δίνουμε στούς ἐκδοχεῖς μερικά ἐργοστάσια, κρατώντας τά περισσότερα στά

χέρια μας· αὐτό δέν εἶναι τρομερό. Βέβαια θά ἦταν ἐντελῶς ἀνόητο, ἄν ἡ Σοβιετική ἐξουσία διέθετε σέ ἐκχωρήσεις τό μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν πού τῆς ἀνήκουν. Τότε αὐτό δέν θά ἦταν ἐκχώρηση, ἀλλά ἐπιστροφή στόν καπιταλισμό. Οἱ ἐκχωρήσεις δέν πρέπει νά μᾶς τρομάζουν, ἐφόσον κρατᾶμε στά χέρια μας ὅλες τίς κρατικές ἐπιχειρήσεις καί ζυγίζουμε μέ ἀκρίβεια καί αὐστηρότητα ποιές ἐκχωρήσεις καί μέ ποιούς ὅρους μποροῦμε νά τίς κάνουμε καί σέ τί ἔκταση. Ὁ καπιταλισμός πού ἀναπτύσσεται μ' αὐτό τόν τρόπο, βρίσκεται κάτω ἀπό ἔλεγχο, κάτω ἀπό ἐπιτήρηση, ἐνῶ ἡ κρατική ἐξουσία παραμένει στά χέρια τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τοῦ ἐργατικοῦ κράτους. Ὅπως τό κεφάλαιο πού θά ὑπάρχει μέ τή μορφή ἐκχωρήσεων, ἔτσι καί τό κεφάλαιο πού θά ἀναπτύσσεται ἀναπόφευκτα μέσω τῶν συνεταιρισμῶν, μέσω τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, δέν θά μᾶς τρομάζουν· πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τήν ἀνάπτυξη καί τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς· πρέπει νά ἐντείνουμε ὅλες τίς προσπάθειές μας, ὥστε αὐτό νά γίνει πρός τό συμφέρον τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅ,τι μπορεῖ νά γίνει γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων — ὑπολογίζοντας συνάμα τήν παγκρατική οἰκονομία ἔτσι πού ἡ μεγάλη σοσιαλιστική βιομηχανία νά ἀναπτύσσεται πιό γρήγορα ἀπ' ὅ,τι γινόταν ὥς τώρα — ὅλα αὐτά θά τά κάνουμε μέ τή βοήθεια τῶν ἐκχωρήσεων γρηγορότερα ἀπ' ὅ,τι χωρίς τίς ἐκχωρήσεις. Μέ τή βοήθεια τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ πού θά ἀνακουφιστεῖ καί θά συνέλθει, θά τό κάνουμε αὐτό γρηγορότερα ἀπ' ὅ,τι στίς συνθῆκες τῆς ἀπόλυτης φτώχιας, πού ἐπικρατοῦσε ὥς τώρα στό ἀγροτικό νοικοκυριό.

Αὐτά εἶχα νά πῶ σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ πῶς πρέπει νά ἐκτιμᾶται ἀπό κομμουνιστική ἄποψη ἡ πολιτική αὐτή, γιά ποιό λόγο ἦταν ἀπαραίτητη, γιατί, ὅταν ἐφαρμοστεῖ σωστά, θά μᾶς δόσει μιάν ἄμεση ἤ τουλάχιστο μιά πιό γρήγορη καλυτέρευση ἀπό ἐκείνη πού θά εἴχαμε, ἄν δέν ἐφαρμοστεῖ ἡ πολιτική αὐτή.

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 81, 82 καί 83· 15, 16 καί 17 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ [69]

Λυπᾶμαι πολύ πού κατεπείγουσα δουλιά δέν μοῦ ἐπιτρέπει νά παραβρεθῶ στή σύσκεψή σας. Σᾶς χαιρετῶ θερμά καί σᾶς στέλνω τίς καλύτερες εὐχές μου γιά ἐπιτυχίες στή δουλιά σας καί κυρίως στίς ἐργασίες γιά τήν προετοιμασία τοῦ ἐπικείμενου πρώτου Πανρωσικοῦ ἐξωκομματικοῦ συνεδρίου τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού, ἄν προετοιμαστεῖ καί διεξαχθεῖ σωστά, θά παίξει ἀναμφισβήτητα τεράστιο ρόλο *γιά τήν ἀφύπνιση τῆς συνείδησης καί τήν ὀργανωτική συνένωση τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς.*

Λένιν

«Πράβντα», ἀρ. φύλ. 77, 10 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ ΠΚΣΣ

11 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1921 [70]

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

1

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ

Σύντροφοι! Τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων προκάλεσε σ' ἐμᾶς ἀρκετά ἀναπάντεχες διαφωνίες, γιατί τό ζήτημα αὐτό θά ἔλεγε κανείς ὅτι εἶχε καταρχήν λυθεῖ χωρίς ἀντιρήσεις ἀκόμη τό περασμένο φθινόπωρο, καί ὅταν στίς 23 τοῦ περασμένου Νοέμβρη ἐκδόθηκε τό διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τίς ἐκχωρήσεις, δέν ἀκούστηκε καμιά διαμαρτυρία καί δέν φάνηκε νά δημιουργοῦνται ὁποιεσδήποτε διαφωνίες μέσα στούς κομματικούς κύκλους ἤ, τουλάχιστον ἀνάμεσα στά ὑπεύθυνα στελέχη. Γνωρίζετε, βέβαια, ὅτι στό συνέδριο τοῦ Κόμματος χρειάστηκε νά ψηφίσουμε εἰδική ἀπόφαση πού ἐπικυρώνει τό διάταγμα τῶν ἐκχωρήσεων καί ἐπεκτείνει εἰδικά τήν ἰσχύ του καί γιά τήν παραχώρηση ἐκχωρήσεων στό Μπακού καί στό Γκρόζνι [71]. Ὑποχρεωθήκαμε νά τό ψηφίσουμε αὐτό στό συνέδριο τοῦ Κόμματος γιά νά μήν ὑπάρχουν ταλαντεύσεις στήν πολιτική τῆς ΚΕ, πού ὁ διαχωρισμός της πάνω σ' αὐτό ἀκριβῶς τό ζήτημα ἀποδείχτηκε ὡς ἕνα βαθμό ὅτι δέν ἀντιστοιχεῖ καθόλου στούς προηγούμενους φραξιονιστικούς διαχωρισμούς, ἀλλά συνδέεται σέ σημαντικό βαθμό μέ τό Μπακού. Μερικοί σύντροφοι ἀπό τό Μπακού δέν ἤθελαν νά ἀνεχθοῦν τή σκέψη ὅτι καί γιά τό Μπακού — καί ἴσως κυρίως γιά τό Μπακού — εἶναι ἀπαραίτητες οἱ ἐκχωρήσεις καί ὅτι εἶναι ἐπιθυμητό νά ἐκχωρηθεῖ τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Μπακοῦ. Τά ἐπιχειρήματα ἦταν ἐξαιρετικά ἀνόμοια, ἀρχίζοντας ἀπό τό ἐπιχείρημα ὅτι τάχα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι «θά ἐρευνήσουμε» γιά ποιό λόγο νά καλοῦμε ξένους καί συνεχίζοντας μέ τό ὅτι οἱ παλιοί, οἱ δοκιμασμένοι στόν ἀγώνα ἐνάντια στούς καπιταλιστές ἐργάτες δέν θά ἀνεχθοῦν νά γυρίσουν πίσω, κάτω ἀπό τό ζυγό τοῦ καπιταλιστῆ κτλ.

Δέν πρόκειται τώρα νά κρίνω κατά πόσο στά ἐπιχειρήματα αὐτά ὑπῆρχε μιά γενική ἄποψη ἀρχῶν ἤ, μπορεῖ νά πεῖ κανείς, ἕνας «πατριωτισμός» τοῦ Μπακοῦ, ἕνας τοπικισμός τοῦ Μπακοῦ. Ὅσο γιά μένα, πρέπει νά πῶ ὅτι πάλεψα μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἄποψη, ἔχοντας τή γνώμη πώς, ἄν δέν μπορέσουμε νά ἐφαρμόσουμε τήν πολιτική τῶν ἐκχωρήσεων καί νά προσελκύσουμε σ' αὐτές τό ξένο κεφάλαιο, τότε εἶναι περιττό καί νά μιλᾶμε γιά σοβαρά πρακτικά μέτρα βελτίωσης τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης. Δέν μποροῦμε νά βάζουμε σοβαρά τό ζήτημα τῆς ἄμεσης καλυτέρευσης τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης, ἄν δέν ἐφαρμόσουμε πολιτική ἐκχωρήσεων, ἄν δέν ἀφήσουμε τίς προκαταλήψεις, τόν τοπικισμό, ἐνμέρει τό στενό συντεχνιακό πατριωτισμό, ἐνμέρει τήν ἰδέα ὅτι τάχα «θά ἐρευνήσουμε» μόνοι μας. Πρέπει νά εἴμαστε ἕτοιμοι νά δεχτοῦμε μιά σειρά θυσίες, στερήσεις καί δυσκολίες, νά ἐγκαταλείψουμε συνήθειες, ἴσως ἀκόμη καί νοσηρές εὐθιξίες, ἀρκεῖ νά ἐπιφέρουμε μιά σοβαρή ἀλλαγή καί μιά καλυτέρευση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης στούς κυριότερους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Καί πρέπει νά τό πετύχουμε αὐτό μέ κάθε θυσία.

Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος ὅλη ἡ προσοχή εἶχε συγκεντρωθεῖ στό ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στήν ἀγροτιά καί στό ζήτημα τοῦ φόρου σέ εἶδος, πού κατέχει τήν πρώτη θέση στή νομοθεσία γενικά, καί ἀπασχόλησε τήν προσοχή τοῦ Κόμματος σάν τό κεντρικό πολιτικό ζήτημα. Στό ζήτημα τοῦ φόρου σέ εἶδος καί τῆς στάσης ἀπέναντι στήν· ἀγροτιά καταλάβαμε καλά ὅτι δέν εἴμαστε σέ θέση νά αὐξήσουμε τήν παραγωγικότητα τῆς μεγάλης βιομηχανίας τόσο γρήγορα, ὅσο θά χρειαζόταν γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀγροτῶν, χωρίς νά καταφύγουμε σέ τέτια δεκανίκια, ὅπως τό ξαναζωντάνεμα τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου, τῆς ἐλεύθερης βιομηχανίας. Καί τώρα βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά τήν αὐξήσουμε, βοηθούμενοι ἔστω κι' ἀπ' αὐτά τά δεκανίκια, γιατί ὁ καθένας πού δέν τρελάθηκε βλέπει ὁλοκάθαρα πώς χωρίς τά δεκανίκια αὐτά δέν μποροῦμε νά προλάβουμε τίς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς, γιατί ἡ κατάσταση ἐξακολουθεῖ νά ὀξύνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα καί ἐπειδή τήν ἄνοιξη αὐτή ἀπό μιά σειρά αἰτίες, προπάντων καιρικές, ἔχει ματαιωθεῖ σέ τεράστιο βαθμό ἡ μεταφορά ξυλείας μέ τό ρεῦμα τῶν ποταμῶν. Πλησιάζει ἡ κρίση στά καύσιμα. Ἔπειτα ἡ ἄνοιξη μᾶς ἀπειλεῖ μέ νέα σιτοδεία, καί πάλι ἀπό κλιματολογικούς λόγους, μέ ἔλλειψη ζωοτροφῶν, πράγμα πού μπορεῖ νά ἐλαττώσει ἀκόμη περισσότε-

ρο τίς προμήθειες καυσίμων. Καί ἄν κοντά σ' αὐτά παρουσιαστεῖ καί ξηρασία, τότε ἡ κρίση ἀπειλεῖ νά πάρει ἐντελῶς ἐξαιρετικό χαρακτήρα. Πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι στίς συνθῆκες αὐτές τά ὅσα γράφουμε στό πρόγραμμά μας καί πού λένε πρίν ἀπόλα ὅτι πρέπει μέ κάθε θυσία νά αὐξήσουμε τήν ποσότητα τῶν προϊόντων, δέν γράφτηκαν γιά νά τά ἀποθαυμάζουμε καί νά καμαρώνουμε τίς διάφορες ἀποφάσεις, πράγμα πού οἱ κομμουνιστές κάνουν μέ ἐξαιρετικό ζῆλο, ἀλλά γιά νά δόσουμε μέ κάθε θυσία μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων. Αὐτό δέν μποροῦμε νά τό κάνουμε μόνοι μας, χωρίς τή βοήθεια τοῦ ξένου κεφαλαίου. Αὐτό πρέπει νά εἶναι ξεκάθαρο στόν καθένα πού ἀτενίζει τήν πραγματικότητα χωρίς νά παρασύρεται ἀπό αὐταπάτες. Νά γιατί τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων ἀπόκτησε τέτια σημασία, πού τό συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀναγκάστηκε νά ἀσχοληθεῖ μ' αὐτό.

Ὕστερα ἀπό μερικές συζητήσεις, τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀποδέχτηκε τίς βασικές ἀρχές τῶν συμβάσεων γιά ἐκχωρήσεις [72]. Τώρα θά τίς διαβάσω καί θά σταθῶ σέ ὅλες τίς βασικές τους ἀρχές πού ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία ἤ πού προκαλοῦν διαφωνίες. Ἄν ὅλα τά μέλη τοῦ Κόμματος, ἰδιαίτερα οἱ καθοδηγητές τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος, δηλαδή τῶν ὀργανωμένων μαζῶν τοῦ προλεταριάτου, τῆς ὀργανωμένης πλειοψηφίας τοῦ προλεταριάτου, ἄν αὐτοί δέν καταλάβουν τή σημερινή κατάσταση καί δέν βγάλουν ἀπ' αὐτό τά ἀντίστοιχα συμπεράσματα, τότε, φυσικά, δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε σοβαρά γιά ὁποιαδήποτε οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Θά σᾶς διαβάσω μέ τή σειρά ἕνα-ἕνα ὅλα τά σημεῖα τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῶν συμβάσεων γιά ἐκχωρήσεις, ὅπως τό ἀποδέχτηκε τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Πρέπει νά προσθέσω ὅτι ὥς τώρα δέν συνάψαμε οὔτε μιά σύμβαση γιά ἐκχώρηση. Τίς διαφωνίες ἀρχῶν προφτάσαμε νά τίς διατυπώσουμε — γι' αὐτό εἴμαστε μεγάλοι τεχνίτες — δέν συνάψαμε ὅμως οὔτε μιά σύμβαση γιά ἐκχώρηση. Ἴσως βρεθοῦν ἄνθρωποι πού θά χαροῦν γι' αὐτό. Ἄν βρεθοῦν, θά εἶναι λυπηρό, γιατί, ἄν δέν προσελκύσουμε κεφάλαια στίς ἐκχωρήσεις, αὐτό θά σημαίνει ὅτι δέν ἔχουμε καμιά πρακτική ἱκανότητα στά οἰκονομικά ζητήματα. Γιά ἕναν κομμουνιστή ὅμως μένει μεγάλο πεδίο δράσης στίς ἀποφάσεις. Θά μπορεῖ μ' αὐτές νά συμπληρώσει ὅ,τι χαρτί ἀπόμεινε καί ὅσο τραβάει ἡ ψυχή του. Ἄρθρο πρῶτο:

«1. Ὁ ἐκδοχέας ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωση νά καλυτερεύσει τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν πού εἶναι ἀπασχολημένοι στίς

ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων (σέ σύγκριση μέ τούς ἄλλους ἐργάτες πού εἶναι ἀπασχολημένοι σέ ἀνάλογες ἐπιχειρήσεις στόν ἴδιο τόπο) ὥς τό μέσο ἐπίπεδο τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ».

Βάλαμε τή βασική αὐτή θέση στή σύμβαση, γιά νά μπάσουμε τούς κομμουνιστές καί τούς καθοδηγητές τῶν οἰκονομικῶν ἱδρυμάτων μας εὐθύς ἀμέσως στήν οὐσία τοῦ ζητήματος. Ποιό εἶναι γιά μᾶς τό πιό σπουδαῖο στίς ἐκχωρήσεις; Φυσικά, ἡ αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων. Αὐτό εἶναι αὐτονόητο. Ὅμως εἶναι ἐπίσης ἐξαιρετικά σπουδαῖο, ἄν ὄχι πολύ σπουδαιότερο, τό γεγονός ὅτι μποροῦμε νά πετύχουμε ἀμέσως μιά καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν πού εἶναι ἀπασχολημένοι στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων. Οἱ θέσεις αὐτές τῆς σύμβασης γιά ἐκχωρήσεις ἔγιναν ἀποδεκτές ὕστερα ἀπό πολλές συζητήσεις γιά τό ζήτημα αὐτό, καί ἰδιαίτερα μέ βάση τίς ἐπανειλημμένες συζητήσεις πού ἔκαναν στό ἐξωτερικό ὁρισμένοι πληρεξούσιοι τῆς ΣΟΣΔΡ, καί ἰδιαίτερα ὁ σ. Κράσιν, μέ μερικούς ἀπό τούς χρηματιστικούς βασιλιάδες τοῦ σύγχρονου ἰμπεριαλισμοῦ. Πρέπει νά πῶ ὅτι στή χώρα μας — ὅπως τό ξέρετε, βέβαια, καί οἱ ἴδιοι — ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν κομμουνιστῶν ξέρουν ἀπό τά βιβλία τό τί ἐστί καπιταλισμός καί χρηματιστικό κεφάλαιο, μπορεῖ μάλιστα νά ἔγραψαν καί μπροσοῦρες γι' αὐτά τά πράγματα, ὡστόσο οἱ 99 ἀπό τούς ἑκατό κομμουνιστές οὔτε ξέρουν, οὔτε θά μάθουν ποτέ νά συζητοῦν πρακτικά μέ τούς ἐκπροσώπους τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου.

Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ὁ σ. Κράσιν ἔχει ἐξαιρετική κατάρτιση, γιατί μελέτησε καί στή Γερμανία καί στή Ρωσία καί πρακτικά καί ὀργανωτικά τίς συνθῆκες τῆς βιομηχανίας. Ἀνακοινώσαμε στόν σ. Κράσιν αὐτούς τούς ὅρους, κι' αὐτός ἀπάντησε: «Γενικά εἶναι παραδεκτοί». Ἡ πρώτη ὑποχρέωση πού ἀναθέτουμε στόν ἐκδοχέα εἶναι νά καλυτερεύσει τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν. Σέ μιά προκαταρκτική συζήτηση τοῦ Κράσιν μέ ἕναν ἀπό τούς βασιλιάδες τοῦ πετρελαίου ὁ λόγος γινόταν ἀκριβῶς γι' αὐτό τό πράγμα, καί οἱ καπιταλιστές τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔβλεπαν ξεκάθαρα ὅτι μέ τή σημερινή κατάσταση τῶν ἐργατῶν εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά ὑπολογίζουν σέ αὔξηση τῆς παραγωγικότητας. Αὐτή ἡ ὑποχρέωση πού ἐπιβάλλεται στόν ἐκδοχέα νά καλυτερεύσει τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν δέν ἀποτελεῖ κάποια ἀνθρωπιστική ἐπιδίωξη, ἀλλά μιά καθαρῶς πρακτική πλευρά τοῦ ζητήματος. Ἄρθρο δεύτερο:

«2. Συνάμα παίρνεται ὑπόψη ἡ χαμηλότερη παραγωγικότητα

τῆς ἐργασίας τοῦ ρώσου ἐργάτη, προβλέπεται κατά τό δυνατό ἡ ἀναθεώρηση τῆς νόρμας παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας τοῦ ρώσου ἐργάτη ἀνάλογα μέ τήν ἐπίτευξη καλύτερων ὅρων ζωῆς».

Ὁ ὅρος αὐτός ἦταν ἀπαραίτητος γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ μονόπλευρη ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου. Ὅλα αὐτά τά ἄρθρα εἶναι κανόνες καί ὁδηγίες γιά ὅλους τούς ἐκπροσώπους τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού θά ἀσχοληθοῦν μέ τίς ἐκχωρήσεις καί ἀποτελοῦν καθοδηγητικές ὑποδείξεις, στή βάση τῶν ὁποίων θά καταρτίζονται οἱ συμβάσεις. Ἔχουμε σχέδιο σύμβασης γιά πετρέλαια, σύμβασης γιά ἐργοστάσια παραγωγῆς κουζινέτων, ἔχουμε σχέδιο ἐκχώρησης γιά ἐκμετάλλευση δασῶν καί σύμβαση σχετικά μέ τήν Καμτσάτκα, γιά τήν ὁποία γίνεται ἤδη λόγος ἀπό καιρό, μά πού γιά πολλές αἰτίες δέν πραγματοποιεῖται. Τό δεύτερο ἄρθρο ἦταν ἀπαραίτητο γιά νά μήν παίρνεται τό πρῶτο μονοκόμματα. Πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας δέν θά αὐξηθεῖ, ἄν δέν καλυτερεύσει ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν. Νά ἀγνοήσουμε αὐτή τήν ἀλήθεια σημαίνει νά τοποθετήσουμε μονομιᾶς ὅλα τά ζητήματα πού σχετίζονται μέ τίς ἐκχωρήσεις σέ τέτια μή πρακτική βάση, πού ὁ καπιταλιστής οὔτε κάν θά δεχτεῖ νά συζητήσει. Ἄρθρο τρίτο:

«3. Ὁ ἐκδοχέας ὑποχρεώνεται νά φέρει ἀπό τό ἐξωτερικό γιά τούς ἐργάτες πού ἀπασχολοῦνται στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων τά ἀπαραίτητα γιά τή ζωή τους εἴδη, πουλώντας τα στούς ἐργάτες ὄχι ἀκριβότερα ἀπό τό κόστος τους σύν ἕνα ὁρισμένο ποσοστό γιά τά γενικά ἔξοδα».

Ἐδῶ λογαριάζαμε νά τά καθορίσουμε σέ 10%, κατά τήν τελική ὅμως συζήτηση ἀπορίψαμε τόν καθορισμό τοῦ ποσοστοῦ. Τό σπουδαῖο ἐδῶ εἶναι ὅτι σάν βάση βάζουμε πώς τά ἀπαραίτητα γιά τή ζωή τῶν ἐργατῶν εἴδη θά τά φέρνουν ἀπό τό ἐξωτερικό. Ξέρουμε πώς στίς συνθῆκες πού βρίσκεται στή χώρα τό ἀγροτικό νοικοκυριό καί τό ζήτημα τῶν καυσίμων δέν θά μπορέσουμε στά ἀμέσως ἑπόμενα χρόνια νά καλυτερεύσουμε ριζικά τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί, συνεπῶς, νά αὐξήσουμε τήν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας. Ἑπομένως, εἶναι ἀπαραίτητο νά συμπεριληφθεῖ στή σύμβαση αὐτή ἡ ὑποχρέωση τοῦ ἐκδοχέα νά φέρει ἀπό τό ἐξωτερικό ὅλα τά καταναλωτικά ἀγαθά, πράγμα πού εἶναι γι' αὐτόν ὁλότελα ἐφικτό. Σχετικά μ' αὐτό ἔχουμε ἤδη τήν προκαταρκτική συγκατάθεση μερικῶν

καρχαριῶν τοῦ καπιταλισμοῦ. Οἱ ἐκδοχεῖς θά δεχτοῦν τούς ὅρους αὐτούς γιατί ἔχουν ἀπόλυτη ἀνάγκη νά ἐφοδιάζονται μέ πρῶτες ὕλες πού ἔχουν τεράστια ἀξία. Ὁ ἐφοδιασμός μέ πρῶτες ὕλες ἀποτελεῖ γι' αὐτούς πρωταρχική ἀνάγκη. Ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν αὐτές οἱ πρωταρχικῆς σημασίας ἐπιχειρήσεις θά ἀπασχολήσουν δέκα, εἴκοσι ἤ τριάντα χιλιάδες ἐργάτες, γιά τούς ἐκδοχεῖς ὁ ἐφοδιασμός τῶν ἐργατῶν μέ ὅλα τά ἀπαραίτητα εἴδη δέν θά παρουσιάζει καμιά δυσκολία μέ τούς δεσμούς πού ἔχουν τά σύγχρονα καπιταλιστικά συνδικάτα καί τράστ, γιατί σχεδόν δέν ἔμειναν καπιταλιστές πού νά μήν εἶναι ἑνωμένοι σέ συνδικάτα καί τράστ. Καί ὅλες οἱ μεγάλες ἐπιχειρήσεις εἶναι ὀργανωμένες μέ βάση τά μονοπώλια καί ὄχι τήν ἐλεύθερη ἀγορά, κι' ἑπομένως εἶναι σέ θέση νά ἀποκλείσουν τούς ἄλλους καπιταλιστές ἀπό τόν ἐφοδιασμό μέ πρῶτες ὕλες καί προϊόντα, ἐνῶ οἱ ἴδιοι ἔχουν τή δυνατότητα νά προμηθευτοῦν τόσα προϊόντα, ὅσα θά τούς χρειαστοῦν γιά τίς κάθε λογῆς προκαταρκτικές συμβάσεις. Τά συνδικάτα αὐτά διαχειρίζονται ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια. Θά ἔχουν τή δυνατότητα νά διαθέτουν τεράστια ἀποθέματα τροφίμων καί, συνεπῶς, θά μποροῦν νά προμηθευτοῦν αὐτά τά τρόφιμα καί τά ἄλλα εἴδη πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά μερικές δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες καί νά τά μεταφέρουν στή Ρωσία.

Αὐτή ἡ δουλιά δέν παρουσιάζει γι' αὐτούς καμιά οἰκονομική δυσκολία. Αὐτοί θά θεωροῦν τίς ἐπιχειρήσεις αὐτές σάν πρωταρχικῆς σημασίας, θά εἰσπράττουν 100, ἄν ὄχι καί 1000% κέρδη καί θά ἐφοδιάζουν αὐτές τίς ἐπιχειρήσεις μέ εἴδη ἐπισιτισμοῦ. Ἐπαναλαμβάνω πώς αὐτό δέν παρουσιάζει γι' αὐτούς οἰκονομική δυσκολία. Ἐμεῖς πρέπει νά βάζουμε στή βάση τῆς πολιτικῆς μας τῶν ἐκχωρήσεων τό καθῆκον νά καλυτερεύσουμε τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν στίς ἐπιχειρήσεις τοῦ πρώτου εἴδους κι' ἔπειτα στίς ὑπόλοιπες. Τό ἑπόμενο τέταρτο ἄρθρο:

«4. Συνάμα ὁ ἐκδοχέας ἔχει ὑποχρέωση νά φέρει — σέ περίπτωση πού ἡ κυβέρνηση τῆς ΣΟΣΔΡ τό ζητήσει — πάνω ἀπό τήν ποσότητα πού φέρνει γιά τούς ἐργάτες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπασχολημένοι στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων, ἀκόμη 50-100% αὐτῆς τῆς ποσότητας, παραδίνοντας τά προϊόντα αὐτά στήν κυβέρνηση τῆς ΣΟΣΔΡ μέ πληρωμή καί στήν ἴδια τιμή (κόστος σύν ὁρισμένο ποσοστό γιά τά γενικά ἔξοδα). Τήν πληρωμή αὐτή δικαιοῦται ἡ κυβέρνηση τῆς ΣΟΣΔΡ νά τήν καταβάλει ἀπό τό μερίδιο τῶν προϊόντων πού παράγει ὁ ἐκδοχέας (δηλαδή νά τήν ἀφαιρέσει ἀπό τό μερίδιο τοῦ κέρδους)».

Οἱ βασιλιάδες τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου στίς προκαταρκτικές συζητήσεις ἀναγνώρισαν καί τόν ὅρο αὐτό σάν ἀποδεκτό, γιατί οἱ ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων εἶναι γι' αὐτούς πρωταρχικῆς σημασίας.

Ἂν πάρουμε ὑπόψη μας, λ.χ., τέτια προϊόντα, ὅπως τό πετρέλαιο πού μποροῦν νά πάρουν ἀπό μᾶς, αὐτοί θά ἔχουν τή δυνατότητα νά τό πουλήσουν στό ἐξωτερικό σάν μονοπωλητές. Καί γι' αὐτό θά μπορέσουν νά δόσουν εἴδη ἐπισιτισμοῦ ὄχι μόνο στούς ἀπασχολούμενους στήν ἐπιχείρηση ἐργάτες, ἀλλά καί ἕνα ὁρισμένο ποσοστό πάνω ἀπ' αὐτά. Συγκρίνοντας αὐτό τό ἄρθρο μέ τό πρῶτο, βλέπετε ποιός εἶναι ὁ βασικός ἄξονας τῆς πολιτικῆς τῶν ἐκχωρήσεων: ἡ καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν — πρίν ἀπόλα αὐτῶν πού δουλεύουν στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων, κι' ἔπειτα, σέ κάπως μικρότερο βαθμό, καί τῶν ἄλλων ἐργατῶν, ἀποκτώντας γι' αὐτό τό σκοπό ἀπό τό ἐξωτερικό ὁρισμένα εἴδη κατανάλωσης. Σήμερα δέν τά παίρνουμε σάν ἀγοραστές ἀπό τή διεθνή ἀγορά, ἀκόμη καί ἄν εἴχαμε μέ τί νά τά πληρώνουμε. Παρουσιαζόμενοι μέ συνάλλαγμα, λογουχάρη μέ χρυσό, δέν πρέπει νά ξεχνᾶτε ὅτι δέν ὑπάρχει ἐλεύθερη ἀγορά, ὅτι ὅλη ἤ σχεδόν ὅλη ἡ ἀγορά εἶναι πιασμένη ἀπό τά συνδικάτα, τά καρτέλ καί τά τράστ, πού καθοδηγοῦνται ἀπό τά ἱμπεριαλιστικά τους κέρδη καί πού θά δόσουν τά εἴδη ἐφοδιασμοῦ στούς ἐργάτες μόνο τῶν δικῶν τους ἐπιχειρήσεων καί ὄχι τῶν ἄλλων, γιατί δέν ὑπάρχει πιά ὁ παλιός καπιταλισμός μέ τήν ἔννοια τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς. Ἐδῶ βλέπετε τήν οὐσία τῆς πολιτικῆς τῶν ἐκχωρήσεων προσαρμοσμένη στίς τωρινές συνθῆκες τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου καί στήν τεράστια πάλη τῶν τράστ, στήν πάλη τοῦ ἑνός ἐνάντια στόν ἄλλο. Πολιτική ἐκχωρήσεων εἶναι συμμαχία πού ἡ μιά πλευρά κλείνει ἐνάντια στήν ἄλλη, καί ὡσότου δέν εἴμαστε ἀρκετά δυνατοί, ἐμεῖς — γιά νά ἀντέξουμε ὥς τή νίκη τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης — πρέπει νά ἐκμεταλλευτοῦμε τήν ἀμοιβαία τους ἔχθρα. Αὐτοί μποροῦν νά ἐξασφαλίσουν τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν, γιατί σέ μιά μεγάλη σύγχρονη ἐπιχείρηση ἡ ἐξασφάλιση καί ἄλλων εἴκοσι-τριάντα χιλιάδων ἐργατῶν δέν παρουσιάζει καμιά δυσκολία. Αὐτό θά μᾶς ἔδινε τή δυνατότητα νά καλύψουμε τά ἔξοδα μέ πρῶτες ὕλες — λογουχάρη μέ πετρέλαιο. Ἂν μπορούσαμε μέ μιά πρόσθετη ποσότητα ξυλείας, μεταλλεύματος, πού εἶναι τά κυριότερα ἀπό τά ἀγαθά μας, νά ἐξοφλήσουμε τήν πρόσθετη αὐτή ποσότητα

ἀντικειμένων, πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά τή ζωή τῶν ἐργατῶν, θά εἴχαμε τή δυνατότητα νά καλυτερεύσουμε πρῶτα ἀπόλα τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν πού εἶναι ἀπασχολημένοι στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων, καί τό περίσσευμα θά πήγαινε γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἄλλων ἐργατῶν — σέ μικρότερο βαθμό. Ἄρθρο πέμπτο:

«5. Ὁ ἐκδοχέας ὑποχρεώνεται νά τηρεῖ τούς νόμους τῆς ΣΟΣΔΡ, καί εἰδικά αὐτούς πού ἀφοροῦν τούς ὅρους ἐργασίας, τίς προθεσμίες πληρωμῆς κτλ., συνάπτοντας συμφωνίες μέ τά συνδικάτα (σέ περίπτωση πού ὁ ἐκδοχέας τό ἀπαιτήσει, δεχόμαστε νά προσθέσουμε πώς στίς συμφωνίες αὐτές εἶναι ὑποχρεωτική καί γιά τίς δυό πλευρές ἡ νόρμα τοῦ μέσου ἐργάτη τῆς Ἀμερικῆς ἤ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης)».

Δεχτήκαμε αὐτό τόν ὅρο γιά νά ἐξαλείψουμε τούς φόβους τοῦ κεφαλαίου σχετικά μέ τά συνδικάτα μας. Ὅταν λέμε: πρέπει νά συνάπτει συμφωνίες μέ τά συνδικάτα, τό λέμε γιατί ἡ συμμετοχή τῶν συνδικάτων διαφαίνεται καθαρά σέ ὅλη τή νομοθεσία· γιατί σέ ὅλους τούς νόμους, πού ἔχουν οὐσιαστική σημασία αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ἔχει μπεῖ ἡ συμμετοχή τῶν συνδικάτων, καί ἡ ἀντίστοιχη πρός τίς σοσιαλιστικές ἀρχές θέση τῶν συνδικάτων εἶναι κατοχυρωμένη ἀπό τό νόμο. Ἄν λέγαμε: ὁ καπιταλιστής πρέπει νά συνάπτει συμφωνίες μέ τά συνδικάτα, τότε ὁ καπιταλιστής, πού εἶναι καλά ἐνημερωμένος καί ξέρει ὅτι τά συνδικάτα καθοδηγοῦνται ἀπό τίς κομμουνιστικές ὁμάδες καί μέσω αὐτῶν ἀπό τό Κόμμα, θά μποροῦσε νά ἔχει φόβους ὅτι ἀπό τούς κομμουνιστές αὐτούς μπορεῖ κανείς νά περιμένει κάθε εἴδους παραλογισμούς, καί εἶναι δυνατό νά τοῦ προβληθοῦν ὅροι ἐντελῶς ἀπίθανοι. Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καπιταλιστῆ τέτιοι φόβοι εἶναι πολύ φυσιολογικοί. Γι' αὐτό πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐμεῖς ἐπιδιώκουμε μιά πρακτική συμφωνία, διαφορετικά εἶναι περιττό καί νά συζητᾶμε. Γι' αὐτό λέμε ὅτι δεχόμαστε νά κάνουμε τέτια προσθήκη. Συμφωνοῦμε γιά μᾶς καί γιά τά συνδικάτα μας νά δεχτοῦμε τή νόρμα αὐτή — ἴση μέ τή μέση ἀμερικανική νόρμα ἤ μέ τήν ἐργατική νόρμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Διαφορετικά, ἐπαναλαμβάνω, δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος γιά σύμβαση προσαρμοσμένη στίς καπιταλιστικές σχέσεις. Ἄρθρο ἕκτο:

«6. Ὁ ἐκδοχέας ὑποχρεώνεται νά τηρεῖ αὐστηρά τούς ἐπιστημονικούς τεχνικούς κανόνες πού ἀντιστοιχοῦν στή νομοθε-

σία τῆς Ρωσίας καί τοῦ ἐξωτερικοῦ (οἱ λεπτομέρειες σέ κάθε σύμβαση)».

Τό σημεῖο αὐτό θά ἀναπτύσσεται στή σύμβαση μέ ἰδιαίτερες λεπτομέρειες. Ἡ σύμβαση γιά τά πετρέλαια, λογουχάρη, περιλαμβάνει 10 ἄρθρα πού ἀναφέρουν καί περιγράφουν λεπτομερειακά τούς ἐπιστημονικούς κανόνες. Βασική ἰδιότητα τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ ἀνικανότητά της νά μεριμνᾶ γιά τήν ἐπιστημονικά ὀρθή ἐκμετάλλευση τόσο τῆς γῆς, ὅσο καί τῆς ἐργατικῆς δύναμης. Μέσο καταπολέμησης αὐτοῦ εἶναι οἱ ἐπιστημονικο-τεχνικοί κανόνες. Ξέρουμε, λογουχάρη, ὅτι οἱ πετρελαιοπηγές μέ μιά κάπως ὄχι σωστή ἤ μέ μιά ὄχι ἀρκετά σωστή ἐκμετάλλευση κατακλύζονται ἀπό νερά. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὁ ἐφοδιασμός μέ τεχνικό ἐξοπλισμό ἔχει γιά μᾶς τεράστια σημασία. Θά ὑπενθυμίσω ἐδῶ ὅτι ἕνας κατά προσέγγιση ὑπολογισμός σχετικά μέ τό τί μᾶς χρειάζεται ἀπ' αὐτό τόν ἐξοπλισμό ἔγινε στό βιβλιαράκι «Σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας». Δέν θυμᾶμαι τούς ἀπόλυτα ἀκριβεῖς ἀριθμούς, συνολικά ὅμως τά ἔξοδα γιά τόν ἐξηλεκτρισμό καθορίζονται σέ 17 δισεκατομμύρια χρυσά ρούβλια, καί ὁ χρόνος πραγματοποίησης τῶν ἔργων τῆς πρώτης σειρᾶς περίπου σέ μιά δεκαετία. Ὑπολογίζουμε νά καλύψουμε ὥς 11 δισεκατομμύρια τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ μέ τά ἀποθέματά μας τόσο σέ χρυσό, ὅσο καί σέ ἐξαγωγές· συνεπῶς, ἀκάλυπτα μένουν 6 δισεκατομμύρια. Σχετικά μ' αὐτό οἱ συγγραφεῖς τῆς ἐργασίας αὐτῆς καταλήγουν στό συμπέρασμα ὅτι θά ἀναγκαστοῦμε εἴτε νά συνάψουμε δάνεια, εἴτε συμβάσεις ἐκχωρήσεων. Αὐτό τό ἔλλειμμα πρέπει νά καλυφθεῖ. Τό σχέδιο τό ἔχουν ἐπεξεργαστεῖ οἱ καλύτεροι εἰδικοί γιά ὁλόκληρη τήν ἐπικράτεια μέ βάση τή σχεδιασμένη ἀνάπτυξη ὅλων τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας. Πρίν ἀπόλα πρόκειται γιά τά καύσιμα καί γιά τήν πιό οἰκονομική, τήν πιό ὀρθολογική καί τήν πιό πλήρη ἐκμετάλλευση αὐτῶν τῶν καυσίμων πού χρησιμοποιοῦνται σέ ὅλους τούς κυριότερους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Δέν θά εἴχαμε τή δυνατότητα νά λύσουμε αὐτό τό πρόβλημα, ἄν δέν εἴχαμε τούς πόρους ἀπό τίς ἐκχωρήσεις καί τά δάνεια. Φυσικά, οἱ ὅροι αὐτοί θά ἀποδειχτοῦν σέ μιά ἐξαιρετικά ἐπιθυμητή στιγμή ἀνύπαρκτοι, ὕστερα π.χ. ἀπό μιά ἐξαιρετικά μεγάλη ἀπεργία, σάν αὐτή πού γίνεται τώρα στήν Ἀγγλία ἤ σάν αὐτή πού τέλειωσε τελευταῖα στή Γερμανία μέ ἐπιτυχία [73]. Ὕστερα ὅμως ἀπό τήν ἀποτυχημένη ἀπεργία θά ἀκολουθήσει μιά

πετυχημένη ἀπεργία καί πετυχημένη ἐπανάσταση, καί τότε θά βρεθοῦμε σέ σοσιαλιστικές σχέσεις καί ὄχι σέ καπιταλιστικές.

Στήν ἐξόρυξη πετρελαίου ὁ κίνδυνος τῶν διακοπῶν ἀποκτᾶ καταστροφικό χαρακτήρα. Οἱ καπιταλιστές δέν κατόρθωσαν νά φτάσουν τό πρίν ἀπό τό 1905 ἐπίπεδο παραγωγῆς στό Μπακού. Ἀποδείχνεται ὅτι στίς πετρελαιοπηγές τοῦ ἐξωτερικοῦ, λογουχάρη στήν Καλλιφόρνια καί στή Ρουμανία, παραδέχονται τόν ἴδιο κίνδυνο τοῦ πλημμυρίσματος τῶν πηγῶν. Ἡ ἀνεπαρκής ἄντληση τοῦ νεροῦ ὁδηγεῖ σέ ὁλοένα καί μεγαλύτερο πλημμύρισμα τῶν πετρελαιοπηγῶν ἀπό νερά.

Στήν ξένη καί στή ρωσική νομοθεσία ὑπάρχουν σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα λεπτομερειακοί κανόνες. Ὅταν ἀσχοληθήκαμε μ' αὐτή τήν ὑπόθεση στό Μπακού, ζητήσαμε ἀπό τούς εἰδικούς μας πληροφορίες σχετικά μέ τή νομοθεσία τῆς Ρουμανίας καί τῆς Καλλιφόρνιας. Γιά νά περιφρουρήσουμε τίς πηγές τῶν πρώτων ὑλῶν μας, πρέπει νά πετύχουμε τήν ἐφαρμογή καί τήν τήρηση τῶν ἐπιστημονικοτεχνικῶν κανόνων. Ὅταν, λογουχάρη, πρόκειται γιά μίσθωση δάσους, πρέπει νά προβλέπεται σωστή ἐφαρμογή τῶν κανόνων ἐκμετάλλευσης τοῦ δασικοῦ πλούτου. Ὅταν πρόκειται γιά μίσθωση πετρελαιοπηγῶν, πρέπει νά προβλέπεται ἡ καταπολέμηση τοῦ πλημμυρίσματός τους. Συνεπῶς, ἐδῶ χρειάζεται τήρηση τῶν ἐπιστημονικοτεχνικῶν κανόνων καί ὀρθολογική ἐκμετάλλευση. Ἀπό ποῦ λοιπόν παίρνονται αὐτές οἱ ἔννοιες; Παίρνονται ἀπό τή ρωσική καί τήν ξένη νομοθεσία. Ἔτσι ἐξαλείφουμε τούς φόβους ὅτι ἐπινοήσαμε μόνοι μας τούς κανόνες αὐτούς, γιατί διαφορετικά κανένας καπιταλιστής δέν θά θελήσει νά συζητήσει μαζί μας. Παίρνουμε αὐτό πού ὑπάρχει στή ρωσική καί στήν ξένη νομοθεσία. Ἄν πάρουμε τό καλύτερο πού ὑπάρχει στή ρωσική καί σέ ὁποιαδήποτε ξένη νομοθεσία, τότε πάνω σ' αὐτή τή βάση ἔχουμε τή δυνατότητα νά ἐγγυηθοῦμε τίς νόρμες πού φτάνει σήμερα ὁ προηγμένος καπιταλιστής. Αὐτές εἶναι οἱ γνωστές πρακτικές νόρμες, καί δέν εἶναι βγαλμένες ἀπό τήν κομμουνιστική φαντασία, πράγμα πού πάνω ἀπό ὅλα φοβοῦνται οἱ καπιταλιστές, ἀλλά ἀπό τήν καπιταλιστική πρακτική. Ἐγγυούμαστε πώς, συνάπτοντας αὐτές τίς συμβάσεις, ἐμεῖς σέ ὅλους τούς ὅρους, σέ κάθε σχέση καί σέ ὅλα τά σημεῖα τῆς σύμβασης γιά ἐκχωρήσεις, δέν θά προχωρήσουμε πιό πέρα ἀπό αὐτό πού ὑπάρχει στήν καπιταλιστική νομοθεσία. Νά, αὐτή τή βασική θέση δέν ἐπιτρέπεται νά τήν

ξεχνᾶμε οὔτε γιά μιά στιγμή. Πρέπει μέ βάση τίς καπιταλιστικές σχέσεις νά ἀποδείξουμε ὅτι οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι παραδεκτοί γιά τούς καπιταλιστές, ὅτι οἱ ὅροι αὐτοί εἶναι ἐπωφελεῖς καί γι' αὐτούς, καί συνάμα πρέπει νά μπορέσουμε νά βγάλουμε ἀπ' αὐτό ὄφελος καί γιά μᾶς. Διαφορετικά κάθε συζήτηση γιά ἐκχωρήσεις εἶναι ἀερολογία. Ἑπομένως, μιλᾶμε γι' αὐτά πού παραδέχεται ἡ καπιταλιστική νομοθεσία. Ὅλοι ξέρουν ὅτι ἀπό τήν ἄποψη τῶν τεχνικῶν τελειοποιήσεων καί τῆς τεχνικῆς ὀργάνωσης τῆς δουλιᾶς ὁ προηγμένος καπιταλισμός στέκει ἀσύγκριτα πιό ψηλά ἀπό τή σημερινή βιομηχανία μας. Ἔτσι, δέν περιοριζόμαστε μόνο στή ρωσική νομοθεσία. Λογουχάρη, σχετικά μέ τό πετρέλαιο ἀρχίσαμε νά παίρνουμε στοιχεῖα ἀπό τή νομοθεσία τῆς Ρωσίας, τῆς Ρουμανίας καί τῆς Καλλιφόρνιας. Ἔχουμε δικαίωμα νά πάρουμε ὁποιονδήποτε νόμο, κι' ἔτσι ἀποφεύγεται κάθε ὑποψία ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει κάποια ἐπινόηση καί αὐθαιρεσία. Ὁ σύγχρονος προηγμένος καπιταλιστής, οἱ βασιλιάδες τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου καί τό σύγχρονο χρηματιστικό κεφάλαιο τό καταλαβαίνουν αὐτό. Αὐτοί συντονίζονται μέ τούς ὅρους τοῦ ἐξωτερικοῦ καί μέ τίς νόρμες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐμεῖς προτείνουμε αὐτές τίς νόρμες, παίρνοντας ὑπόψη τίς πρακτικές ἀπαιτήσεις τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἐδῶ δέν παρουσιαζόμαστε, ξεκινώντας ἀπό ὁποιεσδήποτε φαντασίες καί συνάμα βάζουμε σάν πρακτικό σκοπό μας νά καλυτερεύσουμε τή βιομηχανία μας σέ τέτιο βαθμό πού νά ἀνταποκρίνεται στόν προηγμένο σύγχρονο καπιταλισμό. Καθένας πού γνωρίζει τήν κατάσταση τῆς βιομηχανίας μας καταλαβαίνει ὅτι πρόκειται γιά μιά τεράστια καλυτέρευση. Ἄν πραγματοποιούσαμε αὐτές τίς θέσεις σχετικά μέ ὁρισμένο μέρος τῆς βιομηχανίας μας, ἔστω καί στό ἕνα δέκατό της, αὐτό θά ἀποτελοῦσε ἕνα τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός, ἐφικτό γι' αὐτούς καί ἐξαιρετικά ἐπιθυμητό γιά μᾶς. Ἄρθρο ἕβδομο:

«7. Κανόνας ἀνάλογος πρός αὐτόν τῆς παραγράφου 4 καθορίζεται καί σχετικά μέ τόν τεχνικό ἐξοπλισμό, πού ὁ ἐκδοχέας θά εἰσάγει ἀπό τό ἐξωτερικό».

Τό τέταρτο σημεῖο λέει πώς ὁ ἐκδοχέας, ἐκτός ἀπό ὅσα εἰσάγει γιά τίς δουλιές του, εἶναι ὑποχρεωμένος — ἄν αὐτό συμπεριληφθεῖ στό σύμφωνο — νά φέρει κάποια ποσότητα ἐπιπλέον γιά πούληση ἔναντι ἰδιαίτερης πληρωμῆς. Ἄν ὁ καπιταλιστής φέρει γιά τόν ἑαυτό του τελειοποιημένα τρυπάνια κι' ἐργαλεῖα, θά ἔχουμε τό

δικαίωμα νά ζητήσουμε νά φέρει καί γιά μᾶς τρυπάνια, ἄς ποῦμε 25% ἐπιπλέον ἀπό ἐκεῖνα πού τοῦ χρειάζονται καί θά τά πληρώνουμε στήν ἴδια τιμή πού προβλέπει ἡ 4η παράγραφος, δηλαδή στό κόστος τους σύν ἕνα ὁρισμένο ποσοστό γιά τά γενικά ἔξοδα.

Τό μέλλον εἶναι πολύ εὐνοϊκό. Δέν ἐπιτρέπεται ὅμως μέ κανέναν τρόπο νά ἀνακατεύουμε τίς δυό αὐτές δραστηριότητες: ἀπό τή μιά πλευρά τή διαφωτιστική, πού φέρνει πιό κοντά αὐτό τό μέλλον, καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά τήν ἱκανότητα νά τά βολέψουμε τώρα ἔτσι, πού νά μπορέσουμε νά ἐπιζήσουμε στόν καπιταλιστικό περίγυρο. Ἄν αὐτό δέν μπορέσουμε νά τό πετύχουμε, θά μᾶς ταιριάζει ἡ δυσάρεστη πλευρά τῆς παροιμίας πού λέει: «Ὥσπου νά βγεῖ ὁ ἥλιος, θά μᾶς βγάλει ἡ δροσιά τά μάτια». Πρέπει νά μπορέσουμε, στηριζόμενοι στίς ἰδιομορφίες τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου καί ἐκμεταλλευόμενοι τή βουλιμία τῶν καπιταλιστῶν γιά πρῶτες ὕλες, νά βγάλουμε ἀπό αὐτό τέτια ὀφέλη, ὥστε νά ἑδραιώσουμε τήν οἰκονομική κατάστασή μας — ὅσο παράξενο καί ἄν εἶναι αὐτό — ἀνάμεσα στούς καπιταλιστές. Τό πρόβλημα μπορεῖ νά φανεῖ παράξενο: πῶς μπορεῖ ἡ σοσιαλιστική Δημοκρατία νά καλυτερεύσει τήν κατάστασή της, στηριζόμενη στόν καπιταλισμό; Ἀλλά αὐτό τό εἴδαμε στόν πόλεμο. Νικήσαμε στόν πόλεμο ὄχι γιατί εἴμασταν πιό δυνατοί, ἀλλά γιατί, ὄντας πιό ἀδύνατοι, ἐκμεταλλευτήκαμε τήν ἔχθρα πού ὑπῆρχε ἀνάμεσα στά καπιταλιστικά κράτη. Τώρα εἴτε θά ἐκμεταλλευτοῦμε τήν ἔχθρα ἀνάμεσα στά τράστ, εἴτε θά βρεθοῦμε ἀπροσάρμοστοι στίς καπιταλιστικές ἰδιομορφίες καί δέν θά μποροῦμε νά ἐπιζήσουμε μέσα στό σύστημα τοῦ καπιταλιστικοῦ περίγυρου. Ἄρθρο ὄγδοο:

«8. Τό ζήτημα τῆς πληρωμῆς τῶν ἐργατῶν πού ἀπασχολοῦνται στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων μέ ξένο συνάλλαγμα ἤ μέ γραμμάτια, μέ σοβιετικά χρήματα κτλ. καθορίζεται μέ ἰδιαίτερη συμφωνία σέ κάθε σύμβαση».

Ὅπως βλέπετε, στό σημεῖο αὐτό δεχόμαστε κάθε εἶδος πληρωμῆς: σέ ξένο συνάλλαγμα, σέ γραμμάτια, σέ σοβιετικά χρήματα, καί εἴμαστε σύμφωνοι ἀπό τά πρίν νά ἐξετάσουμε εὐνοϊκά κάθε πρόταση πού θά μᾶς γίνει ἀπό ἀνθρώπους τῆς παραγωγῆς. Ἀνάμεσα στίς συγκεκριμένες προτάσεις οἱ ἀντιπρόσωποί μας ἄκουσαν τήν πρόταση τοῦ Βάντερλιπ πού εἶπε: «Θά ἐπιθυμοῦσα νά πληρώσω στούς ἐργάτες ἕνα μέσο μεροκάματο, ἄς ποῦμε, ἑνάμισι δολάριο τήν ἡμέρα. Ἔπειτα θά ἄνοιγα στό χῶρο τῆς ἐκχώρησής μου πρατήρια· σ' αὐτά τά πρατήρια

θά ἔχω ἀπό ὅλα τά ἀπαραίτητα στούς ἐργάτες εἴδη πού θά μπορεῖ νά τά ἀγοράζει ἀπό τά μαγαζιά αὐτός πού θά ἐφοδιαστεῖ μέ ὁρισμένα γραμμάτια, καί τά γραμμάτια θά τά δίνω μόνο σ' ἐκείνους τούς ἐργάτες πού θά εἶναι ἀπασχολημένοι στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεών μου». Θά γίνουν ἔτσι ἤ ἀλλιῶς τά πράγματα — ἄγνωστο, ὅμως ἐμεῖς καταρχήν θεωροῦμε τήν πρόταση αὐτή ἐντελῶς ἀποδεκτή. Φυσικά, ἐδῶ ἀνακύπτουν πολλές δυσκολίες. Βέβαια δέν εἶναι εὔκολη δουλιά νά ξέρεις νά συνδυάσεις μιά ἐκχώρηση, πού παίρνει ὑπόψη της τήν καπιταλιστική παραγωγή, μέ τή σοβιετική ἄποψη, καί κάθε προσπάθεια αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι, ὅπως εἶπα, συνέχιση τῆς πάλης τοῦ καπιταλισμοῦ μέ τό σοσιαλισμό. Ἡ πάλη αὐτή ἄλλαξε μορφές, παραμένει ὅμως πάλη. Κάθε ἐκδοχέας παραμένει καπιταλιστής καί θά ἐπιδιώκει νά ὑπονομεύσει τή Σοβιετική ἐξουσία, ἐμεῖς ὅμως πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά ἐκμεταλλευτοῦμε τήν ἀπληστία του. Καί λέμε: «Δέν θά λυπηθοῦμε καί 150%, ἄν πετύχουμε τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν μας». Νά γιά ποιό πράγμα θά γίνεται ἡ πάλη. Φυσικά, ἐδῶ χρειάζεται ἀκόμη μεγαλύτερη ἐπιδεξιότητα ἀπό ὅ,τι χρειάζεται στήν πάλη γιά τή σύναψη ὁποιασδήποτε συνθήκης εἰρήνης. Στή σύναψη κάθε συνθήκης εἰρήνης γίνεται πάλη, ὅπου παίρνουν μέρος ἀστικά κράτη, πού δέν παρουσιάζονται ἀνοιχτά. Ὅταν ὑπογράφαμε τή συνθήκη εἰρήνης μέ τή Λεττονία, τή Φιλλανδία καί τήν Πολωνία, πίσω ἀπό τήν πλάτη καθεμιᾶς ἀπό τίς δυνάμεις αὐτές στέκονταν ξένες δυνάμεις, πού τίς χειραγωγοῦσαν. Καί ἔπρεπε νά κλείσουμε τά σύμφωνα αὐτά ἔτσι, πού νά δίνουν ἀπό τό ἕνα μέρος τή δυνατότητα ὕπαρξης στίς ἀστικές Δημοκρατίες, καί ἀπό τό ἄλλο νά ἐξασφαλίζουν στή Σοβιετική ἐξουσία ὀφέλη ἀπό τήν ἄποψη τῆς παγκόσμιας διπλωματίας. Κάθε συνθήκη εἰρήνης μέ τά ἀστικά κράτη εἶναι συνθήκη πού καταγράφει ὁρισμένα σημεῖα τοῦ πολέμου. Ἔτσι ἀκριβῶς καί τό κάθε σημεῖο τῆς σύμβασης γιά ἐκχωρήσεις εἶναι σύμφωνο πολέμου, μέ τήν ἔννοια ὅτι γύρω ἀπό κάθε σημεῖο ἔγινε πόλεμος. Καί πρέπει νά ἔχουμε τήν ἱκανότητα νά ὀργανώσουμε ἔτσι τή δουλιά, ὥστε νά ὑπερασπίσουμε τά συμφέροντά μας σ' αὐτό τόν πόλεμο. Μποροῦμε νά τό κάνουμε αὐτό, γιατί ὁ καπιταλιστής παίρνει μεγάλα κέρδη ἀπό τήν ἐπιχείρηση τῆς ἐκχώρησης κι' ἐμεῖς παίρνουμε κάποια καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν μας, κάποιο πρόσθετο ποσό προϊόντων ἀπό τίς ὑποχρεωτικές εἰσφορές. Ἄν ἡ

πληρωμή θά γίνεται σέ ξένο συνάλλαγμα, τότε θά προκύψουν πολλά πολύπλοκα ζητήματα: πῶς θά ἀνταλλαγεῖ τό συνάλλαγμα αὐτό μέ τό σοβιετικό; Πῶς θά καταπολεμηθεῖ ἡ κερδοσκοπία; κτλ. Ξεκινᾶμε ἀπό τά πρίν μέ τή σκέψη ὅτι θά μπορέσουμε νά καταπολεμήσουμε ὁποιονδήποτε τρόπο πληρωμῆς, καί αὐτός δέν μᾶς τρομάζει. Ἐπινοεῖστε, κύριοι καπιταλιστές, ὅ,τι σᾶς καπνίσει — νά τί λέει αὐτό τό ἄρθρο. Μᾶς εἶναι ἀδιάφορο, ἄν τά ἐμπορεύματα πού θά φέρετε θά τά πουλᾶτε μέ ἰδιαίτερα γραμμάτια ἤ θά τά πουλᾶτε μέ ἰδιαίτερους ὅρους, ἤ μόνο μέ βάση ὀνομαστικές βεβαιώσεις, οἱ ὁποῖες θά δίνονται στούς ἐργάτες πού δουλεύουν στίς ἐκχωρήσεις. Ἐμεῖς θά τά καταφέρουμε νά προσαρμοστοῦμε σέ ὅλους τούς ὅρους ἔτσι, πού νά σᾶς καταπολεμᾶμε πάνω στή βάση αὐτῶν τῶν ὅρων καί νά κερδίσουμε κάποια καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν μας. Αὐτό εἶναι τό καθῆκον πού βάζουμε μπροστά μας. Πῶς θά λυθεῖ τό ζήτημα αὐτό στή σύμβαση τῆς ἐκχώρησης, αὐτό δέν μπορεῖ νά τό πεῖ κανείς. Γιά κάποια Καμτσάτκα δέν μπορεῖς νά προτείνεις τούς ἴδιους ὅρους πληρωμῆς, ὅπως σέ μᾶς ἤ στό Μπακού. Ἄν ἡ ἐκχώρηση θά ἀφορᾶ τό λεκανοπέδιο τοῦ Ντονιέτς, τότε οἱ τρόποι πληρωμῆς δέν μποροῦν νά εἶναι οἱ ἴδιοι μέ ἐκείνους τοῦ μακρινοῦ Βορᾶ. Στό σημεῖο αὐτό δέν δεσμεύουμε καθόλου τούς καπιταλιστές στούς τρόπους πληρωμῆς. Κάθε ἄρθρο τῆς σύμβασης θά περικλείνει τήν πάλη τῶν καπιταλιστῶν ἐνάντια στούς σοσιαλιστές. Δέν μᾶς τρομάζει ἡ πάλη αὐτή, καί εἴμαστε βέβαιοι ἀπό πρίν ὅτι θά μπορέσουμε νά βγάλουμε ἀπό τίς ἐκχωρήσεις τά δυνατά ὀφέλη. Ἄρθρο ἔνατο:

«9. Οἱ ὅροι μίσθωσης, συνθηκῶν ζωῆς καί ἀμοιβῆς τῶν ξένων ειδικευμένων ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων εἶναι ζήτημα τῆς ἐλεύθερης συμφωνίας ἀνάμεσα στόν ἐκδοχέα καί στήν προαναφερόμενη κατηγορία ὑπαλλήλων καί ἐργατῶν.

Τά συνδικάτα δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά ἀπαιτοῦν τήν ἐφαρμογή ἀπέναντι στούς ἐργάτες αὐτούς τῶν ρωσικῶν μισθολογίων, καθώς καί τῶν ρωσικῶν κανόνων μίσθωσης».

Θεωρήσαμε τό ἔνατο ἄρθρο ἐντελῶς ἀπαραίτητο, γιατί θά ἦταν μεγάλη ἀνοησία νά νομίζουμε ὅτι οἱ καπιταλιστές θά ἔχουν ἐμπιστοσύνη στούς κομμουνιστές. Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο καί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί ἀκόμη περισσότερο ἀπό ἄποψη πρακτικοῦ πνεύματος. Κι' ἄν ποῦμε ὅτι θεωροῦμε ὑποχρεωτικό νά ἐπικυρώνονται ἀπό τά συνδικάτα αὐτοί οἱ ὅροι μίσθωσης, ἄν ποῦμε στούς καπιταλιστές ὅτι δεχόμαστε ὁποιονδήποτε τεχνικό ἤ ειδικό

ἀπό τό ἐξωτερικό, παρακαλοῦμε ὅμως νά συμμορφωθεῖτε μέ τόν σχετικό μέ τήν ἐργασία κώδικα νόμων τῆς ΣΟΣΔΡ, εἶναι εὐνόητο ὅτι κανένας ξένος τεχνικός δέν θά μπορεῖ καί δέν θά θελήσει νά συμμορφωθεῖ μ' αὐτό, καί ἑπομένως αὐτό θά εἶναι ἕνας ἁπλός τύπος. Θά μποροῦσαν νά μᾶς ποῦν ὅτι ἄλλα λέει ἡ κυβέρνηση καί ἄλλα θά ποῦν τά συνδικάτα, γιατί ἡ κυβέρνηση δέν εἶναι συνδικάτα καί τά συνδικάτα δέν εἶναι κυβέρνηση, κι' ἐδῶ μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ νομικό «πάτημα». Ἐμεῖς ὅμως δέν τά γράψαμε αὐτά οὔτε γιά τούς δικηγόρους, οὔτε γιά τούς δικολάβους, ἀλλά γιά τούς κομμουνιστές. Τά γράψαμε μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ Κόμματος γιά τό πῶς πρέπει νά διεξάγεται ἡ πολιτική τῶν ἐκχωρήσεων. Ἀπό ὅλη τή φιλολογία μας πού εἶναι προσιτή στούς εὐρωπαίους, εἶναι γνωστό ὅτι ἡ πολιτική τῶν ἐκχωρήσεων καθοδηγεῖται ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα, πού εἶναι κυβερνητικό κόμμα. Ἡ πολιτική αὐτή δέν εἶναι κανένα πονηρό τέχνασμα, εἶναι μεταφρασμένη σέ ὅλες τίς γλῶσσες. Καί ἄν ἐμεῖς, σάν πολιτικοί ἡγέτες, δέν λέγαμε ὅτι δέν μποροῦμε καί οὔτε θέλουμε νά χρησιμοποιήσουμε στό σημεῖο αὐτό τήν ἐπιροή μας πάνω στά συνδικάτα, τότε δέν θά μπορούσαμε νά μιλᾶμε γιά ὁποιαδήποτε πολιτική ἐκχωρήσεων. Δέν ἔχουμε καμιά δουλιά νά διδάξουμε στούς καπιταλιστές τόν κομμουνισμό. Εἴμαστε θαυμάσιοι κομμουνιστές, ὡστόσο δέν θά καθιερώσουμε μέ τίς ἐκχωρήσεις τό κομμουνιστικό καθεστώς. Ἡ ἐκχώρηση εἶναι σύμβαση μέ ἀστικό κράτος. Καί ὅπως θά κλείναμε στό τρελοκομεῖο τόν κομμουνιστή πού θά κινοῦσε νά συνάψει συμφωνία μέ ἕνα ἀστικό κράτος μέ βάση τίς κομμουνιστικές ἀρχές καί θά τοῦ λέγαμε: «ἄν καί εἶσαι θαυμάσιος κομμουνιστής, εἶσαι ἀκατάλληλος γιά διπλωματικός ἀντιπρόσωπος σέ ἀστικό κράτος», ἔτσι δέν θά ἦταν μακριά ἀπό τό τρελοκομεῖο καί ὁ κομμουνιστής πού στόν τομέα τῆς πολιτικῆς τῶν ἐκχωρήσεων θά ἤθελε νά ἐκδηλώσει σέ μιά σύμβαση τόν κομμουνισμό του. Ἐδῶ πρέπει νά καταλαβαίνεις ἀπό καπιταλιστικό ἐμπόριο, καί ἄν δέν καταλαβαίνεις, τότε εἶσαι ἀκατάλληλος. Εἴτε πρέπει νά μήν κάνουμε ἐκχωρήσεις, εἴτε πρέπει νά καταλάβουμε ὅτι χρειάζεται νά ἐκμεταλλευτοῦμε τούς καπιταλιστικούς αὐτούς ὅρους πρός ὄφελός μας, ἀφήνοντας πλήρη ἐλευθερία στούς ἐργάτες καί τεχνικούς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Φυσικά σ' αὐτό τόν τομέα δέν πρόκειται νά βάλουμε περιορισμούς.

Ὁ περιορισμός εἶναι πιό κάτω, στό τρίτο μέρος τοῦ ἔνατου ἄρθρου:

«Ἡ ποσοστιαία ἀναλογία τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ξένων ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων πρός τούς ρώσους ἐργάτες, τόσο ὡς πρός τό συνολικό ἀριθμό, ὅσο καί στά πλαίσια τῆς κάθε κατηγορίας, καθορίζεται μέ συμφωνία τῶν συμβαλλομένων κατά τή σύναψη τῆς κάθε σύμβασης ἐκχώρησης χωριστά».

Φυσικά, δέν μποροῦμε νά ἀποκλείσουμε τή μεταφορά ξένων ἐργατῶν στά μέρη, ὅπου δέν μποροῦμε νά διαθέσουμε ρώσους ἐργάτες, ὅπως λογουχάρη στήν Καμτσάτκα γιά τή δασική βιομηχανία. Σέ βιομηχανίες, λογουχάρη, στά ὀρυχεῖα, ὅπου δέν ὑπάρχει πόσιμο νερό ἤ εἴδη διατροφῆς, ἄν οἱ καπιταλιστές θελήσουν νά οἰκοδομήσουν ἐκεῖ, τότε θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά φέρουν ἐργάτες, κι' ἐκεῖ θά τούς ἀφήσουμε νά φέρουν ἐργάτες σέ τεράστιο ποσοστό. Ἀντίθετα, ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν ρῶσοι ἐργάτες, θά καθορίζουμε εὐνοϊκή ποσοστιαία ἀναλογία, γιά νά δόσουμε στούς ἐργάτες μας τή δυνατότητα, ἀπό τό ἕνα μέρος, νά διδαχτοῦν, καί ἀπό τό ἄλλο μέρος, νά καλυτερεύσουν τήν κατάστασή τους, γιατί θέλουμε νά βγάλουμε ἀπό τίς ἐκχωρήσεις ὄφελος γιά τούς ἐργάτες μας μέ τήν ἔννοια τῆς καλυτέρευσης τῶν ἐπιχειρήσεων, σύμφωνα μέ τήν τελευταία λέξη τῆς καπιταλιστικῆς τεχνικῆς. Ὅλα αὐτά δέν συναντοῦν θεμελιακές ἀντιρήσεις ἀπομέρους τῶν καπιταλιστῶν. Ἄρθρο τελευταῖο — δέκατο:

«10. Στόν ἐκδοχέα μπορεῖ νά δοθεῖ τό δικαίωμα νά προσλαμβάνει, ἔπειτα ἀπό συμφωνία μέ τά κυβερνητικά ὄργανα τῆς ΣΟΣΔΡ, εἰδικούς ἀπό τούς ρώσους πολίτες μέ ἀνώτερη κατάρτιση. Οἱ ὅροι τῆς μισθοδοσίας πρέπει σέ κάθε χωριστή περίπτωση νά καθορίζονται σέ συμφωνία μέ τά ὄργανα τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας».

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι σχετικά μ' αὐτό δέν μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε στούς ἐκδοχεῖς πλήρη ἐλευθερία δράσης, ὅπως στήν περίπτωση τῶν ξένων τεχνικῶν καί ἐργατῶν. Ἐκεῖ ἐμεῖς δέν ἀνακατευόμαστε, ἐκεῖ αὐτοί ὑποτάσσονται πέρα γιά πέρα στίς καπιταλιστικές σχέσεις. Γιά τούς δικούς μας εἰδικούς καί τεχνικούς δέν ὑποσχόμαστε τέτια ἐλευθερία. Δέν μποροῦμε νά ἐπιτρέψουμε νά χρησιμοποιοῦνται οἱ καλύτεροι εἰδικοί μας στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων. Δέν θέλουμε νά τούς κλείσουμε ἐντελῶς τό δρόμο πρός τά ἐκεῖ, χρειάζεται ὅμως νά ὑπάρχει ἐποπτεία ἀπό τά πάνω καί ἀπό τά κάτω γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ὅρων τῆς σύμβασης. Ἡ ἐποπτεία πρέπει νά γίνεται ἀπομέρους τῶν ἐργατῶν, μελῶν τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, πού θά ἐργάζονται στίς ἐπιχειρήσεις, ἐποπτεία γιά τήν ἐκτέλεση τῶν ὅρων τῆς σύμ-

βασης, καθώς καί γιά τήν ἐπαγγελματικο-τεχνική μόρφωσή τους, ἐπίσης ἐποπτεία γιά τήν τήρηση τῆς νομοθεσίας. Τό σημεῖο αὐτό δέν συνάντησε βασικές ἀντιρήσεις στίς προκαταρκτικές διαπραγματεύσεις μέ μερικούς ἀπό τούς βασιλιάδες τοῦ σύγχρονου κεφαλαίου.

Αὐτά εἶναι ὅλα τά ἄρθρα πού ἐπικυρώθηκαν ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ἐλπίζω ὅτι ἀπό αὐτά γίνεται ξεκάθαρο τί λογῆς πολιτική ἐκχωρήσεων θέλουμε νά ἐφαρμόσουμε.

Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι κάθε ἐκχώρηση θά εἶναι ἕνας νέος ἰδιόμορφος πόλεμος, μέ τήν ἔννοια τοῦ οἰκονομικοῦ πολέμου, θά εἶναι μιά μεταφορά τοῦ πολέμου σέ ἄλλο ἐπίπεδο. Εἶναι ἀπαραίτητο νά προσαρμοστοῦμε σ' αὐτό, πρέπει ὅμως νά ξέρουμε νά τό κάνουμε αὐτό ἀπό τή σκοπιά τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος. Εἶναι ἀνάγκη νά κερδίσουμε μιάν ἀνάπαυλα, νά δεχτοῦμε θυσίες καί στερήσεις, διαφορετικά δέν θά πετύχουμε τό σκοπό, καί ὁ σκοπός εἶναι ἕνας: θά ἐκμεταλλευτοῦμε στόν καπιταλιστικό περίγυρο τήν ἀπληστία τῶν καπιταλιστῶν γιά κέρδη καί τήν ἔχθρα τοῦ ἑνός τράστ ἐνάντια στό ἄλλο, γιά νά δημιουργήσουμε τούς ὅρους ὕπαρξης τῆς σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας, ἡ ὁποία δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἔξω ἀπό τίς παγκόσμιες σχέσεις, καί πού μέσα στίς δοσμένες συνθῆκες πρέπει νά συνδέσει τήν ὕπαρξή της μέ τίς καπιταλιστικές σχέσεις. Γεννιέται τό ἐρώτημα: ποιοί θά εἶναι οἱ συγκεκριμένοι ὅροι; Λογουχάρη, σχετικά μέ τίς συμβάσεις γιά τά πετρέλαια οἱ συγκεκριμένοι αὐτοί ὅροι εἶναι: τό $^1/_3$ - $^1/_4$ ὅλου τοῦ Γκρόζνι καί ὅλου τοῦ Μπακοῦ. Ἔχει ἐκπονηθεῖ τό ποσό τῆς ὑποχρεωτικῆς εἰσφορᾶς: θά κρατᾶμε γιά τόν ἑαυτό μας 30-40% τῆς παραγωγῆς πετρελαίου. Ἐμεῖς ἐπιβάλλουμε τήν ὑποχρέωση νά ἀνεβάσουμε μέσα σέ ὁρισμένο χρονικό διάστημα τήν παραγωγή πετρελαίου, λογουχάρη σέ 100 ἑκατομμύρια, τήν ὑποχρέωση νά προεκτείνουμε τούς πετρελαιοαγωγούς ἀπό τό Γκρόζνι καί τό Πετρόβσκ ὥς τή Μόσχα. Ἄν θά ὑποχρεωθοῦμε νά προβοῦμε σέ πρόσθετη πληρωμή — εἶναι ζήτημα πού προβλέπεται σέ κάθε σύμβαση χωριστά. Ὅμως ἀπ' αὐτούς τούς ὅρους πρέπει νά φαίνεται καθαρά ὁ τύπος τῆς σύμβασης. Ἀπό τήν ἄποψη τῶν συνδικάτων, σημασία ἔχει νά ἀφομοιώσουν τά καθοδηγητικά κομματικά στοιχεῖα τήν ἰδιομορφία αὐτῆς τῆς πολιτικῆς καί νά βάλουν μπροστά τους τό καθῆκον: γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, ἀναφορικά μέ τά καθήκοντα τοῦ σοσιαλιστικοῦ καθεστῶτος στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλιστικοῦ περίγυρου, νά πετύχουμε μέ κάθε θυσία τή σύναψη τέτιων

ἐκχωρήσεων. Κάθε ἐκχώρηση θά εἶναι ἕνα κέρδος, μιά ἄμεση καλυτέρευση τῆς κατάστασης μιᾶς μερίδας ἐργατῶν καί ἀγροτῶν. Τῶν ἀγροτῶν ἐπειδή κάθε ἐκχώρηση προϋποθέτει κάποιο πρόσθετο προϊόν, πού ἐμεῖς δέν ἔχουμε τή δυνατότητα νά τό παράγουμε, πού θά τό ἀνταλλάσσουμε ὅμως μέ ἀγροτικά προϊόντα, ἀντί νά τό παίρνουμε μέ τή μορφή φόρου.

Ἡ δουλιά δέν εἶναι καθόλου εὔκολη, καί γιά τά ὄργανα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας εἶναι μάλιστα πολύ δύσκολη. Ξεκινώντας ἀπό τή βασική αὐτή θέση, πρέπει νά βάλουμε σάν καθῆκον μας νά πετύχουμε ἐκχωρήσεις, παρακάμπτοντας ὅλες τίς ὑπάρχουσες σχετικές προκαταλήψεις: τήν ἀπροθυμία νά τραβήξουμε γιά ἀλλαγή, τήν ἀπροθυμία νά θυσιάσουμε τίς παλιές συνήθειες, τό δυσάρεστο γεγονός ὅτι μιά μερίδα ἐργατῶν θά ἔχει ἀπολαβές καλύτερες καί ἡ ἄλλη χειρότερες. Τέτια δυσάρεστα καί παρόμοια παράπονα, πού μποροῦν νά τορπιλίσουν κάθε πρακτική καλυτέρευση, μπορεῖ νά ἐπινοήσει κανείς ἄλλο ἕνα ἑκατομμύριο. Ἀκριβῶς πάνω στό τορπίλισμα αὐτό ποντάρει τό ξένο κεφάλαιο. Δέν ξέρω ἄλλο σημεῖο πού ἐνάντιά του νά ξεσηκώνονται τόσο πολύ οἱ ἐξυπνότεροι ἐκπρόσωποι τοῦ ρωσικοῦ λευκοφρουρίτικου Τύπου, οἱ ὁποῖοι ἀπόδειξαν μέ τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης ὅτι εἶναι κατά πολύ ἀνώτεροι τοῦ Τσερνόφ καί τοῦ Μάρτοφ, ἀκόμη κι' ἄν τούς πολλαπλασιάσουμε μέ τό πέντε. Αὐτοί ξέρουν θαυμάσια πώς, ἄν δέν μπορέσουμε ἐξαιτίας τῶν προκαταλήψεών μας νά καλυτερεύσουμε τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, θά δημιουργήσουμε γιά τόν ἑαυτό μας ἀκόμη μεγαλύτερες δυσκολίες καί θά ὑπονομεύσουμε τελειωτικά τό κύρος τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ξέρετε ὅτι πρέπει μέ κάθε θυσία νά πετύχουμε αὐτή τήν καλυτέρευση. Δέν θά λυπηθοῦμε νά δόσουμε στόν ξένο καπιταλιστή καί 2 000% κέρδος, φτάνει νά καλυτερεύσουμε τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν — κι' αὐτό πρέπει νά τό πραγματοποιήσουμε μέ κάθε θυσία.

2

ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Μόλις τώρα ἀκούσαμε τούς ἐξαιρετικά διπλωματικούς λόγους τοῦ σ. Σλιάπνικοφ καί τοῦ σ. Ριαζάνοφ, οἱ ὁποῖοι, ἄν καί διαμαρτύρονται τώρα ἐξαιρετικά μεγαλόστομα, ὅμως διαμαρτύρονται τόσο διπλωματικά, πού στίς διαπραγματεύσεις μέ τούς ἐκδοχεῖς καί μέ τά ἀστικά κράτη θά ἦταν στό ἔπακρο καλοί. Ἤρθαμε στή συνέλευση, στήν ὁποία κάνω εἰσήγηση γιά τίς διαφωνίες πού ὑπῆρξαν στήν ΚΕ καί στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Οἱ διαφωνίες αὐτές θά ἐκδηλωθοῦν καί ἐδῶ στή συζήτηση... Ἀποτέλεσμα τῶν διαφωνιῶν ἦταν ἡ ἀπόφαση τοῦ Χ συνεδρίου πού λέει: «Νά ἐγκριθεῖ τό διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί νά δοθεῖ ἐκχώρηση στό Μπακού καί στό Γκρόζνι». Θέλουμε νά συζητηθεῖ ἐδῶ τό ζήτημα αὐτό, καί γι' αὐτό ἐγώ θά παρακαλοῦσα νά ἀποριφθεῖ ἡ πρόταση τοῦ Σλιάπνικοφ καί τοῦ Ριαζάνοφ καί νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα νά ἱκανοποιηθεῖ ἡ φιλομάθειά τους, γιά νά μήν πῶ ἡ φιλοπεριέργειά τους, ἀπό τήν ἔκβαση τῆς ἐπικείμενης συζήτησης.

3

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ

Σύντροφοι! Ἐδῶ εὐθύς ἐξαρχῆς μπῆκε τό ζήτημα, ἄν εἶναι μεγάλες οἱ διαφωνίες μας σχετικά μέ τίς ἐκχωρήσεις καί ἐκφράστηκε ἡ ἐπιθυμία, μεταξύ τῶν ἄλλων καί ἀπό τόν σ. Σλιάπνικοφ, γιά πιό συστηματική γνωριμία μέ τήν κάθε σύμβαση. Φοβᾶμαι πώς αὐτό δέν εἶναι πραγματοποιήσιμο ἁπλῶς ἀπό τεχνικούς λόγους. Λογουχάρη, ὅσοναφορᾶ τίς συνθῆκες εἰρήνης μέ τά ξεχωριστά κράτη, μετά τίς γενικές ὁδηγίες πού ἡ ἐπεξεργασία τους γινόταν πρῶτα ἐντελῶς λεπτομερειακά, στή συνέχεια τό ζήτημα ἔφτασε σέ σημεῖο πού ἕνας ὁρισμένος τύπος συνθήκης εἰρήνης μέ τίς ἀστικές χῶρες εἶχε ψηφιστεῖ σιωπηλά, καί οἱ πολλές λεπτομέρειες ἀνατίθονταν στούς ἀντιπροσώπους ἐκείνους πού παίρνουν ἐντολή νά ὑπογράψουν τό σύμφωνο. Καί οἱ λεπτομέρειες αὐτές, στό μεγαλύτερό τους μέρος, ἴσως νά εἶναι ἄγνωστες στήν πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τῆς ΚΕ. Ἔτσι κι' ἐδῶ: Μᾶς ἀπασχολοῦσε τό ζήτημα ἀπό θέση ἀρχῆς, καί βλέπαμε ὅτι ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νά προκύψουν διαφωνίες. Γι' αὐτό χρειάστηκε νά ἐπέμβει τό συνέδριο τοῦ Κόμματος, γι' αὐτό καί ἡ συνέλευση αὐτή, πού ἀποτελεῖται μόνο ἀπό τά μέλη τοῦ Κόμματος, ἦταν συνέλευση μέ σκοπό τήν ἀμοιβαία γνωριμία. Σᾶς διαβάσαμε αὐτό πού ψηφίστηκε ἀπό τό ΣΛΕ.

Ἡ ἀπόφαση πού ψηφίστηκε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ψηφίστηκε παρά τήν πρόταση τῶν δυό ἐπιφανῶν συνδικαλιστῶν [74]. Ποιός ὅμως ἄλλος τρόπος ὑπῆρχε γιά νά ἐνημερωθεῖ ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας, ἐκτός ἀπό μιά τέτια συνέλευση σάν αὐτή ἐδῶ; Προκύπτει ὅτι οἱ διαφωνίες ἦταν λιγότερες ἀπό ὅ,τι νομίζαμε. Αὐτό γιά μᾶς εἶναι τό πιό ἐπιθυμητό. Πρακτικά τῆς συνέλευσης

αὐτῆς δέν κρατοῦνται, δέν σκοπεύουμε νά τή συζητήσουμε στόν Τύπο. Ὁ σκοπός ἐπιτεύχθηκε.

Κατατοπίζοντάς σας γιά τήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, σᾶς δίνουμε νά κατανοήσετε πῶς ἐμεῖς δεχτήκαμε τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Κόμματος. Οἱ διαφωνίες πού παρέμειναν δέν ξεπερνοῦν ἐκεῖνες πού προκύπτουν στήν καθημερινή δουλιά πάνω σέ διάφορα ζητήματα καί πού λύνονται μέ ἁπλή ψηφοφορία, χωρίς νά δίνεται ἀφορμή νά μετατρέπονται σέ ἐμπόδιο τῆς δουλιᾶς. Ἡ ὑποταγή στήν πλειοψηφία εἶναι τότε ὄχι μόνο τυπική, ἀλλά καί τέτια πού δέν ἐμποδίζει παραπέρα τή δουλιά. Νομίζω πώς ἐδῶ πετύχαμε τό ἀποτέλεσμα αὐτό, ἔτσι πού δέν προέκυψαν κανενός εἴδους σοβαρές διαφωνίες, καί οἱ ἐπιμέρους διαφωνίες θά ἐξαλειφθοῦν ἀπό τήν ἴδια τήν πορεία τῆς δουλιᾶς.

Ὁ σ. Ριαζάνοφ, ἤδη λόγω τῆς ἰδιορυθμίας του, προσπάθησε νά μπερδέψει τίς διαφωνίες μέ τήν ἐργατική ἀντιπολίτευση. Διάλεξε εἰδικά τέτια διατύπωση, ἡ ὁποία ἔπρεπε νά προκαλέσει τήν ἔξαψη κάποιου, ὅμως δέν τό πέτυχε αὐτό, καί κανένας ἀπό τούς ὁμιλητές δέν ἐπηρεάστηκε.

Ἕνας σύντροφος στό σημείωμά του ἔγραφε ὅτι ἐδῶ συνάπτουμε μιά δεύτερη συνθήκη τοῦ Μπρέστ. Ἡ πρώτη ἦταν πετυχημένη, ὅσο γιά τή δεύτερη, ὁ σύντροφος αὐτός ἀμφιβάλλει. Ἐνμέρει αὐτό εἶναι σωστό, ὅμως ἡ τωρινή σύμβαση εἶναι κάτι τό ἐνδιάμεσο στόν τομέα τῆς οἰκονομίας ἀνάμεσα στή συνθήκη τοῦ Μπρέστ καί στό σύμφωνο μέ ὁποιοδήποτε ἀστικό κράτος. Ἐμεῖς ὑπογράψαμε ἤδη ἀρκετά τέτια σύμφωνα καί ἀνάμεσά τους ἕνα ἐμπορικό σύμφωνο μέ τήν Ἀγγλία. Ἡ σύμβαση γιά τίς ἐκχωρήσεις θά εἶναι ἐνδιάμεση ἀνάμεσα στή συνθήκη τοῦ Μπρέστ καί σέ παρόμοια σύμφωνα μέ τά ἀστικά κράτη.

Στή συνέχεια ὁ σ. Ριαζάνοφ ἔκανε μιά παρατήρηση ἀπόλυτα σωστή, πού θά ἤθελα νά τήν ὑπογραμμίσω εὐθύς ἐξαρχῆς. Εἶπε: ἄν θέλουμε νά κάνουμε ἐκχωρήσεις, αὐτό θά γίνει ὄχι γιά τήν καλυτέρευση τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν, ἀλλά γιά τήν αὔξηση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἀπόλυτα σωστό! Σέ καμιά περίπτωση ἐμεῖς δέν παραιτούμαστε ἀπό ὅ,τι καλυτερεύει τή θέση τῶν ἐργατῶν. Ἔχω ἕνα σχέδιο σύμβασης μέ τήν ἑταιρία τῶν σουηδικῶν ἐργοστασίων «Ρουλεμάν» [75], πού γράφτηκε ἀπό τούς παράγοντες τοῦ Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας (διαβάζει).

Στή σύμβαση αὐτή δέν ὑπάρχει ὑποχρέωση γιά τήν καλυτέρευση τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ σύμβαση αὐτή ἔχει συνταχθεῖ ἔτσι, ὥστε ἡ ρωσική κυβέρνηση ἀναλαμβάνει τόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν μέ ὅλα τά ἀπαραίτητα, καί ἄν αὐτό δέν θά τό ἐκπληρώσει, τότε οἱ καπιταλιστές ἀποκτοῦν τό δικαίωμα νά φέρουν ἐργάτες ἀπό τό ἐξωτερικό. Ὁσοναφορᾶ τό γεγονός ὅτι ἡ ρωσική κυβέρνηση εἶναι ἱκανή νά ἐκπληρώσει ὅ,τι καθορίζεται ἀπό τά σχέδια γιά τούς ἐργάτες, νομίζω πώς γι' αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν αὐταπάτες οὔτε σέ μᾶς, οὔτε στό Συμβούλιο Λαϊκῆς Οἰκονομίας, οὔτε στούς σουηδούς. Πάντως ὅμως, ἐνῶ ὁ σ. Ριαζάνοφ ἔχει ἀπόλυτα δίκιο, γιατί τό βασικό στίς ἐκχωρήσεις δέν εἶναι ἡ καλυτέρευση τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν, ἀλλά ἡ ἄνοδος τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καί ἡ συναλλαγή εἶναι τέτια πού θά κάνουμε μεγάλες θυσίες γιά τήν αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων. Ποιές εἶναι ὅμως οἱ θυσίες αὐτές; Μοῦ λένε ὅτι ἐγώ ὡραιοποιῶ ἤ ὑποτιμῶ τίς θυσίες αὐτές. Ἰδιαίτερα ἐπιχείρησε νά ὀξύνει τό ζήτημα αὐτό ὁ σ. Ριαζάνοφ. Ἐγώ δέν ὑποτίμησα τίς θυσίες αὐτές, ἀλλά ἔλεγα ὅτι ἴσως χρειαστεῖ νά δόσουμε στούς καπιταλιστές ὄχι μόνο ἑκατοντάδες, ἀλλά καί χιλιάδες ποσοστά κέρδους. Κι' ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία!

Ἄν ἐμεῖς, ὑπολόγιζα ἐγώ, μέ βάση τόν ὑπολογισμό τῶν εἰδικῶν, παίρνουμε γιά τόν ἑαυτό μας, λογουχάρη, τά 30-40% τοῦ πετρελαίου, ἄν ὁ καπιταλιστής ἀπό τά 100 ἑκατομ. πούτια πετρελαίου πού θά παράγει, παίρνει τά 50-60 ἑκατομ. πούτια καί, ἔχοντας μέσα μεταφορᾶς, θά τά πουλήσει μέ κέρδος, ἴσως, 1000% καί ἴσως καί περισσότερο, τότε ἡ κατάσταση εἶναι ξεκαθαρισμένη. Καί ὅταν ἐγώ μέ τόν Κράσιν προσπαθοῦσα νά ξεκαθαρίσω τούς ὅρους τῆς σύμβασής του μέ βάση τίς προκαταρκτικές συνομιλίες του μέ τούς ἐπιχειρηματίες, μέ τούς καρχαρίες, ρωτοῦσα: «Μπορεῖ μήπως νά σκεφτοῦμε ἕναν τέτιο τύπο σύμβασης πού νά δίνουμε ἕνα ποσοστό κέρδους στούς καπιταλιστές ἄς ποῦμε ὥς 80%». Ὁ Κράσιν ἔλεγε: «Δέν γίνεται λόγος γιά τό μέγεθος τοῦ κέρδους, γιατί οἱ ληστές αὐτοί κερδίζουν ὄχι 80, ἀλλά 1000%».

Κατά τή γνώμη μου, οἱ θυσίες θά εἶναι ἐξαιρετικά μεγάλες. Πιθανῶς θά χρειαστεῖ νά ὑποστοῦμε μεγάλες θυσίες, ἄν θά δόσουμε σέ ἐκχώρηση μετάλλευμα εἴτε ξυλεία, ἄν θά δόσουμε τέτιες πρῶτες ὕλες πού στό ἐξωτερικό τίς ἔχουν ἀπόλυτη ἀνάγκη, ὅπως, λογουχάρη, τό μετάλλευμα μαγγανίου. Τώρα ἡ Γεωργία ἔγινε Σοβιετική. Μπαίνει τό ζήτημα γιά τή συνένωση τῶν Δημοκρατιῶν τοῦ Καυκάσου σέ ἕνα οἰκονομικό κέντρο: τῆς Δημοκρατίας τῆς

Γεωργίας, τοῦ 'Αζερμπαϊτζάν καί τῆς 'Αρμενίας. Πετρέλαιο παράγει τό 'Αζερμπαϊτζάν, ἡ μεταφορά του πρέπει νά γίνει μέσω τοῦ Μπατούμ, μέσω τοῦ ἐδάφους τῆς Γεωργίας, ἔτσι πού θά εἶναι ἕνα ἑνιαῖο οἰκονομικό κέντρο.

Σύμφωνα μέ μιά ἀνακοίνωση, εἶχε συναφθεῖ νωρίτερα ἀπό τή μενσεβίκικη κυβέρνηση τῆς Γεωργίας ἐκχώρηση πού γενικά εἶναι ἀποδεκτή ἀπό ἐμᾶς. Μόνο προκαταρκτικά μπόρεσα νά συνδεθῶ μέ τούς γεωργιανούς συντρόφους καί νά διαπιστώσω ἀπό τή συνομιλία μέ τόν σ. 'Ενουκίτζε, γραμματέα τῆς ΠΚΕΕ, πού ὁ ἴδιος εἶναι γεωργιανός, ἦταν ἐκεῖ καί ἔκλεισε ἕνα σύμφωνο, εἶναι ἀλήθεια ὄχι σύμφωνο ἐκχώρησης, μέ τή μενσεβίκικη γεωργιανή κυβέρνηση γιά τό ὅτι μᾶς παραχωροῦν χωρίς ἀντίσταση τό 1/6 τῆς Γεωργίας καί διατηροῦν γιά τόν ἑαυτό τους τήν ἐγγύηση τοῦ ἀπαραβίαστου [76].

Ὕστερα ἀπό τό σύμφωνο αὐτό, πού ὑπογράφτηκε μέ τή συμμετοχή τοῦ σ. 'Ενουκίτζε, αὐτοί παρόλα αὐτά προτίμησαν, παρά τήν ἐγγύηση τοῦ ἀπαραβίαστου, νά φύγουν οἱ ἴδιοι ἀπό τό Μπατούμ στήν Κωνσταντινούπολη, καί ἔτσι ἐμεῖς κερδίσαμε καί θετικά καί ἀρνητικά καί μέ τό ὅτι ἀποκτήσαμε ἔδαφος, ὄχι γιά τή Ρωσία, ἀλλά γιά τή Σοβιετική Γεωργία, τό Μπατούμ καί τά προάστιά του, καί μέ τό ὅτι χάσαμε σημαντικό ἀριθμό μενσεβίκων πού ἔφυγαν στήν Κωνσταντινούπολη.

Διασαφηνίζεται ὅτι ἡ 'Επαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας σκοπεύει ὁριστικά νά ἐπικυρώσει τήν ἐκχώρηση γιά τά ἀνθρακωρυχεῖα, στά ὁποῖα πρίν δέν γινόταν καθόλου ἐξόρυξη κάρβουνου, καί νά θεωρήσει τήν ἐκχώρηση αὐτή ἐξαιρετικά σπουδαία. Δυό ἀντιπρόσωποι κρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἕνας ἰταλός καί ἕνας γερμανός, ἦταν στή Γεωργία καί δέν ἔφυγαν τή στιγμή τῆς σοβιετικῆς ἀνατροπῆς. Αὐτό εἶναι ἕνα περιστατικό ἐξαιρετικά σπουδαῖο, γιατί μέ τά κράτη αὐτά θά ἤτανε καλά νά ἀναπτύξουμε σχέσεις καί μάλιστα μέ τή βοήθεια τῶν ἐκχωρήσεων. 'Η 'Ιταλία ἔχει μάλιστα σύμβαση γιά ἐκχωρήσεις μέ τή Γεωργία, καί ἡ Γερμανία βρίσκεται σέ τέτια θέση, πού σέ ὁρισμένους γερμανούς καπιταλιστές ἀνήκει ἕνα μεγάλο ποσοστό τῶν ὀρυχείων μαγγανίου στό Τσιατούρ. Καί πρόκειται αὐτό τό δικαίωμα ἰδιοκτησίας νά τό μετατρέψουμε σέ ἐνοικίαση ἤ σέ ἐκχώρηση, δηλ. νά παραχωρήσουμε στούς ἴδιους αὐτούς γερμανούς καπιταλιστές μέ τό δικαίωμα ἐνοικίασης ἐκεῖνα τά ὀρυχεῖα πού τά εἶχαν μέ τό δικαίωμα ἰδιοκτησίας. Χάρη στήν ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς κατάστασης στόν Καύκασο μπορεῖ νά διαμορφωθοῦν σχέσεις ἐκχωρήσεων. Καί γιά

μᾶς εἶναι σπουδαῖο νά ἀνοίγουμε τό ἕνα παραθυράκι μετά τό ἄλλο. Τό σύμφωνο μέ τήν 'Αγγλία ἦταν σύμφωνο τῆς σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας μέ ἕνα ἀστικό κράτος, σύμφωνο πού μᾶς ἐπιφόρτισε μέ ἕνα ὁρισμένο βάρος.

Στό πρῶτο κράτος μέ τό ὁποῖο κλείσαμε σύμφωνο δόσαμε πολύ περισσότερο μέρος ἀπό τό χρυσό ἀπόθεμα ἀπ' ὅ,τι σέ ἄλλο. Ὅμως, τά ἐπακόλουθα ἔδειξαν ὅτι χάρη σ' αὐτό τό σύμφωνο ἀνοίξαμε κάποιο παραθυράκι. Καί ἀπό τή σκοπιά αὐτή πρέπει νά ἐκτιμᾶμε τήν κάθε ἐκχώρηση.

Ἡ Γερμανία καί ἡ Ἰταλία εἶναι ἀναγκασμένες ἀπό τήν οἰκονομική τους κατάσταση νά ἀναζητοῦν συμμαχία μέ τή Ρωσία. Γιά τή Ρωσία ἡ συμμαχία μέ τή Γερμανία ἀνοίγει πάρα πολύ μεγάλες οἰκονομικές προοπτικές, ἀνεξάρτητα ἄν θά νικήσει γρήγορα ἐκεῖ ἡ γερμανική ἐπανάσταση. Μποροῦμε νά συνάψουμε συμφωνία καί μέ τήν ἀστική κυβέρνηση τῆς Γερμανίας, γιατί ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν καταδικάζει τή Γερμανία σέ ἀνυπόφορη κατάσταση, ἐνῶ ἡ συμμαχία μέ τή Ρωσία τῆς ἀνοίγει ἐντελῶς ἄλλες δυνατότητες. Ἐπειδή στήν Ἰταλία δέν ὑπάρχουν δικές της πηγές καυσίμων, οἱ ἰταλοί ἀνέλαβαν τήν ἐξόρυξη κάρβουνου στόν Καύκασο, πού ὥς τώρα κανείς δέν ἐκμεταλλευόταν. Δέν θά εἶναι παράξενο, ἄν οἱ γερμανοί ἐκδηλώσουν φλογερή ἐπιθυμία γιά ἐκχωρήσεις πετρελαίου, γιατί στή Γερμανία δέν ὑπάρχουν καθόλου καύσιμα.

Κάποιος ἀπό τούς συντρόφους ἐδῶ εἶπε ὅτι ἀπό τίς ἐκχωρήσεις στήν Καμτσάτκα δέν θά καλυτερεύσει ἡ θέση τῶν ἐργατῶν. Αὐτό δέν εἶναι καθόλου σωστό. Καί ἐντελῶς λαθεμένα ὁ σ. Ριαζάνοφ ἔκανε πνεῦμα, λέγοντας ὅτι μέ τόν Βάντερλιπ θά πέσουμε ἔξω. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κάναμε λάθος, στέλνοντας τηλεγράφημα στόν Χάρντινγκ. Ὅμως μιά πού ὥς τώρα δέν εἴχαμε κανενός εἴδους σύμφωνα καί σχέσεις μέ τήν 'Αμερική, τότε ἐδῶ δέν διαπράχθηκε σφάλμα, καί εἴδαμε μόνο ὅτι ὁ Βάντερλιπ καυχιόταν γιά τούς δεσμούς του μέ τήν ἀμερικανική κυβέρνηση. Τώρα εἶναι πολύ πιθανό ὅτι μέσω τῆς ἀποστολῆς δικῶν μας ἀντιπροσώπων στόν Καναδά, ὅπου ἐμεῖς πρέπει νά προμηθευτοῦμε ἀτμομηχανές, ἀπό τήν πλάγια αὐτή πόρτα θά μπορέσουμε κάπως νά χωθοῦμε καί στήν ἀμερικανική ἀγορά.

Οἱ διαπραγματεύσεις γιά τίς ἐκχωρήσεις στήν Καμτσάτκα παίρνουν τώρα ἐνεργό χαρακτήρα καί εἶναι ἐντελῶς λαθεμένο ὅτι ἀπό τίς ἐκχωρήσεις αὐτές δέν θά καλυτερεύσει ἡ θέση τῶν ἐργατῶν. Ἄν οἱ ἐκχωρήσεις αὐτές θά πραγματοποιηθοῦν, τότε ἡ θέση τῶν

ἐργατῶν θά καλυτερεύσει ἀναμφίβολα, γιατί θά πάρουμε ἕνα ὁρισμένο ποσοστό, μοῦ φαίνεται 2%, καί ὅταν δέν ἔχουμε τίποτε, τότε καί τό 2% εἶναι πιά κάτι. Ἄν ἀπό τό ἕνα ἑκατομμύριο θά πάρουμε 20 000 καί τό παραπάνω ποσό τό ρίξουμε σέ ἀνταλλαγές μέ τούς ἀγρότες, αὐτό τότε θά δόσει ἕνα μέρος τῶν προϊόντων πού εἶναι ἀπαραίτητα στούς ἐργάτες.

Στή συνέχεια ἤθελα νά ὑποδείξω ὅτι μερικές παρατηρήσεις πού μᾶς κάνατε, δείχνουν παρόλα αὐτά ὅτι στό συνδικαλιστικό περιβάλλον ὑπάρχουν τέτιες διαφωνίες εἴτε, γιά νά ἐκφραστῶ πιό σωστά, ἀπορίες πού ἀποτελοῦν τό μοναδικό κίνδυνο, καί τίς ὁποῖες εἶναι ἀνάγκη στό περιβάλλον μας νά τίς ἀπομακρύνουμε μέ παραπέρα ἴσως συζητήσεις ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ Κόμματος. Λογουχάρη, ὁ σ. Μάρσεφ εἶπε ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἡ πληρωμή νά γίνει τοῖς μετρητοῖς καί ὄχι σέ γραμμάτια. Ὁσοναφορᾶ τό ζήτημα μήπως μᾶς ἐπιτεθοῦν οἱ ἀμστερνταμικοί [77], πρέπει νά συνεννοηθοῦμε γιά τό θέμα αὐτό.

Πρόσφατα ξαναδιάβασα τήν μπροσούρα μου πού γράφτηκε τό Μάη τοῦ 1918. Στήν μπροσούρα αὐτή παράθεσα ἀποσπάσματα ἀπό τή μενσεβίκικη ἐφημερίδα «Βπεριόντ» [78], ὅπου ὁ μενσεβίκος Ἰσούφ κατηγοροῦσε τή Σοβιετική ἐξουσία ὅτι κάνει ἐκχωρήσεις, ὅτι ἔρχεται σέ συμφωνία μέ τά ἀστικά κράτη *. Αὐτός εἶναι χιλιοχρησιμοποιημένος τρόπος τῶν μενσεβίκων γιά νά μᾶς κατηγοροῦν ἀπ' ἀφορμή τίς ἐκχωρήσεις. Καί στή Δυτική Εὐρώπη ἤδη ξεχώρισαν ἀπ' ἀφορμή αὐτό πολλές ὁμάδες. Οἱ κομμουνιστές κατανοοῦν ὅτι ἐκχώρηση ἀποτελεῖ καί ἡ συνθήκη τοῦ Μπρέστ, τήν ὁποία ἐμεῖς ὑποχρεωθήκαμε νά τή δεχτοῦμε λόγω τῆς καταστροφῆς τῆς χώρας ὅπου ὑπερέχει ὁ ἀγροτικός πληθυσμός. Ὁ καθένας καταλαβαίνει ὅτι ἡ ἀναγέννηση τῆς χώρας χωρίς μεγάλη βιομηχανία εἶναι ἀδύνατη.

Οἱ κομμουνιστές τῆς Γερμανίας καταλαβαίνουν γιατί ἐμεῖς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά κάνουμε ὑποχωρήσεις, ἐνῶ οἱ σαϊντεμανικοί καί ἡ II 1/2 Διεθνής λένε ὅτι οἱ ἐκχωρήσεις αὐτές εἶναι ἀπόδειξη τῆς χρεοκοπίας μας καί θυμᾶμαι ὅτι πέρυσι σέ μιά συνέλευση ἀναφέρθηκα στόν ἀμερικανό σωβινιστή Σπάργκο **, πού εἰδικεύτηκε σέ μιά ὁλόκληρη στίβα ἀπό βιβλία γιά τούς μπολσεβίκους στό πνεῦμα τοῦ δικοῦ μας Ἀλέξινσκι καί μάλιστα ἀπ' ἀφορμή τίς ἐκχωρήσεις χοροπηδᾶ ἀπό τή χαρά του καί

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 308. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 24, 43. *Ἡ Σύντ.*

θριαμβολογεῖ. Ἀκόμη τότε ἔλεγα ὅτι αὐτό ἀποτελεῖ ὁλοκληρωτική διαστρέβλωση. Χθές τό διεθνές κεφάλαιο ἤθελε νά μᾶς πνίξει, ἐνῶ σήμερα μέ τό διεθνές αὐτό κεφάλαιο ἔχουμε μιά σειρά συμβάσεις.

Ὑποβαλλόμαστε σέ θυσίες, δίνοντας στό κεφάλαιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑκατομμύρια πολυτιμότατα ὑλικά, ἀπό τά ὁποῖα οἱ καπιταλιστές μποροῦν νά κερδίσουν ἑκατοντάδες ποσοστά κέρδους. Νά, αὐτές εἶναι οἱ θυσίες τίς ὁποῖες κάνουμε ἐντελῶς συνειδητά. Παράλληλα ὅμως πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι δεχόμαστε πώς οἱ καπιταλιστές μποροῦν νά πάρουν ὁποιοδήποτε κέρδος, ὅμως συνάμα ἐμεῖς πρέπει νά πάρουμε τά ἀπαραίτητα σ' ἐμᾶς ὀφέλη, δηλ. τήν αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων καί, κατά τό δυνατό, τήν καλυτέρευση τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν μας, τόσο τῶν ἀπασχολούμενων στίς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐκχωρήσεων, ὅσο καί τῶν μή ἀπασχολούμενων σ' αὐτές.

Ἐδῶ ὁ σ. Σλιάπνικοφ εἶπε ὅτι θά ἦταν καλό νά δίναμε τίς ἐκχωρήσεις στούς ρώσους ἐργάτες. Ὅμως εἶναι ἀστεῖο νά γίνεται λόγος γι' αὐτό. Τότε εἶναι ἀνάγκη νά ἐξασφαλίσουμε τά καύσιμα κτλ., ἐνῶ ἐμεῖς δέν μποροῦμε νά ἐγγυηθοῦμε αὐτό στίς ἴδιες τίς δικές μας σοὐντάρνικες ἐπιχειρήσεις. Μέ τά καύσιμα εἶναι ἄσχημη ἡ κατάσταση. Κάθε σύμβαση γιά ἐκχωρήσεις μέ τούς ρώσους ἐργάτες εἶναι γενικά ἀπό ἄποψη ἀρχῆς ἐντελῶς ἐπιτρεπτή, ὅμως τέτια λύση τοῦ ζητήματος γιά τή μεγάλη βιομηχανία μας δέν εἶναι σοβαρή, γιατί ἐμεῖς τίποτε δέν μποροῦμε νά ἐξασφαλίσουμε μ' αὐτή τή λύση, τή στιγμή πού οἱ ξένοι ἐκδοχεῖς μποροῦν νά τά φέρουν ἀπό τό ἐξωτερικό. Νά σέ τί συνίσταται ἡ διαφορά τῆς σύμβασης μέ τούς καπιταλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ. Αὐτοί ἔχουν τήν παγκόσμια ἀγορά, ἐμεῖς δέν ἔχουμε ἐξασφαλισμένα οἰκονομικά νῶτα καί πρέπει νά ξοδέψουμε ὄχι λιγότερο ἀπό 10 χρόνια γιά νά τά δημιουργήσουμε. Νά τί πρέπει νά ὑπολογίσουμε νηφάλια. Ὅλα τά στελέχη μας πάνω στό ζήτημα αὐτό ἀπόδειξαν τήν παραπάνω θέση.

Ξέρουμε ὅτι τό σχέδιο τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ εἶναι τό πιό εὐνοϊκό. Δέν μποροῦμε νά νοικιάσουμε τά μεγάλα ἐργοστάσιά μας στούς ρώσους ἐργάτες. Ἐδῶ πρέπει νά προσανατολιστοῦμε στή μικρή βιομηχανία, νά τήν ἀναπτύξουμε καί νά μή ἐπικρίνουμε πρίν ἀπόλα τά μέτρα μας γιά τό φόρο σέ εἶδος τροφίμων, ὅπως τά ἐπικρίνουν ὁ σ. Ριαζάνοφ ἤ ὁ συγγραφέας τῆς μπροσούρας ἐκείνης στήν ὁποία γράφτηκε ὅτι ἐμεῖς ἐφαρμόζουμε ἀναρχοσυνδικαλιστικούς νόμους.

Ὁσοναφορᾶ τήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς βιομηχανίας πρέπει νά κάνουμε ὁρισμένα βήματα, γιατί ἐδῶ μποροῦμε ἀκόμη καί τώρα κάτι νά παίρνουμε χωρίς ἐγγυήσεις ἀπό τό κράτος, καί μιά πού δέν

μποροῦμε νά ἐξασφαλίσουμε ἀκόμη κι' αὐτές τίς οὐντάρνικες ἐπιχειρήσεις μας, τότε πρέπει μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις νά ἀναπτύξουμε τή μικρή βιομηχανία, αὐτή θά μᾶς δόσει μερικά προϊόντα ἀπαραίτητα στόν ἀγρότη.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς πληρωμῆς τοῖς μετρητοῖς ἤ σέ γραμμάτια θά πῶ τοῦτο: ἦταν τρομερό, ὅταν τήν ἐξουσία τήν εἶχαν οἱ καπιταλιστές, σ' ἐμᾶς δέν μπορεῖ πιά νά εἶναι αὐτό τρομερό, γιατί βρίσκονται στά χέρια μας ὅλα τά ἐργοστάσια καί οἱ ἐπιχειρήσεις, καί τώρα οὔτε καί τό ἕνα δέκατο δέν δόσαμε μέ ἐνοίκιο στούς καπιταλιστές. Ἐπαναλαμβάνω, δέν μᾶς τρομάζουν τά γραμμάτια, γιατί οἱ καπιταλιστές θά εἶναι ὑποχρεωμένοι νά κρατοῦν ἐκεῖνα τά ἐμπορεύματα πού θά τούς ὑποδείξουμε ἐμεῖς, ὄχι μόνο παστά ψάρια, ὅπως ὑποδειχνόταν ἐδῶ, ἀλλά τά τάδε καί τά τάδε ἐμπορεύματα. Μιά πού καθιερώνουμε τή νόρμα τοῦ ἐργάτη τοῦ ἐξωτερικοῦ, τότε ξέρουμε ὅτι σύμφωνα μέ τήν παραπάνω νόρμα αὐτός παίρνει μάλιστα περισσότερα καί καλύτερα προϊόντα ἀπ' ὅ,τι ὁ ρῶσος ἐργάτης.

Ἐδῶ ὁ σ. Σλιάπνικοφ ἔλεγε: «Τίς εἴδαμε τίς ἐκχωρήσεις». Καί ὁ σ. Σλιάπνικοφ καί πάρα πολλά στελέχη τῆς πρακτικῆς δράσης κάνουν τό λάθος αὐτό. Ἐγώ ἔτυχε νά ἀκούσω: «Ἐσεῖς κρίνετε γιά τίς ἐκχωρήσεις σχηματικά. Πάντοτε ὁ καπιταλιστής ἐξαπατοῦσε τούς πιό ἔμπειρους ρώσους νομικούς». Φυσικά ἐξαπατοῦσε, ὅταν ἡ κρατική ἐξουσία ἀνῆκε στόν καπιταλιστή καί ὅλη ἡ δύναμη ἦταν σ' αὐτόν. Τί ἀντιπροσώπευε ἡ κρατική ἐξουσία; Μιά ἐπιτροπή γιά τίς ὑποθέσεις τῆς διοικούσας εὔπορης τάξης, αὐτή ἦταν ἡ κρατική ἐξουσία. Μιά ἐπιτροπή γιά τίς ὑποθέσεις τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, νά τί ἦταν ἡ καπιταλιστική κυβέρνηση. Ὅμως ἄν ἐμεῖς, ἔχοντας στά χέρια μας τίς περισσότερες φάμπρικες, τά περισσότερα ἐργοστάσια καί τούς περισσότερους σιδηροδρόμους καί μέ ἐπικεφαλῆς τό Κόμμα — κομματικοί πυρῆνες ἀπό τά κάτω καί κομμουνιστές ἀπό τά πάνω — ἄν ἐμεῖς παρόλα αὐτά δέν ὑπερασπίσουμε τό συμφέρον μας, τότε πρέπει νά αὐτοκτονήσουμε. Νά, αὐτό εἶναι πανικός!

Ὅμως ἐγώ νομίζω, ὅσο ἄπειροι καί ἄν εἴμαστε, παρόλα αὐτά δέν εἴμαστε ἀπ' αὐτούς πού θά ἀφήσουμε νά μᾶς ἐξαπατήσουν, καί ἄν ἐμεῖς ὥς τώρα συνάψαμε ὁρισμένες συμβάσεις, κατά τίς ὁποῖες ἡ κυβερνητική ἐξουσία στή Γαλλία καί στήν Ἀγγλία χρησιμοποίησε τίς ὑπηρεσίες ἐπιφανῶν ἀστῶν διπλωματῶν, καί ἄν στίς συνθῆκες αὐτές οὔτε μιά φορά δέν μᾶς ἐξαπάτησαν, τότε γιατί νά μᾶς πιάσει πανικός πώς τάχα θά μᾶς ἐξαπατήσουν μέ τά γραμμάτια; Ἄς θυμηθοῦμε τή συνθήκη τοῦ Μπρέστ. Σέ τί ἦταν δύσκολη ἡ συνθήκη τοῦ Μπρέστ; Ποῦ βρισκόταν ἡ δυσκολία τῆς ὑπεράσπισης; Ὅταν

μέ ρωτοῦσαν ἄν ἐλπίζω ὅτι θά πετύχουμε νά ἐξαπατήσουμε τούς γερμανούς, ἤμουν ὑποχρεωμένος ἀπό τό ἀξίωμά μου νά λέω ὅτι δέν ἐλπίζω. Τώρα ὅμως ἡ συνθήκη τοῦ Μπρέστ πέρασε στήν ἱστορία.

Δέν ξέρω ἄν βγῆκε ἡ μπροσούρα πού ἑτοίμαζε ὁ σ. Κάμενεφ (σ' αὐτή γίνεται λόγος γιά τόν Λούντεντορφ), ξέρω ὅτι κανένας ἄλλος, παρά μόνο ὁ Λούντεντορφ ἔγραψε ἕναν ὑπέροχο τόμο ἀναμνήσεων, ὅπου 10 σελίδες εἶναι ἀφιερωμένες στίς διαπραγματεύσεις τοῦ Μπρέστ. Ὅταν ἐμεῖς μέ τόν Κάμενεφ διαβάσαμε τό κεφάλαιο αὐτό, εἴπαμε: νά ἡ καλύτερη δικαίωση τῆς συνθήκης τοῦ Μπρέστ. Ὁ Λούντεντορφ ἀφηγεῖται ἐκεῖ πῶς τούς στρίμωξαν στίς διαπραγματεύσεις τοῦ Μπρέστ ὁ Τρότσκι καί οἱ ἄλλοι, πῶς τούς ὑπερφαλάγγισαν κτλ. Καί τότε κρίναμε ἀπαραίτητο νά μεταφραστοῦν οἱ σελίδες αὐτές καί νά δημοσιευτοῦν μέ ἕνα μικρό πρόλογο τοῦ σ. Κάμενεφ, καί ἄν ἡ ἔκδοση ὥς τώρα δέν ἔγινε, αὐτό εἶναι κλασικό παράδειγμα ἀδυναμίας τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Στή συνέχεια ἄς πάρουμε ἕνα ἄλλο γεγονός. Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ σ. Ἰόφφε, ὁ πρεσβευτής μας στή γερμανική κυβέρνηση, ἀπελάθηκε ἀπό τή Γερμανία στίς παραμονές τῆς γερμανικῆς ἐπανάστασης. Ὕστερα ἀπ' αὐτό μήν ἐπιχειρεῖτε νά πεῖτε προκαταβολικά ποιός ποιόν ἐξαπατᾶ. Δέν θά καθορίσουμε πόσες μέρες θά χωρίζουν τό κλείσιμο τῆς πρώτης σύμβασης γιά ἐκχωρήσεις ἀπό τήν πρώτη μεγάλη ἐπανάσταση στήν Εὐρώπη. Καί γι' αὐτό, ὅσοναφορᾶ τίς συμβάσεις αὐτές, ὑποστηρίζω ὅτι οἱ σύντροφοι δέν ἔχουν καθόλου δίκιο. Αὐτό δέν μᾶς τρομάζει καθόλου.

Στή σύμβαση θά ἀναφέρεται ποιά ἐμπορεύματα ὀφείλουν αὐτοί νά ἔχουν καί μέ ποιά τιμή. Μποροῦμε νά δεχτοῦμε κάθε εἴδους γραμμάτια καί τσέκ. Ἄν αὐτοί παραβιάσουν τή σύμβαση, τότε εἶναι στό χέρι μας νά τήν ἀκυρώσουμε ἀμέσως. Ἡ σύμβαση εἶναι ἀστική συναλλαγή. Τό ζήτημα γιά τό ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ διαιτησία καί ποιός πρέπει νά λύνει τή διένεξη, ὥς τώρα ἐγώ δέν τό μελέτησα, ὅμως αὐτή τή στιγμή θά κοιτάξω τό ἀρχικό σχέδιο τῆς σύμβασης μέ τή σουηδική ἑταιρία. Ἐδῶ ἀναφέρονται τά ἑξῆς: οἱ διαφωνίες λύνονται...

Ἐδῶ κινητοποίησαν τούς ἀκαδημαϊκούς, οἱ ὁποῖοι θά προσπαθήσουν νά βάλουν σέ κίνηση τούς νομικούς. Θυμᾶμαι τά λόγια τοῦ Μπέμπελ ὅτι οἱ νομικοί εἶναι οἱ πιό ἀντιδραστικοί ἄνθρωποι καί συνάμα ἀστοί. Φυσικά, ἐμεῖς μποροῦμε αὐτό κάπως νά τό διορθώσουμε, ὅμως τίποτε τό τρομερό δέν ὑπάρχει ἐδῶ. Ἄν τόν ὅρο αὐτό μᾶς τόν ἔβαζαν οἱ ἐκδοχεῖς, ἐμεῖς τότε μποροῦμε νά τόν δεχτοῦμε. Μιά πού ἡ σύμβαση ἀναφέρει μέ ἀκρίβεια ὅτι τά τάδε

ἀκριβῶς ἐμπορεύματα πρέπει νά ὑπάρχουν καί ὅτι τά τσέκ πληρώνονται μέ τόν τάδε τρόπο, ἐμεῖς μποροῦμε νά τό δεχτοῦμε αὐτό, καί γιά τή σοσιαλιστική Δημοκρατία τίποτε τό τρομερό δέν ὑπάρχει οὔτε στά γραμμάτια, οὔτε στά τσέκ. Μετά ἔλεγαν ὅτι τό 9 σημεῖο εἶναι ἄσχημο, γιατί ἐμεῖς ἀποτραβιόμαστε ἀπό τό Διεθνές Συμβούλιο τῶν συνδικάτων [79]. Ὁ Λοζόβσκι μᾶς φοβέριζε ὅτι οἱ ἀμστερνταμικοί θά μᾶς τίς βρέξουν, ὅμως αὐτοί ἔτσι ἤ ἀλλιῶς, καί γιά ὅλα τά ἄλλα ἄρθρα θά μᾶς τίς βρέξουν, ἀλλά τό ἀποτέλεσμα θά εἶναι, ὅπως αὐτό συνέβαινε πάντα, νά τίς φᾶνε αὐτοί οἱ ἴδιοι.

Θυμᾶστε πῶς οἱ μενσεβίκοι ἑτοιμάζονταν νά μᾶς χτυπήσουν, γιατί ἐμεῖς κάναμε ἐλάχιστες παραχωρήσεις στούς καπιταλιστές. Ὅταν θέλαμε νά ἀνατρέψουμε τόν καπιταλισμό, τότε λέγανε ὅτι θά τόν ἀνατρέψουμε ὁπωσδήποτε σέ μερικές μέρες, καί ὅταν τόν ἀνατρέψαμε σέ μερικά χρόνια, τότε μᾶς στήνουν καί πάλι παγίδα. Προσπαθοῦν νά παρασύρουν τόν ἀντίπαλο σέ τέτια θέση, ὅπου θά συντριβεῖ μέ σιγουριά.

Στήν ἀρχή μᾶς ὀνόμαζαν οὐτοπιστές, καί στή συνέχεια μᾶς προτείνουν νά πηδήσουμε μέ τό κεφάλι κάτω ἀπό τό πέμπτο πάτωμα. Ξέρουμε ὅτι στήν οἰκονομία μας ὑπάρχουν πολλές μικροεπιχειρήσεις. Οἱ μικροϊδιοκτῆτες εἶναι οἱ ἀντίπαλοί μας. Τό μικροϊδιοκτητικό στοιχεῖο εἶναι ὁ πιό ἐπικίνδυνος ἐχθρός μας. Οἱ ἐκδοχεῖς καί οἱ ἐνοικιαστές εἶναι μικρότερος ἐχθρός. Ἡ γραφειοκρατία καί οἱ γραφειοκρατικές διαστρεβλώσεις εἶναι ἐπίσης ἐχθροί μας.

Ὁσοναφορᾶ τό σημεῖο γιά τό ὁποῖο ἔκανε λόγο ὁ σ. Λοζόβσκι, ἔχω νά πῶ τά παρακάτω: ἀκοῦστε το προσεκτικά. Ἐδῶ ἀναφέρεται ὡς ἑξῆς: «Τά συνδικάτα δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά ἀπαιτοῦν γιά τούς ἐργάτες αὐτούς τήν ἐφαρμογή τῶν ρωσικῶν μισθολογίων, ὅπως ἐπίσης καί τῶν ρωσικῶν κανονισμῶν γιά μίσθωση». Ἐδῶ γίνεται λόγος γιά τά ρωσικά συνδικάτα, ἐνῶ μοῦ μιλᾶνε γιά τά διεθνῆ. Φυσικά, ἄν οἱ καπιταλιστές δοῦν τούς ρωσικούς ὅρους, θά ποῦν ὅτι αὐτοί εἶναι κομμουνιστικοί ὅροι, ἀνόητοι καί ὅτι τά ρωσικά συνδικάτα δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά ἀπαιτοῦν τούς ρωσικούς ὅρους μίσθωσης, στούς ὁποίους «αἰωρεῖται» κάτι τό ὑπερφυσικό, ὅμως ἔχουν ὅλο τό δικαίωμα νά ἐφαρμόζουν τίς διεθνεῖς συνδικαλιστικές συμβάσεις. Καί αὐτό εἶναι ἀρκετό. Ἐδῶ δέν γίνεται πουθενά λόγος γιά ἀπεργίες, ὅτι εἶναι ἀπαγορευμένες. Ἐδῶ πρέπει νά ἔχεις τήν ἱκανότητα νά μήν τά πεῖς ὅλα πρόωρα.

Ὁσοναφορᾶ τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τοῦ ἐργάτη τῆς Ρωσίας, ἐδῶ ἔκαναν ἐπίθεση οἱ σ. Μάρσεφ καί Ταρτακόβσκι καί

ἔλεγαν ὅτι μέ τούς ἐργάτες ἐσεῖς δέν θά τά πᾶτε καλά καί δέν θά τούς ἀναγκάσετε νά δουλεύουν, γιατί ἄν ἐξασφαλίζετε τό 1/5, τότε τά 4/5 δέν θά θελήσουν νά δουλεύουν σέ χειρότερες συνθῆκες. Πραγματικά, εἶναι δυνατό νά ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἐργάτες σέ τέτιο βαθμό ἀστόχαστους, ἀπολίτιστους καί ἀπείθαρχους; Ἄν εἶναι ἔτσι, τότε φυσικά πρέπει νά μᾶς πιάσει πανικός καί νά βάλουμε τέρμα στή ζωή, αὐτοκτονώντας. Ἄν 100 ἐργάτες ὑποσιτίζονται καί μεῖς τούς λέμε ὅτι σέ 20 μποροῦμε νά ἐξασφαλίσουμε διατροφή, σέ περισσότερους δέν μποροῦμε, τότε στ' ἀλήθεια μποροῦν νά τό ἀπορίψουν αὐτό; Ὡστόσο μέχρι τώρα δέν συναντήσαμε ἕνα τέτιο πράγμα. Ἐξασφαλίζαμε κάπως τή διατροφή τῶν ἐργατῶν ὁρισμένων κλάδων τῆς βιομηχανίας, ὅμως ὄχι ὅλων, καί παρόλα αὐτά ἀπό τίς ἐπιχειρήσεις αὐτές δέν τό ἔσκασαν ὅλοι, ἐνῶ ἀπό τίς ὑπόλοιπες τό ἔσκασαν ὅλοι. Μήπως στ' ἀλήθεια ὁ ρῶσος ἐργάτης χάλασε τόσο ἀπό τά λάθη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πού δέν θά μπορέσει νά σκεφτεῖ ὅτι καλύτερα νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ διατροφή ἔστω τῶν 20, παρά νά ἐξαναγκαστοῦν νά πεινᾶνε καί οἱ 100; Ἐδῶ ὑπάρχουν πολλά τέτια ζητήματα γιά τά ὁποῖα δέν πρέπει νά μιλᾶμε πρόωρα. Γιατί δέν μπορεῖ νά ὀργανωθεῖ ἔτσι ἡ δουλιά, ὥστε νά δουλεύουν στούς καπιταλιστές διαδοχικά; Οἱ ἐργάτες θά δούλευαν 6 μῆνες, θά ἔπαιρναν ἐργατική φόρμα καί μετά θά παραχωροῦσαν τή θέση τους σέ ἄλλους, γιά νά ἐξασφαλιζόταν ἡ διατροφή καί τῶν ἄλλων. Φυσικά, ἐδῶ εἶναι ἀνάγκη νά γίνει πάλη ἐνάντια στίς προκαταλήψεις.

Ὅταν ἔρχονται σέ μᾶς οἱ ἐκδοχεῖς, ἐμεῖς ὀφείλουμε νά κάνουμε συγκαταβατικά τά συνδικάτα μας γιά νά μήν ἔχουν ὑπερβολικές ἀπαιτήσεις. Ξέρετε ὅτι οἱ συνηθισμένες προθεσμίες τῆς σύμβασης εἶναι μικρές. Στήν Εὐρώπη δέν ὑπάρχουν συνθῆκες γιά μακρόχρονη σύμβαση. Συνηθισμένη προθεσμία εἶναι 6 μῆνες. Ἔτσι οἱ ἐργάτες μποροῦν νά διατραφοῦν, νά πάρουν ὑποδήματα καί ἐνδύματα καί μετά νά φύγουν καί νά δόσουν τή θέση τους σέ ἄλλους.

Εἶναι μήπως ἐντελῶς ἀδύνατο νά ὀργανωθεῖ ἀπό μᾶς ἡ δουλιά ἔτσι: Δουλέψατε μισό χρόνο, διατραφήκατε, πήρατε ἀμερικανικά ὑποδήματα καί ἐνδύματα, παραχωρεῖστε τή θέση σας σέ ἄλλους. Φυσικά, αὐτό θά εἶναι δύσκολο. Ἀπαιτεῖ περισσότερη ὀργανωτικότητα καί πειθαρχία ἀπ' ὅ,τι ἔχουμε, ὅμως δέν εἶναι καί ἀκατόρθωτο. Ἄν στή διάρκεια τριῶν χρόνων φοβερῆς πείνας τά καταφέραμε νά κρατήσουμε τούς ἐργάτες ἐνάντια στήν ἐπιδρομή τοῦ ξένου κεφαλαίου, τότε εἶναι δυνατό στ' ἀλήθεια νά μή τά καταφέρουμε κι' ἐδῶ; Ἀναγνωρίζω θαυμάσια ποιές δυσκολίες θά συναντήσουμε στό δρόμο αὐτό. Καί γι' αὐτό λέω ὅτι ἡ ἐκχώρηση δέν σημαίνει ἐπικράτηση

εἰρήνης ἀνάμεσα στίς τάξεις. Ἡ ἐκχώρηση εἶναι συνέχιση τοῦ πολέμου ἀνάμεσα στίς τάξεις.

Ἄν ὁ πόλεμος σήμαινε πρίν ὅτι ἐγώ θά σέ πάρω μέ τήν πείνα, κι' ἐσύ δέν θά πάρεις τίποτε, τώρα θά πῶ ὅτι θέλω νά δόσω ἀπό ἕνα ζευγάρι παπούτσια, μά θά δουλέψουν οἱ ἐργάτες μισό χρόνο. Ἐμεῖς ὅμως θά παλέψουμε γιά νά πάρουν παπούτσια ὅλοι οἱ ἐργάτες. Δέν θά παραιτηθοῦμε ἀπό τίς ἀπεργίες, στά χέρια μας παραμένει τό μέτρο αὐτό, φτάνει νά εἴμαστε μόνο λογικοί καί νά προσπαθήσουμε νά ὑπογραμμίσουμε τώρα τοῦτο: μέ τί τρόπο μποροῦμε νά παρασύρουμε τούς καπιταλιστές.

Ἐδῶ λένε ὅτι εἶναι πολύ φοβερό πού θά ἔρθει ὁ καπιταλιστής καί θά μᾶς ἐξαπατήσει, ἐγώ ὅμως βεβαιώνω ὅτι αὐτό δέν εἶναι φοβερό καί ὅτι γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας καλό εἶναι νά ἔρθει ὁ καπιταλιστής, γιατί ἔχει ὑπέροχα ὀργανωμένα νῶτα, ἐξαιρετικά τεχνικά ἐξοπλισμένα ἐργοστάσια, στά ὁποῖα μποροῦμε νά παραγγέλλουμε τά ἀναγκαῖα ἀνταλλακτικά καί νά μήν τά ἀγοράζουμε στήν ἐλεύθερη ἀγορά, γιατί σ' αὐτή ὑπάρχουν μονάχα παλιοπράγματα. Στά πρώτης τάξης ἐργοστάσια οἱ παραγγελίες καταχωροῦνται γιά ἀρκετά χρόνια μπροστά. Καί ἄν ἀκόμη πληρώναμε μέ τό χρυσό μας, τότε παρόλα αὐτά τίποτε δέν θά παίρναμε, ἐνῶ τό μέλος τοῦ συνδικάτου θά τά παίρνει ὅλα. Καί δέν θά λυπηθοῦμε νά τοῦ πληρώσουμε ἐπιπρόσθετα, φτάνει νά καλυτερεύαμε τή θέση ἀκόμη καί μιᾶς μικρῆς μερίδας ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, γιατί κάθε πρόσθετο προϊόν θά χρησιμοποιηθεῖ γιά ἀνταλλαγή μέ σιτηρά τῶν ἀγροτῶν, κι' ἔτσι θά δημιουργηθοῦν σταθερές σχέσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Κι' ἔτσι, τελειώνω μέ τήν παράκληση νά παραιτηθοῦν οἱ συνδικαλιστές ἀπό ζητήματα ἀρχῶν, ἀπό διενέξεις. Ὅλα αὐτά εἶναι κενές διενέξεις, ὅλα αὐτά εἶναι σχολαστικισμός, πού πρέπει νά τόν ἐγκαταλείψουμε. Ὅλη τήν προσοχή μας πρέπει νά τή στρέψουμε σ' ἐκείνους τούς πρακτικούς ὅρους τῶν συμβάσεων ἐκχώρησης ἀπό τούς ὁποίους, ἄν δέν θά εἴμαστε ἀνόητοι, θά βγάλουμε ὄφελος γιά μᾶς. Οἱ συνδικαλιστές καί οἱ κομματικοί καθοδηγητές ὀφείλουν νά δείξουν ἐδῶ τήν ἐφευρετικότητά τους καί τήν πρακτική γνώση τῶν ὅρων, πού γι' αὐτό δέν μποροῦμε νά κάνουμε καί δέν θά κάνουμε λόγο στόν Τύπο, γιατί τό ρωσικό Τύπο τόν παρακολουθοῦν οἱ καπιταλιστές, ὅπως δέν κάναμε λόγο τόν καιρό τῆς συνθήκης τοῦ Μπρέστ γιά τό ποιές ἐντολές δίνονταν στόν σ. Ἰόφφε. Στήν πράξη θά στρέψουμε τήν προσοχή μας σ' ἐκείνους τούς πρακτικούς ὅρους, ἀπό τούς ὁποίους μποροῦμε νά βγάλουμε ὄφελος γιά τήν καλυτέ-

ρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Κάθε τέτια καλυτέρευση ἔχει γιά μᾶς μεγάλη σημασία. Νά σέ τί πρέπει νά στρέψουν τήν προσοχή τους οἱ συνδικαλιστές. Πρέπει νά μποῦν κατά μέρος καί οἱ προστριβές, καί οἱ προκαταλήψεις. Ἡ δουλιά αὐτή εἶναι δύσκολη. Γιά τήν ὥρα κανείς ἀκόμη δέν θέλει νά κλείσει μαζί μας ἐκχωρήσεις. Ὅλοι περιμένουν πώς θά προβάλουμε ἀνέφικτες ἀπαιτήσεις.

Γι' αὐτό ἀπομέρους μας πρέπει ὁπωσδήποτε νά κατευθύνουμε τίς προσπάθειές μας νά συναφθοῦν μερικές τέτιες συμβάσεις. Φυσικά, θά κάνουμε μιά σειρά λάθη. Καινούργια ὑπόθεση εἶναι. Ὡς τώρα καμιά σοσιαλιστική Δημοκρατία δέν ἔκλεισε κανενός εἴδους ἐκχωρήσεις μέ καπιταλιστές. Ὅμως χρειαζόμαστε νά μᾶς βοηθήσουν οἱ συνδικαλιστές. Ἐδῶ ὑπάρχει μεγάλο πεδίο γιά συζητήσεις καί γιά πιέσεις ὡς τίς ἀπεργίες πού παραμένουν στά χέρια μας.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΛΕ [80]

Νά ἀνατεθεῖ στήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου νά ἐπανεξετάσει τόσο τίς παραγγελίες στό ποσό τῶν 38,9 ἑκατομ. ρουβλιῶν σέ χρυσό, ὅσο καί τίς ὑπόλοιπες παραγγελίες προμηθειῶν γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο, πού εἶναι ἀπαραίτητες γιά τό 1921-1922 μονάχα γιά τή συγκέντρωση τῶν ἐλάχιστα ἀναγκαίων ποσοτήτων εἰδῶν ἐπισιτισμοῦ καί καυσίμων, παίρνοντας ὑπόψη τήν περίπτωση τῆς πιό ἄσχημης σοδιᾶς καί τῶν πιό δυσμενῶν συνθηκῶν ἐφοδιασμοῦ σέ καύσιμα.

Γράφτηκε στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ, ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ, ΤΟΥ ΝΤΑΓΚΕΣΤΑΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΡΕΙΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Χαιρετώντας θερμά τίς Σοβιετικές Δημοκρατίες τοῦ Καυκάσου, ἐκφράζω τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ στενή τους ἕνωση θά δημιουργήσει ἕνα πρότυπο ἐθνικῆς εἰρήνης, πρωτοφανοῦς στίς συνθῆκες τῆς ἀστικῆς τάξης καί ἀπραγματοποίητης στό ἀστικό καθεστώς.

Ὅσο ὅμως σημαντική κι' ἄν εἶναι ἡ ἐθνική εἰρήνη ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῶν ἐθνοτήτων τοῦ Καυκάσου, εἶναι ἀσύγκριτα πιό σημαντικό νά κρατήσουν καί νά ἀναπτύξουν τή Σοβιετική ἐξουσία σάν πέρασμα πρός τό σοσιαλισμό. Τό καθῆκον αὐτό εἶναι δύσκολο, ἀλλά ἐντελῶς πραγματοποιήσιμο. Γιά νά ἐκπληρωθεῖ μέ ἐπιτυχία, τό σπουδαιότερο εἶναι νά καταλάβουν οἱ κομμουνιστές τῆς Ὑπερκαυκασίας τήν *ἰδιομορφία* τῆς κατάστασής τους, τῆς κατάστασης τῶν Δημοκρατιῶν τους, σέ διάκριση ἀπό τήν κατάσταση καί τίς συνθῆκες τῆς ΣΟΣΔΡ, νά καταλάβουν ὅτι δέν πρέπει νά ἀντιγράφουν τήν τακτική μας, ἀλλά νά τήν τροποποιοῦν μελετημένα, ἀνάλογα μέ τίς διαφορές τῶν συγκεκριμένων συνθηκῶν.

Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία τῆς Ρωσίας δέν εἶχε καμιά πολιτική καί στρατιωτική ὑποστήριξη ἀπό πουθενά. Ἀντίθετα, χρόνια ὁλόκληρα πάλευε ἐνάντια στίς στρατιωτικές ἐπιδρομές τῆς Ἀντάντ καί τούς ἀποκλεισμούς της.

Οἱ Σοβιετικές Δημοκρατίες τοῦ Καυκάσου εἶχαν τήν πολιτική καί ὡς ἕνα βαθμό τή στρατιωτική ὑποστήριξη τῆς ΣΟΣΔΡ. Εἶναι μιά ριζική διαφορά.

Δεύτερο: σήμερα δέν πρέπει νά φοβόμαστε μιάν ἐπιδρομή ἀπομέρους τῆς Ἀντάντ, οὔτε καί τή στρατιωτική της ὑποστήριξη πρός τούς γεωργιανούς, ἀζερμπαϊτζάνους, ἀρμένηδες, νταγκεστάνους καί ὀρεινούς λευκοφρουρίτες. Ἡ Ἀντάντ «κάηκε» στή Ρωσία κι' αὐτό θά τήν ἀναγκάσει, ἴσως, γιά ἀρκετό καιρό νά εἶναι πιό προσεκτική.

Τρίτο: οἱ Δημοκρατίες τοῦ Καυκάσου εἶναι χῶρες ἀκόμη πιό ἀγροτικές ἀπ' ὅ,τι ἡ Ρωσία.

Τέταρτο: οἰκονομικά ἡ Ρωσία ἦταν καί σέ σημαντικό βαθμό ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ἀποκομένη ἀπό τίς προηγμένες καπιταλιστικές χῶρες. Ὁ Καύκασος μπορεῖ νά ὀργανώσει τή «συμβίωση» καί τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τήν καπιταλιστική Δύση πιό γρήγορα καί πιό εὔκολα.

Κι' αὐτές δέν εἶναι ὅλες οἱ διαφορές. Ἀλλά καί οἱ διαφορές πού ἀνάφερα εἶναι ἀρκετές γιά νά καταλάβει κανείς τήν ἀνάγκη μιᾶς διαφορετικῆς τακτικῆς.

Χρειάζεται μεγαλύτερη εὐλυγισία, περισσότερη σύνεση καί ὑποχωρητικότητα ἀπέναντι στή μικροαστική τάξη, στή διανόηση καί κυρίως στήν ἀγροτιά. Νά χρησιμοποιήσουμε οἰκονομικά μέ κάθε τρόπο, ἐντατικά καί ἐσπευσμένα τήν καπιταλιστική Δύση, ἐφαρμόζοντας πολιτική ἐκχωρήσεων καί ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων μαζί της. Πετρέλαιο, μαγγάνιο, κάρβουνο (ὀρυχεῖα Τκβαρτσέλι), χαλκός — νά μιά πολύ ἀτελής ἀπαρίθμηση τοῦ τεράστιου ὀρυκτοῦ πλούτου. Ὑπάρχει κάθε δυνατότητα νά ἀναπτύξουμε πλατιά μιά πολιτική ἐκχωρήσεων καί ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων μέ τό ἐξωτερικό.

Αὐτή τήν πολιτική πρέπει νά τήν ἐφαρμόσουμε πλατιά, σταθερά, μυαλωμένα, προσεκτικά καί νά τή χρησιμοποιήσουμε μέ κάθε τρόπο γιά νά καλυτερεύσουμε τή θέση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, γιά νά τραβήξουμε τή διανόηση στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Χρησιμοποιώντας τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τήν Ἰταλία, τήν Ἀμερική καί ἄλλες χῶρες, πρέπει νά ἀναπτύξουμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις τίς παραγωγικές δυνάμεις αὐτῆς τῆς πλούσιας περιοχῆς, τό λευκό της ἄνθρακα, τήν ἄρδευση. Ἡ ἄρδευση ἔχει ἐξαιρετική σπουδαιότητα γιά νά ἀνεβάσουμε μέ κάθε θυσία τή γεωργία καί τήν κτηνοτροφία.

Πιό ἀργό, πιό συνετό καί πιό συστηματικό πέρασμα στό σοσιαλισμό — νά τί εἶναι δυνατό καί ἀναγκαῖο γιά τίς Δημοκρατίες τοῦ Καυκάσου σέ διάκριση ἀπό τή ΣΟΣΔΡ. Νά τί πρέπει νά καταλάβετε καί νά μπορέσετε νά πραγματοποιήσετε σέ διάκριση ἀπό τή δική μας τακτική.

Ἀνοίξαμε τό πρῶτο ρῆγμα στόν παγκόσμιο καπιταλισμό. Τό ρῆγμα ἔγινε. Ὑπερασπίσαμε τόν ἑαυτό μας μέσα σέ ἕναν ξέφρενο, ὑπεράνθρωπο, βαρύ καί δύσκολο, βασανιστικά σκληρό πόλεμο ἐνάντια στούς λευκούς, τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους, πού τούς ὑποστήριζε ὅλη ἡ Ἀντάντ μέ τόν ἀποκλεισμό της καί τή στρατιωτική της βοήθεια.

Ἐσεῖς, σύντροφοι κομμουνιστές τοῦ Καυκάσου, δέν χρειάζεται νά

ἀνοίξετε ρῆγμα, ἐσεῖς πρέπει νά μάθετε νά δημιουργεῖτε τό καινούργιο μέ τή μεγαλύτερη σύνεση καί συστηματικότητα, ἐκμεταλλευόμενοι τή διεθνή κατάσταση στό 1921 πού εἶναι εὐνοϊκή γιά σᾶς. Καί ἡ Εὐρώπη καί ὅλος ὁ κόσμος στό 1921 δέν εἶναι πιά ἐκεῖνος πού ἦταν στό 1917 καί 1918.

Νά μήν ἀντιγράφετε τήν τακτική μας, μά νά μελετᾶτε μόνοι σας τίς αἰτίες τῆς ἰδιομορφίας της, τίς συνθῆκες καί τά ἀποτελέσματά της καί νά ἐφαρμόζετε στόν τόπο σας ὄχι τό γράμμα, μά τό πνεῦμα, τό νόημα, τά διδάγματα ἀπό τήν πείρα τοῦ 1917-1921. Νά προσπαθεῖτε νά δημιουργήσετε μιᾶς ἐξαρχῆς ἕνα οἰκονομικό στήριγμα μέ τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τούς καπιταλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ καί μήν τσιγκουνεύεστε: ἀφῆστε τους νά πάρουν δεκάδες ἑκατομμύρια ἀπό τόν πιό πολύτιμο ὀρυκτό πλοῦτο σας.

Προσπαθεῖστε ἀμέσως νά καλυτερεύσετε τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν, νά ἀρχίσετε μεγάλα ἔργα ἐξηλεκτρισμοῦ καί ἄρδευσης. Περισσότερο ἀπό ὅλα χρειάζεται ἡ ἄρδευση, γιατί θά ἀλλάξει περισσότερο ἀπό ὅλα τόν τόπο σας, θά τόν ἀναγεννήσει, θά θάψει τό παρελθόν, θά σταθεροποιήσει τό πέρασμα στό σοσιαλισμό.

Μέ συγχωρεῖτε γιά τήν ἀκαταστασία αὐτοῦ τοῦ γράμματος, πού ἔπρεπε νά τό γράψω γρήγορα γιά νά τό στείλω μέ τόν σ. Μιάσνικοφ. Στέλνω ἀκόμη μιά φορά τούς καλύτερους χαιρετισμούς μου καί τίς καλύτερες εὐχές μου στούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τοῦ Καυκάσου.

Ν. Λένιν

Μόσχα, 14 τοῦ Ἀπρίλη 1921.

«Πράβντα Γκρούζι», ἀρ. φύλ. 55, 8 τοῦ Μάη 1921

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα Γκρούζι», πού παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΕΞΩΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ [81]

Σύντροφοι! Λυπᾶμαι πολύ πού δέν μπόρεσα νά ἔρθω στήν Πετρούπολη σύμφωνα μέ τήν πρότασή σας. Χαιρετίζω ὁλόψυχα τήν ἐξωκομματική σύσκεψη καί τίς ἐργασίες σας. Ἀκριβῶς τώρα πού ἡ ἀστική τάξη ὅλου τοῦ κόσμου διεξάγει μιά πρωτόφαντη ἐκστρατεία ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, προσπαθώντας νά ματαιώσει τίς ἐμπορικές συμφωνίες μας μέ τό ἐξωτερικό, ἀκριβῶς τώρα ἡ βοήθεια τῶν ἐξωκομματικῶν μαζῶν, ἡ συνεργασία μαζί τους ἔχει ξεχωριστή σημασία. Ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες ἄρχισαν νά καταλαβαίνουν καλύτερα ἀπό προηγούμενα ὅτι κάθε μετατόπιση τῆς ἐξουσίας στή Ρωσία ὠφελεῖ τούς λευκοφρουρίτες· μέ τό δίκιο τους ὁ Μιλιουκόφ καί ὅλοι οἱ ἔξυπνοι ἡγέτες τῆς ἀστικῆς τάξης χαιρέτισαν τό σύνθημα τῆς Κρονστάνδης «Σοβιέτ χωρίς τούς μπολσεβίκους».

Χαιρετίζω ἀκόμη μιά φορά τήν ἐξωκομματική σύσκεψη, εὔχομαι κάθε ἐπιτυχία στίς ἐργασίες της καί παρακαλῶ ἰδιαίτερα νά δοθεῖ προσοχή στήν ἀνάγκη νά ξεχωριστοῦν τώρα καί νά προωθοῦνται διαρκῶς περισσότεροι ἐξωκομματικοί ἐργάτες καί ἀγρότες στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Στήν Πετρούπολη δημιουργήθηκε οἰκονομικό κέντρο τῆς περιοχῆς. Πρέπει νά ριχτεῖτε πιό γερά στή δουλιά. Τά τοπικά στελέχη ἀποκτοῦν περισσότερα δικαιώματα, περισσότερη πρωτοβουλία. Οἱ ἐξωκομματικοί πρέπει νά καταπιαστοῦν μέ τή δουλιά καί νά δόσουν πολλούς, πάρα πολλούς ἀνθρώπους.

Σᾶς χαιρετῶ.

Λένιν

Γράφτηκε στίς 14 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Δημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Ἀπρίλη στήν «Κράσναγια Γκαζέτα», ἀρ. φύλ. 88

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΑΛΓΚΕΜΠΑ» [82]

Νά όριστεῖ ἐπιτροπή ἀπό
2 τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου, 2 εἰδικούς γιά τά πετρέλαια ἤ τά καύσιμα,
2 τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης πετρελαίου, 2 εἰδικούς γιά τίς συγκοινωνίες σέ
2 ἑβδομάδες, δίνοντάς της ἀποστολή νά ἐξακριβώσει
1) ποιό μέρος τῶν ἐργασιῶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς Ἀλγκέμπα ἔχει ἐκτελεστεῖ·
2) τό ἴδιο σχετικά μέ τόν πετρελαιοαγωγό·
3) εἰδικά τήν ἐξασφάλιση ἄμεσα μέ σιδηροτροχιές καί σωλῆνες — καί τίς προοπτικές γιά πλήρη ἐξασφάλιση·
4) τή δυνατότητα ἐφοδιασμοῦ τῶν πετρελαιοπηγῶν τῆς Ἔμπα μέ πόσιμο νερό καί τίς ἄλλες συνθῆκες ἐξασφάλισης τῶν ἐργασιῶν στήν Ἔμπα·
5) τόν ἔλεγχο τοῦ συγκριτικοῦ κόστους τῆς προμήθειας πετρελαίου στό κέντρο μέσω Ράκουσι-Ἀστραχάν ναυσιπλοϊκῶς καί μέσω Σαράτοφ σιδηροδρομικῶς καί μέ πετρελαιοαγωγό·
6) τή δυνατή καί πιθανή προθεσμία ἀποπεράτωσης τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς (Ἀλγκέμπα) καί τοῦ πετρελαιοαγωγοῦ·
7) τή δυνατότητα, πιθανότητα καί τό κόστος ἀγορᾶς καί μεταφορᾶς συμπληρωματικοῦ ποτάμιου καί θαλάσσιου στόλου γιά τή μεταφορά πετρελαίου ἀπό τήν Ἔμπα μέσω Ράκουσι-Ἀστραχάν·
8) Νά ἐξακριβωθοῦν ἐπίσης οἱ ὑπόλοιπες πλευρές τοῦ ζητήματος.

Γράφτηκε στίς 15 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Н. ЛЕНИН

О ПРОДОВОЛЬСТВЕННОМ НАЛОГЕ

(Значение новой политики и ее условия)

(Статья т. Ленина будет помещена в № 1 журнала Главполитпросвета „КРАСНАЯ НОВЬ", находящегося в наборе. Редакция издает ее предварительно в виде отдельной брошюры)

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
1921

Τό ἐξώφυλλο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τό φόρο σέ εἶδος (Ἡ σημασία τῆς νέας πολιτικῆς καί οἱ ὅροι της)». — 1921

Σμίκρυνση

ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

(Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ)[83]

ΑΝΤΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Τό ζήτημα τοῦ φόρου σέ εἶδος προκαλεῖ σήμερα ἐξαιρετικά μεγάλη προσοχή, συζητήσεις καί λογομαχίες. Αὐτό εἶναι εὐνόητο, γιατί πραγματικά στίς σημερινές συνθῆκες εἶναι ἕνα ἀπό τά κύρια ζητήματα τῆς πολιτικῆς.

Ἡ συζήτηση ἔχει κάπως σπασμωδικό χαρακτήρα. Στό ἁμάρτημα αὐτό πέφτουμε ὅλοι μας γιά πολύ εὐνόητους λόγους. Γι' αὐτό θά εἶναι πιό ὠφέλιμο νά προσπαθήσουμε νά καταπιαστοῦμε μέ τό ζήτημα αὐτό ὄχι ἀπό τήν ἄποψη τῆς «ἐπικαιρότητάς» του, ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη τῶν γενικῶν ἀρχῶν. Μέ ἄλλα λόγια: νά ρίξουμε μιά ματιά στό γενικό, τό βασικό φόντο τῆς εἰκόνας, ὅπου χαράζουμε τώρα ὁρισμένα πρακτικά μέτρα γιά τήν καθημερινή πολιτική μας δουλιά.

Γιά νά κάνω αὐτή τήν προσπάθεια θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά παραθέσω ἕνα μεγάλο κομμάτι ἀπό τήν μπροσούρα μου: «Τό κύριο καθῆκον τῶν ἡμερῶν μας. —Γιά τά «ἀριστερά» παιδιαρίσματα καί τό μικροαστισμό» *. Ἡ μπροσούρα αὐτή ἐκδόθηκε ἀπό τό Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης τό 1918 καί περιέχει, 1ο, ἕνα ἄρθρο ἐφημερίδας τῆς 11 τοῦ Μάη 1918 ἀπό ἀφορμή τήν εἰρήνη τοῦ Μπρέστ, 2ο, μιά πολεμική μέ τήν τοτινή ὁμάδα τῶν ἀριστερῶν κομμουνιστῶν, πού δημοσιεύτηκε στίς 5 τοῦ Μάη 1918. Ἡ πολεμική δέν χρειάζεται τώρα καί γι' αὐτό τήν παραλείπω. Ἀφήνω ἐκεῖνο πού ἀφορᾶ τούς συλλογισμούς γιά τόν «κρατικό καπιταλισμό» καί γιά τά βασικά στοιχεῖα τῆς σημερινῆς μας οἰκονομίας, μεταβατικῆς ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό.

Νά τί ἔγραφα τότε:

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 283-314. *Ἡ Σύντ.*

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

(ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ ΤΟΥ 1918)

«...Ὁ κρατικός καπιταλισμός θά ἦταν ἕνα βῆμα πρός τά μπρός σέ σύγκριση μέ τήν κατάσταση πραγμάτων πού ὑπάρχει σήμερα στή Σοβιετική μας Δημοκρατία. Ἂν, λ.χ., ὕστερα ἀπό ἕξι μῆνες ἐγκαθιδρυόταν στή χώρα μας ὁ κρατικός καπιταλισμός, αὐτό θά ἦταν τεράστια ἐπιτυχία καί ἡ πιό σίγουρη ἐγγύηση ὅτι ὕστερα ἀπό ἕνα χρόνο θά ἑδραιωθεῖ στή χώρα μας όριστικά καί θά γίνει ἀκατανίκητος ὁ σοσιαλισμός.

Φαντάζομαι μέ πόση εὐγενική ἀγανάκτηση θά γυρίσουν ὁρισμένοι ἀλλοῦ τό πρόσωπό τους, ἀκούγοντας τά λόγια αὐτά... Πῶς; Στή Σοβιετική σοσιαλιστική Δημοκρατία τό πέρασμα στόν κρατικό *καπιταλισμό* θά ἦταν ἕνα βῆμα πρός τά μπρός;... Μήπως αὐτό δέν ἀποτελεῖ προδοσία τοῦ σοσιαλισμοῦ;

Σ' αὐτό ἀκριβῶς τό σημεῖο πρέπει νά σταθοῦμε πιό διεξοδικά.

Πρῶτο, πρέπει νά ἐξετάσουμε τί ἀκριβῶς εἶναι αὐτό τό *πέρασμα* ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό πού μᾶς δίνει τό δικαίωμα καί τή βάση νά λεγόμαστε σοσιαλιστική Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ.

Δεύτερο, πρέπει νά ἀποκαλύψουμε τό λάθος αὐτῶν πού δέν βλέπουν ὅτι οἱ μικροαστικές οἰκονομικές συνθῆκες καί τό μικροαστικό στοιχεῖο εἶναι ὁ *κύριος* ἐχθρός τοῦ σοσιαλισμοῦ στή χώρα μας.

Τρίτο, πρέπει νά καταλάβουμε καλά-καλά τή σημασία τοῦ *Σοβιετικοῦ* κράτους ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκονομικῆς του διαφορᾶς ἀπό τό ἀστικό κράτος.

Ἂς ἐξετάσουμε καί τίς τρεῖς αὐτές ἀπόψεις.

Δέν ὑπῆρξε ἀκόμη, μοῦ φαίνεται, ἄνθρωπος πού νά καταπιάστηκε μέ τό πρόβλημα τῆς οἰκονομίας τῆς Ρωσίας καί νά μήν παραδέχτηκε τό μεταβατικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς οἰκονομίας. Κανένας κομμουνιστής δέν ἀρνήθηκε, μοῦ φαίνεται, καί τό γεγονός ὅτι ἡ ἔκφραση «Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία» σημαίνει ὅτι ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἀποφάσισε νά πραγματοποιήσει τό πέρασμα στό σοσιαλισμό καί δέν σημαίνει καθόλου πώς παραδέχτηκε ὅτι ἡ σημερινή οἰκονομική τάξη πραγμάτων εἶναι σοσιαλιστική.

Τί σημαίνει ὅμως ἡ λέξη πέρασμα; Μήπως δέν σημαίνει, ὅσοναφορᾶ τήν οἰκονομία, ὅτι στό σημερινό καθεστώς ὑπάρ-

χουν στοιχεῖα, κομμάτια, κομματάκια *καί* τοῦ καπιταλισμοῦ *καί* τοῦ σοσιαλισμοῦ; Ὅλοι παραδέχονται ὅτι ὑπάρχουν. Δέν σκέπτονται ὅμως ὅλοι ὅσοι τό παραδέχονται αὐτό, ποιά ἀκριβῶς εἶναι τά στοιχεῖα τῶν διαφόρων τύπων τοῦ κοινωνικοοικονομικοῦ συστήματος πού ὑπάρχουν σήμερα στή Ρωσία. Κι' ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος.

Ἄς ἀπαριθμήσουμε τά στοιχεῖα αὐτά:

1) ἡ πατριαρχική, δηλαδή σέ σημαντικό βαθμό φυσική, ἀγροτική οἰκονομία·

2) ἡ μικρή ἐμπορευματική παραγωγή (ἐδῶ ἀνήκει ἡ πλειοψηφία τῶν ἀγροτῶν ἀπό ἐκείνους πού πουλᾶνε σιτηρά)·

3) ὁ ἰδιωτικός καπιταλισμός·

4) ὁ κρατικός καπιταλισμός·

5) ὁ σοσιαλισμός.

Ἡ Ρωσία εἶναι τόσο μεγάλη καί παρουσιάζει τέτια ποικιλία, πού ὅλοι αὐτοί οἱ διάφοροι τύποι τοῦ κοινωνικοοικονομικοῦ συστήματος συμπλέκονται σ' αὐτή. Κι' αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἰδιομορφία τῆς κατάστασης.

Μπαίνει τό ἐρώτημα, ποιά στοιχεῖα ἐπικρατοῦν; Εἶναι καθαρό ὅτι σέ μιά μικροαγροτική χώρα ἐπικρατεῖ καί δέν μπορεῖ παρά νά ἐπικρατεῖ τό μικροαστικό στοιχεῖο: ἡ πλειοψηφία, καί μάλιστα ἡ τεράστια πλειοψηφία, τῶν γεωργῶν εἶναι μικροί ἐμπορευματοπαραγωγοί. Τό περίβλημα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ (μονοπώλιο τῶν σιτηρῶν, ἐλεγχόμενοι ἐπιχειρηματίες καί ἔμποροι, ἀστοί συνεταιριστές) τό σπάζουν σέ μᾶς πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ οἱ *κερδοσκόποι*, καί τό κύριο ἀντικείμενο τῆς κερδοσκοπίας εἶναι *τά σιτηρά*.

Ἡ βασική πάλη διεξάγεται ἀκριβῶς σ' αὐτό τόν τομέα. Ἀνάμεσα σέ ποιούς γίνεται αὐτή ἡ πάλη, ἄν χρησιμοποιήσουμε τήν ὁρολογία τῶν οἰκονομικῶν κατηγοριῶν, ὅπως ὁ «κρατικός καπιταλισμός»; Ἀνάμεσα στήν τέταρτη καί πέμπτη βαθμίδα μέ τή σειρά πού τίς ἀπαρίθμησα πιό πάνω; Ἀσφαλῶς ὄχι! Ἐδῶ δέν παλεύει ὁ κρατικός καπιταλισμός ἐνάντια στό σοσιαλισμό, ἀλλά ἡ μικροαστική τάξη καί ὁ ἰδιωτικός καπιταλισμός παλεύουν μαζί, ἀπό κοινοῦ, καί ἐνάντια στόν κρατικό καπιταλισμό, καί ἐνάντια στό σοσιαλισμό. Ἡ μικροαστική τάξη ἀντιστέκεται σέ *κάθε* κρατική παρέμβαση, καταγραφή καί ἔλεγχο, τόσο κρατικοκαπιταλιστική, ὅσο καί κρατικοσοσιαλιστική. Αὐτό εἶναι ἕνα πραγματικό γεγονός ἐντελῶς ἀναμφισβήτητο καί στή μή κατανόησή του βρίσκεται ἡ ρίζα ὁλόκληρης σειρᾶς

ἀπό οἰκονομικά λάθη. Ὁ κερδοσκόπος, ὁ αἰσχροκερδής στό ἐμπόριο, ὁ ὑπονομευτής τοῦ μονοπωλίου — νά ποιός εἶναι ὁ κύριος «ἐσωτερικός» ἐχθρός μας, ὁ ἐχθρός τῶν οἰκονομικῶν μέτρων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἄν πρίν 125 χρόνια μποροῦσε ἀκόμη νά συγχωρεθεῖ ἡ τάση τῶν γάλλων μικροαστῶν, τῶν πιό φανατικῶν καί πιό εἰλικρινῶν ἐπαναστατῶν, νά νικήσουν τούς κερδοσκόπους μέ ἐκτελέσεις ὁρισμένων, λίγων «ἐκλεκτῶν» καί μέ πύρινους λόγους, τώρα ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος ἀπό ὁποιουσδήποτε ἀριστερούς ἐσέρους κατά καθαρό γαλλικό τρόπο προκαλεῖ στόν κάθε συνειδητό ἐπαναστάτη μόνο ἀηδία ἤ ἀποστροφή. Ξέρουμε πολύ καλά ὅτι ἡ οἰκονομική βάση τῆς κερδοσκοπίας εἶναι τό ἐξαιρετικά πλατύ στή Ρωσία στρῶμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν καί ὁ ἰδιωτικός καπιταλισμός πού ἔχει στόν κάθε μικροαστό τόν πράκτορά του. Ξέρουμε ὅτι ἑκατομμύρια πλοκάμια αὐτῆς τῆς μικροαστικῆς ὕδρας ἀγκαλιάζουν πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ ὁρισμένα στρώματα ἐργατῶν, ὅτι ἀντί τοῦ κρατικοῦ μονοπωλίου ἡ κερδοσκοπία εἰσχωρεῖ σέ ὅλους τούς πόρους τῆς κοινωνικῆς-οἰκονομικῆς μας ζωῆς.

Ὅποιος δέν τό βλέπει αὐτό δείχνει ἀκριβῶς μέ τήν τυφλαμάρα του ὅτι εἶναι αἰχμάλωτος τῶν μικροαστικῶν προλήψεων...

Ὁ μικροαστός ἔχει ἕνα ἀπόθεμα ἀπό λεφτουδάκια, κάμποσες χιλιάδες, πού τά οἰκονόμησε μέ «θεμιτά» καί κυρίως μέ ἀθέμιτα μέσα τόν καιρό τοῦ πολέμου. Αὐτός ὁ οἰκονομικός τύπος εἶναι χαρακτηριστικός καί ἀποτελεῖ τή βάση τῆς κερδοσκοπίας καί τοῦ ἰδιωτικοῦ καπιταλισμοῦ. Τά λεφτά αὐτά εἶναι ἕνας τίτλος πού τοῦ δίνει τό δικαίωμα νά παίρνει ἀπό τόν κοινωνικό πλοῦτο, καί τό στρῶμα τῶν μικροϊδιοκτητῶν, πού ὁ ἀριθμός τους ἀνέρχεται σέ πολλά ἑκατομμύρια, κρατάει γερά αὐτό τόν τίτλο, τόν κρύβει ἀπό τό «κράτος», μήν πιστεύοντας σέ κανένα σοσιαλισμό ἤ κομμουνισμό, «περιμένοντας νά περάσει» ἡ προλεταριακή θύελλα. Ἤ θά βάλουμε κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό μας καί τήν καταγραφή μας αὐτόν τό μικροαστό (θά μπορέσουμε νά τό κάνουμε, ἄν ὀργανώσουμε τή φτωχολογιά, δηλαδή τήν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ ἤ τῶν μισοπρολετάριων, γύρω ἀπό τή συνειδητή προλεταριακή πρωτοπορία), ἤ αὐτός θά ἀνατρέψει τήν ἐργατική μας ἐξουσία, ἀναπόφευκτα καί ἀναπότρεπτα, ὅπως ἀνέτρεψαν τήν ἐπανάσταση οἱ Ναπολέοντες καί οἱ Καβενιάκ, πού ξεφύτρωσαν ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος τῆς μικροϊδιοκτησίας. Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα. Μόνο ἔτσι ἔχει τό ζήτημα...

Ὁ μικροαστός πού φυλάει τίς χιλιαδοῦλες εἶναι ἐχθρός τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, καί αὐτές τίς χιλιαδοῦλες θέλει νά τίς ἀξιοποιήσει ἀποκλειστικά γιά τόν ἑαυτό του, ἐνάντια στή φτωχολογιά, ἐνάντια σέ κάθε παγκρατικό ἔλεγχο, καί τό ἄθροισμα αὐτῶν τῶν χιλιάρικων δίνει μιά βάση ἀπό πολλά δισεκατομμύρια ρούβλια στήν κερδοσκοπία πού ὑπονομεύει τή σοσιαλιστική μας οἰκοδόμηση. Ἄς ὑποθέσουμε πώς ὁρισμένος ἀριθμός ἐργατῶν δίνει μέσα σέ μερικές μέρες ἕνα σύνολο ἀξιῶν πού ἐκφράζεται μέ τόν ἀριθμό 1000. Ἄς ὑποθέσουμε ἀκόμη ὅτι 200 ἀπό τό ποσό αὐτό χάνεται σέ μᾶς χάρη στή μικρή κερδοσκοπία, χάρη στίς διάφορες κλεψιές καί τήν παράκαμψη τῶν σοβιετικῶν διαταγμάτων καί τῶν σοβιετικῶν ἐντολῶν ἀπό τούς μικροϊδιοκτῆτες. Κάθε συνειδητός ἐργάτης θά πεῖ: ἄν θά μποροῦσα νά δόσω 300 ἀπό τά χίλια, γιά νά δημιουργηθεῖ καλύτερη τάξη καί ὀργάνωση, θά ἔδινα εὐχαρίστως τριακόσια ἀντί διακόσια, γιατί μέ τή Σοβιετική ἐξουσία θά εἶναι πολύ εὔκολο καθῆκον νά ἐλαττωθεῖ κατόπιν αὐτό τό «χαράτσι», ἄς ποῦμε, ὥς τά ἑκατό ἤ ὥς τά πενήντα, ὅταν θά ἔχει μπεῖ τάξη καί ὀργάνωση, ὅταν θά ἔχει τσακιστεῖ ὁριστικά ἡ ὑπονόμευση ἀπό τούς μικροϊδιοκτῆτες κάθε κρατικοῦ μονοπωλίου.

Αὐτό τό ἁπλό παράδειγμα μέ ἀριθμούς — πού σκόπιμα ἔχει ἁπλουστευτεῖ στό ἔπακρο γιά νά εἶναι πιό κατανοητό — ἐξηγεῖ τό *συσχετισμό* τῆς σημερινῆς κατάστασης, τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ σοσιαλισμοῦ. Οἱ ἐργάτες ἔχουν στά χέρια τους τήν κρατική ἐξουσία, ἔχουν ἀπόλυτα τή νομική δυνατότητα «νά πάρουν» ὅλο τό χιλιάρικο, δηλαδή νά μή δόσουν οὔτε καπίκι, ἄν δέν ἔχει σοσιαλιστικό προορισμό. Αὐτή ἡ νομική δυνατότητα πού στηρίζεται στό πραγματικό πέρασμα τῆς ἐξουσίας στούς ἐργάτες, εἶναι ἕνα στοιχεῖο τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τά στοιχεῖα ὅμως τῶν μικροϊδιοκτητῶν καί τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου ὑπονομεύουν μέ πολλούς τρόπους τή νομική ὑπόσταση, μπάζουν λαθραῖα τήν κερδοσκοπία, ματαιώνουν τήν ἐφαρμογή τῶν Σοβιετικῶν διαταγμάτων. Ὁ κρατικός καπιταλισμός θά ἦταν ἕνα γιγάντιο βῆμα πρός τά μπρός *ἀκόμη καί ἄν* (κι' ἐγώ ἐπίτηδες πῆρα ἕνα τέτιο ἀριθμητικό παράδειγμα, γιά νά τό ἀποδείξω χτυπητά) θά πληρώναμε *περισσότερα* ἀπ' ὅ,τι τώρα, γιατί ἀξίζει νά πληρώνεις «γιά τήν ἐπιστήμη», γιατί αὐτό εἶναι ὠφέλιμο στούς ἐργάτες, γιατί ἡ νίκη ἐνάντια στήν ἀταξία, στήν καταστροφή, στό σαμποτάρισμα εἶναι τό σπουδαιότερο ἀπόλα, γιατί ἡ συνέχιση τῆς ἀναρχίας τῶν μικροϊδιοκτητῶν ἀποτελεῖ τόν πιό μεγάλο, τόν πιό φοβερό κίν-

δυνο, πού (ἄν δέν τόν νικήσουμε) *ἀσφαλῶς* θά μᾶς χαντακώσει, ἐνῶ ἡ καταβολή μεγάλου φόρου στόν κρατικό καπιταλισμό ὄχι μονάχα δέν θά μᾶς χαντακώσει, ἀλλά καί θά μᾶς ὁδηγήσει ἀπό τόν πιό σίγουρο δρόμο στό σοσιαλισμό. Ἡ ἐργατική τάξη, πού ἔχει μάθει πῶς νά ὑπερασπίζεται τήν κρατική τάξη ἀπό τόν ἀναρχισμό τῶν μικροϊδιοκτητῶν, πού ἔχει μάθει πῶς νά ρυθμίζει τή μεγάλη σέ παγκρατική κλίμακα ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς πάνω στίς ἀρχές τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, θά ἔχει τότε — μέ συγχωρεῖτε γιά τήν ἔκφραση — ὅλα τά ἀτοῦ στά χέρια της καί ἡ σταθερότητα τοῦ σοσιαλισμοῦ θά εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Ὁ κρατικός καπιταλισμός εἶναι *οἰκονομικά* ἀσύγκριτα πιό ψηλά ἀπό τή σημερινή οἰκονομία μας, αὐτό εἶναι τό πρῶτο.

Καί δεύτερο, δέν παρουσιάζει τίποτε τό φοβερό γιά τή Σοβιετική ἐξουσία, γιατί τό Σοβιετικό κράτος εἶναι ἕνα κράτος ὅπου εἶναι ἐξασφαλισμένη ἡ ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί τῆς φτωχολογιᾶς ...

* *
*

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε ἀκόμη περισσότερο τό ζήτημα, ἄς φέρουμε πρῶτα-πρῶτα ἕνα πολύ συγκεκριμένο παράδειγμα κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Ὅλοι ξέρετε ποιό εἶναι αὐτό τό παράδειγμα: ἡ Γερμανία. Ἐδῶ ἔχουμε τήν «τελευταία λέξη» τῆς σύγχρονης μεγάλης καπιταλιστικῆς τεχνικῆς καί τῆς σχεδιομετρικῆς ὀργάνωσης πού *εἶναι ὑποταγμένη στόν ἰμπεριαλισμό τῶν τσιφλικάδων καί τῶν ἀστῶν*. Βγάλτε τίς ὑπογραμμισμένες λέξεις, βάλτε ἀντί τή λέξη κράτος στρατιωτικό, τσιφλικάδικο, ἀστικό, ἰμπεριαλιστικό, πάλι τή λέξη κράτος, ἀλλά κράτος ἄλλου κοινωνικοῦ τύπου, ἄλλου ταξικοῦ περιεχομένου, κράτος σοβιετικό, δηλαδή προλεταριακό, καί θά ἔχετε ὅλο τό σύνολο τῶν ὅρων πού μᾶς δίνουν τό σοσιαλισμό.

Ὁ σοσιαλισμός δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρίς τή μεγάλη καπιταλιστική τεχνική, βασισμένη στήν τελευταία λέξη τῆς νεότατης ἐπιστήμης, χωρίς τή σχεδιομετρική κρατική ὀργάνωση πού ὑποτάσσει δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους στήν αὐστηρότατη τήρηση ἑνιαίου κανόνα στήν παραγωγή καί στήν κατανομή τῶν προϊόντων. Γι' αὐτό μιλούσαμε πάντα ἐμεῖς, οἱ μαρξιστές, δέν ἀξίζει τόν κόπο νά χάσουμε οὔτε καί δυό δευτερόλεπτα γιά συζήτηση μέ ἀνθρώπους πού δέν κατάλαβαν

ἀκόμη καί αὐτό τό πράγμα (τούς ἀναρχικούς καί τούς μισούς ἀπό τούς ἀριστερούς ἐσέρους).

Ταυτόχρονα ὁ σοσιαλισμός δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρίς τήν κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου στό κράτος: κι' αὐτό ἐπίσης εἶναι ἀξίωμα. Καί ἡ ἱστορία (ἀπ' αὐτή κανένας, ἐκτός ἴσως ἀπό τούς μενσεβίκους χοντροκέφαλους πρώτης κατηγορίας, δέν περίμενε νά δόσει ὁμαλά, ἥσυχα, εὔκολα καί ἁπλά ἕναν «ὁλοκληρωμένο» σοσιαλισμό) τράβηξε τόσο ἰδιόμορφα, ὥστε γέννησε τό 1918 δυό ξεχωριστά μισαδάκια τοῦ σοσιαλισμοῦ, τό ἕνα δίπλα στό ἄλλο, ἀκριβῶς σάν δυό μελλοντικούς νεοσσούς μέσα στό ἴδιο τσόφλι τοῦ διεθνοῦς ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ Γερμανία καί ἡ Ρωσία ἐνσάρκωσαν τό 1918 κατά τόν πιό παραστατικό τρόπο τήν ὑλική πραγματοποίηση τῶν οἰκονομικῶν, παραγωγικῶν καί κοινωνικο-οικονομικῶν ὅρων τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀπό τό ἕνα μέρος, καί τῶν πολιτικῶν του ὅρων, ἀπό τό ἄλλο.

Μιά νικηφόρα προλεταριακή ἐπανάσταση στή Γερμανία θά ἔσπαζε ἀμέσως, μέ πολύ μεγάλη εὐκολία, κάθε τσόφλι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ (πού δυστυχῶς εἶναι φτιαγμένο ἀπό τό καλύτερο ἀτσάλι καί γι' αὐτό δέν σπάζει μέ τίς προσπάθειες τοῦ κάθε νεοσσοῦ), θά πραγματοποιοῦσε στά σίγουρα τή νίκη τοῦ παγκόσμιου σοσιαλισμοῦ χωρίς δυσκολίες ἤ μέ ἐλάχιστες δυσκολίες, — ἄν, βέβαια, τή «δυσκολία» τή μετρήσουμε μέ τό κοσμοϊστορικό μέτρο καί ὄχι μέ τό μικροαστικό-χειροτεχνικό μέτρο.

Ἐφόσον ἡ ἐπανάσταση στή Γερμανία ἀργεῖ ἀκόμη νά «γεννηθεῖ», τό καθῆκον μας εἶναι *νά διδασκόμαστε* τόν κρατικό καπιταλισμό τῶν γερμανῶν, νά ἀφομοιώνουμε *μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις* αὐτό τόν καπιταλισμό, νά μή διστάζουμε νά χρησιμοποιήσουμε δικτατορικές μεθόδους γιά νά ἐπιταχύνουμε αὐτή τήν ἀφομοίωση τοῦ τρόπου ζωῆς τῆς Δύσης ἀπό τή βάρβαρη Ρωσία, χωρίς νά ὑποχωροῦμε μπροστά σέ βάρβαρα μέσα πάλης ἐνάντια στή βαρβαρότητα. Ἄν ἀνάμεσα στούς ἀναρχικούς καί στούς ἀριστερούς ἐσέρους (τυχαῖα θυμήθηκα τούς λόγους τοῦ Καρέλιν καί τοῦ Γκέ στήν ΚΕΕ) ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἱκανοί νά σκέπτονται σάν τόν Καρέλιν ὅτι δέν ταιριάζει, δά, λέγοντας σέ μᾶς, τούς ἐπαναστάτες, «νά διδασκόμαστε» ἀπό τό γερμανικό ἰμπεριαλισμό, τότε πρέπει νά ποῦμε ἕνα πράγμα: θά χανόταν ἀνεπανόρθωτα (καί θά τῆς ἄξιζε ἀπόλυτα) ἡ ἐπανάσταση πού θά ἔπαιρνε στά σοβαρά τέτιους ἀνθρώπους.

Στή Ρωσία ἐπικρατεῖ τώρα ἀκριβῶς ὁ μικροαστικός καπιταλισμός, καί ἀπό αὐτόν *ἕνας καί μόνο δρόμος* ὁδηγεῖ καί στό

μεγάλο κρατικό καπιταλισμό, καί στό σοσιαλισμό, ὁ δρόμος μέσα ἀπό *ἕναν καί μόνο* ἐνδιάμεσο σταθμό, πού λέγεται «παλλαϊκή καταγραφή καί ἔλεγχος τῆς παραγωγῆς καί τῆς κατανομῆς τῶν προϊόντων». Ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό, κάνει ἀσυγχώρητο οἰκονομικό λάθος εἴτε γιατί δέν ξέρει τά πραγματικά γεγονότα, δέν βλέπει αὐτό πού ὑπάρχει, δέν εἶναι σέ θέση νά δεῖ κατά πρόσωπο τήν ἀλήθεια, εἴτε γιατί περιορίζεται σέ μιά ἀφηρημένη ἀντιπαράθεση τοῦ «καπιταλισμοῦ» μέ τό «σοσιαλισμό» καί δέν ἐμβαθύνει στίς συγκεκριμένες μορφές καί στίς βαθμίδες αὐτοῦ τοῦ περάσματος πού γίνεται τώρα στή χώρα μας.

Ἄς ποῦμε παρενθετικά ὅτι αὐτό εἶναι τό ἴδιο θεωρητικό λάθος πού ἔκανε τούς καλύτερους ἀνθρώπους ἀπό τό στρατόπεδο τῆς «Νόβαγια Ζίζν» [84] καί τῆς «Βπεριόντ» νά τά χάσουν: οἱ χειρότεροι καί οἱ μεσαῖοι ἀπ' αὐτούς, σέρνονται ἀπό κουταμάρα καί ἀδυναμία χαρακτήρα στήν οὐρά τῆς ἀστικῆς τάξης, τρομαγμένοι ἀπ' αὐτή· οἱ καλύτεροί τους δέν κατάλαβαν ὅτι οἱ δάσκαλοι τοῦ σοσιαλισμοῦ δέν μιλοῦσαν τοῦ κάκου γιά ὁλόκληρη μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό καί δέν ὑπογράμμιζαν στά χαμένα «τά μακρόχρονα κοιλοπονήματα» τῆς νέας κοινωνίας [85], καί αὐτή ἡ νέα κοινωνία ἀποτελεῖ καί πάλι μιά ἀφηρημένη ἔννοια, πού δέν μπορεῖ νά πάρει σάρκα καί ὀστά μέ ἄλλον τρόπο, παρά μέ μιά σειρά ποικιλόμορφες, ἀτελεῖς, συγκεκριμένες προσπάθειες νά δημιουργηθεῖ τοῦτο ἤ ἐκεῖνο τό σοσιαλιστικό κράτος.

Ἀκριβῶς ἐπειδή ἀπό τή σημερινή οἰκονομική κατάσταση τῆς Ρωσίας δέν μποροῦμε νά προχωρήσουμε παραπέρα χωρίς νά περάσουμε ἀπό ἐκεῖνο *πού εἶναι κοινό* καί στόν κρατικό καπιταλισμό καί στό σοσιαλισμό (ἀπό τήν παλλαϊκή καταγραφή καί τόν ἔλεγχο), τό νά φοβερίζεις τούς ἄλλους καί τόν ἑαυτό σου μέ τήν «ἐξέλιξη πρός τήν *κατεύθυνση* τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ» ἀποτελεῖ καθαρή θεωρητική ἀνοησία. Αὐτό σημαίνει ἀκριβῶς νά ἀπομακρύνεσαι μέ τή σκέψη «πρός μιά κατεύθυνση» ἔξω ἀπό τόν πραγματικό δρόμο τῆς «ἐξέλιξης», νά μή καταλαβαίνεις αὐτόν τό δρόμο. Στήν πράξη αὐτό ἰσοδυναμεῖ μέ τό *νά τραβᾶς πίσω* πρός τόν μικροϊδιοκτητικό καπιταλισμό.

Γιά νά πειστεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅτι αὐτή τήν «ὑψηλή» ἐκτίμηση τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ δέν τή δίνω μόνο τώρα, ἀλλά τήν ἔδινα καί *πρίν* καταληφθεῖ ἡ ἐξουσία ἀπό τούς μπολσεβίκους, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά παραθέσω τό παρακάτω ἀπόσπασμα ἀπό τήν μπροσούρα μου: «Ἡ καταστροφή πού μᾶς ἀπειλεῖ καί πῶς πρέπει νά τήν καταπολεμήσουμε», πού γράφτηκε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1917:

«... Δοκιμάστε νά βάλετε στή θέση τοῦ κράτους τῶν γιοῦνκερ καί τῶν καπιταλιστῶν, στή θέση τοῦ κράτους τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, τό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος, δηλαδή τό κράτος πού καταλύει ἐπαναστατικά κάθε λογῆς προνόμια, πού δέν φοβᾶται νά πραγματοποιήσει ἐπαναστατικά τόν πιό πλήρη δημοκρατισμό. Θά δεῖτε ὅτι σέ ἕνα πραγματικά ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κράτος ὁ κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός σημαίνει ἀναπότρεπτα καί ἀναπόφευκτα ἕνα βῆμα πρός τό σοσιαλισμό.

... Γιατί ὁ σοσιαλισμός δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά τό ἄμεσο βῆμα πρός τά μπρός, πέρα ἀπό τό κρατικό-καπιταλιστικό μονοπώλιο.

... Ὁ κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός εἶναι ἡ πληρέστερη ὑλική προετοιμασία τοῦ σοσιαλισμοῦ, εἶναι τά πρόθυρά του, εἶναι τό σκαλοπατάκι ἐκεῖνο τῆς ἱστορικῆς κλίμακας, πού ἀνάμεσα σ' αὐτό καί στό σκαλοπατάκι πού λέγεται σοσιαλισμός δέν ὑπάρχουν ἄλλα ἐνδιάμεσα σκαλοπάτια» (σελ. 27 καί 28) *.

Σημειῶστε ὅτι αὐτά γράφτηκαν ἐπί Κέρενσκι, ὅτι ἐδῶ *δέν* πρόκειται γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, *οὔτε* γιά τό σοσιαλιστικό κράτος, ἀλλά γιά ἕνα κράτος «ἐπαναστατικό-δημοκρατικό». Μήπως δέν εἶναι καθαρό ὅτι *ὅσο πιό ψηλά* ἀνεβήκαμε σ' αὐτό τό πολιτικό σκαλοπατάκι, *ὅσο πιό ὁλοκληρωμένα* ἐνσαρκώσαμε στά Σοβιέτ τό σοσιαλιστικό κράτος καί τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, *τόσο λιγότερο* μᾶς ἐπιτρέπεται νά φοβόμαστε τόν «κρατικό καπιταλισμό»; Μήπως δέν εἶναι καθαρό ὅτι ἀπό *ὑλική,* οἰκονομική καί παραγωγική ἄποψη δέν βρισκόμαστε ἀκόμη στά «πρόθυρα» τοῦ σοσιαλισμοῦ; Καί ὅτι ἀλλιώτικα, ἄν δέν διαβεῖς ἀπό τά «πρόθυρα», πού δέν τά φτάσαμε ἀκόμη, δέν θά μπεῖς στήν πόρτα τοῦ σοσιαλισμοῦ;..

* *
*

Ἐξαιρετικά διδακτικό εἶναι ἐπίσης καί τό παρακάτω περιστατικό.

Στή συζήτηση πού εἴχαμε στήν ΚΕΕ μέ τόν σύντροφο Μπουχάριν, αὐτός παρατήρησε ἀνάμεσα στ' ἄλλα ὅτι στό ζήτημα τῶν μεγάλων μισθῶν πού δίνονται στούς εἰδικούς, «ἐμεῖς» βρισκόμαστε «δεξιότερα ἀπό τόν Λένιν», γιατί δέν βλέπουμε ἐδῶ

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 191, 192, 193. *Ἡ Σύντ.*

καμιά ὑποχώρηση ἀπό τίς ἀρχές, ἔχοντας ὑπόψη τά λόγια τοῦ Μάρξ ὅτι σέ ὁρισμένες συνθῆκες τό πιό ἐνδεδειγμένο γιά τήν ἐργατική τάξη θά ἦταν «νά ἀποζημιώσει τή συμμορία αὐτή»[86] (συγκεκριμένα τή συμμορία τῶν καπιταλιστῶν, δηλ. *νά ἐξαγοράσει* ἀπό τήν ἀστική τάξη τή γῆ, τίς φάμπρικες, τά ἐργοστάσια καί τά ἄλλα μέσα παραγωγῆς).

Αὐτή ἡ ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα παρατήρηση...

...Ἐμβαθύνετε στή σκέψη τοῦ Μάρξ.

Τό ζήτημα ἀφοροῦσε τήν Ἀγγλία τῆς δεκαετίας 1870-1880, τήν περίοδο πού ὁ προμονοπωλιακός καπιταλισμός βρισκόταν στό ἀπόγειό του, μιά χώρα πού εἶχε τότε τή λιγότερη στρατοκρατία καί γραφειοκρατία, μιά χώρα πού εἶχε τότε τίς περισσότερες πιθανότητες γιά μιά «εἰρηνική» νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τήν ἔννοια τῆς «ἀποζημίωσης» τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπό τούς ἐργάτες. Καί ὁ Μάρξ ἔλεγε: σέ ὁρισμένες συνθῆκες οἱ ἐργάτες δέν θά ἀρνηθοῦν καθόλου νά ἀποζημιώσουν τήν ἀστική τάξη. Ὁ Μάρξ δέν ἔδενε τά χέρια του, οὔτε τά χέρια τῶν μελλοντικῶν παραγόντων τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ὅσοναφορᾶ τίς μορφές, τίς μεθόδους καί τούς τρόπους τῆς ἐπανάστασης, γιατί καταλάβαινε θαυμάσια τί ὄγκος νέων προβλημάτων θά παρουσιαστεῖ τότε, πῶς θά ἀλλάξει ὅλη ἡ κατάσταση στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης, πόσο συχνά καί ἔντονα θά ἀλλάζει ἡ κατάσταση στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης.

Λοιπόν, καί στή Σοβιετική Ρωσία, *μετά* ἀπό τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, *μετά* τή συντριβή τῆς στρατιωτικῆς καί σαμποταριστικῆς ἀντίστασης τῶν ἐκμεταλλευτῶν — μήπως δέν εἶναι ἐξόφθαλμο ὅτι δημιουργήθηκαν *ὁρισμένες* συνθῆκες σάν κι' αὐτές πού θά μποροῦσαν νά δημιουργηθοῦν πρίν ἀπό μισό αἰώνα στήν Ἀγγλία, ἄν ἄρχιζε τότε νά περνᾶ εἰρηνικά στό σοσιαλισμό; Ἡ ὑποταγή τῶν καπιταλιστῶν στούς ἐργάτες τῆς Ἀγγλίας θά μποροῦσε τότε νά ἐξασφαλιστεῖ ἀπό τά ἑξῆς περιστατικά: 1) ἀπό τήν ἀπόλυτη πλειοψηφία τῶν ἐργατῶν, τῶν προλετάριων μέσα στόν πληθυσμό, γιατί δέν ὑπῆρχε ἀγροτιά (στήν Ἀγγλία στή δεκαετία 1870-1880 ὑπῆρχαν σημάδια πού ἐπέτρεπαν νά ἐλπίζει κανείς ὅτι ὁ σοσιαλισμός θά σημειώσει ἐξαιρετικά γρήγορες ἐπιτυχίες μέσα στούς ἐργάτες γῆς)· 2) ἀπό τή θαυμάσια ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου στά συνδικάτα (ἡ Ἀγγλία ἦταν τότε ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου στόν τομέα αὐτό)· 3) ἀπό τό ὑψηλό σχετικά πολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ προλεταριάτου, πού εἶχε διαπαιδαγωγηθεῖ μέ μιά μακραίωνη ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας· 4) ἀπό τή μακρόχρονη συνήθεια τῶν θαυμάσια ὀργανωμένων καπιταλιστῶν

τῆς 'Αγγλίας — τότε ἦταν οἱ καλύτερα ὀργανωμένοι καπιταλιστές ἀπ' ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου (τώρα τά πρωτεῖα αὐτά πέρασαν στή Γερμανία) — νά λύνουν μέ συμβιβασμούς τά πολιτικά καί οἰκονομικά προβλήματα. Νά χάρη σέ ποιά περιστατικά μποροῦσε τότε νά ἐμφανιστεῖ ἡ σκέψη γιά τή δυνατότητα *εἰρηνικῆς* ὑποταγῆς τῶν καπιταλιστῶν τῆς 'Αγγλίας στούς ἐργάτες της.

Στή χώρα μας ἡ ὑποταγή αὐτή ἐξασφαλίζεται στή σημερινή στιγμή μέ τίς γνωστές βασικές προϋποθέσεις (τή νίκη τοῦ 'Οχτώβρη καί τή συντριβή ἀπό τόν 'Οχτώβρη ὥς τό Φλεβάρη τῆς στρατιωτικῆς καί σαμποταριστικῆς ἀντίστασης τῶν καπιταλιστῶν). Στή χώρα μας *ἀντί* τῆς ἀπόλυτης πλειοψηφίας τῶν ἐργατῶν, τῶν προλετάριων μέσα στόν πληθυσμό καί τῆς ὑψηλῆς ὀργάνωσής τους, παράγοντας τῆς νίκης στάθηκε ἡ ὑποστήριξη τῶν προλετάριων ἀπό τή φτωχή ἀγροτιά πού καταστρέφεται μέ γοργούς ρυθμούς. Τέλος, ἐμεῖς δέν ἔχουμε οὔτε ὑψηλό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ, οὔτε τή συνήθεια τῶν συμβιβασμῶν. Ἄν καλοσκεφτεῖ κανείς αὐτές τίς συγκεκριμένες συνθῆκες, θά φανεῖ καθαρά ὅτι μποροῦμε καί πρέπει νά καταφέρουμε τώρα *νά συνδυάσουμε* τίς μεθόδους ἑνός ἀμείλικτου διωγμοῦ τῶν ἀπολίτιστων καπιταλιστῶν, πού δέν δέχονται κανένα «κρατικό καπιταλισμό», δέν εἶναι διατεθειμένοι νά δεχτοῦν κανέναν συμβιβασμό, ἐξακολουθοῦν νά ματαιώνουν τά σοβιετικά μέτρα μέ τήν κερδοσκοπία, μέ τήν ἐξαγορά τῆς φτωχολογιᾶς καί ἄλλα — νά συνδυάσουμε τίς μεθόδους αὐτές *μέ τίς μεθόδους τῶν συμβιβασμῶν* εἴτε τῆς ἀποζημίωσης στούς πολιτισμένους καπιταλιστές πού βαδίζουν πρός τόν «κρατικό καπιταλισμό», πού εἶναι ἱκανοί νά τόν ἐφαρμόσουν, πού εἶναι χρήσιμοι γιά τό προλεταριάτο, σάν μυαλωμένοι καί ἔμπειροι ὀργανωτές πολύ μεγάλων ἐπιχειρήσεων, πού ἐξασφαλίζουν πραγματικά τόν ἐφοδιασμό δεκάδων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων μέ τρόφιμα.

Ὁ Μπουχάριν εἶναι ἕνας ἐξαιρετικά μορφωμένος μαρξιστής-οἰκονομολόγος. Γι' αὐτό θυμήθηκε ὅτι ὁ Μάρξ εἶχε ἀπόλυτα δίκιο, ὅταν δίδασκε στούς ἐργάτες ὅτι εἶναι σπουδαῖο νά διατηρηθεῖ ἡ ὀργάνωση τῆς πολύ μεγάλης παραγωγῆς ἀκριβῶς γιά νά διευκολυνθεῖ τό πέρασμα στό σοσιαλισμό, καί ὅτι εἶναι ἀπόλυτα παραδεκτή ἡ σκέψη *νά πληρωθοῦν καλά οἱ καπιταλιστές*, νά ἀποζημιωθοῦν ἄν (σάν ἐξαίρεση: ἡ 'Αγγλία τότε ἀποτελοῦσε ἐξαίρεση) τά γεγονότα ἔρθουν ἔτσι, πού νά ἀναγκάσουν τούς καπιταλιστές νά ὑποταχθοῦν εἰρηνικά καί νά περάσουν πολιτισμένα, ὀργανωμένα στό σοσιαλισμό μέ βάση τήν ἀποζημίωση.

Ὁ Μπουχάριν ὅμως ἔκανε λάθος, γιατί δέν ἐμβάθυνε στή συγκεκριμένη ἰδιομορφία τῆς δοσμένης στιγμῆς στή Ρωσία — στιγμῆς ἐξαιρετικῆς, ὅταν ἐμεῖς, τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, *προπορευόμαστε* ἀπό ὁποιαδήποτε Ἀγγλία ἤ ὁποιαδήποτε Γερμανία ὡς πρός τό πολιτικό μας καθεστώς, ὡς πρός τή δύναμη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τῶν ἐργατῶν καί ταυτόχρονα βρισκόμαστε *πίσω* ἀπό τό πιό καθυστερημένο δυτικοευρωπαϊκό κράτος ὡς πρός τήν ὀργάνωση ἑνός ἱκανοποιητικοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, ὡς πρός τό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ καί βαθμοῦ προετοιμασίας γιά τήν ὑλικοπαραγωγική «ἐφαρμογή» τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μήπως δέν εἶναι καθαρό ὅτι ἀπό αὐτή τήν ἰδιόμορφη κατάσταση ἀπορέει γιά τή δοσμένη στιγμή ἀκριβῶς ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἰδιόμορφης «ἐξαγορᾶς» πού πρέπει νά προτείνουν οἱ ἐργάτες στούς πιό πολιτισμένους, στούς πιό προικισμένους, στούς πιό ἱκανούς ἀπό ὀργανωτική ἄποψη καπιταλιστές, πού εἶναι πρόθυμοι νά τεθοῦν στήν ὑπηρεσία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί νά βοηθήσουν εὐσυνείδητα στήν ὀργάνωση τῆς μεγάλης καί τῆς πιό μεγάλης «κρατικῆς» παραγωγῆς; Μήπως δέν εἶναι καθαρό ὅτι μέσα σέ μιά τέτια ἰδιόμορφη κατάσταση ἐμεῖς πρέπει νά προσπαθοῦμε νά ἀποφεύγουμε δυό εἰδῶν λάθη, πού τό καθένα ἀπό τήν πλευρά του εἶναι μικροαστικό; Ἀπό τό ἕνα μέρος, θά ἦταν ἀνεπανόρθωτο λάθος νά διακηρύξουμε πώς μιά καί εἶναι παραδεκτό ὅτι οἱ οἰκονομικές μας «δυνάμεις» δέν ἀντιστοιχοῦν στήν πολιτική μας δύναμη, «συνεπῶς», δέν ἔπρεπε νά πάρουμε τήν ἐξουσία. Ἔτσι σκέπτονται οἱ «ἄνθρωποι σέ θήκη» πού ξεχνοῦν ὅτι «ἀντιστοιχία» δέν θά ὑπάρχει ποτέ, ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει στήν ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας, ὅπως καί στήν ἐξέλιξη τῆς φύσης, ὅτι μόνο μέ μιά σειρά προσπάθειες — καί ἡ καθεμιά ἀπ' αὐτές χωριστά παρμένη θά εἶναι μονόπλευρη, θά παρουσιάζει κάποια ἔλλειψη ἀντιστοιχίας — θά δημιουργηθεῖ ὁ νικηφόρος σοσιαλισμός ἀπό τήν ἐπαναστατική συνεργασία τῶν προλετάριων *ὅλων* τῶν χωρῶν.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος, θά ἦταν ὁλοφάνερο λάθος νά μένουν ἐλεύθεροι οἱ φωνακλάδες καί οἱ λογοκόποι πού ἀφήνουν τόν ἑαυτό τους νά ἐνθουσιάζεται ἀπό μιά «χτυπητή» ἐπαναστατικότητα, δέν εἶναι ὅμως ἱκανοί νά κάνουν μιά συνεπή, μελετημένη, ζυγισμένη ἐπαναστατική δουλιά, πού νά παίρνει ὑπόψη της καί τά πιό δύσκολα περάσματα.

Εὐτυχῶς, ἡ ἱστορία τῆς ἀνάπτυξης τῶν ἐπαναστατικῶν κομμάτων καί τῆς πάλης τοῦ μπολσεβικισμοῦ ἐναντίον τους μᾶς ἄφησε κληρονομιά πολύ χαρακτηριστικούς τύπους, κι' ἀπ' αὐτούς οἱ ἀριστεροί ἐσέροι καί οἱ ἀναρχικοί παρουσιάζουν ἀρκετά παραστατι-

κά τόν τύπο τοῦ κακοῦ ἐπαναστάτη. Φωνάζουν τώρα μέχρι ὑστερίας, ξελαρυγγίζονται ἐνάντια στό «συμφιλιωτισμό» τῶν «δεξιῶν μπολσεβίκων». Δέν μποροῦν ὅμως νά σκεφτοῦν *σέ τί* ἦταν κακός ὁ «συμφιλιωτισμός» καί *γιά ποιό λόγο* ἔχει δικαιολογημένα καταδικαστεῖ ἀπό τήν ἱστορία καί ἀπό τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ συμφιλιωτισμός στίς μέρες τοῦ Κέρενσκι ἔδοσε τήν ἐξουσία στήν ἰμπεριαλιστική ἀστική τάξη, τό ζήτημα ὅμως τῆς ἐξουσίας εἶναι τό βασικό ζήτημα κάθε ἐπανάστασης. Ὁ συμφιλιωτισμός ἑνός τμήματος τῶν μπολσεβίκων τόν Ὀχτώβρη μέ Νοέμβρη τοῦ 1917 εἴτε φοβόταν τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο, εἴτε ἤθελε *νά μοιράσει* τήν ἐξουσία ἐξίσου ὄχι μόνο μέ τούς «ἐπισφαλεῖς συνοδοιπόρους», σάν τούς ἀριστερούς ἐσέρους, ἀλλά καί μέ τούς ἐχθρούς, τούς τσερνοφικούς καί τούς μενσεβίκους, πού ὁπωσδήποτε θά μᾶς ἐμπόδιζαν νά ἐκπληρώσουμε τό βασικό μας καθῆκον: τή διάλυση τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, τήν ἀμείλικτη συντριβή τῶν Μπογκαγέβσκι, τήν πλήρη ἐφαρμογή τῶν σοβιετικῶν θεσμῶν καί κάθε δήμευσης.

Τώρα ἡ ἐξουσία ἔχει καταληφθεῖ, ἔχει κρατηθεῖ, ἔχει στεργιώσει στά χέρια ἑνός Κόμματος, τοῦ Κόμματος τοῦ προλεταριάτου καί μάλιστα χωρίς τούς «ἐπισφαλεῖς συνοδοιπόρους». Τό νά μιλᾶς γιά συμφιλιωτισμό τώρα πού δέν μπορεῖ οὔτε κάν λόγος νά γίνει γιά μοίρασμα *τῆς ἐξουσίας*, γιά παραίτηση ἀπό τή δικτατορία τῶν προλετάριων ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, σημαίνει ἁπλούστατα ὅτι ἐπαναλαβαίνεις σάν τήν καρακάξα λόγια πού τά ἔχεις μάθει ἀπέξω χωρίς νά τά καταλαβαίνεις. Τό νά ἀποκαλεῖς «συμφιλιωτισμό» τό γεγονός ὅτι προσπαθοῦμε — ἀφοῦ φτάσαμε σέ θέση πού μποροῦμε καί πρέπει νά κυβερνᾶμε τή χώρα — νά πάρουμε μέ τό μέρος μας, χωρίς νά λυπόμαστε χρήματα, τά πιό πολιτισμένα καί καταρτισμένα στοιχεῖα τοῦ καπιταλισμοῦ, νά τά πάρουμε στήν ὑπηρεσία μας γιά νά ἐργαστοῦν ἐνάντια στή μικροϊδιοκτητική ἀποσύνθεση, σημαίνει πώς δέν μπορεῖς καθόλου νά σκεφτεῖς πάνω στά οἰκονομικά προβλήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ...» *.

ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ, ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ

Στούς συλλογισμούς τοῦ 1918 πού ἀναφέρω παραπάνω ὑπάρχουν μιά σειρά λάθη σχετικά μέ τίς προθεσμίες. Ἀποδείχτηκε πώς χρειάζονταν μεγαλύτερες προθεσμίες ἀπ' ὅ,τι ὑποθέταμε

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 295-307. *Ἡ Σύντ.*

τότε. Δέν πρέπει νά άποροῦμε γι' αὐτό. Τά βασικά ὅμως στοιχεῖα τῆς οἰκονομίας μας ἔμειναν τά ἴδια. Ἡ ἀγροτική «φτωχολογιά» (προλετάριοι καί μισοπρολετάριοι) σέ πάρα πολλές περιπτώσεις μετατράπηκε σέ μεσαίους ἀγρότες. Γι' αὐτό τό λόγο τό «στοιχεῖο» τῶν μικροϊδιοκτητῶν, τό μικροαστικό «στοιχεῖο» δυνάμωσε. Καί ὁ ἐμφύλιος πόλεμος τοῦ 1918-1920 ἐπέτεινε ἐξαιρετικά τίς καταστροφές τῆς χώρας, παρεμπόδισε τήν ἀνόρθωση τῶν παραγωγικῶν της δυνάμεων, ἐξάντλησε περισσότερο ἀκριβῶς τό προλεταριάτο. Ἐπιπρόσθετα ἦρθε ἡ σιτοδεία τοῦ 1920, ἡ ἔλλειψη ζωοτροφῶν, ἡ ἐπιζωοτία, πράγμα πού ἐμπόδισε ἀκόμη περισσότερο τήν ἀνόρθωση τῶν μεταφορῶν καί τῆς βιομηχανίας καί εἶχε τήν ἀντανάκλασή του, λογουχάρη, στή μεταφορά τῶν ξύλων — τῆς κυριότερης καύσιμης ὕλης μας — μέ ἄλογα τῶν ἀγροτῶν.

Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά διαμορφωθεῖ τήν ἄνοιξη τοῦ 1921 μιά τέτια πολιτική κατάσταση, ὥστε νά γίνει ἐπιτακτικά ἀναγκαῖο νά παρθοῦν ἀμέσως τά πιό ἀποφασιστικά, τά πιό ἔκτακτα μέτρα γιά νά βελτιωθεῖ ἡ κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς καί νά ἀναπτυχθοῦν οἱ παραγωγικές της δυνάμεις.

Γιατί ἀκριβῶς τῆς ἀγροτιᾶς καί ὄχι τῶν ἐργατῶν;

Γιατί, γιά νά βελτιωθεῖ ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν χρειάζονται σιτηρά καί καύσιμα. Τώρα αὐτό τό πράγμα ἀκριβῶς εἶναι τό μεγαλύτερο «ἐμπόδιο», ἀπό τήν ἄποψη ὅλης τῆς οἰκονομίας τοῦ κράτους. Δέν μπορεῖ ὅμως νά αὐξηθεῖ μέ ἄλλο τρόπο ἡ παραγωγή καί ἡ συγκομιδή τῶν σιτηρῶν, ἡ συγκέντρωση καί ἡ μεταφορά τῶν καυσίμων, παρά μόνο ἄν βελτιωθεῖ ἡ κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς, ἄν ἀναπτυχθοῦν οἱ παραγωγικές της δυνάμεις. Πρέπει νά ἀρχίσουμε ἀπό τήν ἀγροτιά. Ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό, ὅποιος ἔχει τήν τάση νά θεωρεῖ αὐτή τήν προώθηση τῆς ἀγροτιᾶς στήν πρώτη θέση σάν «παραίτηση» ἤ κάτι πού μοιάζει μέ παραίτηση ἀπό τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, αὐτός ἀπλούστατα δέν ἐμβαθύνει στό ζήτημα, ἀφήνεται στήν ἐξουσία τῆς λογοκοπίας. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ καθοδήγηση τῆς πολιτικῆς ἀπό τό προλεταριάτο. Τό προλεταριάτο σάν ἡγετική, σάν κυρίαρχη τάξη πρέπει νά ξέρει νά κατευθύνει τήν πολιτική ἔτσι πού νά λύνει πρῶτα ἀπόλα τό πιό ἐπιτακτικό, τό πιό «φλέγον» καθῆκον. Καί τό πιό ἐπιτακτικό σήμερα εἶναι τά μέτρα πού θά μπορέσουν νά ἀνεβάσουν ἀμέσως τίς παραγωγικές δυνάμεις τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Μόνο μ' αὐτό τό *μέσο* μποροῦμε νά ἐπιτύχουμε καί τή βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τή στερέωση τῆς συμμαχίας τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀγροτιά, τή στερέωση τῆς δικτατορίας τοῦ

προλεταριάτου. Ὁ προλετάριος ἤ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ προλεταριάτου πού θά ἤθελε νά βελτιώσει τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν *χωρίς νά ἀκολουθήσει αὐτό τό δρόμο* θά καταντοῦσε στήν *πράξη* βοηθός τῶν λευκοφρουριτῶν καί τῶν καπιταλιστῶν. Γιατί, νά ἀκολουθήσεις ἄλλο δρόμο, σημαίνει πώς βάζεις τά συντεχνιακά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν πάνω ἀπό τά ταξικά συμφέροντα, σημαίνει νά θυσιάζεις στό ἄμεσο, στό στιγμιαῖο, στό μερικό κέρδος τῶν ἐργατῶν τά συμφέροντα ὅλης τῆς ἐργατικῆς τάξης, τῆς δικτατορίας της, τῆς συμμαχίας της μέ τήν ἀγροτιά ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές, τά συμφέροντα τοῦ ἡγετικοῦ της ρόλου στήν πάλη γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό τό ζυγό τοῦ κεφαλαίου.

Ἔτσι: κατά πρῶτο λόγο χρειάζονται ἄμεσα καί σοβαρά μέτρα γιά νά ἀνέβουν οἱ παραγωγικές δυνάμεις τῆς ἀγροτιᾶς.

Αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει χωρίς σοβαρές ἀλλαγές στήν ἐπισιτιστική μας πολιτική. Μιά τέτια ἀλλαγή ἦταν ἡ ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, ἀντικατάσταση πού συνδέεται μέ τό δικαίωμα διεξαγωγῆς ἐλεύθερου ἐμπορίου ὕστερα ἀπό τήν καταβολή τοῦ φόρου, τουλάχιστο σέ τοπική κλίμακα.

Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀντικατάστασης τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος;

Πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα κυκλοφοροῦν πλατιά λαθεμένες ἀντιλήψεις. Τά λάθη ὀφείλονται κατά τό μεγαλύτερο μέρος στό γεγονός ὅτι δέν ἀντιλαμβάνονται τήν οὐσία τοῦ περάσματος, δέν διερωτῶνται ἀπό ποῦ ξεκινᾶ καί ποῦ ὁδηγεῖ αὐτό τό πέρασμα. Φαντάζονται ὅτι πρόκειται δῆθεν γιά πέρασμα ἀπό τόν κομμουνισμό γενικά στόν ἀστισμό γενικά. Γιά νά πολεμήσουμε αὐτό τό λάθος θά πρέπει ἀναγκαστικά νά ἐπαναλάβουμε αὐτό πού λέγαμε τό Μάη τοῦ 1918.

Ὁ φόρος σέ εἶδος εἶναι μιά ἀπό τίς μορφές περάσματος ἀπό τόν ἰδιόμορφο «πολεμικό κομμουνισμό», πού μᾶς τόν εἶχε ἐπιβάλει ἡ πολύ μεγάλη φτώχια, ἡ καταστροφή καί ὁ πόλεμος, σέ σωστή σοσιαλιστική ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων. Καί ἡ τελευταία αὐτή μέ τή σειρά της εἶναι μιά μορφή περάσματος ἀπό τό σοσιαλισμό μέ τίς ἰδιομορφίες, πού προκάλεσε ἡ ὑπεροχή τῆς μικρῆς ἀγροτιᾶς στόν πληθυσμό, πρός τόν κομμουνισμό.

Ὁ ἰδιόμορφος «πολεμικός κομμουνισμός» συνίσταται στό ὅτι στήν πράξη παίρναμε ἀπό τούς ἀγρότες ὅλα τά περισσεύματα καί μάλιστα κάποτε ὄχι τά περισσεύματα, ἀλλά καί μέρος ἀπό τά ἀπαραίτητα γιά τόν ἀγρότη τρόφιμα, τά παίρναμε γιά νά καλύψουμε τά ἔξοδα γιά τό στρατό καί τή συντήρηση τῶν ἐργατῶν. Τίς

περισσότερες φορές τά παίρναμε μέ δάνειο, μέ χαρτονομίσματα. Διαφορετικά δέν μπορούσαμε νά νικήσουμε τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές στήν κατεστραμένη μικροαγροτική μας χώρα. Καί τό γεγονός ὅτι νικήσαμε (παρά τήν ὑποστήριξη πού εἶχαν οἱ ἐκμεταλλευτές μας ἀπό τίς ἰσχυρότερες δυνάμεις τοῦ κόσμου) δέν δείχνει μόνο τί θαύματα ἡρωισμοῦ εἶναι ἱκανοί νά κάνουν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες στόν ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωσή τους. Τό γεγονός αὐτό δείχνει ἐπίσης ὅτι οἱ μενσεβίκοι, οἱ ἐσέροι, ὁ Κάουτσκι καί Σία ἔπαιζαν στήν πραγματικότητα τό ρόλο λακέ τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅταν μᾶς *κατηγοροῦσαν* γι' αὐτόν τόν «πολεμικό κομμουνισμό». Ὅμως αὐτό πρέπει νά θεωρηθεῖ σάν ὑπηρεσία πού προσφέραμε.

Εἶναι ὅμως ἐξίσου ἀπαραίτητο νά ξέρουμε τό πραγματικό μέτρο αὐτῆς τῆς ὑπηρεσίας. Τόν «πολεμικό κομμουνισμό» τόν ἐπέβαλε ὁ πόλεμος καί ἡ καταστροφή. Δέν ἦταν καί δέν μποροῦσε νά εἶναι μιά πολιτική πού ἀνταποκρίνεται στά οἰκονομικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου. Ἦταν ἕνα προσωρινό μέτρο. Σωστή πολιτική τοῦ προλεταριάτου πού πραγματοποιεῖ τή δικτατορία του σέ μιά μικροαγροτική χώρα εἶναι ἡ ἀνταλλαγή τῶν σιτηρῶν μέ τά προϊόντα τῆς βιομηχανίας πού χρειάζονται στόν ἀγρότη. Μόνο μιά τέτια ἐπισιτιστική πολιτική ἀνταποκρίνεται στά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου, μόνο αὐτή μπορεῖ νά στερεώσει τίς βάσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ καί νά ὁδηγήσει στήν πλήρη νίκη του.

Ὁ φόρος σέ εἶδος εἶναι τό πέρασμα σ' αὐτή τήν πολιτική. Εἴμαστε ἀκόμη τόσο καταστραμένοι, τόσο συνθλιμένοι ἀπό τό βάρος τοῦ πολέμου (πού ἦταν χθές καί πού μπορεῖ νά ξεσπάσει αὔριο ἐξαιτίας τῆς ἀπληστίας καί τοῦ μίσους τῶν καπιταλιστῶν) πού δέν μποροῦμε νά δόσουμε βιομηχανικά προϊόντα στόν ἀγρότη γιά *ὅλη* τήν ποσότητα τῶν σιτηρῶν πού μᾶς χρειάζεται. Ἐπειδή τό ξέρουμε αὐτό, καθιερώνουμε τό φόρο σέ εἶδος, δηλαδή παίρνουμε σάν φόρο ἕνα ἐλάχιστο ποσοστό ἀπό τήν ἀπαραίτητη (γιά τό στρατό καί γιά τούς ἐργάτες) ποσότητα σιτηρῶν καί τό ὑπόλοιπο θά τό ἀνταλλάσσουμε μέ βιομηχανικά προϊόντα.

Παράλληλα δέν πρέπει ἀκόμη νά ξεχνᾶμε τό παρακάτω. Ἡ φτώχια καί οἱ καταστροφές εἶναι τέτιες πού δέν μποροῦμε νά ἀνορθώσουμε *μεμιᾶς* τή μεγάλη, τήν ἐργοστασιακή, τήν κρατική, τή σοσιαλιστική παραγωγή. Γιά νά γίνει αὐτό πρέπει νά ὑπάρχουν μεγάλα ἀποθέματα σιτηρῶν καί καυσίμων στά κέντρα τῆς μεγάλης βιομηχανίας, πρέπει νά ἀντικατασταθοῦν οἱ φθαρμένες μηχανές μέ καινούργιες κτλ. Ἡ πείρα μᾶς ἔχει πείσει πώς αὐτό δέν μπορεῖ νά

γίνει μεμιᾶς, καί ξέρουμε ὅτι ὕστερα ἀπό τόν καταστρεπτικό ἰμπεριαλιστικό πόλεμο ἀκόμη καί οἱ πιό πλούσιες καί προηγμένες χῶρες θά μπορέσουν νά λύσουν τό καθῆκον αὐτό μόνο ὕστερα ἀπό ἀρκετά χρόνια. Δηλαδή εἶναι ἀπαραίτητο νά βοηθήσουμε ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό νά ἀνορθωθεῖ ἡ *μικρή* βιομηχανία, πού δέν χρειάζεται μηχανές, δέν χρειάζεται οὔτε κρατικά, οὔτε μεγάλα ἀποθέματα ἀπό πρῶτες ὕλες, καύσιμα, τρόφιμα — πού μπορεῖ νά δόσει ἀμέσως ὁρισμένη βοήθεια στό ἀγροτικό νοικοκυριό καί νά ἀνεβάσει τίς παραγωγικές του δυνάμεις.

Καί ποιά θά εἶναι ἡ συνέπεια;

Ἡ συνέπεια θά εἶναι ὅτι πάνω στή βάση μιᾶς ὁρισμένης (ἔστω καί μόνο τοπικῆς) ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου θά ἀναγεννηθεῖ ἡ μικροαστική τάξη καί ὁ καπιταλισμός. Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο. Εἶναι γελοῖο νά κλείνουμε τά μάτια μας μπροστά στό ζήτημα αὐτό.

Γεννιέται τό ἐρώτημα: εἶναι ἄραγε ἀπαραίτητο αὐτό; Μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ; Δέν εἶναι ἐπικίνδυνο;

Μπαίνουν πολλά ἐρωτήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους καί στίς περισσότερες περιπτώσεις δείχνουν μόνο τήν ἀφέλεια (γιά νά μήν ποῦμε περισσότερα) ἐκείνου πού τά ὑποβάλλει.

Γιά δέστε πῶς καθόριζα τό Μάη τοῦ 1918 τά στοιχεῖα (τά συστατικά μέρη) τῶν διαφόρων κοινωνικοοικονομικῶν συστημάτων πού ὑπάρχουν στήν οἰκονομία μας *. Κανένας δέν θά μπορέσει νά ἀμφισβητήσει ὅτι ἔχουμε καί τίς πέντε αὐτές βαθμίδες (ἤ συστατικά μέρη) καί τῶν πέντε αὐτῶν συστημάτων, ἀπό τό πατριαρχικό, δηλαδή τό μισοάγριο, ὥς τό σοσιαλιστικό. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι σέ μιά μικροαγροτική χώρα ἐπικρατεῖ τό μικροαγροτικό «σύστημα», δηλ. ἕνα σύστημα ἐνμέρει πατριαρχικό, ἐνμέρει μικροαστικό. Μιά καί ὑπάρχει ἡ ἀνταλλαγή, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ μικροῦ νοικοκυριοῦ εἶναι ἀνάπτυξη μικροαστική, εἶναι ἀνάπτυξη καπιταλιστική. Αὐτή εἶναι μιά ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια, μιά στοιχειώδης ἀλήθεια τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, πού ἐξἄλλου ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τήν καθημερινή πείρα, καί πού μπορεῖ νά τή δεῖ ἀκόμη καί ὁ πιό ἁπλός ἄνθρωπος.

Ποιά πολιτική, λοιπόν, μπορεῖ νά ἐφαρμόσει τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο μπροστά σέ μιά τέτια οἰκονομική πραγματικότητα; Νά δόσει στόν μικροαγρότη, σάν ἀντάλλαγμα γιά τά σιτηρά του καί τίς πρῶτες ὕλες, *ὅλα* τά προϊόντα πού τοῦ χρειάζονται ἀπό τήν παραγωγή τοῦ μεγάλου σοσιαλιστικοῦ ἐργοστασίου; Αὐτή θά ἦταν

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 296. *Ἡ Σύντ.*

ἡ πιό ἐπιθυμητή, ἡ πιό «σωστή» πολιτική, κι' ἐμεῖς ἀρχίσαμε νά τήν ἐφαρμόζουμε. Δέν μποροῦμε ὅμως νά δόσουμε *ὅλα* τά προϊόντα, δέν μποροῦμε καθόλου, οὔτε θά μπορέσουμε πολύ γρήγορα, τουλάχιστο ὅσο δέν θά ἔχουμε τελειώσει ἔστω τήν πρώτη σειρά τῶν ἐργασιῶν γιά τόν ἐξηλεκτρισμό ὅλης τῆς χώρας. Τί νά κάνουμε λοιπόν; Εἴτε νά προσπαθήσουμε νά ἀπαγορεύσουμε, νά ἐμποδίσουμε τελείως κάθε ἀνάπτυξη τῆς ἰδιωτικῆς, τῆς μή κρατικῆς ἀνταλλαγῆς, δηλαδή τοῦ ἐμπορίου, δηλαδή τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀνάπτυξη πού εἶναι ἀναπόφευκτη ὅταν ὑπάρχουν ἑκατομμύρια μικροί παραγωγοί. Μιά τέτια πολιτική θά ἦταν ἀνοησία καί αὐτοκτονία γιά τό Κόμμα πού θά δοκίμαζε νά τήν ἐφαρμόσει. Ἀνοησία, γιατί ἡ πολιτική αὐτή εἶναι οἰκονομικά ἀνεφάρμοστη. Αὐτοκτονία, γιατί τό Κόμμα πού ἐπιχειρεῖ νά ἐφαρμόσει παρόμοια πολιτική θά χρεοκοπήσει ἀναπότρεπτα. Καί δέν ὑπάρχει λόγος νά τό κρύβουμε ὅτι ὁρισμένοι κομμουνιστές ἁμάρτησαν «μέ τή σκέψη, μέ τά λόγια καί μέ τά ἔργα», πέφτοντας ἀκριβῶς σέ μιά *τέτια* πολιτική. Θά προσπαθήσουμε νά διορθώσουμε αὐτά τά λάθη. Πρέπει ὁπωσδήποτε νά τά διορθώσουμε, διαφορετικά τά πράγματα θά εἶναι πολύ ἄσχημα γιά μᾶς.

Εἴτε (ἡ τελευταία *δυνατή* καί ἡ μόνη λογική πολιτική) νά μή προσπαθήσουμε νά ἀπαγορεύσουμε ἤ νά ἐμποδίσουμε τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀλλά νά προσπαθήσουμε νά τήν κατευθύνουμε στό κανάλι τοῦ *κρατικοῦ καπιταλισμοῦ*. Αὐτό οἰκονομικά εἶναι δυνατό, γιατί ὁ κρατικός καπιταλισμός ὑπάρχει — μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή, σέ τοῦτο ἤ σέ κεῖνο τό βαθμό — παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν στοιχεῖα τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου καί τοῦ καπιταλισμοῦ γενικά.

Εἶναι δυνατό νά συνδυαστεῖ, νά συνενωθεῖ, νά συμβιβαστεῖ τό Σοβιετικό κράτος, ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου μέ τόν κρατικό καπιταλισμό;

Φυσικά εἶναι δυνατό. Αὐτό ἀκριβῶς ζητοῦσα νά ἀποδείξω τό Μάη τοῦ 1918. Καί τό ἀπόδειξα, νομίζω, τό Μάη τοῦ 1918. Κάτι περισσότερο: ἀπόδειξα τότε ὅτι ὁ κρατικός καπιταλισμός εἶναι ἕνα βῆμα πρός τά μπρός σέ σύγκριση μέ τό μικροϊδιοκτητικό (καί τό μικροπατριαρχικό καί τό μικροαστικό) στοιχεῖο. Κάνουν ἕνα σωρό λάθη ἐκεῖνοι πού ἀντιπαραθέτουν ἤ συγκρίνουν τόν κρατικό καπιταλισμό μόνο μέ τό σοσιαλισμό, ἐνῶ στή σημερινή πολιτικοοικονομική κατάσταση ὁ κρατικός καπιταλισμός πρέπει ὑποχρεωτικά νά συγκρίνεται καί μέ τή μικροαστική παραγωγή.

Ὅλο τό ζήτημα — τόσο τό θεωρητικό, ὅσο καί τό πρακτικό

— εἶναι νά βροῦμε τίς σωστές μεθόδους γιά νά κατευθύνουμε τήν ἀναπόφευκτη (σέ ὁρισμένο βαθμό καί γιά ὁρισμένο διάστημα) ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στήν τροχιά τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, πῶς νά δημιουργήσουμε τίς ἀναγκαῖες συνθῆκες γι' αὐτό, πῶς νά ἐξασφαλίσουμε στό κοντινό μέλλον τή μετατροπή τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ σέ σοσιαλισμό.

Γιά νά καταπιαστοῦμε μέ τή λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος πρέπει πρῶτα ἀπόλα νά ἀποκτήσουμε ὅσο τό δυνατό πιό καθαρή ἀντίληψη τί θά εἶναι καί τί μπορεῖ νά εἶναι στήν πράξη ὁ κρατικός καπιταλισμός μέσα στό σοβιετικό μάς σύστημα, μέσα στά πλαίσια τοῦ Σοβιετικοῦ μας κράτους.

Ἡ πιό ἁπλή περίπτωση ἤ τό πιό ἁπλό παράδειγμα τοῦ πῶς ἡ Σοβιετική ἐξουσία κατευθύνει τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στήν τροχιά τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ πῶς «εἰσάγει» τόν κρατικό καπιταλισμό, εἶναι οἱ ἐκχωρήσεις. Τώρα οἱ δικοί μας ὅλοι συμφωνοῦν ὅτι οἱ ἐκχωρήσεις εἶναι ἀπαραίτητες, δέν σκέπτονται ὅμως ὅλοι ποιά σημασία ἔχουν οἱ ἐκχωρήσεις. Τί εἶναι οἱ ἐκχωρήσεις στό σοβιετικό σύστημα ἀπό τήν ἄποψη τῶν κοινωνικοοικονομικῶν συστημάτων καί τοῦ συσχετισμοῦ τους; Εἶναι σύμβαση, συνασπισμός, συμμαχία τῆς Σοβιετικῆς, δηλαδή τῆς προλεταριακῆς, κρατικῆς ἐξουσίας μέ τόν κρατικό καπιταλισμό ἐνάντια στό μικροϊδιοκτητικό (πατριαρχικό καί μικροαστικό) στοιχεῖο. Ὁ ἐκδοχέας εἶναι καπιταλιστής. Διευθύνει τήν ἐπιχείρηση κατά τρόπο καπιταλιστικό, γιά τό κέρδος, συμφωνάει νά ὑπογράψει σύμβαση μέ τήν προλεταριακή ἐξουσία γιά νά βγάλει ἔκτακτο κέρδος, πάνω ἀπό τό συνηθισμένο, ἤ γιά νά πάρει πρῶτες ὕλες πού τοῦ εἶναι ἀδύνατο ἤ πολύ δύσκολο νά τίς προμηθευτεῖ μέ ἄλλο τρόπο. Ἡ Σοβιετική ἐξουσία ἔχει τό ὄφελος ὅτι ἀναπτύσσονται οἱ παραγωγικές δυνάμεις, ὅτι αὐξάνει ἡ ποσότητα τῶν προϊόντων ἀμέσως ἤ σέ συντομότατο χρονικό διάστημα. Ἔχουμε, ἄς ποῦμε, ἑκατό ἐπιχειρήσεις, ὀρυχεῖα καί δασικά τμήματα. Δέν μποροῦμε νά τά ἐκμεταλλευτοῦμε ὅλα, γιατί μᾶς λείπουν οἱ μηχανές, τά τρόφιμα, οἱ μεταφορές. Γιά τίς ἴδιες αἰτίες δέν ἐκμεταλλευόμαστε καλά καί τά ὑπόλοιπα τμήματα. Ἡ κακή καί λειψή ἐκμετάλλευση τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων ἔχει σάν συνέπεια τό δυνάμωμα σέ ὅλες του τίς ἐκδηλώσεις τοῦ στοιχείου τῶν μικροϊδιοκτητῶν: ἀδυνάτισμα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ τῶν περιχώρων (καί ὕστερα καί ὅλου), ὑπονόμευση τῶν παραγωγικῶν του δυνάμεων, πτώση τῆς ἐμπιστοσύνης του πρός τή Σοβιετική ἐξουσία, καταχρήσεις καί μαζική μικρή (πιό

ἐπικίνδυνη) κερδοσκοπία κτλ. «Εἰσάγοντας» τόν κρατικό καπιταλισμό μέ τή μορφή ἐκχωρήσεων ἡ Σοβιετική ἐξουσία δυναμώνει τή μεγάλη παραγωγή σέ σχέση μέ τή μικρή, τήν πρωτοπόρα παραγωγή σέ σχέση μέ τήν καθυστερημένη, τή μηχανική σέ σχέση μέ τή χειρωνακτική, αὐξάνει τήν ποσότητα τῶν προϊόντων τῆς μεγάλης βιομηχανίας πού ἔχει στά χέρια της (τό μερίδιό της ἀπό τήν παραγωγή), δυναμώνει τίς οἰκονομικές σχέσεις πού ρυθμίζονται ἀπό τό κράτος, σάν ἀντίβαρο τῶν μικροαστικῶν-ἀναρχικῶν σχέσεων. Ἡ πολιτική τῶν ἐκχωρήσεων, ἐφαρμοσμένη μέ μέτρο καί μέ σύνεση, θά μᾶς βοηθήσει ἀναμφισβήτητα νά καλυτερεύσουμε γρήγορα (ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό, ὄχι μεγάλο) τήν κατάσταση τῆς παραγωγῆς, τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, φυσικά μέ ὁρισμένες θυσίες, παραχωρώντας στόν καπιταλιστή δεκάδες καί δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια ἀπό τά πολυτιμότερα προϊόντα. Ὁ καθορισμός τοῦ μέτρου καί τῶν ὅρων πού κάνουν τίς ἐκχωρήσεις ὠφέλιμες καί ὄχι ἐπικίνδυνες γιά μᾶς, ἐξαρτᾶται ἀπό τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων, κρίνεται ἀπό τήν πάλη, γιατί καί ἡ ἐκχώρηση εἶναι κι' αὐτή μιά μορφή πάλης, συνέχιση τῆς ταξικῆς πάλης μέ ἄλλη μορφή καί δέν εἶναι καθόλου ἀντικατάσταση τῆς ταξικῆς πάλης μέ τήν ταξική εἰρήνη. Τίς μεθόδους τῆς πάλης θά τίς δείξει ἡ πράξη.

Ὁ κρατικός καπιταλισμός μέ τή μορφή ἐκχωρήσεων εἶναι, σέ σύγκριση μέ τίς ἄλλες μορφές τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ μέσα στό σοβιετικό σύστημα, σχεδόν ἡ πιό ἁπλή, ἡ πιό ξεκάθαρη, ἡ πιό σαφής μορφή μέ τό ἀκριβέστερο περίγραμμα. Ἔχουμε ἐδῶ μιά καθαρά τυπική, γραπτή σύμβαση μέ τόν πιό πολιτισμένο, προηγμένο, δυτικοευρωπαϊκό καπιταλισμό. Ξέρουμε ἀκριβῶς τά κέρδη μας καί τίς ζημίες μας, τά δικαιώματά μας καί τίς ὑποχρεώσεις μας, ξέρουμε ἀκριβῶς γιά πόσο χρονικό διάστημα παραχωροῦμε τήν ἐκχώρηση, ξέρουμε τούς ὅρους γιά ἐξαγορά πρίν ἀπό τή λήξη τῆς προθεσμίας, ἄν ἡ σύμβαση προβλέπει αὐτό τό δικαίωμα. Πληρώνουμε ἕναν ὁρισμένο «φόρο ὑποτελείας» στόν παγκόσμιο καπιταλισμό, τοῦ πληρώνουμε «λύτρα» ἀπό ὁρισμένες ἀπόψεις καί ἀποκτοῦμε ἀμέσως ὁρισμένο βαθμό σταθεροποίησης τῆς κατάστασης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, βελτίωση τῶν ὅρων διεύθυνσης τῆς οἰκονομίας μας. Ὅλη ἡ δυσκολία τοῦ προβλήματος τῶν ἐκχωρήσεων εἶναι νά τά μελετήσουμε καί νά τά ζυγίσουμε ὅλα ὅταν κλείνουμε τή σύμβαση τῆς ἐκχώρησης καί ὕστερα νά ξέρουμε

νά παρακολουθοῦμε τήν ἐκπλήρωσή της. Ἐδῶ ὑπάρχουν ἀναμφισβήτητα δυσκολίες καί τά λάθη εἶναι ἴσως ἀναπόφευκτα τόν πρῶτο καιρό. Οἱ δυσκολίες ὅμως αὐτές εἶναι ἐλάχιστες σέ σύγκριση μέ τά ἄλλα καθήκοντα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης καί εἰδικά σέ σύγκριση μέ τίς ἄλλες μορφές ἀνάπτυξης, ἀνοχῆς καί εἰσαγωγῆς τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ.

Τό σπουδαιότερο καθῆκον ὅλων τῶν κομματικῶν καί τῶν σοβιετικῶν στελεχῶν, σχετικά μέ τήν ἐπιβολή τοῦ φόρου σέ εἶδος, εἶναι νά ξέρουν νά ἐφαρμόζουν τίς ἀρχές, τίς βάσεις τῆς πολιτικῆς τῶν «ἐκχωρήσεων» (δηλαδή μιᾶς πολιτικῆς παρόμοιας μέ τίς «ἐκχωρήσεις» τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ) καί στίς ὑπόλοιπες μορφές τοῦ καπιταλισμοῦ, τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου, τῶν τοπικῶν ἀνταλλαγῶν κτλ.

Ἄς πάρουμε τό συνεταιρισμό. Δικαιολογημένα τό διάταγμα γιά τό φόρο σέ εἶδος προκάλεσε ἄμεση ἀναθεώρηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ συνεταιρισμοῦ, καί ὁρισμένο πλάταιμα τῆς «ἐλευθερίας» του καί τῶν δικαιωμάτων του. Καί ὁ συνεταιρισμός εἶναι μιά μορφή κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, ὅμως λιγότερο ἁπλή, μέ χαρακτηριστικά λιγότερο ἁδρά, πιό μπερδεμένη καί γι' αὐτό στήν πράξη βάζει μπροστά στήν ἐξουσία μας μεγαλύτερες δυσκολίες. Ὁ συνεταιρισμός τῶν μικρῶν ἐμπορευματοπαραγωγῶν (γι' αὐτόν πρόκειται ἐδῶ καί ὄχι γιά τόν ἐργατικό συνεταιρισμό, γιατί ὁ συνεταιρισμός τῶν μικρῶν ἐμπορευματοπαραγωγῶν εἶναι ἡ ἐπικρατέστερη καί τυπική μορφή τοῦ συνεταιρισμοῦ σέ μιά μικροαγροτική χώρα) γεννᾶ ἀναπόφευκτα μικροαστικές, καπιταλιστικές σχέσεις, συντελεῖ στήν ἀνάπτυξή τους, προωθεῖ στήν πρώτη γραμμή τούς μικρούς καπιταλιστές, τούς δίνει τό μεγαλύτερο κέρδος. Καί δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά μιά καί ὑπάρχει ἡ ἀριθμητική ὑπεροχή τῶν μικρονοικοκυρέων καί ἡ δυνατότητα, καθώς ἐπίσης καί ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνταλλαγῆς. Ἡ ἐλευθερία καί τά δικαιώματα τοῦ συνεταιρισμοῦ, στίς σημερινές συνθῆκες τῆς Ρωσίας, σημαίνουν ἐλευθερία καί δικαιώματα γιά τόν καπιταλισμό. Θά ἦταν ἀνοησία ἤ ἔγκλημα νά κλείνουμε τά μάτια μας μπροστά σ' αὐτή τήν ὁλοφάνερη ἀλήθεια.

Στίς συνθῆκες ὅμως τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ὁ «συνεταιριστικός» καπιταλισμός, σέ διάκριση ἀπό τόν ἰδιωτικό καπιταλισμό, εἶναι μιά ποικιλομορφία τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ καί σάν τέτιος σήμερα μᾶς συμφέρει καί μᾶς ὠφελεῖ, φυσικά ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό. Ἐφόσον ὁ φόρος σέ εἶδος σημαίνει ἐλευθερία πούλησης τῶν πλεονασμάτων πού μένουν (πού δέν εἰσπράττο-

νται μέ τή μορφή φόρου), ἐμεῖς πρέπει νά καταβάλουμε προσπάθειες, ὥστε νά κατευθύνουμε *αὐτή* τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στό κανάλι τοῦ συνεταιριστικοῦ καπιταλισμοῦ, γιατί ἡ ἐλευθερία πούλησης, ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου *εἶναι* ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ συνεταιριστικός καπιταλισμός μοιάζει μέ τόν κρατικό ἀπό τήν ἄποψη ὅτι διευκολύνει τήν καταγραφή, τόν ἔλεγχο, τήν ἐποπτεία, τίς σχέσεις σύμβασης ἀνάμεσα στό κράτος (στή δοσμένη περίπτωση τό σοβιετικό) καί στόν καπιταλιστή. Ὁ συνεταιρισμός σάν μορφή ἐμπορίου συμφέρει καλύτερα καί εἶναι πιό χρήσιμος ἀπό τό ἰδιωτικό ἐμπόριο ὄχι μόνο γιά τούς λόγους πού ἀναφέραμε, ἀλλά καί γιατί διευκολύνει τή συνένωση, τήν ὀργάνωση ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, κι' ἔπειτα ὅλου χωρίς ἐξαίρεση τοῦ πληθυσμοῦ, καί τό περιστατικό αὐτό εἶναι μέ τή σειρά του ἕνα τεράστιο σύν, ὅσοναφορᾶ τό μελλοντικό πέρασμα ἀπό τόν κρατικό καπιταλισμό στό σοσιαλισμό.

Ἄς συγκρίνουμε τίς ἐκχωρήσεις καί τό συνεταιρισμό σάν μορφές τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ ἐκχώρηση στηρίζεται στή μεγάλη ἐκμηχανισμένη βιομηχανία, ὁ συνεταιρισμός στή μικρή, τή χειρωνακτική, ἐνμέρει μάλιστα καί στήν πατριαρχική. Ἡ ἐκχώρηση ἀφορᾶ ἕναν καπιταλιστή ἤ μιά ἑταιρία, ἕνα συνδικάτο, καρτέλ, τράστ, σέ κάθε χωριστή σύμβαση ἐκχώρησης. Ὁ συνεταιρισμός ἀγκαλιάζει πολλές χιλιάδες, ἀκόμη καί ἑκατομμύρια μικρονοικοκυρέους. Ἡ ἐκχώρηση ἐπιτρέπει καί μάλιστα προϋποθέτει ἀκρίβεια στή σύμβαση καί στήν προθεσμία. Ὁ συνεταιρισμός δέν δέχεται οὔτε πέρα γιά πέρα ἀκριβή σύμβαση, οὔτε πέρα γιά πέρα ἀκριβή προθεσμία. Εἶναι πολύ πιό εὔκολο νά καταργηθεῖ ἕνας νόμος γιά τό συνεταιρισμό, παρά νά ἀκυρωθεῖ μιά σύμβαση ἐκχώρησης. Ἡ ἀκύρωση ὅμως μιᾶς σύμβασης σημαίνει μονομιᾶς, ἁπλῶς, ἄμεση διακοπή τῶν πραγματικῶν σχέσεων τῆς οἰκονομικῆς συμμαχίας ἤ τῆς οἰκονομικῆς «συμβίωσης» μέ τόν καπιταλισμό, ἐνῶ καμιά κατάργηση νόμου γιά τό συνεταιρισμό, κανένας νόμος γενικά ὄχι μόνο δέν θά διακόψει μονομιᾶς τήν πραγματική «συμβίωση» τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας μέ τούς μικροκαπιταλιστές, ἀλλά καί γενικά δέν εἶναι σέ θέση νά διακόψει τίς πραγματικές οἰκονομικές σχέσεις. «Νά παρακολουθεῖς» τόν ἐκδοχέα εἶναι εὔκολο, νά παρακολουθεῖς ὅμως τά μέλη τῶν συνεταιρισμῶν εἶναι δύσκολο. Τό πέρασμα ἀπό τίς ἐκχωρήσεις στό σοσιαλισμό εἶναι πέρασμα ἀπό μιά μορφή μεγάλης παραγωγῆς σέ ἄλλη μορφή μεγάλης παραγωγῆς. Τό πέρασμα ἀπό τό συνεταιρισμό τῶν μικρονοικοκυρέων στό σοσιαλισμό εἶναι πέρασμα ἀπό τή μικρή παραγωγή στή

μεγάλη, δηλαδή ἕνα πέρασμα πιό πολύπλοκο, ἀλλά ὡστόσο ἱκανό νά ἀγκαλιάσει σέ περίπτωση ἐπιτυχίας πιό πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ, ἱκανό νά ξεριζώσει τίς πιό βαθιές καί τίς πιό γερές ρίζες τῶν παλιῶν προσοσιαλιστικῶν, ἀκόμη καί προκαπιταλιστικῶν σχέσεων, πού εἶναι πιό σταθερές, μέ τήν ἔννοια ὅτι ἀντιστέκονται σέ κάθε «νεωτερισμό». Ἡ πολιτική τῶν ἐκχωρήσεων σέ περίπτωση ἐπιτυχίας θά μᾶς δόσει ἕνα μικρό ἀριθμό πρότυπες — σέ σύγκριση μέ τίς δικές μας — μεγάλες ἐπιχειρήσεις πού θά βρίσκονται στό ἐπίπεδο τοῦ σύγχρονου προηγμένου καπιταλισμοῦ. Ὕστερα ἀπό μερικές δεκαετίες οἱ ἐπιχειρήσεις αὐτές θά περάσουν ὁλοκληρωτικά στά χέρια μας. Ἡ συνεταιριστική πολιτική σέ περίπτωση ἐπιτυχίας θά μᾶς δόσει μιάν ἄνοδο τοῦ μικρονοικοκυριοῦ καί θά διευκολύνει τό πέρασμά του, μέσα σέ ἀπροσδιόριστο χρονικό διάστημα, στή μεγάλη παραγωγή πάνω στίς ἀρχές τῆς ἐθελοντικῆς συνένωσης.

Ἄς πάρουμε τό τρίτο εἶδος τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Τό κράτος τραβάει τόν καπιταλιστή σάν ἔμπορο, πληρώνοντάς του ὁρισμένη μεσιτεία γιά τήν πούληση τῶν κρατικῶν προϊόντων καί γιά τήν ἀγορά τῶν προϊόντων τοῦ μικροπαραγωγοῦ. Τέταρτο εἶδος τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ: τό κράτος δίνει μέ νοίκι στόν ἐπιχειρηματία-καπιταλιστή ἕνα κατάστημα ἤ μιάν ἐπιχείρηση, ἤ ἕνα κομμάτι δάσους, γῆς κτλ. πού ἀνήκουν στό κράτος. Ἡ σύμβαση τῆς ἐκμίσθωσης μοιάζει περισσότερο μέ σύμβαση γιά ἐκχώρηση. Γιά τά δυό τελευταῖα εἴδη τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ δέν γίνεται καθόλου λόγος στή χώρα μας, καθόλου δέν τά σκέπτονται. Καθόλου δέν τά προσέχουν. Αὐτό ὅμως γίνεται ὄχι γιατί εἴμαστε δυνατοί καί ἔξυπνοι, ἀλλά γιατί εἴμαστε ἀδύνατοι καί κουτοί. Φοβόμαστε νά κοιτάξουμε κατά πρόσωπο τήν «ταπεινή ἀλήθεια» καί πολύ συχνά ἀφήνουμε νά μᾶς παρασύρει ἡ «ἀπάτη πού μᾶς ἐξυψώνει» [87]. Ἐπαναλαμβάνουμε συνεχῶς ὅτι «ἐμεῖς» περνᾶμε ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό καί ξεχνᾶμε νά σχηματίσουμε σαφή, καθαρή ἀντίληψη γιά τό ποιούς ἐννοοῦμε μέ τή λέξη «ἐμεῖς». Γιά νά μήν ξεχνᾶμε αὐτή τή σαφή ἀντίληψη πρέπει νά ἔχουμε μπροστά στά μάτια μας τόν κατάλογο ὅλων — ὁπωσδήποτε ὅλων χωρίς ἐξαίρεση — τῶν συστατικῶν μερῶν, ὅλων τῶν ποικιλόμορφων συστημάτων τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας πού ὑπάρχουν στήν οἰκονομία τῆς χώρας μας, ὅπως τήν ἔδοσα στό ἄρθρο μου τῆς 5 τοῦ Μάη 1918 *. «Ἐμεῖς»,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 296. *Ἡ Σύντ.*

ἡ ἐμπροσθοφυλακή, τό πρωτοπόρο τμῆμα τοῦ προλεταριάτου, περνᾶμε ἄμεσα στό σοσιαλισμό, τό πρωτοπόρο ὅμως τμῆμα δέν εἶναι παρά ἕνα μικρό μέρος ὅλου τοῦ προλεταριάτου, πού κι' αὐτό δέν εἶναι παρά ἕνα μικρό μέρος ὅλης τῆς μάζας τοῦ πληθυσμοῦ. Καί γιά νά μπορέσουμε «ἐμεῖς» νά ἐκπληρώσουμε μέ ἐπιτυχία τό καθῆκον τοῦ ἄμεσου περάσματος στό σοσιαλισμό, πρέπει νά καταλάβουμε ποιοί *ἐνδιάμεσοι* δρόμοι, μέθοδοι, μέσα, βοηθήματα χρειάζονται γιά νά περάσουμε ἀπό τίς *προκαπιταλιστικές* σχέσεις στό σοσιαλισμό. Ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

Κοιτάξτε τό χάρτη τῆς ΣΟΣΔΡ. Στά βόρεια ἀπό τή Βολογκντά, στά νοτιοανατολικά ἀπό τό Ροστόβ τοῦ Ντόν καί ἀπό τό Σαράτοφ, στά νότια ἀπό τό Ὄρενμπουργκ καί ἀπό τό Ὄμσκ, στά βόρεια ἀπό τό Τόμσκ ἁπλώνονται ἀπέραντες ἐκτάσεις, ὅπου θά μποροῦσαν νά χωρέσουν δεκάδες τεράστια πολιτισμένα κράτη. Καί σέ ὅλες αὐτές τίς ἐκτάσεις βασιλεύει ἡ πατριαρχία, ἡ μισοαγριότητα καί ἡ πραγματική ἀγριότητα. Καί στά ἀπόκεντρα χωριά ὅλης τῆς ὑπόλοιπης Ρωσίας; Παντοῦ, ὅπου μερικές δεκάδες βέρστια χωραφόδρομοι — ἤ πιό σωστά: μερικές δεκάδες βέρστια χωρίς δρόμο — χωρίζουν τό χωριό ἀπό τή σιδηροδρομική γραμμή, δηλαδή ἀπό τήν ὑλική σύνδεση μέ τόν πολιτισμό, μέ τόν καπιταλισμό, μέ τή μεγάλη βιομηχανία, μέ τή μεγαλούπολη. Μήπως παντοῦ σέ ὅλα αὐτά τά μέρη δέν ἐπικρατεῖ ἐπίσης ἡ πατριαρχία, ὁ ὀμπλομοφισμός *, ἡ μισοαγριότητα;

Μπορεῖ ἄραγε νά νοηθεῖ ἡ πραγματοποίηση τοῦ ἄμεσου περάσματος ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση, πού ἐπικρατεῖ στή Ρωσία, στό σοσιαλισμό; Μάλιστα, μπορεῖ νά νοηθεῖ ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό, ἀλλά μόνο μέ ἕναν ὅρο, πού τόν ξέρουμε τώρα ἀκριβῶς, χάρη σέ μιά τεράστια καί ὁλοκληρωμένη ἐπιστημονική ἐργασία [88]. Ὁ ὅρος αὐτός εἶναι ὁ ἐξηλεκτρισμός. Ἄν χτίσουμε δεκάδες ἐπαρχιακούς ἠλεκτρικούς σταθμούς (ξέρουμε τώρα ποῦ καί πῶς μποροῦμε καί πρέπει νά τούς χτίσουμε), ἄν μεταφέρουμε τήν ἠλεκτρική ἐνέργεια ἀπό τούς σταθμούς αὐτούς σέ κάθε χωριό, ἄν προμηθευτοῦμε ἀρκετούς ἠλεκτρικούς κινητῆρες καί ἄλλες μηχανές, τότε δέν θά χρειαστοῦν ἤ σχεδόν δέν θά χρειαστοῦν μεταβατικές βαθμίδες, ἐνδιάμεσοι κρίκοι ἀπό τήν πατριαρχία στό σοσιαλισμό. Ξέρουμε ὅμως θαυμάσια ὅτι ὁ «μοναδικός» αὐτός ὅρος ἀπαιτεῖ τουλάχιστο δέκα χρόνια μόνο γιά τίς ἐργασίες τῆς πρώτης σειρᾶς καί ἡ συντόμευση αὐτοῦ τοῦ χρονικοῦ ὁρίου μέ τή σειρά της μπορεῖ νά

* Ἀπό τόν ἥρωα τοῦ μυθιστορήματος Ὀμπλόμοφ τοῦ Γκοντσαρόφ. *Σημ. μετ.*

νοηθεῖ μόνο στήν περίπτωση πού θά νικήσει ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση σέ χῶρες σάν τήν Ἀγγλία, τή Γερμανία, τήν Ἀμερική.

Στά ἐρχόμενα ὅμως χρόνια πρέπει νά γίνουμε ἱκανοί νά σκεφτοῦμε τούς ἐνδιάμεσους κρίκους πού εἶναι σέ θέση νά διευκολύνουν τό πέρασμα ἀπό τήν πατριαρχία, ἀπό τή μικρή παραγωγή στό σοσιαλισμό. «Ἐμεῖς» ἐξακολουθοῦμε ἀκόμη νά ἐπαναλαμβάνουμε συχνά τό συλλογισμό «ὁ καπιταλισμός εἶναι πράγμα κακό, ὁ σοσιαλισμός εἶναι καλό». Ὁ συλλογισμός ὅμως αὐτός δέν εἶναι σωστός, γιατί δέν παίρνει ὑπόψη τό σύνολο τῶν κοινωνικοοικονομικῶν συστημάτων πού ὑπάρχουν καί ὑπολογίζει μόνο δυό ἀπ' αὐτά.

Ὁ καπιταλισμός εἶναι κακό σέ σύγκριση μέ τό σοσιαλισμό. Ὁ καπιταλισμός εἶναι καλό σέ σύγκριση μέ τό μεσαίωνα, σέ σχέση μέ τή μικρή παραγωγή, σέ σχέση μέ τή γραφειοκρατία πού συνδέεται μέ τή διασπορά τῶν μικροπαραγωγῶν. Ἐφόσον ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἀκόμη σέ θέση νά πραγματοποιήσουμε τό ἄμεσο πέρασμα ἀπό τή μικρή παραγωγή στό σοσιαλισμό, ὁ καπιταλισμός εἶναι ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό ἀναπόφευκτος, σάν αὐθόρμητο προϊόν τῆς μικρῆς παραγωγῆς καί ἀνταλλαγῆς, καί πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε τόν καπιταλισμό (κυρίως κατευθύνοντάς τον στό δρόμο τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ) σάν ἐνδιάμεσο κρίκο ἀνάμεσα στή μικρή παραγωγή καί στό σοσιαλισμό, σάν μέσο, σάν δρόμο, σάν μέθοδο, σάν τρόπο γιά τό ἀνέβασμα τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων.

Πάρτε τό ζήτημα τῆς γραφειοκρατίας καί ἐξετάστε το ἀπό τήν οἰκονομική πλευρά. Στίς 5 τοῦ Μάη 1918 ἡ γραφειοκρατία δέν βρισκόταν στό ὀπτικό μας πεδίο. Ἕξι μῆνες ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή ἐπανάσταση, ὅταν εἴχαμε τσακίσει ἀπό τά πάνω ὥς τά κάτω τόν παλιό γραφειοκρατικό μηχανισμό, δέν νιώθαμε ἀκόμη αὐτό τό κακό.

Περνᾶ ἀκόμη ἕνας χρόνος. Στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ, πού συνῆλθε στίς 18-23 τοῦ Μάρτη 1919 [89], ψηφίζεται τό νέο πρόγραμμα τοῦ Κόμματος, καί στό πρόγραμμα αὐτό μιλᾶμε ἀνοιχτά χωρίς νά φοβόμαστε νά ἀναγνωρίσουμε τό κακό, ἀπεναντίας, θέλοντας νά τό φανερώσουμε, νά τό ξεσκεπάσουμε, νά τό στιγματίσουμε, νά κεντρίσουμε τή σκέψη καί τή θέληση, τήν ἐνεργητικότητα, τή δράση γιά νά καταπολεμηθεῖ τό κακό, μιλᾶμε γιά *«ἕνα μερικό ξαναζωντάνεμα τῆς γραφειοκρατίας μέσα στό σοβιετικό καθεστώς»*.

Πέρασαν ἀκόμη δυό χρόνια. Τήν ἄνοιξη τοῦ 1921, ὕστερα ἀπό τό VIII συνέδριο τῶν Σοβιέτ, πού συζήτησε (Δεκέμβρης τοῦ 1920) τό ζήτημα τῆς γραφειοκρατίας, ὕστερα ἀπό τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ

(Μάρτης τοῦ 1921), πού ἔβγαλε τά συμπεράσματα ἀπό τίς συζητήσεις, οἱ ὁποῖες συνδέονταν πολύ στενά μέ τήν ἀνάλυση τῆς γραφειοκρατίας, βλέπουμε *αὐτό* τό κακό ἀκόμη πιό καθαρά, ἀκόμη πιό ἔκδηλα, ἀκόμη πιό ἀπειλητικά μπροστά μας. Ποιές εἶναι οἱ οἰκονομικές ρίζες τῆς γραφειοκρατίας; Οἱ ρίζες αὐτές εἶναι κυρίως δυό εἰδῶν: ἀπό τό ἕνα μέρος, ἡ ἀναπτυγμένη ἀστική τάξη ἀκριβῶς γιά νά καταπολεμήσει τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν ἐργατῶν (ἐνμέρει καί τῶν ἀγροτῶν) ἔχει ἀνάγκη ἀπό ἕναν γραφειοκρατικό μηχανισμό, πρῶτα-πρῶτα στρατιωτικό, ὕστερα δικαστικό κτλ. Αὐτό δέν ὑπάρχει στή χώρα μας. Τά δικαστήριά μας εἶναι ταξικά, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ὁ στρατός μας εἶναι ταξικός, ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Γραφειοκρατία δέν ὑπάρχει στό στρατό, ἀλλά στούς ὀργανισμούς πού τόν ἐξυπηρετοῦν. Στή χώρα μας ἡ οἰκονομική ρίζα τῆς γραφειοκρατίας εἶναι ἄλλη: τό κομμάτιασμα, ἡ διασπορά τοῦ μικροπαραγωγοῦ, ἡ φτώχια του, τό χαμηλό πολιτιστικό ἐπίπεδο, ἡ ἔλλειψη δρόμων, ἡ ἀγραμματοσύνη, ἡ ἔλλειψη *ἀνταλλαγῶν* ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία, ἡ ἔλλειψη σύνδεσης καί ἀμοιβαίας ἐπίδρασης ἀνάμεσά τους. Αὐτό ὀφείλεται σέ πολύ μεγάλο βαθμό στόν ἐμφύλιο πόλεμο. Τόν καιρό τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὅταν εἴμασταν πολιορκημένοι ἀπό ὅλες τίς μεριές, ἀποκομένοι ἀπό ὅλο τόν κόσμο καί ἀργότερα ἀπό τό σιτοβολώνα τοῦ Νότου, ἀπό τή Σιβηρία, ἀπό τό κάρβουνο, δέν μπορούσαμε νά ἀνορθώσουμε τή βιομηχανία. Εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά μή σταματήσουμε μπροστά στόν «πολεμικό κομμουνισμό», νά μή φοβηθοῦμε τήν πιό τολμηρή ἀκρότητα: νά ὑπομείνουμε μιά ζωή πείνας καί ἀκόμη χειρότερη, ἀλλά νά ὑπερασπίσουμε μέ κάθε θυσία, παρά τήν πιό ἀνήκουστη καταστροφή καί τήν ἔλλειψη ἀνταλλαγῶν, νά ὑπερασπίσουμε τήν ἐργατοαγροτική ἐξουσία. Καί δέν ἀφήσαμε νά μᾶς φοβίσουν, ὅπως φοβήθηκαν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι (πού ἀκολούθησαν στήν πράξη τήν ἀστική τάξη κυρίως ἀπό φόβο, ἀπό τρομάρα). Ἐκεῖνο ὅμως πού ἦταν ὅρος γιά τή νίκη μέσα σέ μιά ἀποκλεισμένη χώρα, μέσα σ' ἕνα πολιορκημένο φρούριο, ἔδειξε τήν ἀρνητική του πλευρά, ἀκριβῶς τήν ἄνοιξη τοῦ 1921, ὅταν διώξαμε τελειωτικά καί τά τελευταῖα στρατεύματα τῶν λευκοφρουριτῶν ἀπό τό ἔδαφος τῆς ΣΟΣΔΡ. Μέσα σ' ἕνα πολιορκημένο φρούριο μπορεῖς καί πρέπει «νά δεσμεύσεις» κάθε ἀνταλλαγή· μέ τόν ἐξαιρετικό ἡρωισμό τῶν μαζῶν μπορέσαμε νά τό ὑπομείνουμε αὐτό τρία χρόνια. Ὕστερα ἀπ' αὐτό ἡ καταστροφή τῶν μικροπαραγωγῶν μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο, ἡ ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας ἀργοποροῦσε

ἀκόμη, ἀναβαλλόταν. Ἡ γραφειοκρατία σάν κληρονομιά τῆς «πολιορκίας», σάν ἐποικοδόμημα πάνω στή διασπορά καί στό πνίξιμο τοῦ μικροπαραγωγοῦ, ἐκδηλώθηκε στό ἀκέραιο.

Πρέπει νά ξέρουμε νά ἀναγνωρίσουμε ἄφοβα τό κακό, γιά νά τό καταπολεμήσουμε πιό ἀποφασιστικά, γιά νά ἀρχίσουμε ξανά καί ξανά ἀπό τήν ἀρχή — σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς οἰκοδόμησής μας θά χρειαστεῖ νά ξαναρχίσουμε πολλές φορές ἀπό τήν ἀρχή, διορθώνοντας ὅ,τι ἔμεινε μισοτελειωμένο, διαλέγοντας διάφορους τρόπους λύσης τοῦ προβλήματος. Φάνηκε πώς ἔπρεπε νά ἀναβληθεῖ ἡ ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, φάνηκε πώς ἦταν ἀνυπόφορη ἡ «δέσμευση» τῶν ἀνταλλαγῶν ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί στή γεωργία — συνεπῶς, πρέπει νά συγκεντρώσουμε τίς προσπάθειές μας στό πιό προσιτό: στήν ἀνόρθωση τῆς μικρῆς βιομηχανίας. Νά βοηθήσουμε δηλαδή τό ἔργο ἀπό τούτη τήν πλευρά, νά στηρίξουμε αὐτή τήν πλευρά τῆς οἰκοδομῆς πού ἔχει μισοκαταστραφεῖ ἀπό τόν πόλεμο καί τόν ἀποκλεισμό. Νά ἀναπτύξουμε τίς ἀνταλλαγές μέ κάθε τρόπο καί μέ κάθε θυσία, χωρίς νά φοβόμαστε τόν καπιταλισμό, γιατί τά πλαίσιά του στή χώρα μας (μέ τήν ἀπαλλοτρίωση τῶν τσιφλικάδων καί τῆς ἀστικῆς τάξης στήν οἰκονομία, μέ τήν ἐργατοαγροτική ἐξουσία στήν πολιτική) εἶναι ἀρκετά στενά, ἀρκετά «περιορισμένα». Αὐτή εἶναι ἡ βασική σκέψη τοῦ φόρου σέ εἶδος, αὐτή εἶναι ἡ οἰκονομική του σημασία.

Ὅλα τά στελέχη, κομματικά καί σοβιετικά, πρέπει νά στρέψουν ὅλες τίς προσπάθειές τους, ὅλη τήν προσοχή τους, ὥστε νά δημιουργήσουν, νά προκαλέσουν τή μεγαλύτερη πρωτοβουλία τῶν τοπικῶν ὀργάνων — τῶν κυβερνείων, ἀκόμη περισσότερο τῶν νομῶν καί ἀκόμη περισσότερο τῶν ἐπαρχιῶν καί τῶν χωριῶν — γύρω ἀπό τό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας ἀκριβῶς ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἄμεσης ἀνόδου τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, ἔστω καί μέ «μικρά» μέσα καί σέ μικρές διαστάσεις, καί τῆς βοήθειάς του μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς, τῆς τοπικῆς βιομηχανίας. Τό ἑνιαῖο γενικό κρατικό οἰκονομικό σχέδιο ἀπαιτεῖ νά γίνει αὐτό ἀκριβῶς τό καθῆκον κέντρο τῆς προσοχῆς καί τῆς φροντίδας μας, κέντρο τῆς προσοχῆς τῶν ἐργασιῶν «κρούσης». Μιά ὁρισμένη καλυτέρευση πού πετύχαμε ἐδῶ, δηλαδή πολύ κοντά στό «θεμέλιο», στό πιό πλατύ καί τό πιό βαθύ, θά μᾶς ἐπιτρέψει νά περάσουμε σέ πολύ σύντομο χρονικό διάστημα στήν πιό δραστήρια καί τήν πιό ἐπιτυχημένη ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας.

Ὁ ὑπάλληλος τοῦ ἐπισιτισμοῦ ἤξερε ὥς τώρα μιά βασική ἐντολή: νά μαζεύει 100% τό παρακράτημα. Τώρα ἡ ἐντολή εἶναι

διαφορετική: νά μαζεύει 100% τό φόρο μέσα στό συντομότερο χρονικό διάστημα καί ὕστερα νά μαζεύει ἀκόμη 100% μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων τῆς μεγάλης *καί τῆς μικρῆς* βιομηχανίας. Ἐκεῖνος πού θά μαζέψει τά 75% τοῦ φόρου καί τά 75% (ἀπό τή δεύτερη ἑκατοντάδα) μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων τῆς μεγάλης καί τῆς μικρῆς βιομηχανίας, θά κάνει πιό ὠφέλιμη δουλιά γιά τό κράτος ἀπό ἐκεῖνον πού θά μαζέψει τά 100% τοῦ φόρου καί τά 55% (ἀπό τή δεύτερη ἑκατοντάδα) μέ τήν ἀνταλλαγή. Τό καθῆκον τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ ἐπισιτισμοῦ γίνεται πολύπλοκο. Ἀπό τό ἕνα μέρος, εἶναι καθῆκον δημοσιονομικό. Νά μαζέψει τό φόρο ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα, ὅσο τό δυνατό πιό ὀρθολογιστικά. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, εἶναι ἕνα γενικό οἰκονομικό καθῆκον. Νά προσπαθεῖ νά στρέψει πρός αὐτή τήν κατεύθυνση τό συνεταιρισμό, νά βοηθᾶ τή μικρή βιομηχανία, νά ἀναπτύσσει τήν πρωτοβουλία, τήν αὐτενέργεια τοπικά κατά τέτιο τρόπο, ὥστε νά ἀναπτυχθεῖ καί νά σταθεροποιηθεῖ ἡ ἀνταλλαγή ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία. Δέν ξέρουμε ἀκόμη νά κάνουμε καλά αὐτή τή δουλιά, τήν κάνουμε πάρα πολύ ἄσχημα· ἀπόδειξη ἡ γραφειοκρατία. Δέν πρέπει νά φοβόμαστε νά ὁμολογήσουμε ὅτι ἐδῶ *μποροῦμε καί πρέπει νά μάθουμε ἀκόμη πολλά ἀπό τόν καπιταλιστή.* Ἄς συγκρίνουμε τά ἀποτελέσματα ἀπό τήν πρακτική πείρα κατά κυβερνεῖα, κατά νομούς, κατά ἐπαρχίες καί χωριά: σ' ἕνα μέρος οἱ ἰδιῶτες καπιταλιστές καί οἱ μικροί καπιταλιστές πέτυχαν τό τάδε ἀποτέλεσμα. Ἔβγαλαν πάνω-κάτω τό τάδε κέρδος. Αὐτός εἶναι ὁ φόρος, ἡ πληρωμή πού δόσαμε «γιά τήν ἐπιστήμη». Δέν εἶναι κρίμα νά πληρώνεις γιά τήν ἐπιστήμη, ἀρκεῖ νά ἔχεις ὠφέλεια. Καί νά, στό γειτονικό μέρος πέτυχαν μέ τούς συνεταιρισμούς τό τάδε ἀποτέλεσμα. Οἱ συνεταιρισμοί εἶχαν τό τάδε κέρδος. Καί σέ κάποιο ἄλλο μέρος μέ καθαρά κρατικό, καθαρά κομμουνιστικό τρόπο πέτυχαν τό δεῖνα ἀποτέλεσμα (αὐτή ἡ τρίτη περίπτωση θά ἀποτελεῖ γιά τήν ὥρα σπάνια ἐξαίρεση).

Κάθε οἰκονομικό κέντρο περιοχῆς, κάθε οἰκονομικό συμβούλιο κυβερνείου δίπλα στήν Ἐκτελεστική ἐπιτροπή ἔχει καθῆκον νά βάλει χωρίς ἀργοπορία σάν πρωταρχική του δουλιά νά ὀργανώσει ἀμέσως διάφορα πειράματα ἤ συστήματα «ἀνταλλαγῶν» μέ τά πλεονάσματα πού μένουν στούς ἀγρότες ὕστερα ἀπό τήν καταβολή τοῦ φόρου σέ εἶδος. Μέσα σέ μερικούς μῆνες πρέπει νά ἔχουμε πρακτικά ἀποτελέσματα γιά νά τά συγκρίνουμε καί νά τά μελετήσουμε. Ἁλάτι τοπικό ἤ μεταφερμένο ἀπό ἀλλοῦ· πετρέλαιο ἀπό τό κέντρο· βιοτεχνία ἐπεξεργασίας ξύλου· χειροτεχνία μέ

τοπικές πρῶτες ὕλες πού δίνει μερικά προϊόντα, ἔστω καί ὄχι πολύ σπουδαῖα, ὅμως ἀναγκαῖα καί ὠφέλιμα γιά τόν ἀγρότη· «πράσινος ἄνθρακας» (ἀξιοποίηση τῶν τοπικῶν δυνάμεων τῶν νερῶν γιά τόν ἐξηλεκτρισμό) κτλ., κτλ. — ὅλα πρέπει νά μποῦν σέ κίνηση γιά νά ἀναζωογονηθοῦν μέ κάθε θυσία οἱ ἀνταλλαγές ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί στή γεωργία. Ὅποιος πετύχει τά περισσότερα ἀποτελέσματα σ' αὐτό τόν τομέα, ἔστω καί μέ τόν ἰδιωτικό καπιταλισμό, ἔστω ἀκόμη καί χωρίς τό συνεταιρισμό, χωρίς ἄμεση μετατροπή αὐτοῦ τοῦ καπιταλισμοῦ σέ κρατικό καπιταλισμό, αὐτός θά ἀποδόσει περισσότερο ὄφελος στό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σέ ὅλη τή Ρωσία ἀπό ἐκεῖνον πού θά «σκέπτεται» γιά τήν καθαρότητα τοῦ κομμουνισμοῦ, θά γράφει κανονισμούς, κανόνες, ὁδηγίες γιά τόν κρατικό καπιταλισμό καί τό συνεταιρισμό, δέν θά προωθεῖ ὅμως πρακτικά τίς ἀνταλλαγές.

Αὐτό μπορεῖ νά φανεῖ παραδοξολογία: ὁ ἰδιωτικός καπιταλισμός στό ρόλο βοηθοῦ τοῦ σοσιαλισμοῦ;

Αὐτό ὅμως δέν εἶναι καθόλου παραδοξολογία, ἀλλά γεγονός ἐντελῶς ἀναμφισβήτητο ἀπό οἰκονομική ἄποψη. Μιά καί ἡ χώρα μας εἶναι μικροαστική μέ ἐξαιρετικά καταστραμένες τίς μεταφορές, πού βγαίνει ἀπό τόν πόλεμο καί τόν ἀποκλεισμό καί καθοδηγεῖται πολιτικά ἀπό τό προλεταριάτο πού κρατᾶ στά χέρια του τίς μεταφορές καί τή μεγάλη βιομηχανία, τότε ἀπ' αὐτές τίς προϋποθέσεις προκύπτει ἐντελῶς ἀναπόφευκτα, πρῶτο, ἡ πρωταρχική σημασία τῶν τοπικῶν ἀνταλλαγῶν στίς σημερινές στιγμές, καί, δεύτερο, ἡ δυνατότητα νά βοηθήσουμε τό σοσιαλισμό μέσω τοῦ ἰδιωτικοῦ καπιταλισμοῦ (χωρίς νά μιλᾶμε πιά γιά τόν κρατικό καπιταλισμό).

Λιγότερες συζητήσεις γύρω ἀπό τίς λέξεις. Καί ὥς τά σήμερα ἀκόμη κάνουμε πολλά σφάλματα ἀπό αὐτή τήν πλευρά. Μεγαλύτερη ποικιλομορφία στήν πρακτική πείρα καί περισσότερη μελέτη της. Ὑπάρχουν συνθῆκες πού ἡ ὑποδειγματική ὀργάνωση τῆς τοπικῆς δουλιᾶς, ἀκόμη καί σέ πολύ μικρή κλίμακα, ἔχει γιά τό κράτος περισσότερη σημασία ἀπό πολλούς τομεῖς τῆς κεντρικῆς κρατικῆς δουλιᾶς. Καί στίς σημερινές στιγμές ἡ χώρα μας βρίσκεται ἀκριβῶς σέ τέτιες συνθῆκες ὅσοναφορᾶ τό ἀγροτικό νοικοκυριό γενικά καί τήν ἀνταλλαγή τῶν πλεονασμάτων τῆς παραγωγῆς τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μέ προϊόντα τῆς βιομηχανίας εἰδικά. Ἡ ὑποδειγματική ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς ἀπό τήν ἄποψη πού ἀναφέραμε, ἔστω καί σέ μιά μόνο ἐπαρχία, ἔχει μεγαλύτερη σημασία γιά ὅλο τό κράτος ἀπό τήν «ὑποδειγματική» βελτίωση τοῦ

κεντρικοῦ μηχανισμοῦ σέ τοῦτο ἤ σ' ἐκεῖνο τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο. Γιατί ὁ κεντρικός μηχανισμός μας μέσα σέ τριάμισι χρόνια διαμορφώθηκε ἤδη ἔτσι, πού κατόρθωσε νά ἀποκτήσει ὁρισμένη βλαβερή ρουτίνα. Δέν μποροῦμε νά τόν βελτιώσουμε αἰσθητά καί γρήγορα, δέν ξέρουμε πῶς νά τό κάνουμε αὐτό. Ἡ βοήθεια γιά νά τόν βελτιώσουμε πιό ριζικά, γιά νά προκαλέσουμε καινούργια εἰσροή φρέσκων δυνάμεων, γιά νά καταπολεμήσουμε μέ ἐπιτυχία τή γραφειοκρατία, γιά νά ξεπεράσουμε τή βλαβερή ρουτίνα πρέπει νά ἔρχεται ἀπό τά τοπικά ὄργανα, ἀπό τά κατώτερα κοινωνικά στρώματα, ἀπό τήν ὑποδειγματική ὀργάνωση ἑνός μικροῦ «συνόλου», ἀλλά πραγματικοῦ «συνόλου», δηλαδή ὄχι μόνο ἑνός νοικοκυριοῦ, ὄχι μόνο ἑνός κλάδου τῆς οἰκονομίας, ὄχι μόνο μιᾶς ἐπιχείρησης, ἀλλά *τοῦ συνόλου γενικά* τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, *τοῦ συνόλου γενικά* τῶν οἰκονομικῶν ἀνταλλαγῶν, ἔστω καί σέ μιά μικρή περιοχή.

Ὅσοι ἀπό μᾶς εἶναι καταδικασμένοι νά δουλεύουν στούς κεντρικούς ὀργανισμούς, θά ἐξακολουθήσουν νά βελτιώνουν τό μηχανισμό καί νά τόν ξεκαθαρίζουν ἀπό τή γραφειοκρατία, ἔστω καί σέ μέτρια, ἄμεσα προσιτή ἔκταση. Ἡ κύρια ὅμως βοήθεια ἀπό αὐτή τήν ἄποψη ἔρχεται καί θά ἔρθει ἀπό τά τοπικά ὄργανα. Γενικά, ἀπό ὅσα μπορῶ νά κρίνω, τά πράγματα κατά τόπους πᾶνε καλύτερα ἀπό τό κέντρο, καί αὐτό εἶναι εὐνόητο, γιατί τό κακό τῆς γραφειοκρατίας, φυσικά, συγκεντρώνεται στό κέντρο. Ἡ Μόσχα δέν μπορεῖ νά μή εἶναι ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ χειρότερη πόλη καί γενικά τό χειρότερο «μέρος» τῆς Δημοκρατίας. Κατά τόπους παρουσιάζεται μιά ἐκτροπή ἀπό τό μέσο ὅρο καί ἀπό τίς δυό μεριές. Ἡ ἐκτροπή πρός τό χειρότερο εἶναι πιό σπάνια ἀπό τήν ἐκτροπή πρός τό καλύτερο. Ἡ ἐκτροπή πρός τό χειρότερο εἶναι οἱ καταχρήσεις τῶν παλιῶν ὑπαλλήλων, τῶν τσιφλικάδων, τῶν ἀστῶν καί τῶν ὑπόλοιπων παλιανθρώπων πού τρύπωσαν μέσα στούς κομμουνιστές καί κάνουν κάποτε σιχαμερές κακοήθειες καί σκάνδαλα, ἀτιμίες σέ βάρος τῆς ἀγροτιᾶς. Ἐδῶ χρειάζεται τρομοκρατικό ξεκαθάρισμα: δικαστήριο ἐπιτόπου καί τουφεκισμός χωρίς πολλά λόγια. Ἀφῆστε τούς Μάρτοφ, τούς Τσερνόφ καί τούς ὁμοίους τους ἐξωκομματικούς μικροαστούς νά χτυποῦν τά στήθια τους καί νά ἀναφωνοῦν: «δόξα σοι, κύριε, γιατί δέν μοιάζω μ' «αὐτούς», γιατί δέν παραδέχτηκα καί δέν παραδέχομαι τήν τρομοκρατία». Αὐτοί οἱ ἀνόητοι «δέν παραδέχονται τήν τρομοκρατία», γιατί διάλεξαν γιά τόν ἑαυτό τους τό ρόλο τοῦ ἀφοσιωμένου λακέ τῶν λευκοφρουριτῶν στό ἔργο τῆς ἐξαπάτησης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Οἱ

ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι «δέν παραδέχονται τήν τρομοκρατία», γιατί παίζουν τό ρόλο τους, πού εἶναι *νά βάζουν* τίς μάζες μέ τή σημαία τοῦ «σοσιαλισμοῦ» *κάτω ἀπό τήν τρομοκρατία τῶν λευκοφρουριτῶν*. Αὐτό τό ἀπόδειξε ἡ διακυβέρνηση τοῦ Κέρενσκι καί τοῦ Κορνίλοφ στή Ρωσία, τοῦ Κολτσάκ στή Σιβηρία, ὁ μενσεβικισμός στή Γεωργία. Τό ἀπόδειξαν οἱ ἥρωες τῆς δεύτερης Διεθνοῦς καί τῆς «δυόμισι» Διεθνοῦς στή Φιλλανδία, τήν Οὐγγαρία, τήν Αὐστρία, τή Γερμανία, τήν Ἰταλία, τήν Ἀγγλία κτλ. Ἄς παινεύονται οἱ λακέδες βοηθοί τῆς τρομοκρατίας τῶν λευκοφρουριτῶν ὅτι ἀρνοῦνται κάθε τρομοκρατία. Κι' ἐμεῖς θά ποῦμε τήν πικρή, μά ἀναμφισβήτητη ἀλήθεια: στίς χῶρες πού περνοῦν μιά ἀνήκουστη κρίση, ὅπου ἀποσυντίθενται οἱ παλιές σχέσεις καί ὀξύνεται ἡ ταξική πάλη ὕστερα ἀπό τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο τοῦ 1914-1918 — καί τέτιες εἶναι ὅλες οἱ χῶρες τοῦ κόσμου — δέν μπορεῖ νά τά βγάλεις πέρα χωρίς τήν τρομοκρατία, ὅ,τι κι' ἄν λένε οἱ ὑποκριτές καί οἱ φαφλατάδες. Εἴτε ἡ τρομοκρατία τῶν λευκοφρουριτῶν, ἡ ἀστική τρομοκρατία ἀμερικανικοῦ, ἀγγλικοῦ (Ἰρλανδία), ἰταλικοῦ (φασίστες), γερμανικοῦ, οὐγγρικοῦ καί ἄλλων τύπων, εἴτε ἡ κόκκινη, προλεταριακή τρομοκρατία. Μέσος ὅρος δέν ὑπάρχει, «τρίτη» λύση δέν ὑπάρχει καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει.

Ἡ ἐκτροπή πρός τό καλύτερο εἶναι: πετυχημένη καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας, πολύ μεγάλη προσοχή στίς ἀνάγκες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, πολύ μεγάλη φροντίδα γιά τήν ἄνοδο τῆς οἰκονομίας, τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, τήν ἀνάπτυξη τῶν τοπικῶν ἀνταλλαγῶν ἀνάμεσα στή γεωργία καί τή βιομηχανία. Αὐτή ἡ ἐκτροπή πρός τό καλύτερο, παρόλο πού εἶναι συχνότερη ἀπό τήν ἐκτροπή πρός τό χειρότερο, πάντως εἶναι σπάνια. Ὡστόσο ὑπάρχει. Παντοῦ κατά τόπους βλέπουμε νά διαμορφώνονται καινούργιες, νεαρές, φρέσκιες κομμουνιστικές δυνάμεις, ἀτσαλωμένες ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο καί τίς στερήσεις. Ὡστόσο, ἀκόμη κάνουμε πολύ, πάρα πολύ λίγα γιά νά τραβήξουμε συστηματικά καί σταθερά αὐτές τίς δυνάμεις ἀπό τά κάτω πρός τά πάνω. Αὐτό μποροῦμε καί πρέπει νά τό κάνουμε πιό πλατιά καί πιό ἐπίμονα. Ὁρισμένα στελέχη μποροῦμε καί πρέπει νά τά πάρουμε ἀπό τήν κεντρική δουλιά καί νά τά τοποθετήσουμε στήν τοπική: σάν καθοδηγητές στούς νομούς καί στίς *ἐπαρχίες*, ὀργανώνοντας ἐκεῖ *ὑποδειγματικά ὅλη* τήν οἰκονομική δουλιά *στό σύνολό της*, θά γίνουν πάρα πολύ χρήσιμοι καί θά κάνουν ἔργο πολύ πιό σπουδαῖο *γιά ὅλο τό κράτος*, ἀπό κάθε ἄλλη κεντρική ὑπηρεσία πού θά ἀναλάβαιναν. Γιατί ἡ ὑποδειγματική ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς θά

χρησιμεύσει σάν φυτώριο στελεχῶν καί παράδειγμα γιά μίμηση, πού θά εἶναι πιά σχετικά εὔκολο νά τό ἀκολουθήσουν, κι' ἐμεῖς ἀπό τό κέντρο θά μπορέσουμε νά βοηθήσουμε γιά νά γίνει παντοῦ πλατιά ἡ «ἀπομίμηση» τοῦ πρότυπου παραδείγματος καί νά γίνει ὑποχρεωτική.

Ἡ ἀνάπτυξη τῶν «ἀνταλλαγῶν» ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία, σχετικά μέ τά περισσεύματα ὕστερα ἀπό τήν καταβολή τοῦ φόρου σέ εἶδος καί σχετικά μέ τή μικρή, κυρίως τή βιοτεχνική παραγωγή, ἀπαιτεῖ ἀπό τήν ἴδια τήν οὐσία της μιά αὐτοτελή, φωτισμένη, μυαλωμένη *πρωτοβουλία τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων*. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ ὑποδειγματική ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς στούς νομούς καί στίς ἐπαρχίες ἀποκτᾶ στίς σημερινές στιγμές ἐξαιρετική σπουδαιότητα γιά ὅλο τό κράτος. Στό στρατιωτικό τομέα, λογουχάρη, στόν τελευταῖο πόλεμο μέ τήν Πολωνία δέν φοβηθήκαμε νά παραβιάσουμε τή γραφειοκρατική ἱεραρχία, δέν φοβηθήκαμε «νά ὑποβιβάσουμε», νά μεταθέσουμε σέ κατώτερες θέσεις μέλη τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας (ἀφήνοντάς τα σ' αὐτή τήν ἀνώτερη κεντρική θέση). Γιατί τώρα νά μή μεταθέσουμε ὁρισμένα μέλη τῆς ΠΚΕΕ ἤ ὁρισμένα μέλη τῶν συμβουλίων, ἤ ἄλλους συντρόφους μέ ἀνώτερες θέσεις σέ δουλιά ἀκόμη καί τοῦ νομοῦ, ἀκόμη καί τῆς ἐπαρχίας; Στήν πραγματικότητα δέν ἔχουμε γίνει ἀκόμη τόσο «γραφειοκράτες», ὥστε «νά ἀνησυχοῦμε» ἀπ' αὐτό. Καί θά βρεθοῦν δεκάδες κεντρικά στελέχη μας πού θά τό δεχτοῦν μέ εὐχαρίστηση. Καί τό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας ὅλης τῆς Δημοκρατίας θά κερδίσει ἐξαιρετικά ἀπό αὐτό καί οἱ ὑποδειγματικές ἐπαρχίες ἤ οἱ ὑποδειγματικοί νομοί θά παίξουν ὄχι ἁπλῶς μεγάλο, μά ἄμεσα ἀποφασιστικό, ἱστορικό ρόλο.

Ἀνάμεσα στ' ἄλλα πρέπει νά σημειώσουμε — εἶναι ἕνα μικρό περιστατικό, πού ὡστόσο ἔχει σημασία — ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀλλάξει ὁ τρόπος πού τοποθετοῦμε καταρχήν τό ζήτημα τῆς καταπολέμησης τῆς κερδοσκοπίας. Τό «κανονικό» ἐμπόριο πού δέν ζητᾶ νά ἀποφύγει τόν κρατικό ἔλεγχο, πρέπει νά τό ὑποστηρίξουμε, μᾶς συμφέρει νά τό ἀναπτύξουμε. *Εἶναι ὅμως ἀδύνατο* νά ξεχωρίσουμε τήν κερδοσκοπία ἀπό τό «κανονικό» ἐμπόριο, ἄν ἐννοοῦμε τήν κερδοσκοπία μέ τήν πολιτικοοικονομική της σημασία. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου εἶναι καπιταλισμός, ὁ καπιταλισμός εἶναι κερδοσκοπία, εἶναι γελοῖο νά κλείνουμε τά μάτια καί νά μή τό βλέπουμε αὐτό.

Τί πρέπει νά γίνει λοιπόν; Νά ἀφήσουμε τήν κερδοσκοπία ἀτιμώρητη;

Ὄχι. Πρέπει νά ἀναθεωρήσουμε καί νά ξαναφτιάξουμε ὅλους τούς νόμους γιά τήν κερδοσκοπία καί νά διακηρύξουμε ὅτι πρέπει νά τιμωρεῖται (καί νά καταδιώκουμε πραγματικά μέ τριπλάσια αὐστηρότητα ἀπ' ὅ,τι γινόταν ὥς τώρα) κάθε *κατάχρηση* καί κάθε *ἀποφυγή*, ἄμεση ἤ ἔμμεση, ἀνοιχτή ἤ κρυφή, *τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου, τῆς ἐπίβλεψης καί τῆς καταγραφῆς*. Βάζοντας ἔτσι ἀκριβῶς τό ζήτημα (τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἔχει ἤδη ἀρχίσει τή δουλιά, δηλαδή τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἔχει ἤδη καθορίσει νά ἀρχίσει ἡ δουλιά τῆς ἀναθεώρησης τῶν νόμων γιά τήν κερδοσκοπία), θά πετύχουμε νά κατευθύνουμε τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ἀνάπτυξη ὥς ἕνα ὁρισμένο βαθμό ἀναπόφευκτη καί ἀναγκαία γιά μᾶς, στό κανάλι τοῦ *κρατικοῦ* καπιταλισμοῦ.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μοῦ μένει νά ἐξετάσω ἀκόμη, ἔστω καί πολύ σύντομα, τήν πολιτική κατάσταση, ὅπως διαμορφώθηκε καί τροποποιήθηκε σέ συνάρτηση μέ τήν οἰκονομία πού περιέγραψα παραπάνω.

Εἶπα ἤδη ὅτι τά βασικά χαρακτηριστικά τῆς οἰκονομίας μας τό 1921 εἶναι τά ἴδια πού ἦταν τό 1918. Ἡ ἄνοιξη τοῦ 1921 μᾶς ἔφερε — κυρίως ἐξαιτίας τῆς σιτοδείας καί τῆς ἐπιζωοτίας — ἐξαιρετική χειροτέρευση τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς, πού καί πρίν ἦταν ὑπερβολικά δύσκολη, λόγω τοῦ πολέμου καί τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς χειροτέρευσης ἦταν οἱ πολιτικές ταλαντεύσεις πού γενικά εἶναι μέσα στήν ἴδια τή «φύση» τοῦ μικροπαραγωγοῦ. Ἡ πιό πεντακάθαρη ἔκφραση αὐτῶν τῶν ταλαντεύσεων ἦταν ἡ ἀνταρσία τῆς Κρονστάνδης.

Τό πιό χαρακτηριστικό στά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης ἦταν ἀκριβῶς οἱ ταλαντεύσεις τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου. Πολύ λίγα πράγματα πλήρως διαμορφωμένα, καθαρά, καθορισμένα. Συγκεχυμένα συνθήματα: «ἐλευθερία», «ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου», «ξεσκλάβωμα», «Σοβιέτ χωρίς τούς μπολσεβίκους» ἤ ἐπανεκλογή τῶν Σοβιέτ, ἤ λύτρωση ἀπό τή «δικτατορία τοῦ κόμματος» κτλ., κτλ. Καί οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι δηλώνουν ὅτι ἡ ἀνταρσία τῆς Κρονστάνδης εἶναι «δική τους». Ὁ Βίκτορ Τσερνόφ στέλνει ἀγγελιαφόρο στήν Κρονστάνδη: μέ πρόταση τοῦ ἀγγελιαφόρου αὐτοῦ ὁ μενσεβίκος Βάλκ, ἕνας ἀπό τούς ἀρχηγούς τῆς στάσης τῆς Κρονστάνδης, ψηφίζει ὑπέρ τῆς *«Συντακτικῆς»*. Ὅλοι οἱ λευκοφρουρίτες ἀκαριαῖα, μέ ταχύτητα μπορεῖ νά πεῖ κανείς ἀσυρμάτου, κινητοποιοῦνται *«ὑπέρ τῆς Κρον-*

στάνδης». Οἱ λευκοφρουρίτες στρατιωτικοί εἰδικοί στήν Κρονστάνδη, μιά σειρά ἄλλοι εἰδικοί καί ὄχι μόνο ὁ Κοζλόβσκι, καταστρώνουν σχέδιο ἀπόβασης στό Ὀρανιενμπάουμ, σχέδιο πού τρόμαξε τήν ταλαντευόμενη μενσεβίκικη-ἐσέρικη-ἐξωκομματική μάζα. Πάνω ἀπό πενήντα ρωσικές ἐφημερίδες τῶν λευκοφρουριτῶν στό ἐξωτερικό ἀναπτύσσουν λυσσαλέα σέ δραστηριότητα καμπάνια *«ὑπέρ τῆς Κρονστάνδης».* Οἱ μεγάλες τράπεζες, ὅλες οἱ δυνάμεις τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου διενεργοῦν ἐράνους γιά τή βοήθεια τῆς Κρονστάνδης. Ὁ ἔξυπνος ἡγέτης τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων, ὁ καντέτος Μιλιουκόφ, ἐξηγεῖ ὑπομονετικά στόν ἀνόητο Βίκτορ Τσερνόφ ἀπευθείας (καί ἔμμεσα στούς μενσεβίκους Ντάν καί Ροζκόφ, πού ἦταν κλεισμένοι σέ μιά φυλακή τῆς Πετρούπολης, γιατί εἶχαν σύνδεση μέ τήν Κρονστάνδη) ὅτι δέν ὑπάρχει λόγος νά βιάζονται γιά Συντακτική, ὅτι *μπορεῖ καί πρέπει νά ταχθοῦν ὑπέρ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας — μόνο χωρίς τούς μπολσεβίκους.*

Βέβαια, δέν εἶναι δύσκολο νά εἶσαι πιό ἔξυπνος ἀπό τέτιους αὐτάρεσκους κουτεντέδες σάν τόν Τσερνόφ, τόν ἥρωα τῆς μικροαστικῆς λογοκοπίας ἤ σάν τόν Μάρτοφ, τόν ἱππότη τοῦ μικροαστικοῦ ρεφορμισμοῦ, πού μᾶς τόν παριστάνουν γιά «μαρξισμό». Τό ζήτημα δέν εἶναι ὅτι ὁ Μιλιουκόφ σάν ἄτομο εἶναι πιό ἔξυπνος, μά ὅτι ὁ ἡγέτης τοῦ κόμματος τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης, λόγω τῆς ταξικῆς του θέσης βλέπει πιό καθαρά, καταλαβαίνει πιό καλά τήν ταξική οὐσία τῆς ὑπόθεσης καί τίς πολιτικές ἀμοιβαῖες σχέσεις, ἀπ' ὅ,τι οἱ ἡγέτες τῆς μικροαστικῆς τάξης, οἱ Τσερνόφ καί οἱ Μάρτοφ. Γιατί ἡ ἀστική τάξη εἶναι μιά πραγματικά ταξική δύναμη, πού στόν καπιταλισμό κυριαρχεῖ ἀναπόφευκτα, καί στή μοναρχία καί στό πιό, ὅποιο καί ἄν εἶναι, δημοκρατικό πολίτευμα, ἔχοντας ἐξίσου ἀναπόφευκτα τήν ὑποστήριξη τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης. Ἐνῶ ἡ μικροαστική τάξη, *δηλαδή* ὅλοι οἱ ἥρωες τῆς δεύτερης Διεθνοῦς καί τῆς «δυόμισι» Διεθνοῦς, ἀπό τήν οἰκονομική οὐσία τῶν πραγμάτων δέν μπορεῖ νά εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἡ ἔκφραση τῆς ταξικῆς ἀδυναμίας, καί ἀπό δῶ πηγάζουν οἱ ταλαντεύσεις της, ἡ λογοκοπία της, ἡ ἀδυναμία της. Τό 1789 οἱ μικροαστοί μποροῦσαν ἀκόμη νά εἶναι μεγάλοι ἐπαναστάτες. Τό 1848 ἦταν γελοῖοι καί ἀξιοθρήνητοι. Τό 1917-1921 ἦταν σιχαμεροί βοηθοί τῆς ἀντίδρασης, ἄμεσοι λακέδες της ἀπό τήν ἄποψη τοῦ πραγματικοῦ τους ρόλου, ἀδιάφορα ἄν ὀνομάζονται Τσερνόφ καί Μάρτοφ ἤ Κάουτσκι, Μακντόναλντ κτλ., κτλ.

Ὅταν ὁ Μάρτοφ δηλώνει στό περιοδικό τοῦ Βερολίνου [90] ὅτι ἡ Κρονστάνδη ὄχι μόνο ἐφάρμοσε τά μενσεβίκικα συνθήματα, ἀλλά καί ἀπόδειξε ὅτι εἶναι δυνατό νά γίνει ἕνα ἀντιμπολσεβίκικο κίνημα πού νά μήν ἐξυπηρετεῖ ἐξολοκλήρου τούς λευκοφρουρίτες, τούς καπιταλιστές καί τούς τσιφλικάδες, παρουσιάζεται ἀκριβῶς σάν τό πρότυπο ἑνός μικροαστοῦ αὐτάρεσκου Νάρκισσου. Ἄς κλείσουμε ἁπλούστατα τά μάτια μας μπροστά στό γεγονός ὅτι ὅλοι οἱ γνήσιοι λευκοφρουρίτες χαιρέτισαν τούς κινηματίες τῆς Κρονστάνδης καί συγκέντρωσαν ἀπό τίς τράπεζες χρήματα γιά νά βοηθήσουν τήν Κρονστάνδη! Ὁ Μιλιουκόφ ἔχει δίκιο σέ σχέση μέ τούς Τσερνόφ καί τούς Μάρτοφ, γιατί ἀποκαλύπτει τήν *πραγματική* τακτική τῆς *πραγματικῆς* δύναμης τῶν λευκοφρουριτῶν, τῆς δύναμης τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων: ἄς ὑποστηρίξουμε ὁποιον νά εἶναι, ἀκόμη καί τούς ἀναρχικούς, ὁποιαδήποτε Σοβιετική ἐξουσία, ἀρκεῖ νά ἀνατραποῦν οἱ μπολσεβίκοι, *ἀρκεῖ* νά πραγματοποιηθεῖ μιά *μετατόπιση τῆς ἐξουσίας!* Δέν ἔχει σημασία, ἄν γίνει πρός τά ἀριστερά ἤ πρός τά δεξιά, πρός τούς μενσεβίκους ἤ πρός τούς ἀναρχικούς, ἀρκεῖ νά μετατοπιστεῖ ἡ ἐξουσία ἀπό τούς μπολσεβίκους· καί τά ὑπόλοιπα, τά ὑπόλοιπα θά τά κάνουμε «ἐμεῖς» οἱ Μιλιουκόφ, «ἐμεῖς» οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσιφλικάδες «μόνοι μας». Τούς ἀναρχικούς, τούς Τσερνόφ καί τούς Μάρτοφ θά τούς διώξουμε μέ χαστούκια, ὅπως κάναμε στή Σιβηρία μέ τόν Τσερνόφ καί τόν Μάισκι, ὅπως κάναμε στήν Οὐγγαρία μέ τούς οὔγγρους Τσερνόφ καί Μάρτοφ, ὅπως κάναμε στή Γερμανία μέ τόν Κάουτσκι, στή Βιέννη μέ τούς Φρ. Ἄντλερ καί Σία. Αὐτούς τούς μικροαστούς Νάρκισσους — μενσεβίκους, ἐσέρους, ἐξωκομματικούς — ἡ πραγματική ἀστική τάξη μέ τό πρακτικό της μυαλό τούς κορόιδευε κατά ἑκατοντάδες σέ ὅλες τίς ἐπαναστάσεις κι' ἔπειτα τούς ἔδιωξε δεκάδες φορές σέ ὅλες τίς χῶρες. Αὐτό τό ἀπόδειξε ἡ ἱστορία. Τό ἐπιβεβαίωσαν τά γεγονότα. Οἱ Νάρκισσοι θά φλυαροῦν. Οἱ Μιλιουκόφ καί οἱ λευκοφρουρίτες θά κάνουν τή δουλιά τους.

«Ἀρκεῖ ἡ ἐξουσία νά μετατοπιστεῖ ἀπό τούς μπολσεβίκους, δέν ἔχει σημασία, ἄν θά μετατοπιστεῖ λίγο πρός τά δεξιά ἤ λίγο πρός τά ἀριστερά, τά ὑπόλοιπα θά ἔρθουν μόνα τους». Ἐδῶ ὁ Μιλιουκόφ ἔχει ἀπόλυτα δίκιο. Αὐτό εἶναι μιά ταξική ἀλήθεια πού ἐπιβεβαιώθηκε ἀπ' ὅλη τήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων σέ ὅλες τίς χῶρες, ἀπ' ὅλη τή μακραίωνη περίοδο τῆς νεότερης ἱστορίας μετά τό Μεσαίωνα. Τόν διασπαρμένο μικροπαραγωγό, τόν ἀγρότη, τόν συνενώνει οἰκονομικά *καί πολιτικά* εἴτε ἡ ἀστική τάξη (ἔτσι

γινόταν πάντα στόν καπιταλισμό, σέ ὅλες τίς χῶρες, σέ ὅλες τίς ἐπαναστάσεις τῶν νέων χρόνων, ἔτσι θά εἶναι πάντα στόν καπιταλισμό), εἴτε τό προλεταριάτο (ἔτσι γινόταν σέ ἐμβρυώδη μορφή καί γιά πολύ λίγο καιρό στήν ἀνώτατη ἀνάπτυξη ὁρισμένων ἀπό τίς μεγαλύτερες ἐπαναστάσεις τῆς νέας ἱστορίας· ἔτσι ἔγινε στή Ρωσία τό 1917-1921 σέ πιό ἀναπτυγμένη μορφή). Γιά «τρίτο» δρόμο, γιά «τρίτη δύναμη» μποροῦν νά φλυαροῦν καί νά ὀνειροπολοῦν μόνο οἱ αὐτάρεσκοι Νάρκισσοι.

Μέ πολύ μεγάλο κόπο καί μέ ἀπεγνωσμένο ἀγώνα οἱ μπολσεβίκοι διαμόρφωσαν μιά πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου ἱκανή νά κυβερνᾶ, δημιούργησαν καί ὑπεράσπισαν τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί ὁ συσχετισμός τῶν ταξικῶν δυνάμεων στή Ρωσία ἔγινε πεντακάθαρος, ἀφοῦ ἐπαληθεύτηκε μέ τήν πείρα, μέ τήν πρακτική τεσσάρων χρόνων. Ἀπό τό ἕνα μέρος, εἶναι ἡ ἀτσαλένια καί σφυρηλατημένη πρωτοπορία τῆς μοναδικά ἐπαναστατικῆς τάξης, καί ἀπό τό ἄλλο, τό μικροαστικό ταλαντευόμενο στοιχεῖο καί οἱ Μιλιουκόφ, οἱ καπιταλιστές καί οἱ τσιφλικάδες, πού κρύφτηκαν στό ἐξωτερικό καί ἔχουν τήν ὑποστήριξη τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης. Τό πράγμα εἶναι πεντακάθαρο. Κάθε «μετατόπιση τῆς ἐξουσίας» τή χρησιμοποιοῦν καί μποροῦν νά τή χρησιμοποιήσουν μόνο αὐτοί.

Ἡ μπροσούρα τοῦ 1918 πού ἀνάφερα πιό πάνω, τό λέει ὀρθάκοφτά: «ὁ κύριος ἐχθρός εἶναι τό μικροαστικό στοιχεῖο». «Ἤ θά βάλουμε κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό μας καί τήν καταγραφή μας, ἤ αὐτό θά ἀνατρέψει τήν ἐργατική ἐξουσία, ἀναπόφευκτα καί ἀναπότρεπτα, ὅπως ἀνέτρεψαν τήν ἐπανάσταση οἱ Ναπολέοντες καί οἱ Καβενιάκ, πού ξεφύτρωσαν ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό τό ἔδαφος τῆς μικροϊδιοκτησίας. Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα. Μόνο ἔτσι ἔχει τό ζήτημα» (ἀπό τήν μπροσούρα τῆς 5 τοῦ Μάη 1918, βλέπε παραπάνω *).

Ἡ δύναμή μας βρίσκεται στόν ἀπόλυτα ξεκάθαρο καί ψύχραιμο ὑπολογισμό *ὅλων* τῶν ταξικῶν δυνάμεων πού ἔχουμε μπροστά μας καί τῶν ρωσικῶν καί τῶν διεθνῶν, καί ὕστερα στή σιδερένια δραστηριότητα, σταθερότητα, ἀποφασιστικότητα καί ἀφοσίωση στόν ἀγώνα, πού ἀπορέουν ἀπό δῶ. Ἔχουμε πολλούς ἐχθρούς, εἶναι ὅμως διηρημένοι ἤ δέν ξέρουν τί θέλουν (ὅπως ὅλοι οἱ μικροαστοί, ὅλοι οἱ Μάρτοφ καί Τσερνόφ, ὅλοι οἱ ἐξωκομματικοί, ὅλοι οἱ ἀναρχικοί). Ἐνῶ ἐμεῖς εἴμαστε ἑνωμένοι ἄμεσα μεταξύ μας καί ἔμμεσα μέ τούς προλετάριους ὅλων τῶν χωρῶν. Ἐμεῖς ξέρουμε τί θέλουμε. Καί γι' αὐτό εἴμαστε ἀκατανίκητοι σέ παγκόσμια κλίμακα, ἄν κι' αὐτό δέν

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 298. *Ἡ Σύντ.*

ἀποκλείει καθόλου τή δυνατότητα νά νικηθοῦν ὁρισμένες προλεταριακές ἐπαναστάσεις γιά ὁρισμένο χρονικό διάστημα.

Τό μικροαστικό στοιχεῖο δέν τό λένε ἄδικα στοιχεῖο, γιατί πραγματικά εἶναι κάτι πάρα πολύ ἄμορφο, ἀκαθόριστο, χωρίς συνείδηση. Οἱ Νάρκισσοι τῆς μικροαστικῆς τάξης φαντάζονται ὅτι ἡ «καθολική ψηφοφορία» ἐξαλείφει τή φύση τοῦ μικροπαραγωγοῦ στόν καπιταλισμό, στήν πραγματικότητα ὅμως *βοηθάει* τήν ἀστική τάξη μέ τήν ἐκκλησία, τόν Τύπο, τούς δασκάλους, τήν ἀστυνομία, τή στρατοκρατία, μέ τίς χιλιάδες μορφές τῆς οἰκονομικῆς καταπίεσης, τή βοηθάει *νά ὑποτάξει* τούς σκόρπιους μικροπαραγωγούς. Ἡ καταστροφή, ἡ φτώχια, ἡ δύσκολη κατάσταση γεννᾶ ταλαντεύσεις: σήμερα πρός τήν ἀστική τάξη, αὔριο πρός τό προλεταριάτο. Μόνο ἡ ἀτσαλωμένη πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἱκανή νά ἀντέξει καί νά ἀντιταχθεῖ στίς ταλαντεύσεις.

Τά γεγονότα τῆς ἄνοιξης τοῦ 1921 μᾶς ἔδειξαν ἀκόμη μιά φορά τό ρόλο τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων: βοηθοῦν τό ταλαντευόμενο μικροαστικό στοιχεῖο νά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τούς μπολσεβίκους, νά πραγματοποιήσει τή «μετατόπιση τῆς ἐξουσίας» πρός ὄφελος τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν τσιφλικάδων. *Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι ἔμαθαν τώρα νά μεταμφιέζονται σέ «ἐξωκομματικούς».* Αὐτό ἔχει ἀποδειχτεῖ πέρα γιά πέρα. Καί μόνο οἱ ἀνόητοι μποροῦν τώρα νά μή τό βλέπουν αὐτό καί νά μή καταλαβαίνουν ὅτι δέν πρέπει νά ἀφήνουμε νά μᾶς ἐξαπατοῦν. Οἱ ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις δέν εἶναι φετίχ. Εἶναι πολύτιμες, ἄν μποροῦν νά μᾶς δόσουν τή δυνατότητα νά πλησιάζουμε τίς μάζες, πού δέν τίς ἔχει ἀκόμη ἀγγίξει ἡ δράση μας, τά στρώματα τῶν ἑκατομμυρίων ἐργαζομένων πού στέκονται ἔξω ἀπό τήν πολιτική, εἶναι ὅμως ἐπιζήμιες, ἄν προσφέρουν μιά πλατφόρμα στούς μενσεβίκους καί στούς ἐσέρους, πού μεταμφιέστηκαν σέ «ἐξωκομματικούς». Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί βοηθοῦν τούς κινηματίες, βοηθοῦν τούς λευκοφρουρίτες. Ἡ θέση τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, τόσο τῶν ἀνοιχτῶν, ὅσο καί τῶν μεταμφιεσμένων σέ «ἐξωκομματικούς», εἶναι στή φυλακή (ἤ στά περιοδικά τοῦ ἐξωτερικοῦ, δίπλα στούς λευκοφρουρίτες· μέ εὐχαρίστηση ἀφήσαμε τόν Μάρτοφ νά φύγει στό ἐξωτερικό) καί ὄχι σέ ἐξωκομματική συνδιάσκεψη. Μποροῦμε καί πρέπει νά βροῦμε ἄλλες μεθόδους γιά νά ἐλέγχουμε τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, γιά νά τίς πλησιάζουμε. Ἄς πάει στό ἐξωτερικό ἐκεῖνος πού θέλει νά παίζει τό παιχνίδι τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τῆς Συντακτικῆς, τῆς ἐξωκομματικῆς συνδιάσκεψης. Πηγαίνετε σᾶς παρακαλοῦμε ἐκεῖ, στόν Μάρτοφ, δοκιμάστε τίς χάρες τῆς «δημοκρατίας», ρωτῆστε τούς στρατιῶτες τοῦ Βράνγκελ γιά τίς χάρες αὐτές, κάντε μας αὐτή τή χάρη. Ἐμεῖς δέν

ἔχουμε καμιά διάθεση νά παίζουμε τίς «ἀντιπολιτεύσεις» στίς «συνδιασκέψεις». Εἴμαστε κυκλωμένοι ἀπό τήν παγκόσμια ἀστική τάξη, πού καραδοκεῖ κάθε στιγμή ταλάντευσης γιά νά ξαναφέρει τούς «δικούς της», γιά νά παλινορθώσει τούς τσιφλικάδες καί τήν ἀστική τάξη. Ἐμεῖς θά κρατᾶμε στή φυλακή τούς μενσεβίκους καί τούς ἐσέρους τόσο τούς ἀνοιχτούς, ὅσο καί τούς μεταμφιεσμένους σέ «ἐξωκομματικούς».

Θά δημιουργήσουμε μέ κάθε τρόπο τίς πιό στενές σχέσεις μέ τή μάζα τῶν ἐργαζομένων πού δέν τήν ἔχει ἀγγίξει ἡ πολιτική, ἐκτός ἀπό τούς τρόπους πού ἀφήνουν ἐλεύθερο τό ἔδαφος στούς μενσεβίκους καί στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, *πού ἀφήνουν ἐλεύθερο τό ἔδαφος στίς ταλαντεύσεις πού συμφέρουν στόν Μιλιουκόφ*. Θά προωθοῦμε μέ ἐξαιρετικό ζῆλο στή σοβιετική δουλιά καί πρῶτα ἀπόλα θά προωθοῦμε στήν οἰκονομική δουλιά ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες ἐξωκομματικούς, πραγματικούς ἐξωκομματικούς ἀπό τή μάζα, ἀπό τούς ἁπλούς ἐργάτες καί ἀγρότες καί ὄχι ἀπό ἐκείνους πού «μεταμφιέστηκαν» σέ ἐξωκομματικούς γιά νά διαβάζουν ἀπό τόν τυφλοσούρτη τίς ἐντολές τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, πού τόσο συμφέρουν στόν Μιλιουκόφ. Σέ μᾶς δουλεύουν ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἐξωκομματικοί καί ἀπό αὐτούς δεκάδες ἔχουν σπουδαιότατες καί ὑπεύθυνες θέσεις. Χρειάζεται περισσότερος ἔλεγχος στή δουλιά τους. Νά προωθοῦμε περισσότερο γιά νέα δοκιμασία χιλιάδες καί χιλιάδες ἁπλούς ἐργαζόμενους, νά τούς δοκιμάζουμε συστηματικά καί σταθερά κατά ἑκατοντάδες, νά τούς προωθοῦμε σέ ἀνώτερες θέσεις, δοκιμάζοντάς τους μέ βάση τήν πείρα.

Ὡς τώρα οἱ κομμουνιστές στή χώρα μας δέν μποροῦν νά καταλάβουν καλά ποιό εἶναι τό πραγματικό τους καθῆκον στή διοίκηση: ἡ δουλιά τους δέν εἶναι νά προσπαθοῦν νά τά κάνουν «ὅλα» «μόνοι τους», νά παρακουράζονται καί νά μήν προφταίνουν, νά καταπιάνονται μέ 20 ὑποθέσεις καί νά μήν τελειώνουν καμιά, μά νά ἐλέγχουν τή δουλιά δεκάδων καί ἑκατοντάδων βοηθῶν, νά ὀργανώνουν τόν ἔλεγχο τῆς δουλιᾶς τους ἀπό τά κάτω, δηλαδή ἀπό τήν πραγματική μάζα· *νά κατευθύνουν* τή δουλιά καί *νά μαθαίνουν* ἀπό ἐκείνους πού ἔχουν γνώσεις (τούς εἰδικούς) καί πείρα γιά τήν ὀργάνωση τῆς μεγάλης οἰκονομίας (τούς καπιταλιστές). Ὁ μυαλωμένος κομμουνιστής δέν φοβᾶται νά διδαχτεῖ ἀπό τό στρατιωτικό εἰδικό, ἄν καί τά 9/10 τῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν εἶναι ἱκανοί νά προδόσουν σέ κάθε περίσταση. Ὁ μυαλωμένος κομμουνιστής δέν φοβᾶται νά διδαχτεῖ ἀπό τόν καπιταλιστή (ἀδιάφορο ἄν ὁ καπιταλιστής αὐτός θά εἶναι μεγάλος καπιταλιστής-ἐκδοχέας ἤ ἔμπορος-

παραγγελιοδόχος, ἤ μικρός καπιταλιστής-συνεταιριστής κτλ.), ἄν καί ὁ καπιταλιστής δέν εἶναι καλύτερος ἀπό τό στρατιωτικό εἰδικό. Στόν Κόκκινο Στρατό μάθαμε νά πιάνουμε τούς προδότες στρατιωτικούς εἰδικούς, νά ξεχωρίζουμε τούς τίμιους καί τούς εὐσυνείδητους, νά χρησιμοποιοῦμε γενικά χιλιάδες καί δεκάδες χιλιάδες στρατιωτικούς εἰδικούς. Μαθαίνουμε νά κάνουμε τό ἴδιο (σέ ἰδιότυπη μορφή) καί μέ τούς μηχανικούς, τούς δασκάλους — ἄν καί τό κάνουμε αὐτό πολύ χειρότερα ἀπ' ὅ,τι γινόταν στόν Κόκκινο Στρατό (ἐκεῖ ὁ Ντενίκιν καί ὁ Κολτσάκ μᾶς κέντριζαν γερά, μᾶς ἀνάγκαζαν νά μαθαίνουμε πιό γρήγορα, μέ μεγαλύτερο ζῆλο, πιό ἔξυπνα). Θά μάθουμε νά κάνουμε τό ἴδιο (πάλι σέ ἰδιότυπη μορφή) καί μέ τούς παραγγελιοδόχους-ἐμπόρους, μέ τούς προαγοραστές πού δουλεύουν γιά τό κράτος, μέ τούς συνεταιριστές-καπιταλιστές, μέ τούς ἐκδοχεῖς-ἐπιχειρηματίες κτλ.

Πρέπει νά καλυτερεύσουμε ἀμέσως τήν κατάσταση τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Αὐτό θά τό κατορθώσουμε, βάζοντας καινούργιες δυνάμεις, μαζί καί ἐξωκομματικούς, νά δουλέψουν σέ ὠφέλιμες δουλιές. Ὁ φόρος σέ εἶδος καί μιά σειρά μέτρα πού συνδέονται μ' αὐτόν θά μᾶς βοηθήσουν ἐδῶ. Ἔτσι θά κόψουμε τήν οἰκονομική ρίζα γιά τίς ἀναπόφευκτες ταλαντεύσεις τοῦ μικροπαραγωγοῦ. Καί τίς πολιτικές ταλαντεύσεις, πού ὠφελοῦν μόνο τόν Μιλιουκόφ, θά τίς πολεμήσουμε ἀμείλικτα. Οἱ ταλαντευόμενοι εἶναι πολλοί. Ἐμεῖς εἴμαστε λίγοι. Οἱ ταλαντευόμενοι εἶναι διηρημένοι. Ἐμεῖς εἴμαστε ἑνωμένοι. Οἱ ταλαντευόμενοι δέν εἶναι οἰκονομικά ἀνεξάρτητοι. Τό προλεταριάτο εἶναι οἰκονομικά ἀνεξάρτητο. Οἱ ταλαντευόμενοι δέν ξέρουν τί θέλουν: καί θέλουν καί διστάζουν καί ὁ Μιλιουκόφ δέν διατάζει. Ἐνῶ ἐμεῖς ξέρουμε τί θέλουμε.

Καί γι' αὐτό θά νικήσουμε.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἄς συνοψίσουμε.

Ὁ φόρος σέ εἶδος εἶναι τό πέρασμα ἀπό τόν πολεμικό κομμουνισμό στή σωστή σοσιαλιστική ἀνταλλαγή τῶν προϊόντων.

Ἡ ἐξαιρετική καταστροφή, πού ὀξύνθηκε ἀπό τή σιτοδεία τοῦ 1920, ἔκανε αὐτό τό πέρασμα ἐπιτακτικά ἀναγκαῖο, γιατί εἶναι ἀδύνατο νά ἀνορθώσουμε γρήγορα τή μεγάλη βιομηχανία.

Ἀπό δῶ βγαίνει πρῶτα-πρῶτα ὅτι πρέπει νά βελτιώσουμε τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν. Τό μέσο εἶναι: ὁ φόρος σέ εἶδος, ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀνταλλαγῶν ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία, ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς μικρῆς βιομηχανίας.

Ἡ ἀνταλλαγή εἶναι ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, εἶναι καπιταλισμός. Μᾶς εἶναι ὠφέλιμη ἐφόσον θά μᾶς βοηθήσει νά πολεμήσουμε τή διασπορά τοῦ μικροπαραγωγοῦ καί, σέ ὁρισμένο βαθμό, τή γραφειοκρατία. Τό μέτρο θά τό καθορίσει ἡ πράξη, ἡ πείρα. Ἐδῶ δέν ὑπάρχει τίποτε τρομερό γιά τήν προλεταριακή ἐξουσία, ὅσο τό προλεταριάτο κρατᾶ γερά στά χέρια του τήν ἐξουσία, κρατᾶ γερά στά χέρια του τίς μεταφορές καί τή μεγάλη βιομηχανία.

Ἡ πάλη ἐνάντια στήν κερδοσκοπία πρέπει νά μετατραπεῖ σέ πάλη ἐνάντια στίς κλεψιές καί στίς προσπάθειες ἀποφυγῆς τῆς κρατικῆς ἐποπτείας, τῆς καταγραφῆς καί τοῦ ἐλέγχου. Μέ ἕναν τέτιο ἔλεγχο κατευθύνουμε τόν καπιταλισμό, πού σέ ὁρισμένο βαθμό εἶναι ἀναπόφευκτος καί ἀναγκαῖος γιά μᾶς, στό δρόμο τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ.

Ὁλόπλευρη, μέ ὅλες τίς δυνάμεις, μέ κάθε θυσία ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβουλίας καί τῆς αὐτενέργειας τῶν τοπικῶν ὀργάνων γιά νά ἐνθαρυνθοῦν οἱ ἀνταλλαγές ἀνάμεσα στή γεωργία καί τή βιομηχανία. Μελέτη τῆς πρακτικῆς πείρας ἀπό αὐτή τήν ἄποψη. Ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ποικιλομορφία στήν πρακτική δουλιά.

Νά βοηθήσουμε τή μικρή βιομηχανία, πού ἐξυπηρετεῖ τήν ἀγροτική καλλιέργεια καί τή βοηθάει νά ἀνορθωθεῖ. Νά τή βοηθήσουμε, δίνοντάς της ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό καί κρατικές πρῶτες ὕλες. Τό πιό ἐγκληματικό ἀπόλα θά ἦταν νά ἀφήνουμε τίς πρῶτες ὕλες ἀνεπεξέργαστες.

Οἱ κομμουνιστές νά μή φοβοῦνται νά «διδάσκονται» ἀπό τούς ἀστούς εἰδικούς. Σ' αὐτούς συμπεριλαμβάνονται καί οἱ ἔμποροι καί οἱ μικροί καπιταλιστές-συνεταιριστές καί οἱ καπιταλιστές. Νά μαθαίνουμε ἀπ' αὐτούς μέ διαφορετική μορφή, ἀλλά στήν οὐσία ἔτσι ὅπως μαθαίναμε καί μάθαμε ἀπό τούς στρατιωτικούς εἰδικούς. Τά ἀποτελέσματα τῆς «ἐπιστήμης» νά τά ἐπαληθεύουμε μόνο μέ τήν πρακτική πείρα: νά κάνεις τή δουλιά καλύτερα ἀπό ὅ,τι τήν κάνουν δίπλα σου οἱ ἀστοί εἰδικοί, νά ξέρεις νά πετυχαίνεις κι' ἔτσι κι' ἀλλιῶς τήν ἄνοδο τῆς γεωργίας, τήν ἄνοδο τῆς βιομηχανίας, τήν ἀνάπτυξη τῶν ἀνταλλαγῶν ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία. Μήν τσιγγουνεύεσαι νά πληρώνεις «γιά τήν ἐπιστήμη»: μή λυπᾶσαι νά πληρώσεις ἀκριβά γιά τήν ἐπιστήμη, φτάνει ἡ μάθηση νά δόσει καρπούς.

Νά βοηθᾶμε τή μάζα τῶν ἐργαζομένων μέ ὅλα τά μέσα, νά τήν πλησιάζουμε, νά ἀναδείχνουμε ἀπ' αὐτή ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἐξωκομματικά στελέχη στήν οἰκονομική δουλιά. Τούς «ἐξωκομματικούς», πού στήν πραγματικότητα δέν εἶναι τίποτε

ἄλλο παρά μενσεβίκοι καί ἐσέροι πού μεταμφιέστηκαν σύμφωνα μέ τή μόδα σέ ἐξωκομματικούς τῆς Κρονστάνδης, νά τούς κρατᾶμε προσεκτικά στή φυλακή ἤ νά τούς στέλνουμε στό Βερολίνο νά βροῦν τόν Μάρτοφ γιά νά χαροῦν ἐλεύθερα ὅλες τίς χάρες τῆς καθαρῆς δημοκρατίας, γιά νά ἀνταλλάξουν ἐλεύθερα τίς σκέψεις τους μέ τούς Τσερνόφ, μέ τούς Μιλιουκόφ, μέ τούς μενσεβίκους τῆς Γεωργίας.

21 τοῦ Ἀπρίλη 1921.

Δημοσιεύτηκε τό Μάη τοῦ 1921 στή Μόσχα σέ ξεχωριστή μπροσούρα πού ἐκδόθηκε ἀπό τό Κρατικό ἐκδοτικό

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας, πού παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΙ ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΙ ΣΕ ΔΙΣΚΟΥΣ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΟΥ[91]

1

ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

Τό παρακράτημα τῶν εἰδῶν διατροφῆς ἀντικαταστάθηκε μέ τό φόρο σέ εἶδος. Ἐκδόθηκε σχετικό διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ. Σέ ἐκτέλεση τοῦ διατάγματος τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων δημοσίευσε ἤδη τό νόμο γιά τό φόρο σέ εἶδος[92]. Τώρα ὅλα τά σοβιετικά ὄργανα εἶναι ὑποχρεωμένα νά ἐνημερώσουν τούς ἀγρότες ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά σχετικά μέ τό νόμο γιά τό φόρο σέ εἶδος καί νά τούς ἐξηγήσουν τή σημασία του.

Γιατί ἦταν ἀπαραίτητη ἡ ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος; Γιατί τό παρακράτημα ἀποδείχτηκε ἐξαιρετικά βαρύ καί ἀσύμφορο γιά τούς ἀγρότες, ἐνῶ ἡ σιτοδεία τοῦ 1920 μεγάλωσε ἀκόμη περισσότερο τή φτώχια καί τήν καταστροφή τῶν ἀγροτῶν. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης ζωοτροφῶν, μεγάλωσε ἡ ἐπιζωοτία, μειώθηκε ἡ μεταφορά ξυλείας ἀπό τά δάση, χαλάρωσε ἡ δουλιά στίς φάμπρικες πού παράγουν προϊόντα γιά ἀνταλλαγή μέ σιτηρά τῶν ἀγροτῶν. Ἦταν ἀπαραίτητη ἡ λήψη ἀπομέρους τῆς ἐργατοαγροτικῆς ἐξουσίας τέτιων μέτρων πού θά διευκόλυναν ἀμέσως τή δύσκολη κατάσταση τῶν ἀγροτῶν.

Ὁ φόρος σέ εἶδος εἶναι σχεδόν δυό φορές μικρότερος ἀπό τό παρακράτημα: λογουχάρη 240 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά ἀντί τῶν 423. Τό ποσό τοῦ φόρου εἶναι γνωστό σέ κάθε ἀγρότη μέ ἀκρίβεια ἀπό πρίν, δηλαδή ἀκόμη ἀπό τήν ἄνοιξη. Αὐτό θά περιορίσει τίς καταχρήσεις ἐξουσίας κατά τήν εἴσπραξη τοῦ φόρου. Θά κινήσει περισσότερο τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἀγρότη νά σπέρνει περισσότερα, νά καλυτερεύει τό νοικοκυριό του, νά φροντίζει γιά τήν αὔξηση τῆς σοδιᾶς.

Ἡ χώρα μας ἔπαθε ἀφάνταστη καταστροφή, πρῶτο, ἀπό τόν τσαρικό πόλεμο, ἔπειτα ἀπό τόν ἐμφύλιο πόλεμο, δηλαδή ἀπό τήν ἐπιδρομή τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Πρέπει μέ κάθε

θυσία νά ἀνεβάσουμε τήν οἰκονομία μας. Πρίν ἀπόλα πρέπει νά ἀνεβάσουμε καί νά δυναμώσουμε, νά καλυτερεύσουμε τό ἀγροτικό νοικοκυριό.

Ὁ φόρος σέ εἶδος θά βοηθήσει στήν καλυτέρευση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Τώρα οἱ ἀγρότες θά καταπιαστοῦν μέ τό νοικοκυριό τους μέ μεγαλύτερη βεβαιότητα καί μέ μεγαλύτερο ζῆλο, κι' αὐτό εἶναι τό κυριότερο.

25. IV. 1921. *Ν. Λένιν*

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Μολοντάγια Γκβάρντιγια», τεῦχ. 2-3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

2

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΧΩΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία καλεῖ τούς καπιταλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἐπιθυμοῦν νά συνάψουν συμβάσεις γιά ἐκχωρήσεις στή Ρωσία.

Τί εἶναι οἱ ἐκχωρήσεις; Εἶναι σύμβαση τοῦ κράτους μέ τόν καπιταλιστή πού ἀναλαμβάνει νά ὀργανώσει ἤ νά τελειοποιήσει τήν παραγωγή (λογουχάρη, τήν ὑλοτομία δασῶν καί τή μεταφορά τῆς ξυλείας μέ τά νερά τῶν ποταμῶν, τήν ἐξόρυξη κάρβουνου, πετρελαίου, μεταλλευμάτων κτλ.), καταβάλλοντας γι' αὐτό στό κράτος ἕνα μέρος τῶν προϊόντων τῆς παραγωγῆς καί παίρνοντας τά ὑπόλοιπα σάν κέρδος.

Ἐνεργεῖ σωστά ἡ Σοβιετική ἐξουσία πού, ἐνῶ ἔδιωξε τούς ρώσους τσιφλικάδες καί καπιταλιστές, τώρα καλεῖ τούς ξένους; Σωστά ἐνεργεῖ, γιατί μιά καί ἄργησε ἡ ἐργατική ἐπανάσταση στίς ἄλλες χῶρες, ἐμεῖς εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά προβοῦμε σέ ὁρισμένες θυσίες, φτάνει νά πετύχουμε μιά γρήγορη, καί μάλιστα ἄμεση καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Οἱ θυσίες συνίστανται στό ὅτι γιά ἀρκετά χρόνια θά δίνουμε δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια πολύτιμα προϊόντα στόν καπιταλιστή, ἐνῶ ἡ καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν συνίσταται στό ὅτι θά πάρουμε ἀμέσως μιά πρόσθετη ποσότητα ἀπό ἀργό πετρέλαιο, πετρέλαιο, ἀλάτι, κάρβουνο, γεωργικές μηχανές κτλ. Δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά ἀρνηθοῦμε τήν ἄμεση καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, γιατί αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο στίς συνθῆκες τῆς καταστροφῆς τῆς χώρας μας, ἐνῶ οἱ θυσίες πού ἀναφέραμε δέν θά μᾶς καταστρέψουν.

Δέν εἶναι ἄραγε ἐπικίνδυνο νά καλοῦμε τούς καπιταλιστές, δέν σημαίνει ἄραγε αὐτό ὅτι ἀναπτύσσουμε τόν καπιταλισμό; Μάλιστα, αὐτό σημαίνει ὅτι ἀναπτύσσουμε τόν καπιταλισμό, ὅμως αὐτό δέν εἶναι ἐπικίνδυνο, γιατί ἡ ἐξουσία παραμένει στά χέρια τῶν ἐργατῶν

καί τῶν ἀγροτῶν, ἐνῶ ἡ ἰδιοκτησία τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν δέν παλινορθώνεται. Ἡ ἐκχώρηση εἶναι μιά ἰδιόμορφη σύμβαση ἐκμίσθωσης. Μέ βάση τό σύμφωνο, ὁ καπιταλιστής γίνεται γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα μισθωτής ἑνός μέρους τῆς κρατικῆς ἰδιοκτησίας, δέν γίνεται ὅμως ἰδιοκτήτης της. Ἡ ἰδιοκτησία παραμένει στό κράτος.

Ἡ Σοβιετική ἐξουσία θά παρακολουθεῖ ὥστε ὁ καπιταλιστής-ἐνοικιαστής νά τηρεῖ τούς ὅρους τοῦ συμφώνου, τό σύμφωνο νά εἶναι ἐπωφελές γιά μᾶς καί νά καλυτερεύει τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Μέ τούς ὅρους αὐτούς ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ δέν εἶναι ἐπικίνδυνη, ἐνῶ τό ὄφελος γιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες βρίσκεται στήν αὔξηση τῶν προϊόντων.

25. IV. 1921. *Ν. Λένιν*

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Μολοντάγια Γκβάρντιγια», τεῦχ. 2-3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

3

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ

Καταναλωτικός συνεταιρισμός ὀνομάζεται ἡ ἕνωση ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού σκοπό ἔχει τήν προμήθεια καί τή διανομή τῶν ἀπαραίτητων σ' αὐτούς προϊόντων. Παραγωγικός συνεταιρισμός ὀνομάζεται ἡ ἕνωση μικρογεωργῶν ἤ βιοτεχνῶν, πού σκοπό ἔχει τήν παραγωγή καί πούληση διαφόρων προϊόντων τόσο ἀγροτικῶν (λογουχάρη, λαχανικά, προϊόντα γάλακτος κτλ.), ὅσο καί μή ἀγροτικῶν (κάθε λογῆς προϊόντα βιομηχανίας, εἴδη ἀπό ξύλο, σίδερο, δέρμα κτλ.).

Χάρη στήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, οἱ ἀγρότες θά ἔχουν στή διάθεσή τους πλεονάσματα σιτηρῶν καί θά τά ἀνταλλάσσουν ἐλεύθερα μέ διάφορα προϊόντα.

Ὁ παραγωγικός συνεταιρισμός θά βοηθήσει στήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία θά αὐξήσει τήν ποσότητα τῶν ἀπαραίτητων στούς ἀγρότες προϊόντων, πού στίς περισσότερες περιπτώσεις δέν ἀπαιτοῦν οὔτε μακρινές μεταφορές μέ τό σιδηρόδρομο, οὔτε μεγάλες ἐργοστασιακές ἐπιχειρήσεις. Πρέπει νά ὑποστηρίξουμε καί νά ἀναπτύξουμε τόν παραγωγικό συνεταιρισμό μέ ὅλα τά μέσα, νά τοῦ δόσουμε κάθε βοήθεια. Αὐτό εἶναι χρέος τῶν κομματικῶν καί τῶν σοβιετικῶν στελεχῶν, γιατί θά ἀνακουφίσει ἀμέσως τήν ἀγροτιά καί θά καλυτερεύσει τήν κατάστασή της. Καί ἀπό τήν καλυτέρευση τῆς ζωῆς καί τοῦ νοικοκυριοῦ τῶν ἀγροτῶν ἐξαρτᾶται σήμερα πρίν ἀπόλα ἡ ἄνοδος καί ἡ ἀνόρθωση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στό ἐργατοαγροτικό κράτος.

Ὁ καταναλωτικός συνεταιρισμός πρέπει ἐπίσης νά ὑποστηριχθεῖ καί νά ἀναπτυχθεῖ, γιατί αὐτός θά ἐξασφαλίσει τή

γρήγορη, σωστή καί φτηνή κατανομή τῶν προϊόντων. Τά ὄργανα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας πρέπει ἁπλῶς νά ἐλέγχουν τή δράση τοῦ συνεταιρισμοῦ, γιά νά μή γίνονται ἀπάτες, νά μήν ὑπάρχει ἀπόκρυψη ἀπό τό κράτος, νά μή γίνονται καταχρήσεις. Σέ καμιά ὅμως περίπτωση δέν πρέπει νά πιέζουμε τό συνεταιρισμό, ἀλλά νά τόν βοηθᾶμε καί νά τόν ἐνισχύουμε μέ ὅλα τά μέσα.

Γράφτηκε στίς 25 τοῦ 'Απρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Μολοντάγια Γκβάρντιγια», τεῦχ. 2-3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τήν ἠχογράφηση ἀπό τό δίσκο τοῦ γραμμοφώνου

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΛΕ «ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ» [93]

Δέν ἐπιτρέπεται μέ κανέναν τρόπο ὁ ἐφοδιασμός μέ ἀγροτικές μηχανές καί ἐργαλεῖα χωρίς τήν ἐπιβολή πραγματικοῦ ἐλέγχου ἀπομέρους τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ, πού θά ἀφορᾶ τήν παραλαβή γιά τό κράτος τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων σέ ἀνταλλαγή μέ τίς μηχανές αὐτές καί τά ἐργαλεῖα.

Οἱ τρόποι τοῦ ἐλέγχου πρέπει νά καθιερωθοῦν μέ ἰδιαίτερες ὁδηγίες, ὕστερα ἀπό συμφωνία τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ.

Νά ἀνατεθεῖ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ νά ἐξετάσουν τό ζήτημα καί νά ὑποβάλουν σχέδιο πιό ἁπλοῦ καί μέ λιγότερα ἔξοδα τρόπου προμήθειας τῶν μηχανῶν σ' ἐκεῖνον πού θά τίς χρησιμοποιήσει *.

Γράφτηκε στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Ἡ τελευταία παράγραφος γράφτηκε ἰδιόχειρα ἀπό τήν Λ. Α. Φότιεβα, προφανῶς, μέ ὑπαγόρευση τοῦ Β. Ι. Λένιν. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΕΞΩΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ [94]

Νά συνταχθεῖ τηλεγραφική ἐγκύκλιος πρός τίς ἐπιτροπές κυβερνείων καί νά σταλεῖ κρυπτογραφικά.

Περιεχόμενο:

ἡ πείρα τῶν ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων ἔδειξε καθαρά ὅτι οἱ συνδιασκέψεις αὐτές ἔγιναν στίβος γιά ζύμωση * τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων·

γι' αὐτό χρειάζεται ἡ πιό μεγάλη προσοχή στήν ὀργάνωση τῶν ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων, μήν ἐπιτρέποντας καθόλου τήν ὀργάνωσή τους χωρίς τήν προκαταρκτική, τήν πιό προσεκτική προετοιμασία στήν κάθε ξεχωριστή φάμπρικα. Οἱ κομματικές ἐπιτροπές κυβερνείων πρέπει νά εἶναι ὑπεύθυνες μπροστά στό Κόμμα γιά τό ὅτι ἐγγυῶνται τήν ἐπιτυχία τῆς κάθε ἐξωκομματικῆς συνδιάσκεψης.

Κάθε κομματική ἐπιτροπή κυβερνείου ὑποχρεώνεται νά κάνει ἔκθεση στήν ΚΕ ὄχι μόνο γιά τήν ἐπιτυχία τῆς κάθε ἐξωκομματικῆς συνδιάσκεψης, ἀλλά καί πρίν ἀπό κάθε ἐξωκομματική συνδιάσκεψη γιά τίς συνθῆκες καί τό βαθμό προετοιμασίας της.

Συνάμα εἶναι ὁπωσδήποτε ἀπαραίτητο νά δυναμώσει ἡ δουλιά γιά τή διαφύλαξη καί τήν ἀνάπτυξη τῶν δεσμῶν τῶν κομμουνιστῶν μέ τίς ἐξωκομματικές μάζες. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο:

νά συγκαλοῦνται τακτικά ὄχι μόνο γενικές συνελεύσεις γιά τίς μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἀλλά καί νά γίνονται ἀπολογισμοί γιά τά πρακτικά ζητήματα ἀπό ὅλα τά ὑπεύθυνα στελέχη μπροστά στίς μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Τέτιοι ἀπολογισμοί νά γίνονται ὑποχρεωτικά ὄχι λιγότερο ἀπό μιά φορά τό μήνα, γιά νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα στή μάζα τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν νά κάνουν κριτική στά σοβιετικά ἱδρύματα

---

* Στό χειρόγραφο πάνω ἀπό τή λέξη «ζύμωση» εἶναι γραμμένη ἡ λέξη «ὀργάνωση». *Ἡ Σύντ.*

καί στή δουλιά τους. Ἀπολογισμούς ὀφείλουν νά κάνουν ὄχι μόνο οἱ κομμουνιστές, ἀλλά καί ὅλα τά ἁρμόδια πρόσωπα σέ ὅλες τίς ὑπεύθυνες θέσεις, σέ πρώτη σειρά στίς θέσεις τῶν ἱδρυμάτων ἐπισιτισμοῦ καί τοῦ Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας.

Κάθε ἐπιτροπή κυβερνείου ὑποχρεώνεται νά δίνει κάθε μήνα στήν ΚΕ ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό καί τήν πορεία ὅλων αὐτῶν τῶν ἀπολογισμῶν, ὅπως ἐξίσου καί γιά τά αἰτήματα τῶν ἐξωκομματικῶν πού προβάλλονται στίς συνελεύσεις αὐτές.

Ἡ ΚΕ καταρτίζει πιό διεξοδικές ὁδηγίες γιά τήν ὀργάνωση τέτιων ἀπολογισμῶν, γιά τά μέτρα ἐλέγχου τῶν δεσμῶν μέ τίς μάζες, γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν σχετικά μέ τήν καλυτέρευση τῆς θέσης τους, γιά τήν πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί ἐσέρους πού μεταμφιέστηκαν σέ ἐξωκομματικούς κτλ.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα
ἀπό τίς 27 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΡΕΜΛΙΝΟΥ 9 ΤΟΥ ΜΑΗ 1921

(ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ)

Στήν εἰσήγησή του ὁ σ. Λένιν τόνισε: ἐσεῖς, σάν μέλη τοῦ Κόμματος, πρέπει νά γνωριστεῖτε μέ τήν μπροσουρίτσα μου γιά τό φόρο σέ εἶδος [95], ἡ ὁποία τώρα βγῆκε ἤδη καί διανέμεται. Τόνισε ἀκόμη ὅτι δέν πρέπει τό καθε μέλος τοῦ Κόμματός μας νά ἀποσπᾶται ἀπό τήν ἐξωκομματική μάζα, ὅπως αὐτό συμβαίνει σ' ἐμᾶς συχνά. Γι' αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο στόν καθένα νά βρίσκεται περισσότερο μέσα στήν ἐξωκομματική μάζα καί νά κάνει πιό μεγάλη προπαγάνδα. Καταλήγοντας εἶπε: ἐσεῖς ὅλοι, σάν ἄνθρωποι πού διαβάζετε συχνά ἐφημερίδες καί παίρνετε μέρος στίς συγκεντρώσεις καί στίς διαλέξεις, σάν ἄνθρωποι πιό ἀναπτυγμένοι, πρέπει πιό πολύ νά δουλεύετε ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, νά κάνετε ἀνάμεσά τους ζύμωση γιά τή σημασία τοῦ φόρου σέ εἶδος. Μόνο τότε μποροῦμε νά πετύχουμε καλά ἀποτελέσματα.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο τῶν πρακτικῶν

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)[96]

Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ, ἀφοῦ συζήτησε τό ὑπ. ἀρ. 2031 τῆς 8/V τηλεγράφημα τοῦ Σβανίτζε πρός τόν Στάλιν, κρίνει ὅτι οἱ γεωργιανοί σύντροφοι κάνουν σοβαρότατο πολιτικό λάθος, πού δέν βάζουν τέρμα μέ στιβαρό χέρι στίς ἐπιτάξεις, τίς κατασχέσεις, τίς κλοπές καί τίς διαρήξεις στά διαμερίσματα τῶν ἀλλοδαπῶν.

Ἡ ΚΕ ἀποφασίζει:

1) νά ἀνατεθεῖ στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας νά ἐκδόσει ἀμέσως ἀπόφαση γιά τήν αὐστηρότατη ἀπαγόρευση κάθε παρόμοιας ἐνέργειας μέ τήν ἀπειλή τῆς σύλληψης καί τῆς παραπομπῆς στό δικαστήριο. Ἀντίγραφο τῆς ἀπόφασης νά σταλεῖ στήν ΚΕ.

2) Ἡ Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας ὀφείλει ἀμέσως νά ἐνεργήσει ἀνακρίσεις, πρῶτο, γιά τό ἄνοιγμα τῆς ἀποθήκης τῆς Γερμανο-καυκασιανῆς τράπεζας καί τήν ἁρπαγή τῶν ἐγγράφων. Νά συλληφθοῦν οἱ ἔνοχοι. Νά ἐπιστραφοῦν τά ἔγγραφα. Δεύτερο. Νά γίνει τό ἴδιο ἐπίσης γιά τά ἐμπορεύματα τῆς Ἰταλο-καυκασιανῆς τράπεζας. Τρίτο. Τό ἴδιο καί γιά τό βαγόνι μέ ὑφάσματα, πού τό πῆραν στήν Κουταΐδα.

3) Ἡ Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας, σέ συμφωνία μέ τή διοίκηση τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου, χωρίς χρονοτριβή διορίζει δυό ἀπό τούς πιό ἐνεργητικούς, μαχητικούς καί σταθερούς κομμουνιστές, ἕναν ἀπό τό μέτωπο τοῦ Καυκάσου, ἕναν ἀπό τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας, καί στούς δυό αὐτούς ἀνατίθεται ἡ ἐποπτεία γιά τό σταμάτημα τῶν ἐπιτάξεων, τῶν κλοπῶν, τῶν κατασχέσεων καί τῶν ἀπελάσεων τῶν ἀλλοδαπῶν. Τά ὀνόματα τῶν διορισμένων νά μᾶς ἀνακοινωθοῦν τηλεγραφικά. Ἡ ΚΕ καθιστᾶ προσωπικά ὑπεύθυνους γιά τήν ἐφαρμογή τῶν μέτρων αὐτῶν τόν Μαχαράτζε καί τόν Γκίττις. Οἱ πληρεξουσιότητες τῶν δυό πρέπει νά εἶναι ἔκτακτες μέ τό δικαίωμα σύλληψης γιά τήν παραμικρή παράβαση. Οἱ δυό αὐτοί κάθε ἑβδομάδα ἀνακοινώνουν τηλεγραφικά ἐδῶ συνοπτικά στοιχεῖα.

Ἡ ΚΕ ἐπισύρει τήν προσοχή τῶν γεωργιανῶν συντρόφων στήν ἐξαιρετικά σπουδαία σημασία τῆς Γεωργίας καί τοῦ ἐμπορίου της μέ τήν Ἰταλία καί τή Γερμανία γιά ὅλη τή ΣΟΣΔΡ, ἰδιαίτερα λόγω τῶν προσπαθειῶν τῆς Ἀμερικῆς καί τῆς Γαλλίας νά τορπιλίσουν ὅλες τίς ἐμπορικές μας σχέσεις μέ τό ἐξωτερικό. Τήν ἀμέλεια στήν ἐκπλήρωση ὅλων τῶν ὁδηγιῶν αὐτῶν ἡ ΚΕ θά τή θεωρεῖ ἔγκλημα κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Γράφτηκε στίς 9 ἤ στίς 10 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ [97]

1) Νά ἀνατεθεῖ στήν ΚΕ τοῦ Συνδικάτου τῶν μεταλλουργῶν καί στό ΠΚΣΣ νά δόσουν ἐξαιρετική προσοχή στήν πιό γρήγορη πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου νά κλείσει ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερος ἀριθμός ἐπιχειρήσεων πού δέν εἶναι ἱκανές νά δουλεύουν, γιά νά συγκεντρωθεῖ ἡ παραγωγή σ' ἕνα μικρό ἀριθμό καλύτερα ὀργανωμένων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ εἰσήγηση γιά τό ἀκριβές σχέδιο, γιά τό ἡμερολογιακό
πρόγραμμα κλεισίματος καί γιά τήν ἐκπλήρωσή του
στήν πράξη νά ἀνατεθεῖ στόν Σλιάπνικοφ καί στόν
Μεντβέντιεφ εἴτε στούς ἀναπληρωτές τους
Κουμπιάκο
καί Γκόλτσμαν
Ἀντρέγεφ
στό ΣΕΑ
ὕστερα ἀπό ἕνα μήνα

2) Νά ἀνατεθεῖ στόν Σλιάπνικοφ: νά ἐπεξεργαστεῖ πιό συγκεκριμένα τίς σπουδαιότερες προτάσεις καί ἐκεῖνες ἀπό τό προσχέδιο τοῦ Σλιάπνικοφ, πού ἔχουν τή δυνατότητα νά πραγματοποιηθοῦν γρήγορα.

Γράφτηκε στίς 11 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΜΠΑ

Σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς συνθῆκες δουλιᾶς

Ἀνώτατη προθεσμία τῆς ἐπιτροπῆς — ἕνας μήνας.
Ἐπιθυμητό — 3 ἑβδομάδες.
Ἡ προθεσμία ὑπολογίζεται ὥς τήν ἐπιστροφή στή Μόσχα.
Καθήκοντα τῆς ἐπιτροπῆς:

1) Νά κάνει ἐπιτόπου ἔλεγχο ποιό μέρος τῶν ἐργασιῶν ἔχει ἐκπληρωθεῖ (γιά τήν κατασκευή τῆς Ἀλγκέμπα) καί ἰδιαίτερα, ποιό μέρος ἀπό τά ὑλικά χρησιμοποιήθηκε ἤδη στό τελειωμένο τμῆμα τῆς γραμμῆς καί ποιό ἀπομένει ἐπιπλέον.

2) Ἡ ἐπιτροπή ὀφείλει νά ἐξακριβώσει ποιές πραγματικές δυνατότητες ὑπάρχουν γιά τή διαφύλαξη τῶν ὑλικῶν καί τήν ἐπιστροφή τους σέ περίπτωση πού θά σταματήσει ἡ κατασκευή τῆς Ἀλγκέμπα.

3) Ἡ ἐπιτροπή ὀφείλει νά ἐξακριβώσει τί συνθῆκες ἀπαιτοῦνται (μέ τήν ἔννοια τῶν δαπανῶν σέ ὑλικά κ.ἄ.) γιά τό πέρασμα τοῦ ἔργου τῆς Ἀλγκέμπα ἀπό τίς οὐντάρνικες ἐπιχειρήσεις στίς συνηθισμένες.

4) Ἡ ἐπιτροπή ὀφείλει νά ἐξακριβώσει ποιές θά εἶναι οἱ συνθῆκες ἐκπλήρωσης τῶν ἐργασιῶν γενικά καί, ἰδιαίτερα, οἱ συνθῆκες χρησιμοποίησης τῶν ὑλικῶν πού ἤδη βρίσκονται ἐπιτόπου, σέ περίπτωση συνέχισης τῶν ἐργασιῶν, χωρίς τήν τοποθέτηση τῶν σιδηροτροχιῶν.

Λένιν

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΝΤΡ. ΚΡΖΙΖΑΝΟΒΣΚΙ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΔΙΟΥ

Γιά τήν ὥρα σχεδόν δέν εἶναι ἀκόμη αἰσθητή στή χώρα μας ἡ ὕπαρξη ἑνιαίου κρατικοῦ σχεδίου οἰκονομίας. Κυριαρχεῖ ἡ ἐπιδίωξη «νά ἀνεβάσουμε» τούς πάντες καί τά πάντα, ὅλους τούς κλάδους οἰκονομίας, ἀκόμη καί ὅλες τίς ἐπιχειρήσεις πού μᾶς ἔμειναν κληρονομιά ἀπό τόν καπιταλισμό.

Ἡ Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου πρέπει νά ὀργανώσει ἔτσι τή δουλιά της, ὥστε νά ἐκπονήσει — ἔστω καί ὥς τόν καιρό τῆς συγκέντρωσης τῆς σοδιᾶς — τίς βάσεις ἑνός γενικοῦ κρατικοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου γιά τήν πιό κοντινή περίοδο, γιά ἕνα ἤ δυό χρόνια.

Γιά ἀφετηρία πρέπει νά παρθεῖ ὁ ἐπισιτισμός, γιατί σ' αὐτόν ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ρίζα ὅλου τοῦ ὄγκου τῶν δυσκολιῶν. Πρέπει νά προσπαθήσουμε νά καταρτίσουμε τό γενικό κρατικό οἰκονομικό σχέδιο γιά τρεῖς περιπτώσεις: ὅταν στά χέρια τοῦ κράτους συγκεντρώνονται (1) 200, (2) 250 καί (3) 300 ἑκατομμύρια πούτια σιτάρι γιά ἕνα χρόνο (ἀπό τήν 1. IX 1921 ὥς τήν 1. IX. 1922). Ἄν οἱ δυσκολίες γιά τήν ὁλοκλήρωση ὅλων τῶν ὑπολογισμῶν καί γιά τίς τρεῖς περιπτώσεις ἀποδειχτοῦν μεγάλες, τότε ἴσως θά εἶναι πιό σκόπιμο νά περιοριστοῦμε σέ ἕνα λεπτομερειακό ὑπολογισμό, δηλ. στήν περίπτωση πού θά συγκεντρώσουμε 250 ἑκατομμύρια πούτια, θεωρώντας τό πλεόνασμα (τῶν 300-250) σάν ἀπόθεμα γιά τίς δύσκολες ἡμέρες, καί τήν περίπτωση μιᾶς πλήρους ἀνεπάρκειας σιτηρῶν (200 ἑκατομμύρια πούτια) νά τήν ἐπεξεργαστοῦμε μόνο κατά προσέγγιση (πάνω-κάτω τόσα νά ἀγοράσουμε ἀπό τό ἐξωτερικό, νά προβοῦμε γενικά στούς τάδε «περιορισμούς» στόν τομέα τῆς βιομηχανίας, τῶν μεταφορῶν, τοῦ στρατοῦ κτλ.).

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ἔχουμε τό τάδε κρατικό ἀπόθεμα σιτηρῶν. Νά ἀφαιρεθεῖ μιά ἐφεδρική ποσότητα γιά τήν περίπτωση πολέμου, διακοπῆς τῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν κτλ.

Ἔπειτα ἔρχονται τά καύσιμα. Οἱ προβλέψεις εἶναι οἱ τάδε καί τάδε: ἀπό — ἕως. Τό κατώτερο καί ἀνώτερο ὅριο τῶν εἰδῶν διατροφῆς πού χρειάζονται γι' αὐτό. Ἡ δυνατότητα νά αὐξηθεῖ ὁ ἐφοδιασμός σέ καύσιμα ὥς τήν τάδε ποσότητα, ἄν τά ἀποθέματα σιτηρῶν αὐξηθοῦν κατά τόσο.

Τάδε δυνατότητες οἰκονομίας σέ καύσιμα, ἄν ἡ παραγωγή συγκεντρωθεῖ στίς καλύτερες ὀλιγάριθμες ἐπιχειρήσεις. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο νά ὑπολογιστεῖ. Σέ συνδυασμό μ' αὐτό νά ὑπολογιστεῖ ἡ δυνατότητα οἰκονομίας σέ εἴδη ἐπισιτισμοῦ μέ τό κλείσιμο τῶν ἐπιχειρήσεων πού δέν χρειάζονται ἤ πού δέν εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητες καί τή μετάθεση τῶν ἐργατῶν (ποῦ; εἶναι πραγματοποιήσιμη ἡ μετάθεση; ἄν ὄχι, νά μπεῖ σάν ἐλάχιστο καθῆκον τό πέρασμα τῶν ἐργατῶν αὐτῶν σέ μειωμένη μερίδα).

Οἰκονομία στά καύσιμα μέ τήν πριμοδότηση αὐτῶν πού τά φειδωλεύονται καί μέ τό δυνάμωμα τῆς ἐποπτείας στήν κατανάλωσή τους. Κατά προσέγγιση ὑπολογισμός τῆς οἰκονομίας αὐτῆς, ἄν ὑπάρχουν τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά στοιχεῖα πού νά στηρίζουμε τούς ὑπολογισμούς μας.

Στρατός (ὁ στόλος χωριστά· γι' αὐτόν χρειάζεται ἰδιαίτερος ὑπολογισμός μέ βάση τό ἀνώτατο ὅριο ἐλάττωσης, σχεδόν διάλυσης τοῦ στόλου καί τῶν ἐξόδων γι' αὐτόν). Ὑπολογισμός γιά 1,6 ἑκατομμύρια στίς 1. IX. 1921, κι' ἔπειτα συμβατικός ὑπολογισμός γιά τό μισό αὐτοῦ τοῦ ποσοῦ.

Σοβιετικοί ὑπάλληλοι. Ἀριθμητική δύναμή τους. Δυνατότητα μείωσής τους κατά 25%, κατά 50%. Πριμοδότηση τοῦ ἑνός τετάρτου (τῆς συνολικῆς δύναμής τους πού ἀναμφισβήτητα εἶναι ἀπαραίτητη) μέ τή μείωση τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ. Αὐτό τό ζήτημα τῆς πριμοδότησης τοῦ ἑνός τετάρτου πού παραμένει (ἤ τοῦ ἑνός τρίτου, ἤ τοῦ ἑνός δευτέρου) μέ τήν ἐλάττωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συσσιτούντων (καί μέ τή μείωση τοῦ ποσοῦ τῆς καύσιμης ὕλης πού ξοδεύεται, ἐφαρμόζοντας, λ.χ., ἔστω καί τρεῖς βάρδιες δουλιᾶς καί κλείνοντας τά δυό ἱδρύματα ἀπό τά τρία) πρέπει νά ἐξεταστεῖ ἰδιαίτερα, λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητάς του.

Βιομηχανία χωρισμένη σέ μερικές ὁμάδες, σέ ὅσο τό δυνατό μικρότερο ἀριθμό βασικῶν ὁμάδων. Νερό καί ἠλεκτρικό φῶς. Ἀπαραίτητο κατώτερο ὅριο γιά τήν κάλυψη τοῦ κατώτερου ὁρίου ἀναγκῶν: (α) τῆς παραγωγικῆς κατανάλωσης· (β) τῆς ἀτομικῆς κατανάλωσης. Ὑπολογισμός γιά ἕναν ὁρισμένο ἀριθμό βασικῶν ὁμάδων (ἴσως μέ τήν κατανομή τῆς λεπτομερειακῆς δουλιᾶς κατά ξεχωριστούς κλάδους βιομηχανίας καί κατά ἐπαρχίες καί πόλεις σέ

εἰδικές ὑποεπιτροπές ἤ σέ εἰδικούς πληρεξούσιους κατά τόπους, ἤ στά γραφεῖα στατιστικῆς τῶν κυβερνείων κτλ.) — ὑπολογισμός τοῦ προβλήματος: σέ πόσες μεγάλες ἐπιχειρήσεις θά μποροῦσε νά συγκεντρωθεῖ ὅλη ἡ παραγωγή καί πόσες ἐπιχειρήσεις πρέπει νά κλείσουν. Ὅπως φαίνεται, αὐτό εἶναι τό πιό σπουδαῖο ζήτημα, πού ἀπαιτεῖ ἐξαιρετικά ἐξονυχιστική μελέτη: πρῶτο, τήν καθαρά στατιστική (στοιχεῖα τοῦ 1920 καί στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ καί τοῦ 1918-1919· καμιά φορά, σάν ἐξαίρεση, θά ἔχουν ἐπιβοηθητική σημασία καί τά στοιχεῖα τῆς προπολεμικῆς στατιστικῆς)· δεύτερο, τήν οἰκονομική, πού πρέπει νά λύσει τό ἀκόλουθο εἰδικό πρόβλημα:

γιά τούς ἐργάτες τῶν πόλεων καί τῆς βιομηχανίας πού ἀπολύονται ἀπό τή δουλιά τους, τούς ὁποίους τό κράτος δέν θά ἔπρεπε νά τούς τρέφει, καί πού στήν πόλη δέν μποροῦν νά τοποθετηθοῦν σέ κάποια ἄλλη δουλιά, δέν θά μποροῦσε νά βρεθεῖ προσωρινή ἀπασχόληση γιά ἕνα-δυό χρόνια στίς σιτοπαραγωγικές περιφέρειες, μέ τόν ὅρο ὅτι αὐτοί θά ἱκανοποιοῦν τίς ἀνάγκες τοῦ ἐκεῖ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῶν περιχώρων;

Στή συνέχεια, μετά τή βιομηχανία — μέ τόν ἀπαραίτητο ξεχωρισμό τῆς οἰκοδομικῆς βιομηχανίας — ἀκολουθοῦν οἱ μεταφορές (ἴσως ὑποχρεωθοῦμε νά τίς τοποθετήσουμε μπροστά καί ἀπό τή βιομηχανία;) καί εἰδικά ὁ ἐξηλεκτρισμός.

Κτλ.

Ὁ ὑπολογισμός πρέπει νά δοθεῖ ἀρχικά, ἔστω καί σέ χοντρές γραμμές, κατά κάποια πρώτη προσέγγιση, ὅμως ἀπαραίτητα σέ σύντομο χρονικό διάστημα, σέ ἕνα, τό πολύ σέ δυό μῆνες, νά δοθεῖ συγκεκριμένα ἕνας ὑπολογισμός τῆς γενικῆς εἰκόνας, τῆς συνολικῆς κατανάλωσης τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τῶν εἰδῶν διατροφῆς καί τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τῶν καυσίμων ἑνός χρόνου. Ἀργότερα θά καθορίσουμε μέ ἀκρίβεια, θά διορθώσουμε, θά τροποποιήσουμε τό χοντρικό αὐτό σχέδιο, εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νά ἔχουμε μέσα στό πιό πάνω συντομότατο χρονικό διάστημα ἔστω καί ἕνα βασικό, ἔστω καί ἕνα σέ πολύ χοντρές γραμμές σχέδιο γιά ἕνα χρόνο (ἤ ἴσως καί χωριστά γιά τέσσερα τρίμηνα, ἤ γιά τρία τετράμηνα: ἀπό τήν 1. IX. 1921 ὥς τήν 1. I. 1922· ἀπό τήν 1. I. 1922 ὥς τήν 1. V. 1922· ἀπό τήν 1. V. 1922 ὥς τήν 1. IX. 1922).

Ἡ συνεχής σύγκριση μέ τό 1920 εἶναι ὑποχρεωτική. Ἴσως θά μποροῦσε καί θά ἔπρεπε πολλοί ὑπολογισμοί νά γίνουν ἀκριβῶς ἀπό τή σκοπιά μιᾶς συγκριτικῆς στατιστικῆς καί οἰκο-

νομικῆς μελέτης τῶν στοιχείων τοῦ 1920 καί τῶν «προβλέψεων» γιά τό 1921-1922.

Παρακαλῶ τό προεδρεῖο τῆς Κρατικῆς 'Επιτροπῆς Σχεδίου, χωρίς νά ὑποβάλει γιά τήν ὥρα τήν πρότασή μου στήν ὁλομέλεια τῆς Κρατικῆς 'Επιτροπῆς Σχεδίου, νά μοῦ γνωστοποιήσει σχετικά μέ τό γράμμα αὐτό τά συμπεράσματά του τόσο τῆς πλειοψηφίας τοῦ προεδρείου, ὅσο καί τοῦ κάθε μέλους του.

'Ο Πρόεδρος τοῦ ΣΕΑ *Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)*

14/V. 1921.

P. S. 1) Πρέπει νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στή βιομηχανία πού παράγει ἀντικείμενα κατάλληλα γιά ἀνταλλαγή μέ σιτηρά, γιά νά πάρουμε σέ ἀντάλλαγμα σιτάρι μέσα στή χώρα μας. Πάντως πρέπει νά ξεχωρίσουμε ἰδιαίτερα αὐτή τή βιομηχανία, γιά νά ἔχουμε τή δυνατότητα νά ἀπαντήσουμε μέ ἀκρίβεια στό ἐρώτημα: σέ περίπτωση πού θά ἔχουμε γενικά ἀνεπάρκεια σιτηρῶν δέν γίνεται, χορηγώντας τήν τάδε ποσότητα εἰδῶν διατροφῆς καί καυσίμων στόν τάδε κλάδο τῆς βιομηχανίας ἤ στά τάδε ἱδρύματα, νά πάρουμε τήν τάδε ποσότητα προϊόντων καί ἀπό τήν ἀνταλλαγή μ' αὐτά τήν τάδε ποσότητα σιτηρῶν. 'Ο συμβατικός αὐτός ὑπολογισμός πρέπει νά γίνει ἀπό πρίν, γιά νά τόν ἐφαρμόσουμε σέ ὁρισμένες περιπτώσεις μετά τή σοδιά.

2) Πρέπει νά γίνει προσπάθεια νά ξεχωριστοῦν καί νά ὑπολογιστοῦν: (α) οἱ ἐπιχειρήσεις (μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν τους) πού εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητες στό κράτος, καί (β) οἱ ἐπιχειρήσεις — μέ τόν ἀριθμό τῶν ἐργατῶν τους — πού διατηροῦνται ἀπό παράδοση, ἀπό ρουτίνα, ἀπό ἀπροθυμία τῶν ἐργατῶν νά ἀλλάξουν ἐπάγγελμα καί τόπο διαμονῆς κτλ. καί πού θά ἔπρεπε νά κλείσουν ἀπό τήν ἄποψη τῆς ὀρθολογικῆς διαχείρισης τῆς οἰκονομίας καί τῆς μεταφορᾶς τῆς βιομηχανίας στίς καλύτερες ὀλιγάριθμες ἐπιχειρήσεις, πού θά δουλεύουν σέ περισσότερες βάρδιες. Γενικά συμπεράσματα καί γιά τίς δυό κατηγορίες. Πρόβλεψη μείωσης τῆς μερίδας τροφίμων γιά τή δεύτερη κατηγορία, ὥστε νά δημιουργηθεῖ ἔτσι ἕνα κίνητρο γιά τήν κατάργηση αὐτῶν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1923 στό «Μπιουλλετέν Γκοσπλάνα», τεῦχ. 3-4

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ, ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΕΑ

1. Παντοῦ πρέπει νά δημιουργηθοῦν οἰκονομικές συσκέψεις κυβερνείων καί νομῶν, πού θά ἔχουν τέτιες ἀκριβῶς σχέσεις πρός τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές κυβερνείων καί νομῶν, ὅπως τό ΣΕΑ πρός τό ΣΛΕ. Οἱ διευθύνσεις ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων ἤ οἱ γραμματεῖες πρέπει νά εἶναι κοινές. Ὅλη ἡ δουλιά πρέπει νά γίνεται διαμέσου τῶν μηχανισμῶν τῶν ἀντίστοιχων ὑπηρεσιῶν, χωρίς τή δημιουργία ἰδιαίτερου μηχανισμοῦ.

2. Τά κατώτερα ὄργανα τοῦ ΣΕΑ κατά τόπους πρέπει νά εἶναι οἱ κοινοτικές ἐπιτροπές καί τά κοινοτικά συμβούλια, καί στούς ἐργοστασιακούς καί ἀστικούς οἰκισμούς τά συνοικιακά συμβούλια, τά οἰκονομικά συμβούλια τῶν συνοικιῶν καί οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές. Οἱ Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν ἐπαρχιῶν εἴτε ἐκτελοῦν ὁλοκληρωτικά καθήκοντα τῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων ἐπαρχιῶν, εἴτε ἐπιλέγουν μερικά μέλη τους γιά τή συγκρότηση τῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων τῶν ἐπαρχιῶν.

3. Καθιερώνεται ὑποχρεωτικός ἀπολογισμός ὅλων τῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων στό ΣΕΑ γιά τή δράση τους. Οἱ οἰκονομικές συσκέψεις νά καθοδηγοῦνται γιά τόν ἀπολογισμό αὐτό ἀπό τήν Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ, πού ἐκδίδεται ταυτόχρονα μέ τήν ἀπόφαση αὐτή.

Οἱ ἀπολογισμοί τῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων περιοχῶν, κυβερνείων καί νομῶν πρέπει νά τυπώνονται ὑποχρεωτικά σέ ὄχι λιγότερο ἀπό 100 ἀντίτυπα (ἀποστέλλοντας 3 ἀντίτυπα στό ΣΕΑ, ἀπό ἕνα ἀντίτυπο στίς μεγαλύτερες κρατικές βιβλιοθῆκες, στή βιβλιοθήκη Ρουμιάντσεφ τῆς Μόσχας καί στή Δημόσια τῆς Πετρούπολης, ἀπό ἕνα στή βιβλιοθήκη τοῦ οἰκονομικοῦ συμβουλίου τοῦ κάθε κυβερνείου). Οἱ προθεσμίες ὑποβολῆς τῶν ἀπολογισμῶν εἶναι κάθε δυό μῆνες (κάθε τρεῖς ἤ τέσσερις μῆνες;).

Οἱ ἀπολογισμοί τῶν κατώτερων ὀργάνων πρέπει νά εἶναι γραπτοί, ἕνα ἀντίγραφο γιά τό οἰκονομικό συμβούλιο κυβερνείου, ἕνα γιά τό ΣΕΑ· προθεσμίες ὑποβολῆς ὄχι λιγότερο ἀπό δυό φορές τό χρόνο.

Στόν ἀπολογισμό γιά τό ΣΕΑ πρέπει νά ἐπισυνάπτονται συστηματικά διαλεγμένα φύλλα τῶν τοπικῶν ἐφημερίδων ἤ ἀποκόμματα ἀπ' αὐτές, πού εἶναι ἀφιερωμένα στά ζητήματα τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, καθώς καί ὅλες οἱ ἔντυπες ἐκδόσεις γιά τά ζητήματα αὐτά.

Στή σύνταξη τῶν ἀπολογισμῶν πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται τά τοπικά στελέχη τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς καί τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης.

Κάθε τοπικό ἵδρυμα εἶναι ὑποχρεωμένο ἀμέσως νά ὁρίσει καί νά ἀνακοινώσει στό ΣΕΑ τά ὀνόματα τῶν προσώπων πού εὐθύνονται γιά τήν ἔγκαιρη ὑποβολή τοῦ ἀπολογισμοῦ τόσο γιά τό κάθε ὑποτμῆμα του, ὅσο καί γιά τή γενική του σύνταξη, καθώς καί τῶν ἀναπληρωτῶν τους.

4. Ἡ ἐφημερίδα «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν»[98] μετατρέπεται σέ ὄργανο τοῦ ΣΕΑ.

Ἡ ἐφημερίδα αὐτή ὀφείλει, καθοδηγούμενη ἀπό τήν ἴδια τήν Ἐντολή, νά δημοσιεύει συστηματικά συνοπτικά στοιχεῖα γιά τήν τοπική δουλιά στόν τομέα τῆς οἰκονομίας, δίπλα στό τωρινό της ὑλικό. Κεντρικό καθῆκον τῆς «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν» πρέπει νά γίνει ὁ ὑπολογισμός καί ἡ μελέτη τῆς πρακτικῆς πείρας αὐτῆς τῆς οἰκονομικῆς δουλιᾶς τῆς ΣΟΣΔΡ, ἡ ἐπεξεργασία καθοδηγητικῶν ὁδηγιῶν μέ βάση τήν πείρα αὐτή.

Ἡ Σύνταξη ὀφείλει νά κάνει ἐπιλογή καί νά διευρύνει τόν κύκλο τῶν τοπικῶν ἀνταποκριτῶν τόσο τῶν κομματικῶν, ὅσο καί τῶν ἐξωκομματικῶν, γιά νά ἐνημερωθεῖ σχετικά μέ τή δουλιά κατά τόπους.

Τό Κεντρικό ἐκδοτικό ἐπιφορτίζεται μέ τήν ὑποχρέωση νά ἀποστέλλει κανονικά τήν «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν» σέ 2 ἀντίτυπα στήν κάθε βιβλιοθήκη κυβερνείου, νομοῦ καί ἐπαρχίας, καί στίς βιβλιοθῆκες αὐτές νά γίνεται ἡ συλλογή, συρραφή καί φύλαξη καί τῶν δυό ἀντιτύπων, παραχωρώντας τα γιά χρησιμοποίηση σέ ὅλο τόν πληθυσμό.

Γράφτηκε στίς 19-20 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

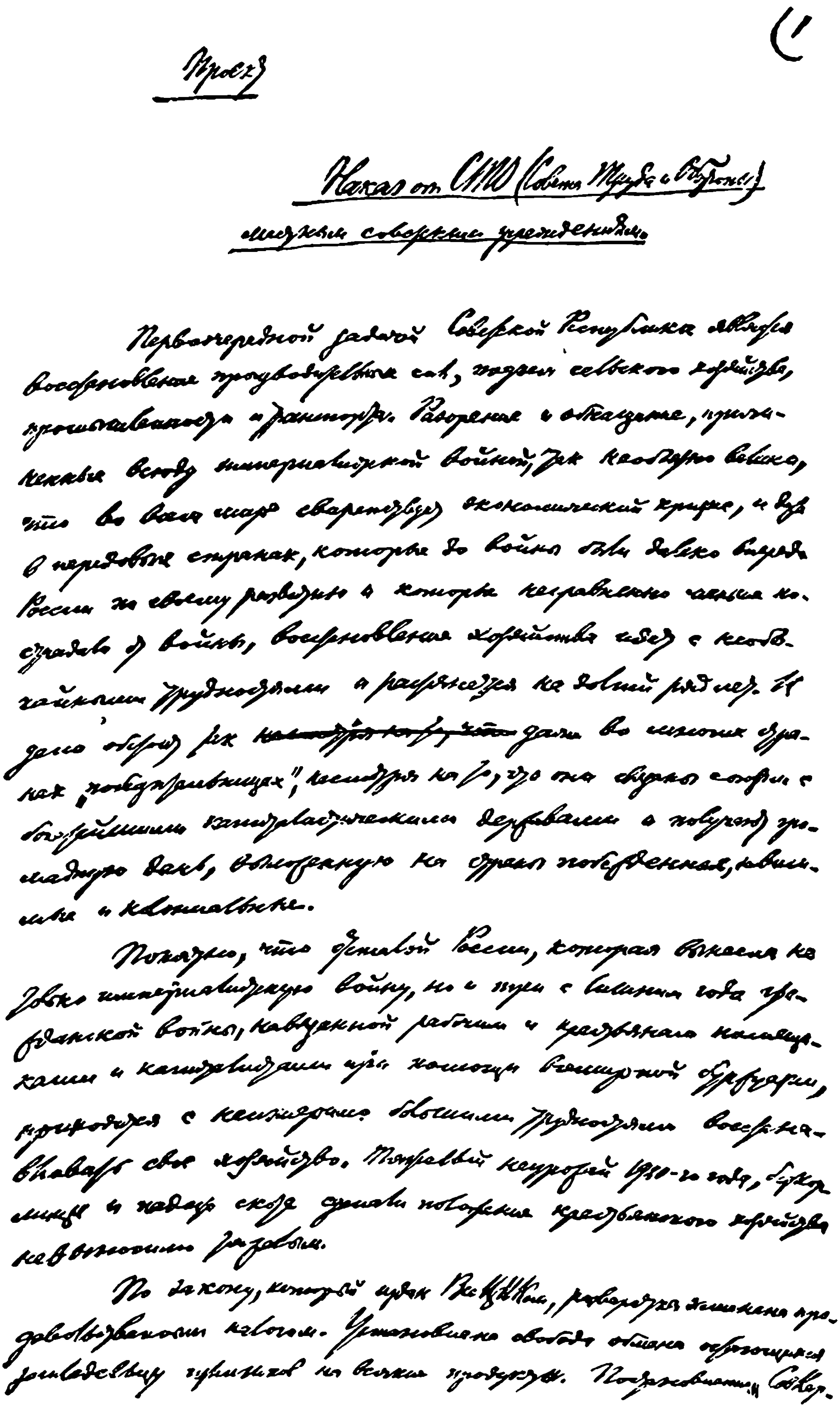
ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΕΑ (ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ) ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

ΣΧΕΔΙΟ [99]

Πρωταρχικό καθῆκον τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας εἶναι ἡ ἀνόρθωση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, τό ἀνέβασμα τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, τῆς βιομηχανίας καί τῶν μεταφορῶν. Ἡ καταστροφή καί ἡ ἐξαθλίωση πού προξένησε παντοῦ ὁ ἰμπεριαλιστικός πόλεμος εἶναι τόσο πολύ μεγάλες, πού σέ ὅλο τόν κόσμο μαίνεται ἡ οἰκονομική κρίση. Ἀκόμη καί στίς προηγμένες χῶρες, πού πρίν τόν πόλεμο ἦταν πολύ μπροστά ἀπό τή Ρωσία στήν ἀνάπτυξή τους καί πού ὑπόφεραν ἀσύγκριτα λιγότερο ἀπό τόν πόλεμο, ἡ ἀνόρθωση τῆς οἰκονομίας συνοδεύεται ἀπό ἐξαιρετικές δυσκολίες καί θά παραταθεῖ ἐπί πολλά χρόνια. Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα ἀκόμη καί σέ πολλές χῶρες «νικήτριες», παρόλο πού συνδέονται μέ συμμαχία μέ πλουσιότατες καπιταλιστικές Δυνάμεις καί εἰσπράττουν τεράστιους φόρους, πού ἔχουν ἐπιβάλει στίς νικημένες, στίς ἐξαρτημένες καί στίς ἀποικιακές χῶρες.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ καθυστερημένη Ρωσία, πού ὑπόφερε ὄχι μόνο τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἀλλά καί πάνω ἀπό τρία χρόνια ἐμφυλίου πολέμου, πού τόν ἐπέβαλαν στούς ἐργάτες καί στούς ἀγρότες οἱ τσιφλικάδες καί οἱ καπιταλιστές μέ τή βοήθεια τῆς παγκόσμιας ἀστικῆς τάξης, βρίσκεται στήν ἀνάγκη νά ἀνορθώνει τήν οἰκονομία της μέσα σέ ἀσύγκριτα μεγαλύτερες δυσκολίες. Ἡ μεγάλη σιτοδεία τοῦ 1920, ἡ ἔλλειψη ζωοτροφῶν καί ἡ ἐπιζωοτία ἔκαναν τήν κατάσταση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ ἀνυπόφορα δύσκολη.

Σύμφωνα μέ τό νόμο, πού ἔχει ἐκδοθεῖ ἀπό τήν Πανρωσική ΚΕΕ, τό παρακράτημα ἀντικαταστάθηκε μέ τό φόρο σέ

Проект

Наказ от СТО (Совета Труда и Обороны) местным советским учреждениям.

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ (Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας) πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα. Σχέδιο». — Μάης τοῦ 1921

Σμίκρυνση

εἶδος. Καθιερώνεται ἡ ἐλευθερία στήν ἀνταλλαγή τῶν πλεονασμάτων πού μένουν στόν γεωργό μέ ὁποιαδήποτε προϊόντα. Μέ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων δημοσιεύτηκαν οἱ φορολογικές κλίμακες. Τό μέγεθος τοῦ φόρου εἶναι περίπου δυό φορές μικρότερο ἀπό τό παρακράτημα. Τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ψήφισε νέο νόμο γιά τό συνεταιρισμό, πού διευρύνει τά δικαιώματά του λόγω τῆς ἐλευθερίας ἀνταλλαγῆς τῶν γεωργικῶν πλεονασμάτων [100].

Αὐτοί οἱ νόμοι ἔκαναν πάρα πολλά γιά τήν ἄμεση καλυτέρευση τῆς κατάστασης τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, γιά τήν αὔξηση τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀγροτῶν στήν ἐπέκταση τῆς καλλιεργήσιμης ἔκτασης καί στή βελτίωση τῆς γεωργίας καί τῆς κτηνοτροφίας, καί μαζί μ' αὐτό γιά τό ἀνέβασμα καί τήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς, τοπικῆς βιομηχανίας, πού δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό τή συγκέντρωση καί τή μεταφορά μεγάλων κρατικῶν ἀποθεμάτων τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καί καυσίμων.

Ἡ τοπική πρωτοβουλία γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, τήν ἀποκατάσταση τῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων ἀνάμεσα στή γεωργία καί στή βιομηχανία ἀποκτᾶ τώρα ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία. Δημιουργοῦνται μεγάλες δυνατότητες χρησιμοποίησης νέων δυνάμεων, νέας δραστηριότητας γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας.

Τό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας πού, μέ βάση τίς ἀποφάσεις τοῦ VIII Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, ἔχει τήν ὑποχρέωση νά συνενώνει καί νά κατευθύνει τή δράση τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων, ἀπευθύνεται πρός ὅλα τά τοπικά ὄργανα μέ τήν κατηγορηματική ἀξίωση νά ἐντείνουν ὅλες τίς δυνάμεις τους καί νά ἀναπτύξουν μέ κάθε θυσία μιά πλατιά δράση γιά τήν ὁλόπλευρη καλυτέρευση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καί τήν ἄνοδο τῆς βιομηχανίας, ἐκπληρώνοντας αὐστηρά τούς νέους νόμους καί ἔχοντας σάν ὁδηγό τίς βασικές θέσεις καί ὑποδείξεις πού παραθέτουμε παρακάτω.

Σήμερα ἔχουμε πρῶτα ἀπόλα διπλό πρακτικό κριτήριο τῶν ἐπιτυχιῶν στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας μας σέ παγκρατική κλίμακα: πρῶτο, τήν ἐπιτυχία τῆς γρήγορης, πλήρους, σωστῆς ἀπό κρατική ἄποψη συγκέντρωσης τοῦ φόρου σέ εἶδος· δεύτερο — κι' αὐτό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία — τήν ἐπιτυχία τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων καί προϊόντων τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς μέ βιομηχανικά προϊόντα, τήν ἐπιτυχία τῆς κυκλοφορίας ἀνάμεσα στή γεωργία καί τή βιομηχανία.

Αὐτό εἶναι τό πιό ζωτικό, τό ἄμεσα καί ὁπωσδήποτε ἀναγκαῖο. Εἶναι ὁ ἔλεγχος ὅλης τῆς δουλιᾶς καί τό θεμέλιωμα τῆς πραγματοποίησης τοῦ μεγάλου σχεδίου τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, πού θά μᾶς δόσει τήν ἀνασυγκρότηση τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί τῶν μεταφορῶν σέ τέτια ἔκταση καί πάνω σέ τέτια τεχνική βάση, ὥστε νά νικήσουμε ὁριστικά καί γιά πάντα τήν πείνα καί τήν ἀθλιότητα.

Πρέπει νά συγκεντρωθεῖ ὁ φόρος σέ εἶδος 100% καί μετά νά συγκεντρωθοῦν καί ἄλλα τόσα ἐπισιτιστικά προϊόντα μέ τήν ἐλεύθερη ἀνταλλαγή ἀγροτικῶν πλεονασμάτων μέ βιομηχανικά εἴδη. Φυσικά, αὐτό δέν μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ ἀμέσως παντοῦ, ὡστόσο ὅλοι μας πρέπει νά βάλουμε μπροστά μας αὐτό τό ἄμεσο καθῆκον καί θά μπορέσουμε νά τό πραγματοποιήσουμε σέ συντομότατο χρονικό διάστημα, ἄν καταλάβουμε σωστά τήν κατάσταση τῆς οἰκονομίας μας καί μποῦμε ὅσο τό δυνατό πιό δραστήρια στό σωστό δρόμο γιά τήν ἄνοδό της. Ὅλες οἱ τοπικές ἀρχές, ὅλα τά τοπικά ὄργανα κάθε κυβερνείου, κάθε νομοῦ, κάθε κέντρου περιοχῆς, κάθε αὐτόνομης Δημοκρατίας πρέπει ἑνωμένα καί συντονισμένα νά ἀναπτύξουν τή δουλιά ἔτσι πού νά κινηθεῖ ἡ ἀνταλλαγή τῶν πλεονασμάτων. Ἄς δείξει ἡ πείρα ὥς ποιό βαθμό θά κατορθώσουμε νά κινήσουμε αὐτή τήν ἀνταλλαγή μέ τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς καί τόν ἐφοδιασμό μέ κρατικά προϊόντα τῶν μεγάλων σοσιαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων· ὥς ποιό βαθμό θά κατορθώσουμε νά ἐνθαρύνουμε καί νά ἀναπτύξουμε τή μικρή τοπική βιομηχανία· ποιό ρόλο θά παίξει ὁ συνεταιρισμός καί τό ἰδιωτικό ἐμπόριο, οἱ ἐπιχειρηματίες, οἱ καπιταλιστές πού βρίσκονται κάτω ἀπό κρατικό ἔλεγχο. Πρέπει νά δοκιμάσουμε ὅλες καί κάθε λογῆς μεθόδους, ἀναπτύσσοντας τή μεγαλύτερη τοπική πρωτοβουλία. Βρισκόμαστε μπροστά σ' ἕνα νέο καθῆκον, πού δέν ἔχει ἀκόμη δοκιμαστεῖ πουθενά στόν κόσμο. Πραγματοποιοῦμε τό καθῆκον αὐτό μέσα στίς συνθῆκες τῆς μεταπολεμικῆς καταστροφῆς πού δέν μᾶς ἐπιτρέπει οὔτε τούς πόρους μας νά ὑπολογίσουμε μέ ἀκρίβεια, οὔτε νά καθορίσουμε ἀπό πρίν τό βαθμό ἔντασης πού μποροῦν νά ἀντέξουν οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες, οἱ ὁποῖοι ἔδοσαν πρωτάκουστα βαριές θυσίες γιά τή νίκη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Πρέπει νά ἐφαρμόσουμε πιό τολμηρά καί πιό πλατιά διάφορες μεθόδους, τρόπους ἀντικρύσματος τοῦ ζητήματος ἀπό διάφορες πλευρές, διαφορετικό βαθμό παραδοχῆς τοῦ κεφαλαίου καί τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου, χωρίς νά φοβόμαστε μιά ὁρισμένη ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, φτάνει νά ἀνεβάσουμε ἀμέσως τήν κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων, νά ἀναζωογονήσουμε μ' αὐτό τόν

τρόπο τή γεωργία καί τή βιομηχανία, νά ὑπολογίσουμε ἀπό τά ἀποτελέσματα τῆς πρακτικῆς πείρας τούς πόρους πού διαθέτει ἡ χώρα καί τό δρόμο πού μποροῦμε νά τραβήξουμε μέ τή μεγαλύτερη βεβαιότητα γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, γιά τό παραπέρα πλάτεμα καί σταθεροποίηση τῆς δουλιᾶς τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας, γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ.

Πόσα πλεονάσματα ἀγροτικῶν προϊόντων, ὕστερα ἀπό τήν καταβολή τοῦ φόρου, ἀντάλλαξαν οἱ ἀγρότες μέ προϊόντα τῆς μικρῆς βιομηχανίας καί τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου καί πόσα μέ προϊόντα πού τούς προμηθεύει τό κράτος; — αὐτά εἶναι τά δυό ζητήματα πού πρέπει νά τραβήξουν πρῶτα ἀπόλα τό ἐνδιαφέρον κάθε σοβιετικοῦ στελέχους πού δουλεύει στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Αὐτές εἶναι οἱ κυριότερες καί ἀμεσότερες κατευθύνσεις, ὅπου πρέπει νά σημειώσουμε τίς μεγαλύτερες ἐπιτυχίες καί σ' αὐτές τίς κατευθύνσεις θά μετρᾶμε τό βαθμό τῆς ἐπιτυχίας μας στή δουλιά καί θά κρίνουμε ἔπειτα πῶς ἀκριβῶς πρέπει νά προχωρήσουμε πρός τά παραπέρα καθήκοντα. Ὅλα τά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας γενικά πρέπει νά συντονίζονται μέ τά δυό αὐτά ἄμεσα ζητήματα.

Γιά νά πραγματοποιηθεῖ αὐτός ὁ συντονισμός, γιά νά ἐνθαρυνθεῖ σέ μεγαλύτερο βαθμό ἡ πρωτοβουλία, ἡ αὐτοτέλεια, ἡ ἔκταση τῆς τοπικῆς δουλιᾶς καί συνάμα γιά νά ἐλέγχεται ἀπό τήν τοπική πείρα καί τήν τοπική ἐποπτεία ἡ δουλιά τοῦ κεντρικοῦ μηχανισμοῦ καί ἀντίστοιχα, πετυχαίνοντας ἔτσι τήν ἐξάλειψη τῆς κωλυσιεργίας καί τῆς γραφειοκρατίας, τό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας ἀποφάσισε (βλ. ἰδιαίτερα τό κείμενο τῆς ἀπόφασης *):

πρῶτο, νά καθιερωθοῦν παντοῦ οἱ οἰκονομικές συσκέψεις γιά τό συντονισμό τῆς δουλιᾶς τῶν τοπικῶν ὀργάνων ὅλων τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων,

καί δεύτερο, νά καθιερωθοῦν κανονικοί ἀπολογισμοί δουλιᾶς τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων γιά τήν ἀνταλλαγή τῆς πείρας, τήν ὀργάνωση τῆς ἅμιλλας καί, τό κυριότερο, γιά τόν ἔλεγχο, μέ τήν τοπική δουλιά καί μέ τά ἀποτελέσματά της, τῆς ὀρθότητας τῶν μεθόδων δράσης καί τοῦ τρόπου συγκρότησης τῶν κεντρικῶν ὀργάνων.

Οἱ τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις πρέπει νά ὀργανώνονται κατά τό πρότυπο τοῦ ΣΕΑ (Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας)

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 264-265. *Ἡ Σύντ.*

καί νά ἔχουν τέτιες σχέσεις μέ τίς τοπικές ἐκτελεστικές ἐπιτροπές, σάν αὐτές πού ἔχει τό ΣΕΑ μέ τό ΣΛΕ. Τό ΣΕΑ ἐργάζεται σάν ἐπιτροπή τοῦ ΣΛΕ. Ἐφόσον τά μέλη τοῦ ΣΕΑ διαλέγονται ἀνάμεσα ἀπό τά μέλη τοῦ ΣΛΕ, ὑπάρχει πληρέστατη ἁρμονία στή δουλιά τῶν δυό ὀργάνων, ἐξαλείφεται κάθε δυνατότητα προστριβῶν ἀνάμεσά τους, ἐξασφαλίζεται ἡ ταχύτητα στή διεκπεραίωση τῆς δουλιᾶς, ἡ ἁπλότητα τοῦ μηχανισμοῦ, γιατί τό ΣΕΑ δέν δημιουργεῖ κανένα μηχανισμό, ἀλλά δουλεύει μέσω τῶν μηχανισμῶν τῶν ὑπηρεσιῶν, προσπαθώντας νά τούς ἁπλοποιήσει καί νά τούς συντονίσει.

Τίς ἴδιες ἀκριβῶς σχέσεις πρέπει νά ἔχουν τά Οἰκονομικά συμβούλια κυβερνείων μέ τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές κυβερνείων. Καί αὐτό ἀκριβῶς γίνεται στήν πράξη. Συνάμα τό ΣΕΑ, ἐπικυρώνοντας τήν τοποθέτηση τῶν μελῶν καί τοῦ προέδρου τῶν Οἰκονομικῶν συμβουλίων περιοχῶν καί ἀκρινῶν περιοχῶν, προσπαθεῖ νά παίρνει ὑπόψη του τήν πείρα τῶν τοπικῶν στελεχῶν καί νά μήν προβαίνει σέ ἐπικυρώσεις χωρίς νά τούς συμβουλευτεῖ. Δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι τά Οἰκονομικά συμβούλια περιοχῶν πρέπει νά προσπαθοῦν καί θά προσπαθοῦν νά συντονίζουν τή δουλιά τους μέ τά Οἰκονομικά συμβούλια κυβερνείων, ἐξασφαλίζοντας τήν ὅσο τό δυνατό πιό πλήρη συμμετοχή τους, τήν ἐνημέρωσή τους, τό ἐνδιαφέρον τους. Ἀμφιβάλλω, ἄν μιά προσπάθεια νά κωδικοποιηθοῦν τώρα ἀμέσως ὅλες αὐτές οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις θά ἦταν ἐπίκαιρη: ἡ πείρα εἶναι ἀκόμη λίγη καί ἀπό τίς προσπάθειες γιά μιά παρόμοια κωδικοποίηση θά μποροῦσε νά βγεῖ ἕνα καθαρά γραφειοκρατικό κατασκεύασμα. Θά ἦταν πιό σκόπιμο νά ἀφήσουμε πρῶτα τήν πράξη νά ἐπεξεργαστεῖ τίς κατάλληλες μορφές σχέσεων (τό ΣΕΑ δούλευε περίπου ἕνα χρόνο πλάι στό ΣΛΕ, χωρίς νά ἔχει στήν οὐσία καμιά ὀργανωτική συγκρότηση). Στήν ἀρχή καλύτερα ἄς εἶναι οἱ μορφές αὐτές ὄχι ἀπόλυτα σταθερές: ἡ ποικιλία εἶναι ἐπιθυμητή, ὠφέλιμη καί μάλιστα ἀπαραίτητη γιά νά μελετηθοῦν μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια καί νά συγκριθοῦν πληρέστερα τά διάφορα συστήματα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων.

Τά Οἰκονομικά συμβούλια τῶν νομῶν καί τῶν ἐπαρχιῶν πρέπει νά συγκροτοῦνται πάνω στίς ἴδιες βάσεις, ἐπιτρέποντας, ἐννοεῖται, κάθε εἴδους τροποποιήσεις τοῦ βασικοῦ τύπου, δηλ. οἱ Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές μποροῦν νά ἀναλαμβάνουν ὁλοκληρωτικά τά καθήκοντα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν Οἰκονομικῶν συσκέψεων, μποροῦν νά ἐξισώνουν τίς δικές τους «διευθυντικές» ἤ «οἰκονομικές» συνεδριάσεις μέ τίς Οἰκονομικές συσκέψεις, μποροῦν νά συγκροτοῦν ἀπό τά μέλη τους (λ.χ., στίς ἐπαρχίες, κάποτε καί στούς νομούς) εἰδικές ἐπιτροπές, ἀκόμη καί νά διορίζουν εἰδικά ἄτομα γιά τήν ἐκπλήρωση

όλων ή μερικῶν καθηκόντων τῶν Οἰκονομικῶν συσκέψεων, κτλ., κ.ο.κ. Τόν κατώτερο πυρήνα πρέπει νά ἀποτελοῦν οἱ *ἀγροτικές ἐπιτροπές*[101], αὐτές πρέπει νά ἀποτελέσουν τά κατώτερα ὄργανα τοῦ ΣΕΑ στό χωριό. Ὁ νόμος γιά τήν ἀντίστοιχη διεύρυνση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀγροτικῶν ἐπιτροπῶν καί γιά τόν καθορισμό τῶν ἀμοιβαίων σχέσων ἀνάμεσα σ' αὐτές καί στά Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῶν ἐργαζομένων τοῦ χωριοῦ ἐπικυρώθηκε ἤδη ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί δημοσιεύτηκε τό Μάη τοῦ 1921. Οἱ Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές κυβερνείων ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά προκαθορίσουν τούς ἄλφα ἤ βήτα πιό κατάλληλους γιά τό δοσμένο τόπο κανόνες, *πλαταίνοντας* ὑποχρεωτικά καί ὄχι στενεύοντας τήν πρωτοβουλία γιά αὐτοτέλεια τῶν «τοπικῶν ὀργάνων» γενικά καί τῶν κατώτερων πυρήνων *εἰδικότερα.*

Στούς βιομηχανικούς νομούς καί συνοικισμούς κατώτερα ὄργανα τοῦ ΣΕΑ πρέπει νά εἶναι οἱ ἀχτιδικές καί ἐργοστασιακές ἐπιτροπές ἤ οἱ διευθύνσεις τῶν ἐργοστασίων — ἀνάλογα μέ τό ἄν πρόκειται γιά ἕναν κλάδο βιομηχανίας ἤ γιά περισσότερους. Πάντως εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο νά γίνει μ' αὐτή ἤ τήν ἄλλη μορφή ἡ *συνένωση* τῆς δουλιᾶς μέ τή δουλιά τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν νομῶν, τῶν ἐπαρχιῶν καί τῶν ἐπιτροπῶν τῶν χωριῶν γιά τή λήψη μέτρων σχετικά μέ τήν καθοδήγηση *ὅλης* τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Παρακάτω. Τό ζήτημα τῶν κανονικῶν ἀπολογισμῶν τῶν τοπικῶν ὀργάνων ἀπέναντι στό ΣΕΑ ἀποκτᾶ ἐξαιρετική σπουδαιότητα ἐπειδή ἕνα ἀπό τά κυριότερα κακά ἀπό τά ὁποῖα ὑποφέρουμε εἶναι ἡ ἔλλειψη μελέτης τῆς πρακτικῆς πείρας, τῆς ἀνταλλαγῆς πείρας, τοῦ ἀμοιβαίου ἐλέγχου — τῶν ἐντολῶν τοῦ κέντρου ἀπό τήν τοπική πρακτική καί τῆς τοπικῆς πρακτικῆς ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ κέντρου. Ἕνα ἀπό τά κυριότερα μέσα καταπολέμησης τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας πρέπει νά ἀποτελεῖ ὁ ἔλεγχος τῆς ἐκτέλεσης ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις τῶν νόμων καί τῶν ἐντολῶν τοῦ κέντρου. Γι' αὐτό χρειάζονται ἀπολογιστικές ἐκθέσεις πού νά δημοσιεύονται *γιά γενική ἐνημέρωση,* μέ τήν ὑποχρεωτική *ἐπέκταση τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐξωκομματικῶν* καί μή ὑπηρεσιακῶν παραγόντων. Τέτιο περιοδικό ὅπως τό «Νάσε Χοζιάιστβο», «δεκαπενθήμερο ὄργανο τοῦ Οἰκονομικοῦ συμβουλίου τοῦ κυβερνείου Τβέρ» (τεῦχ. 1, 15. IV. 1921· τεῦχ. 2, 30. IV. 1921), δείχνει ὅτι ἡ ἐπαρχία νιώθει τήν ἀνάγκη τῆς μελέτης, τοῦ φωτίσματος καί τῆς δημοσίευσης τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς οἰκονομικῆς μας πείρας καί βρίσκει τούς σωστούς δρόμους γιά τήν ἱκανοποίηση αὐτῆς τῆς ἀνάγκης. Φυσικά, δέν θά μπορέσουν — τουλάχιστο στούς προσεχεῖς μῆνες — σέ κάθε κυβερνεῖο νά ὀργα-

νώσουν τήν ἔκδοση περιοδικοῦ, δέν θά μπορέσουν παντοῦ νά τό βγάλουν δυό φορές τό μήνα σέ 3 000 ἀντίτυπα, ὅπως στό Τβέρ. Ὡστόσο, ὄχι μόνο σέ κάθε κυβερνεῖο, ἀλλά καί σέ κάθε νομό μποροῦν καί πρέπει νά συντάσσουν μιά φορά στούς δυό μῆνες (στήν ἀρχή μποροῦμε νά παραδεχτοῦμε σάν ἐξαίρεση καί πιό μακρόχρονα διαστήματα) ἀπολογιστική ἔκθεση γιά τήν τοπική οἰκονομική δουλιά καί νά τήν τυπώνουν, ἄς ποῦμε, σέ 100-300 ἀντίτυπα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι γιά μιά τέτια μικρή δουλιά θά βρεθεῖ παντοῦ χαρτί καί τυπογραφεῖο, ὅταν καταλάβουμε πώς ἡ δουλιά αὐτή εἶναι σπουδαία καί ἐπείγουσα, ὅταν καταλάβουμε πώς γιά τήν ἱκανοποίηση αὐτῆς τῆς ἀνάγκης πρέπει νά ἀφαιροῦμε χαρτί ἀπό πολλές ὑπηρεσίες, πού τυπώνουν ἕνα σωρό ἄχρηστα πράγματα ἤ πράγματα πού εἶναι κάθε ἄλλο παρά ἐπείγοντα. Ἄν ἡ στοιχειοθέτηση γίνει μέ ψιλά στοιχεῖα, ἄν ἡ ἐκτύπωση γίνει σέ δυό στῆλες (ὅπως κάνουν οἱ σύντροφοι στό Τβέρ), ἄν γίνει κατανοητή ἡ ἁπλή ἀλήθεια πώς ἀκόμη καί μιά ἑκατοντάδα ἀντίτυπα, ὅταν σταλοῦν ἀπό ἕνα σέ κάθε βιβλιοθήκη κυβερνείου καί σέ κάθε μεγάλη κρατική βιβλιοθήκη, θά δόσουν μιά μικρή, εἶναι ἀλήθεια, ὡστόσο *ἀναμφισβήτητη* δυνατότητα ἐνημέρωσης καί ὑπολογισμοῦ τῆς πείρας σέ *πανρωσική κλίμακα,* τότε θά γίνει ξεκάθαρο πώς ἡ δουλιά αὐτή εἶναι πραγματοποιήσιμη καί ἐπείγουσα.

Ὁ πραγματικός ὑπολογισμός τῆς πείρας, ἡ πραγματική ἀνταλλαγή πείρας, ἡ προσέλκυση ὅλων τῶν ἐπιφανῶν καί ἱκανῶν ἐξωκομματικῶν ὀργανωτῶν, ὅλα αὐτά εἶναι ἀδύνατο νά γίνουν χωρίς τήν τακτική δημοσίευση τῶν ἀπολογιστικῶν ἐκθέσεων, ἔστω καί σέ ἀσήμαντο ἀριθμό ἀντιτύπων. Μποροῦμε καί πρέπει νά τό πετύχουμε αὐτό ἀμέσως.

Κατά τή σύνταξη τῶν ἀπολογιστικῶν ἐκθέσεων πρέπει νά συνδυάζεται ἡ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη συντομία μέ τήν ἀκρίβεια τῆς ἀπάντησης στά ζητήματα πού μπῆκαν. Τά ζητήματα χωρίζονται σέ τέσσερις ὁμάδες: ἡ πρώτη ὁμάδα ζητημάτων εἶναι αὐτά πού κυρίως προβάλλονται στήν πρώτη γραμμή σήμερα. Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτά εἶναι ὑποχρεωτική σέ κάθε ἔκθεση καί μέ τή μεγαλύτερη ἀκρίβεια καί διεξοδικότητα. Αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα ἀπαραίτητο, ἐπειδή ἡ ὁμάδα αὐτή τῶν ζητημάτων ἔχει γιά τήν τεράστια πλειοψηφία τῶν νομῶν ἐξαιρετικά ἐπιτακτική, ἐπίκαιρη σημασία ἀκριβῶς τούτη τή στιγμή. Γιά τή μειοψηφία τῶν νομῶν καί περιφερειῶν, καί συγκεκριμένα γιά τίς καθαρά βιομηχανικές, θά προβληθοῦν στήν πρώτη σειρά ἄλλα ζητήματα. Ἡ δεύτερη ὁμάδα ζητημάτων εἶναι τέτια πού ἡ ἀπάντηση σ' αὐτά εἶναι ἐπίσης

ὑποχρεωτική σέ κάθε ἀπολογιστική ἔκθεση, πολύ συχνά ὅμως μπορεῖ καί πρέπει νά δοθεῖ μέ μορφή σύντομης περίληψης τῶν ἐκθέσεων πού ἔχουν ἤδη ὑποβληθεῖ στίς ἀντίστοιχες ὑπηρεσίες. Σέ ὅλες τίς παρόμοιες περιπτώσεις ἡ ἀπολογιστική ἔκθεση πρός τό ΣΕΑ πρέπει ὑποχρεωτικά νά μνημονεύει: τίς ἐκθέσεις πού εἶχαν σταλεῖ τόν τάδε καιρό, στά τάδε ἱδρύματα, τό σύντομο ἀπολογισμό τῆς δουλιᾶς πού ἔγινε καί πού ἐκφράζεται στίς ἐκθέσεις αὐτές μέ τούς τάδε ἀριθμούς. Οἱ τέτιου εἴδους ἀπαντήσεις εἶναι ἀπαραίτητες στό ΣΕΑ τόσο γιά τόν ἔλεγχο τῶν ὑπηρεσιῶν χωριστά, ὅσο καί γιά νά παίρνει τούς συνολικούς ἀριθμούς πού δείχνουν τά ἀποτελέσματα πού ἐπιτεύχθηκαν στόν τομέα τοῦ ἐπισιτισμοῦ, τῶν καυσίμων, τῆς βιομηχανίας κτλ. Ἡ τρίτη ὁμάδα ζητημάτων ἀφορᾶ ζητήματα πού ἡ ἀπάντηση σ' αὐτά *δέν* εἶναι ὑποχρεωτική σέ κάθε ἔκθεση. Οἱ ἀπαντήσεις σ' αὐτά τά ζητήματα εἶναι ὑποχρεωτικές στήν ἀρχή, δηλ. στήν πρώτη ἀπολογιστική ἔκθεση, ἐνῶ στίς ἑπόμενες ἐκθέσεις σημειώνεται μόνο τό πρόσθετο καί τό καινούργιο, ὅταν συσσωρευτεῖ καινούργιο ὑλικό. Σέ πολλές περιπτώσεις, ὅταν τά ζητήματα αὐτά μπαίνουν κάθε δυό μῆνες, δέν θά ἔχουν τί νά ἀπαντήσουν. Ἡ τέταρτη ὁμάδα εἶναι ὅλα τά κάθε λογῆς συμπληρωματικά ζητήματα, πού δέν ὑποδείχνονται ἀπό πρίν, δέν μπαίνουν ἀπό τό κέντρο, δέν ἀναφύονται ἐπιτόπου. Αὐτή ἡ ὁμάδα τῶν ζητημάτων πρέπει νά καταρτίζεται ἀπό τίς ἴδιες τίς τοπικές ὀργανώσεις καί νά μήν περιορίζεται ἀπό τίποτε. Εἶναι αὐτονόητο πώς τά ζητήματα πού ἀποτελοῦν κρατικό μυστικό (στρατιωτικά ἤ συνδεμένα μέ στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις καί τήν ἀσφάλεια τοῦ κράτους κτλ.) πρέπει νά ξεχωρίζονται σέ ἰδιαίτερη ἔκθεση, πού δέν ὑπόκειται σέ δημοσίευση, ἀλλά προορίζεται ἀποκλειστικά γιά τό ΣΕΑ, σάν ἀπόρρητη ἔκθεση.

Τώρα ἄς περάσουμε στόν κατάλογο τῶν ζητημάτων:

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

1. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΑ

Σήμερα αὐτό εἶναι τό πρῶτο ζήτημα ἀπό ἄποψη σπουδαιότητας καί ἐπικαιρότητας. Πρῶτο, χωρίς τόν πλήρη καί συστηματικό ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ καί τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων μέ τρόφιμα, τό κράτος δέν μπορεῖ γενικά νά διεξάγει τήν ἀνασυγκρότηση τῆς οἰκονομίας καί ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων πρέπει νά γίνει τό κυριότερο μέσο γιά τή συγκέντρωση τροφίμων. Δεύτερο, ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων ἀποτελεῖ ἔλεγχο τῶν κανονικῶν καί ἀμοιβαίων σχέσεων τῆς βιομηχανίας μέ τή γεωργία καί θεμέλιο

δλης τῆς δουλιᾶς γιά τή δημιουργία ἑνός νομισματικοῦ συστήματος πού νά λειτουργεῖ λίγο-πολύ σωστά. Στό ζήτημα τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων (συμπεριλαμβάνοντας σ' αὐτή καί τήν ἀνταλλαγή προϊόντων, γιατί τό κρατικό προϊόν — τό προϊόν τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἐργοστασίου, πού ἀνταλλάσσεται μέ ἀγροτικά εἴδη διατροφῆς, δέν εἶναι ἐμπόρευμα μέ τήν πολιτικο-οικονομική ἔννοια, πάντως δέν εἶναι μόνο ἐμπόρευμα, δέν εἶναι πιά ἐμπόρευμα, παύει νά εἶναι ἐμπόρευμα), στό ζήτημα τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων πρέπει νά στραφεῖ τώρα ἡ κύρια προσοχή δλων τῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων, δλων τῶν ὀργάνων τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας.

Προετοιμασία γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων; Τί ἀκριβῶς ἔγινε γι' αὐτή τήν προετοιμασία; — Ἀπομέρους τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπισιτισμοῦ; — Ἀπομέρους τοῦ συνεταιρισμοῦ; Ἀριθμός τῶν συνεταιριστικῶν καταστημάτων πού ὑπάρχουν γι' αὐτό τό σκοπό; Ὑπάρχουν σέ κάθε ἐπαρχία; Σέ πόσα χωριά; Ἀπόθεμα γιά ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων; Τιμές στήν «ἐλεύθερη» ἀγορά; Πλεονάσματα σιτηρῶν καί ἄλλων ἀγροτικῶν προϊόντων; Ὑπάρχει πείρα στήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί τί εἴδους πείρα ἀκριβῶς; Συμπεράσματα καί ἀποτελέσματα; Πάλη ἐνάντια στούς καταχραστές τῶν τροφίμων καί ἀποθεμάτων πού προορίζονται γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων; (ἐξαιρετικά σπουδαῖο σημεῖο, πού ἀπαιτεῖ τήν ἐξέταση τῆς *κάθε περίπτωσης* κατάχρησης).

Ἀλάτι καί πετρέλαιο, σάν ἀντικείμενα ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων; Εἴδη ὑφαντουργίας; Ἄλλα προϊόντα; Σέ ποιά προϊόντα ὑπάρχει ἡ μεγαλύτερη ἀνάγκη; Σέ ποιά προϊόντα ὑπάρχουν οἱ μεγαλύτερες ἐλλείψεις στόν ἀγρότη; Τί θά μποροῦσε νά δόσει ἡ τοπική, μικρή βιοτεχνική παραγωγή; Ἤ ἡ ἀνάπτυξη τῆς τοπικῆς βιομηχανίας;

Οἱ ἀριθμοί καί τά γεγονότα πού ἀφοροῦν τήν ὀργάνωση τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἐμπορευμάτων καί τά ἀποτελέσματα τῆς ἀνταλλαγῆς ἔχουν σπουδαιότατη σημασία γιά τήν ἐφαρμογή τῆς παγκρατικῆς πείρας.

Εἶναι σωστές οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις στήν Ἐπιτροπή ἐπισιτισμοῦ, σάν ὄργανο ἐλέγχου καί ἐποπτείας τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων, καί στό συνεταιρισμό σάν ὄργανο πού πραγματοποιεῖ τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων; Τί εἴδους εἶναι οἱ ἀμοιβαῖες αὐτές σχέσεις στήν πράξη; Στήν τοπική τους πραγματοποίηση;

Ὁ ρόλος τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐμπορίου στήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων; Πόσο ἀκριβῶς ἀναπτύχθηκε καί ἀναπτύσσεται τό ἰδιωτικό ἐμπόριο; Ἀριθμός ἐμπόρων, ὁ τζίρος τους ὁσοναφορᾶ τά κυριότερα προϊόντα; Ἰδιαίτερα σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τά εἴδη τροφίμων;

2. ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΕΣ

Ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου σημαίνει ἀναπόφευκτα καί τήν ἐμφάνιση τῶν καπιταλιστῶν καί τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων. Δέν ὑπάρχει λόγος νά τό φοβόμαστε αὐτό. Τό ἐργατικό κράτος ἔχει στά χέρια του ἀρκετά μέσα γιά νά ἐπιτρέψει *μόνο τήν ἐνμέρει* ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων αὐτῶν πού εἶναι ὠφέλιμες καί ἀναγκαῖες στίς συνθῆκες τῆς μικρῆς παραγωγῆς, καί γιά νά κρατήσει τίς σχέσεις αὐτές κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό του. Συγκεκριμένα ὅλη ἡ ὑπόθεση τώρα εἶναι νά μελετήσουμε ἐπακριβῶς τήν ἔκταση τοῦ φαινομένου καί νά βροῦμε τίς κατάλληλες (ὄχι περιοριστικές, σωστότερα: ὄχι ἀπαγορευτικές) μεθόδους ἐλέγχου καί ὑπολογισμοῦ ἀπομέρους τοῦ κράτους.

Πόσο ἀκριβῶς ἀναπτύσσεται τό ἰδιωτικό ἐμπόριο ὕστερα ἀπό τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος; Μπορεῖ αὐτό νά ὑπολογιστεῖ ἤ ὄχι; Μόνο μαυραγορίτικο ἤ καί κανονικό ἐμπόριο; Καταγραφή του καί τά ἀποτελέσματα τῆς καταγραφῆς;

Ἐπιχειρηματική δραστηριότητα: ὑπάρχουν περιπτώσεις προτάσεων ἀπομέρους καπιταλιστῶν καί ἐπιχειρηματιῶν νά μισθώσουν αὐτή ἤ ἐκείνη τήν ἐπιχείρηση, ἤ κατάστημα; ἤ ἐμπορικό κτίριο; Ἀκριβής ὑπολογισμός αὐτῶν τῶν περιπτώσεων καί ἀνάλυσή τους; Πῶς εἶναι ὀργανωμένη ἡ ἐκτίμηση, ἔστω καί κατά προσέγγιση, τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐμπορικῶν πράξεων; Ἐπίσης — ἀπολογισμοί τῶν ἐνοικιαστῶν, τῶν μεσιτῶν, ἄν ὑπάρχουν τέτιοι;

Εἴχαμε προτάσεις μεσιτικοῦ χαρακτήρα; Συγκέντρωση προϊόντων, χοντρική ἀγορά τους πρός ὄφελος τοῦ κράτους μέ ποσοστά; Εἴτε πούληση καί διανομή; Εἴτε ὀργάνωση βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων;

Βιοτεχνική παραγωγή, σέ τί ἄλλαξε ἡ κατάστασή της ὕστερα ἀπό τήν καθιέρωση τοῦ φόρου σέ εἶδος; Βαθμός ἀνάπτυξής της γενικά; Πηγή τῶν στοιχείων;

3. ΕΝΘΑΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΓΕΝΙΚΑ

Αὐτό τό ζήτημα συνδέεται στενά μέ τό προηγούμενο. Πολλές φορές ἡ ἐνθάρυνση τῆς πρωτοβουλίας μπορεῖ καί νά μή συνδέεται μέ τίς καπιταλιστικές σχέσεις. Πῶς νά πραγματοποιηθεῖ αὐτή ἡ ἐνθάρυνση; — τό ζήτημα αὐτό πρέπει νά βρίσκεται μπροστά στά οἰκονομικά συμβούλια καί σέ ὅλα τά ὄργανα τῆς οἰκοδόμησης τῆς

οἰκονομίας γενικά. Ἐπειδή τό καθῆκον αὐτό εἶναι ἐντελῶς νέο, εἶναι ἀμφίβολο, ἄν μποροῦν νά δοθοῦν ἀμέσως ἀπόλυτα συγκεκριμένες ἐντολές. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά δοθεῖ μεγαλύτερη προσοχή σ' αὐτό τό θέμα, νά ἐνθαρύνεται κάθε εἶδος οἰκονομικῆς πρωτοβουλίας, νά μελετᾶται ἐξονυχιστικά ἡ πρακτική πείρα καί νά γνωστοποιεῖται σέ ὅλο τό κράτος.

Ὁ μικρογεωργός πού καταβάλλει φόρο στό κράτος καί ἔρχεται σέ σχέσεις ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων μαζί του, μέ τό σοσιαλιστικό ἐργοστάσιο, εἶναι μιά οἰκονομική κατάσταση πού ἀπαιτεῖ ὁπωσδήποτε ἀπό τό κράτος, καί συγκεκριμένα ἀπό τά τοπικά του ὄργανα, μιά ὁλόπλευρη ἐνθάρυνση τοῦ ξεκινήματος, τῆς πρωτοβουλίας. Ἡ ἀνταλλαγή παρατηρήσεων καί πείρας μεταξύ τῶν τοπικῶν ὀργάνων θά ἐπιτρέψει νά συγκεντρωθοῦν ὑλικά καί νά συμπληρωθεῖ ἴσως ἀργότερα αὐτό τό γενικό καί ὄχι ἀρκετά συγκεκριμένο ζήτημα μέ μιά σειρά παραδείγματα καί λεπτομερειακές ὑποδείξεις.

4. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ: ΕΠΑΡΧΙΕΣ, ΝΟΜΟΥΣ, ΚΥΒΕΡΝΕΙΑ

Ἡ ἔλλειψη συντονισμένης ἐργασίας τῶν διάφορων ὑπηρεσιῶν τοπικά εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγάλα κακά πού ἐμποδίζουν τήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Στό ζήτημα αὐτό πρέπει νά δοθεῖ τεράστια προσοχή. Τό καθῆκον τῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων εἶναι νά ἐξαλείφουν αὐτή τήν ἔλλειψη συντονισμοῦ, νά ἀναπτύσσουν τήν ἀνεξαρτησία τῶν τοπικῶν ὀργάνων. Τά πρακτικά παραδείγματα πρέπει νά συγκεντρώνονται γιά νά ἐπιτευχθεῖ καλύτερη ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς καί τά παραδείγματα ἐπιτυχίας νά καταστοῦν ὑπόδειγμα γιά ὅλους. Λογουχάρη, ὅταν εἴχαμε μεγάλη φτώχια σέ τρόφιμα ὁ μεγαλύτερος περιορισμός τῆς τοπικῆς ἀνεξαρτησίας στήν κατανάλωση τῶν συγκεντρωμένων σιτηρῶν ἦταν φυσικός καί ἀναπόφευκτος. Μέ τόν κατάλληλο ἔλεγχο καί ὅσο αὐξάνουν τά ἀποθέματα σιτηρῶν, πρέπει νά μεγαλώνει αὐτή ἡ ἀνεξαρτησία. Ἔτσι μπορεῖ καί πρέπει νά πετυχαίνουμε τόν περιορισμό τῆς γραφειοκρατίας, τήν ἐλάττωση τῶν μεταφορῶν, τήν ἐνθάρυνση τῆς παραγωγῆς, τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἐργατῶν. Τά τρόφιμα — ἡ μικρή τοπική βιομηχανία, τά καύσιμα — ἡ μεγάλη παγκρατική βιομηχανία κτλ. — ὅλοι αὐτοί οἱ τομεῖς συνδέονται στενά καί ὁ «ὑπηρεσιακός» χωρισμός τους, πού εἶναι ἀπαραίτητος γιά τή διακυβέρνηση τοῦ κράτους, προξενεῖ ζημιά, ὅταν δέν γίνεται συνεχής δουλιά γιά τό συντονισμό, τήν ἐξάλειψη

τῶν προστριβῶν, τῆς κωλυσιεργίας, τοῦ ὑπηρεσιακοῦ στενοῦ πνεύματος, τῆς γραφειοκρατίας. Κατά τόπους, πιό κοντά στίς μάζες τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, αὐτές οἱ ἐλλείψεις φαίνονται πιό καθαρά καί τά τοπικά ὄργανα πρέπει ἐκεῖ νά ἐπεξεργαστοῦν, μέ τήν ἀνταλλαγή πείρας, τίς μεθόδους γιά τήν ἀποτελεσματική καταπολέμηση αὐτῶν τῶν ἐλλείψεων.

Σέ τί ἀκριβῶς, πῶς ἀκριβῶς ἐκφράστηκε ἡ δουλιά συντονισμοῦ τῆς δράσης τῶν τοπικῶν σοβχόζ, τῶν δασικῶν ἐπιτροπῶν, τῶν γεωργικῶν διευθύνσεων τῶν νομῶν, τῶν συμβουλίων λαϊκῆς οἰκονομίας κτλ.; — νά τά ἐρωτήματα στά ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητο νά δίνονται ἀκριβολογημένες, ἐπισταμένες καί λεπτομερεῖς ἀπαντήσεις.

Πῶς τιμωρήθηκαν τά στελέχη πού ἐξυπηρετοῦσαν τά τοπικά συμφέροντα μέ ζημία τοῦ κέντρου καί παρά τή διαταγή τοῦ κέντρου; Τά ὀνόματα αὐτῶν πού τιμωρήθηκαν; Λιγοστεύουν οἱ περιπτώσεις παρόμοιων παραβάσεων; Ἐπαυξήθηκε τό μέτρο τῶν ποινῶν καί πῶς ἀκριβῶς;

5. ΚΑΛΥΤΕΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ 6. — ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ

Ὅλες οἱ ἐπιτυχίες τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας καλυτερεύουν τήν κατάσταση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ὅμως, πρῶτο, κι' ἐδῶ τά στενά ὑπηρεσιακά συμφέροντα καί ἡ ἔλλειψη συντονισμοῦ προκαλοῦν πολλή ζημιά. Καί, δεύτερο, εἶναι ἀπαραίτητο νά ξεχωριστοῦν ἰδιαίτερα αὐτά τά ζητήματα, γιά νά παρακολουθηθοῦν μέ προσοχή τά ἀποτελέσματα πού σημειώνονται σ' αὐτό τόν τομέα. Τί ἀκριβῶς ἐπιτεύχθηκε; Πῶς ἀκριβῶς; Οἱ ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα αὐτά εἶναι ἀπαραίτητες.

Ἡ κούραση, καί πολύ συχνά μιά πραγματική ἐξάντληση ἐξαιτίας τῶν ἀποτελεσμάτων ἑνός πολύχρονου πολέμου, στήν ἀρχή τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ καί ἔπειτα τοῦ ἐμφυλίου, εἶναι τόσο μεγάλες, ὥστε εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητες εἰδικές προσπάθειες γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ἀπέχουμε πολύ, πάρα πολύ ἀπό τοῦ νά κάνουμε ὅλα ὅσα μποροῦμε καί πρέπει νά κάνουμε, ἔστω καί μέ τά φτωχά μέσα πού διαθέτουμε. Κάθε ἄλλο παρά ὅλες οἱ ὑπηρεσίες καί ὅλα τά ὄργανα στρέφουν ὁλόκληρη τήν προσοχή τους σ' αὐτό. Γι' αὐτό ἡ συγκέντρωση καί ἡ μελέτη τῆς τοπικῆς πείρας στόν τομέα αὐτό ἀποτελεῖ τήν πιό ἐπιτακτική ἀνάγκη. Οἱ ἀπολογιστικές ἐκθέσεις σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα πρέπει νά εἶναι οἱ πιό ἀκριβεῖς, οἱ πιό πλήρεις καί οἱ πιό φροντισμένες: τότε θά φανεῖ ἀμέσως ποῦ καί ποιές ὑπηρεσίες ὑστεροῦν περισσότερο. Τότε θά κατορθώσουμε μέ κοινές προσπάθειες νά πετύχουμε γρηγορότερα τήν καλυτέρευση.

7. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ἔχουμε ἰδιαίτερη ἀνάγκη ἀπ' αὐτή τή διεύρυνση, ὅμως βλέπουμε πολύ λίγη συστηματικότητα στίς προσπάθειες νά πετύχουμε μιά τέτια διεύρυνση. Στόν καπιταλισμό, τά διάφορα «ἀφεντικά» προσπαθοῦσαν — κρυφά ἀπό τούς ἄλλους καί βάζοντάς τους τρικλοποδιές — νά βρίσκουν καλούς ὑπαλλήλους, ἐπιστάτες, διευθυντές· ἀσχολοῦνταν μ' αὐτό ἐπί δεκαετίες καί μόνο λίγες, οἱ πιό καλά ὀργανωμένες «ἐπιχειρήσεις» πετύχαιναν καλά ἀποτελέσματα. Τώρα «ἀφεντικό» εἶναι τό ἐργατοαγροτικό κράτος, καί πρέπει νά ὀργανώσει πλατιά, σχεδιασμένα, συστηματικά *καί φανερά* τή δουλιά τῆς ἐπιλογῆς τῶν καλύτερων στελεχῶν στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας, τῶν διευθυντῶν καί τῶν ὀργανωτῶν εἰδικῆς καί γενικῆς, τοπικῆς καί παγκρατικῆς κλίμακας. Πολύ συχνά βλέπουμε ἀκόμη τήν κληρονομιά τῆς πρώτης περιόδου τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας, καί συγκεκριμένα: τῆς περιόδου τοῦ πιό σκληροῦ ἐμφυλίου πολέμου καί τῆς λυσσαλέας σαμποταριστικῆς δράσης, κληρονομιά πού ἡ ἔκφρασή της εἶναι ὅτι οἱ κομμουνιστές κλείνονται στό στενό κύκλο αὐτῶν πού διοικοῦν, φοβούμενοι ἤ μήν ξέροντας νά προσελκύσουν στή δουλιά τούς ἐξωκομματικούς σέ ἀρκετό ἀριθμό.

Πρέπει ἐπειγόντως καί μέ ὅλες τίς δυνάμεις νά καταπιαστοῦμε μέ τήν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας. Ἀπό τή μάζα τῶν ἐργατῶν, τῶν ἀγροτῶν καί τῶν διανοουμένων διακρίνονται πολλοί ἱκανοί καί τίμιοι ἐξωκομματικοί ἄνθρωποι, πού πρέπει νά τοποθετοῦνται σέ πιό μεγάλες θέσεις τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας, ὅπου οἱ κομμουνιστές νά διατηροῦν τόν ἀπαραίτητο ἔλεγχο καί τήν κατεύθυνση. Ἀπό τό ἄλλο ὅμως μέρος χρειάζεται καί οἱ ἐξωκομματικοί νά ἐλέγχουν τούς κομμουνιστές· γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά προσελκύονται καί στήν Ἐργατοαγροτική ἐπιθεώρηση ὁμάδες ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν, πού ἡ τιμιότητά τους εἶναι δοκιμασμένη, νά τούς τραβᾶμε οὐσιαστικά στόν ἔλεγχο καί στήν ἐκτίμηση τῆς δουλιᾶς ἀνεξάρτητα ἀπό κάθε θέση πού κατέχουν.

Τά τοπικά ὄργανα, ἰδιαίτερα οἱ ἐπαρχίες, οἱ νομοί, οἱ περιφέρειες πού ξέρουν καλύτερα ἀπό ὅλους τή σύνθεση τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀγροτικῆς μάζας, πρέπει νά παρουσιάζουν στίς ἀπολογιστικές ἐκθέσεις τους πρός τό ΣΕΑ *πίνακες* τῶν ἐξωκομματικῶν πού ἀπόδειξαν τήν τιμιότητά τους στή δουλιά ἤ πού ἁπλῶς διακρίθηκαν στίς ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις, ἤ ἔχουν τήν

ἀναμφισβήτητη ἐκτίμηση τοῦ ἐργοστασίου, τοῦ χωριοῦ, τῆς ἐπαρχίας κτλ., κι' ἔπειτα νά γνωστοποιοῦν σέ ποιά δουλιά στόν τομέα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας προσελκύονται αὐτά τά πρόσωπα. Λέγοντας «δουλιά» πρέπει νά ἔχουμε ὑπόψη μας καί τήν ἀνάληψη θέσεων, καί τή *συμμετοχή στόν ἔλεγχο ἤ στήν ἐποπτεία χωρίς καμιά θέση*, καί τίς τακτικές ἀνεπίσημες συσκέψεις, κτλ.

Οἱ τακτικές ἀπαντήσεις στά σχετικά μ' αὐτό ἐρωτήματα εἶναι ὑποχρεωτικές. Χωρίς αὐτό τό σοσιαλιστικό κράτος δέν μπορεῖ νά ὀργανώσει σωστά τήν προσέλκυση τῶν μαζῶν στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας. Ὑπάρχουν νέα στελέχη, τίμια καί ἀφοσιωμένα. Ὑπάρχουν πολλά τέτια στελέχη ἀνάμεσα στούς ἐξωκομματικούς. Δέν τά ξέρουμε. Μόνο οἱ τοπικές ἀπολογιστικές ἐκθέσεις θά μᾶς βοηθήσουν νά τά μάθουμε, νά τά δοκιμάσουμε σέ πιό πλατιά καί βαθμιαῖα εὐρυνόμενη δουλιά, θά μᾶς βοηθήσουν νά ἐξαλείψουμε τό κακό τῆς ἀπόσπασης τῶν κομμουνιστικῶν πυρήνων ἀπό τή μάζα, καί τό κακό αὐτό παρατηρεῖται σέ πολλά μέρη.

8. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΩΛΥΣΙΕΡΓΙΑ

Πιθανόν στήν ἀρχή οἱ περισσότερες ἀπαντήσεις στό ζήτημα αὐτό θά εἶναι πολύ ἁπλές: καμιά μέθοδος καί κανένα ἀποτέλεσμα. Οἱ ἀποφάσεις τοῦ VIII Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ διαβάστηκαν καί ξεχάστηκαν.

Ἄν δμως στόν τομέα αὐτό τά πράγματα εἶναι ἄσχημα, ἐμεῖς δέν θά μιμηθοῦμε καθόλου τό παράδειγμα αὐτῶν πού ἀπογοητεύονται καί ἀδιαφοροῦν γιά ὅλα. Ξέρουμε ὅτι ἡ γραφειοκρατία καί ἡ κωλυσιεργία συνδέονται στή Ρωσία πάνω ἀπόλα μέ τό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ καί μέ τίς συνέπειες τῆς τεράστιας καταστροφῆς καί ἐξαθλίωσης ἐξαιτίας τοῦ πολέμου. Ἡ καταπολέμηση αὐτοῦ τοῦ κακοῦ μπορεῖ νά εἶναι ἀποτελεσματική μόνο ἄν γίνεται μέ τεράστια ἐπιμονή στή διάρκεια πολλῶν χρόνων. Γι' αὐτό δέν πρέπει νά ἀπογοητευόμαστε, ἀλλά νά ἀρχίζουμε τή δουλιά ξανά καί ξανά, νά ξαναρχίζουμε αὐτό πού διακόπηκε, νά δοκιμάζουμε διάφορους τρόπους γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ.

Ἀναδιοργάνωση τῆς Ἐργατοαγροτικῆς ἐπιθεώρησης· προσέλκυση τῶν ἐξωκομματικῶν τόσο μέσω αὐτῆς τῆς ἐπιθεώρησης, ὅσο καί ἔξω ἀπ' αὐτή· δικαστικές διώξεις· περιορισμός τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων καί ἐπιλογή τους· ἔλεγχος καί συντονισμός τῆς δουλιᾶς τῶν ὑπηρεσιῶν κτλ., κτλ. Ὅλα αὐτά τά μέτρα καί ὅλα ὅσα ὑποδείχνονται στήν ἀπόφαση τοῦ VIII συνεδρίου

τῶν Σοβιέτ· ὅλα τά μέτρα καί οἱ μέθοδοι πού ἀναγράφονται στόν Τύπο πρέπει νά δοκιμάζονται, νά συγκρίνονται, νά μελετιῶνται συστηματικά, σταθερά καί ἐπανειλημμένα.

Τά Οἰκονομικά συμβούλια τῶν κυβερνείων καί τά κάθε λογῆς ἄλλα ὄργανα, πού συνενώνουν καί κατευθύνουν τήν τοπική δουλιά τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας, πρέπει νά ἀπαιτοῦν τήν ἐκτέλεση τῶν μέτρων πού ἐπιβάλλει ὁ νόμος καί πού ὑποδείχνει ἡ πρακτική πείρα. Ἡ τοπική πείρα πρέπει νά συγκεντρώνεται. Ἡ ἀπάντηση στό παραπάνω ζήτημα πρέπει νά ὑποβάλλεται στό ΣΕΑ, ὅσο δύσκολο κι' ἄν εἶναι τόν πρῶτο καιρό νά συνηθίσουμε τούς ἀνθρώπους νά δίνουν ἀκριβή, πλήρη καί ἔγκαιρη ἀπάντηση. Τό ΣΕΑ θά τό πετύχει αὐτό. Καί ἀναμφισβήτητα ἡ δουλιά θά δόσει καλά ἀποτελέσματα, ἄν καί ὄχι τόσο γρήγορα, ὅσο ἴσως ἀναμένουν οἱ ἄνθρωποι, πού σχεδόν πάντα μετατρέπουν τήν «πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία» σέ φράση (ἤ σέ ἐπανάληψη τοῦ λευκοφρουρίτικου-ἐσέρικου, μαζί καί τοῦ μενσεβίκικου κουτσομπολιοῦ), ἀντί νά κάνουν ἐπίμονη καί πεισματική δουλιά γιά τήν ἐφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΜΑΔΑ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

9. ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ: α) ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ· β) ΣΟΒΧΟΖ· γ) ΚΟΜΜΟΥΝΕΣ· δ) ΑΡΤΕΛ· ε) ΣΥΝΤΡΟΦΙΕΣ· στ) ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ

Συντομότατα συμπεράσματα μέ τά ἀριθμητικά στοιχεῖα τῶν ἀπολογιστικῶν ἐκθέσεων πού στάλθηκαν στίς ὑπηρεσίες, μέ ὑπόδειξη τῆς ἡμερομηνίας ἀποστολῆς κάθε ἔκθεσης.

Πιό λεπτομερειακές πληροφορίες — ὄχι σέ κάθε ἔκθεση, ἀλλά περιοδικά κάθε 4-6 μῆνες κτλ. — γιά τίς σπουδαιότερες πλευρές τῆς τοπικῆς οἰκονομίας, γιά τά ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν, γιά τά σπουδαιότερα μέτρα μέ ὑποχρεωτικό ἔλεγχο τῶν ἀποτελεσμάτων τους.

Ὑποχρεωτικές ἀκριβεῖς πληροφορίες ὄχι λιγότερο ἀπό 2 φορές τό χρόνο γιά τόν ἀριθμό ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν κολχόζ (συλλογικῶν νοικοκυριῶν, *β-στ),* μέ ὑποδιαίρεσή τους σέ πολύ καλά, ὑποφερτά καί μή ἱκανοποιητικά ὀργανωμένα. Ἕνα τυπικό νοικοκυριό τῆς κάθε μιᾶς ἀπό αὐτές τίς τρεῖς τελευταῖες ὁμάδες πρέπει νά περιγράφεται τουλάχιστο δυό φορές τό χρόνο λεπτομερειακά καί μέ ἀκριβή ὑπόδειξη ὅλων τῶν στοιχείων τοῦ νοικοκυριοῦ πού περιγράφεται, τοῦ μεγέθους του, τοῦ τόπου πού

βρίσκεται, τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς παραγωγῆς, τῆς βοήθειας πού δίνει στό ἀγροτικό νοικοκυριό κτλ.

10. ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ: α) ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ, ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ· β) ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ, ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕΝΜΕΡΕΙ Ή ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΑ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ· γ) ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ, ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗΣ, ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ κτλ.

Οἱ ἀπαντήσεις πρέπει νά εἶναι τοῦ αὐτοῦ εἴδους μέ τό προηγούμενο σημεῖο. Σχετικά μέ τήν κατηγορία *α*, τά τοπικά ὄργανα πού παρακολουθοῦν ἀπό κοντά καί ἄμεσα τή ζωή καί τή δουλιά μιᾶς μεγάλης παγκρατικῆς ἐπιχείρησης, τήν ἐπίδρασή της στό γύρω πληθυσμό, τή στάση τοῦ πληθυσμοῦ ἀπέναντι σ' αὐτή, πρέπει νά δίνουν ὑποχρεωτικά σέ κάθε ἔκθεση πληροφορίες γι' αὐτές τίς ἐπιχειρήσεις, γιά τό πῶς βοηθοῦν αὐτή τήν ἐπιχείρηση τά τοπικά ὄργανα, ποιά τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς βοήθειας, ποιά ἡ βοήθεια πού οἱ ἐπιχειρήσεις αὐτές δίνουν στόν τοπικό πληθυσμό, ποιές εἶναι οἱ σπουδαιότερες ἀνάγκες τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν, ποιές εἶναι οἱ ἐλλείψεις στήν ὀργάνωσή τους κτλ.

11. ΚΑΥΣΙΜΑ: α) ΚΑΥΣΟΞΥΛΑ· β) ΚΑΡΒΟΥΝΟ· γ) ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ· δ) ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΟΣ· ε) ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ ΚΑΥΣΙΜΩΝ (ΠΕΣΜΕΝΑ ΔΕΝΤΡΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΓΙΑ ΚΑΨΙΜΟ κτλ.)

Τό ἴδιο, ὅπως καί στά δυό προηγούμενα ἐρωτήματα: συντομότατα συμπεράσματα μέ ἀριθμητικά στοιχεῖα ἀπό τίς ἐκθέσεις πού ὑποβλήθηκαν στίς ὑπηρεσίες μέ ὑποχρεωτική ὑπόδειξη τῆς ἡμερομηνίας ὑποβολῆς αὐτῶν τῶν ἐκθέσεων.

Λεπτομερειακές πληροφορίες γιά τό πιό σπουδαῖο, γι' αὐτό πού βγαίνει ἔξω ἀπό τά πλαίσια τῆς ὑπηρεσίας, γιά τόν τοπικό συντονισμό τῆς δουλιᾶς κτλ.

Ἰδιαίτερα μεγάλη προσοχή πρέπει νά στραφεῖ στήν ἐπίτευξη οἰκονομιῶν στά καύσιμα. Ποιά μέτρα παίρνονται; Ποιά εἶναι τά ἀποτελέσματά τους;

12. ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΣ

Γενικά συμπεράσματα τῶν ἐκθέσεων πρός τήν Ἐπιτροπή ἐπισιτισμοῦ μέ τήν τήρηση τῶν παραπάνω ὅρων.

Λαχανόκηποι καί γεωργία τῶν προαστίων (πλάι στή φάμπρικα, στό ἐργοστάσιο). Τά ἀποτελέσματά της.

Τοπική πείρα σχετικά μέ τήν ὀργάνωση σχολικοῦ καί παιδικοῦ συσσιτίου, ἑστιῶν, κοινωνικῆς διατροφῆς γενικά κτλ.

Ὑποχρεωτικά δελτία στοιχείων μέ δυό ἀριθμούς: τόν ἀριθμό τῶν προσώπων πού πῆραν εἴδη διατροφῆς καί τήν ποσότητα τῶν εἰδῶν διατροφῆς πού δόθηκαν κάθε δυό μῆνες.

Σέ κάθε μεγάλο κέντρο κατανάλωσης (μεγάλη πόλη, μεσαία πόλη, εἰδικοί συνοικισμοί μέ στρατιωτικά ἱδρύματα κτλ.) τρέφουμε πολλούς περιττούς ἀνθρώπους, ἀξιωματούχους πού μᾶς προσκολλήθηκαν, ἀστούς καί κερδοσκόπους πού λούφαξαν κτλ. Πρέπει «νά πιάνουμε» συστηματικά τούς τέτιους «περιττούς» συσσιτοῦντες πού παραβιάζουν τό βασικό νόμο: «ὅποιος δέν δουλεύει, δέν τρώει». Γι' αὐτό σέ κάθε τέτιο μέρος πρέπει νά διορίζεται ἕνας ὑπεύθυνος στατιστικός μέ τήν ὑποχρέωση νά μελετᾶ τά στοιχεῖα τῆς ἀπογραφῆς τῆς 28/VIII. 1920 καί τά στοιχεῖα τῆς τρέχουσας στατιστικῆς καί νά ὑποβάλλει κάθε δυό μῆνες ἐνυπόγραφη ἔκθεση γιά τούς περιττούς συσσιτοῦντες.

13. ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ἀπαντήσεις τοῦ ἴδιου τύπου, ὅπως καί οἱ προηγούμενες. Στόν τομέα αὐτό ἡ τοπική πρωτοβουλία καί αὐτοτέλεια ἔχουν ἰδιαίτερη σπουδαιότητα καί πρέπει νά ἔχουν ἐξαιρετικά πλατιά ἐφαρμογή. Λεπτομερειακές πληροφορίες εἶναι ὑποχρεωτικές γιά τά σπουδαιότερα μέτρα σ' αὐτό τόν τομέα καί γιά τά ἀποτελέσματά τους.

14. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Ὑποχρεωτική περιγραφή κάθε ἐπιχείρησης, καταστήματος, ἱδρύματος, πού συνδέεται μέ τήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας καί εἶναι ἄξιο τῆς ὀνομασίας τοῦ ὑποδειγματικοῦ ἤ ἔστω τοῦ διακεκριμένου, ἤ τοῦ ἐπιτυχῶς ἐργαζόμενου (ἄν δέν ὑπάρχει κανένα ὑποδειγματικό οὔτε καί διακεκριμένο). Προσωπικό (ὀνόματα) τῆς διεύθυνσης τῶν ἱδρυμάτων αὐτῶν. Μέθοδοι δουλιᾶς της. Ἀποτελέσματα. Σχέσεις ἐργατῶν καί πληθυσμοῦ.

Τό ἴδιο σχετικά μέ τίς χωρίς προοπτική καί ἀνώφελες ἐπιχειρήσεις.

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει τό ζήτημα τοῦ κλεισίματος τῶν ἐπιχειρήσεων πού δέν εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητες (χωρίς προοπτική· ἐπιχειρήσεις πού θά μποροῦσαν νά κλείσουν καί ἡ δουλιά τους νά μεταβιβαστεῖ σέ ἕναν μικρότερο ἀριθμό μεγαλύτερων ἐπιχειρήσεων κτλ.). Στατιστικός ὑπολογισμός τέτιων «περιττῶν» καταστημάτων, ἀριθμός τους, βαθμιαία ἀπαλλαγή τῆς Δημοκρατίας ἀπ' αὐτά.

15. ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΟΥΛΙΑ

Ἰδιαίτερα σπουδαία καί ἐνδεικτική βελτίωση, πού πραγματοποιεῖται ἀπό ὁρισμένους ἐφευρέτες, ἀπό ἐξαιρετικά στελέχη μέ τή γνωστοποίηση τῶν ὀνομάτων τους. Πειράματα στά ὁποῖα τά τοπικά ὄργανα δίνουν σημασία κτλ.

16. ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

Εἶναι ἕνας θεσμός πού ἀνήκει στούς πιό σημαντικούς γιά τό ρόλο πού παίζει στή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Ἡ προσέλκυση στήν ἐργασία εἶναι τό πιό σπουδαῖο, τό πιό δύσκολο πρόβλημα τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ὁ συστηματικός ὑπολογισμός τῆς πρακτικῆς πείρας εἶναι ὑποχρεωτικός, συγκέντρωση καί μελέτη της.

Κάθε δυό μῆνες εἶναι ὑποχρεωτική ἡ ὑποβολή ἐκθέσεων μέ στοιχεῖα: πόσο πρίμ δόθηκε σέ εἶδος; Ἀπό ποιά προϊόντα; Σέ ποιό κλάδο ἐργασίας; (χωριστά: γιά τίς βασικές ἐργασίες καί γιά ὅλα τά ἄλλα εἴδη ἐργασίας). Σύγκριση τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τῆς ἐργασίας, τῶν ἀποτελεσμάτων της, τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων μέ τά στοιχεῖα τοῦ μεγέθους τῶν πρίμ πού δόθηκαν σέ εἶδος;

Περιπτώσεις μετατροπῆς τοῦ πρίμ σέ εἶδος σέ ἀπόθεμα τοῦ μισθοῦ ἐργασίας; Νά σημειωθεῖ κάθε περίπτωση χωριστά.

Χορήγηση πρίμ σέ ἐπιχειρήσεις ἐξαιρετικῆς ἀπόδοσης; Καί σέ ὁρισμένους ἐργάτες; Ἀκριβής περιγραφή κάθε περίπτωσης.

Ὑπολογισμός: δέν ὑπάρχει μήπως τέτιο τοπικό προϊόν, πού θά μποροῦσε νά παραχθεῖ (καί γιά τήν ἐμπορευματική ἀνταλλαγή μέ τό ἐξωτερικό, καί γιά μιά ἰδιαίτερα πολύτιμη χρήση του στή Ρωσία) μέ τήν αὔξηση τῶν πρίμ σέ εἶδος ὥς τό τάδε σημεῖο; Αὐτός ὁ ὑπολογισμός ἔχει μεγάλη σημασία, γιατί ἄν γίνει σωστά καί παντοῦ, θά βροῦμε πολλά πολύτιμα προϊόντα, πού θά μποροῦμε νά τά ἐξάγουμε στό ἐξωτερικό μέ ὄφελος, μέ κέρδος, ἀκόμη κι' ἄν χρειαστεῖ νά γίνει εἰσαγωγή ὁρισμένης ποσότητας πρίμ σέ εἶδος ἀπό τά ἴδια αὐτά κράτη τοῦ ἐξωτερικοῦ.

17. ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Τά τοπικά συνδικαλιστικά συμβούλια τῶν κυβερνείων καί τά νομαρχιακά ὄργανα τῶν συνδικάτων ὑποχρεώνονται νά διορίσουν ἀμέσως εἰσηγητές καί ἀναπληρωτές τους, πού καί μόνοι τους καί μέ τή βοήθεια τοῦ τοπικοῦ στατιστικοῦ πρέπει νά προετοιμάζουν μιά φορά κάθε δυό μῆνες ἔκθεση γι' αὐτό τό ζήτημα.

Σχετικά μέ τήν παραγωγική προπαγάνδα χρειάζονται ἀκριβῆ στοιχεῖα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαλέξεων, τῶν συγκεντρώσεων, τῶν διαδηλώσεων μέ τά ὀνόματα τῶν ὀργανωτῶν κτλ.

Ὅμως ἀσύγκριτα σπουδαιότερα ἀπό τήν παραγωγική προπαγάνδα εἶναι τά στοιχεῖα σχετικά μέ τήν πραγματική συμμετοχή τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν συνδικάτων γενικά στήν παραγωγή. Μορφές τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς; Περιγραφή κάθε χαρακτηριστικῆς περίπτωσης. Πρακτικά ἀποτελέσματα. Σύγκριση τῶν ἱδρυμάτων, ὅπου ἡ συμμετοχή τοῦ συνδικάτου στήν παραγωγή εἶναι ὀργανωμένη καλά, εἴτε ὑποφερτά, μέ τά ἱδρύματα, ὅπου ἡ συμμετοχή αὐτή δέν εἶναι ὀργανωμένη.

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει τό ζήτημα τῆς ἐργασιακῆς πειθαρχίας. Ἡ ὑποβολή ἐκθέσεων γιά τόν ἀριθμό τῶν ἀδικαιολόγητων ἀπουσιῶν εἶναι ὑποχρεωτική. Σύγκριση τῶν ἐπιχειρήσεων μέ χαμηλή καί μέ ὑψηλή ἐργασιακή πειθαρχία.

Μέθοδοι γιά τό ἀνέβασμα τῆς ἐργασιακῆς πειθαρχίας.

Συντροφικά πειθαρχικά δικαστήρια. Πόσα καί πότε καθιερώθηκαν; Πόσες ὑποθέσεις διεκπεραιώνουν τό μήνα; Ἀποτελέσματα;

18. ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΙΣ

Πλάι στά ἱδρύματα πού βλέπουν πόσο διαδομένο εἶναι αὐτό τό κακό καί πού τό καταπολεμοῦν, ὑπάρχουν καί τέτια πού ἀπαντοῦν ὅτι «στή διεύθυνση ἤ στό ἵδρυμα, ἤ στήν ἐπιχείρηση πού τούς ἔχουν ἐμπιστευθεῖ δέν ὑπάρχουν καταχρήσεις», ὅτι «ὅλα εἶναι ἐντάξει».

Ὑποχρεωτικές ἀκριβεῖς ἐκθέσεις κάθε δυό μῆνες. Πόσα ἱδρύματα, καταστήματα κτλ. ὑποβάλλουν πληροφορίες; Πόσα δέν ὑποβάλλουν;

Σύντομο δελτίο αὐτῶν τῶν πληροφοριῶν.

Μέτρα καταπολέμησης τῶν καταχρήσεων.

Ζητοῦνται εὐθύνες ἀπό τούς διαχειριστές; Ἀπό τή διεύθυνση; Ἀπό τίς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές; (γιά ἀνεπαρκή καταπολέμηση τῶν καταχρήσεων).

Γίνονται ἔρευνες; Ἐφαρμόζονται ἄλλα μέτρα ἐλέγχου καί ποιά;

Ἔχει ἀπήχηση στήν ἐλάττωση τῶν καταχρήσεων ὁ νέος νόμος γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί γιά τή χορήγηση γι' αὐτό τό σκοπό στούς ἐργάτες ἑνός μέρους τοῦ προϊόντος πού παράγουν; Ἀκριβῆ στοιχεῖα γι' αὐτό.

Τοπικές ἀποθῆκες, δηλαδή ἀποθῆκες πού βρίσκονται στό δοσμένο τόπο, τόσο αὐτές πού ἀνήκουν στό κράτος, ὅσο κι' αὐτές πού ἀνήκουν σέ ὄργανα τῆς τοπικῆς ἐξουσίας. Σύντομα συμπεράσματα

τῶν ἐκθέσεων γιά τίς ἀποθῆκες, μέ ὑπόδειξη τῆς χρονολογίας ὑποβολῆς κάθε ἔκθεσης.

Πληροφορίες τῶν τοπικῶν ἀρχῶν γιά τίς κρατικές ἀποθῆκες. Τρόποι τῆς φύλαξής τους. Κλοπές. Ἀριθμός τῶν ἀπασχολούμενων στίς ἀποθῆκες ὑπαλλήλων κτλ.

19. ΜΑΥΡΗ ΑΓΟΡΑ

Ἔκταση τοῦ φαινομένου αὐτοῦ μέ βάση τά τοπικά στοιχεῖα. Σύνθεση τῶν μαυραγοριτῶν (ἐπικρατοῦν): οἱ ἐργάτες; οἱ ἀγρότες; οἱ σιδηροδρομικοί; Εἴτε ἄλλοι σοβιετικοί ὑπάλληλοι; κτλ.

Κατάσταση τῶν σιδηροδρόμων καί τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν.

Μέτρα καταπολέμησης τῆς μαύρης ἀγορᾶς καί ἀποτελέσματα τῶν μέτρων αὐτῶν.

Πῶς εἶναι ὀργανωμένος ὁ ἔλεγχος τῶν μαυραγοριτῶν καί τοῦ μαυραγοριτισμοῦ;

20. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΡΓΑ

Στρατός ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας. Σύνθεσή τους, ἀριθμητική δύναμη, δουλιά τους. Πῶς εἶναι ὀργανωμένος ὁ ἀπολογισμός; Ποιά εἶναι ἡ στάση τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ;

Ἄλλες μορφές χρησιμοποίησης στρατιωτικῶν τμημάτων — καθώς καί τῆς καθολικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης — σέ ἔργα.

Ἀριθμητική δύναμη τῶν τοπικῶν στρατιωτικῶν τμημάτων, ἐπίσης τῶν τοπικῶν ἱδρυμάτων καθολικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης καί τῆς νεολαίας πού περνάει ἀπό τά ἱδρύματά της.

Πρακτικές δοκιμές χρησιμοποίησης τῆς νεολαίας στήν καθολική στρατιωτική ἐκπαίδευση καί τῶν κόκκινων στρατιωτῶν σέ ὁρισμένες δουλιές ἐλέγχου, ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, συμμετοχῆς στή βοήθεια τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ, σ' αὐτή ἤ τήν ἄλλη οἰκονομική δουλιά. Λεπτομερειακή περιγραφή κάθε δοκιμῆς ἤ, ἄν οἱ δοκιμές εἶναι ἀρκετές, τότε δυό τυπικῶν δοκιμῶν: τῆς πιό πετυχημένης καί τῆς πιό ἀποτυχημένης.

21. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πῶς εἶναι συγκροτημένα τά τοπικά τμήματα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐργασίας; Ἡ ἀπόδοσή τους;

Σύντομα δελτία τῶν ἐκθέσεων πού τά τμήματα αὐτά ὑποβάλλουν στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐργασίας μέ ὑποχρεωτική ὑπόδειξη τῆς ἡμερομηνίας ἀποστολῆς κάθε ἔκθεσης.

Περιγραφή, τουλάχιστον μιά φορά στούς τέσσερις μῆνες, δυό τοπικῶν περιπτώσεων ἐπιστράτευσης γιά ἐργασία: τῆς πιό πετυχημένης καί τῆς πιό ἀποτυχημένης.

Ἀπαρίθμηση τῶν ὑποχρεωτικῶν ἐργασιῶν πού ἐφαρμόζονται. Συνολικά στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό τῶν ἐπιστρατευμένων καί γιά τά ἀποτελέσματα τῆς δουλιᾶς.

Σέ τί ἐκφράζεται ἡ συμμετοχή τῶν τοπικῶν ὀργάνων τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς στή διεξαγωγή τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας καί στήν ἐπιστράτευση γιά ἐργασία.

ΤΡΙΤΗ ΟΜΑΔΑ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

22. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Πότε καί πῶς συγκροτήθηκαν τά οἰκονομικά συμβούλια στή δοσμένη περιοχή; Κυβερνεῖο; Νομό; Ἐπαρχία; Ἀμοιβαῖες σχέσεις ἐργασίας ἀνάμεσά τους καί μέ τίς ἀγροτικές ἐπιτροπές; μέ τίς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές;

Οἰκονομικά συμβούλια τῶν συνοικιακῶν Σοβιέτ τῶν μεγάλων πόλεων; Σύνθεση καί δουλιά τους, ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς, σχέση τους μέ τό Σοβιέτ τῶν βουλευτῶν τῆς πόλης;

Ὑπάρχουν ἀχτιδικές ἐπιτροπές καί συνοικιακά οἰκονομικά συμβούλια; Εἶναι ἀναγκαῖα αὐτά; Ὑπάρχει ἀνάγκη ξεχωρισμοῦ τῶν πιό ἐργοστασιακῶν ἤ βιομηχανικῶν συνοικισμῶν καί τῶν περιφερειῶν τους κτλ.;

23. ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΧΕΔΙΟΥ (ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΣΕΑ) ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Ὑπάρχουν ὄργανα περιοχῶν τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου; Εἴτε εἰδικοί πληρεξούσιοι, εἴτε ὁμάδες εἰδικῶν μ' αὐτό τό ρόλο;

Καθιερώθηκε κατά κάποιο τρόπο (καί πῶς ἀκριβῶς;) ἡ σχέση μέ τήν Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου; Ὑπάρχει ἀνάγκη ἀπό μιά τέτια καθιέρωση;

24. ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

Ὑπάρχει στήν τοπική βιβλιοθήκη τοῦ κυβερνείου καί τοῦ νομοῦ τό «Σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ», ἡ εἰσήγηση στό VIII συνέδριο τῶν Σοβιέτ; [102] Πόσα ἀντίτυπα; Ἄν ὄχι, τότε σημαίνει πώς οἱ τοπικοί ἀντιπρόσωποι στό VIII συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἦταν εἴτε ἄνθρωποι ἀνέντιμοι, πού πρέπει νά διαγραφοῦν ἀπό τό Κόμμα καί νά διωχτοῦν ἀπό ὅλες τίς ὑπεύθυνες θέσεις, εἴτε εἶναι τέτιοι τεμπέληδες, πού πρέπει νά κλειστοῦν στή φυλακή, γιά νά μάθουν νά ἐκπληρώνουν τά καθήκοντά τους (στό VIII συνέδριο τῶν Σοβιέτ εἶχαν διανεμηθεῖ 1 500-2 000 ἀντίτυπα γιά τίς τοπικές βιβλιοθῆκες).

Ποιά μέτρα πάρθηκαν γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ VIII συνεδρίου τῶν Σοβιέτ σχετικά μέ τήν πλατιά προπαγάνδιση τοῦ σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ; Ποιά ἄρθρα δημοσιεύτηκαν γι' αὐτό τό πράγμα στίς τοπικές ἐφημερίδες; Πόσες ὁμιλίες ἔγιναν; Ἀριθμός ἀκροατῶν;

Ἐπιστρατεύτηκαν γιά τέτιες ὁμιλίες καί γιά παράδοση μαθημάτων ὅλα τά τοπικά στελέχη πού ἔχουν θεωρητικές ἤ πρακτικές γνώσεις γιά τόν ἐξηλεκτρισμό; Πόσα εἶναι τά τέτιου εἴδους στελέχη; Πῶς γίνεται ἡ δουλιά τους; Χρησιμοποιοῦνται γιά τίς διαλέξεις καί τά μαθήματα οἱ τοπικοί εἴτε οἱ πλησιέστεροι ἠλεκτρικοί σταθμοί; Ἀριθμός τους;

Σέ πόσα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα εἰσήχθηκε, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ VIII συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, ἡ διδασκαλία τοῦ σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ;

Πάρθηκε κανένα πρακτικό μέτρο καί ποιό ἀκριβῶς γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ σχεδίου; Ἤ γιά τήν πραγματοποίηση ἐργασιῶν ἐξηλεκτρισμοῦ πού εἶναι ἔξω ἀπό τό σχέδιο;

Ὑπάρχει τοπικό σχέδιο καί σειρά προτεραιότητας τῶν ἐργασιῶν ἐξηλεκτρισμοῦ;

25. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Σ' αὐτό τό ζήτημα ἡ ἀπάντηση εἶναι ὁπωσδήποτε ὑποχρεωτική ἀπό ὅλες τίς παραμεθόριες περιοχές, καί ὄχι μόνο ἀπό αὐτές. Στούς νομούς καί στά κυβερνεῖα πού γειτονεύουν μέ τίς παραμεθόριες ὑπάρχουν δυνατότητες ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων καί παρακολούθησης τῆς ὀργάνωσής τους. Ἔπειτα εἶναι δυνατό, ὅπως τονίστηκε πιό πάνω (§ 16: πριμοδότηση σέ εἶδος), νά συμμετέχουν στήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τό ἐξωτερικό ἀκόμη καί πολύ ἀπομακρυσμένες ἀπό τά σύνορα περιοχές.

Κατάσταση λιμανιῶν; Φρούρηση τῶν συνόρων; Ἔκταση καί μορφές τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων; Σύντομα συμπεράσματα τῶν ἐκθέσεων πού ὑποβλήθηκαν σχετικά μ' αὐτό στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου μέ ὑπόδειξη τῆς ἡμερομηνίας ὑποβολῆς κάθε ἔκθεσης.

Ἔλεγχος τῆς ἐργασίας τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου ἀπό τά τοπικά οἰκονομικά συμβούλια; Οἱ γνῶμες τους γιά τήν πρακτική ὀργάνωση καί γιά τά ἀποτελέσματα;

26. ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ, ΥΔΑΤΙΝΕΣ, ΤΟΠΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Σύντομα δελτία τῶν ἐκθέσεων πού ὑποβάλλονται στίς ὑπηρεσίες μέ ὑπόδειξη τῆς ἡμερομηνίας ὑποβολῆς κάθε ἔκθεσης.

Ἐκτίμηση τῆς κατάστασης πραγμάτων ἀπό τοπική ἄποψη.

Ἐλλείψεις τῶν μεταφορῶν. Μέτρα βελτίωσης καί ἀποτελέσματά τους;

Κατάσταση τῶν τοπικῶν μεταφορῶν καί μέτρα γιά τήν καλυτέρευσή τους.

27. ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΟΥΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

Τά τοπικά ὄργανα Τύπου καί ἡ «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν». Πῶς φωτίζεται ἡ οἰκονομική δουλιά; Ἡ συμμετοχή τῶν ἐξωκομματικῶν; Ὁ ἔλεγχος καί ἡ ἀξιολόγηση τῆς πρακτικῆς πείρας;

Κυκλοφορία τῶν τοπικῶν ὀργάνων Τύπου καί τῆς «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν». Ἄν διατηροῦνται στίς βιβλιοθῆκες καί ἄν εἶναι προσιτά στόν πληθυσμό;

Ἔκδοση μπροσούρων καί βιβλίων γιά τήν οἰκονομική οἰκοδόμηση. Ἀπαρίθμηση τῶν ἐκδόσεων πού κυκλοφόρησαν.

Ἀνάγκη ἀπό ξένα συγγράμματα καί ἱκανοποίηση τῆς ἀνάγκης αὐτῆς. Ἄν παραλήφθηκαν οἱ ἐκδόσεις τοῦ «ΓΕΤΕ» (Γραφεῖο ἐπιστήμης καί τεχνικῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ) καί ἡ ἐκτίμησή τους; Ἄλλες ἐκδόσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ στά ρωσικά ἤ σέ ἄλλες γλῶσσες;

ΤΕΤΑΡΤΗ ΟΜΑΔΑ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Σ' αὐτή τήν ὁμάδα πρέπει νά μποῦν ζητήματα μέ τήν ἐπιλογή καί ὑπόδειξη τῶν ἴδιων τῶν τοπικῶν ὀργάνων καί ξεχωριστῶν προσώπων. Συνάμα ἡ σύνδεση τῶν ζητημάτων αὐτῶν μέ τήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας μπορεῖ νά εἶναι καί ἄμεση καί ἔμμεση, καί κοντινή καί μακρινή.

Στή σύνταξη τῶν ἀπολογιστικῶν ἐκθέσεων πρέπει ὑποχρεωτικά νά προσελκύονται τά τοπικά στελέχη τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς. Ἄν θά ἀνατεθεῖ ἡ σύνταξη τῆς ἔκθεσης ἀπευθείας στά στελέχη αὐτά ἤ σέ ἄλλα πρόσωπα, αὐτό εἶναι δουλιά τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων, ὡστόσο ἡ συμμετοχή τοῦ Γραφείου στατιστικῆς τοῦ κυβερνείου καί τῶν στατιστικῶν τῶν νομῶν εἶναι ὑποχρεωτική. Κάθε ἔκθεση ἤ κάθε ἀπάντηση σέ ἐρώτημα, ἄν οἱ ἀπαντήσεις αὐτές γράφτηκαν ἀπό διάφορα πρόσωπα, πρέπει νά φέρει τήν ὑπογραφή τοῦ συντάκτη μέ ὑπόδειξη τῆς θέσης του, ἐφόσον εἶναι δημόσιος ὑπάλληλος. Ὑπεύθυνοι γιά τήν ἔκθεση εἶναι καί ὁ συντάκτης τῆς ἔκθεσης καί ὅλο τό προσωπικό τῶν τοπικῶν

οἰκονομικῶν συμβουλίων, πού ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά ὑποβάλλουν κανονικά καί ἔγκαιρα σωστές ἐκθέσεις.

Ἂν ὑπάρχει ἔλλειψη τοπικῶν δυνάμεων, πρέπει νά ὀργανωθοῦν μέ εὐθύνη τῶν στατιστικῶν καί εἰδικά διορισμένων συντρόφων (ἀπό τήν Ἐργατοαγροτική ἐπιθεώρηση καί ἀπό ἄλλους ὀργανισμούς) φροντιστήρια ὁδηγιῶν γιά τή σύνταξη τῶν ἐκθέσεων καί νά δημοσιευτοῦν τά ὀνόματα τῶν ὑπεύθυνων γιά τή διεξαγωγή τῶν φροντιστηρίων καί τό ἡμερολογιακό πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τους.

21. V. 1921. *Λένιν*

Δημοσιεύτηκε τό 1921 σέ χωριστή μπροσούρα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας, πού παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [103]

Ἀπόφαση τῆς ΚΕ (τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου) τῆς 22/V. 1921 γιά τό ζήτημα τῶν ἀποφάσεων τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἐγκρίνει τίς θέσεις τοῦ σ. Τσουμπάρ (πού ψήφισε τό γραφεῖο τῆς ὁμάδας) καί ἀπορίπτει τίς θέσεις τοῦ σ. Γκόλτσμαν, ἐπειδή οἱ πρῶτες παίρνουν ὑπόψη ἀσύγκριτα πιό σωστά τήν πραγματική κατάσταση τῶν ἐφεδρειῶν μας, τῶν δυνάμεών μας καί τῶν μέσων, πού προκαλεῖ τήν ἀνάγκη νά ὑπολογίζουμε σέ μιά πιό ἀργή πραγματοποίηση τῶν ἄμεσων σκοπῶν μας.

Οἱ δεύτερες θέσεις, δηλ. οἱ θέσεις τοῦ σ. Γκόλτσμαν, εἶναι ἀπό πολλές πλευρές φανταστικές, ἀποσπασμένες ἀπό τή ζωή, πράγμα ἀπό τό ὁποῖο σέ μεγάλο βαθμό πάσχει καί ὁ σ. Λάριν, πού ὑπερασπίζει ἔνθερμα τίς θέσεις αὐτές.

Τό σπουδαιότερο συστατικό μέρος τῶν θέσεων καί τῶν δυό εἶναι στήν πράξη μόνο ἡ σκέψη πού ἐκφράζεται στή σημείωση στήν § 3 τῶν θέσεων τοῦ Τσουμπάρ * καί στήν § 6 ** τῶν θέσεων τοῦ Γκόλτσμαν, καί μάλιστα καί οἱ δυό σύντροφοι βεβαιώνουν καί δέν ἀμφισβητοῦν ἐδῶ τήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ στίς 10. V. 1921 πάνω στό σχέδιο τοῦ σ. Λάριν καί τοῦ ΠΚΣΣ ***.

---

* Νά τό κείμενο τῆς σημείωσης αὐτῆς:

«Ὅλο τό σύστημα διανομῆς πού ὑποδείχτηκε πιό πάνω εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐφαρμοστεῖ δοκιμαστικά σέ μερικές ἐπιχειρήσεις, εἰσάγοντας σ' αὐτές, ἀντί τῆς χορήγησης μέ ἀτομικό δελτίο, τό συλλογικό ἐφοδιασμό τῶν ἐργαζομένων τῆς ἐπιχείρησης μέ τόν ὅρο τῆς αὔξησης τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας τους».

** Νά τό κείμενο τῆς 6ης αὐτῆς παραγράφου:

«Μέχρι νά σχηματιστεῖ τό ἐπισιτιστικό ἀπόθεμα τοῦ μισθοῦ ἐργασίας, εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐφαρμοστεῖ τό παραπάνω σύστημα διανομῆς δοκιμαστικά σέ μερικές ἐπιχειρήσεις, εἰσάγοντας σ' αὐτές, ἀντί τῆς χορήγησης μέ ἀτομικό δελτίο, τό συλλογικό ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, μέ τόν ὅρο τῆς αὔξησης τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας τους».

*** Νά τό κείμενο τῆς ἀπόφασης αὐτῆς [104]:

«Τό σχέδιο τοῦ σ. Λάριν καί τοῦ ΠΚΣΣ, στό μέρος πού ἀφορᾶ τή μισθολογική πολιτική, νά ἀπορριφθεῖ, ἀναθέτοντας στούς συντάκτες τοῦ σχεδίου νά ξανακοιτά-

Ἡ ὁμάδα τοῦ ΚΚΡ τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων, παρά καί ἐνάντια στίς συστάσεις τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, ἐνέκρινε τίς θέσεις τοῦ Γκόλτσμαν σέ *567* ψήφους καί ἀπόριψε τίς θέσεις τοῦ Τσουμπάρ, πού πῆραν *317* ψήφους.

Ἡ ΚΕ, μή θέλοντας νά ἀκυρώσει τήν ἀπόφαση τῆς ὁμάδας γιά ζήτημα ἀπό τό ὁποῖο δέν ἐξαρτᾶται ἡ ἄμεση ἀλλαγή τῆς πολιτικῆς τῆς κυβέρνησης — γιατί ἡ πολιτική αὐτή εἶχε προκαθοριστεῖ ἀπό τήν ἀπόφαση ἐκείνη τῆς ΚΕ τῆς 10. V. 1921 πού, ὅπως ἀναφέρθηκε πιό πάνω, εἶχε ἐγκριθεῖ καί δέν εἶχε ἀμφισβητηθεῖ καί ἀπό τόν σ. Γκόλτσμαν καί ἀπό τόν σ. Τσουμπάρ, δέν πρόκειται νά κάνει χρήση στήν περίπτωση αὐτή τοῦ δικαιώματός της ἐπέμβασης στήν πορεία τῶν ἐργασιῶν καί στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου.

Ἡ ΚΕ περιορίζεται στό ὅτι δίνει ἐντολή νά ἀνακοινωθεῖ ἡ ἀπόφαση αὐτή στήν ὁμάδα, στρέφοντας ἐντατικά τήν προσοχή τῶν ἀντιπροσώπων στήν ὑποχρέωση πού ἀνέλαβαν οἱ ἴδιοι μέ τήν ψήφιση τῆς ἀπόφασης τοῦ Γκόλτσμαν νά μή δείξουν μόνο ἐξαιρετικό ἡρωισμό, ἀλλά καί σταθερότητα, αὐτοκυριαρχία, ἐπιμονή σέ τέτιο μεγάλο βαθμό, πού νά ξεπερνοῦν ἀκόμη καί τά συνηθισμένα ὅρια σέ ἐπαναστατική περίοδο, στήν πάλη ἐνάντια στίς παλιές συνήθειες, παραδόσεις καί συνθῆκες ζωῆς τῆς πλατιᾶς ἐργατικῆς μάζας. Ὑποχρέωση τῶν συνδικάτων εἶναι τώρα, λόγω τῆς ἀπόφασης πού παίρνουν αὐτά, νά πετύχουν μέ ἀσυνήθιστη γρηγοράδα τήν ἐλάττωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιχειρήσεων καί τῶν ἐργατῶν, συγκεντρώνοντας τούς ἐργάτες σέ ἕνα ἐλάχιστο ἀριθμό ἀπό τίς καλύτερες καί μεγαλύτερες ἐπιχειρήσεις.

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 17 καί 22 τοῦ Μάη 1921

Ἕνα μέρος δημοσιεύτηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1921 στήν «Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)», ἀρ. φύλ. 32

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ξουν τό ζήτημα γιά δεύτερη φορά πιό πολύ ἐπισταμένα, ἀπό τήν ἄποψη ἰδιαίτερα τῆς δυνατότητας νά ἐξασφαλιστεῖ στήν πράξη ὁ ἐφοδιασμός μέ ἕνα μίνιμουμ τροφίμων ἑνός μίνιμουμ ἀριθμοῦ ἐργατῶν. Νά ὑποβληθεῖ μετά τήν ἐκ νέου ἐπεξεργασία του τό σχέδιο στό ΣΛΕ γιά νά ἐφαρμοστεῖ δοκιμαστικά σέ μερικές ἐπιχειρήσεις, ἀντί τῆς χορήγησης μέ ἀτομικό δελτίο, ὁ συλλογικός ἐφοδιασμός μέ τόν ὅρο τῆς αὔξησης τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας».

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ ΜΕΤΑΛΛΩΡΥΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΤΡΟΒΣΚ [105]

Ὁ σ. Μεζλάουκ μέ πληροφόρησε γιά τή μεγάλη ἐπιτυχία στή δουλιά σας τόν Ἀπρίλη τοῦ 1921: στόν κάθε μεταλλωρύχο ἀναλογοῦν 294 πούτια, ἐνῶ τό 1914 ἀναλογοῦσαν 291 πούτια. Στέλνω στούς συντρόφους μεταλλωρύχους συγχαρητήρια γιά τήν ἐξαιρετικά μεγάλη ἐπιτυχία καί τόν πιό θερμό χαιρετισμό. Μέ τέτια δουλιά μποροῦμε νά ξεπεράσουμε ὅλες τίς δυσκολίες καί νά πραγματοποιήσουμε τόν ἐξηλεκτρισμό τοῦ Ντονμπάς καί τῆς περιοχῆς τοῦ Κριβόι-Ρόγκ, καί αὐτό εἶναι τό πᾶν.

Μέ κομμουνιστικό χαιρετισμό

Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)

Γράφτηκε στίς 25 τοῦ Μάη 1921

Δημοσιεύτηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1921 στό περιοδικό «Βέστνικ Ραμπότσεβο Πραβλένιγια», τεῦχ. 9-10

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ περιοδικοῦ

Χ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [106]

26-28 ΤΟΥ ΜΑΗ 1921

Δημοσιεύτηκε στίς 27 καί 28 τοῦ Μάη 1921
στό «Δελτίο τῆς Πανρωσικῆς Συνδιάσκεψης
τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων)»,
τεύχ. 1 καί 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τοῦ «Δελτίου», πού παραβλήθηκε
μέ τό στενογράφημα

1

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ 26 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, ἐπιτρέψτε μου νά κηρύξω τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ.

Ξέρετε, σύντροφοι, ὅτι ἡ τωρινή συνδιάσκεψη συνῆλθε νωρίτερα ἀπ' ὅ,τι προβλέπει τό καταστατικό. Συνεπῶς, ἡ συνδιάσκεψή μας δέν εἶναι τακτική ἤ, τουλάχιστον, δέν εἶναι ἐντελῶς τακτική. Ἔπειτα, ξέρετε ὅτι τό κυριότερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, τό κυριότερο ζήτημα πού μᾶς ἀνάγκασε νά συγκαλέσουμε τή συνδιάσκεψη νωρίτερα ἀπό τήν ἡμερομηνία πού ὑποθέταμε, εἶναι τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς — τοῦ φόρου σέ εἶδος. Σήμερα τό ζήτημα αὐτό εἶναι τό κυριότερο.

Προτείνω νά προβοῦμε στήν ἐκλογή τοῦ προεδρείου τῆς συνδιάσκεψης.

2

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ 26 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, ὅπως ἤδη εἶπα, ὑπολογίζαμε, καί ἀπό τόν ἴδιο τό χαρακτήρα τῆς συνδιάσκεψης καθοριζόταν, ὅτι τό μοναδικό θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης θά εἶναι ἡ οἰκονομική πολιτική. Γιά τίς ὑπόλοιπες ἐκθέσεις ὑπολογιζόταν νά ἔχουν πληροφοριακό χαρακτήρα, γι' αὐτό καί γώ δέν ἑτοίμασα ἔκθεση γιά τήν πολιτική δράση, ὅμως νομίζω ὅτι χρειάζεται τήν ἔκθεση αὐτή νά τή συνδέσουμε μέ τό ἴδιο αὐτό οἰκονομικό θέμα. Γι' αὐτό, ἴσως, γιά νά ἱκανοποιήσω ὅλους, μετά τήν εἰσήγηση θά μοῦ γίνουν συμπληρωματικές ἐρωτήσεις, στίς ὁποῖες θά ἀπαντήσω στόν τελικό λόγο. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι δέν προετοιμάστηκα καθόλου γιά τό ζήτημα αὐτό, καί τώρα δέν μπορῶ νά σκεφθῶ ὅτι θά μποροῦσα νά μιλήσω γιά ὁ,τιδήποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπό τό ζήτημα γιά τό φόρο σέ εἶδος.

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά, σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

3

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ
26 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, τό ζήτημα σχετικά μέ τό φόρο σέ εἶδος ὑποχρεώθηκα γιά τό Κόμμα νά τό ἐξετάσω σέ μπροσούρα πού, ὑποθέτω, εἶναι γνωστή * στούς περισσότερους ἀπό σᾶς. Γιά μένα προσωπικά ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ γιά ἐξέταση στήν κομματική συνδιάσκεψη ἦταν ἀπρόοπτη μέ τήν ἔννοια ὅτι προσωπικά δέν εἶχα στοιχεῖα πώς ἦταν ἀνάγκη νά μπεῖ τό ζήτημα αὐτό, ὅμως πάρα πολλοί ἀπό τούς συντρόφους πού πῆγαν στήν ἐπαρχία, εἰδικότερα ὁ σ. Ὀσίνσκι, ὕστερα ἀπό τό ταξίδι τους σέ μερικά κυβερνεῖα, πληροφόρησαν τήν ΚΕ — κι' αὐτό τό ὑποστήριξαν καί μερικοί ἄλλοι σύντροφοι — ὅτι στήν ἐπαρχία ἡ πολιτική πού ἔχει καθοριστεῖ σχετικά μέ τό φόρο σέ εἶδος παραμένει σέ τεράστιο βαθμό χωρίς καμιά ἐπεξήγηση, ἐνμέρει μάλιστα ἀκατανόητη. Παίρνοντας ὅμως ὑπόψη τήν ἐξαιρετική σημασία αὐτῆς τῆς πολιτικῆς, μιά συμπληρωματική ἐξέτασή της στήν κομματική συνδιάσκεψη φαινόταν τόσο πολύ ἀπαραίτητη, πού ἀποφασίστηκε νά συγκληθεῖ ἡ συνδιάσκεψη πρίν ἀπό τήν κανονική της προθεσμία.

Ξέρετε ὅτι τήν εἰσήγηση πάνω στό θέμα αὐτό ἀποφασίσαμε στήν ΚΕ νά τή χωρίσουμε σέ 4 μέρη γιά νά μιλήσουν 4 εἰσηγητές: γιά τή δουλιά τῶν συνεταιρισμῶν ὁ Κάμενεφ, γιά τή μικρή βιομηχανία ὁ Μιλιούτιν, γιά τό ζήτημα τῶν ἀκριβῶν ὑπολογισμῶν καί τῶν σχεδίων τοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί τῶν ὀργανωτικῶν μέτρων πού συνδέονται μ' αὐτό, ὁ σ. Σβιντέρσκι. Ἐδῶ ἰδιαίτερη σπουδαιότητα ἔχουν οἱ ὁδηγίες καί ὁ νόμος γιά τό φορολογικό σύστημα, πού ἕνα μέρος τους τό ἔχει ἐπικυρώσει τό ΣΛΕ, ἐνῶ ἕνα μέρος τους πρέπει νά τό ἐπικυ-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 205-245. *Ἡ Σύντ.*

ρώσουμε προσεχῶς. Καί, τέλος, τέταρτος εἰσηγητής πρέπει νά εἶναι ὁ σ. Χιντσούκ, πού τώρα ἀπαλλάχτηκε ἐντελῶς ἀπό τή δουλιά στό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ γιά νά ἀφοσιωθεῖ ὁλοκληρωτικά στό ἔργο τῶν συνεταιρισμῶν, σάν πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν.

Εἶχε ἀποφασιστεῖ νά παρθεῖ σάν βασική ἀρχή τό ὅτι ἐδῶ ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων θά γίνεται ἀπό τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ κατά προτίμηση, καί μάλιστα κυρίως διαμέσου τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, μέσω τῶν συνεταιρισμῶν. Καί στή συμφωνία ἀνάμεσα στό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ καί τήν Κεντρική Ἕνωση καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν πρέπει νά πάρουν συγκεκριμένη διατύπωση οἱ σχέσεις αὐτές πού ἐκφράστηκαν μέ τή μορφή συμφωνίας. Στή συμφωνία αὐτή ἀναφέρεται ὅτι ὅλα τά ἐμπορεύματα πού ὑπάρχουν γιά ἀνταλλαγή μέ ἄλλα ἐμπορεύματα, τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ τά παραδίνει στήν Κεντρική Ἕνωση καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν. Ἀπό δῶ καταλαβαίνει κανείς τό ρόλο τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καί δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά σταθοῦμε σ' αὐτό λεπτομερειακά. Ἔτσι, σέ μένα ἔλαχε νά κάνω τήν εἰσαγωγή γιά τή γενική σημασία αὐτῆς τῆς πολιτικῆς καί θά ἤθελα νά περιοριστῶ μόνο σέ μερικές συμπληρώσεις αὐτῶν πού ἀνάφερα στήν μπροσούρα. Γιά τό πῶς ἀκριβῶς μπαίνει τώρα τό ζήτημα στήν ἐπαρχία, ποιές ἀδυναμίες, ἐλλείψεις καί ἀσάφειες εἶναι περισσότερο αἰσθητές στήν ἐπαρχία, ἐγώ σχετικά μ' αὐτό δέν εἶμαι ἄμεσα ἐνημερωμένος. Ἴσως ἀκόμη παραστεῖ ἀνάγκη νά δόσω συμπληρωματικές ἐξηγήσεις, ὅταν ἀπό τίς ἐρωτήσεις πού θά ὑποβληθοῦν στή συνδιάσκεψη εἴτε ἀπό τίς παραπέρα συζητήσεις θά φανεῖ πρός ποιά πλευρά πρέπει τώρα νά στραφεῖ ἡ προσοχή τῶν τοπικῶν στελεχῶν καί τοῦ Κόμματος.

Ἀπό ὅ,τι μπόρεσα νά ἀντιληφθῶ, οἱ παρεξηγήσεις καί ἡ μή πλήρης σαφήνεια στήν κατανόηση τῶν πολιτικῶν καθηκόντων σχετικά μέ τό φόρο σέ εἶδος καί τή νέα οἰκονομική πολιτική συνδέονται, ἴσως, μέ τήν ἐξόγκωση αὐτῆς ἤ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τοῦ ζητήματος. Ὡστόσο ὅμως δέν ὀργανώσαμε τή δουλιά πρακτικά, οἱ τέτιου εἴδους ὑπερβολές εἶναι ἐντελῶς ἀναπόφευκτες καί ἀμφιβάλλω, ἄν εἶναι δυνατό νά καθορίσουμε μέ κάποια ἀκρίβεια τά πραγματικά ὅρια ἐφαρμογῆς τῶν διαφόρων ἰδιομορφιῶν αὐτῆς τῆς πολιτικῆς, προτοῦ διεξάγουμε ἔστω καί μιά ἐπισιτιστική καμπάνια πάνω στίς νέες ἀρχές. Θά σταθῶ σέ γενικές μόνο γραμμές σέ μερικές ἀντιθέσεις πού προκάλεσαν τίς

περισσότερες παρεξηγήσεις, όπως μπόρεσα νά κρίνω ἀπό μερικά σημειώματα πού ὑποβλήθηκαν στή συνέλευση. Συχνά ἑρμηνεύουν τό φόρο σέ εἶδος καί τίς ἀλλαγές στήν πολιτική μας, πού συνδέονται μ' αὐτόν, σάν μιά ριζική στροφή στήν πολιτική αὐτή. Δέν εἶναι παράξενο πού ἡ ἑρμηνεία αὐτή ἐξογκώνεται ἔντονα ἀπό τό λευκοφρουρίτικο καί κυρίως ἀπό τόν ἐσέρικο καί μενσεβίκικο Τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δέν ξέρω όμως ἄν, ἐξαιτίας κάποιας ἐπίδρασης παρόμοιων ἐνεργειῶν, πού ἔχει τήν ἀπήχησή της καί στό ἔδαφος τῆς ΣΟΣΔΡ ἤ ἐξαιτίας τῆς ὀξυμένης δυσαρέσκειας, πού ἦταν καί ἴσως ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νά εἶναι αἰσθητή καί σήμερα σέ ὁρισμένους κύκλους λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπιδείνωσης τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης — ἴσως καί οἱ ἀπορίες αὐτοῦ τοῦ εἴδους νά πῆραν ἔκταση ὥς ἕνα βαθμό καί σέ μᾶς, νά δημιούργησαν μιά σέ σημαντικό βαθμό ἐσφαλμένη ἀντίληψη γιά τή σημασία τῆς ἀλλαγῆς πού ἔγινε καί γιά τό χαρακτήρα τῆς νέας πολιτικῆς.

Εἶναι φυσικό ὅτι ἐφόσον ἔχουμε στή χώρα μας τεράστια ὑπεροχή τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, τό κυριότερο καθῆκον μας — καί τῆς πολιτικῆς γενικά καί τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἰδικότερα — εἶναι ἡ καθιέρωση ὁρισμένων σχέσεων ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Γιά πρώτη φορά στή νεότερη ἱστορία ἔχουμε νά κάνουμε μέ ἕνα κοινωνικό καθεστώς, ὅπου ἡ τάξη τῶν ἐκμεταλλευτῶν ἔχει καταργηθεῖ, ἀλλά ἔχουμε ὅμως δυό διαφορετικές τάξεις — τήν ἐργατική τάξη καί τήν ἀγροτιά. Ἐφόσον ὑπάρχει τεράστια ἀριθμητική ὑπεροχή τῆς ἀγροτιᾶς, ἡ ὑπεροχή αὐτή δέν μποροῦσε παρά νά ἔχει τήν ἀντανάκλασή της στήν οἰκονομική πολιτική καί σέ ὅλη τήν πολιτική γενικά. Τό κύριο ζήτημα γιά μᾶς παραμένει — καί θά παραμείνει ἀναπότρεπτα γιά πολλά ἀκόμη χρόνια — ἡ καθιέρωση σωστῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές τάξεις, σωστῶν ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐξάλειψης τῶν τάξεων. Στή φόρμουλα τῆς συμφωνίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας σταματοῦν πολύ συχνά καί πολύ συχνά τή χρησιμοποιοῦν ἐνάντιά μας, γιατί αὐτή καθαυτή ἡ φόρμουλα εἶναι ἐντελῶς ἀόριστη. Λέγοντας συμφωνία ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά, μπορεῖ κανείς νά ἐννοεῖ ὅ,τι θέλει. Ἄν δέν ἔχει κανείς ὑπόψη του ὅτι ἀπό τή σκοπιά τῆς ἐργατικῆς τάξης μόνο τότε ἡ συμφωνία εἶναι ἐπιτρεπτή, σωστή καί καταρχήν δυνατή, ὅταν ὑποστηρίζει τή δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά μέτρα πού ἀποβλέπουν στήν ἐξάλειψη

τῶν τάξεων, τότε ἡ φόρμουλα τῆς συμφωνίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά παραμένει, φυσικά, φόρμουλα πού τήν ὑπερασπίζονται στίς ἀπόψεις τους ὅλοι οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ὅλοι οἱ ἐχθροί τῆς δικτατορίας. Πῶς θά πραγματοποιηθεῖ ἡ συμφωνία αὐτή στήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασής μας, δηλαδή στήν περίοδο πού τώρα μποροῦμε νά τή θεωροῦμε περίπου πραγματοποιούμενη; Μέ ποιόν τρόπο ἐνῶ ἔχουμε τεράστια ἀριθμητική ὑπεροχή τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου κρατήθηκε καί ἑδραιώθηκε; Ἡ κύρια αἰτία, τό κύριο κίνητρο, ὁ κύριος καθοριστικός παράγοντας τῆς συμφωνίας μας ἦταν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, παρόλο πού ἄρχιζε σχεδόν πάντα μέ τή συμμετοχή καί τή συμμαχία ἐναντίον μας καί τῶν λευκοφρουριτῶν, καί τῶν ἐσέρων, καί τῶν μενσεβίκων, κάθε φορά κατέληγε ἀναπόφευκτα — εἴτε μέ κρατικό πραξικόπημα, εἴτε καί χωρίς αὐτό — στήν ἀπώθηση σέ δεύτερη μοίρα ὅλων τῶν ἐσέρων ὀπαδῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ὅλων τῶν μενσεβίκικων στοιχείων, καί ἐπικεφαλῆς τῶν λευκοφρουριτῶν παρουσιάζονταν στοιχεῖα πέρα γιά πέρα καπιταλιστικά καί τσιφλικάδικα. Αὐτό ἔγινε καί στή διακυβέρνηση τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν, καί σέ ὅλες τίς πολυάριθμες πιό μικρές διακυβερνήσεις καί εἰσβολές ἐναντίον μας. Κι' αὐτός ἦταν ὁ κυριότερος παράγοντας πού καθόριζε τή μορφή τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά. Ἡ κατάσταση αὐτή μᾶς δημιουργοῦσε ἀπίστευτες, διπλάσιες δυσκολίες, ὅμως, ἀπό τό ἄλλο μέρος, μᾶς ἀπάλλασσε ἀπό τούς δύσκολους συλλογισμούς μέ ποιό τρόπο νά πραγματοποιήσουμε τή φόρμουλα τῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά, γιατί τή φόρμουλα αὐτή καί τούς ὅρους τούς ὑπαγόρευαν μέ ἀπόλυτη κατηγορηματικότητα οἱ συνθῆκες πολέμου, μήν ἀφήνοντάς μας τήν παραμικρή δυνατότητα ἐκλογῆς.

Μόνο ἡ ἐργατική τάξη μποροῦσε νά πραγματοποιεῖ τή δικτατορία μέ τή μορφή πού ἀπαιτοῦσε ὁ πόλεμος καί οἱ συνθῆκες τοῦ ἐμφυλίου αὐτοῦ πολέμου. Ἡ συμμετοχή τῶν τσιφλικάδων στόν πόλεμο αὐτό συνένωνε τήν ἐργατική τάξη μέ τούς ἀγρότες κατά τρόπο ἀπόλυτο, χωρίς ὅρους καί ἀμετάκλητα. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή δέν ὑπῆρξε καμιά ἐσωτερική πολιτική ταλάντευση. Μέσα στίς τεράστιες δυσκολίες πού ὀρθώνονταν μπροστά μας, λόγω τῆς ἀποκοπῆς τῆς Ρωσίας ἀπό τίς βασικές σιτοπαρα-

γωγικές περιοχές της, καί ἐπειδή οἱ ἐπισιτιστικές δυσκολίες ἔφτασαν στό ἀπροχώρητο, ἡ ἐπισιτιστική μας πολιτική δέν θά ἐφαρμοζόταν χωρίς τό παρακράτημα. Τό παρακράτημα αὐτό σήμαινε ὄχι μόνο ἐπίταξη τῶν πλεονασμάτων, πού εἶναι ἀμφίβολο, ἄν θά μποροῦσαν νά ἐπαρκέσουν ἀκόμη κι' ἄν διανέμονταν σωστά. Δέν μπορῶ νά σταθῶ ἐδῶ λεπτομερειακά στά λάθη πού προκαλοῦσε τό παρακράτημα. Πάντως τό παρακράτημα ἐκπλήρωσε τό βασικό του καθῆκον — νά διατηρήσει τή βιομηχανία, ἔστω καί στίς συνθῆκες τῆς μεγαλύτερης ἀποκοπῆς ἀπό τίς σιτοπαραγωγικές περιοχές. Καί μόνο σέ συνθῆκες πολέμου αὐτό μποροῦσε νά εἶναι κάπως ἱκανοποιητικό. Μόλις ὅμως τελειώσαμε πράγματι σταθερά μέ τόν ἐξωτερικό ἐχθρό — κι' αὐτό ἔγινε γεγονός μόλις τό 1921 — μπροστά μας ὀρθώθηκε ἄλλο καθῆκον — τό καθῆκον *τῆς οἰκονομικῆς* συμμαχίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Μόνο τήν ἄνοιξη τοῦ 1921 βάλαμε ἄμεσα αὐτό τό καθῆκον, κι' αὐτό ἔγινε ὅταν ἡ σιτοδεία τοῦ 1920 χειροτέρεψε σέ ἀφάνταστο βαθμό τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν, ὅταν ὥς ἕνα βαθμό γιά πρώτη φορά περάσαμε ἐσωτερικές πολιτικές ταλαντεύσεις, πού δέν συνδέονταν μέ τήν ἐξωτερική πίεση τῶν ἐχθρῶν, ἀλλά μέ τίς σχέσεις ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Ἄν ἡ χρονιά τοῦ 1920 μᾶς ἔδινε μιά πολύ καλή σοδιά ἤ τουλάχιστον ἁπλῶς καλή σοδιά, ἄν ἀπό τά προβλεπόμενα 420 ἑκατομμύρια πούτια τοῦ παρακρατήματος συγκεντρώναμε τά 400 ἑκατομμύρια, θά μπορούσαμε νά ἐκπληρώσουμε τό βιομηχανικό μας πρόγραμμα στό μεγαλύτερο μέρος του καί τότε θά εἴχαμε κάποιο ἀπόθεμα γιά ἀνταλλαγή τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς πόλης μέ ἀγροτικά. Ἔγινε ὅμως τό ἀντίθετο. Σέ μερικά μέρη εἴχαμε κρίση καυσίμων ἀκόμη πιό ἔντονη ἀπό τήν ἐπισιτιστική κρίση, πλήρη ἀδυναμία νά ἱκανοποιήσουμε μέ προϊόντα τῆς πόλης τό ἀγροτικό νοικοκυριό. Δημιουργήθηκε μιά πρωτόφαντα ἔντονη κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Νά ἀπό ποιές συνθῆκες προέκυπτε τό γεγονός ὅτι δέν μπορούσαμε σέ καμιά περίπτωση νά συνεχίσουμε τήν παλιά ἐπισιτιστική πολιτική. Εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα: ποιές εἶναι οἱ οἰκονομικές βάσεις τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, πού μᾶς χρειάζονται ἀμέσως, σάν πέρασμα στά ἑπόμενα μέτρα.

τῶν τάξεων, τότε ἡ φόρμουλα τῆς συμφωνίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά παραμένει, φυσικά, φόρμουλα πού τήν ὑπερασπίζονται στίς ἀπόψεις τους ὅλοι οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ὅλοι οἱ ἐχθροί τῆς δικτατορίας. Πῶς θά πραγματοποιηθεῖ ἡ συμφωνία αὐτή στήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασής μας, δηλαδή στήν περίοδο πού τώρα μποροῦμε νά τή θεωροῦμε περίπου πραγματοποιούμενη; Μέ ποιόν τρόπο ἐνῶ ἔχουμε τεράστια ἀριθμητική ὑπεροχή τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου κρατήθηκε καί ἑδραιώθηκε; Ἡ κύρια αἰτία, τό κύριο κίνητρο, ὁ κύριος καθοριστικός παράγοντας τῆς συμφωνίας μας ἦταν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, παρόλο πού ἄρχιζε σχεδόν πάντα μέ τή συμμετοχή καί τή συμμαχία ἐναντίον μας καί τῶν λευκοφρουριτῶν, καί τῶν ἐσέρων, καί τῶν μενσεβίκων, κάθε φορά κατέληγε ἀναπόφευκτα — εἴτε μέ κρατικό πραξικόπημα, εἴτε καί χωρίς αὐτό — στήν ἀπώθηση σέ δεύτερη μοίρα ὅλων τῶν ἐσέρων ὀπαδῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ὅλων τῶν μενσεβίκικων στοιχείων, καί ἐπικεφαλῆς τῶν λευκοφρουριτῶν παρουσιάζονταν στοιχεῖα πέρα γιά πέρα καπιταλιστικά καί τσιφλικάδικα. Αὐτό ἔγινε καί στή διακυβέρνηση τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν, καί σέ ὅλες τίς πολυάριθμες πιό μικρές διακυβερνήσεις καί εἰσβολές ἐναντίον μας. Κι' αὐτός ἦταν ὁ κυριότερος παράγοντας πού καθόριζε τή μορφή τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά. Ἡ κατάσταση αὐτή μᾶς δημιουργοῦσε ἀπίστευτες, διπλάσιες δυσκολίες, ὅμως, ἀπό τό ἄλλο μέρος, μᾶς ἀπάλλασσε ἀπό τούς δύσκολους συλλογισμούς μέ ποιό τρόπο νά πραγματοποιήσουμε τή φόρμουλα τῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά, γιατί τή φόρμουλα αὐτή καί τούς ὅρους τούς ὑπαγόρευαν μέ ἀπόλυτη κατηγορηματικότητα οἱ συνθῆκες πολέμου, μήν ἀφήνοντάς μας τήν παραμικρή δυνατότητα ἐκλογῆς.

Μόνο ἡ ἐργατική τάξη μποροῦσε νά πραγματοποιεῖ τή δικτατορία μέ τή μορφή πού ἀπαιτοῦσε ὁ πόλεμος καί οἱ συνθῆκες τοῦ ἐμφυλίου αὐτοῦ πολέμου. Ἡ συμμετοχή τῶν τσιφλικάδων στόν πόλεμο αὐτό συνένωνε τήν ἐργατική τάξη μέ τούς ἀγρότες κατά τρόπο ἀπόλυτο, χωρίς ὅρους καί ἀμετάκλητα. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή δέν ὑπῆρξε καμιά ἐσωτερική πολιτική ταλάντευση. Μέσα στίς τεράστιες δυσκολίες πού ὀρθώνονταν μπροστά μας, λόγω τῆς ἀποκοπῆς τῆς Ρωσίας ἀπό τίς βασικές σιτοπαρα-

γωγικές περιοχές της, καί ἐπειδή οἱ ἐπισιτιστικές δυσκολίες ἔφτασαν στό ἀπροχώρητο, ἡ ἐπισιτιστική μας πολιτική δέν θά ἐφαρμοζόταν χωρίς τό παρακράτημα. Τό παρακράτημα αὐτό σήμαινε ὄχι μόνο ἐπίταξη τῶν πλεονασμάτων, πού εἶναι ἀμφίβολο, ἄν θά μποροῦσαν νά ἐπαρκέσουν ἀκόμη κι' ἄν διανέμονταν σωστά. Δέν μπορῶ νά σταθῶ ἐδῶ λεπτομερειακά στά λάθη πού προκαλοῦσε τό παρακράτημα. Πάντως τό παρακράτημα ἐκπλήρωσε τό βασικό του καθῆκον — νά διατηρήσει τή βιομηχανία, ἔστω καί στίς συνθῆκες τῆς μεγαλύτερης ἀποκοπῆς ἀπό τίς σιτοπαραγωγικές περιοχές. Καί μόνο σέ συνθῆκες πολέμου αὐτό μποροῦσε νά εἶναι κάπως ἱκανοποιητικό. Μόλις ὅμως τελειώσαμε πράγματι σταθερά μέ τόν ἐξωτερικό ἐχθρό — κι' αὐτό ἔγινε γεγονός μόλις τό 1921 — μπροστά μας ὀρθώθηκε ἄλλο καθῆκον — τό καθῆκον *τῆς οἰκονομικῆς* συμμαχίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Μόνο τήν ἄνοιξη τοῦ 1921 βάλαμε ἄμεσα αὐτό τό καθῆκον, κι' αὐτό ἔγινε ὅταν ἡ σιτοδεία τοῦ 1920 χειροτέρεψε σέ ἀφάνταστο βαθμό τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν, ὅταν ὥς ἕνα βαθμό γιά πρώτη φορά περάσαμε ἐσωτερικές πολιτικές ταλαντεύσεις, πού δέν συνδέονταν μέ τήν ἐξωτερική πίεση τῶν ἐχθρῶν, ἀλλά μέ τίς σχέσεις ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Ἄν ἡ χρονιά τοῦ 1920 μᾶς ἔδινε μιά πολύ καλή σοδιά ἤ τουλάχιστον ἁπλῶς καλή σοδιά, ἄν ἀπό τά προβλεπόμενα 420 ἑκατομμύρια πούτια τοῦ παρακρατήματος συγκεντρώναμε τά 400 ἑκατομμύρια, θά μπορούσαμε νά ἐκπληρώσουμε τό βιομηχανικό μας πρόγραμμα στό μεγαλύτερο μέρος του καί τότε θά εἴχαμε κάποιο ἀπόθεμα γιά ἀνταλλαγή τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς πόλης μέ ἀγροτικά. Ἔγινε ὅμως τό ἀντίθετο. Σέ μερικά μέρη εἴχαμε κρίση καυσίμων ἀκόμη πιό ἔντονη ἀπό τήν ἐπισιτιστική κρίση, πλήρη ἀδυναμία νά ἱκανοποιήσουμε μέ προϊόντα τῆς πόλης τό ἀγροτικό νοικοκυριό. Δημιουργήθηκε μιά πρωτόφαντα ἔντονη κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Νά ἀπό ποιές συνθῆκες προέκυπτε τό γεγονός ὅτι δέν μπορούσαμε σέ καμιά περίπτωση νά συνεχίσουμε τήν παλιά ἐπισιτιστική πολιτική. Εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα: ποιές εἶναι οἱ οἰκονομικές βάσεις τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, πού μᾶς χρειάζονται ἀμέσως, σάν πέρασμα στά ἑπόμενα μέτρα.

τῶν τάξεων, τότε ἡ φόρμουλα τῆς συμφωνίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά παραμένει, φυσικά, φόρμουλα πού τήν ὑπερασπίζονται στίς ἀπόψεις τους ὅλοι οἱ ἐχθροί τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ὅλοι οἱ ἐχθροί τῆς δικτατορίας. Πῶς θά πραγματοποιηθεῖ ἡ συμφωνία αὐτή στήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασής μας, δηλαδή στήν περίοδο πού τώρα μποροῦμε νά τή θεωροῦμε περίπου πραγματοποιούμενη; Μέ ποιόν τρόπο ἐνῶ ἔχουμε τεράστια ἀριθμητική ὑπεροχή τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου κρατήθηκε καί ἑδραιώθηκε; Ἡ κύρια αἰτία, τό κύριο κίνητρο, ὁ κύριος καθοριστικός παράγοντας τῆς συμφωνίας μας ἦταν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, παρόλο πού ἄρχιζε σχεδόν πάντα μέ τή συμμετοχή καί τή συμμαχία ἐναντίον μας καί τῶν λευκοφρουριτῶν, καί τῶν ἐσέρων, καί τῶν μενσεβίκων, κάθε φορά κατέληγε ἀναπόφευκτα — εἴτε μέ κρατικό πραξικόπημα, εἴτε καί χωρίς αὐτό — στήν ἀπώθηση σέ δεύτερη μοίρα ὅλων τῶν ἐσέρων ὀπαδῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης, ὅλων τῶν μενσεβίκικων στοιχείων, καί ἐπικεφαλῆς τῶν λευκοφρουριτῶν παρουσιάζονταν στοιχεῖα πέρα γιά πέρα καπιταλιστικά καί τσιφλικάδικα. Αὐτό ἔγινε καί στή διακυβέρνηση τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν, καί σέ ὅλες τίς πολυάριθμες πιό μικρές διακυβερνήσεις καί εἰσβολές ἐναντίον μας. Κι' αὐτός ἦταν ὁ κυριότερος παράγοντας πού καθόριζε τή μορφή τῆς συμμαχίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά. Ἡ κατάσταση αὐτή μᾶς δημιουργοῦσε ἀπίστευτες, διπλάσιες δυσκολίες, ὅμως, ἀπό τό ἄλλο μέρος, μᾶς ἀπάλλασσε ἀπό τούς δύσκολους συλλογισμούς μέ ποιό τρόπο νά πραγματοποιήσουμε τή φόρμουλα τῆς συμμαχίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά, γιατί τή φόρμουλα αὐτή καί τούς ὅρους τούς ὑπαγόρευαν μέ ἀπόλυτη κατηγορηματικότητα οἱ συνθῆκες πολέμου, μήν ἀφήνοντάς μας τήν παραμικρή δυνατότητα ἐκλογῆς.

Μόνο ἡ ἐργατική τάξη μποροῦσε νά πραγματοποιεῖ τή δικτατορία μέ τή μορφή πού ἀπαιτοῦσε ὁ πόλεμος καί οἱ συνθῆκες τοῦ ἐμφυλίου αὐτοῦ πολέμου. Ἡ συμμετοχή τῶν τσιφλικάδων στόν πόλεμο αὐτό συνένωνε τήν ἐργατική τάξη μέ τούς ἀγρότες κατά τρόπο ἀπόλυτο, χωρίς ὅρους καί ἀμετάκλητα. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή δέν ὑπῆρξε καμιά ἐσωτερική πολιτική ταλάντευση. Μέσα στίς τεράστιες δυσκολίες πού ὀρθώνονταν μπροστά μας, λόγω τῆς ἀποκοπῆς τῆς Ρωσίας ἀπό τίς βασικές σιτοπαρα-

γωγικές περιοχές της, καί ἐπειδή οἱ ἐπισιτιστικές δυσκολίες ἔφτασαν στό ἀπροχώρητο, ἡ ἐπισιτιστική μας πολιτική δέν θά ἐφαρμοζόταν χωρίς τό παρακράτημα. Τό παρακράτημα αὐτό σήμαινε ὄχι μόνο ἐπίταξη τῶν πλεονασμάτων, πού εἶναι ἀμφίβολο, ἄν θά μποροῦσαν νά ἐπαρκέσουν ἀκόμη κι' ἄν διανέμονταν σωστά. Δέν μπορῶ νά σταθῶ ἐδῶ λεπτομερειακά στά λάθη πού προκαλοῦσε τό παρακράτημα. Πάντως τό παρακράτημα ἐκπλήρωσε τό βασικό του καθῆκον — νά διατηρήσει τή βιομηχανία, ἔστω καί στίς συνθῆκες τῆς μεγαλύτερης ἀποκοπῆς ἀπό τίς σιτοπαραγωγικές περιοχές. Καί μόνο σέ συνθῆκες πολέμου αὐτό μποροῦσε νά εἶναι κάπως ἱκανοποιητικό. Μόλις ὅμως τελειώσαμε πράγματι σταθερά μέ τόν ἐξωτερικό ἐχθρό — κι' αὐτό ἔγινε γεγονός μόλις τό 1921 — μπροστά μας ὀρθώθηκε ἄλλο καθῆκον — τό καθῆκον *τῆς οἰκονομικῆς* συμμαχίας ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Μόνο τήν ἄνοιξη τοῦ 1921 βάλαμε ἄμεσα αὐτό τό καθῆκον, κι' αὐτό ἔγινε ὅταν ἡ σιτοδεία τοῦ 1920 χειροτέρεψε σέ ἀφάνταστο βαθμό τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν, ὅταν ὥς ἕνα βαθμό γιά πρώτη φορά περάσαμε ἐσωτερικές πολιτικές ταλαντεύσεις, πού δέν συνδέονταν μέ τήν ἐξωτερική πίεση τῶν ἐχθρῶν, ἀλλά μέ τίς σχέσεις ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά. Ἄν ἡ χρονιά τοῦ 1920 μᾶς ἔδινε μιά πολύ καλή σοδιά ἤ τουλάχιστον ἁπλῶς καλή σοδιά, ἄν ἀπό τά προβλεπόμενα 420 ἑκατομμύρια πούτια τοῦ παρακρατήματος συγκεντρώναμε τά 400 ἑκατομμύρια, θά μπορούσαμε νά ἐκπληρώσουμε τό βιομηχανικό μας πρόγραμμα στό μεγαλύτερο μέρος του καί τότε θά εἴχαμε κάποιο ἀπόθεμα γιά ἀνταλλαγή τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς πόλης μέ ἀγροτικά. Ἔγινε ὅμως τό ἀντίθετο. Σέ μερικά μέρη εἴχαμε κρίση καυσίμων ἀκόμη πιό ἔντονη ἀπό τήν ἐπισιτιστική κρίση, πλήρη ἀδυναμία νά ἱκανοποιήσουμε μέ προϊόντα τῆς πόλης τό ἀγροτικό νοικοκυριό. Δημιουργήθηκε μιά πρωτόφαντα ἔντονη κρίση τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ. Νά ἀπό ποιές συνθῆκες προέκυπτε τό γεγονός ὅτι δέν μπορούσαμε σέ καμιά περίπτωση νά συνεχίσουμε τήν παλιά ἐπισιτιστική πολιτική. Εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά βάλουμε στήν ἡμερήσια διάταξη τό ζήτημα: ποιές εἶναι οἱ οἰκονομικές βάσεις τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, πού μᾶς χρειάζονται ἀμέσως, σάν πέρασμα στά ἐπόμενα μέτρα.

Τό μεταβατικό μέτρο γιά τά ἑπόμενα συνοψίζεται στήν προετοιμασία τῆς ἀνταλλαγῆς προϊόντων τῆς βιομηχανίας μέ ἀγροτικά, ἔτσι πού νά δημιουργηθεῖ μιά κατάσταση πού ὁ ἀγρότης δέν θά εἶναι ἀναγκασμένος νά δίνει τά προϊόντα του διαφορετικά, παρά μόνο ἀνταλλάσσοντάς τα μέ προϊόντα τῆς πόλης καί τοῦ ἐργοστασίου, καί συνάμα ἡ ἀνταλλαγή αὐτή δέν θά ἔπρεπε νά ὑποτάσσεται σέ ὅλες τίς μορφές πού ὑπῆρχαν στό καπιταλιστικό καθεστώς. Ἐξαιτίας ὅμως τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν οὔτε μπορούσαμε κάν νά σκεφτοῦμε τέτιο πράγμα. Νά γιατί δεχτήκαμε τή μεταβατική μορφή πού ἀνάφερα, καί συγκεκριμένα: μέ τή μορφή φόρου νά πάρουμε προϊόντα χωρίς νά δόσουμε κανένα ἰσοδύναμο καί νά ἀποκτήσουμε πρόσθετα προϊόντα μέ τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων. Γιά νά γίνει ὅμως αὐτό πρέπει νά ἔχουμε ἀντίστοιχο ἀπόθεμα, ἐνῶ τό δικό μας ἀπόθεμα εἶναι ἐξαιρετικά ἀσήμαντο, καί ἡ δυνατότητα νά τό συμπληρώσουμε μέ τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τό ἐξωτερικό παρουσιάζεται μόνο φέτος, χάρη σέ μιά σειρά συμβάσεις μέ καπιταλιστικά κράτη. Εἶναι ἀλήθεια πώς οἱ συμβάσεις αὐτές εἶναι γιά τήν ὥρα μόνο προοίμιο, πρόλογος· ὥς τώρα δέν ἔχει ἀρχίσει ἀκόμη μιά πραγματική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων. Ἡ πλειοψηφία ἤ τό μεγαλύτερο μέρος τῶν καπιταλιστικῶν κύκλων ἐξακολουθοῦν ἀσταμάτητα τό σαμποτάρισμα καί τίς κάθε λογῆς προσπάθειες τορπιλισμοῦ αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν, καί τό πιό χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ὁ ρωσικός λευκοφρουρίτικος Τύπος, μαζί καί ὁ ἐσέρικος καί ὁ μενσεβίκικος, ζήτημα εἶναι ἄν συγκεντρώνει τίς δυνάμεις του μέ τόση δραστηριότητα καί ἐπιμονή ἐνάντια σέ ὁ,τιδήποτε ἄλλο, ὅπως ἐνάντια στή συμφωνία αὐτή. Εἶναι ἀπόλυτα φανερό ὅτι ἡ ἀστική τάξη εἶναι καλύτερα προετοιμασμένη γιά τόν ἀγώνα, εἶναι πιό ἀναπτυγμένη ἀπό τό προλεταριάτο καί ὅτι τήν ταξική της συνείδηση ὄξυναν ἀκόμη περισσότερο ὅλα τά «δυσάρεστα» πού ὑποχρεώθηκε νά περάσει, καί ὅτι αὐτή παρουσιάζει μιά εὐαισθησία πολύ ἀνώτερη ἀπό τήν κανονική. Ἀρκεῖ νά καλοπροσέξει κανείς τό λευκοφρουρίτικο Τύπο, γιά νά δεῖ ὅτι βάλλει ἀκριβῶς στό σημεῖο πού ἀποτελεῖ τό κέντρο, τόν κόμπο τῆς πολιτικῆς μας.

Ὁλόκληρος ὁ λευκοφρουρίτικος ρωσικός Τύπος ὕστερα ἀπό τήν ἀποτυχία τῆς στρατιωτικῆς εἰσβολῆς πού ὁλοφάνερα χρεοκόπησε, ἄν καί ὁ ἀγώνας ἐξακολουθεῖ ἀκόμη — ὅλος ὁ λευκοφρουρίτικος ρωσικός Τύπος βάζει μπροστά του ἕνα ἀνέφικτο σκοπό: νά τορπιλίσει τίς ἐμπορικές συμφωνίες. Ἡ καμπάνια πού ἐξαπολύθηκε φέτος τήν ἄνοιξη σέ ἐξαιρετικά μεγάλη ἔκταση — οἱ ἐσέροι

καί οἱ μενσεβίκοι κατέλαβαν τήν πρώτη θέση ἀνάμεσα στίς ἀντεπαναστατικές δυνάμεις — ἡ πάλη αὐτή διεξαγόταν μέ συγκεκριμένο σκοπό: νά τορπιλιστοῦν ὥς τήν ἄνοιξη οἱ οἰκονομικές συμφωνίες ἀνάμεσα στή Ρωσία καί στόν καπιταλιστικό κόσμο. Καί ὁ σκοπός αὐτός πέτυχε σέ σημαντικό βαθμό. Εἶναι ἀλήθεια-πώς τίς βασικές συμφωνίες τίς κλείσαμε, ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν μεγαλώνει καί ὅτι ὑπερτιμοῦμε τήν ἀντίσταση πού ἐντάθηκε στόν τομέα αὐτό, ὡστόσο ἔχουμε μιά πολύ ἐπικίνδυνη γιά μᾶς καθυστέρηση, γιατί χωρίς μιά ὁρισμένη βοήθεια ἀπό τό ἐξωτερικό ἡ ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί ἡ ἀποκατάσταση τῆς κανονικῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων εἶναι εἴτε ἀκατόρθωτη, εἴτε σημαίνει μιά τέτια καθυστέρηση, πού εἶναι ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη. Αὐτές εἶναι οἱ συνθῆκες μέσα στίς ὁποῖες εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά δροῦμε, κι' αὐτές εἶναι οἱ συνθῆκες πού πρόβαλαν στήν πρώτη θέση τό ζήτημα τῆς ἀποκατάστασης τοῦ ἐμπορίου γιά τούς ἀγρότες. Δέν θά θίξω τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων, ἐπειδή αὐτό συζητήθηκε περισσότερο ἀπό ὅλα τά ζητήματα στίς κομματικές συνελεύσεις καί τελευταῖα δέν προκαλεῖ πιά καμιά ἀπορία. Ὅπως καί πρῶτα ἡ ὑπόθεση ἔχει ὡς ἑξῆς: ἐμεῖς προτείνουμε ἐπίμονα ἐκχωρήσεις, ὅμως οἱ ξένοι καπιταλιστές δέν πῆραν ὥς σήμερα καμιά κάπως σοβαρή ἐκχώρηση, δέν κλείσαμε ὥς σήμερα καμιά κάπως σημαντική σύμβαση γιά ἐκχώρηση. Ὅλη ἡ δυσκολία βρίσκεται στό νά βρεθεῖ ἕνας πρακτικά δοκιμασμένος τρόπος προσέλκυσης τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ κεφαλαίου.

Ἀπό θεωρητική ἄποψη γιά μᾶς εἶναι ἐντελῶς ἀναμφισβήτητο — καί νομίζω πώς σχετικά μ' αὐτό ἔχουν διαλυθεῖ οἱ ἀμφιβολίες ὅλων μας — ἀπό θεωρητική ἄποψη, λέω, εἶναι ἐντελῶς ξεκάθαρο ὅτι μᾶς συμφέρει νά ἐξαγοράσουμε τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο μέ μερικές δεκάδες ἤ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια, πού θά μπορούσαμε ἀκόμη νά τοῦ τά δόσουμε, γιά νά αὐξήσουμε στό πιό σύντομο χρονικό διάστημα τά ἀποθέματα τοῦ βιομηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ, τῶν ὑλικῶν, τῶν πρώτων ὑλῶν, τῶν μηχανῶν γιά τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας μας.

Ἡ πραγματική καί μοναδική βάση γιά τή σταθεροποίηση τῶν πόρων μας, γιά τή δημιουργία τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας εἶναι μιά καί μόνο — ἡ βαριά βιομηχανία. Χωρίς τό μεγάλο καπιταλιστικό ἐργοστάσιο, χωρίς τή μεγάλη καί ὀργανωμένη σέ ὑψηλό ἐπίπεδο βιομηχανία, δέν μπορεῖ γενικά οὔτε λόγος νά γίνει γιά σοσιαλισμό, καί ἀκόμη λιγότερο μπορεῖ νά γίνει λόγος

γι' αὐτόν, ὅταν πρόκειται γιά μιά ἀγροτική χώρα, καί μεῖς στή Ρωσία τό ξέρουμε αὐτό πολύ πιό συγκεκριμένα ἀπό πρίν, κι' ἀντί νά μιλᾶμε γιά μιά ἀόριστη καί ἀφηρημένη μορφή ἀνόρθωσης τῆς μεγάλης βιομηχανίας, τώρα μιλᾶμε γιά ὁρισμένο, μέ ἀκρίβεια ὑπολογισμένο, συγκεκριμένο σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ. Ἔχουμε ἕνα σχέδιο ὑπολογισμένο μέ ἀπόλυτη ἀκρίβεια, ὑπολογισμένο μέ τή συνεργασία τῶν καλύτερων ρώσων εἰδικῶν καί ἐπιστημόνων, σχέδιο πού, παίρνοντας ὑπόψη τίς φυσικές ἰδιομορφίες τῆς Ρωσίας, μᾶς δίνει συγκεκριμένη ἀντίληψη μέ ποιούς τρόπους μποροῦμε τή βάση αὐτή τῆς μεγάλης βιομηχανίας νά τήν κάνουμε βάθρο ὑποδομῆς τῆς οἰκονομίας μας, πράγμα πού ὀφείλουμε νά κάνουμε καί θά κάνουμε. Χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος γιά ὁποιοδήποτε πραγματικά σοσιαλιστικό θεμέλιο τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς. Σ' αὐτό δέν χωράει καμιά συζήτηση, καί ἄν τόν τελευταῖο καιρό ἀπ' ἀφορμή τό φόρο σέ εἶδος μιλούσαμε γι' αὐτό μέ ἀφηρημένες ἐκφράσεις, τώρα πρέπει νά ποῦμε συγκεκριμένα ὅτι πρίν ἀπόλα πρέπει νά προβοῦμε στήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Μοῦ ἔτυχε προσωπικά νά ἀκούσω ἀπό μερικούς συντρόφους τέτιου εἴδους δηλώσεις, καί φυσικά τούς ἀπαντοῦσα, ὑψώνοντας ἁπλῶς μέ ἀπορία τούς ὤμους. Νά παραδεχτοῦμε ὅτι θά ἦταν ποτέ δυνατό νά ξεχάσουμε τό βασικό αὐτό σκοπό, εἶναι, φυσικά, ἐντελῶς γελοῖο καί παράλογο. Ἐδῶ τό μόνο ζήτημα εἶναι πῶς μπόρεσαν νά γεννηθοῦν στούς συντρόφους τέτιες ἀμφιβολίες καί ἀπορίες, πῶς μπόρεσαν νά σκεφτοῦν ὅτι αὐτό τό βασικό, τό κύριο καθῆκον, πού χωρίς αὐτό εἶναι ἀδύνατη ἡ ὑλική παραγωγική βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὅτι τό καθῆκον αὐτό τό περάσαμε σέ δεύτερη μοίρα. Οἱ σύντροφοι αὐτοί ἁπλούστατα κατάλαβαν λαθεμένα τή σχέση ἀνάμεσα στό κράτος μας καί τή μικρή βιομηχανία. Τό βασικό μας καθῆκον εἶναι ἡ ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Καί γιά νά περάσουμε κάπως σοβαρά καί συστηματικά στήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης αὐτῆς βιομηχανίας, μᾶς χρειάζεται ἡ ἀνόρθωση τῆς μικρῆς βιομηχανίας. Φέτος, τό 1921, καί πέρυσι εἴχαμε μιά τεράστια διακοπή στή δουλιά μας γιά τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας.

Τό φθινόπωρο καί τό χειμώνα τοῦ 1920 θέσαμε σέ λειτουργία μερικούς ἀπό τούς βασικούς κλάδους τῆς μεγάλης

βιομηχανίας μας, ὑποχρεωθήκαμε ὅμως νά τούς σταματήσουμε. Γιά ποιό λόγο; Γιατί; Ὑπῆρχαν πολλά ἐργοστάσια πού εἶχαν τή δυνατότητα νά ἐφοδιάζονται σέ ἀρκετό βαθμό μέ ἐργατική δύναμη, πού εἶχαν τή δυνατότητα νά ἐφοδιάζονται μέ πρῶτες ὕλες. Γιατί, λοιπόν, διακόπηκε ἡ δουλιά στά ἐργοστάσια αὐτά; Ἐπειδή στή χώρα μας δέν βρέθηκαν ἀρκετά ἀποθέματα σέ τρόφιμα καί καύσιμα. Χωρίς νά ἔχουμε 400 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά (ἀναφέρω ἕναν κατά προσέγγιση ἀριθμό) σάν κρατικό ἀπόθεμα, μέ ἐξασφαλισμένη τήν τακτική μηνιαία κατανομή, χωρίς αὐτό εἶναι δύσκολο νά μιλᾶμε γιά ὁποιαδήποτε σωστή οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας, γιά ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, χωρίς αὐτό βρισκόμαστε σέ μιά τέτια κατάσταση πού, ἐνῶ ἡ δουλιά γιά τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας εἶχε ἤδη ἀρχίσει πρίν ἀπό ἀρκετούς μῆνες διακόπηκε ξανά. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐπιχειρήσεων ἀπό ἐκεῖνο τόν ἀσήμαντο ἀριθμό πού μπῆκε σέ λειτουργία, τώρα δέν λειτουργεῖ. Χωρίς ἕνα ἀρκετό κι' ἐντελῶς ἐξασφαλισμένο ἀπόθεμα τροφίμων δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος ὅτι τό κράτος θά ἦταν σέ θέση νά συγκεντρώσει τήν προσοχή του, θά μποροῦσε νά ὀργανώσει συστηματικά τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, νά τήν ὀργανώσει ἔτσι, ὥστε ἡ ἀνόρθωση αὐτή νά γίνεται ἔστω καί σέ μέτριες διαστάσεις, ἀλλά χωρίς διακοπές.

Ὅσο γιά τά καύσιμα, ὡσότου δέν ἀνασυγκροτηθεῖ τό Ντονμπάς, ὡσότου δέν ἀρχίσει ὁ τακτικός ἐφοδιασμός μέ πετρέλαιο, μένουμε καί πάλι μέ τήν ξυλεία, μέ τή θέρμανση μέ καυσόξυλα, κι' αὐτό σημαίνει καί πάλι ἐξάρτηση ἀπό τό ἴδιο μικρό νοικοκυριό.

Νά γιατί ἔκαναν λάθος, πλανήθηκαν οἱ σύντροφοι πού δέν κατάλαβαν γιατί στή σημερινή περίοδο πρέπει ἡ κύρια προσοχή νά στραφεῖ στόν ἀγρότη. Μερικοί ἐργάτες λένε: στούς ἀγρότες δείχνουν κάποια ἐπιείκεια, σέ μᾶς δέν δίνουν τίποτε. Ἔτυχε νά ἀκούσω τέτιες κουβέντες καί πρέπει νά πῶ ὅτι οἱ κουβέντες αὐτές δέν εἶναι νομίζω πάρα πολύ διαδομένες, ὅμως πρέπει νά ποῦμε ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνες, ἐπειδή σεγοντάρουν τήν ἐσέρικη τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Ἐδῶ ἔχουμε μιά ὁλοφάνερη πολιτική προβοκάτσια καί στή συνέχεια ἔχουμε ὑπολείμματα συντεχνιακῶν, ὄχι ταξικῶν, ἀλλά ἐπαγγελματικῶν προλήψεων τῶν ἐργατῶν, ὅταν ἡ ἐργατική τάξη βλέπει τόν ἑαυτό

της σάν ἕνα μέρος τῆς ἰσότιμης καπιταλιστικῆς κοινωνίας, καί δέν ἔχει ἐπίγνωση ὅτι ἐξακολουθεῖ νά στέκει στήν ἴδια καπιταλιστική βάση: στόν ἀγρότη δείχνουν ἐπιείκεια, τόν ἀπάλλαξαν ἀπό τό παρακράτημα, τοῦ ἄφησαν νά διαθέτει τό ἐλεύθερο μέρος τῶν πλεονασμάτων γιά ἀνταλλαγή, ἐνῶ ἐμεῖς, οἱ ἐργάτες πού δουλεύουμε τίς μηχανές, θέλουμε νά ἔχουμε τό ἴδιο.

Τί βρίσκεται στή βάση μιᾶς τέτιας ἄποψης; Οὐσιαστικά ἡ ἴδια μικροαστική ἰδεολογία. Ἐφόσον οἱ ἀγρότες ἀποτελοῦν συστατικό μέρος τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, ἡ ἐργατική τάξη παραμένει ἐπίσης συστατικό μέρος τῆς κοινωνίας αὐτῆς. Ἐπομένως, ἀφοῦ ὁ ἀγρότης κάνει ἐμπόριο, πρέπει κι' ἐμεῖς νά κάνουμε ἐμπόριο. Κι' ἐδῶ ξαναζωντανεύουν ἀναμφισβήτητα οἱ παλιές προλήψεις πού δένουν τόν ἐργάτη στόν παλιό κόσμο. Οἱ πιό ἔνθερμοι ὑπερασπιστές, καί μάλιστα οἱ μόνοι εἰλικρινεῖς ὑπερασπιστές τοῦ παλιοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου, εἶναι οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι. Στά ἄλλα στρατόπεδα, ἀνάμεσα σέ ἑκατοντάδες, σέ χιλιάδες, ἀκόμη καί σέ ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀνθρώπους, δέν θά βρεῖτε εἰλικρινεῖς ὑπερασπιστές τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου. Στούς κύκλους ὅμως τῆς λεγόμενης καθαρῆς δημοκρατίας, πού τήν ἀντιπροσωπεύουν οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ἐκεῖ ἔμειναν ἀκόμη τέτιου εἴδους σπάνιοι τύποι πού ὑπερασπίζονται εἰλικρινά τόν καπιταλισμό. Καί ὅσο πιό ἐπίμονα ὑπερασπίζονται τήν ἄποψή τους, τόσο πιό ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ ἐπιροή τους στήν ἐργατική τάξη. Εἶναι πιό ἐπικίνδυνοι τή στιγμή πού ἡ ἐργατική τάξη ἀναγκάζεται νά περνάει περιόδους διακοπῆς τῆς παραγωγῆς. Ἡ κύρια ὑλική βάση γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς προλεταριακῆς συνείδησης εἶναι ἡ μεγάλη βιομηχανία, ὅταν ὁ ἐργάτης βλέπει τά ἐργοστάσια νά λειτουργοῦν, ὅταν νιώθει καθημερινά τή δύναμη ἐκείνη, πού πραγματικά θά μπορέσει νά ἐξαλείψει τίς τάξεις.

Ὅταν οἱ ἐργάτες χάνουν κάτω ἀπό τά πόδια τους τήν ὑλική αὐτή παραγωγική βάση, τότε ὁρισμένα στρώματα ἐργατῶν τά κυριεύει μιά κατάσταση ἀστάθειας, ἀοριστίας, ἀπόγνωσης, δυσπιστίας, καί σέ συνδυασμό μέ τήν ἀνοιχτή προβοκάτσια τῆς ἀστικῆς μας δημοκρατίας — τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων — αὐτό ἀσκεῖ ὁρισμένη ἐπίδραση. Καί τότε παρουσιάζεται μιά τέτια ψυχολογία, πού καί στίς γραμμές τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος βρίσκονται ἄνθρωποι πού σκέπτονται ἔτσι: στούς ἀγρότες ἔδοσαν ἐλεημοσύνη, πρέπει πάνω στήν ἴδια βάση καί μέ τόν ἴδιο τρόπο νά τή δόσουν καί στούς

ἐργάτες. Ἡ κατάσταση αὐτή μᾶς ἀνάγκασε νά κάνουμε κάποια ὑποχώρηση. Βέβαια, τό διάταγμα γιά πριμοδότηση τῶν ἐργατῶν μέ ἕνα μέρος τῶν προϊόντων τοῦ ἐργοστασίου ἀποτελεῖ ὑποχώρηση ἀπέναντι στίς διαθέσεις, πού ἔχουν τίς ρίζες τους στό παρελθόν, πού συνδέονται μέ τήν κατάσταση δυσπιστίας καί ἀπόγνωσης. Ὡς κάποιο μικρό ὅριο ἡ ὑποχώρηση αὐτή ἦταν ἀπαραίτητη. Ἡ ὑποχώρηση αὐτή ἔγινε. Δέν πρέπει ὅμως νά ξεχνᾶμε οὔτε λεπτό ὅτι ἐδῶ κάναμε καί κάνουμε μιά ὑποχώρηση πού εἶναι ἀπαραίτητη ὄχι ἀπό καμιά ἄλλη ἄποψη, παρά μόνο ἀπό τήν ἄποψη τήν οἰκονομική, ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου. Τό βασικό καί τό πιό οὐσιαστικό συμφέρον τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί ἡ ἑδραίωση τῆς οἰκονομικῆς βάσης της. Τότε τό προλεταριάτο θά στερεώσει τή δικτατορία του, τότε ἀσφαλῶς θά ὁλοκληρώσει τή δικτατορία του παρόλες τίς πολιτικές καί στρατιωτικές δυσκολίες. Γιατί λοιπόν ἔπρεπε νά κάνουμε τήν ὑποχώρηση, καί γιατί εἶναι ἄκρως ἐπικίνδυνο νά τῆς δίνουν πλατύτερη ἑρμηνεία ἀπ' ὅ,τι πρέπει; Ἀκριβῶς ἐπειδή ἀναγκαστήκαμε νά ἀκολουθήσουμε αὐτό τό δρόμο μόνο ἐξαιτίας τῶν προσωρινῶν συνθηκῶν καί δυσκολιῶν στά ζητήματα τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί τῶν καυσίμων.

Ὅταν λέμε: χρειάζεται τίς σχέσεις μέ τήν ἀγροτιά νά τίς στηρίξουμε ὄχι στό παρακράτημα, ἀλλά στό φόρο — ποιό ἀποτελεῖ τόν κυριότερο οἰκονομικό καθοριστικό παράγοντα αὐτῆς τῆς πολιτικῆς; Τό γεγονός ὅτι μέ τό παρακράτημα τά μικρά ἀγροτικά νοικοκυριά δέν ἔχουν σωστή οἰκονομική βάση καί εἶναι καταδικασμένα νά παραμείνουν γιά πολλά χρόνια νεκρά, τό μικρό νοικοκυριό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καί νά ἀναπτύσσεται, γιατί ὁ μικρονοικοκύρης χάνει τό ἐνδιαφέρον γιά τήν ἑδραίωση καί ἀνάπτυξη τῆς δραστηριότητάς του καί γιά τήν αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων, μέ ἐπακόλουθο νά βρισκόμαστε χωρίς οἰκονομική βάση. Ἄλλη βάση δέν ἔχουμε, ἄλλη πηγή δέν ἔχουμε, καί χωρίς τή συγκέντρωση στά χέρια τοῦ κράτους μεγάλων ἀποθεμάτων τροφίμων δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος γιά ὁποιαδήποτε ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Καί ἀκριβῶς γι' αὐτό ἐφαρμόζουμε πρῶτα ἀπόλα αὐτή τήν πολιτική πού ἀλλάζει τίς ἐπισιτιστικές μας σχέσεις.

Ἐφαρμόζουμε αὐτή τήν πολιτική γιά νά ἔχουμε τούς δικούς μας πόρους ἀνασυγκρότησης τῆς μεγάλης βιομηχανίας, γιά νά ἀπαλλάξουμε τήν ἐργατική τάξη ἀπό ὅλες τίς διακοπές πού

δέν ἐπιτρέπεται νά ἔχει ἡ μεγάλη βιομηχανία — ἀκόμη καί ἡ μεγάλη βιομηχανία τῆς δικῆς μας θλιβερῆς μορφῆς, ἄν τή συγκρίνουμε μέ τίς προηγμένες χῶρες — γιά νά ἀπαλλάξουμε τόν προλετάριο ἀπό τήν ἀνάγκη κατά τήν ἀναζήτηση τῶν μέσων συντήρησης νά καταφεύγει σέ μεθόδους ὄχι προλεταριακές, ἀλλά κερδοσκοπικές, μικροαστικές, πού ἀποτελοῦν γιά μᾶς τό μεγαλύτερο οἰκονομικό κίνδυνο. Ἐξαιτίας τῶν θλιβερῶν συνθηκῶν τῆς πραγματικότητάς μας, οἱ προλετάριοι γιά νά οἰκονομήσουν τό μεροκάματο εἶναι ἀναγκασμένοι νά καταφεύγουν σέ μεθόδους ὄχι προλεταριακές, σέ μεθόδους πού δέν συνδέονται μέ τή μεγάλη βιομηχανία, ἀλλά σέ μικροαστικές, κερδοσκοπικές, καί εἴτε κλέβοντας, εἴτε μέ ἰδιωτική παραγωγή σέ κοινωνικό ἐργοστάσιο νά προμηθεύονται γιά τόν ἑαυτό τους προϊόντα καί νά ἀνταλλάσσουν τά προϊόντα αὐτά μέ γεωργικά — σ' αὐτό βρίσκεται γιά μᾶς ὁ κυριότερος οἰκονομικός κίνδυνος, ὁ κυριότερος κίνδυνος γιά ὅλη τήν ὕπαρξη τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος. Ἐνῶ σήμερα τό προλεταριάτο πρέπει νά πραγματοποιήσει τή δικτατορία του ἔτσι πού, σάν τάξη, νά νιώθει σιγουριά, νά νιώθει ἔδαφος κάτω ἀπό τά πόδια του. Τό ἔδαφος ὅμως αὐτό φεύγει. Ὁ προλετάριος, στή θέση τοῦ μεγάλου μηχανοκίνητου ἐργοστασίου πού λειτουργεῖ ἀδιάκοπα, βλέπει κάτι ἄλλο καί ἀναγκάζεται νά ἐμφανίζεται στήν οἰκονομική σφαίρα σάν κερδοσκόπος ἤ σάν μικροπαραγωγός.

Γιά νά τόν ἀπαλλάξουμε ἀπ' αὐτό, δέν πρέπει νά λυπόμαστε καμιά θυσία στή μεταβατική περίοδο. Γιά νά ἐξασφαλίσουμε μιά ἀδιάκοπη, ἔστω καί ἀργή, ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, δέν πρέπει νά ἀρνούμαστε νά δίνουμε κοκαλάκια στούς ἄπληστους γιά τέτια κοκαλάκια καπιταλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ, γιατί τώρα, ἀπό τήν ἄποψη τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, μᾶς συμφέρει νά πληρώσουμε στούς καπιταλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια παραπάνω ἀπ' ὅ,τι πρέπει, νά πάρουμε ὅμως τίς μηχανές καί τά ὑλικά γιά τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, πού θά μᾶς ἀνασυγκροτήσουν τήν οἰκονομική βάση τοῦ προλεταριάτου, θά τό μετατρέψουν σέ σταθερό προλεταριάτο καί ὄχι σέ προλεταριάτο πού παραμένει κερδοσκοπικό. Οἱ μενσεβίκοι καί οἱ ἐσέροι μᾶς πῆραν τ' αὐτιά, φωνάζοντας πώς μιά καί τό προλεταριάτο ἔχασε τήν ταξική του συνείδηση, πρέπει νά παραιτηθοῦμε ἀπό τά καθήκοντα τῆς δικτατορίας τοῦ προλε-

ταριάτου. Τά φώναζαν αὐτά ἀπό τό 1917 καί εἶναι νά θαυμάζει κανείς πού δέν κουράστηκαν νά τά ἐπαναλαμβάνουν ὥς τό 1921. Ὡστόσο, ὅταν ἀκοῦμε αὐτές τίς ἐπιθέσεις, δέν ἀπαντᾶμε ὅτι δέν ὑπάρχει κανένας ταξικός ἐκφυλισμός, ὅτι δέν ὑπάρχει κανένα ἀρνητικό, ἀλλά λέμε πώς οἱ συνθῆκες τῆς ρωσικῆς καί τῆς διεθνοῦς πραγματικότητας εἶναι τέτιες, ὥστε, καί ὅταν ἀκόμη τό προλεταριάτο τυχαίνει νά περνάει μιά περίοδο ταξικοῦ ἐκφυλισμοῦ, νά ζεῖ αὐτά τά ἀρνητικά, ὅμως μπορεῖ, παρά τά ἀρνητικά αὐτά, νά πραγματοποιήσει τό καθῆκον του: νά κατακτήσει καί νά κρατήσει τήν ἐξουσία.

Εἶναι γελοῖο, ἀνόητο καί παράλογο νά ἀρνεῖται κανείς ὅτι οἱ συνθῆκες τοῦ ταξικοῦ ἐκφυλισμοῦ τοῦ προλεταριάτου ἀποτελοῦν μειονέκτημα. Τό 1921 εἴδαμε ὅτι μετά τόν τερματισμό τῆς πάλης ἐνάντια στούς ἐξωτερικούς ἐχθρούς, ὁ κυριότερος κίνδυνος, τό μεγαλύτερο κακό ἦταν τό γεγονός ὅτι δέν μπορούσαμε νά ἐξασφαλίσουμε τήν ἀδιάκοπη παραγωγική δουλιά στίς ὀλιγάριθμες μεγάλες ἐπιχειρήσεις πού μᾶς' ἔμειναν. Αὐτό εἶναι τό βασικό. Χωρίς μιά τέτια οἰκονομική βάση ἡ ἐργατική τάξη δέν μπορεῖ νά ἔχει σταθερή πολιτική ἐξουσία. Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἀδιάκοπη ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας ἡ ἐπισιτιστική δουλιά πρέπει νά ὀργανωθεῖ ἔτσι, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ καί νά κατανεμηθεῖ σωστά ἕνα ἀπόθεμα, ἄς ποῦμε ἀπό 400 ἑκατομμύρια πούτια. Σέ καμιά περίπτωση δέν θά μπορούσαμε νά τό συγκεντρώσουμε μέ τό παλιό παρακράτημα. Τό 1920 καί 1921 τό ἀπόδειξαν. Τώρα βλέπουμε πώς μέ τό φόρο σέ εἶδος μπορεῖ παρόλα αὐτά νά ἐκπληρωθεῖ αὐτό τό καθῆκον πού παρουσιάζει τεράστιες δυσκολίες. Μέ τίς παλιές μεθόδους δέν θά ἐκπληρώσουμε αὐτό τό καθῆκον καί πρέπει νά ἑτοιμάσουμε νέες. Τό καθῆκον αὐτό μποροῦμε νά τό λύσουμε μέ τό φόρο σέ εἶδος καί τίς σωστές σχέσεις ἀπέναντι στόν ἀγρότη, σάν μικροπαραγωγό. Ὥς τώρα φροντίσαμε ἀρκετά γιά νά τό ἀποδείξουμε θεωρητικά.

Νομίζω πώς, ἄν κρίνει κανείς ἀπό τόν κομματικό Τύπο καί ἀπό τίς συζητήσεις στίς συνελεύσεις, θεωρητικά ἔχει ἀποδειχτεῖ πέρα γιά πέρα ὅτι μποροῦμε νά λύσουμε αὐτό τό καθῆκον, διατηρώντας στά 'χέρια τοῦ προλεταριάτου τίς μεταφορές, τά μεγάλα ἐργοστάσια, τήν οἰκονομική βάση παράλληλα μέ τήν πολιτική ἐξουσία. Πρέπει νά δόσουμε ἀρκετή ἐλευθερία στόν ἀγρότη σάν μικροπαραγωγό. Χωρίς τήν ἄνοδο τοῦ ἀγροτικοῦ

νοικοκυριοῦ δέν θά μπορέσουμε νά λύσουμε τήν ἐπισιτιστική κατάσταση.

Νά σέ ποιά πλαίσια πρέπει νά τοποθετοῦμε τό ζήτημα τῆς ἀνάπτυξης τῆς μικρῆς βιομηχανίας μέ βάση τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, τήν ἐλευθερία τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων. Αὐτή ἡ ἐλευθερία κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων εἶναι τό μέσο πού δίνει τή δυνατότητα νά δημιουργηθοῦν ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά σχέσεις πού θά ἦταν σταθερές ἀπό οἰκονομική πλευρά. Σήμερα ἔχουμε ὁλοένα καί πιό ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τίς διαστάσεις τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος εἶχε διανεμηθεῖ μιά μπροσούρα γιά τήν παραγωγή σιτηρῶν. Τότε ἡ μπροσούρα αὐτή εἶχε ἀκόμη μορφή τυπογραφικοῦ δοκιμίου καί σάν τέτια εἶχε μοιραστεῖ ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ συνεδρίου. Ἀπό τότε τό ὑλικό αὐτό συγκεντρωνόταν καί ἐπεκτεινόταν. Ἄν καί ἡ μπροσούρα δόθηκε ἤδη μέ τήν τελική της μορφή γιά στοιχειοθέτηση, ὡστόσο δέν εἶναι ἀκόμη ἕτοιμη γιά τή συνδιάσκεψη καί δέν μπορῶ νά πῶ, ἄν θά προλάβουν νά τήν κυκλοφορήσουν πρίν τελειώσει ἡ συνδιάσκεψη. Θά πάρουμε ὅλα τά μέτρα γιά τήν ἔγκαιρη ἔκδοσή της, δέν μποροῦμε ὅμως νά ὑποσχεθοῦμε ὅτι θά τό κατορθώσουμε.

Αὐτό εἶναι ἕνα μικρό μέρος τῆς δουλιᾶς πού κάναμε γιά νά καθορίσουμε μέ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη ἀκρίβεια τήν κατάσταση τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καί τούς πόρους πού διαθέτουμε.

Ὡστόσο μποροῦμε νά ποῦμε πώς ὑπάρχουν στοιχεῖα πού καταλήγουν στό ὅτι μποροῦμε πέρα γιά πέρα νά λύσουμε τό οἰκονομικό αὐτό καθῆκον κυρίως αὐτό τό χρόνο, πού οἱ προβλέψεις για τή σοδιά δέν εἶναι ἐντελῶς ἄσχημες ἤ δέν εἶναι καί τόσο ἄσχημες ὅσο μποροῦσε κανείς νά περιμένει τήν ἄνοιξη. Αὐτό μᾶς ἐξασφαλίζει τή δυνατότητα νά συγκεντρώσουμε ἕνα ἀπόθεμα ἀπό ἀγροτικά προϊόντα καί νά ἀφοσιωθοῦμε ὁλοκληρωτικά στήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, μιᾶς ἀνόρθωσης ἔστω καί ἀργῆς, ὡστόσο ὅμως ἀδιάκοπης.

Γιά νά λυθεῖ τό καθῆκον τῆς συγκέντρωσης ἀποθέματος τροφίμων πρέπει νά βρεθοῦν μορφές σχέσεων μέ τόν ἀγρότη, μέ τόν μικροϊδιοκτήτη, καί στό σημεῖο αὐτό δέν ὑπάρχει ἄλλη μορφή ἐκτός ἀπό τό φόρο σέ εἶδος, ὄχι, ἄλλη μορφή δέν πρότεινε κανείς κι' οὔτε μπορεῖ νά φανταστεῖ. Πρέπει ὅμως νά λύσουμε τό καθῆκον αὐτό πρακτικά, νά ὀργανώσουμε σωστά τήν εἴσπραξη τοῦ φόρου σέ εἶδος, νά τόν ἐφαρμόσουμε ὄχι ὅπως πρῶτα πού εἰσπράτταμε ἀπό δυό καί τρεῖς φορές, ἀφήνοντας τόν ἀγρότη σέ πολύ χειρότερες

συνθῆκες, ἔτσι πού ὁ πιό φιλόπονος ἀγρότης ὑπόφερε περισσότερο ἀπ' ὅλους καί χανόταν κάθε δυνατότητα σταθερῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Ὁ φόρος σέ εἶδος, ἀποτελώντας τό ἴδιο μέτρο εἴσπραξης ἀπό τόν κάθε ἀγρότη, πρέπει νά ὀργανωθεῖ διαφορετικά. Μπορεῖ νά πεῖ κανείς ὅτι, μέ βάση τά στοιχεῖα πού ἔχουν συγκεντρωθεῖ καί δημοσιευτεῖ παλιότερα, ὁ φόρος σέ εἶδος θά φέρει τώρα σ' αὐτή τή δουλιά τήν πιό μεγάλη ἀποφασιστική ἀλλαγή, κατά πόσο ὅμως θά κατορθώσουμε νά τά συνδυάσουμε ὅλα, παραμένει ἀκόμη ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό προβληματικό. Ἀλλά τό ὅτι πρέπει νά δόσουμε ἀμέσως στόν ἀγρότη μιά καλυτέρευση τῆς κατάστασής του, αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο.

Μπροστά στά τοπικά στελέχη τό καθῆκον αὐτό μπαίνει ὡς ἑξῆς: ἀπό τό ἕνα μέρος νά εἰσπραχθεῖ ὁλοκληρωτικά ὁ φόρος σέ εἶδος καί, ἀπό τό ἄλλο, σέ ὅσο τό δυνατό συντομότερο χρονικό διάστημα. Ἡ δυσκολία μεγαλώνει ἀπό τό γεγονός ὅτι φέτος ἀναμένεται ἐξαιρετικά πρώιμη σοδιά καί, ἄν ἑτοιμαστοῦμε γιά τίς συνηθισμένες προθεσμίες, μποροῦμε νά βρεθοῦμε καθυστερημένοι. Νά γιατί ἔχει σημασία καί εἶναι ἐπίκαιρη μιά γρήγορη σύγκληση τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης νωρίτερα ἀπό τό κανονικό. Πρέπει νά δουλέψουμε μέ μεγαλύτερη ταχύτητα ἀπ' ὅ,τι πρίν τήν προετοιμασία ὅλου τοῦ μηχανισμοῦ γιά τήν εἴσπραξη τοῦ φόρου σέ εἶδος. Ἀπό τή γρήγορη εἴσπραξη τοῦ φόρου σέ εἶδος ἐξαρτᾶται καί ἡ ἐξασφάλιση τοῦ κράτους μέ τό κατώτερο ὅριο ἀποθέματος ἀπό 240 ἑκατομμύρια πούτια καί ἡ ἐξάσφάλιση τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς. Κάθε καθυστέρηση στήν εἴσπραξη τοῦ φόρου εἶναι καί κάποιος περιορισμός γιά τόν ἀγρότη. Ἡ εἴσπραξη τοῦ φόρου δέν θά πραγματοποιηθεῖ προαιρετικά, δέν θά τά βγάλουμε πέρα χωρίς καταναγκασμό, ἡ εἴσπραξη τοῦ φόρου δημιουργεῖ στό ἀγροτικό νοικοκυριό μιά σειρά περιορισμούς. Ἄν τραβήξουμε αὐτή τή δοκιμασία τῆς εἴσπραξης τοῦ φόρου περισσότερο χρόνο ἀπ' ὅ,τι πρέπει, ὁ ἀγρότης θά εἶναι δυσαρεστημένος καί θά λέει ὅτι δέν τοῦ δόθηκε ἐλευθερία διάθεσης τῶν πλεονασμάτων του. Ἡ ἐλευθερία γιά νά μοιάζει στήν πράξη μέ ἐλευθερία, πρέπει ἡ εἴσπραξη τοῦ φόρου νά γίνει γρήγορα, πρέπει ὁ φοροεισπράκτορας νά μή στέκει πολύ καιρό πάνω ἀπό τό κεφάλι τοῦ ἀγρότη, κι' αὐτό μπορεῖ νά γίνει, ἄν συντομευθεῖ ὁ χρόνος ἀπό τή σοδιά ὥς τήν πλήρη εἴσπραξη τοῦ φόρου.

Αὐτό εἶναι τό ἕνα καθῆκον, καί τό ἄλλο εἶναι νά πραγματοποιηθεῖ στά πιό πλατιά πλαίσια καί ἡ ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων γιά τόν ἀγρότη, καί τό ἀνέβασμα τῆς μικρῆς βιομηχανίας,

γιά νά δοθεῖ κάποια ἐλευθερία στόν καπιταλισμό πού ἀναπτύσσεται στή βάση τῆς μικρῆς ἰδιοκτησίας καί τοῦ μικροῦ ἐμπορίου καί νά μή μᾶς τρομάζει, γιατί δέν εἶναι καθόλου φοβερός γιά μᾶς.

Χάρη στή γενική οἰκονομική καί πολιτική συγκυρία πού δημιουργήθηκε τώρα πού τό προλεταριάτο κρατάει στά χέρια του ὅλες τίς πηγές τῆς μεγάλης βιομηχανίας, τώρα πού δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά ὁποιαδήποτε ἀποεθνικοποίηση, δέν ἔχουμε λόγους νά φοβόμαστε τόν καπιταλισμό. Καί τή στιγμή πού περισσότερο ἀπό ὅλα ὑποφέρουμε ἀπό τήν παντελή ἔλλειψη προϊόντων, ἀπό τήν πλήρη ἐξαθλίωσή μας, εἶναι γελοῖο νά φοβόμαστε ὅτι ὁ καπιταλισμός, στηριζόμενος στή μικρή βιομηχανική καλλιέργεια, θά ἀποτελέσει ἀπειλή. Ἕνας τέτιος φόβος σημαίνει νά μήν ὑπολογίζουμε καθόλου τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων τῆς οἰκονομίας μας, σημαίνει ὅτι δέν καταλαβαίνουμε καθόλου πώς τό ἀγροτικό νοικοκυριό σάν μικρό ἀγροτικό νοικοκυριό δέν μπορεῖ σέ καμιά περίπτωση νά εἶναι σταθερό, χωρίς κάποια ἐλευθερία κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων καί χωρίς τίς καπιταλιστικές σχέσεις πού συνδέονται μ' αὐτή.

Αὐτό, σύντροφοι, πρέπει νά τό θυμᾶστε καλά, καί τό κυριότερο καθῆκον μας συνίσταται στό νά δόσουμε παντοῦ στήν ἐπαρχία μιά ὤθηση, νά δόσουμε τή μεγαλύτερη πρωτοβουλία καί νά δείξουμε τή μεγαλύτερη αὐτενέργεια καί τόλμη. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ἡ ἀδυναμία μας ὥς τώρα εἶναι ὅτι φοβόμαστε νά ξανοιχτοῦμε κάπως περισσότερο. Δέν ἔχουμε καμιά λίγο-πολύ συγκεκριμένα προετοιμασμένη, συγκεντρωμένη ἀπό τίς ἐπαρχίες πρακτική πείρα γιά τό πῶς ἔχουν τά πράγματα στήν ἐπαρχία ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἀνταλλαγῆς καί τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων, πῶς πετύχαμε τήν ἀνόρθωση καί τήν κάποια ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς βιομηχανίας, πού εἶναι σέ θέση νά ἀνακουφίσει τήν κατάσταση τῶν ἀγροτῶν ἀμέσως, χωρίς τή σημαντική δουλιά πού ἀπαιτεῖ ἡ μεγάλη βιομηχανία καί πού εἶναι ἡ μεταφορά μεγάλων ἀποθεμάτων τροφίμων καί καυσίμων στά βιομηχανικά κέντρα. Στόν τομέα αὐτό στίς ἐπαρχίες δέν γίνεται ἀρκετή δουλιά ἀπό τή γενική οἰκονομική ἄποψη. Δέν ἔχουμε αὐτά τά στοιχεῖα ἀπό τίς ἐπαρχίες, δέν ξέρουμε πῶς ἔχουν τά πράγματα σέ ὅλη τή Δημοκρατία, δέν ἔχουμε παραδείγματα πράγματι σωστῆς ὀργάνωσης τῆς δουλιᾶς καί ἡ ἐντύπωση αὐτή μοῦ μένει καί ἀπό τό συνέδριο τῶν συνδικάτων καί ἀπό τό συνέδριο τοῦ ΑΣΛΟ [107].

Ἡ κυριότερη ἀδυναμία αὐτῶν τῶν συνεδρίων εἶναι καί πάλι τό γεγονός ὅτι περισσότερο ἀσχολούμαστε μέ τέτια χιλιοειπωμένα πράγματα, ὅπως οἱ θέσεις, τά γενικά συμπεράσματα καί οἱ συζητήσεις, καί δέν βλέπουμε στό συνέδριο μιά πραγματική ἀνταλλαγή τῆς τοπικῆς πείρας, ἔτσι πού, φεύγοντας οἱ ἄνθρωποι γιά τήν ἐπαρχία, νά μποροῦν νά ποῦν: νά, βρήκαμε ἀνάμεσα στά χίλια παραδείγματα καί ἕνα καλό καί θά τό μιμηθοῦμε. Καί ἔχουμε τέτια καλά παραδείγματα ὄχι ἕνα στά χίλια, ἀλλά πολύ περισσότερα. Ὅμως τό λιγότερο ἀπόλα πού βλέπουμε εἶναι ἕνα τέτιο σύστημα στή διεξαγωγή τῆς δουλιᾶς.

Δέν θέλω νά προτρέχω, ὡστόσο θά ἤθελα νά πῶ δυό λόγια γιά τή συλλογική ἐξασφάλιση τῶν ἀγροτῶν, δηλαδή γιά τό πέρασμα ἀπό τό σύστημα τῶν δελτίων τροφίμων σέ ἕνα σύστημα, ὅπου ὁρισμένη ἐπιχείρηση, ἐφόσον δουλεύει πραγματικά, θά ἐξασφαλίζεται μέ ὁρισμένη ποσότητα τροφίμων ἀνάλογα μέ τήν παραγωγή της. Ἡ ἰδέα εἶναι θαυμάσια, ὅμως σέ μᾶς τή μετάτρεψαν σέ κάτι τό μισοφανταστικό. Ὡστόσο πραγματική προκαταρκτική δουλιά σ' αὐτή τήν κατεύθυνση δέν ἔχουμε ἀκόμη. Δέν ἔχουμε γιά τήν ὥρα ἕνα τέτιο παράδειγμα ὅτι στόν τάδε νομό, στό τάδε ἐργοστάσιο, ἔστω καί σέ ἕναν μικρό ἀριθμό ἐργατῶν, ἐφαρμόσαμε αὐτό τό μέτρο — καί ὁρίστε τό ἀποτέλεσμα. Τέτιο παράδειγμα δέν ἔχουμε. Καί αὐτό ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ἀδυναμία ὅλης τῆς δουλιᾶς μας. Πρέπει νά ἐπαναλαμβάνουμε συνεχῶς ὅτι, ἀντί νά ἀσχολούμαστε μέ γενικά ζητήματα πού εἶχαν τή θέση τους τό 1918, δηλ. σέ χρόνους ἀπό καιρό περασμένους, τό 1921 πρέπει νά ἀσχοληθοῦμε μέ τήν πρακτική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Ἐξιστορώντας στά συνέδρια πρίν ἀπόλα τό ποῦ ἔχουμε δείγματα καλῆς ὀργάνωσης τῆς δουλιᾶς — καί ἔχουμε ἀρκετά τέτια δείγματα — ὑποχρεώνουμε τά ὑπόλοιπα μέρη νά εὐθυγραμμιστοῦν μέ τό καλύτερο παράδειγμα πού ἐπιτεύχθηκε ἀπό πρακτική πλευρά σέ λίγα σπάνια, ἐξαιρετικά μέρη. Αὐτά ἀπ' ἀφορμή τή δουλιά τοῦ συνδικαλιστικοῦ συνεδρίου, ἀφοροῦν ὅμως καί ὅλες τίς δουλιές πού σχετίζονται μέ τόν ἐπισιτισμό.

Σέ μερικά μέρη — πού εἶναι λίγα — ἔγιναν ἀρκετά γιά τήν προετοιμασία τῆς συγκέντρωσης τοῦ φόρου σέ εἶδος, τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων κτλ. Αὐτό ἀκριβῶς δέν μπορέσαμε νά τό μελετήσουμε, καί σήμερα τό μεγάλο καθῆκον εἶναι νά εὐθυγραμμίσουμε τά περισσότερα μέρη μέ τό καλύτερο ὑπόδειγμα

πού ἔχουμε. Σ' αὐτή τή δουλιά, στήν πρακτική μελέτη τῆς πείρας, τήν εὐθυγράμμιση τῶν καθυστερημένων καί μεσαίων νομῶν καί ἐπαρχιῶν μας, πού ἀναμφισβήτητα τό ἐπίπεδό τους δέν εἶναι καθόλου ἱκανοποιητικό, ἐκτός ἀπό ἕνα ἀσήμαντο μόνο ποσοστό μέ πολύ ἱκανοποιητικό ἐπίπεδο — σ' αὐτή τή δουλιά πρέπει νά περάσουμε. Στά συνέδρια πρέπει νά στρέψουμε τή μεγαλύτερη προσοχή ὄχι στή μελέτη τῶν γενικῶν θέσεων καί προγραμμάτων τῶν συνελεύσεων, ἀλλά στή μελέτη τῆς πρακτικῆς πείρας, τῶν παραδειγμάτων πού εἶναι ἱκανοποιητικά καί περισσότερο ἀπό ἱκανοποιητικά, καί στήν εὐθυγράμμιση τῶν καθυστερημένων καί μεσαίων μερῶν, πού εἶναι τά περισσότερα, μέ αὐτά τά σπάνια παραδείγματα, πού ὡστόσο ὑπάρχουν.

Αὐτές εἶναι οἱ παρατηρήσεις, στίς ὁποῖες πρέπει νά περιοριστῶ. (Χειροκροτήματα.)

4

ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ 27 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, μοῦ φαίνεται πώς παρά τή δυσαρέσκεια πού ἔκφρασαν πολλοί σύντροφοι ἀπό τίς ἐπαρχίες γιά τίς εἰσηγήσεις καί τίς συζητήσεις, ὡστόσο πετύχαμε ἕνα σκοπό: μάθαμε πῶς ἀντιλαμβάνονται στήν ἐπαρχία τή νέα πολιτική καί τήν ἐφαρμογή της. Εἶναι ζήτημα, ἄν μπορούσαμε νά βάλουμε στή συνδιάσκεψη κάποιο ἄλλο σκοπό, ἐκτός ἀπό τήν ἀνταλλαγή γνωμῶν, γιά νά ἀφομοιώσουμε καλά τή νέα αὐτή πολιτική καί νά περάσουμε ὁμόφωνα στή σωστή ἐφαρμογή της. Τό σκοπό αὐτό τόν πετύχαμε. Εἶναι ἀλήθεια πώς ὑπῆρξαν ἀπορίες, ἀκόμη καί ταλαντεύσεις τῆς σκέψης πού, δυστυχῶς, ξεφεύγουν καμιά φορά πολύ μακριά ἀπό τά πλαίσια τῶν πρακτικῶν μόνο ἀποριῶν καί εἰκασιῶν σχετικά μέ τό ἄν ὅλα αὐτά παίρνονται «στά σοβαρά» ἤ «ὄχι στά σοβαρά», γιά πολύ καιρό ἤ γιά λίγο καιρό. Αὐτό πού εἶπε ὁ σ. Βαρέικις δέν ἦταν στήν οὐσία κομμουνιστικό, καί τό περιεχόμενο τῆς σκέψης θύμιζε μενσεβικισμό. Αὐτό πρέπει νά τό ποῦμε ἀνοιχτά. Πῶς μποροῦσε νά ἐπιμένει στήν ἐρώτησή του: «πέστε, ἡ ἀγροτιά εἶναι τάξη ἤ δέν εἶναι τάξη;». Καί βέβαια, εἶναι τάξη. Τότε — λέει — ἔχει ἀνάγκη ἀπό πολιτικές παραχωρήσεις, κι' ἄν δέν εἶναι τάξη, τότε πρέπει νά παρθοῦν ὁρισμένα μέτρα σ' αὐτή τήν κατεύθυνση, πού ὡστόσο θά μοιάζουν μέ ζουμπατοφισμό.

Ἐδῶ ἔγινε παραπομπή στόν Μάρτοφ, πού τό ἐπιβεβαίωνε αὐτό ὁλοκληρωτικά, ἐνῶ ὁ σ. Βαρέικις λέει: «ὡς ἕνα ὁρισμένο βαθμό», «σέ τοῦτο ἤ ἐκεῖνο τό βαθμό», «ἐνμέρει». Παρουσιάζεται ἡ πιό ἀπίστευτη, ἡ πιό τερατώδης σύγχυση. Εἶναι ἡ ἴδια ἀκριβῶς σύγχυση πού παρουσιάστηκε, ὅταν μᾶς ἐπέκριναν γιά χρησιμοποίηση βίας. Καί βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά ἐξη-

γοῦμε ξανά πώς, ὅταν μιλᾶμε γιά δικτατορία, αὐτό σημαίνει χρησιμοποίηση βίας. Κάθε κράτος σημαίνει χρησιμοποίηση βίας, ὅμως ὅλη ἡ διαφορά βρίσκεται στό ἄν ἡ βία αὐτή χρησιμοποιεῖται ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευόμενους ἤ ἐνάντια στούς ἐκμεταλλευτές, ἄν αὐτή ἐφαρμόζεται ἐνάντια στήν τάξη τῶν ἐργαζομένων καί ἐκμεταλλευομένων. Τό ἴδιο εἶναι καί ἡ σύγκριση μέ τό ζουμπατοφισμό. Ποιά ἦταν ἡ οὐσία τοῦ ζουμπατοφισμοῦ; Ὅτι, κάνοντας μικρές οἰκονομικές παραχωρήσεις στίς καταπιεζόμενες τάξεις, ὑποστήριζαν τήν τάξη τῶν καταπιεστῶν. Νά γιατί ἡ ἀπάντησή μας τότε ἦταν ἡ ἀκόλουθη: μέ τίς οἰκονομικές παραχωρήσεις δέν θά ἀναγκάσετε τό προλεταριάτο, τήν τάξη πού ἀγωνιζόταν γιά τήν ἀπελευθέρωση ὅλων τῶν καταπιεζομένων, νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν ἰδέα τῆς κατάκτησης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καί τῆς συντριβῆς τοῦ συστήματος τῆς καταπίεσης. Σήμερα τό προλεταριάτο κρατάει τήν ἐξουσία στά χέρια του καί τήν καθοδηγεῖ. Καθοδηγεῖ τήν ἀγροτιά. Τί σημαίνει νά καθοδηγεῖς τήν ἀγροτιά; Αὐτό σημαίνει, πρῶτο, νά ἀκολουθεῖς τή γραμμή τῆς ἐξάλειψης τῶν τάξεων καί ὄχι τή γραμμή τοῦ μικροπαραγωγοῦ. Ἄν ξεστρατίζαμε ἀπό τή ριζική καί βασική αὐτή γραμμή, τότε θά παύαμε νά εἴμαστε σοσιαλιστές καί θά ξεπέφταμε στό στρατόπεδο τῶν μικροαστῶν, στό στρατόπεδο τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων, πού εἶναι σήμερα οἱ πιό ἄσπονδοι ἐχθροί τοῦ προλεταριάτου. Τελευταῖα ὁ σ. Μπουχάριν παράθεσε στήν «Πράβντα» μιά περικοπή ἑνός τόσο σοβαροῦ πολιτικοῦ στοχαστῆ, ὅπως ὁ Μιλιουκόφ (αὐτός δέν εἶναι ταίρι τοῦ Τσερνόφ καί τοῦ Μάρτοφ), πού λέει ὅτι σήμερα στή Ρωσία στόν πολιτικό στίβο ὑπάρχει θέση μόνο γιά ἕνα σοσιαλιστικό κόμμα. Καί ἐφόσον τά «σοσιαλιστικά» αὐτά κόμματα, οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι, ἐπιθυμοῦν νά ἀναλάβουν τόν κόπο τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, σ' αὐτούς ἀνήκει — στούς ἐσέρους καί στούς μενσεβίκους — καί ἡ «τιμή καί ἡ θέση». Εἶναι ἡ κατά γράμμα ἔκφραση τοῦ Μιλιουκόφ, πού δείχνει πώς εἶναι ἐξυπνότερος ἀπό τόν Μάρτοφ καί τόν Τσερνόφ καί μόνο γιά τό λόγο ὅτι εἶναι ἐκπρόσωπος τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης (ἔστω κι' ἄν προσωπικά δέν ἦταν καί τόσο ἔξυπνος, ὅσο ὁ Τσερνόφ καί ὁ Μάρτοφ). Καί ὁ Μιλιουκόφ ἔχει δίκιο. Ὑπολογίζει ἀπόλυτα νηφάλια τά σκαλοπάτια τῆς πολιτικῆς ἐξέλιξης καί λέει ὅτι γιά τό πέρασμα πίσω στόν καπιταλισμό εἶναι ἀπαραίτητο τό σκαλοπατάκι — ὁ ἐσερισμός καί ὁ μενσεβικισμός. Ἕνα τέτιο σκαλοπατάκι χρειάζεται στήν ἀστική τάξη, καί ὅποιος δέν τό καταλαβαίνει αὐτό, εἶναι ἀνόητος.

Ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τῆς ἀστικῆς τάξης ὁ Μιλιουκόφ ἔχει πλῆρες καί ἀπόλυτο δίκιο. Ἄν ἐμεῖς, σάν κόμμα τοῦ προλεταριάτου, καθοδηγοῦμε τήν ἀγροτιά, τότε πρέπει νά ἀκολουθοῦμε τή γραμμή τῆς ἐνίσχυσης τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί γι' αὐτό πρέπει νά προβαίνουμε σέ οἰκονομικές παραχωρήσεις. Τό προλεταριάτο καθοδηγοῦσε τήν ἀγροτιά καί τήν καθοδηγοῦσε ἔτσι, πού τόν καιρό τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἡ ἀγροτιά ἀπόκτησε περισσότερα οἰκονομικά ὀφέλη, ἀπ' ὅ,τι τό ἴδιο τό προλεταριάτο. Ἄν μιλήσουμε μέ τή γλώσσα τοῦ Μάρτοφ, βγαίνει πώς αὐτό εἶναι ζουμπατοφισμός. Κάναμε οἰκονομικές παραχωρήσεις στήν ἀγροτιά. Κάναμε τίς παραχωρήσεις αὐτές στό τμῆμα τῶν ἐργαζομένων, πού ἀποτελεῖ τήν πλειοψηφία τῆς χώρας. Μήπως αὐτό εἶναι λαθεμένη πολιτική; — Ὄχι, εἶναι ἡ μόνη σωστή πολιτική! Καί ὅσο καί ἄν ἐπαναλαμβάνουν ἐδῶ τά λόγια τοῦ Μάρτοφ, πώς δέν θά μπορέσετε νά ἐξαπατήσετε μιά τάξη, ἐγώ ὡστόσο σᾶς ρωτῶ: πῶς τήν ἐξαπατοῦμε λοιπόν; Λέμε ὅτι ὑπάρχουν δυό δρόμοι: εἴτε νά ἀκολουθήσουν τόν Μάρτοφ καί τόν Τσερνόφ καί μέσω αὐτῶν νά καταλήξουν στόν Μιλιουκόφ, εἴτε νά ἀκολουθήσουν τούς κομμουνιστές. Ὅσο γιά μᾶς, ἐμεῖς παλεύουμε γιά τήν ἐξάλειψη τοῦ καπιταλισμοῦ καί γιά τήν ἐγκαθίδρυση τοῦ κομμουνισμοῦ· ὁ δρόμος μας εἶναι πολύ δύσκολος καί στή διάρκεια τῆς διαδρομῆς ὑπάρχουν πολλοί κουρασμένοι καί δύσπιστοι. Ἡ ἀγροτιά δέν πιστεύει. Μήπως ὅμως ἐμεῖς τούς ἐξαπατοῦμε; Εἶναι γελοῖο νά λέει κανείς ὅτι ἐμεῖς ἐξαπατοῦμε μιά τάξη καί ὅτι χαθήκαμε ἀνάμεσα σέ τρία πεῦκα καί μάλιστα ὄχι σέ τρία, ἀλλά σέ δυό, γιατί τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά ἀποτελοῦν μόνο δυό τάξεις. Τό προλεταριάτο καθοδηγεῖ τήν ἀγροτιά, ὅμως τήν τάξη αὐτή δέν μποροῦμε νά τή διώξουμε, ὅπως διώξαμε καί ἐκμηδενίσαμε τούς τσιφλικάδες καί τούς καπιταλιστές. Πρέπει νά τήν ἀναμορφώνουμε πολύ καιρό, μέ πολύ κόπο καί μέ μεγάλες στερήσεις. Ἀπό μᾶς, ἀπό τό καθοδηγητικό Κόμμα, ἐξαρτᾶται πόσα δεινά θά πέσουν στό προλεταριάτο καί πόσα στήν ἀγροτιά. Τί θά ἔχουμε σάν γνώμονα σ' αὐτό τό μοίρασμα — σέ ἴσα μερίδια, ἐξισωτικά; Ἀλλά ἄς μιλοῦν γι' αὐτό ὁ Τσερνόφ καί ὁ Μάρτοφ, ἐμεῖς ὅμως λέμε ὅτι πρέπει νά ἔχουμε σάν γνώμονα τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου, δηλ. πῶς θά ἐξασφαλιστοῦμε ἀπό τήν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ καί πῶς θά ἐξασφαλίσουμε τό δρόμο πρός τόν κομμουνισμό. Σήμερα, ἄν ἡ ἀγροτιά κουράστηκε περισσότερο, τυραννίστηκε περισσότερο, ἤ σωστότερα θεωρεῖ πώς αὐτή εἶναι ἡ πιό κουρασμένη, γι'

αὐτό καί τῆς κάνουμε μεγαλύτερες παραχωρήσεις, γιά νά ἐξασφαλιστοῦμε ἀπό τήν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ καί γιά νά ἐξασφαλίσουμε τούς δρόμους πρός τόν κομμουνισμό. Αὐτή εἶναι ἡ σωστή πολιτική καί ἐμεῖς καθοδηγούμαστε μόνο ἀπό τόν ταξικό ὑπολογισμό. Ἀνοιχτά, τίμια καί χωρίς καμιά ἐξαπάτηση δηλώνουμε στούς ἀγρότες: γιά νά κρατήσουμε τό δρόμο πρός τό σοσιαλισμό, θά σᾶς κάνουμε, σύντροφοι ἀγρότες, μιά σειρά παραχωρήσεις, ὅμως μόνο στά τάδε ὅρια καί στόν τάδε βαθμό, καί, φυσικά, ἐμεῖς οἱ ἴδιοι θά κρίνουμε, ποιός θά εἶναι αὐτός ὁ βαθμός καί αὐτά τά ὅρια. Ἡ ἴδια ἡ παραχώρηση ξεκινᾶ ἀπό τήν ἄποψη τῆς κατανομῆς τῶν βαρῶν, πού ὡς τώρα ἔπεφταν σέ μεγαλύτερο βαθμό στό προλεταριάτο, παρά στήν ἀγροτιά. Μέσα στά τριάμισι χρόνια τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, περισσότερα δεινά ἐπωμίστηκε τό προλεταριάτο παρά ἡ ἀγροτιά. Αὐτό εἶναι μιά πέρα γιά πέρα ἐξόφθαλμη καί ἀδιαμφισβήτητη ἀλήθεια. Νά πῶς ἔχει τό ζήτημα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά, δηλαδή ἤ ἡ ἀγροτιά πρέπει νά ἔρθει σέ συμφωνία μαζί μας, κι' ἐμεῖς τῆς κάνουμε οἰκονομικές παραχωρήσεις, ἤ — πάλη. Νά γιατί ὁποιαδήποτε ἄλλα ἐπιχειρήματα ἀποτελοῦν τήν πιό τρομερή σύγχυση. Στήν πράξη κάθε ἄλλος δρόμος εἶναι δρόμος πρός τόν Μιλιουκόφ, στήν παλινόρθωση τῶν τσιφλικάδων καί τῶν καπιταλιστῶν, κι' ἐμεῖς λέμε ὅτι θά προβοῦμε σέ κάθε λογῆς παραχωρήσεις μέσα στά πλαίσια αὐτοῦ πού ὑποστηρίζει καί ἑδραιώνει τήν ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου πού, παρά τίς δυσκολίες καί τά ἐμπόδια, βαδίζει σταθερά πρός τήν ἐξάλειψη τῶν τάξεων καί τόν κομμουνισμό.

Παρακάτω. Πολλά λαθεμένα πράγματα εἰπώθηκαν ἀπ' ἀφορμή τήν παρατήρηση στήν ὁμιλία τοῦ σ. Σβιντέρσκι. Τοῦ ρίχτηκαν ἀμέσως ὅλοι οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀντιπολίτευσης μέ λαμπρούς στό εἶδος τους κοινοβουλευτικούς λόγους. Ὁ πιό θαυμάσιος ἐκπρόσωπος τῆς «κοινοβουλευτικῆς ἀντιπολίτευσης» ἀποδείχτηκε ὁ σ. Λάριν. Στό σοβιετικό καθεστώς δέν ἔχει ἰδιαίτερη θέση ἡ ἐκφώνηση κοινοβουλευτικῶν λόγων, ὡστόσο ἡ φύση ἐπιβάλλεται, καί παρόλο πού δέν ἔχουμε κοινοβουλευτικούς θεσμούς, ὡστόσο οἱ κοινοβουλευτικές συνήθειες ἔμειναν. Σχετικά μέ τόν σ. Σβιντέρσκι ἔλεγαν: νά τί λογῆς εἶναι ἡ ἐπισιτιστική ἐπιθεώρηση, ἔφτασε μάλιστα στό σημεῖο νά μιλάει γιά ἐπισιτιστική δικτατορία. Πιθανό ὁ σ. Σβιντέρσκι νά τά εἶπε κάπως παραπανίσια. Στήν οὐσία ὅμως ἔχει δίκιο. Ἐμεῖς εἴχαμε κατανείμει τούς ρόλους τῶν εἰσηγητῶν ἔτσι, πού ὁ καθένας νά παίζει σάν νά λέμε

ἕνα ὁρισμένο μουσικό ὄργανο. Τήν εἰσήγηση γιά τήν ἀνταλλαγή τήν ἔκανε ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν (ΚΕΚΣ), ὁ σ. Χιντσούκ, συνεταιριστής. Ὅπως ξέρετε, ἡ ΚΕΚΣ ἔχει κλείσει συμφωνία μέ τό κράτος. Ἄν τή συμφωνία αὐτή δέν τή διάβασαν ὅλοι οἱ σύντροφοι, τότε δέν γνωρίστηκαν ἔμπρακτα μέ τό σχετικό ὑλικό. Τό κράτος μας κλείνει συμφωνία μέ ἐκπροσώπους τῆς ΚΕΚΣ· ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ κλείνει συμφωνία μέ τόν ἀντιπρόσωπο τοῦ συνεταιρισμοῦ καί οἱ συνεταιριστές πού ὑπάρχουν στό ἐξωτερικό πρέπει νά συμμορφώνονται μέ τή συμφωνία μας. Στή συμφωνία βάζουμε τό ζήτημα ἔτσι, ὥστε ὅλα τά ἐμπορεύματα νά πηγαίνουν στό συνεταιρισμό, ὥστε οἱ συνεταιριστές νά διεξάγουν τό ἐμπόριο γιά λογαριασμό μας, γιά τό συγκεντροποιημένο κράτος, γιά τό μεγάλο ἐργοστάσιο, γιά τό προλεταριάτο, ὄχι γιά λογαριασμό τους. Αὐτό εἶναι ἕνας πολύ μεγάλος καί σοβαρός ὅρος. Γιατί διαφορετικά δέν μπορεῖ νά γίνει. Στήν Πετρούπολη, στή Μόσχα ἔχουμε πείνα καί ταυτόχρονα ὁ σ. Μπριουχάνοφ μᾶς δείχνει πίνακες πού λένε ὅτι στίς ἐπαρχίες, στά χορτάτα κυβερνεῖα ἔφαγαν δυό φορές περισσότερο ἀπ' ὅ,τι τούς ἀναλογοῦσε, ἐνῶ σέ μᾶς ἐδῶ ἔδοσαν δυό φορές λιγότερο. Τί λέτε; Χρειάζεται σέ μιά τέτια κατάσταση ἐπισιτιστική δικτατορία; Κατά τή γνώμη μου χρειάζεται καί μάλιστα δυό καί τρεῖς φορές πιό ἔντονη, γιατί τέτια ἀπειθαρχία ἔχουμε στή χώρα μας ὅση θέλετε. Πρέπει νά ξέρουμε ὅτι χωρίς τόν καταναγκασμό δέν θά τά βγάλουμε πέρα καί ἡ κατανομή στήν ΚΕΚΣ πρέπει νά γίνεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό μας.

Ἐμεῖς λέμε στήν ΚΕΚΣ: ἐμπορευτήκατε καλά, κι' ἐμεῖς σᾶς πριμοδοτοῦμε μέ ἕνα ὁρισμένο ποσοστό. Αὐτό ἔχει μπεῖ στή συμφωνία καί δέν χωράει συζήτηση ὅτι θά ἐνθαρύνουμε μέ κάθε εἴδους σύστημα πριμοδοτήσεων τό μεσιτικό αὐτό ἐμπόριο, πριμοδοτώντας τό ἐπωφελές ἐμπόριο, θά ἀπαιτοῦμε ὅμως αὐτό τό ἐμπόριο νά γίνεται πρός ὄφελός μας, πρός ὄφελος τοῦ κράτους πού συγκέντρωσε τή μεγάλη βιομηχανία, τήν ὁποία καθοδηγεῖ τό προλεταριάτο. Θά ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτό ἡ μεγάλη βιομηχανία; Καί ποιός ἀκόμη μπορεῖ νά ὠφεληθεῖ ἀπ' αὐτό;

Πῶς μπορεῖτε νά ἐξασφαλιστεῖτε μέ εἴδη τροφίμων χωρίς τό φόρο; Σέ καμιά περίπτωση! Δέν ξέρουμε τί μπορεῖ νά μᾶς δόσει περισσότερο: ὁ φόρος ἤ ἡ ἀνταλλαγή, εἶναι ὅμως γεγονός ὅτι δέν ἔχουμε ἀρκετό ἀπόθεμα γιά ἀνταλλαγή. Σήμερα δέν θά συγκεντρώσετε αὐτά πού χρειάζονται χωρίς μηχανισμό καταναγκα-

σμοῦ. Ποτέ! Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο στόν καθένα. Καί στό σημεῖο αὐτό, ὁ Σβιντέρσκι, σάν ἐκπρόσωπος τῆς γραμμῆς του, ἔχει ἀπόλυτα δίκιο. Ἐγκρίναμε τήν ἐπισιτιστική ἐπιθεώρηση καί τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ θά πιέζει περισσότερο ἐσᾶς, γιατί ἐσεῖς ξέρετε ποιόν ἄνθρωπο πρέπει νά βάλετε — αὐτή εἶναι δική σας δουλιά — καί ἀφοῦ τόν βάλετε, τότε παρακολουθεῖστε νά ἐκπληρώνει αὐτό πού πρέπει. Σήμερα, ἄν δέν ἐξασφαλίσουμε τό κράτος μέ τετρακόσια περίπου ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά, εἶναι περιττό νά μιλᾶμε γιά ὁποιαδήποτε μεγάλη βιομηχανία καί γιά σοσιαλιστική οἰκοδόμηση. Ὅποιος δέν τό ἔμαθε αὐτό στά τριάμισι χρόνια, μ' αὐτόν εἶναι περιττό νά συζητᾶμε. Ἐμεῖς ὅμως — παρά τήν τεράστια σωρεία λαθῶν — μεγαλώναμε συνεχῶς αὐτό τό ἀπόθεμα καί παρόλο πού, αὐξάνοντας αὐτό τό ἀπόθεμα κάναμε τό 1920 ἕνα τεράστιο λάθος στήν κατανομή, ὡστόσο εἴχαμε τεράστια πρόοδο. Πρέπει νά ἀντικρύζουμε τά πράγματα νηφάλια καί νά ποῦμε ὅτι γιά τή συγκέντρωση τοῦ φόρου σέ εἶδος μᾶς χρειάζεται ἕνας μηχανισμός πού νά λειτουργεῖ γρήγορα, ἐδῶ δέν χρειάζεται νά ἐκφωνοῦμε φιλελεύθερους λόγους καί νά κάνουμε ὑπαινιγμούς, πώς ἡ ἐπισιτιστική ἐπιθεώρηση εἶναι ἕνα τόσο δυσάρεστο πράγμα.

Νά σᾶς καταβάλλουν ὅμως τό φόρο χωρίς καταναγκασμό, σέ μιά μεταβατική περίοδο ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό, κι' ἐνῶ ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀγροτική, τέτιος «κομμουνισμός», ἀπ' ὅ,τι ξέρω, δέν ὑπάρχει ἀκόμη. Ἄν θέλετε νά ὑποστηρίξετε τή μεγάλη βιομηχανία — τή βάση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου — τότε πρέπει νά θέλετε ὁ μηχανισμός αὐτός νά λειτουργεῖ. Καί φυσικά, ἐδῶ χρειάζεται συγκεντρωτισμός. Κοιτάξτε τή στατιστική. Δυστυχῶς, λίγοι ἀπό σᾶς τήν ξέρουν ἀρκετά. Κοιτάξτε πόσα κράτησαν οἱ ἐπαρχίες γιά τόν ἑαυτό τους, παρά τίς ἐντολές τοῦ κέντρου. Κι' ἐδῶ μᾶς ἔρχονται σύντροφοι ἀπό τή Μόσχα καί τήν Πετρούπολη καί παρουσιάζουν πίνακες γιά τήν παράβαση τῶν ἐντολῶν τοῦ κέντρου. Ἀποδεικνύεται ὅτι ἔγιναν τρεῖς ὑπενθυμίσεις, ἄλλες τόσες μομφές, καί τί ἔγινε πιό πέρα; Πιό πέρα ἔχουμε συλλήψεις, ἀντικαταστάσεις κτλ. (Φωνή ἀπό τήν αἴθουσα: «Καί πόσες τέτιες περιπτώσεις εἴχαμε;».) Εἴχαμε πολλές παραβάσεις, ἀλλά λίγες ἀντικαταστάσεις. Νά τί ἤθελα νά πῶ γιά τήν ὑπεράσπιση αὐτῆς τῆς γραμμῆς.

Ὅπως φαίνεται, ἡ σοδιά θά εἶναι σέ πολλά μέρη ὑποφερτή καί πιό πρώιμη ἀπ' ὅ,τι περιμέναμε. Ἑπομένως, πρέπει νά προετοιμαστοῦμε ἀπό νωρίτερα. Καί σήμερα ἡ κατάσταση εἶναι

τέτια πού πρέπει γρήγορα νά συγκεντρώσουμε τό βασικό απόθεμα. Συνεπῶς, τό νά κρατᾶμε ἀπέναντι στό ζήτημα αὐτό τή στάση πού πολλοί κράτησαν ἐδῶ, εἶναι ἐντελῶς λαθεμένο.

Ὅσοναφορᾶ τόν σ. Λάριν, τό ταλέντο του ἀνήκει περισσότερο στόν τομέα τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπολίτευσης καί τῆς δημοσιογραφίας καί ὄχι στόν τομέα τῆς πρακτικῆς δουλιᾶς. Στόν τομέα τῶν σχεδίων εἶναι ἀκάματος. Μᾶς ὑπενθύμισε ἐδῶ ὅτι ἀκόμη τό Γενάρη τοῦ 1920 ὑπέβαλε ἕνα καλό σχέδιο. Ἂν ὅμως μαζέψουμε ὅλα τά σχέδια τοῦ σ. Λάριν καί διαλέξουμε ἀπ' αὐτά τά καλά, τότε ἀσφαλῶς θά εἴμασταν ὑποχρεωμένοι νά καθορίσουμε τό ποσοστό τους σέ ἕνα στίς 10 χιλιάδες.

Στίς 10 τοῦ Μάη ὁ σ. Λάριν ὑπόβαλε στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ σχέδιο γενικοῦ περάσματος στό συλλογικό ἐφοδιασμό. Ἡ βασική ἀρχή εἶναι δελεαστική, πότε ὅμως ὑποβλήθηκε τό σχέδιο; Στίς 10 τοῦ Μάη 1921, ὅταν τέτια κέντρα σάν τή Μόσχα καί τήν Πετρούπολη ἔχουν ἀπόλυτη ἔλλειψη τροφίμων, ὅταν τά μεγάλα αὐτά κέντρα τῆς Ρωσικῆς Δημοκρατίας εἶναι καταδικασμένα σέ μιά προσωρινή μισοπεινασμένη ἤ περίπου μισοπεινασμένη διαβίωση. Εἶναι γελοῖο νά προτείνεις ἀναδιοργάνωση τῶν ἐπισιτιστικῶν ὀργάνων τή στιγμή πού οἱ ἄνθρωποι πέφτουν ἀπό τήν ἐξάντληση, περιμένοντας νά μιλήσουν τηλεφωνικά ἀπευθείας μέ τή Σιβηρία, τόν Καύκασο, τήν Οὐκρανία, παρακολουθώντας κάθε ἁμαξοστοιχία, σχεδόν κάθε βαγόνι. Τί διάβολο πέρασμα σέ γενικό συλλογικό ἐφοδιασμό μπορεῖ νά γίνει σέ τέτιους καιρούς; Τό Πολιτικό Γραφεῖο πῆρε τήν ἑξῆς ἀπόφαση: «Τό σχέδιο τοῦ Λάριν καί τοῦ ΠΚΣΣ (φυσικά, τό ΠΚΣΣ βιάστηκε νά ὑπογράψει ἀμέσως αὐτό τό σχέδιο) νά ἀποριφθεῖ, νά ἀνατεθεῖ στόν συντάκτη τοῦ σχεδίου νά ἐπανεξετάσει τό ζήτημα γιά δεύτερη φορά, πιό ἐπισταμένα ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἔμπρακτης δυνατότητας ἐφοδιασμοῦ...». Αὐτή εἶναι ἡ βάση, πού ἐπαναλήφθηκε (ἄν διαβάσατε τίς θέσεις τοῦ Τσουμπάρ καί τοῦ Γκόλτσμαν) στό συνέδριο τῶν συνδικάτων καί ὅπου ὁ Τσουμπάρ συντόνισε τά βασικά μέρη τῶν θέσεών του μέ τήν προσεκτική πολιτική πού χάραξε ἡ ΚΕ τοῦ Κόμματος. Ὁ Γκόλτσμαν καί ὁ Λάριν ἐνήργησαν σύμφωνα μέ τόν κανόνα πού μοῦ εἶπε ὁ Λάριν μισοαστειευόμενος στ' αὐτί, ὅταν τέλειωσε ἡ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου. (Νομίζω πώς δέν θά εἶμαι ἀδιάκριτος, ἄν ἀναφέρω αὐτή τή συζήτηση.) Ὅταν ὁ Λάριν εἶδε πώς ἡ ἀπόφαση αὐτή ψηφίστηκε, μοῦ εἶπε: «μᾶς δόσατε τό μικρό δαχτυλάκι, ἐμεῖς θά πάρουμε ὅλο τό χέρι». Τότε σκέφτηκα — ἄν καί τό ἤξερα ἀπό πρίν — ὅτι τώρα θά ξέρουμε

πῶς πρέπει νά παζαρεύουμε μέ τόν Λάριν. Ὅταν ζητάει ἕνα ἑκατομμύριο, πρέπει νά τοῦ δίνουμε μισό ρούβλι. (Γέλια.) Ἐδῶ στίς συζητήσεις ἐξακριβώθηκε πώς, ὅταν ρώτησαν τόν Λάριν, ποῦ εἶναι τά στοιχεῖα, αὐτός ἀνάφερε ἕνα παράδειγμα πού τό ὀνόμασε «λαμπρό», καί πού ἀφοροῦσε τήν κατασκευή τοῦ δρόμου Κιζλιάρ-Στάρο-Τερέτσναγια. Παρόλο πού ἐδῶ ἤδη ἀποδείχτηκε πώς στό παράδειγμα αὐτό δέν ὑπάρχει τίποτε τό νέο, ὅτι τέτια πειράματα ἔχουν γίνει καί παλιότερα, ὡστόσο αὐτό εἶναι πρόοδος, ὅταν μᾶς δίνουν ἕνα συγκεκριμένο παράδειγμα, ἕνα ἀποτέλεσμα τῆς πείρας ἀντί γιά γενικές συζητήσεις, ἀντί γιά ἀναρίθμητες θέσεις. Θά ἦταν δυστύχημα, ἄν ὅλοι ἄρχιζαν νά διαβάζουν καί νά συζητοῦν αὐτές τίς θέσεις πού τίς ἐννιά ἀπό τίς δέκα δέν μπορεῖς νά τίς διαβάσεις ὥς τό τέλος χωρίς νά νιώσεις βάρος στό κεφάλι.

Δέν χρειάζονται θέσεις, ἀλλά ὑπολογισμός τῆς τοπικῆς πείρας. Ἐλᾶτε νά μελετήσουμε αὐτή τήν πείρα, διαφορετικά τί κάνουμε — θά οἰκοδομοῦμε τό ἕνα σύστημα πάνω στό ἄλλο καί θά συσσωρεύουμε νομοσχέδια γιά συλλογικό ἐφοδιασμό, τή στιγμή πού δέν ὑπάρχει οὔτε τό ἐλάχιστο ὅριο ἑνός πραγματικοῦ ἐφοδιασμοῦ. Στίς ἐπαρχίες γίνεται πρακτική δουλιά. Μᾶς εἶπαν: ἄδικα κατακρίνουμε τίς ἐπαρχίες ὅτι δέν δίνουν τήν τοπική πείρα τους. Ἐδῶ ἐπικρίθηκε ἡ ΚΕ, γιατί δέν δίνει τήν τοπική πείρα. Μά ἀφοῦ ἐμεῖς δέν τήν ἔχουμε, ἀσχολούμαστε ἀποκλειστικά μέ διατάγματα. Οἱ περισσότεροι ἀπό μᾶς εἶναι βουλιαγμένοι στή δυσάρεστη αὐτή δουλιά, γι' αὐτό δέν μποροῦμε νά δοῦμε τήν τοπική πείρα. Ἐσεῖς πρέπει νά τή φέρετε. Ὅταν ὁ Λάριν ἐξιστοροῦσε τό λαμπρό παράδειγμα τοῦ δρόμου Κιζλιάρ-Τερέτσναγια, ἔκανε κάτι σωστό, γιατί αὐτό ἦταν τοπική πείρα. Ἀλλά παρασύρθηκε κι' ἐδῶ καί ὁ Τσουμπάρ καί ὁ Ὀσίνσκι ἀναγκάστηκαν νά τόν διορθώσουν. Αὐτό δέν εἶναι τό μοναδικό παράδειγμα. Εἶπε πώς μέ τό παλιό σύστημα ὁ ἐργάτης ἔπαιρνε 28 φούντια καί μέ τό νέο 4 πούτια. Μοῦ γεννήθηκαν ἀμφιβολίες γιά τά στοιχεῖα καί τόν ρωτῶ: ἀπό ποῦ τά ἔχετε; Μοῦ ἀπάντησε ὅτι αὐτά εἶναι ἐλεγμένα ἀπό τήν Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση. Ξέρουμε ὅμως πώς ὁ Λάριν δέν εἶναι μόνο κοινοβουλευτικός ἄνθρωπος, ἀλλά ξέρει νά ζωγραφίζει καί γελοιογραφίες. Στήν ἀρχή ζωγράφισε μιά γελοιογραφία, βεβαιώνοντας ὅτι δέν ὑπάρχει χειρότερο θηρίο ἀπό τήν ΕΑΕ, καί τώρα, γιά τά 4 πούτια ἀντί τά 28 φούντια, λέει πώς αὐτό ἐλέγχθηκε ἀπό τήν ΕΑΕ. Στήν ἀρχή ὑποσκάπτει μέ τά τέτιου εἴδους ἀνέκδοτά του κάθε ἐμπιστοσύνη στήν ΕΑΕ καί ἔπειτα προβάλλει τό πιστοποιητικό τῆς ΕΑΕ σάν μόνη ἀπόδειξη. Καί ὁ Τσουμπάρ καί ὁ Ὀσίνσκι λένε ὅτι στή δασική

βιομηχανία τό σύστημα αὐτό ἐφαρμόστηκε ἐπανειλημμένα. Ὅλο τό ζήτημα εἶναι νά συγκρίνουμε τήν πείρα ἑνός τόπου μέ τήν πείρα ἑνός ἄλλου. Τό καλύτερο μέρος τῶν ὑποδείξεων τοῦ Λάριν ἦταν ἐκεῖνο πού μιλοῦσε γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς κατασκευῆς τοῦ δρόμου Κιζλιάρ-Τερέτσναγια. Δέν ἦταν καλύτερα στήν Τούλα ἤ στό Ταμπόφ; — νά τί πρέπει νά μάθουμε. Τό κέντρο δέν μπορεῖ νά σᾶς τό πεῖ αὐτό, γιατί ἐμεῖς δέν τό ξέρουμε, ἐσεῖς ὅμως φέρτε μας αὐτή τή γνώση ἀπό τίς ἐπαρχίες, ὑποδεῖξτε μας αὐτά τά στοιχεῖα, διδάξτε μας, καί ὅλοι μας θά διδασκόμαστε, θά εὐθυγραμμιζόμαστε μέ τό καλύτερο παράδειγμα.

Σέ χίλια τοπικά κέντρα, σέ κλίμακα νομαρχιακή ἤ περιφερειακή, ἔχουμε δυό καί τρία τέτια πειράματα, ἴσως βρεθοῦν καί περισσότερα, ὅμως δυό-τρία ὑπάρχουν ἀσφαλῶς. Αὐτά πρέπει νά μελετηθοῦν πολύ καλά, ὅμως μέ τρόπο πρακτικό, κάνοντας τήν ἐξέταση μέ πάθος, ἐλέγχοντας τούς ἀριθμούς χωρίς νά βασιζόμαστε μόνο στούς λόγους τῆς ἀντιπολίτευσης. Ἄν ὀργανώσουμε ἔτσι τή δουλιά, τότε τό κέντρο θά μπορεῖ νά διδάσκεται.

Ἔπειτα θεωρῶ πώς τό κυριότερο πού μᾶς ἔδοσε ἡ συζήτηση εἶναι μιά σειρά ὑποδείξεις γιά τό πῶς ἔγινε ἡ ἀνταλλαγή πού ἔχει ἤδη ἀρχίσει, μόνο πού τά ἀκριβῆ στοιχεῖα δέν ἦταν ἀρκετά. Οἱ σύντροφοι ἀπό τό Ντονμπάς ἔστειλαν τηλεγράφημα πού ἔλεγε: ἀνταλλάξαμε 3 000 πούτια σιτάρι. Αὐτό ἀφοροῦσε ἕναν μικρό τομέα, οἱ λεπτομέρειες ὅμως εἶναι ἄγνωστες. Ἐγώ νόμιζα ὅτι οἱ σύντροφοι θά πάρουν ἐδῶ τό λόγο καί θά ποῦν: μέ ποιά ἰσοδύναμα ἔγινε ἡ ἀνταλλαγή, μέσω ποιᾶς ὀργάνωσης: μέσω τοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ, ἐνοικιαστῆ, ἐκδοχέα ἤ ἰδιώτη ἐπιχειρηματία; Αὐτό δέν τό ξέρουμε, ἐνῶ εἶναι πολύ πιό σπουδαῖο ἀπό τά διατάγματά μας. Τά διατάγματα μπορεῖ νά τά διαβάσει κανείς καί δέν ἀξίζει τόν κόπο νά συνερχόμαστε γιά νά συζητᾶμε ἐδῶ γιά τά διατάγματα, ἐνῶ γιά νά κρίνουμε πῶς πῆραν στό Ντονμπάς 3 000 πούτια σιτάρι, καί ἄν οἱ σύντροφοι τῆς Βολυνίας ἤ τοῦ Ταμπόφ τά κατάφεραν σ' αὐτό καλύτερα, γι' αὐτό τό πράγμα πρέπει νά συνερχόμαστε. Στίς ἐπαρχίες ἔγιναν ἀρκετά. Πρέπει οἱ ἐπαρχίες νά φέρουν ἐδῶ τά ἀποτελέσματα τῆς πρακτικῆς τους πείρας: ἐγώ — νά πεῖ ὁ ἕνας ἔκανα τοῦτο καί τοῦτο, μέ ἐμπόδιζε ὅμως τό κεντρικό ὄργανο, ἐγώ ὅμως — νά πεῖ ὁ ἄλλος — ἐνήργησα ἔτσι, ὥστε κατάφερα τό κεντρικό ὄργανο νά ὑποταχθεῖ. Σχετικά μέ τό κυβερνεῖο τοῦ Ταμπόφ, ὁ σύντροφος πού μίλησε ἐδῶ τά εἶπε πολύ μασημένα καί ξανοίχτηκε σέ μιά κοινοβουλευτική ρητορία, κατακεραυνώνοντας τό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ ὅτι ἔχει συνεταιριστικά

πρατήρια καί ἱδρύματα. Οἱ σύντροφοι ἀκολούθησαν αὐτό τό δρόμο. Ἐκεῖ ὑπάρχουν συμπληρωματικά ἕνα σωρό δυσμενεῖς συνθῆκες, ἄσπαρτες ἐκτάσεις, δύσκολες συνθῆκες γενικά, ἐκεῖ τό ἕνα μειονέκτημα εἶναι πάνω στό ἄλλο, καί παρόλα αὐτά ἀπό τά στοιχεῖα του ἦταν φανερό πώς ἡ ἀνταλλαγή ἄρχισε καί ὁ συνεταιρισμός μπῆκε μπρός. Ἀναφερόταν ἀκόμη καί κρέμα προσώπου. Πόση κρέμα πήρατε, μέ ποιούς ὅρους κατανέμονταν; Καί ἡ κρέμα πρέπει νά μπεῖ σέ κυκλοφορία: στό ἐμπόριο εἶσαι ὑποχρεωμένος νά παίρνεις ὑπόψη σου αὐτό πού ζητοῦν. Ἄν ζητοῦν κρέμα, πρέπει νά τή δόσουμε. Ἄν διευθύνουμε ὅπως πρέπει τήν οἰκονομία μας, μποροῦμε καί μέ τήν κρέμα νά ὀργανώσουμε τή μεγάλη βιομηχανία μας. Μόνο πού πρέπει νά ὑπολογίζουμε πόση ἀπ' αὐτή τήν κρέμα χρειάζεται νά ἀγοράσουμε ἤ νά βροῦμε, γιά νά ἀγοράσουμε 1 000 πούτια σιτηρά. (Φ ω ν ή ἀ π ό τ ή ν α ἴ θ ο υ σ α: «Καί εἰκόνες, ζητοῦν εἰκόνες».) Ὅσοναφορᾶ τίς εἰκόνες — ἐδῶ ὑπενθυμίζουν πώς οἱ ἀγρότες ζητοῦν εἰκόνες — νομίζω ὅτι σέ διάκριση ἀπό τίς καπιταλιστικές χῶρες, πού βάζουν σέ κυκλοφορία τέτια πράγματα, ὅπως βότκα καί παρόμοια δηλητήρια, ἐμεῖς δέν θά τά ἐπιτρέψουμε, γιατί ὅσο ἐπικερδῆ κι' ἄν εἶναι στό ἐμπόριο, ὡστόσο θά μᾶς ὁδηγήσουν πίσω πρός τόν καπιταλισμό, καί ὄχι μπροστά στόν κομμουνισμό, ἐνῶ ἡ κρέμα δέν μᾶς ἀπειλεῖ μέ τέτιες συνέπειες. (Γ έ λ ι α.) Ὅσοναφορᾶ τίς καμπάνες, ἐδῶ οἱ γνῶμες διχάζονται καί μερικοί σύντροφοι θεωροῦν ὅτι σέ μερικούς τόπους οἱ καμπάνες σύντομα θά δοθοῦν ἐθελοντικά γιά ξαναλιώσιμο καί νά γίνουν χάλκινα σύρματα γιά τόν ἐξηλεκτρισμό. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, τώρα στή Ρωσία εἶναι τόσο πολλές, πού εἶναι ἀμφίβολο, ἄν χρησιμοποιοῦνται ἀπό τούς πιστούς σύμφωνα μέ τόν ἄμεσο προορισμό τους, γιατί ἔπαψε νά ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη τους (σελ. 26). Σχετικά μέ τή Βολυνία ἔλεγαν ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουν τέτια μέρη, ὅπου γιά 10 φούντια ἁλάτι δίνουν ἕνα πούτι σιτάρι. Πῶς ὅμως γινόταν αὐτό τό ἐμπόριο; Εἴχατε ὑπαλλήλους; Πῶς κάνατε τό ἐμπόριο; Ποιός φύλαγε τά ἐμπορεύματα; Ποιός ἔβαζε τίς κλειδαριές; Πόσα εἶχαν κλέψει; — Γι' αὐτά τά πράγματα δέν εἰπώθηκε τίποτε. Μά αὐτά ἀκριβῶς ἔχουν γιά σᾶς σημασία. Ἀντί γι' αὐτά, ἔλεγαν πώς οἱ πολωνοί ἔδιναν ἕνα πούτι ἁλάτι γιά ἕνα πούτι σιτάρι. Γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶπα, συζητώντας μέ τό σύντροφο πώς, ἄν οἱ πολωνοί δίνουν γιά ἕνα πούτι σιτάρι ἕνα πούτι ἁλάτι, ἐνῶ οἱ ἀγρότες σᾶς τό δίνουν γιά 10 φούντια, τότε θά μπορούσατε νά κερδίσετε ἀπό τό ἐμπόριο καί γιά τόν ἑαυτό σας. Ποιός σᾶς ἐμπόδιζε; Εἶπαν ὅτι ἐμπόδιζε τό κέντρο. Ἐπιτρέψτε μου νά μήν τό πιστέψω ὅτι τό κέντρο σᾶς ἐμπόδιζε νά ἀποκτᾶτε μέ ἕνα

πούτι πολωνικό ἁλάτι τέσσερα πούτια σιτάρι. Δέν εἶναι δυνατό νά εἴμασταν ἐνάντια σέ τέτιο πράγμα· αὐτό δέν πρόκειται νά τό πιστέψω ποτέ. Πρωτύτερα, ὅταν εἴχαμε στρατό, οἱ σύντροφοι παραπονιοῦνταν ὅτι ὅλα γίνονταν μέσω τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας, καί τώρα πού δέν ἔχουμε στρατό, πού δέν ἔχουμε πόλεμο, πρέπει λέει νά ρωτᾶμε τό κέντρο· ὁ σύντροφος ἔλεγε ὅτι τώρα ἔχουν τό τράστ χάρτου τοῦ Νότου καί ὅτι καταπολεμοῦν αὐτό τό τράστ, καί ὅταν τόν ρώτησα: σέ ποιό ἵδρυμα ὑπόβαλαν τό παράπονό τους ἐνάντια στό τράστ, ἀπάντησε ὅτι δέν ξέρει, ἐνῶ αὐτό εἶναι πολύ σοβαρό.

Αὐτοί δέν εἶναι σέ θέση νά κατονομάσουν τό ἵδρυμα ὅπου ὑποβλήθηκε τό παράπονο ἐνάντια στό τράστ χάρτου. Τί εἶναι αὐτό τό τράστ, ἐγώ δέν ξέρω. Θά εἶναι ἀσφαλῶς ἕνα ἵδρυμα πού πάσχει ἀπό τήν ἴδια γραφειοκρατική διαστρέβλωση, ὅπως καί ὅλα τά ἄλλα σοβιετικά μας ἱδρύματα. Μέχρι σήμερα ἡ ἀστική τάξη κάνει πάλη ἐνάντιά μας. Πολλούς ἀπό τούς ἀστούς τούς στείλαμε στό ἐξωτερικό κάτω ἀπό τήν προστασία τοῦ Μιλιουκόφ, ὅμως ἐδῶ ὑπάρχουν πολλές χιλιάδες ἀκόμη, πού μᾶς καταπολεμοῦν σύμφωνα μέ ὅλους τούς κανόνες τῆς γραφειοκρατικῆς τέχνης. Κι' ἐσεῖς, σύντροφοι, πῶς παλεύετε ἐνάντια σ' αὐτό; Νομίζετε ὅτι μπορεῖ κανείς νά πιάσει μέ γυμνά χέρια αὐτό τό τράστ χάρτου κτλ.; Ὅταν πολεμούσαμε τόν Ντενίκιν, δέν τραβούσαμε ἐνάντιά του μέ γυμνά χέρια, ἀλλά ἐξοπλιζόμασταν γερά καί ὀργανώναμε στρατούς. Ἐδῶ ὅμως κάθονται ὑπέροχοι καλαμαράδες ὑπάλληλοι, πού τά συμφέροντα τῆς τάξης τους τά βλέπουν τώρα στό νά μᾶς σκαρώνουν βρωμοδουλιές, νά μᾶς ἐμποδίζουν νά δουλεύουμε, πού νομίζουν ὅτι, προετοιμάζοντας τήν πτώση τῶν μπολσεβίκων, σώζουν τόν πολιτισμό, πού γνωρίζουν τό μηχανισμό τῆς δουλιᾶς τοῦ γραφείου 100 φορές καλύτερα ἀπό μᾶς. Γιατί ἀπό ποῦ ἐμεῖς μπρούσαμε νά ξέρουμε αὐτή τή δουλιά; Πρέπει νά τούς καταπολεμᾶμε σύμφωνα μέ ὅλους τούς κανόνες τῆς τέχνης καί νά ζητᾶμε εὐθύνες ἀπό τούς κομματικούς συντρόφους πού πηγαινοέρχονται μέ τά παράπονά τους ἤ πού διηγοῦνται ἀνέκδοτα ὅτι στό τάδε ἵδρυμα ἔγινε ἡ τάδε βρωμοδουλιά, πού ἀλωνίζουν ὅλη τή Μόσχα καί διηγοῦνται ἀνέκδοτα γιά γραφειοκρατικά ἐπεισόδια. Ἐσεῖς ὅμως, σύντροφοι, συνειδητοί κομμουνιστές, τί κάνατε γιά νά τό καταπολεμήσετε αὐτό; — Ὑπόβαλα παράπονα. — Καί σέ ποιό ἵδρυμα ὑποβάλατε τό παράπονό σας; Ἀποδείχνεται ὅτι σέ κανένα, ἐνῶ ἔπρεπε νά τό ὑποβάλουν καί στό ΣΛΕ, καί στήν ΠΚΕΕ, δηλαδή χρησιμοποιώντας ὅλα τά δικαιώματα πού παρέχει τό Σύνταγμά μας. Αὐτό εἶναι

πόλεμος καί, φυσικά, ἔχει κάποτε καί ἧττες. Μά ποῦ ξανάγινε αὐτό, ὥστε καί οἱ πιό νικηφόροι πόλεμοι νά περνοῦν χωρίς ἧττες; Ἔτσι κι' ἐδῶ, μπορεῖ νά ἔχουμε ἧττες, ὡστόσο πρέπει νά παλέψουμε. Σέ μᾶς ὅμως δέν παίρνουν τά πράγματα στά σοβαρά. Παραπέμψατε κανέναν στό δικαστήριο γιά γραφειοκρατική κωλυσιεργία; Ποῦ εἶναι οἱ καταδικαστικές ἀποφάσεις τῶν λαϊκῶν δικαστηρίων γιά περιπτώσεις πού ἕνας ἐργάτης ἤ ἕνας ἀγρότης, ἀφοῦ ἀναγκάστηκε νά ἔρθει στό ἵδρυμα τέσσερις ἤ πέντε φορές, στό τέλος παίρνει μιά ἀπάντηση τυπικά κανονική, μά πού στήν οὐσία ἀποτελεῖ ἐμπαιγμό; Μά ἀφοῦ ἐσεῖς εἶστε κομμουνιστές, γιατί λοιπόν δέν ὀργανώσατε παγίδες σ' αὐτούς τούς κυρίους γραφειοκράτες καί ὕστερα νά τούς τραβήξετε στό λαϊκό δικαστήριο καί στή φυλακή γι' αὐτή τή γραφειοκρατική κωλυσιεργία; Πόσους βάλατε στή φυλακή γιά γραφειοκρατική κωλυσιεργία; Φυσικά, αὐτό τό πράγμα — θά πεῖ ὁ καθένας — ἔχει πολλούς μπελάδες. Μπορεῖ κάποιος καί νά θιγεῖ. Ἔτσι σκέπτονται πολλοί, νά παραπονιοῦνται ὅμως ἤ νά διηγοῦνται ἀνέκδοτα, γι' αὐτό τό πράγμα ἔχουν κουράγιο. Καί μέ τά ἀνέκδοτα αὐτά, σέ τελευταία ἀνάλυση, χάνονται τά ὅρια ἀνάμεσα στά ἀνέκδοτα καί στά κουτσομπολιά πού δημοσιεύονται στά μενσεβίκικα καί ἐσέρικα περιοδικά τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ μενσεβίκοι δημοσιεύουν: «ἔχουμε δικούς μας ἀνταποκριτές σέ ὅλα τά σοβιετικά ἱδρύματα τῆς Μόσχας». (Γ έ λ ι α .) Πολύ συχνά ὅλα τά ἀνέκδοτα πού κυκλοφοροῦν ἐδῶ κι' ἐκεῖ, κυρίως αὐτά πού συνηθίζονται στίς ἀγορεύσεις τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπολίτευσης, φιγουράρουν ὕστερα ἀπό μερικές ἡμέρες στά μενσεβίκικα περιοδικά. Πρέπει ὅμως νά ξέρουμε καί τά ὅρια, πρέπει νά κάνουμε διάκριση ἀνάμεσα στή σοβαρή πάλη καί στό ἁπλό ἀνέκδοτο πού κυκλοφορεῖ. Φυσικά, μπορεῖ — ὅταν ὁ κόσμος εἶναι κουρασμένος — ὁ ἄλφα ἤ ὁ βήτα ταλαντοῦχος ρήτορας, ἀφηγούμενος ἕνα ἀνέκδοτο, νά δίνει στούς ἀνθρώπους κάποια ἀνάπαυση. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ἐγώ, ξεκινώντας ἀπό προσωπική μου ἀντίληψη, δέν μπορῶ νά ἔχω ἀντίρηση. Δέν ἐπιτρέπεται ὅμως νά ἱκανοποιούμαστε μ' αὐτά, χρειάζεται νά συνοψίσουμε τήν πείρα ἀπό τό πῶς πιάνατε αὐτούς τούς ἀνθρώπους καί πόσες δίκες κάνατε, τί ἀποτελέσματα εἴχατε. Ἄν ἀντιμετωπίσουμε ἔτσι τά πράγματα, τότε θά ἀντέξουμε σ' αὐτό τόν πόλεμο, παρόλο πού ὁ πόλεμος αὐτός εἶναι πολύ πιό δύσκολος ἀπό τόν ἐμφύλιο.

Ἀκόμη ἤθελα νά πῶ δυό λόγια σχετικά μέ τό κυβερνεῖο τοῦ Νικολάγεφ. Ὁ σύντροφος ἀπό τό κυβερνεῖο Νικολάγεφ ἀνάφερε ἐδῶ πάρα πολλές πολυτιμότατες ὑποδείξεις. Ὅμως στό μεγαλύτε-

ρό τους μέρος οἱ ὑποδείξεις αὐτές δέν εἶναι δουλεμένες. Λέει: «τά εἴδη ὑφαντουργίας καί τό σίδερο ἔχουν ζήτηση, ἡ κρέμα ὅμως ὄχι». Ἄλλοι ὅμως εἶπαν ὅτι δέν ἔχουν ζήτηση τά εἴδη ὑφαντουργίας. Ὁ σύντροφος ἐπιτέθηκε ἐνάντια στούς μαυραγορίτες: ὄντας ὑποχρεωμένος νά ἐφαρμόζει τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, θέλει νά ξέρει πῶς πρέπει νά τούς καταπολεμήσει. Νά τούς καταπολεμᾶ μέ τίς παλιές μεθόδους δέν ἐπιτρέπεται· ἡ προστασία τῶν μεταφορῶν ἐφαρμόζεται σέ μᾶς μέ νέο τρόπο, ψηφίστηκαν νέα διατάγματα, ἀλλά δέν μποροῦμε, βέβαια, νά ἔχουμε γρήγορα ἀποτελέσματα. Ποῦ εἶναι ὅμως ἡ τοπική σας πείρα σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα; Τώρα ἔχουμε διατάγματα γιά τήν προστασία τῶν μεταφορῶν ὄχι ἀπό τούς μαυραγορίτες, ἀλλά ἀπό τήν «ὄχι σωστή χρησιμοποίησή τους». Συγκροτήθηκαν ειδικές ἐπιτροπές, ἔκτακτες τριάδες τῆς ΠΕΕ καί τῆς ΕΕ μεταφορῶν· σ' αὐτές συμμετέχουν καί ἡ στρατιωτική ὑπηρεσία καί τό ΛΕ Συγκοινωνιῶν. Σέ σᾶς ὅμως στήν ἐπαρχία τί ὄργανα λειτουργοῦν; Πῶς συντονίζουν τή δράση τους; Τί γίνεται σχετικά μέ τά παράπονα ὅτι μᾶς νίκησαν οἱ μαυραγορίτες; Πῶς ἐνεργοῦν αὐτοί; Νά γιά ποιά πράγματα πρέπει νά μιλᾶμε. Ἐδῶ ὅμως ἔρχονται καί παραπονιοῦνται: «Μᾶς νίκησαν οἱ μαυραγορίτες». Ἐκδόσαμε ὑποδείξεις, πού προβλέπονται ἀπό τά διατάγματα. Ἴσως νά μήν εἶναι σωστές, πρέπει νά τίς ἐλέγξουμε, ὅμως πῶς νά τό κάνουμε αὐτό; Ἐμεῖς ἐλέγχουμε τά διατάγματά μας, δημοσιεύοντάς τα. Τά ξέρετε, ἔρχεστε γιά νά τά συζητήσετε καί νά τά ἐφαρμόσετε πρακτικά. Ὁρίστε, στό τάδε μέρος ἡ τάδε τριάδα γιά τίς μεταφορές ἐνεργοῦσε ἔτσι. Ἐδῶ μέ ἐπιτυχία, ἐκεῖ μέ ἀποτυχία. Ἴσως ἡ ἀγόρευση αὐτή δέν θά εἶναι καί τόσο περίφημη, ὅσο ἡ ἀγόρευση σχετικά μέ τήν ἐπισιτιστική δικτατορία. Ὅμως χωρίς αὐτό δέν θά μπορέσουμε νά μάθουμε πῶς νά κάνουμε λιγότερα λάθη στή δουλιά τῶν διαταγμάτων, κι' αὐτό εἶναι τό κύριο.

Κλείνοντας, θά περάσω στά συμπεράσματα πού, ὅπως μοῦ φαίνεται, τά χάραξε πολύ σωστά ὁ σ. Ὀσίνσκι καί πού δίνουν τό γενικό ἀποτέλεσμα τῆς δράσης μας. Ὁ Ὀσίνσκι ἔβγαλε τρία συμπεράσματα. Πρῶτο συμπέρασμα: «στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό». Νομίζω πώς ἔχει ἀπόλυτο δίκιο. «Στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό» — αὐτό πρέπει πραγματικά νά τό βάλουμε καλά στό μυαλό μας καί νά τό θυμόμαστε καλά, γιατί χάρη στή συνήθεια τοῦ κουτσομπολιοῦ, διαδίδονται φῆμες ὅτι κάνουμε πολιτική μέ εἰσαγωγικά, δηλ. πολιτικαντισμό, ὅτι ὅλα γίνονται μόνο γιά τό σήμερα. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἐμεῖς παίρνουμε

ὑπόψη μας τόν ταξικό συσχετισμό καί κοιτάζουμε πῶς πρέπει νά ἐνεργεῖ τό προλεταριάτο γιά νά ὁδηγεῖ τήν ἀγροτιά στήν κατεύθυνση τοῦ κομμουνισμοῦ, παρά κι' ἐνάντια σέ ὅλα. Φυσικά, ἀναγκαζόμαστε καί νά ὀπισθοχωροῦμε, πρέπει ὅμως νά τό ἀντιμετωπίζουμε αὐτό μέ τόν πιό σοβαρό τρόπο καί ἀπό τήν ἄποψη τῶν ταξικῶν δυνάμεων. Νά τό βλέπεις σάν τέχνασμα, σημαίνει νά μιμεῖσαι τούς μικροαστούς, τή μικροαστική τάξη πού διατηρεῖται ἐφτάψυχη ὄχι μόνο ἔξω ἀπό τά πλαίσια τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν ὅμως ὁ σ. Ὀσίνσκι τράβηξε παραπέρα καί ἄρχισε νά μιλάει σχετικά μέ τά χρονικά ὅρια, τότε ἐγώ δέν συμφώνησα. «Στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό» — 25 χρόνια. Δέν εἶμαι τόσο ἀπαισιόδοξος, δέν πρόκειται νά καθορίσω ποιά, κατά τήν ἀντίληψή μου, πρέπει νά εἶναι τά χρονικά ὅρια, αὐτό ὅμως, κατά τή γνώμη μου, εἶναι λιγάκι ἀπαισιόδοξο. Ἄς εὐχηθοῦμε νά μπορέσουμε νά ὑπολογίσουμε γιά 5-10 χρόνια, ἀφοῦ γιά 5 ἑβδομάδες συνήθως δέν μποροῦμε νά ὑπολογίζουμε.

Πρέπει νά προωθοῦμε ἐξωκομματικά ἐπιχειρηματικά στελέχη. Πρέπει ξανά καί ξανά νά τονίζουμε ὡστόσο πώς ὁ χαρακτήρας τῶν συνελεύσεων, τῶν συνεδρίων, τῶν συνδιασκέψεων καί τῶν συσκέψεων στό Κομμουνιστικό κόμμα καί στή Σοβιετική Ρωσία δέν μπορεῖ νά εἶναι ὁ ἴδιος, ὅπως ἦταν τόν παλιό καιρό, καί ὅπως ἐξακολουθεῖ νά παραμένει σέ μᾶς ἀκόμη καί σήμερα, ὅπου ἀνταλλάσσονται λόγοι στό πνεῦμα τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπολίτευσης καί ἔπειτα γράφουν μιάν ἀπόφαση. Σ' ἐμᾶς συσσωρεύτηκαν τόσες ἀποφάσεις, πού ὄχι μόνο δέν μπορεῖ κανείς νά τίς διαβάσει, ἀλλά καί νά τίς συγκεντρώσει. Πρέπει νά ἀσχολούμαστε μέ ἔργα καί ὄχι μέ ἀποφάσεις. Στό ἀστικό καθεστώς μέ τά ἔργα ἀσχολοῦνται τά ἀφεντικά καί ὄχι τά κρατικά ὄργανα, ἐνῶ σέ μᾶς τό οἰκονομικό ἔργο εἶναι ὑπόθεση ὅλων μας. Αὐτή εἶναι ἡ πιό ἐνδιαφέρουσα γιά μᾶς πολιτική. Φυσικά, μποροῦμε γιά 999η φορά νά βρίσουμε τούς μενσεβίκους — καί πρέπει νά τό κάνουμε αὐτό — ὡστόσο αὐτό εἶναι πιά μιά ἐπανάληψη μέ τήν ὁποία πολλοί ἀπό μᾶς ἀσχολοῦνται ἐδῶ καί τριάντα χρόνια. Καί οἱ περισσότεροι τό ἔχουν πιά βαρεθεῖ.

Νά τό ζήτημα: πῶς νά ἀνταλλάσσουμε στό σοσιαλιστικό κράτος τά εἴδη ὑφαντουργίας, τήν κρέμα κτλ. μέ σιτηρά, πῶς νά κάνουμε, ὥστε μέ τό πολωνικό ἀλάτι νά πάρουμε ἕνα πούτι ἀλεύρι ἐπιπλέον, εἶναι ἑκατό φορές πιό ἐνδιαφέρον. Ἄν καί αὐτό δέν εἶναι συνηθισμένο, ὡστόσο πρέπει νά ἀσχολούμαστε στίς κομματικές συνελεύσεις μέ τό ζήτημα αὐτῆς τῆς ἐπιχειρηματικότητας. Ὅλος ὁ καπιταλιστικός κόσμος πεινάει ἐξαιρετικά. Ὅσο γιά ἀλάτι, κρέμες καί ἄλλα μικροπράγματα, αὐτοί εἶναι πολύ πλούσιοι ἀπ' αὐτά καί ἄν

ἐφαρμόσουμε σωστά τό σύνθημα τῆς τοπικῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων καί τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας θά κερδίσουμε ἀρκετά πούτια σιτηρά ἐπιπλέον.

Ὁ σ. Γκοῦσεφ μοῦ ἔδοσε ἕνα σχέδιο καταστατικοῦ κομμουνιστικοῦ παραγωγικοῦ συνεταιρισμοῦ. Ἡ οὐσία τοῦ σχεδίου ἐκτίθεται στό ἄρθρο 5, ὅπου τά μέλη τοῦ συνεταιρισμοῦ παρακαλοῦν νά τούς ἐξασφαλιστεῖ «γερό ὑγιεινό δελτίο». (Γ έ λ ι α.) «Γερό ὑγιεινό δελτίο» — ἐκεῖ ὁδηγεῖ ὅλη ἡ ἐπισιτιστική πολιτική μας. Πρέπει νά συγκεντρώσουμε 240 ἑκατομμύρια πούτια σιτηρά μέ τό φόρο καί 160 ἑκατομμύρια μέ τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, δηλαδή συνολικά 400 ἑκατομμύρια πούτια, ἔτσι πού ἡ ἀγροτιά νά νιώθει τήν οἰκονομική σταθερότητα αὐτοῦ τοῦ συστήματος συγκέντρωσης.

Δέν ἦταν δυνατό νά συνεχιστεῖ τό παρακράτημα. Ἔπρεπε νά ἀλλάξουμε αὐτή τήν πολιτική. Σήμερα, ἀπό τήν ἄποψη αὐτή, βρισκόμαστε ἴσως στό πιό δύσκολο σημεῖο τῆς οἰκοδόμησής μας. Ἄν παραβάλουμε ὅλη τή δουλιά τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος μέ τετράχρονη σπουδή τῶν ἀνώτερων ἐπιστημῶν, τότε μποροῦμε νά καθορίσουμε τήν κατάστασή μας ὡς ἑξῆς: δίνουμε ἐξετάσεις γιά τό πέρασμα ἀπό τόν τρίτο στόν τέταρτο χρόνο. Ἀκόμη δέν τελειώσαμε τίς ἐξετάσεις, ὡστόσο ἀπ' ὅλα τά σημάδια φαίνεται ὅτι θά πετύχουμε. Ἄν τά ὑπολογίσουμε σέ χρόνια σπουδῆς, τότε ὁ πρῶτος χρόνος ἦταν ἡ περίοδος ἀπό τήν ὄγδοη δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα ὥς τά 1903, δηλαδή ἀρχική εἰσαγωγική περίοδος ἀπό τή Ναρόνταγια Βόλια, τή σοσιαλδημοκρατία καί τή II Διεθνή στόν μπολσεβικισμό. Αὐτός εἶναι ὁ πρῶτος χρόνος σπουδῆς.

Ὁ δεύτερος χρόνος ἀντιστοιχεῖ στήν περίοδο 1903-1917. Ἐδῶ ἔχουμε μιά σοβαρή προετοιμασία γιά τήν ἐπανάσταση καί τήν πρώτη πείρα τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905. Ὁ τρίτος χρόνος ἀντιστοιχεῖ στήν περίοδο 1917-1921. Ἐδῶ ἔχουμε τέσσερα χρόνια, πού σέ περιεχόμενο εἶναι σημαντικότερα ἀπό τά πρῶτα 40 χρόνια. Αὐτή ἡ περίοδος ἦταν μιά πολύ πρακτική δοκιμασία, ὅταν τό προλεταριάτο βρισκόταν στήν ἐξουσία, ὅμως ἡ δοκιμασία αὐτή δέν ἦταν ἀκόμη ἀποφασιστική. Ἄν καί τό τραγούδι μας λέει ὅτι «αὐτή εἶναι ἡ τελευταία κι' ἀποφασιστική μας μάχη», πρέπει νά πῶ ὅτι, δυστυχῶς, αὐτή δέν εἶναι ἡ τελευταία, ἀλλά μιά ἀπό τίς κοντινές πρός τήν τελευταία κι' ἀποφασιστική μάχη, ἄν θέλουμε νά εἴμαστε ἀπόλυτα ἀκριβεῖς. Τώρα ὅμως δίνουμε ἐξετάσεις γιά νά περάσουμε ἀπό τόν τρίτο στόν τέταρτο χρόνο. Ἄν πάρουμε τό παράδειγμα τοῦ Ὀσίνσκι καί μιλήσουμε γιά τά χρόνια, ἐγώ ὑποθέτω ὅτι πρέπει νά βάλουμε 10 χρόνια, γιατί πρέπει νά πετύχουμε στίς ἐξετάσεις ἀπό τόν τρίτο

στόν τέταρτο χρόνο, κι' ἔπειτα πρέπει νά περάσουμε καλά δλο τόν τέταρτο χρόνο: τότε θά εἴμαστε πραγματικά ἀκατανίκητοι. Μποροῦμε νά κερδίσουμε τή νίκη στό οἰκονομικό μέτωπο. Ἄν σημειώσουμε νίκη στίς σχέσεις ἀπέναντι στήν ἀγροτιά καί συγκεντρώσουμε φέτος τρόφιμα, γιά «γερό ὑγιεινό δελτίο», αὐτό θά εἶναι οἱ ἐξετάσεις γιά τό πέρασμα ἀπό τόν τρίτο στόν τέταρτο χρόνο. Ὕστερα ἀπ' αὐτό δλη ἡ προδιαγραφόμενη οἰκοδόμηση θά εἶναι πιό σοβαρή.

Νά πῶς στέκει τό καθῆκον μπροστά μας. Νά γιατί, τελειώνοντας, τολμῶ νά ἐκφράσω γιά ἄλλη μιά φορά τήν εὐχή, ὥστε, παρά τίς δυσκολίες, παρόλες τίς παλιές παραδόσεις πού δέν ἀφήνουν νά ἀσχολούμαστε στά συνέδρια, στίς συνδιασκέψεις καί σέ λαμπρές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις μέ μικροοικονομικά τοπικά ζητήματα, νά ποῦμε ὡστόσο στόν ἑαυτό μας: σάν κομμουνιστές, ὀφείλουμε νά ἀσχολούμαστε μ' αὐτά, πρέπει νά ἀσχολούμαστε μέ τόν ὑπολογισμό τῆς πρακτικῆς πείρας πού βγαίνει ἀπό τήν οἰκονομική δουλιά στή βάση, δπου ἐφαρμόζονται τά διατάγματα, δπου αὐτά ἐλέγχονται, δπου πρέπει νά διορθώνονται τά λάθη τους, δπου πρέπει νά ἀρχίσουμε τή δουλιά μέ τέτιο τρόπο, ὥστε νά μποροῦμε ἐδῶ στή συνέλευση νά τή συνοψίσουμε. Τότε ἡ οἰκοδόμησή μας θά τραβήξει μπροστά κατά τρόπο πραγματικό καί σταθερό. (Θ υ ε λ λ ώ δ η χ ε ι ρ ο κ ρ ο τ ή μ α τ α .)

5

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. Τό βασικό πολιτικό καθῆκον τῆς στιγμῆς εἶναι ἡ ὁλοκληρωτική ἀφομοίωση καί ἀκριβής ἐφαρμογή τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀπό ὅλα τά κομματικά καί σοβιετικά στελέχη.

Τό Κόμμα θεωρεῖ τήν πολιτική αὐτή καθιερωμένη γιά μεγάλη χρονική περίοδο, πού θά διαρκέσει πολλά χρόνια καί ἀπαιτεῖ ἀπό ὅλους νά τήν ἐφαρμόζουν μέ ἀπόλυτη ἐπιμέλεια καί εὐσυνειδησία.

2. Στήν πρώτη θέση προωθεῖται ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, σάν βασικός μοχλός τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Οἱ σωστές ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά, ἡ δημιουργία μιᾶς ἐντελῶς σταθερῆς μορφῆς οἰκονομικῆς συμμαχίας τῶν δυό αὐτῶν τάξεων γιά τήν περίοδο τοῦ περάσματος ἀπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό δέν εἶναι δυνατές χωρίς τήν καθιέρωση συστηματικῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων ἤ προϊόντων ἀνάμεσα στή βιομηχανία καί στή γεωργία.

Εἰδικότερα, ἡ πραγματοποίηση τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων εἶναι ἀπαραίτητη σάν κίνητρο ἐπέκτασης τῶν ἀγροτικῶν καλλιεργειῶν καί καλυτέρευσης τῆς γεωργίας.

Ἡ τοπική ἐπιχειρηματικότητα καί πρωτοβουλία πρέπει νά ὑποστηρίζονται καί νά ἀναπτύσσονται ὁλόπλευρα καί μέ ὅλα τά μέσα.

Τά κυβερνεῖα μέ τίς μεγαλύτερες ποσότητες πλεονασμάτων σιτηρῶν πρέπει νά θεωρηθοῦν σάν πρωταρχικῆς σημασίας, ὥστε ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων νά ἀρχίσει πρῶτα ἀπ' αὐτά.

3. Θεωρώντας τό συνεταιρισμό σάν τό βασικό μηχανισμό γιά τήν ἐφαρμογή τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων — νά ἀναγνω-

ριστεῖ σωστή ἡ πολιτική τῆς σύναψης συμφωνιῶν ἀνάμεσα στά ὄργανα τοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί στά ὄργανα τοῦ συνεταιρισμοῦ καί ἡ μεταβίβαση ἀπομέρους τοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ στό συνεταιρισμό τῶν ἀποθεμάτων ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν ἐντολῶν τῆς κρατικῆς ἐξουσίας καί κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό της.

Νά δοθοῦν στό συνεταιρισμό πλατιές δυνατότητες γιά τή συγκέντρωση προϊόντων καί γιά τήν ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῆς τοπικῆς βιομηχανίας καί τό ἀνέβασμα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς γενικά.

Ὑποστήριξη τῶν πιστωτικῶν συναλλαγῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Πάλη ἐνάντια στήν ἀναρχική (δηλαδή πού διαφεύγει κάθε εἴδους ἔλεγχο καί ἐπίβλεψη ἀπό τό κράτος) ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων πού γίνεται μέ τή συγκέντρωσή της κυρίως στά χέρια τοῦ συνεταιρισμοῦ, χωρίς καθόλου νά περιορίζεται τό κανονικό ἐλεύθερο ἐμπόριο.

Μελέτη τῆς ἀγορᾶς.

4. Ὑποστήριξη τῶν μικρῶν καί τῶν μεσαίων (ἰδιωτικῶν καί συνεταιριστικῶν) ἐπιχειρήσεων, κυρίως αὐτῶν πού δέν χρειάζεται νά ἐφοδιάζονται μέ πρῶτες ὕλες, καύσιμα καί εἴδη ἐπισιτισμοῦ ἀπό τά κρατικά ἀποθέματα.

Νά ἐπιτραπεῖ ἡ ἐκμίσθωση κρατικῶν ἐπιχειρήσεων σέ ἰδιῶτες, συνεταιρισμούς, ἀρτέλ καί συλλόγους. Δικαίωμα τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων νά κλείνουν τέτιες συμφωνίες χωρίς τήν ἔγκριση τῶν προϊσταμένων ὀργάνων. Ὑποχρεωτική ἐνημέρωση τοῦ ΣΕΑ γιά κάθε παρόμοια περίπτωση.

5. Ἐπανεξέταση (σέ ἕνα ὁρισμένο μέρος) τῶν παραγωγικῶν προγραμμάτων τῆς μεγάλης βιομηχανίας μέ σκοπό τήν ἔνταση τῆς παραγωγῆς εἰδῶν πλατιᾶς κατανάλωσης καί ἀγροτικῆς χρήσης.

Διεύρυνση τῆς αὐτοτέλειας καί τῆς πρωτοβουλίας κάθε μεγάλης ἐπιχείρησης στό ζήτημα τῆς διαχείρισης τῶν οἰκονομικῶν μέσων καί τῶν ὑλικῶν πηγῶν. Ὑποβολή στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀνάλογης συγκεκριμένης ἀπόφασης γιά τήν ἐπικύρωση.

6. Ἀνάπτυξη τοῦ συστήματος πριμοδότησης σέ εἶδος καί δοκιμαστική καθιέρωση τοῦ συλλογικοῦ ἐφοδιασμοῦ.

Καθιέρωση μιᾶς περισσότερο κανονικῆς διανομῆς τῶν ἐπισιτιστικῶν προϊόντων μέ σκοπό τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας.

7. Ἀνάγκη διατήρησης καί ἐνίσχυσης τοῦ μηχανισμοῦ γιά τή γρήγορη καί πλήρη συγκέντρωση τοῦ φόρου σέ εἶδος σέ ὁλόκληρο

τό κράτος. Ἐξασφάλιση στά ἐπισιτιστικά ὄργανα τοῦ ἀπαραίτητου γιά τό σκοπό αὐτό κομματικοῦ κύρους. Διατήρηση καί ἐνίσχυση τῆς συγκεντροποίησης τοῦ ἐπισιτιστικοῦ μηχανισμοῦ.

8. Συγκέντρωση ὅλων τῶν προηγούμενων μέτρων στό πρακτικό μαχητικό καθῆκον τοῦ τρέχοντος ἔτους: νά συγκεντρωθεῖ ἕνα ἀπόθεμα σιτηρῶν ὄχι μικρότερο ἀπό 400 000 000 πούτια σάν βάση γιά τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί τήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ.

9. Νά γίνει καταρχήν δεκτό τό σχέδιο ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ, ἀναθέτοντας στήν ὁμάδα τῆς ΠΚΕΕ νά τό μετατρέψει σέ νόμο.

Νά ἀναγνωριστεῖ σάν ἀπόλυτο καί πρωταρχικό καθῆκον τοῦ Κόμματος νά πετύχει τήν πιό αὐστηρή ἐκπλήρωση τῆς ἐντολῆς αὐτῆς γενικά καί ἰδιαίτερα τήν προώθηση καί προσέλκυση στή δουλιά τῶν ἐξωκομματικῶν.

10. Νά καθιερωθεῖ ἰδιαίτερη εὐθύνη τῶν κεντρικῶν ὀργάνων γιά τήν ἀνακοπή τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας καί τήν ἀνεπαρκή ὑποστήριξή της. Νά ἀνατεθεῖ στήν ὁμάδα τῆς ΠΚΕΕ νά ἐκπονήσει ἀντίστοιχη ἀπόφαση καί νά τήν ψηφίσει στήν προσεχή σύνοδο.

11. Ἡ συνδιάσκεψη ἀναθέτει στήν ΚΕ καί σέ ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ Κόμματος νά ἐφαρμόσουν συστηματική σειρά ἀπό μέτρα γιά τό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης καί τῆς προπαγάνδας καί νά προβοῦν στήν ἀντίστοιχη μετάθεση κομματικῶν δυνάμεων γιά τήν πλήρη ἐπεξήγηση καί σχεδιομετρική ἐφαρμογή ὅλων τῶν παραπάνω καθηκόντων.

12. Νά μπεῖ σάν ἀπόλυτα σπουδαῖο καθῆκον τοῦ Κόμματος τό προσεκτικό καί ὁλόπλευρο φώτισμα καί ἡ μελέτη — τόσο στόν Τύπο, ὅσο καί στίς συνελεύσεις, στίς συνδιασκέψεις, τά συνέδρια, συνδικαλιστικά, σοβιετικά, κομματικά κτλ. — τῆς πρακτικῆς πείρας τῶν ἐπαρχιῶν καί τοῦ κέντρου στό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας.

Γράφτηκε στίς 27-28 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. ΧΧ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τοῦ τυπογραφικοῦ δοκιμίου μέ τίς
διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν

6

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 28 ΤΟΥ ΜΑΗ

1

Νομίζω πώς δέν πρέπει νά γίνει δεκτή μιά τέτια τροπολογία [108], γιατί τότε θά ἀπαιτηθεῖ ἐξήγηση στήν τροπολογία. Φυσικά, ἄν ἡ ἐπανάσταση ἀρχίσει στήν Εὐρώπη, εἶναι εὐνόητο ὅτι ἐμεῖς θά ἀλλάξουμε τήν πολιτική. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, πού συνδέεται πάντα μέ τέτιου εἴδους ἐπαναστάσεις, ὅπως ξέρετε, μπορεῖ στήν πράξη γιά ἕνα ὁρισμένο χρονικό διάστημα ἀκόμη καί νά ἐπιδεινώσει τή θέση μας. Φυσικά, θά εἶναι σύντομο αὐτό τό χρονικό διάστημα, φυσικά, εἶναι δύσκολο νά καθοριστεῖ ἡ διάρκεια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στίς ἄλλες Δημοκρατίες, ὅμως ὅταν ὁ πόλεμος αὐτός τελειώσει μέ νίκη, θά ἀλλάξουμε τήν πολιτική μέ τήν ἔννοια ὅτι, ἴσως, θά ποῦμε: τίποτε νά μήν πάρουμε μέ φόρο, ἀλλά ὅλα μέ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων. Αὐτό πρέπει νά τό ἐξηγήσουμε στούς ἀγρότες, γιατί ἀλλιῶς αὐτοί θά σκεφτοῦν: ὥστε, λοιπόν, θά ξαναγυρίσουμε στό παρακράτημα. Γι' αὐτό μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι καλύτερα νά μή γίνει καμιά τέτια προσθήκη. Μιά μακρόχρονη περίοδος τῆς ἐπανάστασης στήν Εὐρώπη καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου θά ὁδηγήσουν στό νά γίνεται ἡ συγκέντρωση χωρίς κανένα φόρο, μέ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων. Αὐτό ἀναφέρεται στήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ὅπου γίνεται λόγος γιά τό ὅτι ὁ φόρος βαθμιαῖα θά ἐλαττώνεται. Νά σέ ποιό σημεῖο ἀναφέρεται ἡ ἐπικείμενη νικηφόρα ἐπανάσταση, πού μιά μακρόχρονη περίοδος τήν κάνει σύντομη.

2 [109]

Σύντροφοι, ἀκριβῶς πάνω στό σημεῖο αὐτό στήν ἐπιτροπή κάναμε συζητήσεις, εἴχαμε διαφωνίες. Στήν ἀρχή ὁ Μιλιούτιν εἶχε ἀντιρήσεις γιά τίς λέξεις «πάλη ἐνάντια στήν ἀναρχική

ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων», λέγοντας ὅτι αὐτό τό ἐξηγοῦν μέ τήν ἐπικριτική ἔννοια καί ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου θά καταργηθεῖ στήν πράξη. Ὅταν τό σημεῖο αὐτό συντάχτηκε μέ τήν τωρινή του διατύπωση καί εἰπώθηκε: «πάλη ἐνάντια στήν ἀναρχική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων», καθώς καί «ἐφόσον ξεφεύγει ἀπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ ἐλέγχου» — ἐδῶ πρόκειται γιά τή μαύρη ἀγορά, κι' ἐσεῖς ξέρετε ὅτι τό παράνομο ἐμπόριο διώκεται σέ ὅλες τίς χῶρες πού ἐπιτρέπουν τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ἀκόμη καί στίς καπιταλιστικές χῶρες, τότε συμφωνήσαμε στό σημεῖο αὐτό. Ποιά πάλη; Πάλη πού γίνεται μέ τή συγκέντρωση κυρίως στά χέρια τοῦ συνεταιρισμοῦ καί προστέθηκε: «χωρίς καθόλου νά περιορίζεται τό κανονικό ἐλεύθερο ἐμπόριο». Ὅταν ἐπιτεύχθηκε ἡ σύνταξη αὐτή, ἡ ἐπιτροπή κατάληξε ὁμόφωνα στό ὅτι θά ὑπάρξουν κίνδυνοι καί περιορισμοί τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου. Τό ζήτημα εἶναι λεπτό, φυσικά. Θέλουμε οἱ ὁδηγίες νά μή δίνουν κατεύθυνση στό νά περιορίζεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ὅμως δέν μπορεῖ νά τά καταφέρουμε χωρίς τήν πάλη ἐνάντια στό παράνομο ἐμπόριο καί εἰδικότερα ἐνάντια στή μαύρη ἀγορά καί στήν καταστροφή τῶν μέσων μεταφορῶν. Στήν ἐπιτροπή σκεφτήκαμε, δέν πρέπει μήπως τή λέξη «πάλη» νά τήν ἀντικαταστήσουμε μέ μιά πιό μαλακή, ὅμως μετά καταλήξαμε στήν ἔκφραση ὅτι ἀντικείμενο πάλης εἶναι μόνο ἡ ἀναρχική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, πού ξεφεύγει ἀπό κάθε κρατικό ἔλεγχο καί πολύ περισσότερο πού ψηφίστηκε ἡ προσθήκη «χωρίς καθόλου νά περιορίζεται τό κανονικό ἐλεύθερο ἐμπόριο». Μέ τίς προσθῆκες αὐτές ἡ λέξη «πάλη» δέν εἶναι ἐξαιρετικά βαριά λέξη. Ἰδιαίτερα ἡ τροπολογία πού πρότεινε ὁ σύντροφος, περιέχει τόν κίνδυνο ὅτι θά πετύχουμε τό ἀντίθετο. Ὁ σύντροφος αὐτός ἀποκλείει τίς λέξεις «χωρίς καθόλου νά περιορίζεται τό κανονικό ἐμπόριο»...

3 [110]

Νομίζω ὅτι τά σοβχόζ δέν ὡρίμασαν ἀκόμη γι' αὐτό, εἶναι σέ πολύ κακή κατάσταση. Ἕνα χρόνο ἄς καλυτερεύσουν λιγάκι, καί τότε τόν ἑπόμενο χρόνο θά δοῦμε μήπως θά μπορέσουμε νά διευρύνουμε τήν αὐτενέργειά τους εἴτε ὄχι.

4

Ἡ τελευταία τροπολογία εἶναι ἀτυχής [111], γιατί γιά τά ὑλικά μέσα γίνεται λόγος σέ ἄλλο σημεῖο, στό 5ο· «Ἐπανεξέταση (σέ

ἕνα ὁρισμένο μέρος) τῶν παραγωγικῶν προγραμμάτων τῆς μεγάλης βιομηχανίας μέ σκοπό τήν ἔνταση τῆς παραγωγῆς εἰδῶν πλατιᾶς κατανάλωσης καί ἀγροτικῆς χρήσης.

Διεύρυνση τῆς αὐτοτέλειας καί τῆς πρωτοβουλίας κάθε μεγάλης ἐπιχείρησης στό ζήτημα τῆς διαχείρισης τῶν οἰκονομικῶν μέσων καί τῶν ὑλικῶν πηγῶν. Ὑποβολή στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἀνάλογης συγκεκριμένης ἀπόφασης γιά ἐπικύρωση». Ἔτσι, ἐδῶ δέν θά τό ἐπαναλάβουμε αὐτό. Εἰπώθηκε ἐντελῶς καθορισμένα γιά τήν ὑλική διανομή, λογουχάρη τῶν τροφίμων, φυσικά ὄχι σέ ζημιά τοῦ κέντρου, γιατί χωρίς νά τά συγκεντρώνουμε στό κέντρο, χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ οὔτε κάν νά γίνει λόγος γιά βιομηχανία. Ὅσοναφορᾶ τήν πρώτη παρατήρηση τοῦ συντρόφου, πού ἔλεγε ὅτι τώρα εἶναι ἄτοπο νά θεωρηθεῖ λυμένο τό ζήτημα γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, οἱ ὁποῖες μποροῦν κάτι νά χαλάσουν, αὐτό πουθενά ἐγώ δέν τό ἄκουσα. Ἀπεναντίας, παντοῦ προβλήθηκαν αἰτήματα νά καθιερωθοῦν οἱ οἰκονομικές συσκέψεις πού λειτουργοῦν σάν ἐπιτροπές τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Κάθε μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, κάθε ἐκπρόσωπος τοῦ ΣΕΑ ἔχει τό δικαίωμα νά κάνει ἔνσταση στό ΣΛΕ. Γι' αὐτό ἐπιλέγουμε στή σύνθεση τοῦ ΣΕΑ, αὐτά τά ἴδια τά μέλη τοῦ ΣΛΕ, καί κατά τόπους ἐπίσης δέν ὑπάρχουν κανενός εἴδους εἰδικές γραμματεῖες, κανενός εἴδους εἰδικά ὄργανα, αὐτά τά ἴδια τά ἱδρύματα καί τμήματα. Ἡ οἰκονομική σύσκεψη κυβερνείου εἶναι ἐντελῶς κατάλληλη μορφή πού δέν περιορίζει, ἀλλά διευκολύνει τή σύσκεψη. Ὅπως λέγεται στήν ἐντολή: «ἐπιτρέποντας κάθε εἴδους τροποποιήσεις βασικοῦ τύπου, δηλ. οἱ Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές μποροῦν νά ἀναλαμβάνουν ἐξολοκλήρου τά καθήκοντα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν Οἰκονομικῶν συσκέψεων...» (διαβάζει) κι' ἔτσι δέν ὑπάρχει ἀπό τά πρίν ἀπόφαση μέ τήν ἔννοια τοῦ καθορισμοῦ ἀπόλυτα ἀπαράβατου καί ὁμοιόμορφου μοναδικοῦ τρόπου δράσης. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ ἀπόφαση πού προτείνει ἡ ἐπιτροπή λέει: «νά καθιερωθεῖ καταρχήν». Ἡ ἐπιτροπή [112] συγκεντρώνεται καί δουλεύει, ὁ πρόεδρός της Ὀσίνσκι μᾶς εἶπε ὅτι ἀλλάχτηκαν μιά σειρά σημεῖα καί ἤδη ὑποβλήθηκαν γραπτά. Ἡ δουλιά εἶναι περίπλοκη, γι' αὐτό ἀκόμη θά ἀπαιτηθεῖ μιά εἰδική ἐπιτροπή. Νά φοβόμαστε ὅτι δένουμε τά χέρια, λέγοντας ὅτι καθιερώθηκε καταρχήν, δέν πρέπει νά τό φοβόμαστε αὐτό.

5 [113]

Δέν ἔχουμε ἀντίρηση· ὅμως, κρίνοντας ἀπό τό ζήτημα, ἡ τροπολογία αὐτή δέν ἔχει θέση ἐδῶ, ἀλλά στό 6ο σημεῖο [114]. Προτείνω νά ψηφιστεῖ αὐτή καταρχήν καί νά μπεῖ στό 6ο σημεῖο.

6 [115]

Αὐτό εἶναι πιά λεπτομέρεια, τό ζήτημα αὐτό πρέπει νά μπεῖ στή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ, νά συζητηθεῖ μέ τά ἐνδιαφερόμενα πρόσωπα. Καταρχήν δέν πρέπει ἐδῶ νά ὑπάρχει ἀντίρηση, ὅμως αὐτό γενικά εἶναι ἕνα μερικό μέτρο.

7 [116]

Ἐδῶ ὁ φόβος αὐτός εἶναι ὑπέρμετρος.

Στό 7ο σημεῖο ἀναφέρεται: Διατήρηση καί ἐνίσχυση τοῦ μηχανισμοῦ γιά τή γρήγορη καί ὁλοκληρωτική εἴσπραξη τῆς εἰσφορᾶς τοῦ φόρου σέ εἶδος. Φυσικά, ὁ φόρος σέ εἶδος δέν θά παρθεῖ μέ τήν πειθώ, μπορεῖ νά παρθεῖ μόνο μέ τόν ἐξαναγκασμό, αὐτό καί ὀνομάζεται μηχανισμός. Σήμερα ὑπογράφτηκαν ἀρκετές σπουδαῖες ἀποφάσεις, ὁδηγίες πού ὅλες ἀνάγονται στό ὅτι διατηροῦμε τό μηχανισμό, τόν ἐνισχύουμε καί θά ἀπαιτοῦμε γρήγορα τήν εἴσπραξη τοῦ φόρου σέ εἶδος. Λένε ὅτι ἐδῶ ἀναφέρεται: «στήν πρώτη γραμμή προωθεῖται ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων», καί φοβοῦνται ὅτι οἱ ἀγρότες θά ἐννοοῦν πρωταρχικά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, τότε θά γράψουμε: «σέ ἰδιαίτερα σπουδαία θέση».

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά
σύμφωνα μέ τό στενογράφημα

7

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ 28 ΤΟΥ ΜΑΗ

Σύντροφοι, νομίζω πώς μπορῶ νά περιοριστῶ σ' ἕνα συντομότατο λόγο. Ὅπως ξέρετε, καλέσαμε τή συνδιάσκεψη αὐτή ἔκτακτα, βάζοντας σάν κύριο σκοπό μας νά πετύχουμε ἀπόλυτη σαφήνεια ἀπόψεων ἀνάμεσα στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες, ἀνάμεσα στά κομματικά καί σέ ὅλα τά σοβιετικά στελέχη σχετικά μέ τήν οἰκονομική πολιτική. Νομίζω πώς ἡ συνδιάσκεψη ἐκπλήρωσε ἀπόλυτα αὐτό τό καθῆκον. Ἐδῶ τονίστηκε πολλές φορές ἀπό τούς συντρόφους ὅτι ὁ σ. Ὀσίνσκι ἔκφρασε ἐντελῶς σωστά τίς διαθέσεις πάρα πολλῶν, ἴσως καί τῆς πλειοψηφίας μάλιστα τῶν κομματικῶν τοπικῶν στελεχῶν, ὅταν εἶπε πώς πρέπει νά ἐξαλειφθοῦν ὅλες οἱ ἀμφιβολίες σχετικά μέ τό ὅτι ἡ πολιτική πού χαράχτηκε ἀπό τό Χ συνέδριο τοῦ Κόμματος καί ἀργότερα ἐνισχύθηκε μέ διατάγματα καί ἀποφάσεις, υἱοθετεῖται ἀναμφισβήτητα ἀπό τό Κόμμα, σάν πολιτική πού πρόκειται νά ἐφαρμοστεῖ στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό. Κι' αὐτό ἀκριβῶς ἔκφρασε ἡ συνδιάσκεψη μέ ὅλη τήν ἐπιμονή καί τό συμπλήρωσε μέ μιά σειρά σημεῖα. Ὅταν οἱ σύντροφοι ἀναχωρήσουν στίς ἐπαρχίες, δέν θά μείνει οὔτε ἴχνος δυνατότητας γιά λαθεμένη ἑρμηνεία. Βέβαια, ὅταν χαράζουμε μιά πολιτική πού πρέπει νά κρατήσει πολλά χρόνια, δέν ξεχνᾶμε οὔτε γιά ἕνα λεπτό πώς μιά διεθνής ἐπανάσταση, ὁ ρυθμός καί οἱ συνθῆκες τῆς ἐξέλιξής της, μποροῦν νά ἀλλάξουν τά πάντα. Σήμερα ἡ διεθνής κατάσταση παρουσιάζει κάποια ἰσορροπία, ἔστω προσωρινή καί ἀσταθή, ὡστόσο ὅμως ἰσορροπία· μιά ἰσορροπία τέτιου τύπου, πού τά ἰμπεριαλιστικά κράτη, παρόλο τό μίσος καί παρόλη τήν ἐπιθυμία

τους νά ριχτοῦν ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, ὡστόσο ἐγκατέλειψαν αὐτή τή σκέψη, γιατί ἡ ἀποσύνθεση τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου προχωρεῖ προοδευτικά, ἡ ἑνότητά του χαλαρώνει συνεχῶς, ἐνῶ ἡ πίεση ἀπομέρους τῶν καταπιεζόμενων λαῶν τῶν ἀποικιῶν, πού ὁ πληθυσμός τους ξεπερνᾶ τό ἕνα δισεκατομμύριο, γίνεται ἀπό χρόνο σέ χρόνο, ἀπό μήνα σέ μήνα, ἀκόμη καί ἀπό βδομάδα σέ βδομάδα ὁλοένα καί πιό δυνατή. Δέν μποροῦμε ὅμως νά κάνουμε εἰκασίες σχετικά μ' αὐτό. Σήμερα ἀσκοῦμε τήν κυριότερη ἐπίδρασή μας πάνω στή διεθνή ἐπανάσταση μέ τήν οἰκονομική μας πολιτική. Ὅλοι στρέφουν τά βλέμματά τους στή Σοβιετική Ρωσική Δημοκρατία, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι ὅλων τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, χωρίς καμιά ἐξαίρεση καί χωρίς καμιά ὑπερβολή. Αὐτό τό πετύχαμε. Οἱ καπιταλιστές δέν μποροῦν τίποτε νά ἀποσιωπήσουν καί νά ἀποκρύψουν, γι' αὐτό καί γαντζώνονται πάνω ἀπόλα ἀπό τά οἰκονομικά μας λάθη καί τήν ἀδυναμία μας. Ἡ πάλη πάνω σ' αὐτό τό πεδίο μεταφέρθηκε σέ παγκόσμια κλίμακα. Ἄν λύσουμε αὐτό τό πρόβλημα, τότε κερδίσαμε σέ διεθνή κλίμακα σίγουρα καί ὁριστικά. Γι' αὐτό τά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας ἀποκτοῦν γιά μᾶς ἐντελῶς ἐξαιρετική σημασία. Στό μέτωπο αὐτό πρέπει νά κερδίσουμε τή νίκη μέ ἀργό, μέ βαθμιαῖο — μέ γρήγορο δέν εἶναι σωστό, — ὅμως μέ σταθερό ἀνέβασμα καί προώθηση. Καί πάντως μοῦ φαίνεται πώς χάρη στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψής μας πετύχαμε ἀπόλυτα τό σκοπό αὐτό. (Χειροκροτήματα.)

Δημοσιεύτηκε στίς 2 τοῦ Ἰούνη 1921
στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 119

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας

ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΑΪΚΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

Ἀντίγραφα στόν πρόεδρο καί στόν γραμματέα τῆς ΠΚΕΕ

28/V. 1921.

Ὅλοι οἱ Λαϊκοί ἐπίτροποι πρέπει νά ἔχουν

τό σχέδιο ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ,

πού μοιράστηκε καί στάλθηκε τυπωμένο μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Λένιν καί τοῦ προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΕΑ σ. Ὀμπολένσκι (Ὀσίνσκι).

Τό σχέδιο αὐτό ὑποβάλλεται στή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ, πού ἀρχίζει τίς ἐργασίες της στίς 30. V. 1921, ὥρα 1 τό ἀπόγευμα.

Ὅλοι οἱ Λαϊκοί ἐπίτροποι ὑποχρεώνονται

1) ὥς τή Δευτέρα 30. V. 1921, στίς 2 ἡ ὥρα τό ἀπόγευμα, νά ἑτοιμάσουν γραπτά τίς τροπολογίες καί προσθῆκες στήν ἐντολή γιά ὅλα τά σημεῖα, τά θέματα καί τά ὑποθέματα πού ἀφοροῦν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα τό ἀντίστοιχο Λαϊκό Ἐπιτροπάτο·

2) καί στήν ἴδια προθεσμία νά ἑτοιμάσουν τό πρωταρχικό σχέδιο θεμάτων (γιά τήν ἔκθεση δράσης) καί ὑποθεμάτων (δηλ. πιό λεπτομερειακό κατάλογο τῶν ἐπιμέρους ζητημάτων γιά τήν ἔκθεση δράσης) γιά ὅλα, χωρίς ἐξαίρεση, τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα, ὁ κάθε Λαϊκός ἐπίτροπος γιά τό δικό του Ἐπιτροπάτο.

Αὐτό εἶναι ὑποχρεωτικό, γιατί ἡ ΠΚΕΕ θά ἐπικυρώσει τή γενική ἐντολή, πού θά ἀποτελεῖται ἀπό 2 μέρη: α) Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ μέ τήν ἔκθεση δράσης τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων· β) Ἐντολή τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μέ τήν καθιέρωση ἔκθεσης δράσης ὅλων χωρίς ἐξαίρεση τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων, ὄχι μόνο τῶν οἰκονομικῶν, ἀλλά καί τῶν μή οἰκονομικῶν.

Οἱ τελευταῖες αὐτές ἐκθέσεις δράσης θά ἀποτελέσουν τήν τελευταία συμπληρωματική «πέμπτη ὁμάδα ζητημάτων». Γιά τό κάθε Λαϊκό Ἐπιτροπάτο πρέπει νά καθοριστοῦν τά σπουδαιότερα ζητήματα γιά τήν ἔκθεση δράσης σύμφωνα μέ τό ὑπόδειγμα τῶν ζητημάτων ἀρ. 1-27, πού ὑπάρχουν στό σχέδιο ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ.

Οἱ ἐκθέσεις θά τυπώνονται σέ 1000 περίπου ἀντίτυπα ἀπό τήν κάθε Ἐκτελεστική ἐπιτροπή κυβερνείου καί ἀπό τήν κάθε Ἐκτελεστική ἐπιτροπή νομοῦ (ἡ τεχνική δυνατότητα ἐκτύπωσης ὄχι λιγότερο ἀπό 1 τυπογραφικό φύλλο τό μήνα στόν κάθε νομό, αὐτό τό ἐξακρίβωσα σέ συνεργασία μέ τήν Κεντρική Διεύθυνση χάρτου). Ἡ προθεσμία ἐκτύπωσης καί ἡ ὑποβολή τῶν ἐκθέσεων δράσης προϋποτίθεται στά χρονικά ὅρια ἀπό 6 ὥς 4 φορές τό χρόνο. Τήν τελική αὐτή προθεσμία θά καθορίσει, ταυτόχρονα μέ τήν ἐπικύρωση ὅλης τῆς ἐντολῆς, ἡ σύνοδος τῆς ΠΚΕΕ.

Κάθε Λαϊκός ἐπίτροπος ὑποχρεώνεται στήν προθεσμία πού ὑποδείχτηκε πιό πάνω (30. V. 1921, 2 ἡ ὥρα τό ἀπόγευμα) νά ὑποβάλει γραπτά σέ 3-5 ἀντίγραφα σύντομο κατάλογο τῶν πιό σπουδαίων ζητημάτων πού πρέπει νά περιλαμβάνονται στήν ἔκθεση δράσης τοῦ ἀντίστοιχου Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου.

Ὁ πρόεδρος τοῦ ΣΛΕ

Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)

Νά ἀνακοινωθεῖ ἀμέσως, καί γραπτά καί τηλεφωνικά, παίρνοντας ἀπόδειξη παραλαβῆς ἀπό τόν κάθε Λαϊκό ἐπίτροπο καί, ἄν αὐτός ἀπουσιάζει, ἀπό τόν αναπληρωτή του, τόν εἰσηγητή ἤ ἀπό ἕνα μέλος τοῦ συμβουλίου.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΙΙΙ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ ΠΚΕΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ 30 ΤΟΥ ΜΑΗ 1921 [117]

Σύντροφοι, μοῦ μένει νά προσθέσω πολύ λίγα σ' αὐτά πού εἶπε ὁ σ. Ὀσίνσκι, γιατί τό ἀρχικό σχέδιο τῆς Ἐντολῆς, πού τό ἔχετε *, καί ἡ βασική σκέψη αὐτοῦ τοῦ νομοσχεδίου ἔχουν ἤδη ἐκτεθεῖ. Ἀκριβῶς, ἐπειδή στό ζήτημα αὐτό ὑπάρχουν λεπτομέρειες, πού ἀπό τήν καθιέρωσή τους ἐξαρτᾶται οὐσιαστικά ὅλη ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης, ἀποφασίστηκε νά μήν περιοριστοῦμε στήν ἐξέτασή του στό ΣΕΑ καί στό ΣΛΕ, ἀλλά νά ὑποβληθεῖ τό ζήτημα αὐτό στήν κομματική συνδιάσκεψη — ὅπου ἡ Ἐντολή εἶχε ἐγκριθεῖ καταρχήν — καί στό ἀνώτατο νομοθετικό ὄργανο — στή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ. Πρέπει τά τοπικά στελέχη νά ἐλέγξουν προσεκτικά τούς τρόπους ἐφαρμογῆς αὐτοῦ τοῦ νόμου καί, ἴσως, στήν ἀρχή νά χρειαστεῖ νά καθιερωθοῦν μιά σειρά συμπληρωματικοί κανόνες.

Πρέπει τό μέτρο αὐτό νά μήν μπορεῖ σέ καμιά περίπτωση νά μετατραπεῖ σέ μιά ἀκόμη πηγή ἐνίσχυσης τῆς γραφειοκρατίας. Ἴσως αὐτό νά μήν ἀποκλειόταν ἐντελῶς, ἄν ἀρχίζαμε νά παίρνουμε ὑπερβολικό ἀριθμό ἀπολογισμῶν ἤ ἄν ὁ τρόπος σύνταξής τους δέν μᾶς ἐγγυόταν τή δυνατότητα ἐλέγχου τους. Ἐδῶ, σύντροφοι, πρέπει νά σκεφτοῦμε καλά τούς τρόπους σύνταξης τῶν ἀπολογισμῶν καί ἴσως βρεῖτε σκόπιμη τήν ἐκλογή ειδικῆς ἐπιτροπῆς πού, καθοδηγούμενη ἀπό τίς παρατηρήσεις πού θά γίνουν ἐδῶ καί ἀπό τίς ὁδηγίες καί ἐντολές πού θά δόσετε, θά ὑποβάλει τό ζήτημα σέ τελική ἐξέταση. Ὡς τώρα ὑπάρχει ἀρκετό ὑλικό σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα. Ἐν-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 266-291. *Ἡ Σύντ.*

νοεῖται πώς, ἄν πρόκειται νά ὑποβάλλονται ἀπολογισμοί, τότε αὐτό πρέπει νά τό κάνουν ὄχι μόνο τά οἰκονομικά ὄργανα, ἀλλά καί τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα, δηλαδή καί ἐκεῖνα τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα, πού χωρίς νά εἶναι οἰκονομικά, ὡστόσο συνδέονται στενά μέ τήν οἰκονομική δουλιά. Ἕνας ἀπό τούς κυριότερους σκοπούς τῆς δημοσίευσης τῶν ἀπολογισμῶν εἶναι νά τίς κάνουμε προσιτές στήν ἐξωκομματική μάζα καί γενικά στόν πληθυσμό. Δέν μποροῦμε νά τό πετύχουμε αὐτό μέ τή μαζική παραγωγή, μέ τή μαζική ἔκδοση αὐτῶν τῶν ἀπολογισμῶν, ἀλλά μόνο μέ τή συγκέντρωσή τους στίς βιβλιοθῆκες. Καί, ἀφοῦ τά πράγματα ἔχουν ἔτσι, πρέπει νά καθιερωθεῖ ἕνας τέτιος τρόπος δουλιᾶς, ὥστε νά δημοσιεύεται ὑποχρεωτικά ἡ σύντομη οὐσία τῶν ἀπολογισμῶν, ἡ οὐσία αὐτοῦ πού ἐνδιαφέρει περισσότερο ἀπό ὅλα τόν πληθυσμό. Ὑπάρχουν οἱ τεχνικές δυνατότητες γι' αὐτή τή δουλιά. Πρίν ἀνέβω στό βῆμα ζήτησα πληροφορίες ἀπό τόν ἀντιπρόσωπο τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης χάρτου, ὁ ὁποῖος μοῦ παρουσίασε ἀκριβή ἔκθεση γιά 339 νομαρχιακά κέντρα, πού δείχνει ὅτι στό καθένα ἀπό τά νομαρχιακά αὐτά κέντρα ὑπάρχουν οἱ τυπογραφικές δυνατότητες καί ἡ ἀναγκαία ποσότητα χαρτιοῦ, γιά νά τυπώνεται ἕνας συντομότατος ἀπολογισμός. Ἔτσι στούς ὑπολογισμούς του ἔπαιρνε συνάμα ὑπόψη πώς καί τό μικρότερο ἀπό τά νομαρχιακά κέντρα θά τυπώνει ἕνα τυπογραφικό φύλλο, ἐννοεῖται μιά φορά τό μήνα. Μιά φορά τό μήνα εἶναι διάστημα ὑπερβολικά συχνό. Τό ἄν θά καθορίσετε νά γίνεται αὐτό μιά φορά στούς δυό ἤ στούς τέσσερις μῆνες, ἤ ἴσως καί σέ πιό μακρόχρονο διάστημα, αὐτό, προφανῶς, θά γίνει μέ βάση τίς τοπικές ὑποδείξεις. Τόν ἀριθμό τῶν ἀντίτυπων τόν ὑπολογίζει σέ χίλια, κι' ἔτσι θεωρεῖ πώς ὑπάρχει σήμερα ἡ ἀπαραίτητη ποσότητα χαρτιοῦ. Χίλια ἀντίτυπα — αὐτό θά ἐξασφάλιζε τή δυνατότητα νά δοθοῦν αὐτοί οἱ ἀπολογισμοί τουλάχιστο σέ κάθε νομαρχιακή βιβλιοθήκη καί, ἑπομένως, τή δυνατότητα νά γνωρίσουν αὐτούς τούς ἀπολογισμούς ὅλοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι, καί ἰδιαίτερα ἡ ἐξωκομματική μάζα. Βέβαια, στήν ἀρχή θά ἀναγκαστοῦμε νά ὀργανώσουμε τή δουλιά σάν μιά δοκιμή· καί, φυσικά, δέν μπορεῖ κανείς νά ἐγγυηθεῖ ὅτι ἡ δουλιά θά πετύχει ἀμέσως καί ὅτι δέν θά παρουσιαστεῖ καμιά ἔλλειψη.

Τελειώνοντας τή μικρή μου συμπλήρωση, θέλω νά ὑπογραμμίσω ἕνα πράγμα. Σήμερα ἕνα ἀπό τά πιό σπουδαῖα καθήκοντα εἶναι νά τραβήξουμε πλατιά στή δουλιά τούς ἐξωκομμα-

τικούς καί νά πετύχουμε ὥστε πραγματικά, ἐκτός ἀπό τά μέλη τοῦ Κόμματος, καί πάντως ἐκτός ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν ὑπηρεσιῶν, νά ἐνδιαφερθεῖ γιά τή δουλιά καί νά τραβηχτεῖ σ' αὐτή ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά μάζα ἀπό ἐξωκομματικούς. Νομίζαμε ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά τό πετύχουμε αὐτό διαφορετικά, παρά μόνο, δημοσιεύοντας τίς ἐκθέσεις ἤ τουλάχιστο τό πιό οὐσιαστικό μέρος τους. Ὑπάρχουν ἱδρύματα πού συντάσσουν ἐξαιρετικά πλήρεις ἀπολογισμούς. Ὅλα ὅσα ξέραμε ὥς τώρα σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα ἀποδείχνουν ὅτι ὑπάρχουν τοπικά ἱδρύματα θαυμάσια ὀργανωμένα. Πάντως, ἡ τοπική δουλιά δίνει πάντοτε πολύ ὑλικό γιά ἀρκετή αἰσιοδοξία. Αὐτό πού πραγματικά μᾶς λείπει εἶναι ἡ ἱκανότητα νά χρησιμοποιοῦμε πλατιά τά καλύτερα ὑποδείγματα — ἔχουμε λίγα τέτια — γιά νά τά κάνουμε παραδείγματα ὑποχρεωτικά γιά ὅλους. Στά ὄργανα τοῦ Τύπου μας δέν ἔχουμε αὐτή τήν ἀνάδειξη τῶν πραγματικά ὑποδειγματικῶν ἱδρυμάτων πού ἔχουν πρακτική πείρα. Αὐτή ἡ δημοσίευση τῶν ἀπολογισμῶν, ἡ μετατροπή τους σέ προσιτές γιά τίς πλατιές μάζες τοῦ πληθυσμοῦ καί ἡ συγκέντρωσή τους σέ κάθε ἀκόμη καί νομαρχιακή, βιβλιοθήκη πρέπει νά βοηθήσει τήν προσέλκυση τῶν πιό πλατιῶν μαζῶν στό ἔργο τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας ἐφόσον οἱ ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις θά συγκαλοῦνται σωστά. Σχετικά μ' αὐτό πάρθηκαν πολλές ἀποφάσεις. Σέ μερικά μέρη κάτι ἔγινε. Ὅμως δέν χωράει ἀμφιβολία ὅτι σέ πανρωσική κλίμακα, αὐτό πού ἔγινε εἶναι κάθε ἄλλο παρά ἀρκετό. Στό μεταξύ θά καλυτερεύσουμε τά ἱδρύματα καί θά φροντίσουμε ὥστε τό κάθε λίγο πολύ ὑπεύθυνο στέλεχος στήν τοπική οἰκοδόμηση θά ἔχει τή δυνατότητα νά παρουσιάσει μέ ἀκρίβεια, συγκεκριμένα καί μέ τήν ὑπογραφή του τήν πείρα του γιά ἐνημέρωση τοῦ κέντρου καί νά τήν προβάλει σάν ὑπόδειγμα. Νομίζω πώς αὐτό εἶναι πού μᾶς λείπει σήμερα περισσότερο ἀπό ὅλα.

Ὅσο γιά τήν παραπέρα ὀργάνωση τῶν πληροφοριῶν καί τή μελέτη αὐτῶν τῶν ἀπολογισμῶν, τή χρησιμοποίησή τους στίς συνδιασκέψεις, στά συνέδρια καί στά ἱδρύματα, αὐτό θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τίς παραπέρα ὑποδείξεις τῆς πείρας. Σήμερα τό πιό σπουδαῖο εἶναι, μέ βάση τήν πείρα πού ἔχουν τά τοπικά στελέχη, νά ἐπικυρώσουμε αὐτό τό διάταγμα καί νά δόσουμε τή δυνατότητα νά τό δοκιμάσουν μέ τή μορφή πειράματος ἔτσι, ὥστε στό

ἐπικείμενο Πανρωσικό συνέδριο (περίπου τό Δεκέμβρη τοῦ χρόνου αὐτοῦ) νά ἔχουμε ὁπωσδήποτε μερικά ἀποτελέσματα, πού θά ἔδειχναν πῶς μέ βάση τήν πείρα πρέπει νά ἀναπτύσσεται, νά τελειοποιεῖται, νά τροποποιεῖται καί νά συμπληρώνεται αὐτό τό μέτρο.

Αὐτή εἶναι ἡ σύντομη συμπλήρωση, στήν ὁποία θά ἤθελα πρός τό παρόν νά περιοριστῶ.

Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 31 τοῦ Μάη 1921 στήν «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 117 καί στήν «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 117

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὁλόκληρο τό 1922 στό βιβλίο: «I—IV σύνοδοι τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς VIII περιόδου. Στενογραφημένα πρακτικά». Μόσχα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΝΤΟΜΑ ΜΗΝΙΑΤΙΚΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ

1. Οἱ τακτικοί ἀπολογισμοί πού πρέπει νά γίνονται σέ ὅλες τίς ὑπηρεσίες, ἱδρύματα, γενικές διευθύνσεις, ἐπιχειρήσεις (μαζί καί στίς μή κρατικές) ὑποβάλλονται ὄχι λιγότερο ἀπό μιά φορά τό μήνα.

2. Στήν *«'Εκονομίτσεσκαγια Ζίζν»*, στήν *Κρατική 'Επιτροπή Σχεδίου* καί στήν *Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς* οἱ ἀπολογισμοί αὐτοί πρέπει νά στέλνονται τακτικά καί ἔγκαιρα γιά ἐνημέρωση (ἀνεξάρτητα ἀπό τίς ἀπαιτήσεις τῶν ἀνώτερων σοβιετικῶν ἱδρυμάτων, πού πρέπει νά ἱκανοποιοῦνται σέ κάθε περίπτωση).

3. Τά σύντομα ἀποσπάσματα ἀπό τούς ἀπολογισμούς (μέγεθος τῆς παραγωγῆς· ἀριθμός ἐργατῶν· ἀριθμός ἐπιχειρήσεων κτλ., μόνο οἱ ἀπόλυτα ἀναγκαῖοι ἀριθμοί) στέλνονται σέ 3 ἀντίτυπα, ἀπό ἕνα στήν *«'Εκονομίτσεσκαγια Ζίζν»*, στήν *ΚΔΣ* καί στήν *Κρατική 'Επιτροπή Σχεδίου.*

4. *'Η «'Εκονομίτσεσκαγια Ζίζν»* τά δημοσιεύει ἀμέσως.

5. 'Η ἀνάλυση τῶν ἀπολογισμῶν αὐτῶν στούς πιό σπουδαίους κλάδους τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας γίνεται ἀπό ἕνα μέλος τῆς Σύνταξης τῆς *«'Εκονομίτσεσκαγια Ζίζν»*, τῆς *Κρατικῆς 'Επιτροπῆς Σχεδίου* καί τῆς *Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς* (σύμφωνα μέ τήν § 6 τώρα).

6. Περιοδικά στοιχεῖα-ἀνασκοπήσεις ἡ *«'Εκονομίτσεσκαγια Ζίζν»* δημοσιεύει κατά περιόδους σέ προθεσμίες πού τίς καθορίζει ἡ Σύνταξη, ὄχι λιγότερο ἀπό δυό φορές τό χρόνο.

7. Τά πιό ἁπλά σχεδιαγράμματα τά καταρτίζει ἡ *Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς* κατά μήνα. Τόν τύπο τους ἡ ΚΔΣ πρέπει νά τόν ἐπεξεργαστεῖ μέσα σέ μιά ἑβδομάδα. Τά σχεδιαγράμματα αὐτά πρέπει νά καταρτιστοῦν σύμφωνα μέ τούς τύπους πού ἐπικυρώθηκαν, μέσα σέ *μιά ἑβδομάδα* μετά τήν ἐπικύρωση τῶν τύπων.

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Μάη
ἤ στίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΙΙΙ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΗ ΣΥΣΚΕΨΗ 16 ΤΟΥ ΙΟΥΝΗ 1921 [118]

Σύντροφοι, πρίν ἀπόλα ἐπιτρέψτε μου νά χαιρετίσω τή σύσκεψή σας καί ἐξονόματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί ἐξονόματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΚΡ.

Σύντροφοι, ὅλοι μας, βέβαια, καταλαβαίνουμε, γιατί πρέπει νά δοθεῖ στή σύσκεψή σας μιά τόσο ἰδιαίτερη προσοχή ὄχι μόνο ἀπό τά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ, ἀλλά καί ἀπό τά σοβιετικά καί κομματικά στελέχη, καί ἀπό ὅλο τό Κόμμα, καί γενικά ἀπόλους πού ἀντικρύζουν κάπως συνειδητά τίς τύχες τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καί τά καθήκοντα πού στέκουν μπροστά της. Ἡ σύσκεψή σας συνέρχεται σέ μιά στιγμή ἐντελῶς ἐξαιρετικῆς σημασίας, καί ἀπό τήν ἄποψη αὐτή δέν μπορεῖ μέ κανένα τρόπο νά συγκριθεῖ μέ τίς συνηθισμένες ἐπισιτιστικές συσκέψεις, πού πραγματοποιήσατε ἐπανειλημμένα καί πού πολλές φορές ἀκόμη θά πραγματοποιήσετε.

Ἡ ἐντελῶς ἐξαιρετική σημασία τῆς σημερινῆς σας σύσκεψης ἐξηγεῖται ἀπό δυό περιστατικά. Πρίν ἀπόλα, εἶναι τό ἀπρόβλεπτο περιστατικό πού φοβόμασταν καί πού γιά δεύτερο ἤδη χρόνο ρίχνει τή χώρα μας σέ ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνες συμφορές: δέν ξέρουμε ἀκόμη ἄν μπήκαμε σέ μιά ὁλόκληρη περίοδο ἐτῶν ξηρασίας, ὅπως μᾶς τό προφητεύουν γιά δεύτερο ἤδη χρόνο, ἀλλά ὅτι καί γιά δεύτερο χρόνο θά ἔχουμε σέ σημαντικές περιοχές τῆς χώρας πολύ μεγάλη σιτοδεία καί σέ δημητριακά καί σέ χορτονομή, αὐτό εἶναι πιά ξεκαθαρισμένο καί μᾶς δίνει τήν εἰκόνα ἑνός τεράστιου κινδύνου. Δέν θά σταθῶ

τώρα στό πόσο μεγάλη εἶναι ἡ περιοχή πού πλήγηκε ἀπό τή σιτοδεία σήμερα, σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες πού ἔχουμε σχετικά μέ τήν πορεία τῆς σοδιᾶς στά δημητριακά καί στή χορτονομή. Πάντως ἡ περιοχή αὐτή εἶναι σημαντική. Πάντως ἔχουμε ἤδη μπροστά μας τήν εἰκόνα ὅτι σέ μιά σειρά κυβερνεῖα θά ἔχουμε τεράστιο ἔλλειμμα στήν εἴσπραξη τοῦ φόρου σέ εἶδος καί ὅτι κοντά σ' αὐτό ὁ πληθυσμός πολλῶν κυβερνείων θά βρεθεῖ σέ ἕνα ἀδιέξοδο, σέ μιά πρωτοφανή δύσκολη κατάσταση καί ὅτι τά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ θά ἀναγκαστοῦν, ἀντί νά εἰσπράξουν ἀπ' αὐτά τά κυβερνεῖα μιά ὁρισμένη ποσότητα πλεονασμάτων γιά τή συντήρηση τοῦ στρατοῦ, τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς βιομηχανίας — θά ἀναγκαστοῦν νά βοηθήσουν αὐτά τά κυβερνεῖα, νά βοηθήσουν τούς πεινασμένους. Ἔτσι, τά καθήκοντα πού ἐπωμίζονται τά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ αὐξάνουν τίς δυσκολίες τῆς δουλιᾶς σας πάνω ἀπό κάθε ὑπολογισμό μας. Αὐτό εἶναι τό πρῶτο περιστατικό.

Τό δεύτερο περιστατικό, πού δέν ἀποτελεῖ τόσο ἀπροσδόκητο φαινόμενο, εἶναι σημεῖο μεταβατικό, σημεῖο στροφῆς σέ ὅλη τήν ἐπισιτιστική πολιτική. Ἐμεῖς γιά πρώτη φορά ἀρχίζουμε τώρα ἐπισιτιστική καμπάνια, γιά πρώτη φορά πᾶμε νά συνοψίσουμε τήν πείρα τῶν τοπικῶν στελεχῶν τῆς ἐπισιτιστικῆς δουλιᾶς καί νά ἑτοιμαστοῦμε γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων πού πέφτουν στά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ — μέσα σέ συνθῆκες, ὅπου ἡ ἐπισιτιστική πολιτική ἄλλαξε ριζικά, ὅπου ἡ Σοβιετική ἐξουσία ὄφειλε νά ἀλλάξει ὄχι μόνο τήν ἐπισιτιστική της πολιτική, ἀλλά ἀπό πολλές ἀπόψεις καί τίς ἴδιες τίς βάσεις τῆς οἰκονομικῆς της πολιτικῆς, ὅταν ἡ πρωτόφαντα δύσκολη τόν περασμένο χρόνο κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς καί ἡ ἀδυναμία πού ἐκδηλώθηκε μετά γιά γρήγορη ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας μᾶς ἀνάγκασαν νά μεταφέρουμε ὅλη τήν κρατική δουλιά σέ ἄλλες τροχιές.

Τό νά πάρουμε ὑπόψη ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά προσέξουμε τή δύσκολη κατάσταση τῆς χώρας, ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ γοργή ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, σημαίνει νά ἑτοιμαστοῦμε γιά ἀνύψωση τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ μέ κάθε μέσο καί μέ κάθε θυσία ἀπό τήν κρίσιμη κατάσταση πού βρίσκεται, σέ κατάσταση ὑποφερτή, σημαίνει νά ἀνεβάσουμε γι' αὐτό τό σκοπό τή μικρή βιομηχανία, τήν τοπική βιομηχανία, νά πά-

ρουμε ἀπό τήν ἄποψη αὐτή τέτια μέτρα πού θά δυναμώσουν ἀμέσως τό μικρό νοικοκυριό καί θά τοῦ δόσουν ἔτσι τή δυνατότητα διεξαγωγῆς τοπικοῦ ἐμπορίου, πλαταίνοντας μ' αὐτό τόν τρόπο τόν τομέα χρησιμοποίησης τοῦ κεφαλαίου, πράγμα πού θά βάλει ὅλη τή Σοβιετική ἐξουσία καί τίς ἴδιες τίς βάσεις της καί ὅλη τήν οἰκονομική πολιτική της σέ ἄλλες τροχιές.

Ξέρετε πολύ καλά τί κόπους καταβάλλαμε αὐτά τά τρία χρόνια ὅλοι μας, καί ἰδίως ἐσεῖς, γιά νά στερεώσουμε κάπως τόν ἐπισιτιστικό μηχανισμό, νά τόν κάνουμε ἱκανό νά ἐκπληρώνει ἔστω καί τά πιό μικρά καθήκοντα, ἔστω καί τά πιό ἀπαραίτητα. Καί γι' αὐτό εἶναι περιττό νά λέμε σέ σᾶς, πού τό παρακολουθήσατε καί τό ζήσατε ἄμεσα καί ἀπό κοντά, τί εἶναι αὐτό τό καθῆκον νά ἀναδιοργανώσεις γρήγορα καί νά ρυθμίσεις μέ νέο τρόπο ὅλη τή δουλιά, τί σημαίνει νά ὀργανωθεῖς μέσα σέ μιά κατάσταση πού ὑπόκειται ἀκόμη σέ πειραματισμούς, καί ταυτόχρονα νά λύνεις τό καθῆκον τῆς συγκέντρωσης μιᾶς μεγαλύτερης ποσότητας ἐπισιτιστικῶν προϊόντων. Ὅλα αὐτά τά ξέρετε μόνοι σας. Ἀπό χρόνο σέ χρόνο, παρά τίς τρομερές, πρωτάκουστες, καί κάποτε πάνω ἀπό τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις, δυσκολίες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἀπό χρόνο σέ χρόνο ἡ ἐπισιτιστική πολιτική ἔδινε ἀποτελέσματα χειροπιαστά καί ὁλοφάνερα γιά ὅλους, ἀποτελέσματα πού καλυτέρευαν καί αὐξάνονταν πολύ πιό γρήγορα ἀπ' ὅσο θά μποροῦσε κανείς νά τό ἀποδείξει μέ πρακτικά ἀποτελέσματα σέ ὁποιονδήποτε ἄλλο τομέα τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς. Ὅμως, ἀσφαλῶς, ξέρετε ἐπίσης πώς, παρόλο πού τόν πρῶτο χρόνο αὐξήσαμε τή συγκέντρωση τῶν σιτηρῶν, χάρη στήν ἔνταση τῶν προσπαθειῶν τῶν στελεχῶν τοῦ ἐπισιτισμοῦ, ἀπό 110 σέ 280 ἑκατομμύρια πούτια καί περισσότερο — ὅλοι σας ξέρετε πολύ καλά, πώς αὐτό δέν εἶναι ἀρκετό.

Τώρα γιά πρώτη φορά ἀρχίζουμε μιά μεγάλη ἐπισιτιστική καμπάνια, χωρίς νά ὑπάρχουν στό ἔδαφος τῆς ΣΟΣΔΡ στρατεύματα λευκοφρουριτῶν καί ἐχθρικές ὀρδές. Ὅμως, κι' ἐδῶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἔχουμε ὁρισμένες ἐπιφυλάξεις: μέ ἐξαίρεση τήν ἐπέμβαση τῶν ἰαπώνων πού ἀρχίζει στή Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, δηλαδή καί πάλι τόν πρῶτο χρόνο πού μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι γενικά τελειώσαμε μέ τόν ἐμφύλιο πόλεμο — ἐδῶ γίνεται μονομιᾶς ξεκάθαρο σέ ὅλους ὅτι εἴμαστε κυκλωμένοι ἀπό τή διεθνή ἀστική τάξη, πού πῆρε

ἕνα πολύ γερό μάθημα ἀπό τόν Κόκκινο Στρατό, μά πού δέν σταμάτησε καθόλου τίς ἀπόπειρές της νά ξαναρχίσει μέ τήν πρώτη κατάλληλη εὐκαιρία τήν εἰσβολή μέ ἀνοιχτή ἤ συγκαλυμμένη, μέ συστηματική ἤ περιοδική μορφή. Ἑπομένως, κι' ἐδῶ δέν ἔχουμε καμιά πλήρη ἀσφάλεια. Ἀλλά ἐκτός ἀπ' αὐτό ξέρετε πώς καί τό ἴδιο τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας, τό πέρασμα πού γι' αὐτό μιλήσαμε τόσο πολύ, πού σ' αὐτό ἀφιερώσαμε ἀρκετές κομματικές συνδιασκέψεις καί συνέδρια, τό πέρασμα αὐτό καθαυτό ἁπλῶς σάν πέρασμα δημιούργησε νέες τεράστιες δυσκολίες, γιατί, ὅταν ὁ μηχανισμός εἶναι καταστραμένος, ὅταν οἱ μεταφορές εἶναι ἐξαρθρωμένες, τό ἴδιο τό πέρασμα ἀπό τόν παλιό μεγάλο στρατό πού βρισκόταν στά σύνορα σέ διάταξη μάχης, σέ στρατό εἰρηνικῆς περιόδου δημιούργησε τεράστιες δυσκολίες πού, ὅπως φαίνεται, τίς ξεπεράσαμε στό μεγαλύτερο μέρος τους, ὡστόσο καθένας πού γνωρίζει τά πράγματα δέν θά ἀμφιβάλλει πώς μᾶς ἔμειναν ἀκόμη πολλές δυσκολίες.

Νά γιατί λέω ὅτι ἡ σημασία αὐτῆς τῆς σύσκεψης ἐπισιτισμοῦ εἶναι ἐντελῶς ἐξαιρετική, ὅτι αὐτή πρέπει νά λύσει ζητήματα κάθε ἄλλο παρά μόνο εἰδικά ἐπισιτιστικά, ὅτι τώρα ἡ Δημοκρατία ζητάει τήν προσοχή σας, τίς προσπάθειές σας ὄχι σάν στελεχῶν τοῦ ἐπισιτισμοῦ, σάν ἀνθρώπων πού ἀνέλαβαν ἀπό τή Σοβιετική ἐξουσία τό τεράστιας σημασίας καθῆκον τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ μέ τρόφιμα — αὐτό εἶναι λίγο. Ἀπό σᾶς, σάν κομματικά στελέχη, ὑπάρχει ἡ ἀξίωση νά ἐντείνετε τίς δυνάμεις σας γιά νά λύσετε μιά σειρά καθήκοντα πού ἔχουν χαραχτεῖ μόνο σάν ὁδηγίες, σάν ἀποφάσεις πού πάρθηκαν ἀπό τά ἀνώτερα ὄργανα τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης. Καί σεῖς οἱ ἴδιοι ξέρετε πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἀπόσταση ἀπό τή γενική ἀπόφαση, ἀπό τίς γενικές ὁδηγίες ὥς τήν ἔμπρακτη μετατροπή τους σέ κάτι τό πραγματικό, ξέρετε ὅτι αὐτό σημαίνει τεράστιες δυσκολίες πού πρέπει νά τίς ἐπωμιστοῦν τά στελέχη γιά νά ἐκπληρώσουν μέ ἐπιτυχία αὐτές τίς θεμελιακές ὑποδείξεις, νά τίς ἐφαρμόσουν ἔτσι, ὥστε νά μή μένουν μόνο γραμμένες στό χαρτί, πράγμα πού, δυστυχῶς, τό βλέπουμε ὄχι καί τόσο σπάνια στή Σοβιετική Ρωσία.

Θά ἤθελα νά σᾶς ὑπενθυμίσω τήν ἀπόφαση τῆς τελευταίας κομματικῆς συνδιάσκεψης, πού ἀσχολήθηκε εἰδικά μέ τό ζήτημα

τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς[119]. Ἡ κομματική συνδιάσκεψη συνῆλθε ἔκτακτα γιά νά ἐμπνεύσει σέ ὅλους τούς συντρόφους πλήρη βεβαιότητα ὅτι ἡ πολιτική αὐτή ἀποφασίστηκε, ὅπως ἔλεγαν στή συνδιάσκεψη, στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό, καί ὅτι σχετικά μ' αὐτό ἀπό δῶ καί στό ἑξῆς δέν θά ὑπάρχει καμιά ταλάντευση. Καί εἴχαμε πολλές ταλαντεύσεις, μεγάλη ἀβεβαιότητα. Καί νά, ἡ κομματική συνδιάσκεψη, σάν ἀνώτατο ὄργανο τοῦ καθοδηγητικοῦ κυβερνητικοῦ Κόμματος, πού καθοδηγεῖ τήν ἐξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὑπογραμμίζει ποιά σημασία ἔχει ἡ συγκέντρωση μεγάλου ἐπισιτιστικοῦ ἀποθέματος ἀπό 400 ἑκατομμύρια πούτια. Ὑπογραμμίζει ὅτι ὅλη ἡ σημασία τῆς ἐπισιτιστικῆς πολιτικῆς, τό πέρασμα στήν ἀνοχή τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου σέ σημαντική ἔκταση, συνοψίζεται γιά μᾶς στήν προσπάθεια νά δημιουργήσουμε μεγάλο ἐπισιτιστικό ἀπόθεμα, μεγάλα κρατικά ἀποθέματα. Χωρίς αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει οὔτε ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, οὔτε ἀποκατάσταση τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος. Καί κάθε σοσιαλιστής καταλαβαίνει πώς χωρίς τήν ἀνόρθωση τῆς μεγάλης βιομηχανίας, πού εἶναι ἡ μόνη πραγματική βάση, δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά σοσιαλιστική οἰκοδόμηση.

Ἡ χώρα εἶναι ἀφάνταστα καταστραμένη. Καί προηγούμενα, πρίν τόν ἰμπεριαλιστικό πόλεμο, ἦταν περισσότερο καθυστερημένη, ὕστερα ἀπό τόν πόλεμο καταστράφηκε περισσότερο ἀπό τίς ἄλλες χῶρες καί ἐπί τρία χρόνια ἀκόμη ἐξακολουθοῦσε νά ὑποβάλλεται στά ἀνήκουστα βάρη πού δημιουργοῦσε ὁ πόλεμος ἐνάντια στήν ἀστική τάξη καί τούς τσιφλικάδες. Οἱ ἡττημένες χῶρες μέ τίς ὁποῖες ἡ Ρωσία μπορεῖ νά παραβληθεῖ, ὅπως ἡ Σερβία καί ἡ Αὐστρία, ὅπου ἡ βιομηχανία ἔχει καταστραφεῖ ὄχι λιγότερο, μά ἴσως καί περισσότερο ἀπ' ὅ,τι στή Ρωσία, οἱ χῶρες αὐτές βρίσκονται σέ μιά ἐντελῶς ἀπελπιστική κατάσταση, βρίσκονται σέ πλήρη ἀδιέξοδο. Ὑπολογίζοντας στή βοήθεια τῆς ἀστικῆς τάξης, ἐπειδή δέν ἔκαναν πόλεμο ἐνάντιά της, αἰσθάνονται διπλή πίεση: ἀπό τήν πείνα, τήν καταστροφή, τήν ἐξαθλίωση ὅπως κι' ἐμεῖς, καί ἀπό τήν ἐπίγνωση ὅτι ἡ κατάστασή τους εἶναι ἀπελπιστική, ὅτι πoντάρανε πάνω στήν ἀστική τάξη καί χάνονται χωρίς πιθανότητα βοήθειας. Ἐνῶ ἐμεῖς, παρόλες τίς πρωτάκουστες δυσκολίες βλέπουμε καί νιώθουμε ξεκάθαρα καί οἱ ἐργατικές καί ἀγροτικές μάζες βλέπουν ξεκάθαρα ὅτι παρά τίς πρωτάκουστες δυσκολίες παρουσιάζονται νέες δυνάμεις. Κάθε δυσκολία προωθοῦσε νέες δυνάμεις, γεννοῦσε νέες πηγές ἐνέργειας,

ὑπόδειχνε καινούργιους δρόμους. Ἡ δουλιά αὐτῶν τῶν δυνάμεων μᾶς ἀπόδειχνε πώς ὅσο τρομερά ἀργά κι' ἄν βαδίζουμε, ὡστόσο προχωροῦμε, πώς ὅσο ἀπίστευτα βασανιστικό κι' ἄν ἦταν κάποτε τό ξεπέρασμα τῶν δυσκολιῶν, ὡστόσο τίς ξεπερνᾶμε. Δυναμώνει ἡ ἐπίγνωση ὅτι οἰκοδομοῦνται οἰκονομικές σχέσεις πάνω σέ ἐντελῶς διαφορετικές βάσεις, ὅτι ἡ ἐργατική τάξη — ὅσο μεγάλα κι' ἄν εἶναι τά βάσανά της — λύνει ὅλα τά προβλήματα χωρίς τή βοήθεια τῶν καπιταλιστῶν, βῆμα πρός βῆμα, μέρα μέ τή μέρα τούς καταπολεμάει καί κερδίζει τή μιά θέση ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη.

Νά, σύντροφοι, αὐτό πού ὅπως μοῦ φαίνεται ἀποτελεῖ τήν οὐσία, τό νόημα, τό συμπέρασμα τῶν ἀποφάσεων τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης. Καί μ' αὐτό θά ἤθελα νά ὑπογραμμίσω ἰδιαίτερα, πόσο ἡ σύσκεψη αὐτή δέν εἶναι μόνο σύσκεψη ειδικῶν, ἀλλά καί κομματικῶν καί σοβιετικῶν παραγόντων, πού εἶναι ὑποχρεωμένοι νά οἰκοδομοῦν ἔμπρακτα μέσα σέ ἐξαιρετικά δύσκολες συνθῆκες τίς νέες μορφές τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, τά θεμέλια ὅλου τοῦ σοβιετικοῦ οἰκοδομήματος.

Βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά οἰκοδομοῦμε μέ δυό τρόπους: πρῶτο, μέ τό φόρο, δεύτερο, μέ τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων. Ὑπολογίζοντας ὅτι θά ἔχουμε μέτρια σοδιά, καθορίσαμε τό φόρο σέ 240 ἑκατομμύρια πούτια, ποσότητα ἀνεπαρκή, ἀκόμη καί γιά μιά λιτή διατροφή τοῦ ἀπαραίτητου στρατοῦ καί τῶν ἐντελῶς ἀπαραίτητων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ποσότητα πού, ὄχι μόνο λόγω τῆς σιτοδείας πού μᾶς ἀπειλεῖ, ἀλλά καί γενικά, ἡ πλήρης κατά 100% συγκέντρωσή της ἀποτελεῖ ἕνα ἐξαιρετικά δύσκολο καθῆκον.

Δέν ἔχω πρόχειρα τά ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τό πῶς ἄλλαξε κατά περιφέρειες μέσα στά τρία χρόνια τῆς ἐπισιτιστικῆς μας πείρας τό ποσοστό ἐκπλήρωσης τῶν σχεδίων μας καί τῶν ἐντολῶν μας στόν τομέα τῆς ἐπισιτιστικῆς δουλιᾶς. Τό ὅτι ὅμως ὁ μηχανισμός πού δημιουργήθηκε μέ κοινές προσπάθειες ἦταν καλύτερος ἀπ' ὅ,τι σέ πολλά ἄλλα Λαϊκά Ἐπιτροπάτα, ὅτι ἐδῶ ἔχουμε μιά διαρκή ἄνοδο τῆς ἱκανότητας γιά δουλιά — αὐτό εἶναι γνωστό σέ ὅλους. Καί θεωρῶ ἀναμφισβήτητο ὅτι φέτος πού στή δουλιά αὐτή θά δοθεῖ μεγάλη προσοχή, θά ἀνεβάσουμε τό ποσοστό ἐκπλήρωσης τῶν καθηκόντων πού μᾶς ἀναθέτει ἡ Δημοκρατία. Ἄν ὄχι 100%, τότε σχεδόν 100% μποροῦμε καί πρέπει νά τό ἐκπληρώσουμε, ἀκόμη καί μέ τίς δυσκολίες πού μᾶς προβάλλει ἡ σιτοδεία πού μᾶς ἀπειλεῖ. Μπορεῖ τό ἔλλειμμα νά

ἀνέβει σέ δεκάδες ἑκατομμύρια πούτια, ἴσως ὅμως τό ἔλλειμμα αὐτό νά ἰσοφαριστεῖ μέ τήν αὔξηση τοῦ φόρου σέ εἶδος, πού ὑπόσχονται νά δόσουν οἱ περιφέρειες, ὅπου ἡ σοδιά ἦταν ἐξαιρετικά καλή.

Σύντροφοι, ἡ σοδιά δέν παίρνει καθόλου ὑπόψη της τήν κατάσταση τοῦ ἐπισιτιστικοῦ μηχανισμοῦ καί δέν μᾶς προξένησε εὐχαρίστηση νά εἶναι ἡ σοδιά ἰδιαίτερα καλή ἐκεῖ, ὅπου ὁ ἐπισιτιστικός μηχανισμός εἶναι ἰδιαίτερα καλός. Ἄν κοιτάξουμε τό χάρτη μέ τίς προβλέψεις γιά τή σοδιά, θά δοῦμε ὅτι στίς περιφέρειες τῆς ΣΟΣΔΡ καί τῶν ἄλλων γειτονικῶν καί ἀδελφῶν Δημοκρατιῶν, ὅπου ἡ σοδιά προμηνύεται νά εἶναι ἐξαιρετικά καλή ἤ ἀνώτερη ἀπό μέτρια, ἀκριβῶς ἐκεῖ ὁ ἐπισιτιστικός μηχανισμός δέν εἶναι καθόλου ἀνώτερος ἀπό μέτριος, καί μάλιστα κατώτερος. Τό ζήτημα τῆς μετάθεσης τῶν δυνάμεων τοῦ ἐπισιτιστικοῦ μηχανισμοῦ θά ἀναγκαστοῦμε νά τό βάλουμε πολύ ἔντονα, ὡστόσο γιά τή μετάθεση αὐτή γνωρίζουμε λίγους ἀνθρώπους πού νά εἶναι ἀρκετά προετοιμασμένοι, ἀρκετά ἔμπειροι ὥστε, πηγαίνοντας στή νέα θέση, θά προσαρμόζονταν ἀμέσως καί θά προωθοῦσαν γρήγορα τή δουλιά. Εἶναι μιά ὑπόθεση πού ἀπαιτεῖ ὁλοένα καί μεγαλύτερη προσοχή.

Αὐτό πού εἶναι τό κυριότερο καί πού ἡ κομματική συνδιάσκεψη τό προώθησε στήν πρώτη γραμμή, καί τό τελευταῖο συνέδριο τοῦ Κόμματος πῆρε πάνω σ' αὐτό ἀπόφαση, εἶναι τό ζήτημα τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων. Τή μεγαλύτερη προσοχή ὅλων αὐτῶν πού βρίσκονται στό κέντρο τῆς σοβιετικῆς καί τῆς γενικῆς κομματικῆς δουλιᾶς στή Μόσχα, τή μεγαλύτερη προσοχή καί τή μεγαλύτερη φροντίδα τήν προκαλεῖ αὐτό τό ζήτημα. Σέ τί βαθμό πετύχαμε νά προετοιμαστοῦμε γι' αὐτή τή δουλιά, τί ἔγινε ἀπό πρακτική πλευρά σ' αὐτό τόν τομέα, τί ἀπ' αὐτά τά σχέδια ἔχουν ἐφαρμοστεῖ — εἶναι ἕνα ζήτημα πού πρῶτοι ἐσεῖς θά ἀναγκαστεῖτε νά λύσετε μέ βάση πιά τήν πραγματική γνωριμία τῆς κατάστασης. Στό σημεῖο αὐτό ἡ ἀνταλλαγή τῆς πρακτικῆς σας πείρας, ἡ συνόψιση τῶν ἀποτελεσμάτων της ἔχει ἐξαιρετικά σοβαρή, ἐξαιρετικά οὐσιαστική σημασία.

Ἡ δουλιά εἶναι νέα, ἀπαιτεῖ ἀκόμη μεγαλύτερη μετακίνηση δυνάμεων. Ἀπαιτεῖ ὄχι αὐτό πού ἀπαιτοῦνταν προηγούμενα ἀπό τόν ἐπισιτιστικό μηχανισμό: νά εἶναι μιά μηχανή λίγο-πολύ ὁμοιόμορφη, πού νά δουλεύει κατά τό δυνατό κανονικά, νά ἔχει ἀποστολή της τή συγκέντρωση μιᾶς ὁρισμένης ποσότητας τροφίμων καί τίποτε ἄλλο. Ὄχι, ἐδῶ πρέπει νά παρθεῖ ὑπόψη ἡ

διαφορά τῶν τόπων, ἡ διαφορά τῆς ζήτησης ἐμπορευμάτων, ἡ διαφορά τοῦ ἰσοδύναμου. Πρέπει νά γίνει προσαρμογή ὄχι σ' αὐτό πού ἀπαιτεῖ ἡ Σοβιετική ἐξουσία καί πού ὁ σοβιετικός μηχανισμός μπορεῖ νά ἐκπληρώσει. Ὄχι, ἐσεῖς πρέπει νά προσαρμοστεῖτε στούς οἰκονομικούς ὅρους ζωῆς τῶν μικρογεωργῶν, πρέπει νά πάρετε ὑπόψη σας τί ἀνάγκες ἔχουν καί ποιές ἀνάγκες τους ἔχουν ἱκανοποιηθεῖ. Παλέψατε ἐνάντια στό μαυραγοριτισμό, ἐνάντια στό ἐμπόριο πού παρέκαμψε τούς νόμους τοῦ κράτους. Πρέπει καί τώρα νά κάνετε ἀγώνα ἐναντίον του. Γιά νά πραγματοποιήσουμε ὅμως τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί νά μή νικηθοῦμε ἀπό τήν ἐλεύθερη ἀγορά, νά μή νικηθοῦμε ἀπό τό ἐλεύθερο αὐτό ἐμπόριο, πρέπει νά τό γνωρίσουμε καλά, νά τό συναγωνιζόμαστε καί νά τό κατανικᾶμε μέ τά ἴδια του τά ὅπλα, μέ τά δικά του ὅπλα, καί γι' αὐτό πρέπει νά τό γνωρίσουμε.

Μᾶς χρειάζονται ὄχι τά παλιά γραφειοκρατικά μέσα, ἀλλά ὁ ὑπολογισμός τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, μᾶς χρειάζεται ἡ ἀκριβής γνώση τους, ἡ ἱκανότητα νά ὑπολογίζουμε γρήγορα κάθε εἶδος ἀλλαγῆς. Γι' αὐτό χρειάζεται νά διακινοῦμε γρήγορα καί τά τρόφιμα καί τά ἀντικείμενα ἀνταλλαγῆς στήν τεράστια ἔκταση τῆς ΣΟΣΔΡ. Οἱ δυσκολίες πού ἔχουμε μπροστά μας εἶναι πολύ μεγάλες. Αὐτό ὅμως ἀποτελεῖ τή βάση ὅλης τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς ὥς τήν περίοδο πού θά ἀνορθώσουμε ὁλοκληρωτικά τή μεγάλη βιομηχανία· καί ἡ περίοδος αὐτή μπορεῖ νά κρατήσει τουλάχιστο καμιά δεκαριά χρόνια, καί γιά τήν περίοδο αὐτή πρέπει νά δόσουμε τέτιες μορφές σχέσεων ἀνάμεσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά, ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές μόνες τάξεις, πού στή βάση τῶν σχέσεων αὐτῶν νά οἰκοδομήσουμε τήν οἰκονομία μας· πρέπει νά δημιουργήσουμε τέτια συμμαχία ἀνάμεσα στίς τάξεις αὐτές, πού νά ἱκανοποιεῖ ἀπό οἰκονομική ἄποψη καί τίς δυό πλευρές, τέτια συμμαχία, πού νά ὑπολογίζει τόν μικροαγρότη σάν μικροαγρότη, ὥς τή στιγμή πού δέν μποροῦμε νά τοῦ δόσουμε ὅλα τά προϊόντα τῆς μεγάλης βιομηχανίας.

Πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη τόν μικρονοικοκύρη πού πουλάει τά πλεονάσματά του, πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη καί τό ὅτι ὁ πληθυσμός τῶν πόλεων, οἱ ἐργάτες πρέπει νά καλυτερεύσουν τήν κατάστασή τους. Χωρίς αὐτό δέν θά σημειώσουμε ἐπιτυχία στήν παραπέρα οἰκοδομητική δουλιά μας, πού θά στερεώσει τό πέρασμα στό σοσιαλισμό τόσο, ὥστε δέν θά εἶναι δυνατό νά γυρίσουμε πρός τά πίσω. Νά γιατί τό καθῆκον τῆς

ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων ἀποτελεῖ τώρα τό πιό σπουδαῖο ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς μας. Πάνω σ' αὐτό θά ἀναγκαστεῖτε νά δουλέψετε καί σάν στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ καί σάν οἰκονομικά στελέχη καί σάν συνεργάτες τοῦ συνεταιρισμοῦ. Νά τί περιμένει ἀπό σᾶς ἡ Σοβιετική ἐξουσία, νά τί περιμένει ἀπό σᾶς τό Κόμμα καί ὅλη ἡ Δημοκρατία, γιατί ἀπό τή στάση σας ἀπέναντι σ' αὐτή τή δουλιά, ἀπό τήν ἐπιτυχία σας ἐξαρτιῶνται οἱ σπουδαιότερες προσδοκίες ὅλης τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας, ὅλης τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης σήμερα.

Σύντροφοι, τελειώνοντας πρέπει νά σημειώσω ὅτι στή συνδιάσκεψή σας πέφτει ἕνα ειδικό καθῆκον: νά ἐξετάσετε τό ζήτημα πού μπῆκε τό Μάη στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί πού λύθηκε στό Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων ὕστερα ἀπό συζήτηση στήν ΚΕ. Εἶναι τό ζήτημα τοῦ πῶς θά μποῦμε μέ τήν ἀπαιτούμενη προσοχή καί προοδευτικά, ἀλλά ὡστόσο ἀμέσως, στό δρόμο τῆς δοκιμῆς τοῦ συλλογικοῦ ἐφοδιασμοῦ. Ἡ δουλιά μας στήν κατανομή τῶν τροφίμων παρουσίασε ἐλλείψεις κι' αὐτό δέν μπορεῖ νά συνεχιστεῖ. Ἡ κατανομή τῶν τροφίμων μέ βάση τίς ἐξισωτικές ἀρχές, δημιουργοῦσε ἰσοπέδωση πού μερικές φορές εἶναι βλαβερή γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς. Ἡ Δημοκρατία πρέπει νά συντηρεῖ μέ τά πλεονάσματα τῶν σιτηρῶν πού συγκεντρώνει μόνο αὐτό πού εἶναι ἀπαραίτητο γιά τήν παραγωγή. Δέν μποροῦμε νά συντηροῦμε ὅλες τίς ἐπιχειρήσεις τῆς βιομηχανίας μας, καί οὔτε μᾶς χρειάζεται αὐτό: αὐτό θά σήμαινε νά κάνουμε σπατάλη στή διαχείριση. Δέν μποροῦμε νά ἀνορθώσουμε ὁλόκληρη τή μεγάλη βιομηχανία· ἑπομένως, πρέπει νά ξεχωρίσουμε ἀπ' αὐτή ἐκεῖνο πού εἶναι καλύτερα ἐξοπλισμένο, πού ὑπόσχεται μεγαλύτερη παραγωγικότητα, καί μόνο αὐτό πρέπει νά συντηροῦμε.

Τά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ δέν πρέπει νά περιορίζονται στή σκέψη ὅτι θά εἰσπράξουμε τόσα καί τόσα ἑκατομμύρια πούτια, θά τά κατανείμουμε μέ βάση τήν τάδε νόρμα, ἔστω καί μέ τά ἴδια δελτία, καί τελειώνει ἡ ὑπόθεση· τά παραπέρα δέν εἶναι δουλιά δική μου. Στήν ἡμερήσια διάταξη βρίσκεται ἡ συνένωση τῆς δράσης ὅλων τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων. Ὄχι μόνο αὐτό πού ἀφορᾶ ἄμεσα τά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ, ἀλλά τό σύνολο τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας — νά τί πρέπει νά ἐνδιαφέρει κάθε συνειδητό στέλεχος τοῦ ἐπισιτισμοῦ. Οἱ ἀξιώσεις ἀπ' αὐτό τό στέλεχος μεγαλώνουν.

Δέν γίνεται νά εἶσαι μόνο στέλεχος τοῦ ἐπισιτισμοῦ. Πρέπει νά εἶσαι οἰκονομολόγος πού ἀξιολογεῖ τό κάθε ἀντίστοιχο βῆμα στή δουλιά σέ συνδυασμό μέ τή δουλιά ὅλων τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων καί ὅλων τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς τῆς δουλιᾶς.

Ὅταν πρόκειται γιά τήν κατανομή τροφίμων δέν ἐπιτρέπεται νά σκέπτεσαι ὅτι πρέπει νά κάνεις ἁπλῶς δίκαιη κατανομή, ἀλλά πρέπει νά σκεφτεῖς ὅτι ἡ κατανομή αὐτή ἀποτελεῖ μιά μέθοδο, ἕνα ὄργανο, ἕνα μέσο γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς. Τό κράτος πρέπει νά συντηρεῖ μέ τρόφιμα μόνο ἐκείνους τούς ὑπαλλήλους πού εἶναι πραγματικά ἀναγκαῖοι ἀπό τήν ἄποψη τῆς μεγαλύτερης παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, κι' ἄν εἶναι νά κατανέμονται τά τρόφιμα σάν ὄργανο πολιτικῆς, αὐτό πρέπει νά γίνεται στήν κατεύθυνση τῆς μείωσης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων πού δέν χρειάζονται ἀπόλυτα καί τῆς παρότρυνσης αὐτῶν πού πραγματικά χρειάζονται. Ἄν ἡ κατανομή ἀποτελεῖ ἕνα ὄργανο τῆς πολιτικῆς πού ἀνορθώνει τή βιομηχανία μας, τότε εἶναι ἀνάγκη νά συντηροῦμε τίς βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις πού πραγματικά χρειάζονται σήμερα, καί νά μή συντηροῦμε σέ καμιά περίπτωση τίς ἐπιχειρήσεις πού δέν μᾶς χρειάζονται τώρα, γιά νά κάνουμε ἔτσι οἰκονομία στά καύσιμα, οἰκονομία στά τρόφιμα. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή ὁ τρόπος πού χειριστήκαμε τό ζήτημα ἐπί πολλά χρόνια εἶχε τεράστιες ἀδυναμίες. Τώρα πρέπει νά τίς διορθώσουμε.

Βλέπετε πώς, ὅσο περισσότερο ἐμβαθύνει κανείς στήν ὑπόθεση, τόσο διευρύνεται ὁλοένα καί περισσότερο τό δίχτυ τῶν καθηκόντων πού μπαίνουν μπροστά στή ἐπισιτιστική σύσκεψή σας. Ὡστόσο ἐλπίζω πώς κανείς σας δέν θά νιώσει φόβο ἀπό τήν ἐπίγνωση τῆς δυσκολίας τῶν καθηκόντων αὐτῶν, καί ὅτι, ἀντίθετα, τά μή συνηθισμένα καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά σας, σάν σέ σοβιετικά καί κομματικά στελέχη, θά ἀφυπνίσουν μέσα σας μιά νέα δραστηριότητα γιά νά ἐκπληρώσετε τά καθήκοντα αὐτά. Ἡ πείρα τῆς προηγούμενης δουλιᾶς σέ ἄλλα Λαϊκά Ἐπιτροπάτα, μᾶς δείχνει ὁλοφάνερα ὅτι ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀνάγκη συνδυασμοῦ τῆς σοβιετικῆς δουλιᾶς μέ τήν κομματική. Τά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ μπόρεσαν σέ ἐξαιρετικά δύσκολες συνθῆκες νά ἐκπληρώσουν πολλά ἐπιτακτικά μαχητικά καθήκοντα μόνο χάρη στό ὅτι ὑποχρεώνονταν νά ἐνεργοῦν μέ τρόπους πού κάθε ἄλλο παρά συνηθίζονται πάντοτε ἀπό ὅλους, μέ ἔκτακτα μέτρα, μέ τήν ἐφαρμογή μεθόδων κρούσης

καί μάχης, μέ τήν ἀσυνήθιστη δράση καί τῶν σοβιετικῶν ἱδρυμάτων καί τῶν κομματικῶν ὀργάνων. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἀκριβῶς ἡ θεμελιακή βάση τῆς οἰκονομικῆς μας πολιτικῆς ἀποτελεῖ τό κύριο καθῆκον τῆς σύσκεψής σας. Πάνω σ' αὐτό πρέπει νά στραφεῖ ὅλη ἡ προσοχή σας.

Τελειώνοντας, ἐπιτρέψτε μου νά ἐκφράσω τήν πεποίθηση ὅτι μέ τή συνένωση τῶν δυνάμεων στήν κατεύθυνση πού βαδίζουμε, θά κατορθώσουμε νά ἑδραιώσουμε τίς βάσεις μιᾶς πετυχημένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, πού θά δημιουργήσει τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, τῶν δυό βασικῶν τάξεων πάνω στίς ὁποῖες στηρίζεται ἡ Σοβιετική ἐξουσία, τήν οἰκονομική ἐκείνη συμμαχία, πού μόνο αὐτή θά εἶναι σέ θέση νά μᾶς ἐξασφαλίσει τήν ἐπιτυχία ὅλης τῆς σοσιαλιστικῆς μας οἰκοδόμησης. (Θυελλώδη χειροκροτήματα.)

Σύντομη δημοσιογραφική περίληψη δημοσιεύτηκε στίς 18 τοῦ Ἰούνη 1921 στήν «Πετρογκράντσκαγια Πράβντα», ἀρ. φύλ. 129

Δημοσιεύτηκε ὁλόκληρο στίς 22 καί 23 τοῦ Ἰούνη 1921 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 133 καί 134

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα»

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [120]

Ὁ βασικός πυρήνας πού κάνει τήν καταγραφή πρέπει νά εἶναι μιά ὁμάδα ἀπό παλιά μέλη τοῦ ΚΚΡ (ὄχι < ἀπό 5-7 χρόνια στό Κόμμα) καί ὑποχρεωτικά ἐργάτες.

Πρέπει νά διωχτοῦν ἀπό τό Κόμμα ὅλα τά κάπως ἀμφίβολα, ὄχι σίγουρα, πού δέν ἔδειξαν τή σταθερότητά τους μέλη τοῦ ΚΚΡ, μέ τό δικαίωμα ἐπαναπρόσληψης ὕστερα ἀπό συμπληρωματικό ἔλεγχο καί δοκιμή.

1) Αὐτοί πού μπῆκαν ἀπό ἄλλα κόμματα μετά τόν Χ. 1917· 2) αὐτοί πού μπῆκαν ἀπό τό περιβάλλον τῶν ὑπαλλήλων καί τῶν ἀξιωματούχων πού ἦταν στήν ὑπηρεσία τῶν παλιῶν κυβερνήσεων· 3) αὐτοί πού κατεῖχαν ἀξιώματα τά ὁποῖα συνδέονταν μέ ὁποιαδήποτε προνόμια· 4) αὐτοί πού ἀνήκουν στούς σοβιετικούς ὑπαλλήλους, αὐτές οἱ κατηγορίες πρέπει νά ὑποστοῦν ἀτομικά ἰδιαίτερο ἔλεγχο μέ τήν ὑποχρεωτική ζήτηση τῆς γνώμης τῶν ἐργαζομένων τόσο τῶν κομματικῶν, ὅσο καί τῶν ἐξωκομματικῶν πού γνώριζαν τό δοσμένο μέλος τοῦ ΚΚΡ στή δουλιά του.

Ἀπό ἐκείνους πού δίνουν σύσταση νά ἀπαιτεῖται ἀκριβής γραπτή σύσταση, καί μάλιστα ἀνάμεσα σ' αὐτούς πού δίνουν σύσταση πρέπει νά εἶναι ὁπωσδήποτε μερικοί ἐργάτες μέ κομματική ἡλικία 5-7 χρόνων.

Νά περιοριστοῦν στό ἐλάχιστο οἱ διαδικασίες ἀπέναντι στούς πραγματικούς ἐργάτες, πού πραγματικά δουλεύουν στό ἐργοστάσιό τους, καί ἀπέναντι στούς ἀγρότες πού δουλεύουν στό δικό τους κομμάτι γῆς, γιά νά μή δημιουργήσουμε στά πρόσωπα αὐτά δυσκολίες μέ τήν ἀνακαταγραφή.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 21 τοῦ Ἰούνη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ

α) ἀπό τήν 1. VIII μέχρι;

β) *ποιός γίνεται δεκτός;*

ἐργάτες καί ἐργαζόμενοι ἀγρότες

μελέτη 3 μῆνες
πέρασμα διαμέσου τῶν οἰκιακῶν ἐπιτροπῶν [121]
» διαμέσου τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ
» » τῆς εὐσυνείδητης στάσης ἀπέναντι στή δουλιά
» » τῆς γνώμης τῶν ἐξωκομματικῶν
» » τῶν ἀνώτερων ἀξιωμάτων: ἔλεγχος στό χρονικό αὐτό διάστημα.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 21 τοῦ Ἰούνη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΥΛΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ Χ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ)

1

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΦΟΡΟ [122]

Σύντρ. Τσιουρούπα. Σᾶς παρακαλῶ νά συζητήσετε (ἀφοῦ συγκαλέσετε τήν ἐπιτροπή) τίς παρακάτω τροπολογίες μου:

Στήν § 9. Νά ἀντικατασταθεῖ τό τέλος (ἀπό τίς λέξεις «κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο») μέ τίς λέξεις: «Γιά τόν ἔλεγχο δημιουργοῦνται αἱρετές ὀργανώσεις τῶν τοπικῶν ἀγροτῶν κατά ὁμάδες φορολογουμένων μέ διαφορετικά ποσά φόρου».

Στήν § 10. Νά ἀντικατασταθεῖ τό τέλος (μετά τίς λέξεις «ἔξω ἀπ' αὐτό») μέ τίς λέξεις: «Οἱ τρόποι ἐλέγχου, γιά νά μήν ἐκφυλιστεῖ ἡ ἀνταλλαγή σέ αἰσχροκέρδεια, καταρτίζονται μέ βάση εἰδικό κανονισμό».

Στήν § 13. *Νά ἀπαλειφθεῖ* πρός τό παρόν. (Στό συνέδριο θά ἀποφασίσουμε πότε θά τή δημοσιεύσουμε. Κατά τή γνώμη μου, πρέπει νά τή δημοσιεύσουμε πρίν ἀρχίσει ἡ καμπάνια, δηλαδή ἀμέσως μετά τό συνέδριο τοῦ Κόμματος.)

Λένιν

3 III

Γράφτηκε στίς 3 τοῦ Μάρτη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίγραφο

2

ΣΧΕΔΙΑ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕ *

1

Πολιτική ἔκθεση

Ὄχι ἱστορία, ἀλλά διδάγματα

1) *Πέρασμα* (1920 καί ἀρχές 1921) ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη.
1920—1921
IV. 1920: IX συνέδριο (οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας)
{IV—IX: πόλεμος μέ τήν Πολωνία 1/2 χρόνο.
—XI: Βράνγκελ.}

ΣΣ **: *τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ χρόνου πόλεμος.*

I (A) δέν ἦταν δυνατό νά συγκεντρώσουμε τήν προσοχή μας στήν οἰκονομική πολιτική καί στίς βάσεις της. { Δίδαγμα: τώρα περισσότερη προσοχή στίς βάσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

2) Ἕνα ὁρισμένο περίσσευμα καί ἡ ὄχι σωστή χρησιμοποίησή του.
(αα) στρατιωτικές δυνάμεις — Βαρσοβία
(ββ) παρακράτημα 235—80 = 155
155 : 6 = 25 5/6

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 7-33. *Ἡ Σύντ.*
** — Summa summarum — Γενικό συμπέρασμα. *Ἡ Σύντ.*

(γγ)	καύσιμα ἡ ἔναρξη τῆς λειτουργίας τῶν ἐργοστασίων πολύ λίγο ὑπολογισμένη σιτοδεία — κρίση ζωοτροφῶν καί τῆς δύναμης τῶν ἵππων.	Δίδαγμα: στοιχεῖα οἰκονομικῆς βελτίωσης ἔχουμε, ὅμως δέν χρησιμοποιήθηκαν καί δέν κατανεμήθηκαν σωστά (ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη τοῦ μοιράσματος, ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη τοῦ συσχετισμοῦ τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων).
3)	Ἡ σιτοδεία ὄξυνε τήν κρίση κρίση περάσματος ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη κρίση σωστοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν νέων οἰκονομικῶν συσχετισμῶν κρίση βάσης: ἐξασθένιση τοῦ μικροαγροτικοῦ νοικοκυριοῦ.	Σιτοδεία: νά ἀνακουφιστεῖ μέ κάθε τρόπο ἡ κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς καί νά δυναμώσουν οἱ οἰκονομικές βάσεις τοῦ μικροαγροτικοῦ νοικοκυριοῦ.
4)	Ἡ συζήτηση γιά τά συνδικάτα πού δημιουργήθηκε ἀπό τή συζήτηση (ἤ πού *ἀντικατέστησε* τή συζήτηση γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ Κόμματος), *ἀπόσπασε τήν προσοχή τοῦ Κόμματος ἀπό τό βασικό.* {{IX — II}}	ἀπόσπαση τῆς προσοχῆς τῶν δυνάμεων μέ τή συζήτηση γιά τά συνδικάτα.

5) Ἐμπορικό σύμφωνο μέ τήν Ἀγγλία
δυνατότητα οἰκονομικῶν σχέσεων μέ τήν Ἰταλία
ἐκχωρήσεις καί Ἀμερική.

6α Τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης (II.—III. 1921). *Ἡ πολιτική πλευρά* καί ἡ πολιτική ἔκφραση τοῦ *οἰκονομικοῦ* κακοῦ

6β Ἡ πολιτική πλευρά τοῦ ζητήματος καί ἡ πολιτική ἔκφραση τῆς οἰκονομικῆς ἀκαταστασίας καί ἀναντιστοιχίας.

[μενσεβίκοι, ἐσέροι ἀναρχικοί. ΣΣ ἀντικατάσταση τῆς ἐξουσίας (στήν Κρονστάνδη *νέα ἐξουσία).*
'Απελπιστική ἡ κατάστασή της.
Τό νόημά της: πέρασμα στήν παλινόρθωση τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος κάτω ἀπό τό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας».]

Νά τή νικήσουμε πολιτικά καί ἤδη σχεδόν τή νικήσαμε, ὅμως *οἰκονομικά νά τό πάρουμε ὑπόψη μας χωρίς φόβο.*

Φόρος *ἀ ν τ ί* τοῦ παρακρατήματος ((ὄχι φόρος *σ ύ ν* παρακράτημα)): προσαρμογή στίς οἰκονομικές συνθῆκες τοῦ μικροϊδιοκτήτη, ἐλευθερία τῶν τοπικῶν συναλλαγῶν, *«συμβιβασμός μέ τήν ἀγροτιά».*

Δυό πλευρές αὐτοῦ τοῦ «συμβιβασμοῦ» (ὅπως στήν Κρονστάνδη;): ἀλλαγή ἐξουσίας; ἀλλαγή (;), καθορισμός τῶν βάσεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ἐλευθερία τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν συναλλαγῶν

Προλεταριακή κρατική ἐξὀυσία

φόρος γιά τήν τεχνική βοήθεια
δάση, πετρέλαιο, μετάλλευμα κ.ἄ.

αα (1) + κρατικός καπιταλισμός (ἐκχωρήσεις) μέ βάση συμφωνίες (1/4 vs* 3/4 λογουχάρη), διάταγμα γιά τίς ἐκχωρήσεις
;
23. XI. 1920
ἀγορά *(15 ἑ κ.* σέ χρυσό) κάρβουνου

{ Τρία / «Κήτη» }

ββ (2) + μικρό νοικοκυριό μέ ἐλευθερία τῶν τοπικῶν συναλλαγῶν
| συμφωνίες μ' αὐτό |

γγ (3) + ἡ πιό μεγάλη δραστηριότητα στήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας

ΣΣΣ

(4) **ἐργατική δημοκρατία**

||| 2 οἰκονομικές βάσεις

|||| 2 πολιτικά ἐποικοδομήματα { κατά τῆς γραφειοκρατίας / ὑπέρ τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας }

---

* — versus — ἐναντι. *Ἡ Σύντ.*

2

Πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ

Τά σπουδαιότερα πολιτικά γεγονότα καί τά «κύρια σημεῖα» τοῦ παρελθόντος, ὑπολογίζοντας τά διδάγματά τους γιά τό μέλλον = θέμα.

Τά παρακάτω κύρια σημεῖα:

1) Πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη.
2) Σφάλματα τῆς τακτικῆς μας καί τά λάθη τῆς «ἀναντιστοιχίας».
3) Σιτοδεία καί στάση ἀπέναντι στήν ἀγροτιά.
4) Συζήτηση γιά τά συνδικάτα.
5) Στάση ἀπέναντι στόν καπιταλιστικό κόσμο (ἐμπορικά σύμφωνα καί ἐκχωρήσεις).
6) Γεγονότα τῆς «Κρονστάνδης»: ἡ πολιτική καί οἰκονομική τους σημασία.
7) Φόρος σέ εἶδος, ἡ σημασία του.
8) Κρατικός καπιταλισμός ἐπάνω (ἐκχωρήσεις) καί συμφωνία μέ τόν μικρογεωργό κάτω σάν βάση τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, στηριγμένης στόν ὑπολογισμό τῆς πείρας.
9) Καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί ἀνάπτυξη τῆς «ἐργατικῆς δημοκρατίας» σάν καθήκοντα πολιτικά (ἐσωτερικά) καί «οἰκοδομικά».

1. Πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρήνη (σιγά-σιγά, ὄχι ἀμέσως).
   τό IX συνέδριο καί ὁ πόλεμος μέ τήν
   Πολωνία («εἰρήνη») }
   — Βράνγκελ... }
   Κοινωνικές καί ἄλλες *δυσκολίες* {NB}
   τῆς ἀποστράτευσης.

2. Σφάλματα, «ἀναντιστοιχίες» τῆς τακτικῆς καί πολιτικῆς
   αα Κοντά στή Βαρσοβία
   ββ διανομή τῶν τροφίμων 235—155
   γγ *idem* * τῶν καυσίμων. (6)
   Ἕνα ὁρισμένο περίσσευμα — ἀνικανότητα νά σκεφτοῦμε τί θά τό κάνουμε.
   Μή ὑπολογισμός τοῦ συσχετισμοῦ τῶν παραγόντων.

3. Σιτοδεία: μεγάλη ὄξυνση τῶν σχέσεων μέ τήν ἀγροτιά.

* — ἐπίσης. *Ἡ Σύντ.*

4. Συζήτηση γιά τά συνδικάτα
Λάθος.
«Γραφειοκρατικές» κορυφές τοῦ Κόμματος μικροαστικό + ἀναρχικό στοιχεῖο (**«παρέκκλιση»** τῆς «ἐργατικῆς» ἀντιπολίτευσης καί τῆς ἀγροτικῆς ἀντιπολίτευσης) *(ἀπόσπαση τῆς προσοχῆς τοῦ Κόμματος ἀπό τό βασικό).*

Δίδαγμα:
{[½ ἑκατομμυρίου μαζικό κόμμα ἀντανακλᾶ ἀναπόφευκτα τίς τάσεις καί τίς διαθέσεις τοῦ στοιχείου πού τό περιβάλλει.]}

5. Ἐξωτερικές σχέσεις.
III Ἐμπορικό σύμφωνο μέ τήν Ἀγγλία
1 | II— γιά τό Μπακού {[Ἐκχωρήσεις, διάταγμα τῆς 23. XI. 1920. Ἀγορά κάρβουνου (15 ἑκ. σέ χρυσό) ((1. II. 1921)) 18.₄ ἑκ. πούτια]}

6. Γεγονότα τῆς Κρονστάνδης
Πολιτική: πέρασμα τῆς ἐξουσίας λίγο δεξιά = χρεοκοπία — νά σφιχτοῦμε πειθαρχία
Οἰκονομία: ἀγροτικό μικροαστικό στοιχεῖο — («παραχωρήσεις» στή μικροαστική τάξη; στούς ἀγρότες;)

7. Φόρος σέ εἶδος
Ἡ νομοθετική του ἱστορία
{[30. X. 1918 καί ἀναβολές]}
Ἡ σημερινή του τοποθέτηση

8. Κρατικός καπιταλισμός ἐπάνω (ἐκχωρήσεις)
συμφωνία μέ τόν μικρογεωργό (κάτω)
(«ἐλευθερία ἐμπορίου»)
2 οἰκονομικές βάσεις.

9. Καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί ὑπέρ τῆς «ἐργατικῆς δημοκρατίας». Ὑπολογισμός τῶν διδαγμάτων καί τοποθέτηση νέων καθηκόντων: *μέ ἀνίχνευση ἐμπρός. Πιό ἀργός ὁ ρυθμός, πιό στέρεη ἡ οἰκονομική βάση!* «παρασύνθημα».

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 4 καί 7 τοῦ Μάρτη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

3

ΣΧΕΔΙΟ ΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΦΟΡΟ *

1. Ἡ γενική πολιτική σημασία αὐτοῦ τοῦ ζητήματος: = τό ζήτημα γιά τήν *ἀγροτική* (μικροαστική) *ἀντεπανάσταση*. **Ἡ ἀντεπανάσταση αὐτή ὑπάρχει ἤδη ἐνάντιά μας.**

   στόν Τύπο νά ἐξομαλύνουμε τίς «ἀμοιβαῖες σχέσεις τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀγροτιά»

2. Θεωρητική ἀναδρομή
   (α) ἀστική ἤ σοσιαλιστική ἐπανάσταση; *Θά τό λύσει ἡ πάλη*

   στόν Τύπο νά ἐξομαλυνθεῖ

   (β) ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι (σελ. 102, ἔκδ. 1918). **

3. Ποιός ποιόν; 2 διαφορετικές τάξεις.
   Τό δίδαγμα τῆς «Κρονστάνδης»
   _ _ _ στήν πολιτική: μεγαλύτερη συσπείρωση (καί πειθαρχία) μέσα στό Κόμμα, μεγαλύτερη πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.
   _ _ _ στήν οἰκονομία: *νά ἱκανοποιήσουμε* ὅσο τό δυνατό περισσότερο *τή μεσαία* ἀγροτιά.

4. Ὅλη ἡ ἀγροτιά (σχεδόν) ἔγινε μεσαία. «Ἐπιτροπές φτωχῶν».

5. Μέ τί μποροῦμε νά ἱκανοποιήσουμε *οἰκονομικά* τή μεσαία ἀγροτιά; τόν μικρό ἐμπορευματοπαραγωγό;

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 57-73. *Ἡ Σύντ.*
** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 37ος, σελ. 235-338. *Ἡ Σύντ.*

NB ||| (α) ἐλευθερία *συναλλαγῶν*, ἐλευθερία ἐμπορίου (= ἐλευθερία καπιταλισμοῦ)
(β) νά βρεθοῦν *ἐμπορεύματα* γι' αὐτό.

6. «Ἐλευθερία συναλλαγῶν» = ἐλευθερία ἐμπορίου = ἐλευθερία καπιταλισμοῦ.

Πίσω πρός τόν καπιταλισμό;

Ὁ πάρα πολύ βιαστικός, μονοκόματος, ἀπροετοίμαστος «κομμουνισμός» μας προκλήθηκε *ἀπό τόν πόλεμο* κι' ἀπό τήν ἔλλειψη δυνατότητας νά βρεθοῦν ἐμπορεύματα, καί νά λειτουργήσουν τά ἐργοστάσια.

Ὑπάρχουν ἀκόμη πολλά πιθανά περάσματα. Μπορoῦμε ἀκόμη νά κάνουμε τό «σχοινί» *πιό* ἐλεύθερο, *χωρίς νά τό κόψουμε*, «νά τό ἀφήσουμε» «πιό μαλακά».

NB:

7. || Συνεταιρισμός. *Ἀκύρωση* τῆς ἀπόφασης τοῦ IX συνεδρίου. Σχέδιο νέας ἀπόφασης (νά ἑλιχθοῦμε πιό ἐλεύθερα).

Συνεταιρισμός = ||| (Σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί μενσεβίκοι) πολιτικά οἰκονομικά ἤ καλύτερη μορφή ἐλεύθερων συναλλαγῶν. |||

8. Ποῦ νά βρεθοῦν ἐμπορεύματα;
(α) Δάνειο. (100 ἑκατομμύρια σέ χρυσό) (2 προτάσεις).
(β) Ἐμπορικό σύμφωνο μέ τήν Ἀγγλία, Ἀμερική.
(γ) Ἐκχωρήσεις.

9. Κρατικός καπιταλισμός, συνασπισμός μ' αὐτόν, *ἐπάνω*, — ἐλευθερία συναλλαγῶν γιά τούς ἀγρότες καί τούς ἄλλους *κάτω*.

Δεκανίκια καί ἐπίδεσμος;
Σαπισμένοι στό ξύλο.

10. Ὑπερκόπωση, ἐξάντληση καί στούς ἐργάτες.
«Ἀνάπαυλα» σάν τοῦ Μπρέστ, ἀνάπαυλα οἰκονομική.
Νά βελτιωθεῖ ἡ κατάσταση τῶν ἐργατῶν
(10 ἑκατομμύρια σέ χρυσό [123] *καί εἰδική ἀπόφαση* [124]).
Νά βελτιωθεῖ ἡ κατάσταση τῶν ἀγροτῶν καί νά βάλουμε μπρός *τίς συναλλαγές*.

11. Ἀτομική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων;
Μάλιστα! Θά ἐνισχύσουμε τήν παραγωγή, θά βάλουμε μπρός τίς συναλλαγές, θά δόσουμε ἀνάπαυλα, θά ἐνισχύσουμε *τή*

μικροαστική τάξη, δμως θά δυναμώσουμε πολύ περισσότερο τή *μεγάλη παραγωγή* καί τό *προλεταριάτο*.
Τό ἕνα μέ τό ἄλλο συνδέεται.

12. Δέν μποροῦμε νά δυναμώσουμε τή μεγάλη παραγωγή, τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια, τό προλεταριάτο, χωρίς νά ἀναζωογονήσουμε ὥς ἕνα *ὁρισμένο βαθμό* τή μικροαστική τάξη καί τίς συναλλαγές της.

13. *Φόρος σέ εἶδος.*
Νομοθετική ἱστορία (σύντομα) 30. X. 1918.
Ἄλλη τοποθέτηση τώρα.
Ἡ οἰκονομική του σημασία.
(1) *Κίνητρο* γιά τόν μικροπαραγωγό: ἀνάπτυξε τήν παραγωγή. Τό σπουδαιότερο ἀπό δλα.
(2) Δέν εἶναι ὑποχρεωτικό τώρα τό κρατικό μονοπώλιο (δέν εἶναι δλα περισσεύματα).
(3) Συγκεκριμένες ὑποχρεώσεις ἀπέναντι στό κράτος.

Ἐξασθένιση τῆς γραφειοκρατίας.

(4) Πιό ἐλεύθερα δλες οἱ «συναλλαγές» καί νά τίς ἐλευθερώσουμε ἀπό τά «τμήματα» *μποροῦμε*.

Σιτοδεία καί σοδιά.	Ὁ Ποπόφ καί τά «στοιχεῖα» του.	Νά γίνει ἀνακοίνωση ἀπό πρίν; Νά γίνει ἀλλαγή μετά τόν καθορισμό τῆς σοδιᾶς.	NB

14. Νά διαφυλάξουμε τή *σταθερότητα* τοῦ «μηχανισμοῦ».
Ὁ μηχανισμός δμως ὑπάρχει *γιά* τήν πολιτική (= γιά τήν ἐπανεξέταση καί τή διόρθωση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στίς τάξεις) καί δχι ἡ πολιτική γιά τό μηχανισμό!! (Ἡ καλή) γραφειοκρατία στήν ὑπηρεσία τῆς πολιτικῆς, καί δχι ἡ πολιτική στήν ὑπηρεσία τῆς (καλῆς) γραφειοκρατίας.
Τώρα χρειάζεται ἡ πιό μεγάλη εὐλυγισία καί γι' **αὐτό** γιά τόν εὐλύγιστο ἑλιγμό χρειάζεται ἡ μεγαλύτερη σταθερότητα τοῦ μηχανισμοῦ.

Γράφτηκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάρτη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 21 τοῦ Μάρτη 1931 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 79

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

4

ΣΧΕΔΙΑ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

1

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ *

1) Σέ δρισμένους, ἰδιαίτερα στή ΡΟΠΠ ** ὑπάρχει ὁλοφάνερη παρέκκλιση πρός τήν πλευρά τοῦ συνδικαλισμοῦ καί τοῦ ἀναρχισμοῦ.
2) «Συνέδριο παραγωγῶν».
3) Λάθος θεωρητικό.

[+ ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τῆς III Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τό ρόλο τοῦ Κόμματος]

4) Ἑρμηνεία τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΡ.
5) Ἐκτός ἀπό τό θεωρητικό λάθος ὑπάρχει καί τεράστια πολιτική ἀνακρίβεια καί πολιτικός κίνδυνος...
6) Μικροαστικό στοιχεῖο: μικροαστικές ταλαντεύσεις (διαθέσεις) καί ἀναρχισμός...
7) Οἱ ἐξωκομματικές μάζες τοῦ προλεταριάτου ἰδιαίτερα μέ τήν τεράστια ἀνέχεια (πού μεγάλωσε περισσότερο μέ τήν ἀποστράτευση) ταλαντεύονται εὔκολα κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ μικροαστικοῦ στοιχείου.

2

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ***

1) Σημάδια φραξιονισμοῦ ἰδιαίτερα στή ΡΟΠΠ καί ἐνμέρει στό ΔΣ **** καί σέ ἄλλους.
2) Σέ τί συνίσταται ὁ φραξιονισμός καί γιατί ἀκριβῶς εἶναι ἐπικίνδυνος;

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 93-97. *Ἡ Σύντ.*
** Ὁμάδα «ἐργατική ἀντιπολίτευση». *Ἡ Σύντ.*
*** Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 89-92. *Ἡ Σύντ.*
**** Ὁμάδα «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ». *Ἡ Σύντ.*

3) Μέτρα ἐναντίον του:
 νά ἐπιτραπεῖ τό «Ντισκουσσιόννι Λιστόκ»
 ἐλευθερία κριτικῆς.
4) Διαχωρισμός τῆς κριτικῆς τῶν πολιτικῶν μέτρων κτλ. ἀπό τίς πρακτικές προτάσεις. Κατεύθυνση τῶν τελευταίων.
5) Μιά ἀπό τίς αἰτίες ἦταν ὁρισμένη ἀπόσπαση ἀπό τίς μάζες (δέν ἦταν ἐντελῶς ἐπαρκής ἡ σύνδεση μ' αὐτές): νά δοθεῖ σ' αὐτό ἐξαιρετική προσοχή.
6) Ἡ ἐξωκομματική παρέκκλιση τῆς ΡΟΠΠ, νά ἀναπτυχθεῖ πιό λεπτομερειακά στήν ἀπόφαση γιά τό συνδικαλισμό καί τόν ἀναρχισμό, ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη.
7) Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ ὑπηρεσία τῆς ΡΟΠΠ — προσοχή στή βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν
 στήν ἐκκαθάριση τοῦ Κόμματος
 στήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας
 στήν ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατίας καί τῆς πρωτοβουλίας.

Πρέπει νά ξεριζώσουμε ὁπωσδήποτε τίς ρίζες τοῦ φραξιονισμοῦ, ἀπειλή διαγραφῆς ($^2/_3$ τῆς ΚΕ + ἀναπληρωματικά μέλη + Ἐπιτροπή Ἐλέγχου).

3

ΑΠΟΦΑΣΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ *

Ἡ δυσαρέσκεια καί ἡ ὄξυνση τῆς πολιτικῆς κρίσης ἐξηγοῦνται σέ μεγάλο βαθμό ἀπό τήν ἐξαιρετική, σχεδόν φοβερή ὑπερκόπωση καί ἐξάντληση.

Νά δοθεῖ σ' αὐτό ἐξαιρετική προσοχή: ἄμεση βοήθεια.

Νά ἐγκριθεῖ ἡ ἀπόφαση γιά νά διατεθοῦν 10 ἑκατομμύρια σέ χρυσό καί νά ἀπαιτήσουμε ὁπωσδήποτε τή διεύρυνση τοῦ μέτρου αὐτοῦ.

Νά συσταθεῖ ἐπιτροπή τῆς ΚΕ μέ εἰδικά δικαιώματα στό ΣΕΑ καί στό ΣΛΕ.

Ὑποεπιτροπές σέ ὅλες τίς ὑπηρεσίες (ἰδιαίτερα στίς ὑπηρεσίες δασῶν, στήν Ἐπιτροπή κρατικῶν ἔργων κτλ.).

Ἰδιαίτερη συμμετοχή τῶν ἐργατῶν τῶν καθαρά προλεταριακῶν κυβερνείων.

Γράφτηκε στίς 13 τοῦ Μάρτη 1921
Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 85-86. *Ἡ Σύντ.*

5

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΕ [125]

NB + Κατάλογος τῆς ΚΕ γιά διανομή

25 — 9 2/3
15 — 2 (3) Σ = 47 11 (12)
7 — 0

Γράφτηκε στίς 13 τοῦ Μάρτη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

6

ΣΧΕΔΙΟ ΤΕΛΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ *

Τουφεκισμός στελεχῶν τοῦ ἐπισιτισμοῦ;
Συνεταιρισμός.
1) Σωρεία μικροζητημάτων
2) δέν μποροῦμε οὔτε νά τά ἀπαριθμήσουμε, οὔτε νά τά κατατάξουμε κατά ὁμάδες.
Ἤ: 2 ὁμάδες
3) βασικές
(1) τεχνική *δύσκολη*, σωρεία λεπτομερειακῶν ζητημάτων
4) (2) θά δυναμώσει ἡ μικροαστική τάξη, ἡ ἀστική τάξη, *ὁ καπιταλισμός*
5) *ποιός περισσότερο*, ποιός γρηγορότερα;
| ἐμεῖς πάνω, ἐμεῖς = προλεταριάτο; αὐτοί κάτω |
6) πιό πολλά τρόφιμα = βάση.

Μικρή βιομηχανία	100 vs ** 150	100 vs 175
Μεγάλη βιομηχανία	200 vs 175	200 vs 200 [126]

Γράφτηκε στίς 15 τοῦ Μάρτη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 74-84. *Ἡ Σύντ.*
** — versus — ἀντίστοιχα. *Ἡ Σύντ.*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΟΠΑΔΩΝ ΤΗΣ «ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΤΩΝ ΔΕΚΑ» [127]

1) Οἱ κορυφές (γραφειοκρατικές) στήν Ἐργατική ἀντιπολίτευση...
2) ἡ βάση εἶναι συνδεμένη πραγματικά μέ τή μάζα, πού εἶναι πραγματικά προλεταριακή...
3) πιό ἀποφασιστική ἰδεολογική μάχη ἐνάντια στή συνδικαλιστική καί μαχαγεφική παρέκκλιση (τῶν κορυφῶν) τῆς Ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης
4) ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου πού καταδικάζει καταρχήν τή συνδικαλιστική, ἀναρχική, μαχαγεφική παρέκκλιση τῆς Ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης
5) ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου (μέ ὀνομαστική ψηφοφορία) ἐνάντια στήν ἐξακολούθηση ὕπαρξης φράξιας ἤ ἴχνος φραξιονισμοῦ
6) ἀπειλή — — διαγραφῆς ἀπό τό Κόμμα καί μετάθεσης ἀπό τήν ΚΕ σέ ἀναπληρωματικά μέλη ((μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ + τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου + ὅλα τά ἀναπληρωματικά μέλη + $^2/_3$;;)) [128]
7) νά παρθοῦν στήν ΚΕ πραγματικά προλεταριακά στοιχεῖα
8) **νά εἰσχωρήσουμε**, νά μελετήσουμε, νά ἐξετάσουμε, νά ἀνιχνεύσουμε...
9) νά διαλέξουμε **ἀμέσως** μιά σειρά ὁμιλητές (στό συνέδριο) γιά τήν ἐφαρμογή τῆς γραμμῆς αὐτῆς
10) γραφεῖο τῆς «πλατφόρμας τῶν 10»... *νά διαλέξουμε*
11) ἀπόφαση πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ (α) γιά μεγαλύτερη ἑνότητα καί πειθαρχία γενικά, καί στήν ΚΕ· (β) γιά λιγότερη γραφειοκρατία τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου
12) ἡ ἑπόμενη σύσκεψη τήν ἡμέρα (ἤ τήν ἑπόμενη μέρα) τῆς ἄφιξης τῶν στελεχῶν τῆς Πετρούπολης (καί τοῦ Ζηνόβιεφ)

\+ 13) ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου σχετικά μέ τίς *ἐκθέσεις* γιά τό κομματικό συνέδριο στόν Τύπο: νά ἀμβλυνθοῦν οἱ φραξιονιστικές διαμάχες, νά προβληθεῖ ἡ ἑνότητα.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 9 τοῦ Μάρτη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑΣ «ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ» [129]

1

Etwa: *

1. Γενική σημασία τοῦ φόρου.

Πίσω; Ἐμπρός; (πρός τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων).
«Μπρέστ» ἄραγε;
Πέρασμα ἀπό τό παρακράτημα (εἴσπραξη τῶν περισσευμάτων) στήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων.
«Πολεμικός» κομμουνισμός vs ** *κανονικές* οἰκονομικές σχέσεις.

2. Φόρος καί ἐλεύθερο ἐμπόριο.

Φόρος καί ἐλεύθερο ἐμπόριο.

Ἐλευθερία ἐμπορίου («τοπικές συναλλαγές»)	*vs*	οἰκονομική βάση τῆς μικρῆς οἰκονομίας.
» »	*vs*	κρατική ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου.
» »	*vs*	ἐκχωρήσεις.

Μέτρο καί ὅροι τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου.

3. Μεσαῖος ἀγρότης. (Ἰσοπέδωση.)

Προσανατολισμός στόν κουλάκο;
ἤ *μεσαῖος ἀγρότης.*
Ἰσοπέδωση.
Φιλόπονος ἀγρότης.
Αὔξηση τῶν προϊόντων.

---

* — Περίπου. *Η Σύντ.*
** — versus — ἀντίστοιχα. *Η Σύντ.*

4. Δρόμοι περάσματος στή σοσιαλιστική γεωργία

μικροαγρότης
κολχόζ
έξηλεκτρισμός.

5. Συνεταιρισμός.

6. Καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας (οἱ οἰκονομικές της βάσεις).

7. *Διεθνής κατάσταση καί ἐσωτερικές σχέσεις.*

8. Κομματική καί πολιτική κρίση (1920-1921).

Μενσεβίκοι + σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες + ἀναρχικοί (Κρονστάνδη).

9. *«Συμφωνία»* μέ τήν ἀγροτιά; ἤ *δικτατορία;*

10. Ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις.

2

Σχέδιο τῆς μπροσούρας:

δύσκολα!

Θά μετάδινε ἀκριβέστερα τό περιεχόμενο:

Γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ σύνδεση μέ τά γενικά καθήκοντα καί τίς συνθῆκες τῆς δοσμένης πολιτικῆς στιγμῆς.

Ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ σύνδεση μέ τίς εἰδικές συνθῆκες τῆς δοσμένης πολιτικῆς στιγμῆς.

Γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο καί γιά τή συμφωνία μέ τήν ἀγροτιά (ἤ Γιά τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς κυβέρνησης σέ μιά ἀγροτική χώρα) καί γιά τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπέναντι στήν ἀγροτιά.

Ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο, ἡ σημασία της ἀπό ἄποψη ἀρχῶν: ἀπό τόν «πολεμικό» κομμουνισμό στό *σωστό* σοσιαλιστικό θεμέλιο.

Οὔτε παρακράτημα, οὔτε φόρο, ἀλλά ἀνταλλαγή προϊόντων τῆς μεγάλης («σοσιαλιστικοποιημένης») βιομηχανίας μέ ἀγροτικά προϊόντα, αὐτή εἶναι ἡ οἰκονομική *οὐσία* τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ βάση του.

Τό παρακράτημα δέν εἶναι «τό ἰδανικό», ἀλλά πικρή καί θλιβερή ἀναγκαιότητα. Ἀντίθετη γνώμη εἶναι ἐπικίνδυνο λάθος.

Παρακράτημα καί «μηχανισμός». Χωρίς «μηχανισμό» θά εἴχαμε χαθεῖ ἀπό καιρό. Χωρίς συστηματική καί ἐπίμονη πάλη γιά τή βελτίωση τοῦ μηχανισμοῦ θά χαθοῦμε πρίν δημιουργήσουμε τή βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ συμμαχία τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀγροτιά = **α καί ω** τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. «Ἀπαραίτητος καί ἐπαρκής» ὅρος τῆς σταθερότητάς της.

Ἡ συμμαχία αὐτή ἐνάντια στόν Ντενίκιν καί Σία *δέν εἶναι τό ἴδιο* μέ τή συμμαχία (τήν ἴδια) στήν οἰκοδόμηση *τῆς οἰκονομίας*

Πρώτη = ἀστική ἐπανάσταση
Δεύτερη = σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν οἰκοδόμηση.
IX συνέδριο. 1920 (cf.* IV. 1918) versus X συνέδριο (III. 1921).

Πέρασμα ἀπό τό παρακράτημα στήν κανονική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων.

Ὁ φόρος καταρχήν ἐναρμονίζεται, συμβιβάζεται μέ τό ἐλεύθερο ἐμπόριο σιτηρῶν καί ἄλλων προϊόντων.

Ὁ τυπικός δημοκρατισμός versus πραγματικότητα τῶν ταξικῶν σχέσεων στό ζήτημα τοῦ φόρου καί ἄλλων παρόμοιων ζητημάτων.
Καταναγκασμός + πειθώ (στό παρακράτημα) — στό φόρο — στήν «ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων».

Σέ ποιό βαθμό «ἐλευθερία ἐμπορίου»; **Ὕστερα** ἀπό τήν πληρωμή τοῦ φόρου.

---

* — confer — σύγκρινε. *Ἡ Σύντ.*

Ἐλεύθερο πεδίο στά πειράματα, στήν πρακτική. Μικροεμπόριο...

Τό καθῆκον τῶν τοπικῶν στελεχῶν. Τό καθῆκον τῆς τοπικῆς ἐξουσίας.

Ὁ τύπος τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων ἤ τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος *μέχρι* τήν προλεταριακή ἐπανάσταση σέ μιά σειρά μεγάλες χῶρες = συγκέντρωση ἐπάνω
ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου τῶν ἀγροτῶν κάτω...
ἕνα εἶδος *κρατικοῦ* καπιταλισμοῦ (cf. IV. 1918).

«Προσανατολισμός» στόν μεσαῖο ἀγρότη; στόν κουλάκο; Ἀποκατάσταση τῶν ἀστικῶν σχέσεων;

Ἰσοπέδωση τοῦ χωριοῦ

στή «φτωχολογιά»	δόσαμε	ἐξισωμένο ἀναδασμό
	»	τσιφλικάδικη γῆ
	ἐπιτρέψαμε	νά παρθοῦν ἀπό τόν κουλάκο
	δόσαμε	ἔκτακτη βοήθεια τοῦ κράτους.

Τώρα *βασικό, λυδία λίθος* γίνεται (ἔγινε) ἡ αὔξηση τῶν προϊόντων (cf. πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ)[130]. Inde *: «προσανατολισμός» στόν μεσαῖο ἀγρότη στή γεωργία.

Ὁ φιλόπονος ἀγρότης σάν «κεντρική φιγούρα» τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνάπτυξης.

Ἀτομική ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων.

Ὁ ρόλος τῶν κολχόζ: κάναμε πολλές κουταμάρες. Νά παραπέμπονται στό δικαστήριο γιά τή μή ἐκπλήρωση τοῦ νόμου *καί γιά τήν ἀδεξιότητα* (τρία χρόνια).
Εἶναι ἄραγε φοβερός στό σοσιαλισμό ὁ «ἀτομικισμός» τοῦ ἀγρότη; τό «ἐλεύθερο ἐμπόριό» του; Ὄχι.

Ἐξηλεκτρισμός: μέτρο. Μακρινό σχέδιο, ὅμως *σχέδιο* καί (ergo **) κριτήριο. (Κάθε σχέδιο εἶναι μέτρο, κριτήριο, φάρος, ὁρόσημο, *etc.*).

Ἄν γίνει ἐξηλεκτρισμός μέσα σέ 10-20 χρόνια, δέν εἶναι καθόλου φοβερός ὁ ἀτομικισμός τοῦ μικρογεωργοῦ καί τό ἐλεύθερο ἐμπόριό *του* στίς τοπικές συναλλαγές. *Ἄν* δέν γίνει ὁ ἐξηλεκτρισμός, εἶναι ἀναπόφευκτη *ὁπωσδήποτε* ἡ ἐπιστροφή στόν καπιταλισμό.

---

* — Ἀπό δῶ. *Ἡ Σύντ.*
** — συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ διεθνής κατάσταση διαμορφώθηκε εὐνοϊκά: νέα ἰσορροπία.

Ἡ ἀποσύνθεσή τους συσπείρωσή μας.	Ἀντάντ versus Γερμανία. Ἀμερική versus Ἰαπωνία (καί Ἀγγλία). Ἀμερική versus Εὐρώπη. Ἰμπεριαλιστικός κόσμος versus «Ἀσία» $(^1/_7)$ $(^4/_7)$ (0,250 × 7 = $1._{75}$) (1000 δισεκατομμύρια ἀπό τά 1750) [131].

10-20 χρόνια σωστῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μέ τήν ἀγροτιά καί ἡ νίκη εἶναι ἐξασφαλισμένη σέ παγκόσμια κλίμακα (ἀκόμη καί ὅταν καθυστερήσουν οἱ προλεταριακές ἐπαναστάσεις πού ἀναπτύσσονται), διαφορετικά 20-40 χρόνια βάσανα λευκοφρουρίτικης τρομοκρατίας.

Aut — aut. Tertium non datur *.

NB:

«Συμφωνία» μέ τήν ἀγροτιά; Συντακτική Συνέλευση (ἀνοιχτή καί καλυμένη), ψηφοφορία, ἀλλαγή τοῦ Συντάγματος, σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί μενσεβίκοι + ἀναρχικοί.	*Συνεταιρισμός.* Ἡ οἰκονομική καί πολιτική του (μενσεβίκοι καί σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες) πλευρά.	Διφορούμενο τῆς ἔννοιας «συμφωνίας» ἰδιαίτερα versus «δικτατορία».

Ἡ πείρα καί τό δίδαγμα τῆς Κρονστάνδης (νέο στήν πολιτική ἱστορία τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας).	Ἀνειρήνευτη πάλη κατά τῶν μενσεβίκων, τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, τῶν ἀναρχικῶν.

Quid est «politica»; **

(1) πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στή μάζα *του*

(2) τό προλεταριάτο ἀπέναντι στήν *ἀγροτιά*

(3) τό προλεταριάτο (καί ἡ ἀγροτιά) ἀπέναντι στήν *ἀστική τάξη*.

* — Ἤ — ἤ. Τρίτη λύση δέν ὑπάρχει. *Ἡ Σύντ.*

** — Τί εἶναι «πολιτική»; *Ἡ Σύντ.*

NB:

Κούραση, ἐξάντληση, ἀπόγνωση... Δέν ὑπάρχουν δυνάμεις... «Ἀνάπαυλα»... *γραφειοκρατία* (Gegenstück * τῆς ἀγροτιᾶς).	*καί* στήν ἐργατική τάξη *καί* στήν ἀγροτιά.	Φθορά τῶν «κορυφῶν» καί προώθηση νέων ἀνθρώπων ἀπό τά «κάτω» = (α) ἀπό τή νεολαία· (β) ἀπό τούς ἐξωκομματικούς.

NB NB:

[Ἀναρχισμός καί «μαρξιστική» πάλη ἐνάντιά του. «Ἀπόγνωση»;]

Ὄχι ἐκεῖνος ὁ ρυθμός (τῆς στρατιωτικῆς και εἰρηνικῆς οἰκοδόμησης).

Καί τόν IV. 1918 καί τόν IV. 1920 θεωρούσαμε τό πέρασμα ἀπό τόν πόλεμο στήν εἰρηνική οἰκοδόμηση σάν ἁπλό πέρασμα πάνω στίς ἴδιες κατευθύνσεις τῆς *πολιτικῆς*.

Περίπλοκο πέρασμα: ἄλλες σχέσεις ἀπέναντι στήν ἀγροτιά, ἄλλος ρυθμός, ἄλλη κατάσταση.

Ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ.

Συμμοριτισμός. (Ἐρήμωση. 7-ετής πόλεμος.)

Ἡ λευκοφρουρίτικη τρομοκρατία, ἡ καθοδήγηση (ὅλο καί πιό μαλακή) τοῦ προλεταριάτου, *δικτατορία* του.

Τρομερό στή λέξη «δικτατορία»;

NB:

Ὁ ἐξωκομματικός ἀγρότης σάν μέτρο, σάν δείκτης, σάν σύμβουλος — καί σάν πολιτικό σύνθημα (= σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί μενσεβίκοι). Νά ψηφίσουμε; Νά ἀνατρέψουμε τήν ἐξουσία; Ἤ νά ἀναζητήσουμε συμφωνία **μ' αὐτή**;	Οἱ ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις *δέν εἶναι* τό ἀπόλυτο. Πολιτικό ὅπλο τῶν μενσεβίκων καί τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν + ἀναρχικῶν Caveant consules! **

Συνηθισμένος τρόπος συνηθισμένης ἀστικῆς κομματικότητας καί ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ:

* — ἀντανάκλαση. *Ἡ Σύντ.*
** — Ἄς ἀγρυπνοῦν οἱ ὕπατοι! *Ἡ Σύντ.*

«ψαρεύουμε» στίς παραχωρήσεις. Όμως έμεΐς δέν παραδεχόμαστε *τήν ίδια τή βάση* τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, τῆς «συνηθισμένης (ἀστικῆς) κομματικότητας»!! — NB

N B: NB:

«Οἱ οἰκονομικές βάσεις τῆς ἀπονέκρωσης τοῦ κράτους» («Κράτος καί ἐπανάσταση»)*: *ἐδῶ* ἐπίσης οἱ «οἰκονομικές *βάσεις» τῆς ἀπονέκρωσης* τῆς γραφειοκρατίας, τῆς ἀπονέκρωσης τῶν κορυφῶν καί τῆς βάσης, τῆς ἀπονέκρωσης τῆς ἀνισότητας (cf. «Τά πρῶτα βήματα ἀπό τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό»). *Δέν ὑπάρχει ἀκόμη* **οἰκονομική** *βάση τοῦ* **σοσιαλισμοῦ.** Σέ τί συνίσταται αὐτή; **Στήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τήν ἀγροτιά!!**

NB

(NB Σχετικά μέ τήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας.)

(NB)

+ **Σημείωση.** Ἡ σημασία τῆς ἀνοιξιάτικης (II.—III.) πολιτικῆς κρίσης τοῦ 1921 («περάσματα») καί τῆς κομματικῆς κρίσης (XI. ἤ IX. 1920 — III. 1921). Νά προσαρμόσουμε τίς κορυφές τοῦ Κόμματος στή μάζα του ἤ v. v.**; Τό Κόμμα στή μάζα (τοῦ προλεταριάτου + ὕστερα τῆς ἀγροτιᾶς) ἤ v. v.

3

Ὁ κρατικός καπιταλισμός δέν εἶναι φοβερός, ἀλλά *ἐπιθυμητός.*

(Νά διδαχτοῦμε ἀπό τόν κρατικό καπιταλισμό.)

Παραδείγματα:
1) Ἐκχωρήσεις.
2) Συνεταιρισμός.
3) Μεσίτες.
4) Ἐκμίσθωση.

Ἀνοργάνωτος καπιταλισμός.

Ὅλα *στό μέτρο* καί μέ *ὁρισμένους* ὅρους.

Ποιό εἶναι τό μέτρο αὐτό;

«Στοιχεῖο» c'est le mot***
1794 versus *1921.*

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 33ος, σελ. 1-119. *Ἡ Σύντ.*

** — vice versa — ἀντίθετα. *Ἡ Σύντ.*

*** — νά ἡ λέξη. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ πείρα θά δείξει.
$1/4$ etwa.

«Συναλλαγές» κυρίως καί στήν πρώτη γραμμή. }	Καταπολέμηση τῆς αἰσχροκέρδειας. Quid est? *
Φόρος σέ εἶδος καί συναλλαγές.	Ὁδηγίες στά στελέχη τοῦ ἐπισιτισμοῦ: 100 + 100 = 200% ; { 100 + 25 / 60 + 60 }

Αὐτά τά (3 καί 4) εἴδη εἶναι ἀδύνατα, γιατί ἐμεῖς *εἴμαστε ἀδύνατοι καί κουτοί:*

Cf. γραφειοκρατία...

Ἐλευθερία ἐμπορίου α) γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας β) γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς βιομηχανίας γ) γιά τήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας.

Μέτρο; Ὅροι;
Ἡ πράξη πρέπει νά τό δείξει.
Στέλεχος τοῦ ἐπισιτισμοῦ: συγκέντρωσε 100%

100 + 100 = 200
Etwa: { 100 + 25 = 125 / 60 + 60 = 120 }

Καταπολέμηση τῆς αἰσχροκέρδειας;
Quid est?

Ἡ πολιτική πλευρά:
Θά μᾶς ἀνατρέψει τό μικροαστικό στοιχεῖο (5/V. 1918) **:
«Παράδειγμα» ἡ Γαλλική ἐπανάσταση

cf. 10. XI. 1918 Anti-Kautsky ***

Ἀπαισιοδοξία ἤ αἰσιοδοξία;
Ὑπολογισμός τῶν δυνάμεων. Νηφαλιότητα καί παράφορο πάθος.

---

* — Τί εἶναι αὐτό; *Ἡ Σύντ.*
** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 283-314. *Ἡ Σύντ.*
*** Στό ἴδιο, τόμ. 37ος, σελ. 235-338. *Ἡ Σύντ.*

4

Συμπέρασμα. Etwa:

Πέρασμα στήν πολιτική.

Ἡ οἰκονομία τῆς ἄνοιξης τοῦ 1921 μετατράπηκε σέ πολιτική: «Κρονστάνδη».

Ὁ ρόλος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν + τῶν μενσεβίκων (Ντάν, Ροζκόφ καί Σία, Μάρτοφ καί Σία). «Μερική μετατόπιση» τό ἴδιο εἶναι ἤ πρός τά δεξιά, ἤ πρός τ' ἀριστερά.

Ὁ Μιλιουκόφ εἶναι ἐξυπνότερος ἀπό τόν Τσερνόφ καί τόν Μάρτοφ: δέν εἶναι δύσκολο νά εἶσαι ἐξυπνότερος ἀπό αὐτούς τούς αὐτάρεσκους κουτεντέδες, τούς ἥρωες τῆς λογοκοπίας, τούς ἱππότες τοῦ μικροαστικοῦ δόγματος (1789—1848—1920).

Ἡ θέση τους εἶναι στή φυλακή καί ὄχι στήν *ἐξωκομματική* συνδιάσκεψη.

1794 versus 1921

Ταλαντεύσεις τοῦ «στοιχείου»
(quid est στοιχεῖο)
καί σταθερότητα.
Ἐπιλογή καί ἀνάδειξη ἀνθρώπων.

Ἀπαισιοδοξία ἤ αἰσιοδοξία; Ἡ πιό νηφάλια ἐκτίμηση τοῦ κακοῦ καί οἱ δυσκολίες. Ἀφοσίωση στήν πάλη. Σ Σ =
Συμπεράσματα:
1) «Συναλλαγές». Quid est?
2) Μικρή βιομηχανία. Ποῦ εἶναι οἱ πρῶτες ὕλες;
3) Ἀνταλλαγή.
4) Καπιταλισμός.
5) Κρατικός καπιταλισμός.
6) Τοπική πρωτοβουλία.
7) Μενσεβίκοι καί σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες + ἐξωκομματικοί.

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Μάρτη — Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. IV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΛΕ [132]

Ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ σ. Πρεομπραζένσκι
γιά τό ζήτημα τῆς μεταρύθμισης τῆς κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος

1. Νά ἐγκριθεῖ ἡ ἀλλαγή τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας σέ ἀναλογία **ὄχι λιγότερο** ἀπό 1 : 1000.

2. Νά καθιερωθεῖ ταυτόχρονη παντοῦ ἡ ἔναρξη τῆς μεταρύθμισης, ορισμένο χρονικό διάστημα γιά τήν ἀνταλλαγή, διαφορετικῆς διάρκειας γιά τίς διάφορες περιοχές.

3. Ὁ ἀκριβής χρόνος ἀνακοίνωσης τῆς ἀλλαγῆς τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας νά οριστεῖ ἀργότερα.

4. Νά ἀναγνωριστεῖ ὅτι ἀπό τή στιγμή τῆς ἀλλαγῆς τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας ἡ πούληση ἐμπορευμάτων ἀπό τό κράτος πρέπει νά γίνεται μόνο μέ νέα χρήματα.

5. Σάν ὑπόδειγμα τῶν νέων χαρτονομισμάτων νά ἐγκριθοῦν τά ὑποδείγματα πού παρουσίασε ὁ σ. Ἐνουκίτζε, τά ὁποῖα φέρνουν τήν ὀνομασία «πίστωση τῆς δημοκρατίας», ἀναθέτοντας στόν σ. Ἐνουκίτζε νά παραδόσει ὥς τίς 15/X 21 ὄχι λιγότερο ἀπό 5 δισεκατομμύρια ρούβλια ὅσο τό δυνατό σέ πιό μικρά χαρτονομίσματα.

6. Νά δοθεῖ στά νέα χαρτονομίσματα ἡ ὀνομασία «κρατικό χαρτονόμισμα».

7. Νά διατηρηθοῦν στά νέα χαρτονομίσματα οἱ λέξεις «ἡ παραχάραξη διώκεται σύμφωνα μέ τό νόμο».

8. Νά ἀφαιρεθοῦν οἱ ἐπισημειώσεις σέ ξένες γλῶσσες.

9. Ἡ ὑπόδειξη ὅτι τά χρήματα ἐκδίδονται ἀπό τή ΣΟΣΔΡ νά διατηρηθεῖ μόνο στό κρατικό ἔμβλημα.

νά ἀφαιρεθεῖ [10. Τά νέα χαρτονομίσματα νά ἐκδοθοῦν μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Οἰκονομικῶν *.]

11. Νά ἀνατεθεῖ στόν σ. Πρεομπραζένσκι νά εἰδοποιήσει τίς Συντακτικές ἐπιτροπές τῶν ἐφημερίδων ὅτι δέν εἶναι ἐπιθυμητό νά ἐμφανιστοῦν στόν Τύπο πληροφορίες γιά τήν ἐπικείμενη νομισματική μεταρύθμιση.

11. + Νά διατηρηθεῖ ἡ ἐπιτροπή γιά τή συστηματική μελέτη (μέσω τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς).

---

* Ὁ Λένιν ἔσβησε τό σημεῖο 10 καί τό σημεῖο 11 τό ἔκανε σημεῖο 10. *Ἡ Σύντ.*

1) τῆς κίνησης τῶν τιμῶν
2) τοῦ κρατικοῦ ἀποθέματος ἐμπορευμάτων
3) τῆς κυκλοφορίας ἐμπορευμάτων στήν πόλη καί στό χωριό καί ἄλλων ζητημάτων πού συνδέονται μέ τή νομισματική μεταρύθμιση.
4) *

Γράφτηκε στίς 14 τοῦ Ἀπρίλη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται: ἡ συμπλήρωση καί οἱ τροπολογίες σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο· τό σχέδιο ἀπόφασης σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίτυπο

---

* Τό κείμενο τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ Β. Ι. Λένιν δέν τό ἔγραψε. *Ἡ Σύντ.*

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΕΞΩΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Πρός όλες τίς 'Επιτροπές κυβερνείων καί νομών, πρός όλες τίς κομμουνιστικές όμάδες καί τά συνδικάτα

Τό ζήτημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στό Κόμμα μας καί στίς πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν εἶναι σήμερα ζήτημα ἀμοιβαίων σχέσεων ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές καί στούς ἐξωκομματικούς.

Τά ἐχθρικά σέ μᾶς Κόμματα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί τῶν μενσεβίκων, ἐφόσον ἐμφανίζονται ἀνοιχτά, δέν ἔχουν σημαντική ἐπιτυχία. Οἱ πλατιές ἐργατικές μάζες νιώθουν τόν ἑαυτό τους ἐξωκομματικό. Γι' αὐτό οἱ ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ὅλο καί πιό συχνά μεταμφιέζονται σέ ἐξωκομματικούς.

Καθῆκον μας εἶναι νά ἐνισχύσουμε ὁπωσδήποτε τίς σχέσεις τῶν κομμουνιστῶν μέ τούς τίμιους ἐξωκομματικούς. Αὐτός εἶναι ὁ μοναδικός τρόπος, μέ τόν ὁποῖο μποροῦμε νά ἀναζωογονήσουμε τούς κομματικούς πυρῆνες μας, πού μερικές φορές μαραζώνουν. 'Εκεῖ ὅπου ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές καί στούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες ὀρθώθηκε τεῖχος, ἡ ἀποξένωση πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἐξαφανιστεῖ. Δέν εἶναι κομμουνιστής αὐτός πού δέν μπόρεσε νά συγκεντρώσει γύρω του μερικούς τίμιους ἐξωκομματικούς ἐργάτες, νά ἀποκτήσει μ' αὐτούς καθημερινές σχέσεις, νά πάει στά σπίτια τους, νά τούς βοηθάει στήν καθημερινή τους ζωή, νά τούς ἐφοδιάζει μέ ἐφημερίδες, νά ἀναδείχνει ἀπό τό περιβάλλον τους στελέχη γιά τά συνδικάτα καί τά σοβιετικά ὄργανα κτλ.

Πολύ περισσότερα στόν τομέα αὐτό μποροῦν καί πρέπει νά κάνουν οἱ κομμουνιστές πού δουλεύουν στά συνδικάτα. Μέσω τῶν συνδικάτων τό καλύτερο ἀπ' ὅλα θά ἦταν νά τραβηχτοῦν οἱ πλατιοί κύκλοι τῶν τίμιων ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν. Ὅμως αὐτό δέν εἶναι ὁ μοναδικός δρόμος. Οἱ τοπικές κομματικές ὀργανώσεις πρέπει νά καταφέρουν νά βάλουν σέ σοβιετική δουλιά ἕνα σημαντικό ποσοστό ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν. Οἱ κομμουνιστές ἀπό τά σοβιετικά ἱδρύματα νά πᾶνε στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια, ἕνα μέρος τῶν νέων ἐξωκομματικῶν προλεταριακῶν δυνάμεων νά πάει στά σοβιετικά ἱδρύματα καί στίς διοικήσεις τῶν συνδικάτων. Αὐτό εἶναι τό σύνθημα τῆς ἡμέρας. Ὅλες οἱ κομματικές ὀργανώσεις πρέπει νά συζητήσουν πρακτικά τό ζήτημα αὐτό καί ἀνάλογα μέ τίς τοπικές συνθῆκες νά βροῦν τρόπους γιά τήν πιό γρήγορη ἐφαρμογή τῆς ἔκκλησης αὐτῆς τῆς ΚΕ.

['Η δραστηριότητα τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν μεγάλωσε. Θέλουν νά συμμετάσχουν στήν ἐξουσία. Αὐτοί] * **Οἱ ἐξωκομματικοί ἐργάτες** θέλουν νά

* 'Από δῶ καί κάτω τό κείμενο πού ἔχει μπεῖ σέ ἀγκύλες σβήστηκε καί διορθώθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν· οἱ διορθώσεις δίνονται μέ παχιά στοιχεῖα. *Ἡ Σύντ.*

μποῦν σέ ὑπεύθυνες θέσεις στά Σοβιέτ καί στά συνδικάτα. Τό Κόμμα πρέπει νά συμφωνήσει μ' αὐτό. Τό Κόμμα πρέπει νά μπορέσει μέσω τῶν πυρήνων του καί τῶν συνδικάτων νά βρεῖ τούς πιό πολύτιμους καί σταθερούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες καί ἐργάτριες (καθώς ἐπίσης καί ἀγρότες) καί νά τούς τοποθετήσει σέ ὑπεύθυνες θέσεις (ἰδιαίτερα στήν Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση). Σ' αὐτό βρίσκεται ἡ ἐγγύηση τῆς ἐπιτυχίας μας καί στήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας.

Οἱ ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις μποροῦν νά βοηθήσουν στήν προσέγγιση τῶν κομμουνιστῶν μέ τούς ἐξωκομματικούς, νά διευκολύνουν τήν πάλη ἐνάντια στή γραφειοκρατία, νά δόσουν τή δυνατότητα νά ἀναδειχτοῦν νέα στελέχη. Ὅμως, μόνο ὑπό ὁρισμένους ὅρους. Ὁ κυριότερος ἀπό τούς ὅρους αὐτούς εἶναι ἡ σοβαρή, πρακτική προετοιμασία τῶν ἐξωκομματικῶν αὐτῶν συνδιασκέψεων.

Ἡ πείρα τῶν ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων ἔδειξε ὅτι γίνονται στίβος διαφώτισης καί ὀργάνωσης τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων. Καί τά δυό αὐτά Κόμματα ἐπεξεργάστηκαν είδικές ὁδηγίες σχετικά μέ τήν ἐκμετάλλευση τῶν ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων γιά ἀντεπαναστατικούς ἐσερομενσεβίκικους σκοπούς. Οἱ κομματικές ὀργανώσεις μας πρέπει νά τό ὑπολογίσουν αὐτό.

Γι' αὐτό οἱ τοπικές ὀργανώσεις, ὀργανώνοντας ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις, πρέπει: 1) νά μπορέσουν οἱ ἴδιες [νά ἐπεξεργαστοῦν] **νά διαλέξουν** τήν κατάλληλη στιγμή καί νά μήν ἐπιτρέψουν νά μᾶς ἐπιβληθοῦν τέτιες συνδιασκέψεις σέ στιγμές [ἀναταραχῶν γιά τούς ἀντιπάλους μας] **κατάλληλες γιά τούς ἐχθρούς τῆς ἐργατικῆς τάξης**, 2) νά μπορέσουν στήν πορεία ἤδη τῆς προετοιμασίας τῆς ἐξωκομματικῆς συνδιάσκεψης νά πετάξουν τή μάσκα ἀπό τούς ἐσέρους καί τούς μενσεβίκους πού ἐμφανίζονται σάν ἐξωκομματικοί, 3) καί τό κυριότερο, νά καταφέρουν νά ἐξασφαλίσουν τήν ἐπιτυχία στίς ἐκλογές σέ κάθε φάμπρικα καί ἐργοστάσιο.

Στήν Πετρούπολη, μέ τήν εὐκαιρία τῆς τελευταίας ἐξωκομματικῆς συνδιάσκεψης, σέ κάθε ἐπιχείρηση ἔγιναν προκαταρκτικά τέσσερις συνελεύσεις: 1) κολλεκτίβα σύν συμπαθοῦντες, 2) συνέλευση ἀντιπροσώπων τοῦ ἐργοστασίου, 3) συνέλευση ἀντιπροσώπων σύν κολλεκτίβα καί 4) γενική συνέλευση τοῦ ἐργοστασίου, στήν ὁποία καί τό ψηφοδέλτιο ὑποψηφίων ἀντιπροσώπων γιά τήν ἐξωκομματική συνδιάσκεψη καί ἡ ἐντολή ἦταν ἤδη προετοιμασμένα ἀπό τίς προηγούμενες συνελεύσεις.

Γιά τήν προετοιμασία, τήν πορεία καί τήν ἔκβαση κάθε ἐξωκομματικῆς συνδιάσκεψης ἡ Ἐπιτροπή νομοῦ πρέπει νά πληροφορήσει τήν Ἐπιτροπή κυβερνείου, καί ἡ Ἐπιτροπή κυβερνείου τήν ΚΕ. Ἡ προετοιμασία πρέπει νά γίνει μέ τόν πιό ἐπιμελημένο τρόπο. Σέ περίπτωση ἀνεπάρκειας δυνάμεων, πρέπει προκαταρκτικά νά ζητηθεῖ βοήθεια ἀπό τό κέντρο.

Γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς σύνδεσης μέ τούς ἐξωκομματικούς εἶναι ἀπαραίτητο ἀκόμη νά γίνεται τακτικά ὄχι μόνο γενική συνέλευση τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἀλλά καί νά γίνονται πρακτικοί ἀπολογισμοί ὅλων τῶν δημόσιων ὑπαλλήλων μπροστά στίς μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Τέτιοι ἀπολογισμοί νά γίνονται ὑποχρεωτικά ὄχι λιγότερο ἀπό μιά φορά τό μήνα, γιά νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα στή μάζα τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν νά κάνουν κριτική στά σοβιετικά ὄργανα καί στή δουλιά τους. Ἀπολογισμούς πρέπει νά κάνουν ὄχι μόνο οἱ κομμουνιστές, ἀλλά καί ὅλοι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι σέ ὅλες τίς ὑπεύθυνες θέσεις, καί στήν πρώτη γραμμή τά στελέχη τῶν ἐπισιτιστικῶν ὀργάνων καί τῶν ὀργάνων τοῦ Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας.

Ἡ κάθε Ἐπιτροπή κυβερνείου εἶναι ὑποχρεωμένη νά δίνει κάθε μήνα στήν ΚΕ ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τόν ἀριθμό καί τήν πορεία ὅλων αὐτῶν τῶν ὑπολογισμῶν, καθώς καί γιά τά αἰτήματα τῶν ἐξωκομματικῶν πού παρουσιάζονται στίς συνελεύσεις αὐτές.

Οἱ κατά τόπους σύντροφοι πρέπει νά βροῦν δεκάδες ἀκόμη ἄλλους τρόπους γιά νά συνδεθοῦν πιό πολύ μέ τούς ἐξωκομματικούς καί νά ἀναδείξουν ἀπό τό περιβάλλον τους νέα στελέχη. Πιό κοντά στίς μάζες. Πιό ἔμπρακτη σύνδεση μέ τούς ἐξωκομματικούς. Πιό συστηματική *ἐπιλογή* νέων ἐξωκομματικῶν στελεχῶν. Περισσότερη προσοχή τῶν δημόσιων ὑπαλλήλων στίς βιοτικές ἐλλείψεις πού μποροῦν νά ἐξαλειφθοῦν ἀκόμη καί στίς συνθῆκες τῆς δικῆς μας φτώχιας. Πιό συστηματική καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας. Οἱ κομμουνιστές νά εἰσχωρήσουν πιό βαθιά στίς ἐργατικές καί λαϊκές μάζες.

1 τοῦ Μάη 1921. *Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΚΚΡ*

Ἡ ΚΕ, δίνοντας στό παραπάνω ζήτημα τεράστια σημασία, ἀπαιτεῖ ὁπωσδήποτε τήν πιό ἀκριβή καί τήν πιό δραστήρια ἐκπλήρωση τῆς ὁδηγίας αὐτῆς. Γιά τή μή ἐκπλήρωσή της ἤ γιά τήν ἐκδήλωση στό ζήτημα αὐτό ἀδράνειας ἡ ΚΕ θά πάρει τά πιό αὐστηρά μέτρα τιμωρίας μέχρι καί τή διαγραφή ἀπό τό Κόμμα.

Ἐκθέσεις γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ὁδηγίας αὐτῆς οἱ Ἐπιτροπές νομῶν καί κυβερνείων πρέπει νά στέλνουν κάθε μήνα σύμφωνα μέ τόν ἑξῆς τύπο:

1) Πόσοι κομμουνιστές μετατέθηκαν ἀπό τίς σοβιετικές ὑπεύθυνες θέσεις στίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια; 2) Ἐπίσης στό χωριό, σέ ἀγροτικές δουλιές; 3) Πόσοι ἐξωκομματικοί ἐργάτες, σάν οἱ πιό τίμιοι καί ἱκανοί, προβλέπεται νά χρησιμοποιηθοῦν σέ σοβιετική δουλιά; 4) Ὀνομαστικός τους κατάλογος; 5) Πόσοι ἀπ' αὐτούς κατορθώθηκε νά χρησιμοποιηθοῦν σέ σοβιετική δουλιά κατά ὑπηρεσίες; 6) Χρονικό διάστημα καί ἐπιτυχία τῆς δουλιᾶς τους; 7-10) Ἐπίσης (§§ 3, 4, 5, 6) σχετικά μέ τούς ἀγρότες. 11) Τά κυριότερα αἰτήματα καί οἱ αἰτήσεις παραπόνων τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν; 12) Ἐπίσης τῶν ἀγροτῶν; 13) Περιπτώσεις προσέλκυσης ἐργατῶν στήν Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση καί ἀποτελέσματα; 14) Ἐπίσης ἀγροτῶν; 15) Γιά τήν κάθε ἐξωκομματική συνδιάσκεψη νά δοθοῦν σύντομα στοιχεῖα γιά τό κύριο ζήτημα, σύμφωνα μέ τό παραπάνω γράμμα τῆς ΚΕ.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Μάη 1921 στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 97

Δημοσιεύεται: ἡ συμπλήρωση καί οἱ τροπολογίες σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο· τό σχέδιο ἀπόφασης σύμφωνα μέ τό δακτυλογραφημένο ἀντίτυπο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ IV ΠΑΝΡΩΣΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ [133]

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΛΟΓΟΥ 18/V.

1. Καταστατικό τοῦ ΚΚΡ: Κόμμα καί ὁμάδες.
2. Ἀπόφαση τῆς ΚΕ — καί **ΑΠΟΚΡΥΨΗ** της.
3. Ὁ Ριαζάνοφ καί ὁ ρόλος του. (Ἡ ἀντικομματική ἀπόφαση τοῦ Ριαζάνοφ.)...
4. Ὁ Τόμσκι καί *τό λάθος ἤ τό ἔγκλημά* του; ...
   ((*Ἡ σύνθεση τῆς 4-δας*))
5. Ἐξαιρετική νευρικότητα, ἀναβρασμός, δυσαρέσκεια τῶν ἐργατῶν:

{[Τά βάρη στούς ἐργάτες.
Τό παρακράτημα τοῦ 1920 — στούς ἀγρότες.
Ἀνακούφιση γιά τούς ἀγρότες: ἐξαρτιέται ἀκόμη ἀπό τή σοδιά.
Γιά τούς ἐργάτες: πολύ βαθιά δυσαρέσκειά τους, ὅταν βλέπουν τέτια φαινόμενα, ὅπως τούς «ἀναπτῆρες», τίς καταχρήσεις κτλ.]}

Γράφτηκε στίς 18 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ, ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΕΑ *

Ἡ ἴδια ἡ *ἀπόφαση τοῦ ΣΕΑ* πρέπει νά περιέχει πολύ λίγα:

1) Ὑποχρεωτική συγκρότηση παντοῦ, ἀπό πάνω ὥς τά κάτω καί ἀπό κάτω ὥς πάνω, *οἰκονομικῶν συμβουλίων* ἤ ἐντελῶς παρόμοιων μέ αὐτά ἐπιτροπῶν καί ὀργάνων.

2) Ὑποχρεωτικά *νά δημοσιεύονται* οἱ ἀπολογισμοί κάθε περιοχῆς, κυβερνείου, νομοῦ, περιφέρειας, ὄχι λιγότερο ἀπό 1 φορά στούς 2 μῆνες.

3) Νά δίνονται ὑποχρεωτικά στό *ΣΕΑ* ἀντίγραφα τῶν πιό μικρῶν ἀπολογισμῶν καί ἀνακοινώσεων.

4) Νά καθοδηγούμαστε **ἀπό τήν ἐντολή**.

5) Νά ἀναπτυχθεῖ ἡ ἀποστολή ἀνταποκρίσεων ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις στήν *«Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν»* καί νά μετατραπεῖ αὐτή σέ ὄργανο συγκέντρωσης τῶν ἀπολογισμῶν, σέ ὄργανο μελέτης καί καθοδήγησης.

Γράφτηκε στίς 19-20 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 264-265. *Ἡ Σύντ.*

ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ ΕΝΤΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΕΑ.[134]

1

(9) 1. Ἀνάπτυξη τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας:
α) ἀγροτικά νοικοκυριά
β) κολχόζ (σοβχόζ· κομμοῦνες κ.ἄ.)

(10) 2. Ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας:
α) τῆς μεγάλης
β) τῆς μικρῆς.

(4) 5. *Συντονισμός* τῶν διάφορων πλευρῶν (καί ὑπηρεσιῶν) τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας.

(1) 6. *Ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων:* α) Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ, β) Συνεταιρισμός + γ) ἰδιωτικό ἐμπόριο

(11) 3. Καύσιμα: δάση, κάρβουνο καί σχιστόλιθος, πετρέλαιο, πεσμένα δέντρα, κ.ἄ. — εἰσαγόμενα καί αὐτοεφοδιασμός

(12) 4. Τρόφιμα.

(5) 8. Βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν.

(6) 9. » » » τῶν ἀγροτῶν.

(13) 7. Οἰκοδομές.

(16) 10. Πριμοδότηση σέ εἶδος.

(3) 11. Ἐνθάρρυνση τῆς πρωτοβουλίας.

(2) 12. Καπιταλισμός, ἐπιχειρηματικό πνεῦμα etc. Ἰδιωτική οἰκονομική πρωτοβουλία.

(23) 13. Οἰκονομικό σχέδιο περιοχῆς καί κυβερνείου (γγ).

(24) 14. Ἐξηλεκτρισμός (γγ).
(25) 15. Γιά τίς παραμεθόριες περιοχές: ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τό ἐξωτερικό. Λιμάνια.
(19) 16. Μαύρη ἀγορά.
(26) 17. {Σιδηρόδρομοι.
18. Θαλάσσιες καί ποτάμιες μεταφορές (γγ)
19. Κρατικά σχέδια περιοχῶν καί κυβερνείων * *βλ. § 13.*
(22) 20. Οἰκονομικά συμβούλια περιοχῶν καί οἰκονομικές συσκέψεις κυβερνείων, οἰκονομικές συσκέψεις νομῶν καί ἐπαρχιῶν καί ἀγροτικές ἐπιτροπές. (γγ)
(17) 21. Συνδικάτα, συμμετοχή τους στήν παραγωγή, παραγωγική προπαγάνδα. Ἐργασιακή πειθαρχία.
(18) 22. Καταχρήσεις (ἀπό ὑπαλλήλους, ἐργάτες), μέτρα πάλης, ἀποτελέσματα. Νοικοκυριό ἀποθηκῶν.
(20) 23. Χρησιμοποίηση στρατιωτικῶν τμημάτων γιά οἰκονομικούς σκοπούς. Συμμετοχή τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας γενικά καί τῆς Γενικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσης ἰδιαίτερα σέ οἰκονομική δουλιά.
(21) 24. Ὑποχρεωτική ἐργασία, ἐργασιακές κινητοποιήσεις.
(14) 25. Ὑποδειγματικές ἐπιχειρήσεις, ἱδρύματα κτλ.
(7) 26. Κατάλογος στελεχῶν γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας, χρόνια ὑπηρεσίας τους (τόσο τῶν κομματικῶν, ὅσο καί τῶν ἐξωκομματικῶν) καί ἄλλα.
(8) 27. Καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας· ἰδιαίτερα προσέλκυση τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης καί τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν.
(15) 28. Βελτίωση στήν παραγωγή, τήν ἀγροτική οἰκονομία καί τή βιομηχανία καί ἄλλα.
(27) 29. Δουλιά στήν *«Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν»* καί μαζί μ' αὐτή;

Τοπικά ὄργανα Τύπου, ἡ σχέση τους ἀπέναντι στούς ἀπολογισμούς.

---

* Οἱ λέξεις αὐτές ἔχουν διαγραφεῖ ἀπό τόν Λένιν. *Ἡ Σύντ.*

+

Ποιός πρέπει νά γράφει ἀπολογισμούς;
τά οἰκονομικά συμβούλια κυβερνείων, τά οἰκονομικά συμβούλια *νομῶν* +
NB **οἱ ἀχτίδες** τῶν πόλεων (*οἰκονομικά συμβούλια ἀχτίδων)*

---

1 στό νομό
1 στήν πόλη καί στούς συνοικισμούς τῶν πόλεων
1 στήν ἐπαρχία
νά περιοριστοῦμε σέ (50 ἀπολογισμούς καί >;)
(100 ἀπολογισμούς καί >;)
πόλεις
μέχρι 1000 γιά όλη τή Ρωσία

	Στήν 1. VIII. (1. VI.;)
	1. XI. (15. X.;)
ἤ 6 φορές τό χρόνο;	1. I. 1. III. 1. V.

2

Σειρά
Etwa *: αα
Τό κυριότερο

I {
6: ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων — (1)
11: ἐνθάρυνση τῆς πρωτοβουλίας — (3)
12: καπιταλισμός — (2)
5: συντονισμός — (4)

II {
8: βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν — (5)
9: » » » τῶν ἀγροτῶν — (6)

III {
26: στελέχη οἰκονομικῆς οἰκοδόμησης — (7)
27: καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας — (8)

1-η ὁμάδα ζητημάτων

---

* — Περίπου. *Ἡ Σύντ.*

\+ ββ
Etwa:

1. — ἀγροτική οἰκονομία (9)
2. — βιομηχανία (10)

4.	συμπεράσματα οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας	— τρόφιμα (12)	|||
3.		— καύσιμα (11)	
7.		— οἰκοδόμηση (13)	|||

10.	—	(16)	
21.	—	(17)	
22.	Συνθῆκες	(18)	
23.	ἐργασίας	(20)	|||
24.	—	(21)	|||

25.	συμπεράσματα οἰκονομικῆς	(14)	|||
28.	οἰκοδόμησης	(15)	|||

13.
20.
14.
15. } γγ {
16.
17.
18.
29.

— Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου (23)
— οἰκονομικά ὄργανα περιοχῆς (22)
— *Ἐξηλεκτρισμός* (24)
— ἐξωτερικό ἐμπόριο (25)
— μαύρη ἀγορά (19)
— σιδηρόδρομοι } (26)
— θαλάσσιες καί ποτάμιες μεταφορές } (26)
(27)

3

Σχέδιο **ἐντολῆς** ἀπό τό ΣΕΑ

I. Ἡ οὐσία τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς:

ἀνάπτυξη στόν ἀνώτατο βαθμό τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καί βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, χρησιμοποίηση τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου καί προσανατολισμός του πρός τήν κατεύθυνση τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ, ὁλόπλευρη ὑποστήριξη τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας, καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας. { **συνεταιρισμός** }

II. 100% τοῦ φόρου + 100% μέ ἀνταλλαγή
[{[μικρή βιομηχανία·
ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τό ἐξωτερικό·
ὑποστήριξη τῆς μεγάλης βιομηχανίας.]}]

\+ II *bis* Τά ὄργανα τοῦ ΣΕΑ μέχρι κάτω.

III. Καθιέρωση λογοδοσίας καί ἀνταλλαγή πείρας, ἅμιλλα.

IV. Χρονικά ὅρια (6-2 φορές τό χρόνο) καί τύποι ἀπολογισμοῦ (ἐκτύπωσή τους σέ **100** ἀντίτ.)

V. Τά κυριότερα ζητήματα ὑποχρεωτικά γιά κάθε ἀπολογισμό λεπτομερειακά.
1-8 (αα). (8 ζητήματα)

VI. Ζητήματα πολύ σπουδαῖα, ὑποχρεωτικά γιά κάθε ἀπολογισμό δουλιᾶς μέ τό μορφή σύντομου *συμπεράσματος*.

ββ 12 ζητήματα

'Από ἄποψη σπουδαιότητας ὅλα εἶναι ἴσα, ὄχι ὅμως ἀπό ἄποψη προτεραιότητας, οὔτε ἀπό ἄποψη ἐπικαιρότητας.

3-η ὁμάδα:

VII. Ζητήματα σπουδαῖα, *ὄχι* ὅμως ὑποχρεωτικά σέ *κάθε* ἔκθεση δουλιᾶς.

γγ 7 ζητήματα

VIII. Συμπληρωματικά ζητήματα (κατά τήν κρίση).
(4η ὁμάδα)

IX. Συμπεράσματα.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἀπολογισμῶν **πρέπει νά συμπληρωθεῖ.**

1) Ἡ 5-η ὁμάδα τῶν ζητημάτων μέ ἐπιλογή τῶν ἐπαρχιῶν.
2) Τό στατιστικό μέρος τῶν ἀπολογισμῶν δουλιᾶς τό καταρτίζουν τό Γραφεῖο Στατιστικῆς κυβερνείων καί οἱ στατιστικοί τῶν νομῶν.
3) Σ' αὐτές δίνουν (ὑποχρεοῦνται νά δίνουν — νά διασαφηνιστεῖ ἡ ὑποχρέωση αὐτή) ὅλα τά στοιχεῖα τά τοπικά ἱδρύματα.

4) Τό *όχι στατιστικό* μέρος τῶν ἐκθέσεων δουλιᾶς;
ποιός τό καταρτίζει;
ἐπίσης οἱ στατιστικοί
\+ εἰδικά διορισμένα πρόσωπα
5) Ἐκτός ἀπ' αὐτούς τούς ἀπολογισμούς τίποτε ἄλλο νά μή ζητεῖται.
6) Τί θά δημοσιεύεται ἀπό τούς ἀπολογισμούς;

Γράφτηκε στίς 19-21 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ [135]

1. Προαγωγικές ἐξετάσεις ἀπό τήν 3η στήν 4η χρονική περίοδο.
2. Ἀπό τή «Ναρόντναγια Βόλια» στή σοσιαλδημοκρατία στή Ρωσία, ἀπό τή II στήν III Διεθνή στόν κόσμο.
3. 1η χρονική περίοδος: 1886—1903. ((17))
4. 2η χρονική περίοδος: 1903—1917. ((14))
5. 3η χρονική περίοδος: 1917—1921. ((4))
6. 4η χρονική περίοδος: 1921—; (1931)
7. «Δέν» εἶναι ἡ τελευταία καί ἀποφασιστική μάχη. Ὅμως... πλησιάζει (χρόνια).
8. Σέ παγκόσμια κλίμακα ἡ νίκη εἶναι δύσκολη (bis. ter), ὅμως σίγουρα.
9. Στόν καπιταλισμό, στούς καπιταλιστές ρουά καί μάτ.
10. Alias *: τό ἔργο τοῦ κομμουνισμοῦ στή Ρωσία θά εἶναι *σταθερό*.
11. Ἡ ἔχθρα τῆς *ἀτομικῆς* ἰδιοκτησίας. Ἡ συνένωση τῆς ἐργασίας ἐνάντια στήν ἰδιοκτησία.
12. Ἡ Ἰνδία «δέν ὑπολογίζεται»; Doch! **
13. «Συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν»;

13 *bis*. Τό διεθνές ἐμπόριο.

14. Εἶναι δύσκολο τό *οἰκονομικό μέτωπο*.
15. Ἐκφυλίζεται τό προλεταριάτο; Μάλιστα! Συμπεράσματα; Ἰδεολογία τοῦ μικροϊδιοκτήτη.
16. Ἡ μεγάλη παραγωγή καί οἱ μηχανές ἀποτελοῦν τήν ὑλική καί *ψυχολογική* βάση τοῦ προλεταριάτου. Inde *** *ἐκφυλισμός*.

---

* — Ἀλλιῶς. *Ἡ Σύντ.*

** — Παρόλα αὐτά! *Ἡ Σύντ.*

*** — Ἀπό δῶ. *Ἡ Σύντ.*

17. Πολιτική σύν, οἰκονομία πλήν.
18. Ἀντοχή, κομματικότητα.
19. Οἰκονομικό μέτωπο.
   Προαγωγικές ἐξετάσεις: σιτηρά, καύσιμα. 1917
   (φόρος σέ εἶδος) 1918 }
   1919 }
   1920
   versus 1921
20. Πείρα οἰκονομική ὑπάρχει ἤδη — νά οἰκοδομοῦμε συστηματικά, σταθερά, ἀποφασιστικά παραπέρα.
21. Ἐργασιακή πειθαρχία, αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας, ὀργάνωση τῆς ἐργασίας, αὔξηση τῆς ποσότητας τῶν προϊόντων, ἀμείλικτη πάλη ἐνάντια στήν τσαπατσουλιά καί στό γραφειοκρατισμό.
22. Ἐν τούτῳ νίκα.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 25 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1945 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΥΛΙΚΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ Χ ΠΑΝΡΩΣΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ

1

ΣΧΕΔΙΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ [136]

1

Ψευδεῖς διαδόσεις (καί κακοήθεις διαστρεβλώσεις) καί παρανοήσεις σέ σχέση μέ τό φόρο σέ εἶδος, τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου etc.

Σύγκρινε 5. V. 1918 («Γιά τά ἀριστερά παιδιαρίσματα καί τό μικροαστισμό») *

(α) ὁ κίνδυνος τοῦ «μικροϊδιοκτητικοῦ στοιχείου»

(β) Κρατικός καπιταλισμός *versus* μικροαστικό ἀναρχικό στοιχεῖο.

Φόρος καί ἐλευθερία ἐμπορίου

«ὑποχώρηση» ἤ «ἀνακούφιση»;

Ἐλευθερία συναλλαγῶν καί ἀστισμός.

Καπιταλισμός *κρατικός*. Ἐκχωρήσεις ἐπίσης κρατικός καπιταλισμός	} Κρατικός καπιταλισμός.

«Ἀνακούφιση», ὑποχωρήσεις, συμφωνίες, ὑποχωρήσεις ἐξαιτίας τῆς σιτοδείας, τῆς ἐρήμωσης...

Μέτρο ὑπομονῆς;

τῶν ἐργατῶν;

τῶν ἀγροτῶν;

«Θερμιδώρ»; Νηφάλια, *ἴσως* ναί; Θά ἔχουμε;

Θά δοῦμε. Νά μή παινεύεσαι, πηγαίνοντας στή μάχη

{ σύγκρινε 5. V. 1918 (διάβ. τήν μπροσούρα)
σύγκρινε 10. XI. 1918 (ἀντι-Κάουτσκι **).

Τότε καί τώρα.

Συνειδητότητα καί ἀσυνειδησία.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 283-314. *Ἡ Σύντ.*

** Στό ἴδιο, τόμ. 37ος, σελ. 235-338. *Ἡ Σύντ.*

Δικτατορία καί ἐλευθερία, τότε καί τώρα.
Τάξεις τότε καί τώρα.
Τό λογικό καί οἱ προλήψεις τῶν ἀγροτῶν.
Τό δίλημμα. Ἐκλογή. Δύσκολη συμφωνία μέ τήν ἐργατική κυβέρνηση ἤ εὔκολη ὑποδούλωση ἀπό τήν ἀστική τάξη καί τούς τσιφλικάδες;

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 26 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

2

Ἀγροτική χώρα
1. (ἐνάντια στόν Ντενίκιν)
2. *Οἰκονομική συμμαχία;*
3. Παρακράτημα:
   πῶς θά μποροῦσε;
4. Φόρος...
5. Ἀνταλλαγή, πρωτοβουλία, etc.
6. Μικρή βιομηχανία
7. Μεγάλη βιομηχανία = βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ
8. *Ἐξηλεκτρισμός*
9. Κρατικά ἀποθέματα
   {σιτηρῶν
   {καυσίμων
10. 400 ἑκατομμύρια πούτια
11. Προαγωγικές ἐξετάσεις ἀπό τήν 3η στήν 4η χρονική περίοδο [137].
12. [1889—1903
    1903—1917
    1917—1921
    1921—; [31;]]
13. Μελέτη τῆς πρακτικῆς πείρας.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 26 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

2

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΤΕΛΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ *

Ταλαντεύσεις:

1) «Ἀγροτιά — τάξη»
(Βαρέικις).

2) «Ἐπισιτιστική ἐπιθεώρηση»
τοῦ Σβιντέρσκι...
(Βασίλιεφ)...
(καί Μεστσεριακόφ).

3) Ὁ Λάριν καί τό διάταγμά του versus ἀπόφαση τοῦ **Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς 10/V. 1921.**

4) «Ὁ ὑπαινιγμός νά ἐπιστραφεῖ στήν Κεντρική Ἐπιτροπή:
(α) ἀνταλλαγή μέ κάρβουνο καί ἄλλα προϊόντα. *Τηλεγράφημα τοῦ Ντουμπάς*
(β) συνεταιριστικά περίπτερα καί ἱδρύματα στό κυβερνεῖο τοῦ Ταμπόφ.
(;)
(γ) πείρα οἰκοδόμησης τῆς Κιζλιάρ-Σταροτερέτσναγια.
Τό παράδειγμα τοῦ *Λάριν*... «τό σύστημά μας»...
((28 φούντια versus 4 πούτια τό μήνα)).
... «πείρα θαυμάσια»...

(Τσουμπάρ: «ἕνα τέτιο παράδειγμα δέν εἶναι τό μοναδικό. Σέ ὅλες μάλιστα τίς δασικές ἐργασίες»)

(δ) 10 φούντια ἁλατιοῦ = 1 πούτι σιτηρῶν (Βολυνία)...

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 317-332. *Η Σύντ.*

(ε) *Κυβερνεῖο Νικολάγεφ;* **(Μαυραγορίτες)...**

Ὑφάσματα σίδερο — κρέμα προσώπου

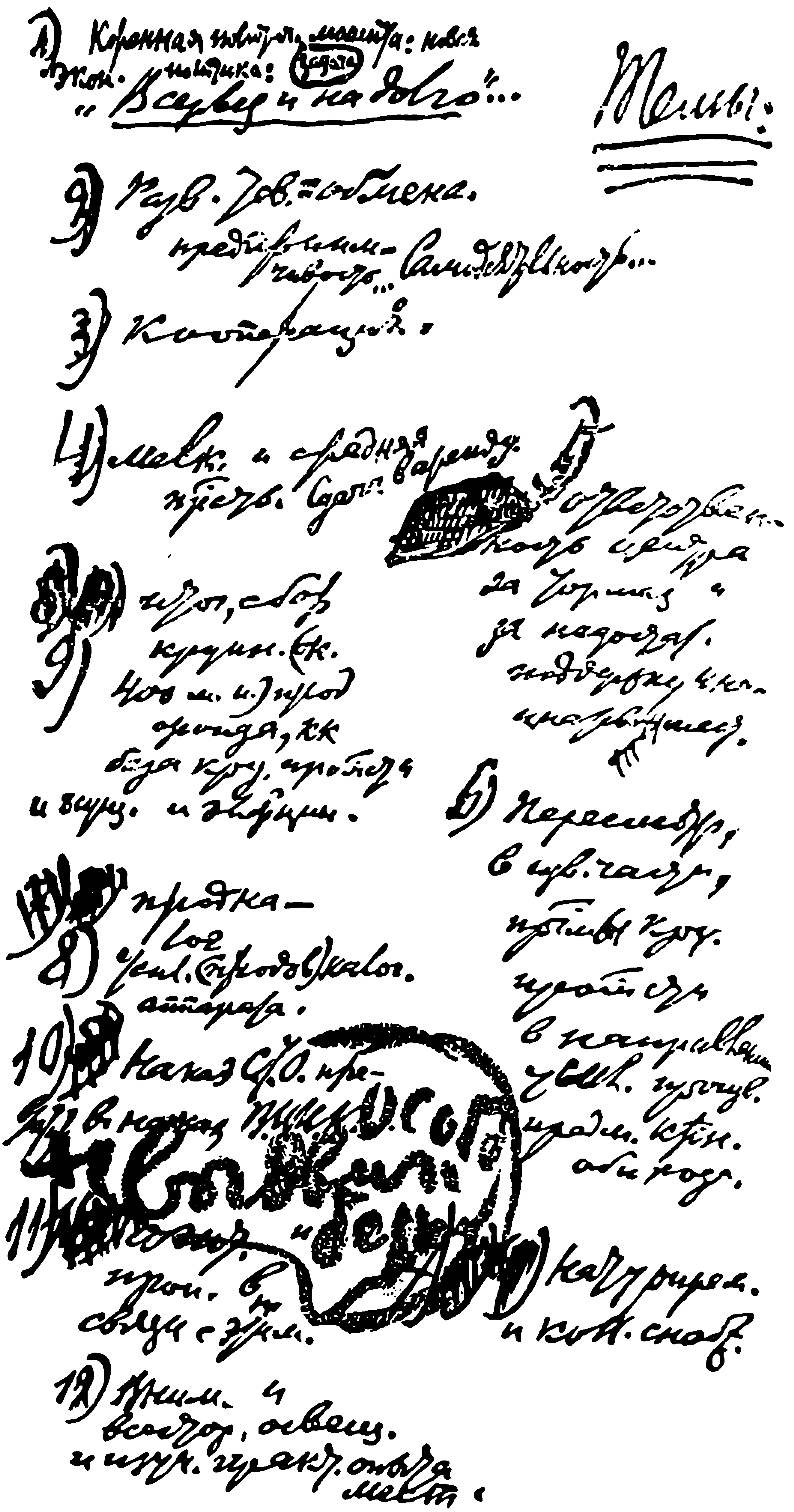
4) Ἀνάπτυξη τῆς πρωτοβουλίας...
(α) Συμπεράσματα τοῦ Ὀσίνσκι:
[οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ἐπιτροπάτου
Ἐπισιτισμοῦ ἐμποδίζουν·
δέν ὑπάρχει *συντονισμός.*]
(β) Προαγωγικές ἐξετάσεις ἀπό τήν 3η στήν 4η χρονική περίοδο.
(γ)

«ὑγειονομικό σιτηρέσιο» Γκοῦσεφ

Γράφτηκε στίς 27 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Τὸ χειρόγραφο τοῦ Β. Ι. Λένιν τοῦ προσχεδίου ἀπόφασης
πάνω στα ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. — Μάης τοῦ 1921

3

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ *

Θέματα:

1) Θεμελιακό πολιτικό καθῆκον τῆς στιγμῆς: ἡ νέα οἰκονομική πολιτική:
«Στά σοβαρά καί γιά πολύ καιρό»...
2) Ἀνάπτυξη τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων.
Ἐπιχειρηματικό πνεῦμα... Πρωτοβουλία...
3) Συνεταιρισμός.
4) Μικρή καί μεσαία βιομηχανία. Ἐκμίσθωση.
5) Ἡ εὐθύνη τοῦ κέντρου γιά τό φρενάρισμα καί τήν ἀνεπαρκή ὑποστήριξη τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας.
6) Ἀναθεώρηση σέ ὁρισμένο βαθμό τοῦ προγράμματος τῆς μεγάλης βιομηχανίας μέ σκοπό τήν αὔξηση τῆς παραγωγῆς εἰδῶν ἀγροτικῆς χρήσης.
7) Πριμοδότηση σέ εἶδος καί συλλογικός ἐφοδιασμός.
8) Φόρος σέ εἶδος
Ἐνίσχυση τοῦ (ἐπισιτιστικοῦ) φορολογικοῦ μηχανισμοῦ.
9) Ἀποτέλεσμα, συγκέντρωση μεγάλων (περίπου 400 ἑκατομμύρια πούτια) ἀποθεμάτων τροφίμων, σάν βάση τῆς μεγάλης βιομηχανίας καί τῆς πραγματοποίησης τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ.
10) Νά μετατραπεῖ ἡ ἐντολή τοῦ ΣΕΑ σέ ἐντολή τῆς ΠΚΕΕ + ἰδιαίτερα ἡ προώθηση ἐξωκομματικῶν.
11) Ζύμωση καί προπαγάνδα σέ σχέση μ' αὐτό.
12) Προσεκτικό καί ὁλόπλευρο φώτισμα καί μελέτη τῆς τοπικῆς πρακτικῆς πείρας.

Γράφτηκε στίς 27-28 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1957 στό περιοδικό «Βοπρόσι Ἱστόρι ΚΠΣΣ», τεῦχ. 1

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 333-335. *Ἡ Σύντ.*

4

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΟΥΛΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) [138]

Κύριο καθῆκον τῆς Πανρωσικῆς σύσκεψης [139] τοῦ Μάη εἶναι νά ὀργανώσει τήν προετοιμασία καί τή συγκέντρωση τοῦ ὑλικοῦ γιά τό ζήτημα

1) τῆς πιό στενῆς σύνδεσης τῶν ὀργανώσεων τοῦ Κόμματος μέ τίς ἐξωκομματικές μάζες.
2) τῆς πιό πλατιᾶς καί συστηματικῆς προσέλκυσης στή δουλιά τῶν ἐξωκομματικῶν στελεχῶν.
3) τῆς ἀναδιοργάνωσης τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης μέ σκοπό τήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας καί τῆς κωλυσιεργίας, τή βελτίωση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν καί τήν προσέλκυση τῶν ἐξωκομματικῶν σέ σοβιετική δουλιά.

Πάνω σέ ὅλα αὐτά τά ζητήματα ἡ σύσκεψη πρέπει ὄχι μόνο νά συγκεντρώσει καί νά μελετήσει ὅλο τό ὑλικό τῆς πρακτικῆς πείρας, ἀλλά καί νά ἐπεξεργαστεῖ πρακτικές προτάσεις γιά τήν ΚΕ.

Εἰσηγήσεις στήν ὁλομέλεια

(α) 2-3 εἰσηγήσεις γιά τή **δουλιά** τῆς *ΚΕ* καί τοῦ Κόμματος τή σημερινή (τήν ἔμπρακτη)

(β) ἐπίσης γιά τό σχέδιο ἀναδιοργάνωσής της μέ βάση τά νέα καθήκοντα.

Γράφτηκε στίς 24 τοῦ Μάη 1921

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΟΥ Χ ΠΑΝΡΩΣΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ

1. Ἐπίθετο:	Οὐλιάνοφ (Λένιν)
2. Ὄνομα καί πατρώνυμο:	Βλαντίμιρ Ἰλίτς
3. Σέ ποιά κομματική ὀργάνωση ἀνήκετε: (κυβερνεῖο, πόλη, νομό, στρατιά, μεραρχία.)	ΚΕ τοῦ ΚΚΡ Μόσχα
4. Ἀριθμός δελτίου ἀντιπροσώπου — μέ θετική ἤ συμβουλευτική ψῆφο	ἀρ. 21 μέ συμβουλευτική [140]
5. Πῶς ἐκλεγήκατε (σέ συνδιάσκεψη κυβερνείου, συνδιάσκεψη νομοῦ, συνδιάσκεψη στρατιᾶς, συνδιάσκεψη μεραρχίας, σέ γενική συνέλευση κτλ.) καί πότε:	ἀπό τήν ΚΕ μέ συμβουλευτική ψῆφο

6. Ἀριθμός τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος πού ἀντιπροσωπεύτηκαν στή συνδιάσκεψη κυβερνείου, συνδιάσκεψη νομοῦ, συνδιάσκεψη στρατιᾶς, συνδιάσκεψη μεραρχίας, στήν ὁποία ἐκλεγήκατε γιά τό συνέδριο:	στήν ΚΕ 19 ἄτομα
7. Σέ ποιά Πανρωσικά κομματικά συνέδρια πήρατε μέρος:	σέ ὅλα, ἐκτός ἀπό τόν Ἰούλη 1917 (ἤ τόν Αὔγουστο;)
8. Ἔτος γέννησης καί ἡλικία:	1870
9. Κατάσταση ὑγείας καί αναπηρία:	ὑγιής
10. Οἰκογενειακή κατάσταση (ἀριθμός συντηρούμενων μελῶν οἰκογένειας):	γυναίκα καί ἀδελφή ζοῦν μαζί μου
11. Ἐθνικότητα:	ρῶσος
12. Μητρική γλώσσα:	ρωσική
13. Ποιές ἄλλες γλῶσσες ξέρετε καί πόσο καλά τίς ξέρετε:	ἀγγλική, γερμανική, γαλλική, ἄσχημα· ἰταλική πολύ ἄσχημα

14. Ποιές περιοχές τῆς Ρωσίας ξέρετε καλά καί πόσα χρόνια ζήσατε ἐκεῖ:	καλύτερα ἀπ' ὅλες τήν περιοχή Βόλγα, ὅπου γεννήθηκα καί ἔζησα μέχρι τά 17 μου χρόνια
15. Εἴσασταν στό ἐξωτερικό (πότε, ποῦ καί πόσο καιρό):	σέ μιά σειρά χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης 1895· 1900—1905· 1908—1917
16. Στρατιωτική ἐκπαίδευση:	καμιά
17. Μόρφωση (σέ ποιά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα σπουδάσατε, τά τελειώσατε, ἄν δέν τά τελειώσατε, πόσες τάξεις ἤ πόσα χρόνια φοιτήσατε):	τό 1891 τελείωσα (ἔδοσα ἐξετάσεις σάν ἐξωτερικός φοιτητής) τή Νομική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Πετρούπολης
18. Βασική ἀσχολία ὥς τό 1917:	συγγραφέας
19. Ποιές ειδικότητες ξέρετε:	καμιά
20. Μέ τί ἀσχολούσασταν μετά τό 1917, ἐκτός ἀπό τήν κομματική, σοβιετική, συνδικαλιστική καί ἄλλες παρόμοιες δουλιές:	ἐκτός ἀπ' αὐτές πού ὑποδείχνονται μόνο μέ συγγραφική δουλιά
21. Σέ ποιό συνδικάτο ἀνήκετε σήμερα:	στήν Ἕνωση δημοσιογράφων

22. Τί δουλιά κάνατε ἀπό τό 1917 — σοβιετική, στρατιωτική, συνδικαλιστική, οἰκονομική (ἐκτός ἀπό τήν κομματική):

Πότε (ἀπό πότε ὥς πότε, νά ὑποδείξετε μήνα καί χρόνο)	Ποῦ (κυβερνεῖο, νομός, πόλη, στρατιά, μεραρχία)	Σέ ποιό ἵδρυμα	Ποιό ἀξίωμα
ἀπό Χ. 1917 μέχρι ΙΙΙ. 1921	Μόσχα	ΣΛΕ καί ΣΕΑ	πρόεδρος

23. Ποιά δουλιά: σοβιετική, στρατιωτική, οἰκονομική, συνδικαλιστική κάνετε τή στιγμή τῆς συμπλήρωσης τοῦ ἐρωτηματολογίου (ἐκτός ἀπό τήν κομματική)

Πότε (ἀπό πότε, νά ὑποδείξετε μήνα καί χρόνο)	Ποῦ (κυβερνεῖο, νομός, πόλη, στρατιά, μεραρχία)	Σέ ποιό ἵδρυμα	Ποιό ἀξίωμα
ἀπό Χ. 1917	Μόσχα	ΣΛΕ καί ΣΕΑ	πρόεδρος

24. Ἀπό πότε εἴσαστε μέλος τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων):	ἀπό τό 1894
25. Ἀνήκατε σέ ἄλλο κόμμα, ἄν ανήκατε σέ ποιό, πότε καί πόσο καιρό:	ὄχι

26. Ἄν πήρατε μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα πρίν τό 1917:

Πότε (ἀπό πότε ὥς πότε)	Ποῦ (κυβερνεῖο, νομός, πόλη)	Σέ ποιά ὀργάνωση	Ποιά δουλιά
1892—1893 1894—1895 1895—1897 1898—1900 1900—1905 1905—1907 1908—1917	Σαμάρα Πετρούπολη φυλακή Σιβηρία (κυβερ- νεῖο Γενισέι στό ἐξωτερικό Πετρούπολη στό ἐξωτερικό	παράνομοι δμι- λοι τῆς σοσιαλ- δημοκρατίας καί ἀπό τόν και- ρό τῆς ἵδρυσης τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ- λος του.	

27. Ἄν διωχτήκατε γιά τήν ἐπαναστατική σας δράση (πότε, γιά ποιές ὑποθέσεις):	1887 σύλληψη· 1895—1897 σύλληψη· 1898—1900 Σιβηρία· 1900 σύλληψη
28. Πόσο καιρό κάνατε:	
στή φυλακή	μερικές μέρες + 14 μῆνες
στά κάτεργα	δέν ἥμουν
στήν ἐξορία	τρία χρόνια
ἐμιγκρές	9—10 χρόνια

29. Ποιά κομματική δουλιά κάνατε ἀπό τό 1917:

Πότε (ἀπό πότε ὥς πότε, νά ὑποδείξετε μήνα καί χρόνο)	Ποῦ (κυβερνεῖο, νομός, πόλη, στρατιά, μεραρχία κτλ.)	Σέ ποιό ἵδρυμα	Ποιό ἀξίωμα
ἀπό Χ. 1917 ὥς ΙΙΙ. 1921	Μόσχα	ΚΕ	μέλος τῆς ΚΕ

30. Ποιά δουλιά κάνετε τώρα πού συμπληρώνετε τό ἐρωτηματολόγιο:

Πότε (ἀπό πότε)	Ποῦ (πόλη, κυβερνεῖο, νομός, στρατιά, μεραρχία)	Σέ ποιό ἵδρυμα	Ποιό ἀξίωμα
ἀπό Χ. 1917 ὥς ΙΙΙ. 1921	Μόσχα	ΚΕ	μέλος τῆς ΚΕ

31. Ἄν δικαστήκατε ἀπό τά δικαστήρια τῆς ΣΟΣΔΡ καί ἀπό κομματικά δικαστήρια (πότε, ποῦ, γιά ποιά ὑπόθεση):	ὄχι
7 τοῦ Μάρτη 1921.	Ὑπογραφή τοῦ ἀντιπροσώπου: *Β. Οὐλιάνοφ (Λένιν)*

Πρωτοδημοσιεύτηκε ὄχι ὁλόκληρο στίς 21 τοῦ Γενάρη 1926 στήν ἐφημερίδα «Νά σμένου» (Σβερντλόβσκ), ἀρ. φύλ. 5

Ὁλόκληρο δημοσιεύτηκε τό 1932 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. ΧΧ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό ἐρωτηματολόγιο, συμπληρωμένο ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

(8 τοῦ Μάρτη — 21 τοῦ Ἰούνη 1921)

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΚ. Ε. ΖΗΝΟΒΙΕΦ

Τό γράμμα γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 22 καί 29 τοῦ Μάρτη 1921. Στό γράμμα ὁ Λένιν ζητοῦσε στοιχεῖα γιά τή δουλιά τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης στίς μάζες, γιά τόν ἐπισιτιστικό ἐφοδιασμό τῆς πόλης κ.ἄ. Γιά τό γράμμα αὐτό γίνεται μνεία στό ἀπαντητικό γράμμα τοῦ Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Β. Β. ΑΝΤΟΡΑΤΣΚΙ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Γιά τό γράμμα αὐτό γίνεται μνεία στό βιβλίο ἐξερχομένων ἐγγράφων καί ἐντολῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: «245. Πρός τόν Ἀντοράτσκι μέ τήν παράκληση νά ἐπιστρέψει ὁπωσδήποτε τήν μπροσούρα τῶν Μέρινγκ — Φράιλιγκρατ καί Μάρξ» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Φ. Ε. ΤΖΕΡΖΙΝΣΚΙ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Γιά τό γράμμα αὐτό γίνεται μνεία στό βιβλίο ἐξερχομένων ἐγγράφων καί ἐντολῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Ἀρ. 251. Πρός τόν Τζερζίνσκι γιά τόν Ροζκόφ» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. ΓΚ. ΜΠΕΛΟΜΠΟΡΟΝΤΟΦ

Τό σημείωμα γράφτηκε στίς 17 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Στό σημείωμα ὁ Λένιν ζητάει στοιχεῖα γιά τή στάση τῆς ἀγροτιᾶς τῆς Σταυρόπολης, τοῦ Κουμπάν καί τοῦ Ντόν ἀπέναντι στή νέα οἰκονομική πολιτική. Γιά τό σημείωμα αὐτό γίνεται μνεία στό ἀπαντητικό γράμμα τοῦ Α. Γκ. Μπελομπορόντοφ τῆς 23 τοῦ Ἀπρίλη 1921: «Τό σημείωμά σας τῆς 17. IV τό πῆρα σήμερα» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. Μ. ΛΕΖΑΒΑ

Τό σημείωμα γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 20 καί στίς 22 τοῦ 'Απρίλη 1921. Στό σημείωμα ὁ Λένιν ζητάει στοιχεῖα γιά τήν πορεία τῆς ἀγορᾶς στό ἐξωτερικό τροφίμων καί εἰδῶν πλατιᾶς κατανάλωσης. Γιά τό σημείωμα αὐτό γίνεται μνεία στό ἀπαντητικό σημείωμα τοῦ Α. Μ. Λεζάβα (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Β. ΦΡΟΥΝΖΕ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 19 τοῦ Μάη 1921. Γιά τό γράμμα αὐτό γίνεται μνεία στό βιβλίο ἐξερχομένων ἐγγράφων καί ἐντολῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: «'Αρ. 316. Πρός τόν Φροῦνζε γιά τή συνομιλία μέ τόν Ρακόβσκι ἀπ' ἀφορμή τή συμφωνία μέ τή Γενική στρατιωτική ἐπιμελητεία τροφίμων» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΠ. ΡΑΪΧΕΝΜΠΑΧ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 16 τοῦ Μάη 1921. Γιά τό γράμμα αὐτό γίνεται μνεία στό σημείωμα τοῦ Μπ. Ράιχενμπαχ πρός τήν Λ. Α. Φότιεβα τῆς 17 τοῦ Μάη (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Α. ΜΠ. ΧΑΛΑΤΟΦ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 30 τοῦ Μάη 1921. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό γράμμα τοῦ Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι μέ ἐπισημείωση τῆς γραμματέα Ε. Κ. Μινινά: «Στίς 30/V. 1921 στάλθηκε στόν Χαλάτοφ τό γράμμα τοῦ Βλαντίμιρ Ἰλίτς μέ τήν παράκληση νά ἐπιβεβαιώσει τήν ἐξασφάλιση μέ τρόφιμα τῆς ὀργάνωσης «Ἐλεκτροπερεντάντσα» καί νά ἀνακοινώσει πόσα βαγόνια καί σέ ποιές προθεσμίες θά δοθοῦν».

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Π. Ι. ΠΟΠΟΦ

Τό γράμμα γράφτηκε στίς 4 τοῦ Ἰούνη 1921. Γιά τό γράμμα αὐτό γίνεται μνεία στό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν πρός τόν Π. Ι. Ποπόφ τῆς 16 Αὐγούστου 1921 (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 33ος, σελ. 9) καί στό βιβλίο ἐξερχομένων ἐγγράφων καί ἐντολῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: «'Αρ. 893. Πρός τόν Ποπόφ γιά τήν ἀνάγκη ριζικῆς ἀλλαγῆς στό χαρακτήρα τῆς δουλιᾶς τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς» (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ Χ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

15 τοῦ Μάρτη 1921

Ὁ Λένιν καθοδηγοῦσε τή δουλιά γιά τήν κατάρτιση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ εἶδος. Στίς 3 τοῦ Μάρτη στό κείμενο τῆς ἀπόφασης πού παρουσίασε ἡ ἐπιτροπή, ὁ Λένιν πρότεινε τρεῖς τροπολογίες (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 365).

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ Χ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΑ ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

15 τοῦ Μάρτη 1921

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔπαιρνε μέρος στίς συνεδριάσεις τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού σύνταξε τίς θέσεις γιά τό ἐθνικό ζήτημα καί πού μπῆκαν σάν βάση τῆς ἀπόφασης τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) (βλ. «Δυό μῆνες δουλιᾶς τοῦ Β. Ι. Λένιν (Ἀπό τό χρονικό τῆς ζωῆς καί τῆς δράσης του) Γενάρης — Φλεβάρης τοῦ 1921», Μόσχα, 1934, σελ. 62).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ, ΕΓΚΥΚΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ. *21 τοῦ Μάρτη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΛΕ. *14 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ. *16 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΟ ΓΙΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ. *21 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΕΞΩΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ. *Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Μάη 1921.*

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΡ (μπ) ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟ ΤΟΥ ΣΕΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ. *Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Μάη 1921.*

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΟΣΔΡ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ ΤΗΣ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑΣ — ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΤΟΥ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ. *21 τοῦ Μάη 1921.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά σχέδια τῶν παραπάνω ἀποφάσεων, τῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων, τῶν ὁδηγιῶν καί τῆς συμφωνίας μέ παρατηρήσεις καί τροπολογίες τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΣΕΑ (ΓΚΟΣΠΛΑΝ). *1 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΣΕΑ. *1 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠ' ΑΟΡΙΣΤΟΝ ΑΔΕΙΑΣ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΠΟΥ ΠΑΡΕΜΕΙΝΑΝ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΤΗΣ 23 ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1921 ΣΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ. *1 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΟΙΑΡΙΩΝ ΣΤΗ ΒΑΛΤΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ. *1 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕΤΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΑΠΟ ΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΕ ΑΛΛΗ. *6 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ. *7 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ. *7 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟΥ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΗ ΤΟΥ 1921. *12 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΜΕ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ. *12 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ. *22 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΩΝ 1886-1888 ΕΤΩΝ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ, ΠΟΥ ΕΙΧΑΝ ΚΛΗΘΕΙ ΣΕ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΗ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΤΗΣ 18 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1920. *25 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟΥ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΜΕ ΤΡΟΦΙΜΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. *26 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ. *29 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ. *24 τοῦ Μάη 1921.*

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΡΟ ΣΕ ΕΙΔΟΣ ΣΤΑ ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΠΟΣΤΑΝΙΚΑ. *31 τοῦ Μάη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ. *31 τοῦ Μάη 1921.*

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΛΕ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ. *17 τοῦ Ἰούνη 1921.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά σχέδια τῶν παραπάνω διαταγμάτων καί ἀποφάσεων μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ, ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΟ ΚΑΖΑΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΤΑΤΑΡΙΑΣ. *11 τοῦ Μάρτη 1921.*

ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Λ. Μπ. ΚΡΑΣΙΝ. *29 τοῦ Μάρτη 1921.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΠΟΡΑΣ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ. *4 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΚΥΒΕΡΝΕΙΩΝ. *4 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΓΙΑΚΟΥΤΙΑΣ. *10 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΟ ΡΟΣΤΟΒ ΤΟΥ ΝΤΟΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Μ. Ι. ΦΡΟΥΜΚΙΝ. *21 τοῦ Ἀπρίλη 1921.*

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜ-

ΒΟΥΛΙΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ, ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤ. *27 τοῦ Μάη 1921.*

ΤΗΛΕΦΩΝΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΠΕΕ, ΣΤΟ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΛΑΪΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΑΤΟ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ. *31 Μάη 1921.*

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγονται τά πρωτότυπα τῶν παραπάνω τηλεγραφημάτων, ραδιοτηλεγραφημάτων καί τηλεφωνημάτων μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἕνα μέρος τους δημοσιεύτηκε (Λενινιστική Συλλογή τόμ. ΧΧ, σελ. 72-73, 205, 224, 327).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] *Τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)* συνῆλθε στή Μόσχα στίς 8-16 τοῦ Μάρτη 1921. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου πληρεξουσίων, πῆραν μέρος 694 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 296 μέ συμβουλευτική, πού ἀντιπροσώπευαν 732 521 μέλη τοῦ Κόμματος. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ἦταν τά παρακάτω θέματα: 1) Ἔκθεση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 2) Ἔκθεση τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου· 3) Τά συνδικάτα καί ὁ ρόλος τους στήν οἰκονομική ζωή τῆς χώρας· 4) Ἡ σοσιαλιστική Δημοκρατία στήν καπιταλιστική περικύκλωση, τό ἐξωτερικό ἐμπόριο, οἱ ἐκχωρήσεις κ.ἄ.· 5) Ἡ ἐπισιτιστική δουλιά, τό παρακράτημα καί ὁ φόρος σέ εἶδος, καί τό θέμα σχετικά μέ τήν κρίση τῶν καυσίμων· 6) Ζητήματα κομματικῆς οἰκοδόμησης· 7) Τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ Κόμματος στό ἐθνικό ζήτημα· 8) Ἡ ἀναδιοργάνωση τοῦ στρατοῦ καί τό ζήτημα τῆς πολιτοφυλακῆς· 9) Ἡ Γενική Διεύθυνση πολιτικῆς διαφώτισης καί ἡ διαφωτιστική-προπαγανδιστική δουλιά τοῦ Κόμματος· 10) Ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ΚΚΡ στήν Κομμουνιστική Διεθνή καί τά ἄμεσα καθήκοντά της· 11) Ἔκθεση τῶν μελῶν τοῦ ΚΚΡ στή διεθνή συνδικαλιστική ὀργάνωση· 12) Ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου καί Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Τό συνέδριο ψήφισε ἀποφάσεις γιά τά θεμελιακά ζητήματα τῆς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας. Τίς ἐργασίες του τίς καθοδηγοῦσε ὁ Λένιν. Ἐκφώνησε τόν ἐναρκτήριο καί τόν τελικό λόγο, ἔκανε εἰσηγήσεις γιά τήν πολιτική δράση τῆς ΚΕ, γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση, γιά τά συνδικάτα καί γιά τό ζήτημα τῶν καυσίμων. Ὁ Λένιν προετοίμασε τά σχέδια τῶν σπουδαιότερων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Στήν ἔκθεση γιά τή δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί στήν εἰσήγηση γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος ὁ Λένιν θεμελίωσε μέ θεωρητικό καί πολιτικό βάθος τήν ἀνάγκη γιά τό πέρασμα στή νέα οἰκονομική πολιτική. Τό συνέδριο ψήφισε πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Λένιν τήν ἱστορική ἀπόφαση γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος, γιά τό πέρασμα ἀπό τόν πολεμικό κομμουνισμό στή νέα οἰκονομική πολιτική, πού ἀπόβλεπε στήν προσέλκυση τῆς ἀγροτιᾶς, ἀποτελούμενης ἀπό πολλά ἑκατομμύρια ἀγρότες, στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Τό συνέδριο έδοσε ιδιαίτερη προσοχή στό ζήτημα τής ένότητας τού Κόμματος. Ό Λένιν στίς όμιλίες του έκανε αύστηρή κριτική στίς άντιμαρξιστικές άπόψεις τών άντιπολιτευτικών όμάδων. Στήν άπόφαση, πού ψηφίστηκε μέ πρόταση τού Λένιν, «Γιά τήν ένότητα τού Κόμματος» (βλ. σέ τούτο τόν τόμο, σελ. 89-92) δινόταν έντολή νά διαλυθούν άμέσως όλες οί φραξιονιστικές όμάδες πού όδηγούσαν στό άποδυνάμωμα τού Κόμματος καί ύπονόμευαν τήν ένότητά του. Τό συνέδριο έξουσιοδότησε τήν ΚΕ νά πάρει σάν έσχατο μέτρο τό μέτρο τής διαγραφής άπό τό Κόμμα τών μελών τής ΚΕ πού πήραν τό δρόμο τού φραξιονισμού.

Τό συνέδριο ψήφισε έπίσης τήν άπόφαση πού προετοίμασε ό Λένιν «Γιά τή συνδικαλιστική καί άναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας» (βλ. σέ τούτο τόν τόμο, σελ. 93-97). Στήν άπόφαση αύτή τονιζόταν ότι οί άντιλήψεις τής «έργατικής άντιπολίτευσης» έκφράζουν μικροαστικές, άναρχικές ταλαντεύσεις. Ή προπαγάνδα τών ίδεών τής άναρχικής-συνδικαλιστικής παρέκκλισης κρίθηκε άπαράδεκτη γιά τό μέλος τού ΚΚΡ (μπ). Στίς συνθήκες τής είρηνικής σοσιαλιστικής οίκοδόμησης τό συνέδριο άπαίτησε τή διεύρυνση τής έσωκομματικής δημοκρατίας, τήν προσαρμογή τής δράσης τού Κόμματος στήν πιό πλατιά δημοκρατική βάση.

Σημαντική θέση στίς έργασίες τού Χ συνεδρίου κατείχε τό ζήτημα γιά τό ρόλο τών συνδικάτων στήν οίκοδόμηση τής οίκονομίας. Τό συνέδριο, συνοψίζοντας τά συμπεράσματα άπό τή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, καταδίκασε κατηγορηματικά τίς άντιλήψεις τών τροτσκιστών, τής «έργατικής άντιπολίτευσης», τής όμάδας τού «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού» καί τών άλλων όπορτουνιστικών ρευμάτων καί μέ συντριπτική πλειοψηφία ένέκρινε τή λενινιστική πλατφόρμα, στήν όποία καθορίζονταν ό ρόλος καί τά καθήκοντα τών συνδικάτων σάν σχολειού τού κομμουνισμού καί προβάλλονταν τά μέτρα γιά τή διεύρυνση τής δημοκρατίας στά συνδικάτα.

Τεράστιο ρόλο στόν καθορισμό τής έθνικής πολιτικής τού Κόμματος στίς νέες συνθήκες έπαιξαν οί άποφάσεις τού Χ συνεδρίου γιά τό έθνικό ζήτημα, πού τίς έπεξεργάστηκε έπιτροπή μέ τήν καθοδήγηση τού Λένιν. Τό συνέδριο πρόβαλε τό καθήκον νά έξαλειφθεί έντελώς ή ύπάρχουσα άνισότητα τών καταπιεζόμενων πρίν λαών καί νά τραβηχτούν στή δραστήρια συμμετοχή στήν οίκοδόμηση τού σοσιαλισμού. Τό συνέδριο καταδίκασε τίς άντικομματικές παρεκκλίσεις στό έθνικό ζήτημα, τό μεγαλοκρατικό σωβινισμό καί τόν τοπικό έθνικισμό, πού άποτελούσαν σοβαρό κίνδυνο γιά τήν ύπόθεση τού κομμουνισμού καί τού προλεταριακού διεθνισμού. Τό συνέδριο τού Κόμματος έξέλεξε νέα Κεντρική Έπιτροπή άπό 25 άτομα. Μέλη τής ΚΕ έκλέχτηκαν οί: Β. Ι. Λένιν, Άρτιόμ (Φ. Α. Σεργκέγεφ), Φ. Ε. Τζερζίνσκι, Μ. Ι. Καλίνιν, Γκ. Κ. Όρτζονικίτζε, Μ. Β. Φρούνζε, Γ. Ε. Ρουτζουτάκ, Ι. Β. Στάλιν, Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι κ.ά. Άναπληρωματικά μέλη τής ΚΕ οί Σ. Μ. Κύροφ, Β. Β. Κούιμπισεφ, Β. Γ. Τσουμπάρ κ.ά.

Οί άποφάσεις τού Χ συνεδρίου τού ΚΚΡ (μπ) έχουν ίστορική σημασία. Τό συνέδριο χάραξε τούς συγκεκριμένους δρόμους περάσματος άπό τόν καπιταλισμό στό σοσιαλισμό, καθόρισε τίς μεθόδους οίκοδόμησης τού σοσιαλισμού στίς νέες συνθήκες. Στίς άποφάσεις τού συνεδρίου ύπογραμμιζόταν έντονα ή άνάγκη τού δυναμώματος τής συμμαχίας τού προλεταριάτου καί τής άγροτιάς, τής ένίσχυσης τού καθοδηγητικού ρόλου τού Κόμματος στό έργο τής πετυχημένης οίκοδόμησης τού σοσιαλισμού. — *1.*

[2] *Τό Δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς*, πού ἔβαλε τίς προγραμματικές, τακτικές καί όργανωτικές βάσεις τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, συνῆλθε στίς 19 τοῦ Ἰούλη-7 τοῦ Αὐγούστου 1920. Τό συνέδριο ἄρχισε τίς ἐργασίες του στήν Πετρούπολη· οἱ ἑπόμενες συνεδριάσεις ἀπό τίς 23 τοῦ Ἰούλη ἔγιναν στή Μόσχα. Στίς ἐργασίες του πῆραν μέρος πάνω ἀπό 200 ἀντιπρόσωποι, πού ἀντιπροσώπευαν τά Κομμουνιστικά κόμματα καί τίς ἐργατικές ὀργανώσεις 37 χωρῶν.

Στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τή διεθνή κατάσταση καί τά βασικά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στίς ἑπόμενες συνεδριάσεις ὁ Λένιν ἔκανε ὁμιλία γιά τό Κομμουνιστικό κόμμα, εἰσήγηση γιά τό ἐθνικό καί τό ἀποικιακό ζήτημα, μίλησε γιά τόν κοινοβουλευτισμό καί γιά ἄλλα ζητήματα. Ὁ Λένιν πῆρε ἐνεργό μέρος στίς ἐργασίες τῶν περισσότερων ἐπιτροπῶν τοῦ συνεδρίου.

Τό συνέδριο ψήφισε τούς 21 ὅρους εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή, πράγμα πού εἶχε μεγάλη σημασία γιά τή δημιουργία καί τό δυνάμωμα τῶν κομμάτων νέου τύπου στό ἐργατικό κίνημα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν. Σάν βάση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου τέθηκαν οἱ ἰδέες τοῦ κλασικοῦ ἔργου τοῦ Λένιν «Ὁ «ἀριστερισμός» παιδική ἀρώστια τοῦ κομμουνισμοῦ». Ἕνα ἀπό τά θεμελιακά ζητήματα στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου ἦταν τό ζήτημα σχετικά μέ τό ρόλο τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων στήν προλεταριακή ἐπανάσταση, τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τοῦ Κόμματος μέ τήν ἐργατική τάξη. Στήν ἀπόφαση, «Γιά τό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στήν προλεταριακή ἐπανάσταση» πού ψηφίστηκε καί ἡ ὁποία συντάχθηκε μέ τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ Λένιν, τό συνέδριο τόνισε ὅτι τό Κομμουνιστικό κόμμα εἶναι τό κύριο καί βασικό ὄργανο τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ θέσεις τοῦ Λένιν γιά τό ἐθνικοαπελευθερωτικό καί τό ἀγροτικό ζήτημα ἐγκρίθηκαν σάν ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου.

Τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν ἀνάπτυξη τοῦ διεθνοῦς κομμουνιστικοῦ κινήματος. Μετά τό συνέδριο, τόνιζε ὁ Λένιν, «ὁ κομμουνισμός ἔγινε κεντρικό ζήτημα ὅλου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στό σύνολό του» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 18). — *3*.

[3] *Τό IX συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)* συνῆλθε στή Μόσχα στίς 29 τοῦ Μάρτη-5 τοῦ Ἀπρίλη 1920. Ὡς πρός τή σύνθεσή του τό IX συνέδριο ἦταν τό πιό πολυάριθμο ἀπόλα τά προηγούμενα συνέδρια τοῦ Κόμματος: πῆραν μέρος 715 ἀντιπρόσωποι, ἀπ' αὐτούς μέ θετική ψῆφο 553, μέ συμβουλευτική 162, πού ἀντιπροσώπευαν 611 978 μέλη τοῦ Κόμματος. Στό συνέδριο ἀντιπροσωπεύτηκαν οἱ κομματικές ὀργανώσεις τῆς Κεντρικῆς Ρωσίας, τῆς Οὐκρανίας, τῶν Οὐραλίων, τῆς Σιβηρίας καί ἄλλων περιοχῶν πού εἶχε ἀπελευθερώσει πρόσφατα ὁ Κόκκινος Στρατός. Πολλοί ἀντιπρόσωποι ἦρθαν στό συνέδριο ἀπ' εὐθείας ἀπό τό μέτωπο.

Τό IX συνέδριο συνῆλθε σέ συνθῆκες προσωρινῆς ἀνάπαυλας πού ἐπῆλθε μετά τή συντριβή τῶν ὀρδῶν τοῦ Κολτσάκ καί τοῦ Ντενίκιν.

Ἡ ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου: 1) Ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 2) Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας· 3) Τό συνδικαλιστικό κίνημα· 4) Ὀργανωτικά ζητήματα· 5) Τά καθήκοντα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· 6) Ἡ στάση ἀπέναντι στούς συνεταιρισμούς· 7) Καθιέρωση τοῦ θεσμοῦ τῆς πολιτοφυλακῆς· 8) Ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 9) Τρέχοντα ζητήματα.

Οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου διεξήχθηκαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Λένιν. Ὁ Λένιν ἔκανε τήν ἔκθεση γιά τήν πολιτική δράση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί ἐκφώνησε τόν τελικό λόγο πάνω στήν ἔκθεση, ἐκφώνησε λόγο γιά τήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας, γιά τούς συνεταιρισμούς, τόν τελικό λόγο κατά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου καί ἔκανε προτάσεις σχετικά μέ τό ψηφοδέλτιο τῶν ὑποψηφίων γιά μέλη τῆς ΚΕ.

Στήν ἀπόφαση «Γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας» τό συνέδριο τόνισε ὅτι «βασικό ὅρο τῆς οἰκονομικῆς ἀναγέννησης τῆς χώρας ἀποτελεῖ ἡ σταθερή ἐφαρμογή ἑνιαίου σχεδίου τῆς οἰκονομίας, ὑπολογισμένου γιά τήν πιό κοντινή ἱστορική ἐποχή» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ» μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 478). Κεντρική θέση στό ἑνιαῖο σχέδιο τῆς οἰκονομίας κατεῖχε ὁ ἐξηλεκτρισμός τῆς χώρας, πού ὁ Λένιν τόν πρόβαλε σάν ἕνα μεγάλο πρόγραμμα γιά 10-20 χρόνια. Οἱ ὁδηγίες τοῦ IX συνεδρίου ἀποτέλεσαν τή βάση τοῦ σχεδίου τῆς Κρατικῆς ἐπιτροπῆς γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς Ρωσίας (ΓΚΟΕΛΡΟ), πού ἡ τελική του ἐπεξεργασία καί ἐπικύρωση ἔγινε τό Δεκέμβρη τοῦ 1920 ἀπό τό VIII Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

Μεγάλη προσοχή ἔδοσε τό συνέδριο στήν ὀργάνωση τῆς διεύθυνσης τῆς παραγωγῆς. Στήν ἀπόφαση γιά τό ζήτημα αὐτό τονίστηκε ἡ ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ ἁρμόδια, σταθερή καί δραστήρια καθοδήγηση μέ βάση τή μονοπρόσωπη διεύθυνση.

Ἐνάντια στή γραμμή τοῦ Κόμματος στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας τάχθηκε στό συνέδριο ἡ ἀντικομματική ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» (Τ. Β. Σαπρόνοφ, Ν. Ὀσίνσκι (Β. Β. Ὀμπολένσκι), Β. Μ. Σμιρνόφ).

Τό συνέδριο καταδίκασε ἀποφασιστικά καί ἀπόριψε κατηγορηματικά τίς ἀντικομματικές προτάσεις τῶν «ντετσίστων».

Ἰδιαίτερη προσοχή ἔδοσε τό συνέδριο στήν ἐργατική ἅμιλλα καί στήν ὀργάνωση τῶν κομμουνιστικῶν Σαββάτων.

Σπουδαία θέση στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου κατεῖχε τό ζήτημα γιά τά συνδικάτα πού ἐξεταζόταν ἀπό τήν ἄποψη τῆς προσαρμογῆς ὅλης τῆς δουλιᾶς τῶν συνδικάτων στήν ἐκπλήρωση τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων. Στήν ἀπόφαση γιά τό ζήτημα αὐτό τό συνέδριο καθόρισε μέ ἀκρίβεια τό ρόλο τῶν συνδικάτων, τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τους μέ τό κράτος καί τό Κόμμα, τίς μορφές καί τίς μεθόδους καθοδήγησης τῶν συνδικάτων ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα, τίς μορφές συμμετοχῆς τῶν συνδικάτων στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας.

Στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη σέ κλειστή συνεδρίαση τό συνέδριο ἐξέλεξε νέα Κεντρική Ἐπιτροπή ἀπό 19 τακτικά μέλη καί 12 ἀναπληρωματικά. — *4.*

[4] Πρόκειται γιά τή συζήτηση πού ἔγινε στό Κόμμα σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ρόλου καί τῶν καθηκόντων τῶν συνδικάτων στήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Στήν ἐκτίμηση τῆς συζήτησης αὐτῆς, στό χαρακτηρισμό τῶν ἀντικομματικῶν ὁμάδων καί στόν καθορισμό τῶν καθηκόντων τῶν συνδικάτων εἶναι ἀφιερωμένες οἱ ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν «Γιά τά συνδικάτα, τήν τρέχουσα στιγμή καί τά λάθη τοῦ σ. Τρότσκι», ἡ «Κρίση τοῦ Κόμματος», «Ἀκόμη μιά φορά γιά τά συνδικάτα, γιά τήν τρέχουσα στιγμή

καί τά λάθη τῶν σ. σ. Τρότσκι καί Μπουχάριν», καθώς ἐπίσης καί οἱ ὁμιλίες του στό II Πανρωσικό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων καί στό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 196-220, 228-238, 239-255, 258-298· σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 15-18, 34-51, 52-56, 89-92, 93-97, 98-106, 107-111). — *4*.

5 Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ἔκανε ὅ,τι ἦταν δυνατό γιά νά ἀποκαταστήσει σχέσεις ὁμαλές καί καλῆς γειτονίας μέ τήν Πολωνία. Ἀκόμη τό 1919 πρότεινε ἐπανειλημμένα στήν Πολωνία τή σύναψη σταθερῆς καί μακρόχρονης εἰρήνης. Ὅμως ἡ ἀστοτσιφλικάδικη κυβέρνηση τῆς Πολωνίας δέν ἀπαντοῦσε στίς προτάσεις εἰρήνης καί συνέχιζε νά ἐφαρμόζει ἐχθρική πολιτική ἀπέναντι στή Σοβιετική Ρωσία.

Στίς 28 τοῦ Γενάρη 1920 τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς ΣΟΣΔΡ ἀπευθύνθηκε στήν κυβέρνηση τῆς Πολωνίας καί στόν πολωνικό λαό μέ δήλωση, στήν ὁποία καί πάλι ὑπογραμμιζόταν ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς κυριαρχίας τοῦ πολωνικοῦ κράτους καί προτείνονταν σημαντικές ἐδαφικές ὑποχωρήσεις στήν Πολωνία. Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση συμφωνοῦσε νά καθοριστοῦν τά σύνορα μέ τήν Πολωνία στή γραμμή ἀνατολικότερα ἀπό τό Μίνσκ καί κατά πολύ πιό ἀνατολικά τῶν συνόρων πού εἶχε καθορίσει ἡ Ἀντάντ στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ τό 1919.

Στίς 2 τοῦ Φλεβάρη 1920 ἡ ΠΚΕΕ ἀπευθύνθηκε καί πάλι στόν πολωνικό λαό μέ προτάσεις εἰρήνης. Ὡστόσο, ἡ ἀντιδραστική κυβέρνηση τῆς Πολωνίας, πού ἐξαρτιόταν ὁλοκληρωτικά ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀντάντ, ἔκρινε τίς ὑποχωρήσεις τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους σάν ἔνδειξη ἀδυναμίας. Γι' αὐτό οἱ διαπραγματεύσεις εἰρήνης δέν εἶχαν ἐπιτυχία. Οἱ ἰθύνοντες κύκλοι τῆς Πολωνίας προετοιμάζονταν γιά ἔνοπλη ἐπίθεση κατά τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. — *8*.

6 *«Ἐργατική ἀντιπολίτευση»* — ἀντικομματική φραξιονιστική ὁμάδα μέ ἐπικεφαλῆς τούς Α. Γκ. Σλιάπνικοφ, Σ. Π. Μεντβέντιεφ, Α. Μ. Κολλοντάι, τόν Ι. Ι. Κουτοῦζοφ, Γ. Χ. Λουτοβίνοφ κ.ἄ. Ἡ ὁμάδα αὐτή πρωτοεμφανίστηκε μ' αὐτή τή δημαγωγική ὀνομασία τό Σεπτέμβρη τοῦ 1920 στήν ΙΧ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ)· τό Νοέμβρη ἀκολούθησε τό δρόμο τῆς φραξιονιστικῆς πάλης καί τῆς ὑπονόμευσης τῆς ἑνότητας τοῦ Κόμματος, ὀργανώνοντας στή συνδιάσκεψη τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ κυβερνείου Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἰδιαίτερη σύσκεψη. Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» διαμορφώθηκε ὁριστικά στήν πορεία τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα στά 1920-1921. Οἱ ἀπόψεις της ἦταν ἔκφραση τῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς παρέκκλισης στό Κόμμα. Οἱ ἀπόψεις αὐτές διατυπώθηκαν πιό ὁλοκληρωμένα στήν μπροσούρα τῆς Α. Μ. Κολλοντάι «Ἡ ἐργατική ἀντιπολίτευση», πού ἐκδόθηκε στίς παραμονές τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ). Ἡ ἀντιπολίτευση πρότεινε νά δοθεῖ ἡ διεύθυνση ὅλης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας στό «Πανρωσικό συνέδριο τῶν παραγωγῶν», πού ἑνώνονταν στά παραγωγικά συνδικάτα, τά ὁποῖα ἔπρεπε νά ἐκλέγουν τό κεντρικό ὄργανο πού διευθύνει ὅλη τή λαϊκή οἰκονομία τῆς χώρας. Ἡ «ἐργατική ἀντιπολίτευση» ἀντιπαράθετε τά συνδικάτα στό Σοβιετικό κράτος καί στό Κομμουνιστικό κόμμα, θεωρώντας ἀνώτατη μορφή ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης ὄχι τό Κόμμα, ἀλλά τά συνδικάτα. Ἡ πλατφόρμα τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» γιά τά ἐσωκομματικά ζητήματα περιεῖχε συκοφαντικές κατηγορίες σέ βάρος τῆς

κομματικῆς καθοδήγησης γιά «ἀπόσπαση ἀπό τίς κομματικές μάζες», γιά «ὑποτίμηση τῶν δημιουργικῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου», γιά «ἐκφυλισμό τῶν κομματικῶν κορυφῶν». Τό X συνέδριο τοῦ Κόμματος κατάφερε συντριπτικό χτύπημα στήν ἰδεολογία τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης». Στήν ἀπόφαση «Γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας», πού τήν πρότεινε ὁ Β. Ι. Λένιν, ὑπογραμμιζόταν ὅτι οἱ ἀπόψεις τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» θεωρητικά εἶναι λαθεμένες, «στήν πράξη ἀδυνατίζουν τή δοκιμασμένη καθοδηγητική γραμμή τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί οὐσιαστικά βοηθοῦν τούς ταξικούς ἐχθρούς τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, ρωσ. ἐκδ., 1954, σελ. 532). Τό συνέδριο τοῦ Κόμματος θεώρησε τήν προπαγάνδα τῶν ἰδεῶν τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» ἀσυμβίβαστη μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ Κόμματος καί ἀπαίτησε τήν ἄμεση διάλυση ὅλων τῶν φραξιονιστικῶν ὁμάδων. Μετά τό συνέδριο τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἁπλῶν μελῶν ξέκοψε ἀπό τήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση» καί ὑποστήριξε ἀνεπιφύλακτα τή γραμμή τοῦ Κόμματος. Ὡστόσο τά ὑπολείμματα τῆς ἀντιπολίτευσης μέ ἐπικεφαλῆς τόν Σλιάπνικοφ καί τόν Μεντβέντιεφ διαφύλαξαν τήν παράνομη ὀργάνωση καί συνέχιζαν νά κάνουν ἀντικομματική προπαγάνδα, καλυπτόμενοι μέ ὑπεραριστερές φράσεις. Τό Φλεβάρη τοῦ 1922 ἔστειλαν στήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς τή «δήλωση τῶν 22», πού περιεῖχε κακεντρεχεῖς συκοφαντικές ἐπιθέσεις κατά τοῦ Κόμματος. Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, ἀφοῦ μελέτησε τή «δήλωση τῶν 22», καταδίκασε κατηγορηματικά τίς ἐνέργειες τῆς ὁμάδας καί προειδοποίησε ὅτι ἡ παραπέρα δράση της θά τή θέσει ἔξω ἀπό τίς γραμμές τῆς III Διεθνοῦς. Ἡ ὀργανωτική συντριβή τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» ὁλοκληρώθηκε τό 1922 στό XI συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). — *16.*

[7] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς ὁμιλίες τῶν Α. Γκ. Σλιάπνικοφ καί Α. Σ. Κισελιόφ στή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ II Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν μεταλλωρύχων. — *17.*

[8] *Οἱ 21 ὅροι εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή* ψηφίστηκαν ἀπό τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 6 τοῦ Αὐγούστου 1920. Τά 19 σημεῖα τῶν ὅρων εἰσδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή, πού τά ἐπεξεργάστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν, εἶχαν δημοσιευτεῖ πρίν τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου (βλ. Ἅπαντα, τόμ. 41ος, σελ. 204-211). Τό εἰκοστό σημεῖο τό ὑπόβαλε ὁ Λένιν στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ συνεδρίου στίς 25 τοῦ Ἰούλη 1920 καί ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο (βλ. στό ἴδιο, σελ. 212). Ὁ εἰκοστός πρῶτος ὅρος ἀνάφερε: «Τά μέλη τοῦ Κόμματος πού ἀπορίπτουν καταρχήν τήν ὑποχρέωση καί τίς θέσεις πού προβάλλει ἡ Κομμουνιστική Διεθνής, πρέπει νά διαγράφονται ἀπό τό Κόμμα. Αὐτό ἀφορᾶ ἐπίσης καί τούς ἀντιπροσώπους τῶν ἔκτακτων συνεδρίων τοῦ Κόμματος». — *19.*

[9] *Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν* — διεθνής ὀργανισμός πού ὑπῆρχε στήν περίοδο ἀνάμεσα στόν πρῶτο καί στό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο· ἱδρύθηκε τό 1919 στή συνδιάσκεψη εἰρήνης τοῦ Παρισιοῦ τῶν νικητριῶν δυνάμεων στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο. Τό καταστατικό τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἦταν

μέρος τῆς συνθήκης εἰρήνης τῶν Βερσαλλιῶν καί ὑπογράφηκε ἀπό 44 κράτη. Ἡ δράση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἀσκοῦνταν ἀπό τή Συνέλευση, τό Συμβούλιο τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καί τή μόνιμη Γραμματεία μέ ἐπικεφαλῆς τό γενικό γραμματέα. Τό καταστατικό τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καταρτίστηκε ἔτσι πού νά δημιουργεῖ τήν ἐντύπωση ὅτι ὁ ὀργανισμός αὐτός ἔχει τάχα σκοπό τήν πάλη ἐνάντια στήν ἐπίθεση, τή μείωση τῶν ἐξοπλισμῶν, τή στερέωση τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀσφάλειας. Στήν πραγματικότητα ὅμως οἱ ἡγέτες τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἀνέχονταν τούς ἐπιδρομεῖς, ἐνθάρυναν τόν ἀνταγωνισμό τῶν ἐξοπλισμῶν καί τήν προετοιμασία τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου.

Στήν περίοδο ἀπό τό 1920 ὥς τό 1934 ἡ δράση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἶχε ἐχθρικό χαρακτήρα ἀπέναντι στή Σοβιετική Ἕνωση. Στά 1920-1921 ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἦταν ἕνα ἀπό τά κέντρα ὀργάνωσης τῆς ἔνοπλης ἐπέμβασης ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος.

Στίς 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1934, μέ πρωτοβουλία τῆς γαλλικῆς διπλωματίας, 34 κράτη-μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἀπεύθυναν στή Σοβιετική Ἕνωση πρόσκληση νά μπεῖ στήν Κοινωνία. Μέ σκοπό τήν πάλη γιά τή στερέωση τῆς εἰρήνης ἡ ΕΣΣΔ μπῆκε στήν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν. Ὡστόσο οἱ προσπάθειες τῆς ΕΣΣΔ νά δημιουργήσει μέτωπο εἰρήνης ἀντιμετώπιζαν τήν ἀντίσταση τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν δυτικῶν δυνάμεων. Μέ τήν ἔναρξη τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου ἡ δράση τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν οὐσιαστικά σταμάτησε. Τυπικά ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν διαλύθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1946 μέ ἀπόφαση τῆς Συνέλευσης πού συγκλήθηκε ειδικά. — *19.*

[10] Ἡ ἐμπορική συμφωνία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας μέ τήν Ἀγγλία ὑπογράφηκε στίς 16 τοῦ Μάρτη 1921. — *20.*

[11] Τή βάση τῆς ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 1 τοῦ Φλεβάρη 1921 γιά τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων, ἀποτέλεσε τό σχέδιο πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX, σελ. 146). — *21.*

[12] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀντεπαναστατική ἀνταρσία στήν Κρονστάνδη, πού ἄρχισε στίς 28 τοῦ Φλεβάρη 1921. Ἡ ἀνταρσία, πού ὀργάνωσαν οἱ ἐσέροι, οἱ μενσεβίκοι καί οἱ λευκοφρουρίτες, ἐπεκτάθηκε σέ σημαντικό τμῆμα τῶν ναυτῶν τῆς Κρονστάνδης, πού ἡ βασική τους μάζα ἀποτελοῦνταν ἀπό νέες ἐνισχύσεις πού ἦρθαν ἀπό τό χωριό, μέ ἀδύνατη πολιτική κατάρτιση, καί ἀντανακλοῦσαν τή δυσαρέσκεια τῶν ἀγροτῶν ἀπό τό παρακράτημα. Ἡ δύσκολη οἰκονομική κατάσταση τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τό ἀποδυνάμωμα τῆς μπολσεβίκικης ὀργάνωσης στήν Κρονστάνδη διευκόλυναν τήν ἀνταρσία.

Ἡ ἀντεπαναστατική ἀστική τάξη, μή τολμώντας ἀνοιχτά νά ταχθεῖ ἐνάντια στό σοβιετικό καθεστώς, ἀκολούθησε νέα τακτική πάλης. Μέ σκοπό τήν ἐξαπάτηση τῶν μαζῶν, οἱ ἡγέτες τῆς ἐξέγερσης πρόβαλαν τό σύνθημα «Σοβιέτ χωρίς τούς κομμουνιστές», ὑπολογίζοντας ἔτσι νά απομακρύνουν τούς κομμουνιστές ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν Σοβιέτ, νά συντρίψουν τό σοβιετικό καθεστώς καί νά παλινορθώσουν τόν καπιταλισμό στή Ρωσία.

Στίς 2 τοῦ Μάρτη οἱ στασιαστές συνέλαβαν τή διοίκηση τοῦ στόλου. Ἀποκατέστησαν ἐπαφή μέ τούς ἰμπεριαλιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού τούς ὑποσχέθηκαν χρηματική καί στρατιωτική βοήθεια. Ἡ κατάληψη τῆς Κρονστάνδης ἀπό τούς στασιαστές δημιούργησε ἄμεση ἀπειλή γιά τήν Πετρούπολη.

Ἡ Σοβιετική κυβέρνηση ἔστειλε γιά τήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τμήματα τοῦ τακτικοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ διοικητή τόν Μ. Ν. Τουχατσέβσκι. Τό Κομμουνιστικό κόμμα ἔστειλε γιά τήν ἔφοδο στήν Κρονστάνδη πάνω ἀπό 300 ἀντιπροσώπους τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, πού εἶχαν πολεμική πείρα, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Κ. Ε. Βοροσίλοφ. Στίς 18 τοῦ Μάρτη ἡ ἀνταρσία συντρίφτηκε ὁριστικά. — *23.*

13 Πρόκειται γιά τή λευκοφρουρίτικη-ἐσερομενσεβίκικη κυβέρνηση τῆς Σαμάρας, τή λεγόμενη Ἐπιτροπή μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης (Κομούτς), ἤ «Συνέλευση τῆς Σαμάρας». Ἡ κυβέρνηση αὐτή σχηματίστηκε στίς 8 τοῦ Ἰούνη 1918 μέ τήν κατάληψη τῆς Σαμάρας ἀπό τούς στασιαστές τοῦ τσεχοσλοβακικοῦ σώματος. Ὡς τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἡ Κομούτς μέ τή βοήθεια τῶν τμημάτων τοῦ τσεχοσλοβακικοῦ σώματος κατέλαβε ἀρκετά κυβερνεῖα τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα καί τῶν Οὐραλίων. Τό φθινόπωρο, κάτω ἀπό τά χτυπήματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἡ ἀντεπαναστατική αὐτή κυβέρνηση ἔπαψε νά ὑπάρχει. — *25.*

14 Τό ζήτημα τῆς ἀντικατάστασης τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος ἐξετάστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 8 τοῦ Φλεβάρη 1921 κατά τή συζήτηση τῆς εἰσήγησης τοῦ Ν. Ὀσίνσκι «Γιά τήν καμπάνια τῆς σπορᾶς καί τήν κατάσταση τῆς ἀγροτιᾶς». Γιά τήν ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης πού ἀφοροῦσε τήν καλυτέρευση τῆς θέσης τῆς ἀγροτιᾶς δημιουργήθηκε ειδική ἐπιτροπή. Στή συνεδρίαση αὐτή ὁ Λένιν ἔγραψε γιά τήν ἐπιτροπή «Τό προκαταρκτικό προσχέδιο τῶν θέσεων γιά τούς ἀγρότες», ὅπου διατύπωνε τίς βασικές θέσεις σχετικά μέ τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 333).

Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 16 τοῦ Φλεβάρη ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας «Πράβντα» ἄρχισε συζήτηση γιά τό ζήτημα αὐτό. Στίς 17 καί στίς 26 τοῦ Φλεβάρη δημοσιεύτηκαν τά πρῶτα ἄρθρα γιά τή συζήτηση.

Στίς 24 τοῦ Φλεβάρη ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἐξέτασε καί ψήφισε σάν βάση τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος. Στή συνέχεια ἔγινε καί πάλι θεώρηση τοῦ σχεδίου ἀπό τή νέα ἐπιτροπή. Στίς 3 τοῦ Μάρτη ὁ Λένιν πρότεινε τρεῖς τροπολογίες στό κείμενο τῆς ἀπόφασης πού ὑπόβαλε ἡ ἐπιτροπή (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 365).

Στίς 7 τοῦ Μάρτη ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ξανασυζήτησε τό σχέδιο ἀπόφασης καί τό παρέπεμψε γιά τελική θεώρηση σέ ἐπιτροπή μέ πρόεδρο τόν Λένιν. Ὕστερα ἀπό αὐτό τό σχέδιο ἀπόφασης προτάθηκε στό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί ἐγκρίθηκε στίς 15 τοῦ Μάρτη 1921. — *28.*

15 Στό ἐγκύκλιο γράμμα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς «Πρός ὅλες τίς κομματικές

όργανώσεις, πρός δλα τά μέλη τοῦ Κόμματος», πού δημοσιεύτηκε στίς 4 τοῦ Σεπτέμβρη 1920 στήν «Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)», ἀποκαλύφθηκαν οἱ αἰτίες τῆς ἐκδήλωσης τῆς γραφειοκρατίας καί ἄλλων νοσηρῶν φαινομένων στό Κόμμα καί καθορίστηκαν τά μέτρα γιά τίς ἀλλαγές τῶν μεθόδων τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, μέ σκοπό τή διεύρυνση τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Τά μέτρα πού ὑποδείχνονταν στό γράμμα μπῆκαν στήν ἀπόφαση «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης», πού ψηφίστηκε ἀπό τήν IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) (βλ. Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἐκδ., 1954, σελ. 512). Στίς 28 τοῦ Δεκέμβρη ἡ εἰσήγηση «Γιά τήν καλυτέρευση τῆς δράσης τῶν σοβιετικῶν ὀργάνων στό κέντρο καί στίς ἐπαρχίες καί ἡ καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας» συζητήθηκε στό VIII Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. — *31.*

16 *Ἡ Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση (Ραμπκρίν)* δημιουργήθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν τό Φλεβάρη τοῦ 1920 πάνω στή βάση τῆς ἀναδιοργάνωσης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Κρατικοῦ Ἐλέγχου, πού εἶχε δημιουργηθεῖ τούς πρώτους μῆνες τῆς ἐγκαθίδρυσης τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ὁ Λένιν ἔδινε τεράστια σημασία στόν ἔλεγχο καί στήν ἐξακρίβωση τῆς ἐκτέλεσης ἀπό τά πάνω ὡς τά κάτω. Ἐπεξεργάστηκε ὁλόπλευρα τίς ἀρχές τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐλέγχου στό Σοβιετικό κράτος, παρακολουθοῦσε προσεκτικά τή δράση τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, ἔκανε κριτική τῶν ἐλλείψεών της καί προσπαθοῦσε ἐπίμονα νά πετύχει τήν καλυτέρευση τῆς δουλιᾶς της. Ἀργότερα, στά τελευταῖα του ἄρθρα «Πῶς νά ἀναδιοργανώσουμε τήν Ἐργατοαγροτική Ἐπιθεώρηση» καί «Κάλλιο λιγότερα καί καλύτερα», ὁ Λένιν πρόβαλε τό σχέδιο ἀναδιοργάνωσης τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης. Θεμελιακές ἀρχές τοῦ λενινιστικοῦ σχεδίου ἦταν ἡ συνένωση τοῦ κομματικοῦ καί τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου, ἡ πλατιά χρησιμοποίηση στή δουλιά τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Ὁ Λένιν ἔβλεπε σ' αὐτό τήν ἐγγύηση τῆς πετυχημένης δουλιᾶς, τήν πηγή ἀνεξάντλητης δύναμης τοῦ Κόμματος καί τοῦ κράτους. Σύμφωνα μέ τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν τό XII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) δημιούργησε ἑνιαῖο ὄργανο Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου (ΚΕΕ) — Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης (ΕΑΕ) πού ἀσκοῦσε τά καθήκοντα τοῦ κομματικοῦ καί τοῦ κρατικοῦ ἐλέγχου. — *32.*

17 *Ἡ συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ)* συνῆλθε στίς 20-22 τοῦ Νοέμβρη 1920 στό Κρεμλίνο. Στή συνδιάσκεψη ἦταν παρόντες 289 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 89 μέ συμβουλευτική. Στήν ἡμερήσια διάταξη ἦταν οἱ ἐκθέσεις γιά τή δράση τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ), γιά τήν ἐξωτερική καί τήν ἐσωτερική κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ Κόμματος, γιά τήν οἰκονομική κατάσταση τῆς χώρας, γιά τήν παραγωγική προπαγάνδα.

Οἱ ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης διεξάγονταν σέ τεταμένη κατάσταση λόγω τῆς σφοδρῆς πάλης τῶν ὁμάδων τῆς ἀντιπολίτευσης ἐνάντια στή γραμμή τοῦ Κόμματος. Οἱ ἀντικομματικές ὁμάδες τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ», τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί ἡ ὁμάδα τοῦ Ἰγνάτοφ, πού ἀντιπροσωπεύτηκαν στή συνδιάσκεψη, ἐξαπόλυσαν σφοδρή δημαγωγική ἐπίθεση κατά τῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος. Τά μέλη τῆς ὁμάδας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης», προσπαθώντας νά βάλουν στήν

Ἐπιτροπή Μόσχας μεγαλύτερο ἀριθμό ὁμοϊδεατῶν τους, ὀργάνωσαν εἰδική σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων-ἐργατῶν στήν αἴθουσα Μητροφάνοφ τοῦ Μεγάλου ἀνακτόρου τοῦ Κρεμλίνου, ἀντιπαραθέτοντάς την στούς ὑπόλοιπους ἀντιπροσώπους πού συνεδρίαζαν στήν αἴθουσα Σβερντλόφ.

Στίς 21 τοῦ Νοέμβρη στήν ἀπογευματινή συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης, πάνω στό δεύτερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης μίλησε ὁ Λένιν. Στήν ἴδια συνεδρίαση ἐκφώνησε λόγο σχετικά μέ τήν ἐκλογή τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας.

Κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἡ συνδιάσκεψη ἀπόκρουσε τίς ἀντικομματικές ἐπιθέσεις. — *37.*

[18] Πρόκειται γιά τήν *IX Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ)* πού συνῆλθε στή Μόσχα στίς 22-25 τοῦ Σεπτέμβρη 1920. Στίς ἐργασίες της πῆραν μέρος 241 ἀντιπρόσωποι (116 μέ θετική ψῆφο καί 125 μέ συμβουλευτική) καί ἀντιπροσώπευαν 700 χιλιάδες μέλη τοῦ Κόμματος. Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς συνδιάσκεψης ὑπῆρχαν τά παρακάτω θέματα: 1) Ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν πολωνῶν κομμουνιστῶν· 2) Πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ· 3) Ὀργανωτική ἔκθεση τῆς ΚΕ· 4) Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης· 5) Ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τή μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ Κόμματος· 6) Ἔκθεση γιά τό II συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς συνδιάσκεψης ὁ Β. Ι. Λένιν παρουσίασε τήν πολιτική ἔκθεση τῆς ΚΕ. Βασικό ζήτημα τῆς πολιτικῆς ἔκθεσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν τό ζήτημα τῆς σύναψης εἰρήνης μέ τήν Πολωνία καί τῆς προετοιμασίας τῆς συντριβῆς τῶν στρατιῶν τοῦ Βράνγκελ. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ὁμόφωνα ἀπόφαση γιά τούς ὅρους σύναψης εἰρήνης μέ τήν Πολωνία.

Σπουδαία θέση στίς ἐργασίες τῆς IX συνδιάσκεψης κατέλαβε ἡ συζήτηση τοῦ θέματος γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης. Ἡ συνδιάσκεψη ἀπόκρουσε ἀποφασιστικά τήν ἀντικομματική ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ», πού ἐπιδίωκε νά δυσφημήσει τό σύστημα τῆς μονοπρόσωπης διεύθυνσης τῆς βιομηχανίας καί τάχθηκε ἐνάντια στήν κομματική πειθαρχία καί στόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στά Σοβιέτ καί στά συνδικάτα.

Στήν ἀπόφαση «Τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης», πού πρότεινε ὁ Λένιν, χαράχτηκαν τά πρακτικά μέτρα πού ἀποσκοποῦσαν στήν παραπέρα στερέωση τῶν γραμμῶν τοῦ Κόμματος καί στήν ἐνίσχυση τοῦ καθοδηγητικοῦ του ρόλου στό Σοβιετικό κράτος, στήν ὁλόπλευρη ἀνάπτυξη τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Ἡ συνδιάσκεψη χάραξε ἐπίσης μέτρα γιά τήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς γραφειοκρατίας στή δουλιά τῶν σοβιετικῶν καί οἰκονομικῶν ὀργάνων. Γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς διάφορες καταχρήσεις καί γιά τήν ἐξέταση τῶν παραπόνων πού φτάνουν ἀπό τούς κομμουνιστές, ἡ συνδιάσκεψη ἔκρινε ἀπαραίτητο νά δημιουργηθεῖ Ἐπιτροπή ἐλέγχου δίπλα στήν ΚΕ καί στίς Ἐπιτροπές κυβερνείων εἰδικές κομματικές ἐπιτροπές. — *38.*

[19] Πρόκειται γιά τό *II Πανρωσικό συνέδριο τῶν μεταλλωρύχων*, πού ἔγινε στή Μόσχα στήν αἴθουσα μέ τίς Κολῶνες τοῦ Μεγάρου τῶν συνδικάτων ἀπό τίς 25 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 2 τοῦ Φλεβάρη 1921. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος 295 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 46 μέ συμβουλευτική

πού ἀντιπροσώπευαν περισσότερα ἀπό 332 χιλιάδες μέλη τοῦ συνδικάτου τῶν μεταλλωρύχων. Ὁ Β. Ι. Λένιν καί ὁ Μ. Ι. Καλίνιν ἐκλέχτηκαν ἐπίτιμοι πρόεδροι τοῦ συνεδρίου.

Τό συνέδριο ἄκουσε καί συζήτησε τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ τοῦ συνδικάτου, τίς ἐκθέσεις τοῦ Συμβουλίου τῶν μεταλλωρύχων καί τῶν Γενικῶν διευθύνσεων, καθώς καί τά ζητήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ μέ καύσιμα, τῆς ὀργάνωσης τῆς παραγωγῆς καί ἄλλα.

Τῆς ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου προηγήθηκαν τέσσερις συνεδριάσεις τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ) (22-24 τοῦ Γενάρη), ὅπου ἔγινε μεγάλη συζήτηση γιά τό ρόλο καί τή σημασία τῶν συνδικάτων. Στίς 23 τοῦ Γενάρη στή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας μίλησε ὁ Λένιν· ὑπέρ τῆς πλατφόρμας πού ὑπεράσπιζε ὁ Λένιν ψήφισαν τά περισσότερα μέλη τῆς ὁμάδας.

Οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν κινητοποίηση τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη ἐνάντια στήν κρίση τῶν καυσίμων πού τότε περνοῦσε ἡ Σοβιετική Δημοκρατία. Τό συνέδριο βοήθησε στόν καταρτισμό τῶν παραγωγικῶν προγραμμάτων στήν ἐξορυκτική βιομηχανία.

Ἀπό τήν ὁμιλία τοῦ ἀντιπροσώπου ἀπό τή Σιβηρία, πού ἀναφέρει ὁ Λένιν, στή συνεδρίαση τοῦ ΙΙ Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν μεταλλωρύχων παρατίθεται ἀπόσπασμα παρμένο ἀπό τήν μπροσούρα τῆς Α. Κολλοντάι «Ἡ ἐργατική ἀντιπολίτευση» (Μόσχα, 1921). Στά πρακτικά τοῦ ΙΙ Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν μεταλλωρύχων στήν ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ γραφείου τῆς Σιβηρίας πού δημοσιεύτηκε δέν ὑπάρχει τό κείμενο πού παραθέτει ἡ Κολλοντάι. — *41.*

[20] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τίς ὁμιλίες τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐθνικῆς συνομοσπονδίας ἐργασίας τῆς Ἰσπανίας Ἀνχέλ Πεστάνια καί τῆς ἐργατικῆς ὀργάνωσης τῆς Ἀγγλίας «Shop Stewards Committee» («Ἐπιτροπή ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων») Τζάκ Τάννερ στή συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στίς 23 τοῦ Ἰούνη 1920. — *42.*

[21] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του *τήν ἐξωκομματική συνδιάσκεψη πόλης γιά τό ἐπισιτιστικό ζήτημα* πού ἔγινε στίς 5-6 τοῦ Μάρτη 1921 στό Χάρκοβο. Στή συνδιάσκεψη παραβρίσκονταν περίπου 2 000 ἀντιπρόσωποι. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι καί οἱ μενσεβίκοι ἔκαναν αὐστηρή κριτική στή δράση τῶν οἰκονομικῶν καί ἐπισιτιστικῶν ὀργάνων. Ἡ συνδιάσκεψη ὅμως δέν ὑποστήριξε τήν ἀπόφασή τους. Πάνω στήν ἔκθεση τοῦ προέδρου τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Χαρκόβου ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση πού χάραξε μιά σειρά μέτρα γιά τή διευκόλυνση τῆς ἐπισιτιστικῆς θέσης τῶν ἐργατῶν. — *47.*

[22] Πρόκειται γιά τά ντοκουμέντα μέ ἀντισοβιετικό χαρακτήρα τῶν στασιαστῶν τῆς Κρονστάνδης: ἡ ἀπόφαση τῆς γενικῆς συνέλευσης τῆς 1 τοῦ Μάρτη τῶν πληρωμάτων τῆς 1ης καί 2ης μοίρας θωρηκτῶν καί ἡ ἔκκληση τῆς προσωρινῆς ἐπιτροπῆς «Πρός τόν πληθυσμό τοῦ φρουρίου καί τῆς πόλης Κρονστάνδης» τῆς 2 τοῦ Μάρτη 1921. — *47.*

[23] *Ἡ V Πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν συνδικάτων* ἔγινε στή Μόσχα στίς 2-6 τοῦ Νοέμβρη (ἡ ἐπίσημη ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης ἔγινε στίς

3 τοῦ Νοέμβρη) τοῦ 1920. Στή συνδιάσκεψη παραβρίσκονταν 202 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 59 μέ συμβουλευτική. Σέ ἀντιστοιχία μέ τά καθήκοντα τῆς εἰρηνικῆς σοσιαλιστικῆς οἰκοδόμησης μπῆκε τό ζήτημα τῆς ἀνασυγκρότησης τῆς δουλιᾶς τῶν συνδικάτων, τῆς ἀνάπτυξης τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν τῆς ὀργάνωσης καί τῆς δράσης τους. Στή συνεδρίαση τῆς 3 τοῦ Νοέμβρη τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τῆς συνδιάσκεψης ὁ Λ. Ντ. Τρότσκι τάχθηκε ἐνάντια στίς νέες μεθόδους δουλιᾶς. Ὁ Τρότσκι ἀπαιτοῦσε τήν ἄμεση κρατικοποίηση τῶν συνδικάτων, ὑποστήριζε τήν ἐφαρμογή σ' αὐτά στρατιωτικῶν μεθόδων διοίκησης καί γραφειοκρατικῆς διαχείρισης. Ὁ λόγος τοῦ Τρότσκι, πού ἀποτέλεσε τήν ἀρχή τῆς συζήτησης στό Κόμμα, ἀποκρούστηκε ἀπομέρους τῶν κομμουνιστῶν ἀντιπροσώπων τῆς συνδιάσκεψης.

Εἰσήγηση γιά τά παραγωγικά καθήκοντα τῶν συνδικάτων ἔκανε ὁ Γ. Ε. Ρουτζουτάκ. Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τίς θέσεις πού αὐτός πρότεινε καί οἱ ὁποῖες στηρίζονταν στίς θέσεις τοῦ Λένιν γιά τήν ἀνάγκη νά ἀνεβεῖ ὁ ρόλος τῶν συνδικάτων στήν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς, νά διευρυνθοῦν οἱ δημοκρατικές ἀρχές στή δράση τους, νά ἐνισχυθεῖ ἡ καθοδήγηση τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος ἀπό τό Κόμμα. Ὅλες οἱ θέσεις αὐτές ἀναπτύχθηκαν ἀργότερα στήν ἀπόφαση «Γιά τό ρόλο καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων», πού ψήφισε τό X συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ, μέρος I, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 534-549). — *52.*

[24] Πρόκειται γιά τήν ὁμιλία τοῦ Τρότσκι στήν κοινή συνεδρίαση τῶν κομμουνιστῶν ἀντιπροσώπων τοῦ VIII συνεδρίου τῶν Σοβιέτ καί τῶν μελῶν τοῦ ΠΚΣΣ καί ΣΣΠΜ στίς 30 τοῦ Δεκέμβρη 1920. — *53.*

[25] *Τσεκτράν — Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ἑνιαίου συνδικάτου τῶν ἐργαζομένων στίς σιδηροδρομικές καί ὑδάτινες μεταφορές·* δημιουργήθηκε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1920. Ἡ συνένωση τῶν δυό συνδικάτων μεταφορῶν προκλήθηκε ἀπό τήν ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ ἰσχυρή συγκεντροποιημένη καθοδήγηση, ἱκανή νά ἐξασφαλίσει τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων γιά τήν ἀνόρθωση τῶν μεταφορῶν, πού τό ξεχαρβάλωμά τους ἀπειλοῦσε νά παραλύσει τή λαϊκή οἰκονομία τῆς χώρας. Ἡ δυσκολία τῶν καθηκόντων πού μπῆκαν ἀπαιτοῦσε τήν προσωρινή ἐφαρμογή πολιτικῆς ἔκτακτων μέτρων καί στρατιωτικῶν μεθόδων δουλιᾶς μέσα στή συνδικαλιστική ὀργάνωση. Ἡ Τσεκτράν, ἀφοῦ ἔκανε σημαντική δουλιά γιά τήν ἀνόρθωση τῶν μεταφορῶν, κατόπιν ἐκφυλίστηκε σέ γραφειοκρατικό ὄργανο ἀποσπασμένο ἀπό τίς μάζες τῶν συνδικάτων. Ἡ γραφειοκρατία, ἡ ἀπροκάλυπτη γραφειοκρατική διαχείριση, ἡ τακτική τῶν διορισμῶν, ἡ ἄρνηση τῶν δημοκρατικῶν μεθόδων δουλιᾶς, πού ἐμφυτεύονταν ἐντατικά ἀπό τούς τροτσκιστές, οἱ ὁποῖοι ἅρπαξαν στά χέρια τους τήν καθοδήγηση τῆς Τσεκτράν, ἔκαναν τούς ἐργάτες νά ἐξεγείρονται κατά τοῦ Κόμματος, διασποῦσαν τίς γραμμές τῶν ἐργαζομένων στίς μεταφορές. Οἱ λαθεμένες αὐτές μέθοδοι καταδικάστηκαν ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος. Οἱ ὁλομέλειες τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ἔγιναν στίς 8 τοῦ Νοέμβρη καί στίς 7 τοῦ Δεκέμβρη 1920, πῆραν τήν ἀπόφαση νά μπεῖ ἡ Τσεκτράν στό γενικό σύστημα τῆς δουλιᾶς τοῦ ΠΚΣΣ μέ τά ἴδια ὅπως τῶν ἄλλων συνδικάτων δικαιώματα καί ἔκαναν σύσταση στήν Τσεκτράν νά ἀλλάξει τίς μεθόδους δουλιᾶς της, στρέφοντάς τες στή διεύρυνση τῆς

δημοκρατίας στά συνδικάτα, στήν πραγματοποίηση πλατιᾶς αἱρετότητας ὅλων τῶν συνδικαλιστικῶν ὀργάνων. — *53.*

[26] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στίς 29 τοῦ Δεκέμβρη 1920 ἀπό τό VIII Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ γιά τήν κατάσταση τῶν σιδηροδρόμων καί τῶν ὑδάτινων μεταφορῶν καί γιά τίς παραπέρα προοπτικές δυναμώματος καί ἀνάπτυξής τους. — *54.*

[27] *«Ἡ πλατφόρμα τῶν 10» («Σχέδιο ἀπόφασης τοῦ X συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό ρόλο καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων»*, πού ἡ ἐπεξεργασία του ἔγινε τό Νοέμβρη τοῦ 1920, τόν καιρό τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα) ὑπογράφηκε ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Φ. Α. Σεργκέγεφ (Ἀρτιόμ), Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Λ. Μπ. Κάμενεφ, Σ. Α. Λοζόβσκι, Ι. Β. Στάλιν, Μ. Π. Τόμσκι, Γ. Ε. Ρουτζουτάκ, Γκ. Ι. Πετρόβσκι. Ἡ «πλατφόρμα τῶν 10», πού τήν ὑποστήριξε ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος, πάρθηκε σάν βάση τῆς ἀπόφασης τοῦ X συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό ρόλο καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 534-549). — *54.*

[28] Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Ἡ καταγωγή τῆς οἰκογένειας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί τοῦ κράτους» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 173). — *55.*

[29] Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 422. — *55.*

[30] Τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τούς συνεταιρισμούς, πού τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν, ψηφίστηκε στίς 15 τοῦ Μάρτη 1921 στή δέκατη τέταρτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 564). — *65.*

[31] Τό X συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ψήφισε τήν ἀπόφαση «Γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ τό φόρο σέ εἶδος» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 563-564). — *66.*

[32] Ἡ ἔκφραση αὐτή μεταδόθηκε στόν Β. Ι. Λένιν ἀπό τήν ἀγγλίδα γλύπτρια Κλέρ Σεριντάν, πού ἐπισκέφθηκε τό 1920 τή Σοβιετική Ρωσία καί ἀνῆκε, προφανῶς, στόν Οὐίνστον Τσῶρτσιλ. — *66.*

[33] Βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 564. — *70.*

[34] Αὐτό τό σχέδιο ἀπόφασης συζητήθηκε στίς 16 τοῦ Μάρτη 1921 στή δέκατη

ἕκτη συνεδρίαση τοῦ X συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί ψηφίστηκε μέ μικρές τροπολογίες. — *85.*

[35] Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τοῦ ΣΕΑ τῆς 28 τοῦ Φλεβάρη 1921, μέ τήν ὁποία προβλεπόταν νά διατεθοῦν 10 ἑκατομ. ρούβλια σέ χρυσό γιά τήν ἀγορά ἀπό τό ἐξωτερικό τροφίμων καί εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν. — *85.*

[36] *Τό ΣΕΑ (Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας)* συγκροτήθηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920 πάνω στή βάση τῆς ἀναδιοργάνωσης τοῦ Συμβουλίου Ἐργατοαγροτικῆς Ἄμυνας. Τό ΣΕΑ δροῦσε μέ ἁρμοδιότητες ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΛΕ τῆς ΣΟΣΔΡ καί ἀπό τό 1923 τοῦ ΣΛΕ τῆς ΕΣΣΔ. Τά μέλη του διορίζονταν ἀπό τό ΣΛΕ. Τά καθήκοντα τοῦ ΣΕΑ ἦταν ὁ συντονισμός καί τό δυνάμωμα τῆς δουλιᾶς ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν στόν τομέα τῆς ἐξασφάλισης τῆς ἄμυνας τῆς χώρας καί τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας. Τό ΣΕΑ εἶχε δικαίωμα νά ἐκδίδει ἀποφάσεις, διαταγές καί ὁδηγίες, νά παίρνει μέτρα γιά τή σωστή καί σύντομη ἐκπλήρωσή τους· ὑπῆρχε ὥς τό 1937. — *85.*

[37] *Ἡ Κομγκοσόορ (Ἐπιτροπή κρατικῶν ἔργων τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας)* δημιουργήθηκε μέ διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 9 τοῦ Μάη 1918 μέ σκοπό τή συνένωση ὅλης τῆς δράσης τοῦ κράτους στόν τομέα τῆς οἰκοδόμησης τῆς βιομηχανίας. Στίς 26 τοῦ Γενάρη 1922 ἡ Κομγκοσόορ ἀναδιοργανώθηκε σέ οἰκοδομικό τμῆμα τοῦ ΑΣΛΟ — σέ Γενική Διεύθυνση τῆς κρατικῆς οἰκοδόμησης· τό Μάη τοῦ 1924 διαλύθηκε καί τά ὑπαγόμενα σ' αὐτήν ἱδρύματα μεταβιβάστηκαν στά ἀντίστοιχα Λαϊκά Ἐπιτροπάτα. — *86.*

[38] Πρόκειται γιά τήν *V Πανουκρανική κομματική συνδιάσκεψη* πού ἔγινε τό Νοέμβρη τοῦ 1920 στό Χάρκοβο. Στή συνδιάσκεψη ὑπέρ τῆς πλατφόρμας τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» ψήφισαν 23 ἄτομα ἀπό τά 316, δηλ. τά 7%. — *89.*

[39] *Ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» («ντετσίστες»)* — ἀντιπολιτευτική ὀπορτουνιστική ὁμάδα μέ ἐπικεφαλῆς τούς Μ. Σ. Μπογκουσλάβσκι, Α. Ζ. Κάμενσκι, Β. Ν. Μαξίμοβσκι, Ν. Ὀσίνσκι (Β. Β. Ὀμπολένσκι), Ραφαήλ (Ρ. Μπ. Φάρμπμαν), Τ. Β. Σαπρόνοφ, Β. Μ. Σμιρνόφ. Γιά πρώτη φορά ἡ ὁμάδα αὐτή τάχθηκε ἐνάντια στίς λενινιστικές ἀρχές τῆς κομματικῆς καί σοβιετικῆς οἰκοδόμησης στό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). Στό IX συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) οἱ «ντετσίστες» παρουσίασαν τίς συνεισηγήσεις τους γιά τά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας καί γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα. Οἱ «ντετσίστες» ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ Κόμματος στά Σοβιέτ καί στά συνδικάτα, τάσσονταν ἐνάντια στή μονοπρόσωπη διεύθυνση καί τήν προσωπική εὐθύνη τῶν διευθυντῶν στή βιομηχανία, ἐνάντια στίς λενινιστικές ἀρχές στά ὀργανωτικά ζητήματα, ἀπαιτοῦσαν τήν ἐλευθερία ὁμάδων καί παρατάξεων. Τό συνέδριο ξεσκέπασε τίς ἀντικομματικές ἀπόψεις τῶν «ντετσιστῶν» καί τίς ἀπόκρουσε κατηγορηματικά.

Ἀνάμεσα στίς κομματικές μάζες οἱ «ντετσίστες» δέν εἶχαν ἐπιροή, οἱ

ἐνέργειές τους ἐπιδοκιμάζονταν ἀπό τούς μενσεβίκους, πού τάσσονταν ἀλληλέγγυοι μέ τούς «ντετσίστες» σέ πολλά ζητήματα.

Τόν καιρό τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα, στά 1920-1921, ἡ ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ» δημοσίευσε τή φραξιονιστική της πλατφόρμα καί στίς προσυνεδριακές συνελεύσεις τήν ὑπεράσπιζε, συγκεντρώνοντας ἐλάχιστους ψήφους ὑποστήριξής της. Στό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἡ ὁμάδα αὐτή μετάφερε τό κέντρο βάρους τῆς πάλης κατά τοῦ Κόμματος στά ζητήματα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης, γιά τά ὁποῖα ἀπό τήν ὁμάδα μίλησε στό συνέδριο σάν συνεισηγητής ὁ Β. Ν. Μαξίμοβσκι. Τό 1923 ἡ ὁμάδα τῶν «ντετσιστῶν» διαλύθηκε. Οἱ καθοδηγητές της συνασπίστηκαν μέ τήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση. — *89.*

40 *«Ντισκουσσιόννι Λιστόκ»* («Φυλλάδιο συζητήσεων») — μή περιοδική ἔκδοση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· ἐκδιδόταν μέ ἀπόφαση τῆς ΙΧ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) πού συνῆλθε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1920 (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 509).

Πρίν τό Χ συνέδριο βγῆκαν δυό τεύχη τοῦ φυλλαδίου, τό πρῶτο τό Γενάρη καί τό δεύτερο τό Φλεβάρη τοῦ 1921.

Μετά τό Χ συνέδριο ἡ ἔκδοση τοῦ «Ντισκουσσιόννι Λιστόκ» σταμάτησε καί στή συνέχεια ἐπαναλαμβανόταν στήν περίοδο τῶν συζητήσεων καί πρίν ἀπό τά συνέδρια τοῦ Κόμματος. — *91.*

41 Βλ. τήν ἀπόφαση *«Γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας»* («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι. ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 530-533). — *91.*

42 Μέ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τό ἔβδομο σημεῖο τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος» τότε δέν εἶχε δημοσιευτεῖ. Τό σημεῖο αὐτό ἀνακοινώθηκε τό Γενάρη τοῦ 1924 στήν ΧΙΙΙ συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ). Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ καταδίκασε τή φραξιονιστική πάλη τοῦ Τρότσκι καί τῶν τροτσκιστῶν ἐνάντια στό Κόμμα, πῆρε ἀπόφαση νά δημοσιευτεῖ τό ἔβδομο σημεῖο τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν ἑνότητα», πού εἶχε ψηφίσει τό Χ συνέδριο τοῦ Κόμματος (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ» μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 785, σημεῖο 14). Τό σημεῖο αὐτό δημοσιεύτηκε στό Δελτίο τῆς ΧΙΙΙ συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ). — *92.*

43 Εἰσήγηση γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση ὁ Λένιν ἔκανε στίς 16 τοῦ Μάρτη 1921 στήν τελευταία, δέκατη ἕκτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. Στή συζήτηση πού ἔγινε, ἐνάντια στά σχέδια ἀποφάσεων «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος» καί «Γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 89-97) πού πρότεινε ὁ Λένιν, τάχθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὁμάδων τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» καί τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ».

Μετά τόν τελικό λόγο τοῦ Λένιν τό συνέδριο μέ συντριπτική πλειοψηφία ψήφισε τίς ἀποφάσεις πού πρότεινε ὁ Λένιν. — *98.*

[44] Βλ. Κ. Μάρξ. «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα»· γράμμα τοῦ Κ. Μάρξ πρός τόν Ι. Βαϊντεμάγιερ, 5 τοῦ Μάρτη 1852· Φ. Ἔνγκελς. «Ἀντι-Ντύρινγκ»· «Ἡ καταγωγή τῆς οἰκογένειας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί τοῦ κράτους» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἄπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 25· τόμ. 28ος, σελ. 424-427· τόμ. 20ός, σελ. 108· τόμ. 21ος, σελ. 173) κ.ἄ. — *99.*

[45] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη τήν ἀναρχική ὁμάδα τῶν «ἀριστερῶν» πού ἀποσπάστηκε ἀπό τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας καί σχημάτισε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1920 τό λεγόμενο Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας (ΚΕΚΓ). Οἱ «ἀριστεροί» ὑπεράσπιζαν μικροαστικές, ἀναρχοσυνδικαλιστικές ἀπόψεις. Στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς οἱ ἀντιπρόσωποι ἀπό τό Κομμουνιστικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας Ὄττο Ρύλε καί Α. Μέργκες, ἐπειδή ἡ Κομμουνιστική Διεθνής δέν τούς ὑποστήριξε, ἀποχώρησαν ἀπό τό συνέδριο. Μετέπειτα τό ΚΕΚΓ ἐκφυλίστηκε σέ μηδαμινή σεχταριστική ὁμάδα πού δέν εἶχε στήριγμα στήν ἐργατική τάξη. — *102.*

[46] Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση σχετικά μέ τό ἀγροτικό ζήτημα, πού ψηφίστηκε στίς 4 τοῦ Αὐγούστου 1920 στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς (βλ. «Τό δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Ἰούλης-Αὔγουστος τοῦ 1920». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1934, σελ. 522-531). — *102.*

[47] Πρόκειται γιά τήν ὁμιλία τοῦ Α. Ζ. Κάμενσκι. — *108.*

[48] Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Σ. Π. Μεντβέντιεφ ἐξονόματος τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» σέ ἀντιστάθμισμα τῆς ἀπόφασης τοῦ Λένιν «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος». Ἡ ἀπόφαση τοῦ Μεντβέντιεφ ἀπορίφθηκε ἀπό τήν πλειοψηφία τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ Κόμματος. — *110.*

[49] Ἡ ἀπόφαση πού παρατίθεται ψηφίστηκε μέ ἀσήμαντες τροπολογίες ἀπό τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 533). — *111.*

[50] Στήν ἀπόφαση «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος», πού πρότεινε ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ ὑπόβαλε τήν ἑξῆς τροπολογία: «Τό συνέδριο, καταδικάζοντας μέ τόν πιό ἀποφασιστικό τρόπο κάθε φραξιονιστική ἐκδήλωση, συνάμα ἐκφράζεται ἐπίσης κατηγορηματικά ἐνάντια στίς ἐκλογές στό συνέδριο μέ βάση τίς πλατφόρμες» («Τό δέκατο συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ), Μάρτης τοῦ 1921», Μόσχα, 1963, σελ. 539).

Μέ πρόταση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἡ τροπολογία αὐτή ἀπορίφθηκε ἀπό τό συνέδριο — *112.*

[51] Στήν τροπολογία τοῦ Ραφαήλ (Ρ. Μπ. Φάρμπμαν), πού ἀφοροῦσε τό τέταρτο σημεῖο τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 91), προτεινόταν νά προστεθεῖ ὅτι ἡ συζήτηση τῶν

ἐπίμαχων ζητημάτων πρέπει νά γίνεται στίς «γενικές συνελεύσεις καί στόν Τύπο». Ἡ τροπολογία ἀπορίφθηκε. — *113.*

52 Ὁ Α. Σ. Κισελιόφ τάχθηκε στό Χ συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐνάντια στό ἕβδομο σημεῖο τῆς ἀπόφασης «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος», ὅπου ἐξουσιοδοτοῦνταν ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή νά ἐφαρμόσει σάν ἔσχατο μέτρο τή διαγραφή ἀπό τό Κόμμα μελῶν τῆς ΚΕ γιά φραξιονιστικές ἐκδηλώσεις. Στήν ὁμιλία του ὁ Κισελιόφ δήλωσε ὅτι ὁ Λένιν, τονίζοντας τή σημασία τοῦ σημείου αὐτοῦ τῆς ἀπόφασης, χρησιμοποίησε τήν ἔκφραση «νά στηθοῦν πολυβόλα». — *114.*

53 Ἡ τροπολογία τοῦ Κ. Ι. Μάρτσενκο ἀφοροῦσε τό ἕκτο σημεῖο τῆς ἀπόφασης «Γιά τή συνδικαλιστική καί τήν ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 96-97). Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας πρότεινε νά σημειωθεῖ στήν ἀπόφαση ὅτι οἱ συλλογές μέ τά ὑλικά τῆς συζήτησης πρέπει νά ἐκδίδονται μόνο ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἤ ἀπό τά Γραφεῖα περιοχῶν τῆς ΚΕ. Ἡ τροπολογία ἀπορίφθηκε. — *115.*

54 Τό σχέδιο ὁδηγιῶν τοῦ προεδρείου τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου, πού πᾶνε στίς ἐπαρχίες, φυλάγεται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ. — *122.*

55 *«Press Association»* («Ἕνωση Τύπου») — ἀγγλικό πρακτορεῖο εἰδήσεων. — *123.*

56 *«Reuter»* («Ρώυτερ») — ἀγγλικό τηλεγραφικό πρακτορεῖο εἰδήσεων. — *124.*

57 *«Le Matin»* («Πρωία») — γαλλική καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα· ἐκδιδόταν στό Παρίσι ἀπό τό 1884. Τό τελευταῖο φύλλο της βγῆκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1944. — *124.*

58 *«The Times»* («Οἱ Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο, μιά ἀπό τίς μεγάλες συντηρητικές ἐφημερίδες τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ἀγγλίας. — *125.*

59 *«The Daily Chronicle»* («Ἡμερήσια Χρονικά») — ἐφημερίδα τῆς ἀγγλικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης· ἐκδιδόταν στό Λονδίνο ἀπό τό 1855 ὥς τό 1930. — *125.*

60 Πρόκειται γιά τήν τουρκική ἀντιπροσωπεία πού συμμετεῖχε στή συνδιάσκεψη τοῦ Λονδίνου, ἡ ὁποία συνῆλθε τό Φλεβάρη-Μάρτη τοῦ 1921 μέ σκοπό τήν κατάπαυση τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου.

Στά παρασκήνια τῆς συνδιάσκεψης ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς τουρκικῆς ἀντιπροσωπείας ἔκανε μυστικές συνομιλίες μέ τόν πρωθυπουργό τῆς Ἀγγλίας Λόυντ Τζώρτζ, πού ἐπεδίωκε νά σπρώξει τήν Τουρκία σέ ἐνέργειες

κατά τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Ὡστόσο συμφωνία μέ τήν Ἀγγλία δέν ἔγινε. Στό σύνολό της ἡ συνδιάσκεψη δέν εἶχε θετικά ἀποτελέσματα. Ἡ Ἑλλάδα συνέχιζε τόν πόλεμο, ἐνῶ ἡ Τουρκία ἄρχισε διαπραγματεύσεις μέ τή Σοβιετική κυβέρνηση πού κατέληξαν στήν ὑπογραφή τοῦ συμφώνου τῆς 16 τοῦ Μάρτη 1921.

Τό δημοψήφισμα στή Σιλεσία ἔγινε τό Μάρτη τοῦ 1921. Ὀργανώθηκε μέ βάση τή συνθήκη τῶν Βερσαλλιῶν, πού ὑπογράφηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1919 ἀνάμεσα στίς νικήτριες χῶρες καί στή Γερμανία, καί πού σύμφωνα μ' αὐτή, τό ζήτημα τῆς παραμονῆς τῆς Ἄνω Σιλεσίας στή Γερμανία ἤ τῆς συνένωσής της μέ τήν Πολωνία ἔπρεπε νά λυθεῖ μέ δημοψήφισμα.

Ἡ γερμανική κυβέρνηση πῆρε ὅλα τά μέτρα γιά νά ἐξαναγκάσει τόν τοπικό πληθυσμό νά ἐκφραστεῖ ὑπέρ τῆς παραμονῆς τῆς πλούσιας αὐτῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς στή Γερμανία. — *125.*

61 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό βιβλίο τῶν Clark, Evans. «Facts and fabrications about Soviet Russia». New-York. The Rand School of social science. 1920 (Κλάρκ, Ἔβανς. «Γεγονότα καί ἐπινοήσεις σχετικά μέ τή Σοβιετική Ρωσία». Νέα Ὑόρκη. Σχολή κοινωνικῶν ἐπιστημῶν τοῦ Ράντ. 1920). — *126.*

62 Ἀνακοίνωση γιά τή συνομιλία αὐτή καί ἔκθεση τοῦ περιεχομένου της πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 15 τοῦ Μάρτη 1921 στήν πρωϊνή ἔκδοση τῆς «The New-York Herald» («Ἀγγελιαφόρος τῆς Νέας Ὑόρκης), ἀρ. φύλ. 197, καί τήν ἑπόμενη μέρα στή γαλλική ἐφημερίδα «Le Populaire» («Λαϊκή Ἐφημερίδα»), ἀρ. φύλ. 1055. Ἡ ἐγγραφή τῆς συνομιλίας, πού δόθηκε καί στίς δυό ἐφημερίδες, δέν εἶναι ἀκριβής καί δέν μπορεῖ νά χρησιμεύσει σάν πηγή γιά δημοσίευμα. — *129.*

63 *Τό πρῶτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν*, πού συγκλήθηκε μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, ἔγινε στή Μόσχα ἀπό τίς 22 ὥς τίς 31 τοῦ Μάρτη 1921. Στό συνέδριο παραβρέθηκαν 1079 ἀντιπρόσωποι, ἡ πλειοψηφία τους ἦταν κομμουνιστές. Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ἦταν τά ἑξῆς θέματα: ἔκθεση τῆς Τσεκτράν, ἔκθεση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, ἀπολογισμός δουλιᾶς τῆς κεντρικῆς διοίκησης τοῦ τμήματος τῶν ἐργατῶν ναυσιπλοΐας, γιά τήν πολιτική στά μισθολόγια, γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν μέ τρόφιμα, γιά τή διεθνή Ἕνωση τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ συνεδρίου. Τίς παραμονές τῆς ὁμιλίας του στό συνέδριο, στίς 25 τοῦ Μάρτη 1921, ὁ Λένιν δέχθηκε τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν Β. Β. Φομίν καί εἶχε συνομιλία μαζί του γιά τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου καί γιά τή σύνθεση τῆς μελλοντικῆς Τσεκτράν. Στίς 27 τοῦ Μάρτη, στήν ἀπογευματινή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, ὁ Λένιν ἐκφώνησε λόγο πού ἐκδόθηκε τό 1921 σέ ξεχωριστή μπροσούρα.

Τό συνέδριο ἔδιωξε τούς τροτσκιστές ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς Τσεκτράν καί ἔβαλε τό καθῆκον τῆς δραστήριας συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν στό ἔργο τῆς ἀνόρθωσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας. — *130.*

[64] Τά συγχαρητήρια τοῦ Λένιν ἦταν ἀπάντηση στό γράμμα, μέ τό ὁποῖο οἱ ἐργάτες τοῦ 1ου Κρατικοῦ ἐργοστασίου αὐτοκινήτων ἀνακοίνωσαν στόν Λένιν γιά τήν κατασκευή κινητήρων αὐτοκινήτου καί τόν προσκαλοῦσαν νά πάρει μέρος στόν ἐργοστασιακό γιορτασμό πού εἶχε ὁριστεῖ στίς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1921.

Τά συγχαρητήρια εἶχαν γραφτεῖ σέ γράμμα πού στάλθηκε στήν ἐργοστασιακή ἐπιτροπή. Ὁ Λένιν, φροντίζοντας γιά τήν ἔγκαιρη παραλαβή ἀπό τούς ἐργάτες τῆς ἀπάντησής του, ἔδωσε ἐντολή νά σταλεῖ ἡ ἀπάντηση τηλεγραφικῶς. Πάνω ἀπό τό κείμενο τοῦ τηλεγραφήματος ἔγραψε τήν ἐπισημείωση: «Νά μεταδοθεῖ στίς 12 ἡ ὥρα». — *145.*

[65] Ἡ συνέλευση τῶν γραμματέων καί τῶν ὑπεύθυνων ἀντιπροσώπων τῶν πυρήνων τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς πόλης Μόσχας καί τοῦ κυβερνείου Μόσχας, πού συγκλήθηκε ἀπό τήν Κομματική Ἐπιτροπή Μόσχας μέ σκοπό τήν ἀνάλυση τῶν ἀποφάσεων τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἔγινε στήν αἴθουσα μέ τίς Κολῶνες τοῦ Μεγάρου τῶν συνδικάτων. Στή συνέλευση παραβρέθηκαν ἐπίσης τά μέλη τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης Μόσχας, πού πῆραν μέρος στήν καταστολή τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἐξέγερσης τῆς Κρονστάνδης καί οἱ ἐπαρχιακοί ὀργανωτές γιά τή δουλιά ἀνάμεσα στίς ἀγρότισσες τοῦ κυβερνείου Μόσχας. Στήν ἡμερήσια διάταξη ἦταν τό ζήτημα τοῦ φόρου σέ εἶδος· εἰσηγητής γιά τό ζήτημα αὐτό ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. — *146.*

[66] Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1921 γιά τήν πριμοδότηση τῶν ἐργατῶν σέ εἶδος, πού δημοσιεύτηκε στίς 9 τοῦ Ἀπρίλη 1921 στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 76.

Ἐκτίμηση τοῦ διατάγματος αὐτοῦ ἔκανε ὁ Λένιν στήν εἰσήγησή του γιά τό φόρο σέ εἶδος στή Χ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 26 τοῦ Μάη (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 309). — *146.*

[67] *Οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς (κομπέντι)* ἱδρύθηκαν μέ τό διάταγμα τῆς ΠΚΕΕ τῆς 11 τοῦ Ἰούνη 1918 «Γιά τήν ὀργάνωση καί τόν ἐφοδιασμό τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ». Στίς Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς ἔμπαιναν τά καθήκοντα καταγραφῆς τῶν ἀποθεμάτων τροφίμων τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, ἀνακάλυψης τῶν πλεονασμάτων τροφίμων τῶν κουλάκων καί βοήθειας στά σοβιετικά ἐπισιτιστικά ὄργανα γιά τήν κατάσχεση τῶν πλεονασμάτων αὐτῶν, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς φτωχολογιᾶς μέ τρόφιμα ἀπό τά κουλάκικα νοικοκυριά, τῆς κατανομῆς τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καί τῶν βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων κ.ο.κ. Ὡστόσο ἡ πρακτική δουλιά τῶν Ἐπιτροπῶν φτωχολογιᾶς ἐπεκτάθηκε σέ ὅλους τούς τομεῖς δουλιᾶς στό χωριό, οἱ Ἐπιτροπές αὐτές ἔγιναν σημεῖα στήριξης, ὄργανα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου στό χωριό· ἡ ὀργάνωσή τους σήμαινε τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στό χωριό. Στά τέλη τοῦ 1918 οἱ Ἐπιτροπές φτωχολογιᾶς, ἀφοῦ ἐκπλήρωσαν τά καθήκοντα πού τίς ἀνατέθηκαν, συγχωνεύτηκαν μέ τά ἐπαρχιακά καί ἀγροτικά Σοβιέτ.

Οἱ «Κομνεζάμοζι» (Ἐπιτροπές τῶν φτωχῶν χωρικῶν) συνένωναν τούς μικροκληρούχους καί ἀκτήμονες ἀγρότες τῆς Οὐκρανίας, ὑπῆρχαν ἀπό τό 1920 ὥς τό 1933. — *156.*

[68] *Ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ* — συνθήκη εἰρήνης ἀνάμεσα στή Σοβιετική Ρωσία καί στά κράτη τῆς Τετραπλῆς Συμμαχίας (Γερμανία, Αὐστροουγγαρία, Βουλγαρία, Τουρκία), πού ὑπογράφηκε στίς 3 τοῦ Μάρτη 1918 στό Μπρέστ Λιτόβσκ καί ἐπικυρώθηκε στίς 15 τοῦ Μάρτη ἀπό τό IV Ἔκτακτο Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Οἱ ὅροι εἰρήνης ἦταν ἐξαιρετικά βαρεῖς γιά τή Σοβιετική Ρωσία. Σύμφωνα μέ τή συνθήκη, κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς Γερμανίας καί τῆς Αὐστροουγγαρίας ἔπρεπε νά περάσει ἡ Πολωνία, σχεδόν ὅλη ἡ Βαλτική καί ἕνα μέρος τῆς Λευκορωσίας. Ἡ Οὐκρανία ἀποχωριζόταν ἀπό τή Σοβιετική Ρωσία καί μετατρεπόταν σέ ἐξαρτημένο ἀπό τή Γερμανία κράτος. Στήν Τουρκία περνοῦσαν οἱ πόλεις Κάρς, Βατούμ καί Ἀρταγκάν. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1918 ἡ Γερμανία ἐπέβαλε στή Σοβιετική Ρωσία συμπληρωματική συνθήκη καί οἰκονομική συμφωνία, μέ τίς ὁποῖες προβάλλονταν νέες ληστρικές ἀπαιτήσεις.

Ἡ σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἦταν συνδεμένη μέ τήν ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στόν Τρότσκι καί στήν ἀντικομματική ὁμάδα τῶν «ἀριστερῶν κομμουνιστῶν». Ἡ συνθήκη εἰρήνης μέ τή Γερμανία ὑπογράφηκε μόνο χάρη στίς τεράστιες προσπάθειες τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἡ εἰρήνη τοῦ Μπρέστ ἦταν ἕνα λαμπρό παράδειγμα σοφίας καί εὐλυγισίας τῆς λενινιστικῆς τακτικῆς, ἱκανότητας ἐπεξεργασίας μέσα σέ ἐξαιρετικά περίπλοκη κατάσταση τῆς μοναδικά σωστῆς πολιτικῆς. Ἡ σύναψη τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ ἦταν ἕνας λογικός πολιτικός συμβιβασμός. Ἔδοσε στό Σοβιετικό κράτος τήν εἰρηνική ἀνάπαυλα, τοῦ ἐπέτρεψε νά κάνει τήν ἀποστράτευση τοῦ παλιοῦ ἀποσυντιθεμένου στρατοῦ καί νά δημιουργήσει τό νέο, τόν Κόκκινο Στρατό, νά ἀναπτύξει τή σοσιαλιστική οἰκοδόμηση καί νά συγκεντρώσει δυνάμεις γιά τή μελλοντική πάλη ἐνάντια στήν ἐσωτερική ἀντεπανάσταση καί τούς ξένους ἐπεμβασίες. Ἡ πολιτική αὐτή συντελοῦσε στό παραπέρα δυνάμωμα τῆς πάλης γιά τήν εἰρήνη, στήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων στό στρατό καί μέσα στίς πλατιές λαϊκές μάζες ὅλων τῶν ἐμπόλεμων χωρῶν. Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Νοέμβρη 1918 στή Γερμανία, πού ἀνέτρεψε τό μοναρχικό καθεστώς, ἡ ΠΚΕΕ στίς 13 τοῦ Νοέμβρη ἀκύρωσε τή ληστρική συνθήκη τοῦ Μπρέστ. — *157.*

[69] *Ἡ πρώτη σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῶν γυναικείων τμημάτων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς τῶν σοβιετικῶν περιοχῶν καί Δημοκρατιῶν*, πού ἀποτέλεσε τήν προετοιμασία γιά τό Πανρωσικό συνέδριο τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἔγινε στή Μόσχα στίς 5-7 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Στή σύσκεψη αὐτή πῆραν μέρος 45 ἀντιπρόσωποι-κομμουνίστριες τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Μπασκιρίας, τῆς Κριμαίας, τοῦ Καυκάσου, τῆς Ταταρίας, τῆς Σιβηρίας καί μιᾶς σειρᾶς κυβερνείων μέ τουρκικό καί ὀρεινό πληθυσμό.

Ἡ σύσκεψη συζήτησε τά ζητήματα τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς νομικῆς θέσης τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς, τίς μορφές καί τίς μεθόδους ὀργάνωσης, πολιτικῆς διαφώτισης καί προπαγάνδας ἀνάμεσά τους.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς σύσκεψης ἀπευθύνθηκαν πρός τόν Β. Ι. Λένιν μέ γράμμα, παρακαλώντας τον νά ἔρθει στή σύσκεψη. Σέ ἀπάντηση στήν πρόσκληση ὁ Λένιν ἔστειλε τό τηλεγράφημα πού δημοσιεύεται στόν τόμο αὐτό. Πρίν τή λήξη τῆς σύσκεψης, οἱ γυναῖκες πού πῆραν μέρος σ' αὐτή, ἔστειλαν χαιρετιστήριο στόν Β. Ι. Λένιν. — *162.*

[70] Ἡ συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ ΠΚΣΣ γιά τίς ἐκχωρήσεις

καί γιά τή θέση τῶν ἐργατῶν στίς ἐκχωρημένες ἐπιχειρήσεις ἔγινε στίς 11 τοῦ Ἀπρίλη 1921.

Ἡ συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ προκλήθηκε ἀπό τό ὅτι ἕνα μέρος τῶν συνδικαλιστικῶν στελεχῶν ἐκδήλωνε ὁρισμένες ταλαντεύσεις ἐνῶ ὁ Α. Γκ. Σλιάπνικοφ καί ὁ Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ ἔκαναν δημαγωγική προπαγάνδα ἐνάντια στίς ἐκχωρήσεις.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε στήν ὁμάδα εἰσήγηση γιά τίς ἐκχωρήσεις, μίλησε κατά τή συζήτηση ἐνάντια στίς δηλώσεις τοῦ Σλιάπνικοφ καί τοῦ Ριαζάνοφ καί ἔγραψε πρόχειρα σέ συντομία τίς ὁμιλίες καί τίς χρησιμοποίησε στόν τελικό του λόγο. Οἱ ὁμιλίες τοῦ Λένιν εἶχαν ἐξαιρετική σημασία γιά τόν καθορισμό τῆς οὐσίας καί τῆς σημασίας τῆς πολιτικῆς τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους στό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων. — *163.*

71 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) *«Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία σέ καπιταλιστική περικύκλωση»* (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 566-567). — *165.*

72 Ἡ ἀνάγκη νά γίνει ἐπεξεργασία τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῶν συμβάσεων γιά ἐκχωρήσεις προέκυψε ἀπ' ἀφορμή τό γεγονός ὅτι τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ψήφισε τήν ἀπόφαση τῆς 1 τοῦ Φλεβάρη 1921 γιά τήν παραχώρηση ἐκχωρήσεων πετρελαίου στό Μπακού καί στό Γκρόζνι. Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἀνατέθηκε στόν πρόεδρο τοῦ ΑΣΛΟ Α. Ι. Ρίκοφ. Ὁ Λένιν, ἐπειδή ἡ προετοιμασία τοῦ σχεδίου καθυστέρησε, μέ βάση τή βαθιά μελέτη ἑνός πλούσιου ὑλικοῦ σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων, ἐπεξεργάστηκε στά τέλη τοῦ Μάρτη τό σχέδιο τῶν «Βασικῶν ἀρχῶν τῶν συμβάσεων γιά τίς ἐκχωρήσεις». Στήν ἀρχική παραλλαγή τοῦ σχεδίου αὐτοῦ (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX, σελ. 148) ὁ Λένιν ἔκανε μιά σειρά προσθῆκες καί τροπολογίες (τό ντοκουμέντο φυλάγεται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ). Τό σχέδιο τοῦ Λένιν μπῆκε στή βάση τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τό ζήτημα αὐτό, πού ἐγκρίθηκε στίς 29 τοῦ Μάρτη. — *167.*

73 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη τήν ἐπαναστατική ἐκδήλωση τοῦ προλεταριάτου τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας τό Μάρτη τοῦ 1921, πού εἶναι γνωστή σάν γεγονότα τοῦ Μάρτη.

Σέ ἀπάντηση στή διαταγή γιά τήν εἴσοδο στίς φάμπρικες καί στά ἐργοστάσια τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας τμημάτων ἀστυνομίας, οἱ ἐργάτες τῆς Μάνσφελντ, καθοδηγούμενοι ἀπό τούς κομμουνιστές, κήρυξαν ἀπεργία πού μετατράπηκε σέ μιά σειρά μέρη σέ ἔνοπλη πάλη ἐνάντια στήν ἀστυνομία. Ἡ ἡρωική πάλη τοῦ προλεταριάτου τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας προκάλεσε ἕνα κίνημα ἀλληλεγγύης ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τοῦ Βερολίνου, τοῦ Ἀμβούργου καί ἄλλων πόλεων.

Ὡστόσο τό Κομμουνιστικό κόμμα δέν κατάφερε νά συνενώσει τίς δυνάμεις τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Σοβαρά ἐξασθένισε τίς ἐνέργειες τοῦ προλεταριάτου τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας ἡ προδοτική διαγωγή τοῦ Πάουλ Λεβί καί τῶν ἄλλων ὀπορτουνιστῶν, πού ἀναρριχήθηκαν στήν καθοδήγηση τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερ-

μανίας. Τήν ἐκτίμηση πού ἔδοσε ὁ Λένιν στά γεγονότα τοῦ Μάρτη βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 32ος, σελ. 449, 491-493.

Ἡ ἀπεργία τῶν ἄγγλων μεταλλωρύχων, πού ἀναφέρει ὁ Λένιν, ἔγινε τόν Ἀπρίλη-Ἰούνη τοῦ 1921. Ἡ ἀπεργία αὐτή ἦταν ἀπάντηση στήν ἀξίωση τῶν ἰδιοκτητῶν ὀρυχείων νά ἐλαττώσουν σημαντικά τό ἡμερομίσθιο τῶν ἐργατῶν. Στήν ἀπεργία πῆραν μέρος πάνω ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο ἄτομα, ἡ ἀπεργία τοῦ συνδικάτου τῶν μεταλλωρύχων μετατράπηκε σέ γενική ἀπεργία.

Ἡ ὁμοσπονδία ἀνθρακωρύχων ἀπευθύνθηκε στίς ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν τρέιντ-γιούνιον τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν καί τῶν σιδηροδρομικῶν καί τούς πρότεινε νά πάρουν μέρος στήν ἀπεργία ἀλληλεγγύης, ὅμως οἱ ρεφορμιστές ἡγέτες τῶν τελευταίων δέν ὑποστήριξαν τούς μεταλλωρύχους. Οἱ ἡγέτες αὐτοί ἔκαναν παρασκηνιακές διαπραγματεύσεις μέ τήν κυβέρνηση καί τούς ἰδιοκτῆτες ὀρυχείων, ἐπιδιώκοντας ἕνα συμβιβασμό καί τήν ἀποτυχία τῆς ἀπεργίας. Ὕστερα ἀπό τρίμηνη ἡρωική πάλη οἱ ἄγγλοι μεταλλωρύχοι ἀναγκάστηκαν νά ἐπιστρέψουν στίς ἐργασίες τους. — *173.*

74 Προφανῶς ὁ Β. Ι. Λένιν εἶχε ὑπόψη του τόν Μ. Π. Τόμσκι καί τόν Α. Ζ. Γκόλτσμαν. — *184.*

75 Πρόκειται γιά τό σχέδιο τῆς σύμβασης ἐκχωρήσεων μέ τή μετοχική ἑταιρεία τῶν σουηδικῶν ἐργοστασίων ρουλεμάν στήν πόλη Γκέτεμποργκ. Τό σχέδιο τῆς σύμβασης, πού διαβάστηκε ἀπό τόν Λένιν στήν ὁμάδα τοῦ ΠΚΣΣ, φυλάγεται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ. — *185.*

76 Πρόκειται γιά τό σύμφωνο πού κλείστηκε στήν Κουταΐδα ἀνάμεσα στήν ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας καί στούς ἀντιπροσώπους τῆς μενσεβίκικης κυβέρνησης τῆς Γεωργίας ὕστερα ἀπό τίς διαπραγματεύσεις πού ἔγιναν στίς 17 καί στίς 18 τοῦ Μάρτη 1921. — *187.*

77 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τούς παράγοντες τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς τοῦ Ἄμστερνταμ — κέντρου τῆς διεθνοῦς ἕνωσης τῶν ρεφορμιστικῶν συνδικάτων. Ἡ Διεθνής αὐτή ἱδρύθηκε στό συνέδριο τοῦ Ἄμστερνταμ, πού συγκλήθηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1919· ὑπῆρχε ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1945. — *189.*

78 *«Βπεριόντ»* («Ἐμπρός») — μενσεβίκικη καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε ἀπό τό Μάρτη τοῦ 1917 στή Μόσχα σάν ὄργανο τῆς ὀργάνωσης τῶν μενσεβίκων τῆς Μόσχας καί μετά σάν ὄργανο τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ (τῶν μενσεβίκων) τῆς ὀργάνωσης Μόσχας καί τῆς Κεντρικῆς περιοχῆς. Ἀπό τίς 2 τοῦ Ἀπρίλη 1918 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο καί τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν μενσεβίκων, στή Συντακτική της ἐπιτροπή μπῆκαν οἱ Λ. Μάρτοφ, Φ. Ι. Ντάν καί Α. Σ. Μαρτίνοφ. Στίς 10 τοῦ Μάη 1918 μέ ἀπόφαση τῆς ΒΕΤΣΕΚΑ ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε γιά ἀντεπαναστατική δράση καί οἱ καθοδηγητές της παραπέμφθηκαν στό δικαστήριο. Στίς 14 τοῦ Μάη ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας ἀνανεώθηκε μέ τόν τίτλο «Βσεγκντά Βπεριόντ!». Τελικά ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1919 μέ ἀπόφαση τῆς ΠΚΕΕ. — *189.*

79 Πρόκειται γιά τό Διεθνές Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων πού ἱδρύθηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1920 μέ πρωτοβουλία τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί τοῦ ΠΚΣΣ σάν κέντρο τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Στό πρῶτο διεθνές συνέδριο τῶν συνδικάτων τόν Ἰούλη τοῦ 1921 μετονομάστηκε σέ Κόκκινη Διεθνή τῶν Συνδικάτων (Προφιντέρν) — *193.*

80 *Τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τίς παραγγελίες γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο* ψηφίστηκε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μέ ὁρισμένες συντακτικές διορθώσεις στίς 12 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Ἡ λεπτομερειακή ἐξέταση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἀνατέθηκε στήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου καί γι' αὐτό ὁ Λένιν ἔστειλε τά δυό γράμματα στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 35ος, σελ. 414-415). — *197.*

81 *Ἡ γενική σύσκεψη πόλης τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης* ἔγινε στίς 10-20 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Πῆραν μέρος πάνω ἀπό 1000 ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια τῆς Πετρούπολης. Στήν ἡμερήσια διάταξη τῆς σύσκεψης ἦταν τά ἑξῆς ζητήματα: 1) Τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ἡ συμμετοχή της στή σημερινή οἰκοδόμηση τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας· 2) Βιοτικά ζητήματα τῶν ἐργατῶν σέ σχέση μέ τά καθήκοντα ὀργάνωσης τῆς παραγωγῆς· 3) Τό ἐπισιτιστικό πρόβλημα καί ὁ ἐφοδιασμός τῶν ἐργατῶν. Οἱ μενσεβίκοι πού παρεισέφρησαν στή σύσκεψη μέ τή μάσκα τῶν «ἐξωκομματικῶν» προσπάθησαν νά τή ματαιώσουν. Ὅμως οἱ ἐνέργειές τους ἀπότυχαν. Οἱ πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν ἔκφρασαν τήν ὁμόθυμη θέλησή τους νά δουλέψουν μαζί μέ τούς κομμουνιστές καί ἀκόμη πιό πολύ νά συσφίξουν τίς σχέσεις τους μέ τό Κομμουνιστικό κόμμα.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς σύσκεψης ἀπηύθυναν στόν Λένιν χαιρετιστήριο καί τήν πρόσκληση νά πάρει μέρος στίς ἐργασίες τῆς σύσκεψης. Ὁ Λένιν, ἀπαντώντας στήν πρόσκληση, ἔστειλε τό γράμμα πού δημοσιεύεται στόν τόμο αὐτό. Τό γράμμα αὐτό διαβάστηκε στήν τελευταία συνεδρίαση τῆς σύσκεψης τῆς 20 τοῦ Ἀπρίλη. — *201.*

82 *«Ἀλγκέμπα»* — συντομευμένη ὀνομασία τῆς κατασκευῆς τῆς σιδηροδρομικῆς διακλάδωσης Ἀλεξάντροφ-Γκάι — Ἔμπα καί τοῦ πετρελαιοαγωγοῦ πού ἔπρεπε νά ἑνώσει τήν πετρελαιοπηγή Ἔμπα μέ τά Οὐράλια καί τό Σαράτοφ. Στίς 15 τοῦ Ἀπρίλη 1921 στή συνεδρίαση τοῦ ΣΕΑ μπῆκε τό ζήτημα διακοπῆς τῆς κατασκευῆς λόγω τοῦ ὅτι ἡ ἀπομακρυσμένη θέση ἀπαιτοῦσε μεγάλα ἔξοδα γιά τή μεταφορά τῶν ὑλικῶν, τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ καί τῶν τροφίμων. Τό ΣΕΑ ἐπικύρωσε τό σχέδιο ἀπόφασης πού πρότεινε ὁ Λένιν. Στίς 29 τοῦ Ἀπρίλη τό ΣΕΑ ψήφισε τήν ἀπόφαση γιά τή διακοπή τῆς κατασκευῆς τοῦ πετρελαιοαγωγοῦ καί στίς 6 τοῦ Μάη πῆρε τήν ἀπόφαση νά μεταφερθεῖ ἡ κατασκευή τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροφ-Γκάι — Ἔμπα ἀπό τόν οὐντάρνικο ρυθμό στόν κανονικό. Στήν ἴδια συνεδρίαση τό ΣΕΑ ἀποφάσισε νά συσταθεῖ ἐπιτροπή γιά τόν ἔλεγχο τῆς κατασκευῆς τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Τό σχέδιο γιά τά καθήκοντα τῆς ἐπιτροπῆς τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 259) καί ἐπικυρώθηκε ἀπό τό ΣΕΑ στίς 11 τοῦ Μάη. — *202.*

83 Ὁ Λένιν ἄρχισε νά γράφει τήν μπροσούρα *«Γιά τό φόρο σέ εἶδος»* στά τέλη τοῦ Μάρτη 1921 ἀμέσως μετά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ X συνεδρίου τοῦ Κόμματος καί τήν τελείωσε στίς 21 τοῦ Ἀπρίλη. Ἔδινε μεγάλη σημασία στήν πιό γρήγορη ἔκδοση καί κυκλοφορία τῆς ἐργασίας αὐτῆς, ὅπου τεκμηριωνόταν σέ βάθος ἡ ἀνάγκη γιά τό πέρασμα στή νέα οἰκονομική πολιτική. Στίς ἀρχές τοῦ Μάη ἡ ἐργασία τοῦ Λένιν ἐκδόθηκε σέ ξεχωριστή μπροσούρα καί ἀμέσως δημοσιεύτηκε στό τεῦχος 1 τοῦ περιοδικοῦ «Κράσναγια Νόβ», στή συνέχεια ἐπανεκδόθηκε ἐπανειλημμένα σέ πολλές πόλεις τῆς χώρας καί δημοσιεύτηκε ὁλόκληρη ἤ ἀποσπασματικά τόσο στόν κεντρικό Τύπο, ὅσο καί στόν τοπικό. Τό 1921 ἡ μπροσούρα μεταφράστηκε στά γερμανικά, στά ἀγγλικά καί στά γαλλικά.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ ειδική ἀπόφασή της πρότεινε στίς κομματικές ἐπιτροπές περιοχῶν, κυβερνείων καί νομῶν νά χρησιμοποιήσουν τήν μπροσούρα τοῦ Λένιν γιά νά ἐξηγήσουν στούς ἐργαζόμενους τήν οὐσία καί τή σημασία τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. — *205.*

84 *«Νόβαγια Ζίζν»* («Νέα Ζωή») — καθημερινή ἐφημερίδα, ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 18 τοῦ Ἀπρίλη (1 τοῦ Μάη) 1917 ὥς τόν Ἰούλη τοῦ 1918. Τήν πρωτοβουλία γιά τήν ἵδρυση τῆς ἐφημερίδας τήν εἶχε ἡ ὁμάδα τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν καί συγγραφέων πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τό περιοδικό «Λέτοπις» («Χρονικά»).

Ὁ Λένιν, χαρακτηρίζοντας τούς «νοβοζίζνεντσι», τόνιζε ὅτι σ' αὐτούς «κυρίαρχη διάθεση εἶναι ὁ διανοουμενίστικος σκεπτικισμός, πού συγκαλύπτει καί ἐκφράζει τήν ἔλλειψη ἀρχῶν» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 104).

Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί στήν ἐγκαθίδρυση τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας ἡ ἐφημερίδα πῆρε ἐχθρική στάση. Ἀπό τήν 1η τοῦ Ἰούνη 1918 ἡ «Νόβαγια Ζίζν» ἔβγαινε σέ δυό ἐκδόσεις, στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα. Καί οἱ δυό ἐκδόσεις κλείστηκαν τόν Ἰούλη τοῦ 1918. — *212.*

85 Βλ. Κ. Μάρξ. «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 19). — *212.*

86 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία καί στή Γερμανία» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 22ος, σελ. 523). — *214.*

87 Ὁ Λένιν παραθέτει ἐδῶ λόγια ἀπό τό ποίημα τοῦ Α. Σ. Πούσκιν «Ὁ ἥρωας». — *227.*

88 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ, πού τό ἐπεξεργάστηκε ἡ Κρατική Ἐπιτροπή γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς Ρωσίας. Ἡ συλλογική αὐτή ἐπιστημονική ἐργασία τῶν ἐπιφανέστερων ἐπιστημόνων καί εἰδικῶν ἀποτέλεσε τό πρῶτο κρατικό ἑνιαῖο προοπτικό σχέδιο δημιουργίας τῆς ὑλικῆς βάσης τοῦ σοσιαλισμοῦ πάνω στή βάση τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ. Ἐκθόθηκε σέ ξεχωριστό βιβλίο γιά τό VIII Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ καί ἐγκρίθηκε ἀπό τό συνέδριο. — *228.*

89 *Τό VIII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ)* συνῆλθε στίς 18 μέ 23 τοῦ Μάρτη 1919 στή Μόσχα. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος 301 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο καί 102 μέ συμβουλευτική, πού ἀντιπροσώπευαν 313 766 μέλη τοῦ Κόμματος.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ὑπῆρχαν τά παρακάτω ζητήματα: 1) Ἔκθεση δράσης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 2) Τό Πρόγραμμα τοῦ ΚΚΡ (μπ)· 3) Ἡ ἵδρυση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· 4) Ἡ στρατιωτική κατάσταση καί ἡ στρατιωτική πολιτική· 5) Ἡ δουλιά στό χωριό· 6) Ὀργανωτικά ζητήματα· 7) Ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐκφώνησε τόν ἐναρκτήριο καί τόν τελικό λόγο τοῦ συνεδρίου, ἔκανε τήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τίς εἰσηγήσεις γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος καί τή δουλιά στό χωριό καί ὁμιλία σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ στρατοῦ.

Κεντρικό θέμα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ συζήτηση καί ψήφιση τοῦ νέου προγράμματος τοῦ Κόμματος, πού καταρτίστηκε μέ τήν καθοδήγηση καί τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν. Τό συνέδριο ἀπόριψε τίς ἀντιμπολσεβίκικες προτάσεις τοῦ Μπουχάριν γιά προγραμματικά ζητήματα καί ἐνέκρινε τίς θέσεις τοῦ Λένιν.

Τό συνέδριο σύντριψε ἐπίσης τίς λαθεμένες ἀπόψεις τοῦ Πιατακόφ καί τοῦ Μπουχάριν γιά τό ἐθνικό ζήτημα πού πρότειναν νά ἀφαιρεθεῖ ἀπό τό πρόγραμμα τό ἄρθρο γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν. Τό συνέδριο ψήφισε τό λενινιστικό πρόγραμμα γιά τό ἐθνικό ζήτημα.

Μετά τόν τελικό λόγο τοῦ Λένιν πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τό συνέδριο πῆρε ἀπόφαση «νά ψηφίσει στό σύνολό του τό σχέδιο προγράμματος» καί νά τό δόσει στήν ἐπιτροπή προγράμματος γιά τήν τελική του σύνταξη. Μέ πρόταση τῆς ἐπιτροπῆς προγράμματος ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τό «Σχέδιο τοῦ τρίτου ἄρθρου τοῦ γενικοῦ πολιτικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος (Γιά τήν ἐπιτροπή προγράμματος τοῦ VIII συνεδρίου τοῦ Κόμματος)», τό ὁποῖο καί ψήφισε ἡ ἐπιτροπή (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 38ος, σελ. 185). Στίς 22 τοῦ Μάρτη τό συνέδριο ἐνέκρινε τό τελικό κείμενο τοῦ προγράμματος.

Ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα θέματα τοῦ συνεδρίου ἦταν τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά. Ὁ Λένιν σέ ὅλες του τίς ὁμιλίες καί ἰδιαίτερα στήν εἰσήγηση γιά τή δουλιά στό χωριό τεκμηρίωσε τή νέα πολιτική τοῦ Κόμματος ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά: τό πέρασμα ἀπό τήν πολιτική τῆς οὐδετεροποίησης στήν πραγματοποίηση σταθερῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τή μεσαία ἀγροτιά μέ στήριγμα στή φτωχολογιά καί πάλη ἐνάντια στούς κουλάκους καί μέ τή διατήρηση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τοῦ προλεταριάτου στή συμμαχία αὐτή. Τό σύνθημα αὐτό ὁ Λένιν τό πρόβαλε ἀκόμη στά τέλη τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1918. Τό συνέδριο ψήφισε τήν «Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στή μεσαία ἀγροτιά», πού ἔγραψε ὁ Λένιν.

Σημαντική θέση στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου κατεῖχε τό ζήτημα τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης, τῆς στρατιωτικῆς πολιτικῆς τοῦ Κόμματος καί τῆς ὀργάνωσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Στό συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐνάντια στίς θέσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τάχθηκε ἡ λεγόμενη «στρατιωτική ἀντιπολίτευση», στήν ὁποία ἀνῆκαν οἱ πρώην «ἀριστεροί κομμουνιστές» (Β. Μ. Σμιρνόφ, Γκ. Ι. Σαφάροφ, Γκ. Λ. Πιατακόφ κ.ἄ.)· στήν ἀντιπολίτευση ὑπῆρχαν καί ἄτομα πού δέν εἶχαν σχέσεις μέ τίς ἀντιπολιτευόμενες ὁμάδες. Ἡ «στρατιωτική ἀντιπολί-

τευση» ὑπεράσπιζε τίς ἐπιβιώσεις τοῦ ἀντάρτικου πνεύματος, ἀρνιόταν τήν ἀνάγκη χρησιμοποίησης τῶν παλιῶν στρατιωτικῶν εἰδικῶν, τασσόταν ἐνάντια στήν καθιέρωση σιδερένιας πειθαρχίας στό στρατό. Ὁ Λένιν, μιλώντας στίς 21 τοῦ Μάρτη στήν κλειστή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ συνεδρίου, ὑπεράσπισε τίς θέσεις τῆς ΚΕ. Ἡ πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων πού μίλησαν καταδίκασε τή «στρατιωτική ἀντιπολίτευση». Στίς συνεδριάσεις τοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος καί τῶν ὁλομελειῶν τοῦ συνεδρίου ἔγινε αὐστηρή κριτική τῶν λαθῶν καί τῶν ἐλλείψεων στή δουλιά τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, καί ἰδιαίτερα τῶν ἐνεργειῶν τοῦ προέδρου του Τρότσκι.

Τό συνέδριο ψήφισε μέ πλειοψηφία (ὑπέρ 174, κατά 95) σάν βάση τίς θέσεις τῆς ΚΕ. Ἡ ἀπόφαση γιά τό στρατιωτικό ζήτημα, πού τήν εἶχε ἐκπονήσει ἡ συντονιστική ἐπιτροπή καί ἦταν στηριγμένη στίς λενινιστικές θέσεις, ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα (μέ μιά ἀποχή) ἀπό τό συνέδριο τοῦ Κόμματος. Οἱ ὑποδείξεις τοῦ Λένιν μπῆκαν στό πρόγραμμα τοῦ Κόμματος γιά τό στρατιωτικό ζήτημα καί ἔγιναν καθοδήγηση στήν οἰκοδόμηση τοῦ στρατοῦ.

Στήν ἀπόφαση γιά τό ὀργανωτικό ζήτημα τό συνέδριο ἀπόκρουσε τήν ὀπορτουνιστική ὁμάδα Σαπρόνοφ — Ὀσίνσκι, πού ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ Κόμματος στό σύστημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Στήν ἀπόφαση γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ Κόμματος ὑπογραμμιζόταν ἡ ἀνάγκη νά αὐξηθοῦν οἱ ἀπαιτήσεις σχετικά μέ τήν πρόσληψη στό Κόμμα στοιχείων πού δέν εἶναι ἐργάτες καί ἀγρότες, νά μήν ἐπιτραπεῖ ἡ χειροτέρευση τῆς κοινωνικῆς σύνθεσης τοῦ Κόμματος. Ἀποφασίστηκε νά γίνει γενική καταγραφή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος ὥς τήν 1 τοῦ Μάη 1919. Τό συνέδριο ἀπόριψε τήν ὁμοσπονδιακή ἀρχή οἰκοδόμησης τοῦ Κόμματος καί θεώρησε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ὕπαρξη ἑνιαίου συγκεντρωτικοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος μέ ἑνιαία Κεντρική Ἐπιτροπή πού νά καθοδηγεῖ ὅλη τή δουλιά τοῦ Κόμματος.

Τό συνέδριο ἐξέλεξε Κεντρική Ἐπιτροπή μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν.

Τό συνέδριο χαιρέτισε τήν ἵδρυση τῆς ΙΙΙ Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί υἱοθέτησε ὁλοκληρωτικά τό Πρόγραμμα δράσης της. — *229.*

90 Πρόκειται γιά τό περιοδικό τῶν ἐμιγκρέδων μενσεβίκων *«Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ»* («Σοσιαλιστικό Δελτίο») πού τό ἵδρυσε ὁ Λ. Μάρτοφ· ἔβγαινε ἀπό τό 1921 ἀρχικά στό Βερολίνο, στή συνέχεια στό Παρίσι. Τώρα ἐκδίδεται στίς ΕΠΑ. — *239.*

91 Ἡ ἠχογράφηση τῶν λόγων τοῦ Λένιν σέ δίσκους γραμμοφώνου ὀργανώθηκε ἀπό τό Κεντρικό Πρακτορεῖο Τύπου. Στά 1919-1921 εἶχαν ἠχογραφηθεῖ 16 λόγοι τοῦ Λένιν. Ἀπό τή στιγμή τῆς ἀνοικοδόμησης τῆς μοναδικῆς φάμπρικας δίσκων γραμμοφώνου στή Ρωσία, ὁ Λένιν ἔδειχνε πολύ μεγάλο ἐνδιαφέρον γιά τήν προπαγάνδα μέ δίσκους γραμμοφώνου καί βοηθοῦσε μέ κάθε τρόπο νά ὀργανωθεῖ καλά ἡ περίπλοκη αὐτή δουλιά. Ἡ ἠχογράφηση τῶν πρώτων λόγων τοῦ Λένιν ἔγινε στό Κρεμλίνο, σέ εἰδικά προετοιμασμένο δωμάτιο· ἡ τελευταία ἠχογράφηση ἔγινε στό Κεντρικό Πρακτορεῖο Τύπου. Ἡ δυσκολία τῆς ἠχογράφησης βρισκόταν στό γεγονός ὅτι ὁ λόγος ἔπρεπε νά τελειώσει σέ τρία λεπτά. Ὁ Λένιν χαιρόταν πολύ ὅταν ὁ λόγος πού αὐτός ἐκφωνοῦσε τελείωνε ἀκριβῶς στό διάστημα αὐτό. Οἱ λόγοι πού

ἠχογραφοῦνταν κυκλοφοροῦσαν σέ δεκάδες χιλιάδες δίσκους. Ἰδιαίτερα μεγάλη δημοφιλία εἶχαν οἱ λόγοι «Γιά τούς μεσαίους ἀγρότες», «Τί εἶναι ἡ Σοβιετική ἐξουσία;» καί γιά «Τό φόρο σέ εἶδος». Οἱ λόγοι πού δημοσιεύτηκαν σέ τοῦτο τόν τόμο ἠχογραφήθηκαν στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη 1921. — *246.*

92 Ἡ ἀπόφαση τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος τροφίμων καί πρώτων ὑλῶν μέ τό φόρο σέ εἶδος, πού ψηφίστηκε σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ X συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 21 τοῦ Μάρτη 1921, δημοσιεύτηκε στίς 23 τοῦ Μάρτη. Γιά τήν ἐκτέλεση τῆς ἀπόφασης αὐτῆς τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ἐνέκρινε στίς 28 τοῦ Μάρτη καί δημοσίευσε στίς 29 τοῦ Μάρτη δυό διατάγματα: «Γιά τό μέγεθος τοῦ φόρου σέ εἴδη τροφίμων στά 1921-1922» καί «Γιά τήν ἐλεύθερη ἀνταλλαγή καί τήν ἀγοραπωλησία γεωργικῶν προϊόντων στά κυβερνεῖα πού ἔδοσαν τό παρακράτημα». Στίς 21 τοῦ Ἀπρίλη καί ἀργότερα τό ΣΛΕ ψήφισε ἀποφάσεις πού καθόριζαν τό μέγεθος τοῦ φόρου στά σιτηρά, στήν πατάτα, στούς ἐλαιόσπορους καί στά ἄλλα εἴδη γεωργικῶν προϊόντων. — *246.*

93 Τό ζήτημα τῆς κατανομῆς τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν ἐξετάστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 19 τοῦ Ἀπρίλη 1921, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργηθεῖ μιά ἐπιτροπή γιά τήν ἐκπόνηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης. Τό σχέδιο πού ἑτοίμασε ἡ ἐπιτροπή στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη συζητήθηκε στή συνεδρίαση τοῦ ΣΛΕ καί ὕστερα ἀπό μιά σειρά προσθῆκες πού ἔγιναν, δόθηκε γιά τελική κατάρτιση στό Μικρό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Τό ντοκουμέντο αὐτό εἶναι τό πέμπτο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης, πού τό διατύπωσε ὁ Β. Ι. Λένιν καί τό ψήφισε σάν βάση τό ΣΛΕ στήν ἴδια συνεδρίαση. Ἡ ἀπόφαση γιά τήν κατανομή τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν ἐπικυρώθηκε ὁριστικά ἀπό τό ΣΛΕ στίς 17 τοῦ Μάη 1921. — *252.*

94 Τό ντοκουμέντο αὐτό γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 27 τοῦ Ἀπρίλη 1921. Μπῆκε σάν βάση στό σχέδιο γράμματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 1ης τοῦ Μάη «Γιά τή στάση ἀπέναντι στούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες», στό ὁποῖο ὁ Λένιν ἔκανε μιά σειρά διορθώσεις καί ἔγραψε μιά προσθήκη (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 390-392).

Στίς 4 τοῦ Μάη ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἐπικύρωσε τό σχέδιο γράμματος μέ τίς διορθώσεις καί τήν προσθήκη τοῦ Λένιν καί στίς 7 τοῦ Μάη τό σχέδιο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Πράβντα», ἀρ. φύλ. 97, σάν ἐγκύκλιος πρός τίς ἐπιτροπές κυβερνείων, νομῶν, στίς κομμουνιστικές ὁμάδες καί τά συνδικάτα. — *253.*

95 Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 205-245. — *255.*

96 Τό σχέδιο ἀπόφασης ψηφίστηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στή συνεδρίαση τῆς 10 τοῦ Μάη 1921 σχετικά μέ τό ζήτημα «Γιά τίς ὁδηγίες πρός τούς συντρόφους τῆς Γεωργίας». — *256.*

97 Τό σχέδιο ἀπόφασης ψηφίστηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ μικρές προσθῆκες στίς 11 τοῦ Μάη 1921. — *258.*

[98] *«Έκονομίτσεσκαγια Ζίζν»* («Οικονομική Ζωή») — καθημερινή έφημερίδα· έβγαινε άπό τό Νοέμβρη τοῦ 1918 σάν δργανο τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας καί τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων. Ἡ ἐφημερίδα ἐκδιδόταν ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1937· τόν τελευταῖο καιρό ἦταν δργανο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν τῆς ΕΣΣΔ, τῆς Κρατικῆς Τράπεζας καί τῶν ἄλλων δημοσιονομικῶν ἱδρυμάτων τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς ΚΕ τοῦ συνδικάτου τῶν τραπεζικῶν ὑπαλλήλων. — *265.*

[99] *Τό σχέδιο «Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ (Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας) πρός τά τοπικά σοβιετικά δργανα»* τό ἐπεξεργάστηκε ὁ Β. Ι. Λένιν ταυτόχρονα μέ τήν προετοιμασία τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ «Γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, γιά τό σύστημα λογοδοσίας καί γιά τήν καθοδήγηση ἀπό τήν ἐντολή τοῦ ΣΕΑ» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 264-265). Ἡ ἐκπόνηση τῶν ντοκουμέντων αὐτῶν ἀπαίτησε μεγάλη προπαρασκευαστική δουλιά, προσεκτική μελέτη τοῦ τοπικοῦ ὑλικοῦ γιά τή δράση τῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, γιά τά πρῶτα βήματα ἐφαρμογῆς τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Στίς 20 τοῦ Μάη 1921 στή συνεδρίαση τοῦ ΣΕΑ τά σχέδια τῆς «Ἐντολῆς» καί τῆς ἀπόφασης διαβιβάστηκαν γιά ἐξέταση σέ εἰδική ἐπιτροπή. Ἡ ἐπιτροπή τοῦ ΣΕΑ, λόγω τῆς σπουδαιότητας τῆς συζήτησης τοῦ σχεδίου «Ἐντολῆς» τό ἔβγαλε σέ ξεχωριστή μπροσούρα. Γιά τή θεώρηση τῶν σχεδίων τῆς «Ἐντολῆς» καί τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ χρησιμοποιήθηκαν τά μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου, ἀντιπρόσωποι τῶν ὑπηρεσιῶν καί τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν καί τά δυό σχέδια μπῆκαν γιά πλατιά συζήτηση στίς ἐργαζόμενες μάζες. Στίς 24 τοῦ Μάη τά σχέδια αὐτά συζητήθηκαν στό IV συνέδριο τῶν Συμβουλίων λαϊκῆς οἰκονομίας. Τό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων στίς 25 τοῦ Μάη ἔδοσε ἐντολή στό νέο ΠΚΣΣ νά ἐξετάσει ἐπειγόντως τό σχέδιο ἀπόφασης καί τό σχέδιο «Ἐντολῆς» καί νά κάνει σ' αὐτά τίς ἀναγκαῖες τροποποιήσεις καί προσθῆκες. Ἡ Χ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἐνέκρινε τό σχέδιο «Ἐντολῆς», ἀναθέτοντας στήν ὁμάδα τῆς ΠΚΕΕ νά τό κάνει νόμο. Στίς 30 τοῦ Μάη τό σχέδιο «Ἐντολῆς» μαζί μέ τό σχέδιο ἀπόφασης ὑποβλήθηκε γιά συζήτηση στήν III σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ. Στή διάρκεια τῆς συζήτησης ὁ Λένιν ἐκφώνησε λόγο (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 344-347). Ἡ σύνοδος τῆς ΠΚΕΕ ψήφισε σάν βάση τά σχέδια καί τά ἔδοσε σέ ἐπιτροπή. Ὁ Λένιν ἔκανε μιά σειρά συντακτικές διορθώσεις στήν ἀπόφαση τῆς ΠΚΕΕ «Γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις» στίς παραμονές τῆς ὁριστικῆς της ἐπικύρωσης. Στίς 30 τοῦ Ἰούνη καί τά δυό ντοκουμέντα — ἡ ἀπόφαση τῆς ΠΚΕΕ καί ἡ «Ἐντολή» ἐπικυρώθηκαν ἀπό τό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ. Ἐφόσον ἡ «Ἐντολή» καθόριζε τά καθήκοντα τοῦ συστήματος λογοδοσίας ὄχι μόνο τῶν οἰκονομικῶν, ἀλλά καί ὅλων τῶν ἄλλων Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων ὀνομάστηκε «Ἐντολή τοῦ ΣΛΕ καί τοῦ ΣΕΑ».

Ὁ Λένιν ἔδινε μεγάλη σημασία στή βαθιά ἀνάλυση στίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς οὐσίας καί τῆς σημασίας τῶν σημαντικῶν αὐτῶν ἀποφάσεων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας καί ἀπαιτοῦσε τή γρηγορότερη ἐφαρμογή τους. — *266.*

[100] Πρόκειται γιά τό διάταγμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1921 γιά τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, πού δημοσιεύτηκε στίς 9 τοῦ Ἀπρίλη στήν ἐφημερίδα «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ», ἀρ. φύλ. 76. — *269.*

[101] *Ἀγροτικές ἐπιτροπές* — ἐπιτροπές ἀγροτῶν γιά τήν καλυτέρευση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, πού σχηματίστηκαν στά ἀγροτικά Σοβιέτ. Ἡ ἵδρυσή τους εἶχε ἀποφασιστεῖ στό VIII Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ πού ψήφισε στίς 28 τοῦ Δεκέμβρη 1920 τήν ἀπόφαση «Γιά τά μέτρα δυναμώματος καί ἀνάπτυξης τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν». Σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τοῦ συνεδρίου ἡ ΠΚΕΕ ψήφισε στίς 10 τοῦ Γενάρη 1921 τό διάταγμα «Γιά τίς ἐπιτροπές δυναμώματος καί ἀνάπτυξης τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν». — *273.*

[102] *Τό VIII Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν, ἀγροτῶν, κόκκινων στρατιωτῶν καί κοζάκων βουλευτῶν* συνῆλθε στή Μόσχα στίς 22-29 τοῦ Δεκέμβρη 1920. Ἦταν τό πιό πολυάριθμο ἀπό ὅλα τά προηγούμενα συνέδρια τῶν Σοβιέτ: σ' αὐτό πῆραν μέρος 2537 ἀντιπρόσωποι, ἀπό τούς ὁποίους 1728 μέ θετική ψῆφο καί 809 μέ συμβουλευτική. Ἡ κομματική σύνθεση τοῦ συνεδρίου ἦταν: κομμουνιστές 91,7%, συμπαθοῦντες 2,7%, ἐξωκομματικοί 3,9%, μενσεβίκοι 0,3%, μπουντιστές 0,3%, ἀριστεροί ἐσέροι 0,15%, ἀναρχικοί 0,15%, μέλη ἄλλων κομμάτων 0,8%. Ἡ σύνθεση αὐτή τοῦ συνεδρίου ἐπιβεβαίωνε τήν αὔξηση τοῦ κύρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τόν πολιτικό ἀφανισμό τῶν μικροαστικῶν κομμάτων πού ξεσκεπάστηκαν στά μάτια τοῦ λαοῦ σάν ἀντισοβιετικά ἀντεπαναστατικά κόμματα.

Τό συνέδριο συνῆλθε στήν περίοδο πού ἔληξε νικηφόρα ὁ πόλεμος ἐνάντια στήν ξένη στρατιωτική ἐπέμβαση καί στίς ἐσωτερικές δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης, ὅταν τό οἰκονομικό μέτωπο ἔγινε «τό κυριότερο καί τό βασικότερο» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 137). Στήν ἡμερήσια διάταξη ἦταν τά θέματα: ἔκθεση δράσης τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὁ ἐξηλεκτρισμός τῆς Ρωσίας, ἡ ἀνόρθωση τῆς βιομηχανίας καί τῶν μεταφορῶν, ἡ αὔξηση τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καί ἡ βοήθεια στά ἀγροτικά νοικοκυριά, ἡ καλυτέρευση τῆς δράσης τῶν σοβιετικῶν ὀργάνων καί ἡ καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας. Τά βασικά θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης συζητήθηκαν προκαταρκτικά στίς συνεδριάσεις τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου διεξήχθηκαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν, ὁ ὁποῖος ἔκανε ἔκθεση γιά τή δράση τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ συνεδρίου τῆς 22 τοῦ Δεκέμβρη καί ἐκφώνησε τόν τελικό λόγο πάνω στήν ἔκθεση στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ συνεδρίου τῆς 23 τοῦ Δεκέμβρη. Ἐπίσης, μίλησε ἔξι φορές στίς συνεδριάσεις τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ συνεδρίου (στίς 21, 22, 24 καί 27 τοῦ Δεκέμβρη) γιά τό ζήτημα τῶν ἐκχωρήσεων καί ἀπ' ἀφορμή τή συζήτηση τοῦ νομοσχεδίου γιά τά μέτρα δυναμώματος καί ἀνάπτυξης τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν.

Πάνω στήν ἔκθεση τοῦ Λένιν γιά τή δράση τῆς ΠΚΕΕ καί τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τό συνέδριο ψήφισε μέ συντριπτική πλειοψηφία τήν ἀπόφαση πού ἐνέκρινε τή δράση τῆς κυβέρνησης.

Τό VIII συνέδριο τῶν Σοβιέτ ψήφισε τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας (σχέδιο ΓΚΟΕΛΡΟ), πού ἐκπονήθηκε μέ τήν πρωτοβουλία καί τίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν. Αὐτό ἦταν τό πρῶτο προοπτικό σχέδιο τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους, πού ὁ Λένιν τό ὀνόμασε δεύτερο πρόγραμμα τοῦ Κόμματος. Ἡ ἀπόφαση πού ψηφίστηκε πάνω στήν εἰσήγη-

ση τοῦ Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι, εἶχε γραφτεῖ ἀπό τόν Λένιν (βλ. Ἅπαντα , 5η ἔκδ., τόμ. 42ος, σελ. 196-197).

Ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα θέματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου ἦταν τό νομοσχέδιο σχετικά μέ τά μέτρα γιά τήν ἐνίσχυση καί τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν, πού ψήφισε τό ΣΛΕ στίς 14 τοῦ Δεκέμβρη 1920. Ὁ Λένιν, ὑπογραμμίζοντας τή σημασία του ἔλεγε ὅτι γύρω ἀπ' αὐτό συγκεντρώνονται «σάν γύρω ἀπό μιά ἑστία φακοῦ ἑκατοντάδες ἀποφάσεις καί νομοσχέδια τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας» (στό ἴδιο, σελ. 148). Οἱ βασικές θέσεις τοῦ νομοσχεδίου συζητήθηκαν μέ τή συμμετοχή τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν ἰδιαίτερη σύσκεψη τῶν ἐξωκομματικῶν ἀγροτῶν — ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου τῶν Σοβιέτ στίς 22 τοῦ Δεκέμβρη καί στήν ὁμάδα τοῦ ΚΚΡ (μπ) στίς 24 καί στίς 27 τοῦ Δεκέμβρη (βλ. στό ἴδιο, σελ. 178-195, 382-386). Τό νομοσχέδιο ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπό τό συνέδριο.

Τό συνέδριο ψήφισε διεξοδική ἀπόφαση γιά τή σοβιετική οἰκοδόμηση. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ρύθμιζε τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στά κεντρικά καί τά τοπικά ὄργανα ἐξουσίας καί διοίκησης. Τό συνέδριο ἀσχολήθηκε πολύ μέ τά ζητήματα τῆς ἀνασυγκρότησης ὅλου τοῦ συστήματος καθοδήγησης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας σύμφωνα μέ τά νέα οἰκονομικά καθήκοντα. Τό συνέδριο ἐπικύρωσε τό νέο κανονισμό γιά τό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας.

Τό VIII συνέδριο τῶν Σοβιέτ καθιέρωσε τό παράσημο τῆς «Ἐργασιακῆς Κόκκινης Σημαίας» σάν βράβευση γιά τήν αὐταπάρνηση, τήν πρωτοβουλία, τή φιλεργία καί τήν ὀργανωτικότητα στήν ἐκπλήρωση τῶν οἰκονομικῶν καθηκόντων. — *288.*

103 Τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) πάνω στό ζήτημα τῶν ἀποφάσεων τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ τοῦ IV συνεδρίου τῶν συνδικάτων τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπ' ἀφορμή τό ὅτι ἡ ὁμάδα ψήφισε τίς θέσεις τοῦ Α. Ζ. Γκόλτσμαν γιά τό μισθολογικό ζήτημα, πού δέν ἀνταποκρίνονταν στίς ὁδηγίες τῆς ΚΕ. Στίς 22 τοῦ Μάη 1921 τό σχέδιο αὐτό ψηφίστηκε ἀπό τό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ. Ἡ ὁμάδα τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων, μέ πρόταση τῆς ἀντιπροσωπείας μιᾶς σειρᾶς παραγωγικῶν συνδικάτων (ἐργατῶν μετάλλου, ὑφαντουργῶν καί μεταλλωρύχων), καθώς καί τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν σπουδαιότερων προλεταριακῶν κέντρων (τῆς Μόσχας, τῆς Πετρούπολης καί τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ) ἐπανεξέτασε τήν ἀπόφασή της καί μέ πλειοψηφία ψήφισε σάν βάση τίς θέσεις τοῦ Β. Γ. Τσουμπάρ πού εἶχε ἐγκρίνει ἡ ΚΕ. Οἱ θέσεις πού ψήφισε ἡ ὁμάδα ἐπικυρώθηκαν ἀπό τό IV συνέδριο τῶν συνδικάτων στίς 24 τοῦ Μάη. — *292.*

104 Τό σχέδιο αὐτῆς τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXIII, σελ. 142). — *292.*

105 *Τό γράμμα πρός τούς μεταλλωρύχους τοῦ ἐργοστασιακοῦ συγκροτήματος Πετρόβσκ* τό ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν στή διάρκεια τῆς ἀκρόασης τοῦ Ι. Ι. Μεζλάουκ, πού τότε ἦταν διευθυντής τοῦ μεταλλουργικοῦ συγκροτήματος Πετρόβσκ. Ὁ Μεζλάουκ ἐνημέρωσε τόν Λένιν σχετικά μέ τά συγκριτικά στοιχεῖα ἐξόρυξης κάρβουνου γιά τόν Ἀπρίλη τοῦ 1914 καί τόν Ἀπρίλη τοῦ 1921. Τό γράμμα τοῦ Λένιν διαβάστηκε σέ συνέλευση τῶν ἐργατῶν τοῦ συγκροτήματος. Τό γράμμα αὐτό προκάλεσε φλογερό ἐργασιακό ἐνθουσιασμό στούς μεταλλωρύχους τοῦ Ντονμπάς. — *294.*

106 *Ἡ X Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ)* συνῆλθε στή Μόσχα στίς 26-28 τοῦ Μάη 1921. Στή συνδιάσκεψη πῆραν μέρος 239 ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς κομματικές καί σοβιετικές ὀργανώσεις. Ἡ συνδιάσκεψη ἦταν ἔκτακτη. Στήν ἡμερήσια διάταξή της ἦταν τά ἑξῆς θέματα: 1) ἡ οἰκονομική πολιτική: α) ὁ φόρος σέ εἶδος, β) οἱ συνεταιρισμοί, γ) ἡ νομισματική μεταρύθμιση, δ) ἡ μικρή βιομηχανία· 2) ὁ ρόλος τῶν ἐσέρων καί τῶν μενσεβίκων στήν τρέχουσα στιγμή· 3) τό τρίτο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς· 4) ἐνημέρωση γιά τίς ἐργασίες τοῦ IV συνεδρίου τῶν συνδικάτων· 5) ὀργανωτικό ζήτημα.

Τήν κύρια προσοχή της ἡ συνδιάσκεψη τήν ἔδοσε στό ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, γιατί στίς ἐπαρχίες ἡ πολιτική αὐτή δέν εἶχε ἀκόμη ἐπαρκῶς ἐξηγηθεῖ.

Οἱ ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης ἔγιναν μέ τήν ἄμεση καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ὁ Λένιν ἄνοιξε τή συνδιάσκεψη μέ ἐναρκτήριο λόγο, μίλησε γιά τήν ἡμερήσια διάταξη, ἐκλέχτηκε μέλος τοῦ προεδρείου τῆς συνδιάσκεψης. Ὁ Λένιν προετοίμασε τό σχέδιο εἰσήγησης καί τό σχέδιο τοῦ τελικοῦ λόγου γιά τό φόρο σέ εἶδος (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 403-406), παρουσίασε τήν εἰσήγηση καί ἔκανε τήν τελική ὁμιλία πάνω στό ζήτημα αὐτό, ἐκφώνησε λόγο κατά τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης. Ὁ Λένιν, θεμελιώνοντας τήν οὐσία τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀπόκρουσε στίς ὁμιλίες του κατηγορηματικά τίς ἀβάσιμες κρίσεις καί διαστρεβλώσεις στήν ἑρμηνεία τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἐξήγησε ὅτι ἡ νέα οἰκονομική πολιτική, ἡ ὁποία ἔχει σκοπό της τήν οἰκοδόμηση τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ἐφαρμόζεται «στά σοβαρά καί γιά μακρύ χρονικό διάστημα». Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε τήν ἀπόφαση «Γιά τήν οἰκονομική πολιτική», πού τό σχέδιό της τό ἑτοίμασε ὁ Λένιν. Ὁ Λένιν ἐπανειλημμένα μίλησε κατά τή συζήτησή της (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 336-339). Ἡ ἀπόφαση κατοχύρωσε τίς βασικές ἀρχές τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς καί ἔκανε μιά σειρά συγκεκριμένες ὑποδείξεις γιά τήν πραγματοποίησή της. «Τό θεμελιακό πολιτικό καθῆκον τῆς στιγμῆς, ἀναφερόταν στήν ἀπόφαση, συνίσταται στήν ὁλοκληρωτική ἀφομοίωση καί στήν ἀκριβή ἐφαρμογή ἀπό ὅλα τά κομματικά καί σοβιετικά στελέχη τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 574). Ἡ συνδιάσκεψη ἄκουσε ἐνημερωτική ἔκθεση γιά τίς ἐργασίες τοῦ IV συνεδρίου τῶν συνδικάτων. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε συμπληρωματική ἐνημέρωση γιά τό ζήτημα αὐτό. Ἔκανε ὀξύτατη κριτική τῶν φραξιονιστικῶν ἐνεργειῶν τῆς καθοδήγησης τῶν συνδικάτων καί σέ πρώτη γραμμή τοῦ προέδρου τοῦ ΠΚΣΣ Μ. Π. Τόμσκι.

Σοβαρή θέση στίς ἐργασίες τῆς συνδιάσκεψης κατεῖχε τό ὀργανωτικό ζήτημα. Ἡ συνδιάσκεψη, ἀφοῦ ἄκουσε τήν εἰσήγηση τοῦ Β. Μ. Μόλοτοφ γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τοῦ Κόμματος, ψήφισε τήν ἀπόφαση «Τό σχέδιο δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)», πού ἔβαλε τό καθῆκον τοῦ δυναμώματος ὅλης τῆς κομματικῆς καί σοβιετικῆς δουλιᾶς, τῆς διαπαιδαγώγησης καί τῆς ἀνάδειξης νέων κομματικῶν στελεχῶν. Ὁ Λένιν στίς παρατηρήσεις του πάνω στό σχέδιο δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὑπογράμμισε τήν ἀνάγκη τῆς δημιουργίας πιό στενῶν δεσμῶν τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μέ τίς ἐξωκομματικές μάζες, ὅπως ἐπίσης καί τῆς συγκέντρωσης καί μελέτης τῆς πρακτικῆς πείρας τῶν τοπικῶν κομματικῶν

ὀργανώσεων (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 410). Οἱ λενινιστικές παρατηρήσεις πάρθηκαν ὑπόψη στήν ἀπόφαση.

Ἐκφώνησαν χαιρετιστήριο λόγο στή συνδιάσκεψη οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Κομμουνιστικῶν κομμάτων τῆς Γερμανίας καί τῶν ΕΠΑ. Μέ πρόταση τοῦ Προεδρείου ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση νά σταλεῖ χαιρετιστήριο τηλεγράφημα πρός τούς ἐργάτες πού ἔλιωναν στίς φυλακές. — *295.*

107 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων, πού συνῆλθε στή Μόσχα στίς 17-25 τοῦ Μάη 1921, καί τό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν Συμβουλίων λαϊκῆς οἰκονομίας, πού ἔγινε ἐπίσης στή Μόσχα στίς 18-24 τοῦ Μάη 1921.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ IV συνεδρίου τῶν συνδικάτων ἦταν τά ἑξῆς θέματα: ἔκθεση δράσης τοῦ ΠΚΣΣ, ἔκθεση δράσης τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ, ὁ ρόλος καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων καί ἡ οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας, τό ὀργανωτικό ζήτημα, ἡ μισθολογική πολιτική καί ὁ ὑλικός ἐφοδιασμός τῶν ἐργατῶν, τά συνδικάτα καί οἱ συνεταιρισμοί, ἡ προστασία τῆς ἐργασίας κ.ἄ.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ IV συνεδρίου τῶν Συμβουλίων λαϊκῆς οἰκονομίας ἦταν τά ἑξῆς ζητήματα: ἔκθεση δράσης τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ, ἡ οἰκονομική πολιτική τοῦ ΑΣΛΟ σέ σχέση μέ τό διάταγμα γιά τό φόρο σέ εἶδος καί γιά τούς συνεταιρισμούς, ἡ ὀργανωτική συγκρότηση τοῦ ΑΣΛΟ, ἔκθεση τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς γενικοῦ σχεδίου, ἔκθεση γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο, γιά τίς ἐργασίες σχετικά μέ τόν ἐξηλεκτρισμό τῆς Ρωσίας, γιά τούς ὑλικούς πόρους τῆς Δημοκρατίας καί τήν ὀργάνωση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς βιομηχανίας.

Τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τῆς οἰκονομίας συζητήθηκαν ἀπό τούς εἰδικούς καί τούς ἀντιπροσώπους τῶν κοινωνικῶν ὀργανώσεων στίς κοινές συνεδριάσεις τῶν ἀντιπροσώπων καί τῶν δυό συνεδρίων. — *314.*

108 Ὁ Λένιν ἔχει ἤδη ὑπόψη του τήν τροπολογία στό πρῶτο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 333). Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας πρότεινε νά προστεθοῦν οἱ λέξεις: «ἐφόσον δέν θά ἀλλάξουν οἱ συνθῆκες τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης». Ἡ πλειοψηφία ἀπόριψε τήν τροπολογία. — *336.*

109 Ἡ ὁμιλία τοῦ Λένιν προκλήθηκε ἀπό τόν τροπολογία πού προτάθηκε γιά τό τρίτο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης. Στό τέλος τοῦ σημείου αὐτοῦ ἀναφερόταν: «Πάλη ἐνάντια στήν ἀναρχική (δηλ. πού ἀποφεύγει κάθε εἶδους ἔλεγχο καί ἐπίβλεψη ἀπό τό κράτος) ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων πού γίνεται μέ τή συγκέντρωσή της κυρίως στά χέρια τοῦ συνεταιρισμοῦ, χωρίς καθόλου νά περιορίζεται τό κανονικό ἐλεύθερο ἐμπόριο». Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας πρότεινε τό τέλος τῆς φράσης ἀπό τή λέξη «καθόλου» νά ἀντικατασταθεῖ μέ τίς λέξεις: «μήν ἐπιτρέποντας κανενός εἶδους ἀπροκάλυπτη γραφειοκρατική διαχείριση τῆς ἀνταλλαγῆς αὐτῆς ἐμπορευμάτων». Ἡ τροπολογία ἀπορίφθηκε. — *336.*

110 Ἡ ὁμιλία τοῦ Λένιν προκλήθηκε ἀπό τροπολογία, πού προτάθηκε στό πέμπτο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης, τό ὁποῖο πρόβλεπε τή διεύρυνση τῆς ἀνεξαρτησίας καί πρωτοβουλίας κάθε μεγάλης ἐπιχείρησης στό ζήτη-

μα τῆς διαχείρισης τῶν χρηματικῶν μέσων καί τῶν ὑλικῶν πόρων. Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας πρότεινε νά ἐπεκταθεῖ αὐτό τό σημεῖο καί στά σοβχόζ. Ἡ τροπολογία ἀπορίφθηκε. — *337.*

111 Πρόκειται γιά τήν τροπολογία στό ἔνατο σημεῖο τῆς ἀπόφασης. Στήν τροπολογία προτεινόταν ἡ παρακάτω προσθήκη: «νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στήν πραγματική καί οἰκονομική πρωτοβουλία καί αὐτοτέλεια τῶν τοπικῶν ἐπιχειρήσεων». Ἡ τροπολογία ἀπορίφθηκε. — *337.*

112 Πρόκειται γιά τήν ἐπιτροπή ἐκπόνησης τοῦ σχεδίου Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα, πού συγκροτήθηκε ἀπό τό Συμβούλιο Ἐργασίας καί Ἄμυνας στίς 20 τοῦ Μάη 1921. — *338.*

113 Ἡ πέμπτη ὁμιλία τοῦ Λένιν προκλήθηκε ἀπό τήν τροπολογία πού προτάθηκε γιά τό δέκατο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης, στήν ὁποία προβλεπόταν «νά καθιερωθεῖ ἰδιαίτερη εὐθύνη τῶν κεντρικῶν ὀργάνων γιά τήν παρεμπόδιση τῆς τοπικῆς πρωτοβουλίας καί τήν ἀνεπαρκή ὑποστήριξή της» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 335). Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας πρότεινε τήν ἑξῆς προσθήκη: «νά ἐνισχυθοῦν ἐπίσης τά ποινικά μέτρα γιά τήν κακή διαχείριση καί τή διασπάθιση τῆς κρατικῆς περιουσίας καί τήν ἀπώλεια τῆς ἐργατικῆς δύναμης». Ἡ τροπολογία ἔγινε δεκτή στό ἕκτο σημεῖο τῆς ἀπόφασης. — *339.*

114 Τό ἕκτο σημεῖο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης ἀφοροῦσε τό ζήτημα ρύθμισης τῆς πληρωμῆς τῆς ἐργασίας τῶν ἐργατῶν. — *339.*

115 Ἡ ὁμιλία τοῦ Λένιν προκλήθηκε ἀπό τήν πρόταση τοῦ Κισελιόφ, πού ἀπαιτοῦσε νά μπεῖ στήν ἀπόφαση σημεῖο γιά τήν καθιέρωση συστήματος συλλογικῆς σύστασης (ὥς 3 ἄτομα) γιά πρόσωπα πού διαχειρίζονται κρατική περιουσία, μέ ὑπόδειξη τῶν μέτρων τιμωρίας τοῦ ἀτόμου πού ἔκανε τή σύσταση. Ἡ πρόταση ἀπορίφθηκε ἀπό τήν πλειοψηφία. — *339.*

116 Ἡ ὁμιλία τοῦ Λένιν σχετιζόταν μέ τήν τροπολογία πού προτάθηκε γιά τό δεύτερο σημεῖο τῆς ἀπόφασης (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 333). Ὁ συντάκτης τῆς τροπολογίας πρότεινε νά τονιστεῖ στήν ἀπόφαση ὅτι σέ πρώτη γραμμή στήν οἰκοδόμηση τῆς οἰκονομίας προωθεῖται ὁ φόρος σέ εἶδος. Ἡ τροπολογία ἀπορίφθηκε. — *339.*

117 *Ἡ ΙΙΙ σύνοδος τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς* ἔγινε στίς 30-31 τοῦ Μάη 1921. Ἔκθεση γιά τή δράση τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ ἔκανε ὁ Μ. Ι. Καλίνιν. Στή σύνοδο συζητήθηκαν τά ἑξῆς θέματα: ἡ καμπάνια γιά τή σπορά· γιά τά ὄργανα πού συντονίζουν τή δράση τῶν οἰκονομικῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων καί γιά τά τοπικά οἰκονομικά ὄργανα· γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο· γιά τή βιομηχανία τῆς Πετρούπολης· γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῶν δικαστηρίων· ἡ σύνοδος ἄκουσε τίς ἐκθέσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κυβερνείου Τβέρ καί τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Σιβηρίας.

Ὁ Λένιν ἐκφώνησε λόγο γιά τά τοπικά οἰκονομικά ὄργανα στή δεύτερη (ἀπογευματινή) συνεδρίαση τῆς συνόδου τῆς ΠΚΕΕ. Ὁ Λένιν κράτησε σύντομες σημειώσεις ἀπό τίς ὁμιλίες κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XX, σελ. 91). — *344.*

118 *Ἡ III Πανρωσική ἐπισιτιστική σύσκεψη* ἔγινε στή Μόσχα ἀπό τίς 16 ὥς τίς 24 τοῦ Ἰούνη 1921. Στή σύσκεψη πῆραν μέρος 499 ἀντιπρόσωποι — οἱ ἐπίτροποι ἐπισιτισμοῦ κυβερνείων καί τά μέλη τῶν συμβουλίων τῶν ἐπισιτιστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων, ἀντιπρόσωποι ἀπό διάφορες ἐπισιτιστικές ὀργανώσεις, καθώς καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων, τῶν συνεταιρισμῶν καί τῶν συνδικάτων.

Στήν ἡμερήσια διάταξη ἦταν τά ζητήματα: 1) ὁ φόρος σέ εἶδος, 2) ἡ ὀργάνωση τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων, 3) οἱ ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν ἐπισιτιστικῶν ὀργάνων καί τῶν συνεταιρισμῶν, 4) οἱ βάσεις τοῦ κρατικοῦ ἐφοδιασμοῦ κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε ἐπίτιμο μέλος τοῦ προεδρείου τῆς σύσκεψης. Ὁ λόγος του πού δημοσιεύεται στόν τόμο αὐτό ἐκφωνήθηκε ἀπό τόν Λένιν στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς σύσκεψης.

Ἡ σύσκεψη ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν καλυτέρευση τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῆς Σοβιετικῆς χώρας. — *350.*

119 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση τῆς X Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τήν οἰκονομική πολιτική» (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος I, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 574-576). — *354.*

120 Οἱ προτάσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν ψηφίστηκαν στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 21 τοῦ Ἰούνη 1921 σάν ὁδηγίες πρός τήν ἐπιτροπή γιά τήν ἐκκαθάριση τοῦ Κόμματος. Οἱ προτάσεις αὐτές μπῆκαν μέ μερικές τροποποιήσεις στήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ πάνω στό ζήτημα τοῦ ἐλέγχου, τῆς ἐπανεξέτασης καί τῆς ἐκκαθάρισης τοῦ Κόμματος, πού ψηφίστηκε στίς 25 τοῦ Ἰούνη. Ἀπ' ἀφορμή τήν ἐκπόνηση τῆς ἀπόφασης αὐτῆς ὁ Λένιν ἔγραψε πρόχειρες σημειώσεις γιά τούς ὅρους πρόσληψης στό Κόμμα (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 362). Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Λένιν πάρθηκαν ἐπίσης ὑπόψη στήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ. — *361.*

121 Πρόκειται γιά τίς ἐπιτροπές σπιτιῶν. — *362.*

122 Βλ. τή σημείωση 14. — *365.*

123 Βλ. τή σημείωση 35. — *372.*

124 Τό X συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ψήφισε τήν ἀπόφαση γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀπόρων ἀγροτῶν πού τό σχέδιό της τό εἶχε γράψει ὁ Β. Ι. Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 85-86). — *372.*

125 Στίς δημοσιευόμενες σημειώσεις ὁ Λένιν προκαταρκτικά καθορίζει τόν

ἀριθμό τῶν ὑποψηφίων γιά τήν ΚΕ. Γιά νά ἐξασφαλιστοῦν στήν κοινή ὁλομέλεια τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τά 2/3 τῶν ψήφων ὑπέρ τῶν ὀπαδῶν τῆς πλειοψηφίας τοῦ συνεδρίου, ὁ Λένιν θεώρησε ἀπαραίτητο νά προτείνει νά ἐκλεγοῦν μέλη τῆς ΚΕ ἀπό τούς ὀπαδούς τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα» 25 ἄτομα, ἀναπληρωματικά μέλη τῆς ΚΕ 15 καί μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου 7. Στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου πού δέν ἀνήκουν στήν «πλατφόρμα τῶν δέκα» γινόταν πρόταση νά τούς παραχωρηθοῦν 9 θέσεις μελῶν τῆς ΚΕ καί 2 ἤ 3 θέσεις ἀναπληρωματικῶν μελῶν. — *376.*

126 Τό σημείωμα γιά τό συσχετισμό τῆς μικρῆς καί τῆς μεγάλης βιομηχανίας τό ἔγραψε ὁ Λένιν σέ ξεχωριστό φύλλο καί τό χρησιμοποίησε στόν τελικό του λόγο πάνω στήν εἰσήγηση στό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό φόρο σέ εἶδος (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 81-82). — *377.*

127 Τό ντοκουμέντο ἀναφέρεται σέ μιά ἀπό τίς συσκέψεις τῶν ὀπαδῶν τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα», ἡ ὁποία προφανῶς ἔγινε πρίν τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ Κόμματος ἤ τίς πρῶτες μέρες τῶν ἐργασιῶν του, δηλ. στίς 8 ἤ στίς 9 τοῦ Μάρτη 1921. — *378.*

128 Τό σημεῖο αὐτό τό ἀνάπτυξε ὁ Β. Ι. Λένιν στήν παράγραφο 7 τοῦ σχεδίου ἀπόφασης, πού τό ἑτοίμασε ὁ ἴδιος καί ψηφίστηκε ἀπό τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 89-92). — *378.*

129 Τά ντοκουμέντα πού δημοσιεύονται παρακάτω εἶναι προπαρασκευαστικά ὑλικά γιά τήν μπροσούρα τοῦ Λένιν «Γιά τό φόρο σέ εἶδος (Ἡ σημασία τῆς νέας πολιτικῆς καί οἱ ὅροι της)» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 205-245).
Τό πρῶτο ντοκουμέντο ἀποτελεῖ τήν ἀρχική παραλλαγή τοῦ σχεδίου τῆς μπροσούρας. Μέ βάση αὐτό ὁ Λένιν ἐκπόνησε πιό διεξοδικό σχέδιο, τό δεύτερο ντοκουμέντο καί μετά τό τρίτο καί τέταρτο ντοκουμέντο. Στό τρίτο ντοκουμέντο δίπλα στά ἄλλα ζητήματα δόθηκε σύντομη περίληψη τοῦ μέρους τῆς μπροσούρας πού φωτίζει τό ζήτημα τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Τό τέταρτο ντοκουμέντο ἀποτελεῖ περίληψη σημαντικοῦ μέρους τῆς μπροσούρας — «Ἀνακεφαλαίωση καί πολιτικά συμπεράσματα». — *379.*

130 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό σημεῖο 2 τοῦ οἰκονομικοῦ μέρους τοῦ προγράμματος τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ψηφίστηκε στό VIII συνέδριο τοῦ Κόμματος (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 421). — *382.*

131 Στά στοιχεῖα πού παρατίθενται ὁ Λένιν δείχνει τό συσχετισμό καί τήν ἀριθμητική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἰμπεριαλιστικῶν χωρῶν καί τῶν ἀποικιῶν. Ἀπό τά 1 750 000 000 ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς (σύμφωνα μέ τά στατιστικά στοιχεῖα γιά τό 1920) τό 1/7 ἤ τά 250 000 000 τό ἀποτελοῦσε ὁ πληθυσμός τῶν ἰμπεριαλιστικῶν χωρῶν καί τά 4/7 ἤ τό 1 000 000 000 τό ἀποτελοῦσε ὁ πληθυσμός τῶν ἀποικιῶν. — *383.*

132 *Τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς Ἐπιτροπῆς δημοσίων οἰκονομικῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί τοῦ ΣΛΕ* μέ τίς τροπολογίες καί προσθῆκες πού ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν ἐγκρίθηκε στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 14 τοῦ Ἀπρίλη 1921. — *388.*

133 Ἡ συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ IV Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων μέ θέμα τή συζήτηση τῆς δράσης τοῦ ΠΚΣΣ ἔγινε στίς 18 τοῦ Μάη 1921.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), δίνοντας μεγάλη σημασία στό IV συνέδριο τῶν συνδικάτων, ἐξέλεξε ἐπιτροπή γιά τήν καθοδήγηση τῶν ἐργασιῶν του. Ἡ ἐπιτροπή ἐκπόνησε τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή δράση τοῦ ΠΚΣΣ, πού ἔπρεπε νά παρθεῖ σάν βάση τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων. Ἀνατέθηκε στό μέλος τῆς ἐπιτροπῆς Μ. Π. Τόμσκι νά ὑποβάλει τό σχέδιο αὐτό γιά συζήτηση στήν κομμουνιστική ὁμάδα. Ὅμως ὁ Τόμσκι δέν τό ἔκανε. Στή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας ψηφίστηκε ἡ ἀπόφαση πού πρότεινε ὁ Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ, πού ἐρχόταν σέ ἀντίθεση μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ Κόμματος γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις Κόμματος καί συνδικάτων. Ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 18 τοῦ Μάη καταδίκασε τήν ἀπόφαση τοῦ Ριαζάνοφ, ἀποφάσισε νά καθαιρέσει τόν Τόμσκι ἀπό τήν ἐπιτροπή καί νά τόν ἀπαλλάξει ἀπό τή δουλιά στό ΠΚΣΣ, καί νά ἀπομακρύνει τόν Ριαζάνοφ ἀπό τή δουλιά στά συνδικάτα.

Μέ ἐντολή τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὁ Λένιν μίλησε στή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας, ἐξηγώντας τόν ἀναρχοσυνδικαλιστικό χαρακτήρα τῆς ἀπόφασης πού ὑπόβαλε ὁ Ριαζάνοφ. Ἡ ὁμάδα, μέ τεράστια πλειοψηφία, ἀπόριψε τήν πρόταση τοῦ Ριαζάνοφ καί ψήφισε τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ δέν ὑπάρχει κείμενο τοῦ λόγου τοῦ Λένιν. — *393.*

134 Στήν πορεία τῆς δουλιᾶς πάνω στό προσχέδιο τῆς «Ἐντολῆς» ὁ Λένιν ἔγραψε τρεῖς παραλλαγές. Ἡ πρώτη παραλλαγή ἀποτελεῖ ἕναν κατάλογο τῶν ζητημάτων, στά ὁποῖα ἔπρεπε νά ἀπαντήσουν τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα κατά τήν κατάρτιση τῶν ἐκθέσεων. Ἡ πρωταρχική ἀρίθμηση τῶν σημείων τῆς παραλλαγῆς αὐτῆς ἀντικαταστάθηκε μετά μέ ἄλλη (στά ἀριστερά σέ παρένθεση). Τό σημεῖο 19, ἐπειδή ἐπαναλάμβανε τό σημεῖο 13, ὁ Λένιν τό διέγραψε. Ἡ δεύτερη ἀρίθμηση τῶν σημείων χρησιμοποιήθηκε γιά τό γράψιμο τοῦ σχεδίου τῆς «Ἐντολῆς». Στή δεύτερη παραλλαγή τοῦ σχεδίου τά ζητήματα ταξινομήθηκαν σέ τρεῖς βασικές ὁμάδες: **αα, ββ, γγ**. Ἡ τρίτη παραλλαγή τοῦ σχεδίου, ἡ πιό ἐπεξεργασμένη, μπῆκε σάν βάση τοῦ σχεδίου τῆς «Ἐντολῆς» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 266-291). — *395.*

135 Τό σχέδιο λόγου ὁ Λένιν τό ἑτοίμασε γιά νά μιλήσει στό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων, πού ἔγινε στίς 17-25 τοῦ Μάη 1921. Ὡστόσο, στοιχεῖα γιά τήν ὁμιλία τοῦ Λένιν στό συνέδριο τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ δέν διαθέτει. — *401.*

136 Τά ντοκουμέντα πού δημοσιεύονται παρακάτω εἶναι προπαρασκευαστικά ὑλικά στήν εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος, πού ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν στή Χ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 299-316).

Τό πρῶτο ντοκουμέντο εἶναι τό πρωταρχικό προσχέδιο τῆς εἰσήγησης. Τό δεύτερο ντοκουμέντο εἶναι, ὡς πρός τό περιεχόμενό του, πιό συναφές στό κείμενο τῆς εἰσήγησης. — *403.*

137 Τά σημεῖα 11 καί 12 τοῦ σχεδίου τά χρησιμοποίησε ὁ Λένιν στόν τελικό του λόγο πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος τῆς 27 τοῦ Μάη 1921 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 317-332). — *404.*

138 Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Λένιν ἀφοροῦσαν τό ἕκτο καί ἕβδομο σημεῖο τοῦ σχεδίου δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού καταρτίστηκε γιά τή Χ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ Κόμματος. Στίς 28 τοῦ Μάη 1921 ἡ συνδιάσκεψη ἐπικύρωσε τό σχέδιο δουλιᾶς τῆς ΚΕ (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, ρωσ. ἔκδ., 1954, σελ. 576-577). — *410.*

139 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν Πανρωσική σύσκεψη τῶν διευθυντῶν τῶν ὀργανωτικῶν καθοδηγητικῶν τμημάτων τῶν Ἐπιτροπῶν κυβερνείων γιά τή συζήτηση τῶν ἄμεσων καθηκόντων τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τοῦ Κόμματος, πού εἶχε καθοριστεῖ τό Μάη τοῦ 1921. Ἡ σύσκεψη δέν ἔγινε. — *410.*

140 Ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε ἀντιπρόσωπος γιά τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ θετική ψῆφο ἀπό τή XIV κομματική συνδιάσκεψη τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης ἀπό τούς ὀπαδούς τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα». Ὅμως ἡ ἀντιπροσωπεία δέν κατόρθωσε μέ τήν ἐκλεγμένη σύνθεσή της νά ἔρθει στό συνέδριο, λόγω τῆς ὀξυμένης κατάστασης στήν πόλη καί τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀνταρσίας πού εἶχε ἀρχίσει στήν Κρονστάνδη. Προφανῶς, ὁ Λένιν, ἐπειδή δέν ὑπῆρχε τό πρωτόκολλο ἐκλογῆς τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Πετρούπολης, ἔγραψε στό ἐρωτηματολόγιο ὅτι ἔχει συμβουλευτική ψῆφο. Ὡστόσο πῆρε μέρος στήν ψηφοφορία ὅλων τῶν ἀποφάσεων καί εἶναι στόν κατάλογο τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Χ συνεδρίου μέ θετική ψῆφο (βλ. «Τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ). 8-16 τοῦ Μάρτη 1921. Στενογραφημένα πρακτικά». Μόσχα, ρωσ. ἔκδ., 1963, σελ. 729). — *413.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

---

* Με ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες, τά ἄρθρα καί τά ντοκουμέντα, στά ὁποῖα ὑπάρχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί πού φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

σχέση μέ τίς μελέτες τοῦ Λούις Χ. Μόργκαν. Τέλη τοῦ Μάρτη — 26 τοῦ Μάη 1884. — *55, 99, 100.*

Θέσεις τῆς ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης. Τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων. — «Πράβντα», Μόσχα, 1921, ἀρ. φύλ. 15, 25 τοῦ Γενάρη, σελ. 2-3. — *40, 41, 42, 54-55, 93-94, 95, 99, 101, 102, 105-106, 107.*

Θέσεις τοῦ σ. Σλιάπνικοφ — βλ. Θέσεις τῆς ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης.

«Ἰζβέστιγια τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)», Μόσχα, 1921, ἀρ. φύλ. 21, 4 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 1-3. — *31.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 32, 6 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 2-3, 6-10. — *292-293, 323, 344, 353-354, 355; 356, 405.*

«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1918, ἀρ. φύλ. 248 (512), 14 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 2-3. — *28, 30, 370, 373.*

«Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1921, ἀρ. φύλ. 51 (1194), 8 τοῦ Μάρτη, σελ. 2. — *20.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 62 (1205), 23 τοῦ Μάρτη, σελ. 2. — *225, 246, 266-269, 286.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 67 (1210), 29 τοῦ Μάρτη, σελ. 1. — *246, 269.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 76 (1219), 9 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 4. — *146, 160, 225, 269, 309.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 110 (1253), 22 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *299-300.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 115 (1258), 28 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *273.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 117 (1260), 31 τοῦ Μάη, σελ. 1. — *344.*

— 1921, ἀρ. φύλ. 119 (1262), 2 τοῦ Ἰούνη, σελ. 4. — *299-300, 322.*

Κανονισμός γιά τή φορολογική ἐπιθεώρηση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ. 19 τοῦ Μάη 1921. «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1921, ἀρ. φύλ. 119 (1262), 2 τοῦ Ἰούνη, σελ. 4, στή στήλη: Πράξεις καί διαταγές τῆς κυβέρνησης. — *299-300, 322.*

Καταστατικό τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (μπολσεβίκων). Μόσχα, Κρατ. ἐκδοτ., 1920. 16 σελ. (ΣΟΣΔΡ). — *108, 297, 400.*

* *Κολλοντάι, Α. Μ. Ἡ ἐργατική ἀντιπολίτευση.* Γιά ἐσωτερική χρήση. Μόσχα, 1921. 48 σελίδες. (Μόνο γιά τά μέλη τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ). — *36-37, 38, 39, 40-41, 42-43, 44-47, 48-49, 50, 55.*

Σλιάπνικοφ, Α. Γκ. Παραμονές τοῦ 1917. Ἀναμνήσεις καί ντοκουμέντα γιά τό ἐργατικό κίνημα καί τήν παράνομη ἐπαναστατική δουλιά στά 1914-1917. Μόσχα, ρωσ. ἐκδ., 1920. 290 σελίδες. — *105.*

«Ἡ Σοβιετική Δημοκρατία σέ καπιταλιστική περικύκλωση». [Ἀπόφαση πού ψηφίστηκε στό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) 1921]. — Στό βιβλ.: Τό δέκατο συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Στενογραφ. πρακτικά. (8-16 τοῦ Μάρτη 1921). Μόσχα, Κρατ. ἐκδοτ., ρωσ. ἐκδ., 1921, σελ. 328-329. (ΚΚΡ (μπ)). — *121, 165, 179, 181, 183, 185.*

Σορόκιν, Π. Α. καί Ρόγκοφ, Μ. Παρακράτημα ἤ φόρος. — «Πράβντα», Μόσχα, 1921, ἀρ. φύλ. 35, 17 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1· ἀρ. φύλ. 43, 26 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 1. — *35, 36.*

«Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ», Βερολίνο, 1921, τεῦχ. 5, 5 τοῦ Ἀπρίλη, σελ. 2-6. — *239.*

Συνεδριάσεις τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων) τοῦ 2ου Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν μεταλλωρύχων. Βραδυνή συνεδρίαση τῆς 23ης τοῦ Γενάρη. — «Δελτίο τοῦ 2ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Μεταλλωρύχων», Μόσχα, 1921, ἀρ. φύλ. 1, 25 τοῦ Γενάρη, σελ. 1-4. — *17.*

Συνεδριάσεις τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπολσεβίκων) τοῦ 2ου Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν μεταλλωρύχων. Πρωινή συνεδρίαση τῆς 24ης τοῦ Γενάρη. — «Δελτίο τοῦ 2ου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν Μεταλλωρύχων», Μόσχα, 1921, ἀρ. φύλ. 2, 26 τοῦ Γενάρη, σελ. 2-4. — *17, 48.*

Σύνταγμα (Βασικός νόμος) τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὁμοσπονδιακῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Δημοσιεύτηκε στό φύλλο ἀρ. 151 τῆς «Ἰζβέστιγια τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς» τῆς 19 τοῦ Ἰούλη 1918. Μόσχα, Κρατ. ἐκδοτ., 1919. 16 σελίδες (ΣΟΣΔΡ). — *132, 328.*

Ὁ σ. Κράσιν στό Λονδίνο. — «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν καί τοῦ Σοβιέτ Μόσχας τῶν Ἐργατῶν καί Κόκκινων Στρατιωτῶν Βουλευτῶν», 1921, ἀρ. φύλ. 51 (1194), 8 τοῦ Μάρτη, σελ. 2, στή στήλη: Στό ἐξωτερικό. Μέ τόν τίτλο: Ἀγγλία. — *20.*

* *Σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ γιά τό ρόλο καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων πού ὑποβλήθηκε γιά ἐξέταση στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ ἀπό ὁμάδα μελῶν τῆς ΚΕ καί μελῶν τῆς συνδικαλιστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ.* Μόσχα, 1921. 23 σελ. (ΣΟΣΔΡ). — *54.*

* *Σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ.* Εἰσήγηση τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας στό 8ο συνέδριο τῶν Σοβιέτ. Μόσχα, Κρατ. τεχν. ἐκδοτ., 1920. 669 διάφορες σελίδες· 14 φύλλα σχήματα καί χάρτες. (ΣΟΣΔΡ. Ἐπιστημονικό-τεχνικό τμῆμα τοῦ ΑΣΛΟ). — *100, 173, 228, 288, 306.*

Ἡ ΙΙΙ σύνοδος τῆς ΠΚΕΕ. Βραδυνή συνεδρίαση. — «Ἰζβέστιγια τῆς ΠΚΕΕ τῶν Σοβιέτ τῶν Ἐργατῶν, Ἀγροτῶν, Κοζάκων καί Κόκκινων Στρατιωτῶν

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

Τόν καιρό τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας καί ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης στή Μόσχα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀσχολήθηκε μέ ὑπεύθυνες κομματικές δουλιές: μέλος τοῦ Γραφείου Σιβηρίας τῆς ΚΕ, τό 1921 γραμματέας τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος, ἀπό τό 1923 ὥς τό 1934 γραμματέας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου. Ἦταν μέλος τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, μέλος τῆς Διεύθυνσης τοῦ Ἰνστιτούτου Λένιν. Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του καθοδηγοῦσε τήν ὁμάδα διαλέξεων τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κόμματος, ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πράβντα» καί τοῦ περιοδικοῦ «Μπολσεβίκ». Ὁ Ε. Γιαροσλάβσκι ἦταν ἕνας ἀπό τούς πιό δημοφιλεῖς δημοσιολόγους καί προπαγανδιστές, ἀπό τά πιό ἐπιφανῆ κομματικά στελέχη στό ἰδεολογικό μέτωπο. Ἀπό τά 1939 τακτικό μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ. Συγγραφέας μιᾶς σειρᾶς ἐργασιῶν γιά τήν ἱστορία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. — *74.*

Γιουντένιτς, Ν. Ν. (1862-1933) — στρατηγός τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ. Στά 1905-1906 ἦταν διοικητής τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων στήν Ἀρμενία. Τό 1917 διοικητής τοῦ μετώπου τοῦ Καυκάσου. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση μέλος τῆς ἀντεπαναστατικῆς «Βορειο-Δυτικῆς κυβέρνησης», ἀνώτατος διοικητής τῆς λευκοφρουρίτικης βορειοδυτικῆς στρατιᾶς. Εἶχε μεγάλη ὑποστήριξη ἀπό τούς ἰμπεριαλιστές τῆς Ἀντάντ. Τό 1919 προσπάθησε δυό φορές χωρίς ἐπιτυχία νά καταλάβει τήν Πετρούπολη. Τό Νοέμβρη τοῦ 1919 συντριμένος ἀπό τόν Κόκκινο Στρατό ὑποχώρησε στήν Ἐσθονία καί μετά ἔφυγε στήν Ἀγγλία. — *10, 18, 24, 64, 134, 138, 142.*

*Γκανέτσκι (Φιούρστενμπεργκ *), Γ. Σ.* (1879-1937) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ πολωνικοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἀπό τό 1896. Πῆρε μέρος σέ μιά σειρά συνέδρια τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τοῦ Βασιλείου Πολωνίας καί Λιθουανίας, καθώς καί στό II, IV καί V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Τό 1917 ἦταν μέλος τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργάστηκε στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν καί μετά σέ διπλωματικές ὑπηρεσίες, στά 1921-1923 ἦταν μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν, μετά μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐμπορίου καί μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ. Ἀπό τό 1935 διευθυντής τοῦ Κρατικοῦ Μουσείου τῆς Ἐπανάστασης τῆς ΕΣΣΔ. — *124.*

Γκέ, Α. Γ. (πέθανε τό 1919) — ρῶσος ἀναρχικός. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὀπαδός τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Ἦταν μέλος τῆς ΠΚΕΕ τῆς 3ης καί 4ης περιόδου· μέλος τῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης τοῦ Βορείου Καυκάσου. — *211.*

Γκίττις, Β. Μ. (1881-1938) — συνταγματάρχης τοῦ παλιοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ, ἀπό τό 1918 ὑπηρέτησε στόν Κόκκινο Στρατό. Ἀπό τό Σεπτέμβρη ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1918 ἦταν διοικητής τῆς VI στρατιᾶς τοῦ Βορείου μετώπου, μετά διοικητής τῆς VIII στρατιᾶς καί διοικητής τῶν στρατιῶν τοῦ Νοτίου

* Τά ὑπογραμμισμένα στήν παρένθεση εἶναι τά πραγματικά ὀνοματεπώνυμα.

Ε

Ζ

Ι

Κ

ρίας (1831-1848), διακρίθηκε γιά τίς βάρβαρες μεθόδους διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1848 κυβερνήτης τοῦ Ἀλγερίου· ἀπό τό Μάη τοῦ 1848 μετά τήν ἐκλογή του στή Συντακτική Συνέλευση τῆς Γαλλίας ἔγινε ὑπουργός Στρατιωτικῶν· ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1848 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς στρατιωτικῆς δικτατορίας καί ἔπνιξε μέ ἐξαιρετική σκληρότητα τήν ἐξέγερση τοῦ Ἰούνη τῶν ἐργατῶν τοῦ Παρισιοῦ. Ἀπό τόν Ἰούλη ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1848 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ὁ Καβενιάκ, δπως τόνιζε ὁ Κ. Μάρξ, ἦταν ἡ προσωποποίηση τῆς «δικτατορίας τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τή βοήθεια τοῦ ξίφους» (Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 7ος, σελ. 39). — *208, 240.*

Κάμενεφ, (Ρόζενφελντ) Λ. Μπ. (1883-1936) — στό Μπολσεβίκικο κόμμα ἀνῆκε ἀπό τό 1901. Ἦταν μέλος τῆς Συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐφημερίδων «Προλετάρι» καί «Πράβντα». Στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 κράτησε μισομενσεβίκικη στάση ἀπέναντι στήν Προσωρινή κυβέρνηση καί στόν πόλεμο, τασσόταν ἐνάντια στή λενινιστική γραμμή τοῦ Κόμματος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 δημοσίευσε στή μισομενσεβίκικη ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» ἐξονόματός του καί ἐξονόματος τοῦ Ζηνόβιεφ τή δήλωση ὅτι δέν συμφωνοῦν μέ τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πράγμα πού σήμαινε ἀποκάλυψη τῆς μυστικῆς ἀπόφασης τοῦ Κόμματος, προδοσία τῆς ἐπανάστασης.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Μόσχας, ἀναπληρωτής τοῦ προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ. Ἐπανειλημμένα τάχθηκε ἐνάντια στή λενινιστική πολιτική τοῦ Κόμματος: τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τῆς δημιουργίας κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων, τό 1925 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς «νέας ἀντιπολίτευσης», τό 1926 ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ ἀντικομματικοῦ τροτσκιστικο-ζηνοβιεφικοῦ συνασπισμοῦ. Τό 1927 τό XV συνέδριο τοῦ ΠΚΚ (μπ) τόν διέγραψε ἀπό τό Κόμμα σάν δραστήριο παράγοντα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1928 δήλωσε ὅτι ἀναγνωρίζει τά σφάλματά του καί ἀποκαταστάθηκε στό Κόμμα, ὡστόσο δέν σταμάτησε τήν ἀντικομματική του δράση καί τό 1932 διαγράφηκε καί πάλι ἀπό τό ΠΚΚ (μπ). Ἀποκαταστάθηκε ξανά τό 1933. Τό 1934 γιά τήν ἀντικομματική του δράση διαγράφηκε γιά τρίτη φορά ἀπό τό Κόμμα. — *146, 192, 299.*

Κάμενσκι, Α. Ζ. (1885-1938) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1917. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση βρισκόταν σέ κομματική, διοικητική καί συνδικαλιστική δουλιά: στά 1920-1921 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐθνοτήτων τῆς ΣΟΣΔΡ, στά 1921-1922 γραμματέας τῆς Κομματικῆς ἐπιτροπῆς περιοχῆς τοῦ Ντόν. Στήν περίοδο τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα ἀνῆκε στήν ἀντικομματική ὁμάδα τοῦ «δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ», στό X συνέδριο τοῦ Κόμματος τάχθηκε ἐνάντια στό σχέδιο τῆς λενινιστικῆς ἀπόφασης «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος». Στά 1925-1926 προσχώρησε στήν τροτσκιστική ἀντιπολίτευση. Στά 1922-1923 ἦταν μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας. Ἀπό τό 1927 ὥς τό 1933 διευθυντής τῆς Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας, ἀπό τό 1933 ὥς τό 1936 μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου

Ἐλαφρᾶς Βιομηχανίας, ἀπό τό 1936 δούλευε στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν τῆς ΣΟΣΔΡ. — *110-111.*

Κάουτσκι (Kautsky), *Κάρλ* (1854-1938) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἀρχικά μαρξιστής, ἀργότερα ἀποστάτης τοῦ μαρξισμοῦ, θεωρητικός τῆς πιό ἐπικίνδυνης καί βλαβερῆς παραλλαγῆς τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, τοῦ κεντρισμοῦ (καουτσκισμοῦ). Διευθυντής τοῦ θεωρητικοῦ περιοδικοῦ τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί»).

Ὁ Κάουτσκι ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλιστικό κίνημα ἀπό τό 1874. Οἱ ἀντιλήψεις του ἐκείνη τήν περίοδο ἦταν ἕνα μίγμα λασσαλισμοῦ, νεομαλθουσιανισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ. Τό 1881 γνωρίστηκε μέ τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδρασή τους πέρασε στό μαρξισμό, ὡστόσο, ἀπό τότε ἀκόμη παρουσίαζε ταλαντεύσεις πρός τήν πλευρά τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Στήν περίοδο 1880-1900 ἔγραψε μιά σειρά ἔργα γιά ζητήματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», «Τό ἀγροτικό ζήτημα» καί ἄλλα, πού, παρά τά λάθη τους, ἔπαιξαν θετικό ρόλο στήν προπαγάνδιση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀργότερα, στά 1910-1911 πέρασε στίς θέσεις τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ὁ Κάουτσκι ὑποστήριζε κεντριστικές θέσεις, καλύπτοντας τό σοσιαλσωβινισμό του μέ διεθνιστική φρασεολογία. Εἶναι ὁ δημιουργός τῆς ἀντιδραστικῆς θεωρίας τοῦ ὑπεριμπεριαλισμοῦ. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τάχθηκε ἀνοιχτά ἐνάντια στήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί τή δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνάντια στό Κόμμα τῶν μπολσεβίκων καί στό Σοβιετικό κράτος. — *220, 238, 239, 371, 386, 403.*

Καρέλιν, Β. Α. (1891-1938) — ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ Κόμματος τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων καί μέλος τῆς ΚΕ του. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 ἔγινε μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων μέ τήν ἰδιότητα τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Δημοσίων Κτημάτων. Τό 1918 ἦταν μέλος τῆς σοβιετικῆς ἀντιπροσωπείας εἰρήνης στό Μπρέστ. Τό Μάρτη τοῦ 1918, ἐπειδή ὑπογράφηκε ἡ συνθήκη εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, ἀποχώρησε ἀπό τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων. Ἦταν ἀπό τούς καθοδηγητές τοῦ κινήματος τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων τόν Ἰούλη τοῦ 1918. Μετά τήν καταστολή τοῦ κινήματος κατέφυγε στό ἐξωτερικό. — *211.*

Κέρενσκι, Α. Φ. (1881-1970) — ἐσέρος. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν φανατικός σοσιαλσωβινιστής. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε ὑπουργός Δικαιοσύνης, ὑπουργός Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν καί στή συνέχεια πρωθυπουργός τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί ἀρχιστράτηγος. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πάλευε ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία, τό 1918 κατέφυγε στό ἐξωτερικό καί ἔκανε ἀντισοβιετική προπαγάνδα. — *136, 137, 213, 217.*

Κισελιόφ, Α. Σ. (1879-1938) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1898. Ἔκανε κομματική δουλιά σέ πολλές πόλεις τῆς Ρωσίας, ἐπανειλημμένα πιάστηκε καί ἐξορίστηκε. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν πρόεδρος τοῦ Σοβιέτ Ἰβάνοβο Βοζνεσένσκ καί μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης τοῦ

Ἀπό τό 1909 ὥς τό 1917 ζοῦσε ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό, ἀνῆκε στήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων-συμφιλιωτιστῶν. Τόν Ἰούνη τοῦ 1917 γύρισε στή Ρωσία· στήν III Πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν συνδικάτων (Ἰούλης τοῦ 1917) ἐκλέχτηκε γραμματέας τοῦ ΠΚΣΣ. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1917 γιά τίς ἐκδηλώσεις του ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ Κόμματος διαγράφηκε ἀπό τίς γραμμές τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ). Ἀργότερα μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν διεθνιστῶν-σοσιαλδημοκρατῶν καί σάν μέλος της τό Δεκέμβρη τοῦ 1919 ξανάγινε δεκτός στό ΚΚΡ (μπ). Τό 1920 ἦταν πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν συνδικάτων τοῦ κυβερνείου Μόσχας. Ἀπό τό 1921 ὥς τό 1937 γενικός γραμματέας τῆς Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς, μετά διευθυντής τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ λογοτεχνικῶν ἔργων. Στά 1939-1946 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου (κατόπιν ὑπουργοῦ) Ἐξωτερικῶν τῆς ΕΣΣΔ. Ἀπό τό XV συνέδριο τοῦ Κόμματος ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ), στό XVIII συνέδριο ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *193.*

Λουριέ, Μ. Α. — *βλ.* Λάριν, Γ.

Λούντεντορφ (Ludendorff), *Ἔριχ* (1865-1937) — γερμανός στρατηγός, θεωρητικός στρατιωτικός τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἐπιτελάρχης· ἀπό τό 1916 μαζί μέ τόν Χίντενμπουργκ διηύθυνε οὐσιαστικά ὅλες τίς ἐπιχειρήσεις τῶν γερμανικῶν στρατιῶν. Πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. Στά 1919-1923 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων πού ἐπεδίωκαν νά παλινορθώσουν τή μοναρχία στή Γερμανία. Ὀργανωτής τῶν χιτλερικῶν πραξικοπημάτων καί δημιουργός τῆς φασιστικῆς θεωρίας τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ πολέμου. — *192.*

Μ

Μάισκι, Ι. Μ. (1884-1975) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1903, μέχρι τό 1918 ἦταν μενσεβίκος. Ἀπό τό 1908 ὥς τό 1917 βρισκόταν ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό. Στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κρατοῦσε κεντριστική στάση. Τό 1918 ἦταν διευθυντής τῆς Διεύθυνσης ἐργασίας τῆς ἐπιτροπῆς τῶν μελῶν τῆς Συντακτικῆς Συνέλευσης (Κομούτς) στή Σαμάρα. Ἀφοῦ ξέκοψε ἀπό τό μενσεβικισμό, τό Φλεβάρη τοῦ 1921 μπῆκε στίς γραμμές τοῦ ΚΚΣΕ. Ἀπό τό 1922 σέ διπλωματική ὑπηρεσία· στά 1943-1946 ἦταν ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικῶν. Ἔγραψε μιά σειρά ἱστορικές ἐργασίες καί ἀπομνημονεύματα, ἀπό τό 1946 ἀκαδημαϊκός. — *136, 239.*

Μακντόναλντ (MacDonald), *Τζέιμς Ράμσεϋ* (1866-1937) — ἄγγλος πολιτικός παράγοντας, ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές καί τούς ἡγέτες τοῦ Ἀνεξάρτητου Ἐργατικοῦ κόμματος καί τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος. Ἐφάρμοζε ἀκραία ὀπορτουνιστική πολιτική, προπαγάνδιζε τή θεωρία τῆς ταξικῆς συνεργασίας καί τῆς βαθμιαίας μετεξέλιξης τοῦ καπιταλισμοῦ σέ σοσιαλισμό. Στίς ἀρχές τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου κρατοῦσε πασιφιστική στάση, μετά ἀκολούθησε τό δρόμο τῆς ἀνοιχτῆς ὑποστήριξης τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. Στά 1918-1920 προσπάθησε νά παρεμποδίσει τήν πάλη τῶν ἄγγλων ἐργατῶν πού τάχθηκαν κατά τῆς ἀντισοβιετικῆς ἐπέμβασης. Τό 1924 καί στά 1929-1931 κατεῖχε τό ἀξίωμα τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἡ ἐργατική κυβέρνηση τοῦ Μακντόναλντ ἐφάρμοζε ἀντεργατική

πολιτική, κατέπνιγε τό ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα στίς ἀγγλικές ἀποικίες. Στά 1931-1935 ὁ Μακντόναλντ ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς λεγόμενης «ἐθνικῆς κυβέρνησης», τήν πολιτική τῆς ὁποίας καθόριζαν οἱ συντηρητικοί. — *238.*

Μάρξ (Marx), *Κάρλ* (1818-1883) — θεμελιωτής τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ, μεγαλοφυής στοχαστής, ἀρχηγός καί δάσκαλος τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου (βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Κάρλ Μάρξ (Σύντομη βιογραφική σκιαγραφία μέ ἔκθεση τοῦ μαρξισμοῦ)». «Ἅπαντα 5η ἔκδ. τόμ. 26ος, σελ. 43-93). — *99, 100, 137, 214, 215.*

Μάρσεφ, Μ. Λ. (1881-1958) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1918. Στό ἐπαναστατικό κίνημα ἀπό τό 1897. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων κυβερνείου Μόσχας. Ἀπό τό 1920 πρόεδρος τοῦ Προεδρείου τοῦ Συνδικάτου ἐργατῶν οἰκοδόμων. Στά 1926-1931 ὑπῆρξε ὁ πρῶτος βοηθός εἰσαγγελέα περιοχῆς Μόσχας. Στά 1932-1934 γραμματέας τοῦ συνδικάτου περιοχῆς τῶν ἐργατῶν βιομηχανίας κρέατος καί γάλακτος. Ἀπό τό 1937 εἰσαγγελέας τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου περιφέρειας Μόσχας. Ἀπό τό 1947 συνταξιοῦχος. — *189, 193-194.*

Μάρτοφ, Λ. (Τσεντερμπάουμ, Γ. Ο) (1873-1923) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου λικβινταριστής. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Τό 1917 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση τάχθηκε ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία. Τό 1920 κατέφυγε στή Γερμανία καί ἔβγαζε στό Βερολίνο τό ἀντεπαναστατικό μενσεβίκικο περιοδικό «Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ». — *182, 234, 238, 239, 240, 241, 244-245, 317, 318, 319, 387.*

Μάρτσενκο, Κ. Ι. (γεν. τό 1892) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1919. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν τῆς Οὐκρανίας (μποροτμπιστές).

Στίς ἀρχές τοῦ 1919 κατατάχθηκε ἐθελοντικά στόν Κόκκινο Στρατό, ὅπου καί ἔγινε μέλος τοῦ ΚΚ (μπ) τῆς Οὐκρανίας. Στά 1920-1923 ἦταν μέλος τῆς Κομματικῆς ἐπιτροπῆς κυβερνείου Πολτάβας καί Βολυνίας, μετά ὀργανωτής τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ) τῆς Οὐκρανίας. Ἀπό τό 1924 φοιτητής τοῦ Τεχνολογικοῦ Ἰνστιτούτου Χαρκόβου, ἀπό τό 1927 σέ μεταπτυχιακές σπουδές καί στή συνέχεια μέχρι τό 1937 ὑφηγητής τοῦ ἴδιου Ἰνστιτούτου.

Ἀπό τό 1950 ἦταν ἀνώτερος χημικός στό συγκρότημα ἐλαιοειδῶν «Α. Φ. Μιάσνικοφ» στό Κιροβαμπάντ. — *115.*

Μαχαράτζε, Φ. Ι. (1868-1941) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1903, δημοσιολόγος. Στό ἐπαναστατικό κίνημα πῆρε μέρος ἀπό τό 1891, δούλευε στίς κομματικές ὀργανώσεις Μπακοῦ, Τιφλίδας, Κουταΐδας. Τό Φλεβάρη τοῦ 1917 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στήν Τιφλίδα, ἔβγαζε στή ρωσική γλώσσα τήν ἐφημερίδα «Καβκάσκι Ραμπότσι». Στά 1918-1919 Λαϊκός ἐπίτροπος Οἰκονομικῶν τῆς Δημοκρατίας τοῦ Τέρεκο. Τό 1920 ἀντιπρόσωπος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1921 πρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Γεωργίας. Ἀπό τό 1922 πρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς

Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Δυτικοῦ μετώπου τῆς ΣΔΕΚΡ (μπ). Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀνώτατος διοικητής τοῦ Δυτικοῦ μετώπου, μετά πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Λευκορωσίας, πρόεδρος τῆς ΚΕΕ τῆς Λευκορωσίας. Στά 1919-1920 ὀργανωτής τοῦ στρατοῦ καί γραμματέας τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης Μόσχας τοῦ ΚΚΡ (μπ). Τό 1921 πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί Λαϊκός ἐπίτροπος Στρατιωτικῶν τῆς Ἀρμενίας. Τό 1922 πρόεδρος τοῦ Ἑνωσιακοῦ Σοβιέτ τῆς ΣΟΣΔ Ὑπερκαυκασίας, στή συνέχεια πρῶτος γραμματέας τῆς Κομματικῆς ἐπιτροπῆς περιοχῆς Ὑπερκαυκασίας τοῦ ΚΚΡ (μπ). Σκοτώθηκε σέ ἀεροπορικό δυστύχημα. — *200.*

Μιλιουκόφ, Π. Ν. (1859-1943) — ἡγέτης τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, θεωρητικός τῆς ρωσικῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης, ἱστορικός καί δημοσιολόγος. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τοῦ Κόμματος τῶν καντέτων, στή συνέχεια πρόεδρος τῆς ΚΕ του καί διευθυντής τοῦ Κεντρικοῦ του Ὀργάνου, τῆς ἐφημερίδας «Ρέτς». Βουλευτής τῆς ΙΙΙ καί IV Κρατικῆς Δούμας. Τό 1917 ἔγινε ὑπουργός Ἐξωτερικῶν στήν πρώτη ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση· ἐφάρμοζε πολιτική συνέχισης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου «ὥς τήν τελική νίκη». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία, ἦταν δραστήριος παράγοντας τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων. — *139-140, 143-144, 201, 238, 239, 240, 242, 243, 244-245, 318-319, 320, 327, 387.*

Μιλιούτιν, Β. Π. (1884-1938) — στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα πῆρε μέρος ἀπό τό 1903, στήν ἀρχή ἀνῆκε στούς μενσεβίκους, ἀπό τό 1910 μπολσεβίκος. Ἔκανε κομματική δουλιά σέ μιά σειρά πόλεις τῆς Ρωσίας. Στήν VII Πανρωσική συνδιάσκεψη (τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Στό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἔγινε μέλος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων σάν Λαϊκός ἐπίτροπος Γεωργίας. Τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἦταν ὀπαδός τῆς δημιουργίας κυβέρνησης συνασπισμοῦ μέ τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων καί τῶν ἐσέρων καί, δηλώνοντας ὅτι διαφωνεῖ μέ τήν πολιτική τοῦ Κόμματος, ἀποχώρησε ἀπό τήν ΚΕ καί ἀπό τήν κυβέρνηση. Στά 1918-1921 ἦταν ἀναπληρωτής ἀντιπρόεδρος τοῦ ΑΣΛΟ, μετά ἐργαζόταν σέ ἄλλες ὑπεύθυνες διοικητικές καί οἰκονομικές ὑπηρεσίες, ἐκλεγόταν ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος καί μέλος τῆς ΚΕΕ. — *76, 79, 82, 299, 336-337.*

Μιλόνοφ, Γ. Κ. (γεν. τό 1895) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1912. Ἔκανε ἐπαναστατική δουλιά στή Σαμάρα καί στό Σαράτοφ. Ἐπανειλημμένα φυλακίστηκε καί ἐξορίστηκε. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς πόλης Σαμάρας τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ), πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν Σαμάρας. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε κομματική καί συνδικαλιστική δουλιά. Τό 1921 προσχώρησε στήν «ἐργατική ἀντιπολίτευση». Στά 1921-1922 ἦταν γραμματέας τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης πολιτικῆς διαφώτισης, ἀπό τό 1922 ὥς τό 1930 ἀναπληρωτής καί στή συνέχεια πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς μελέτης τῆς ἱστορίας τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος τοῦ ΠΚΣΣ. Ἀπό τό 1930 ἦταν διευθυντής τοῦ Κρατικοῦ Μουσείου ἱστορίας, καθηγητής τοῦ Ἰνστιτούτου πολιτικῶν μηχανικῶν Μόσχας, μετά πολιτικός μηχανικός. — *39.*

Μπέμπελ (Bebel), *Ἄουγκουστ* (1840-1913) — ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Μέλος τῆς Ι Διεθνοῦς. Τό 1869 μαζί μέ τόν Β. Λῆμπκνεχτ ἵδρυσε τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας («Ἀϊζεναχικοί»)· ἐκλέχτηκε ἐπανειλημμένα βουλευτής τοῦ Ράιχσταγκ. Στά 1890-1900 καί στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900-1910 πάλευε κατά τοῦ ρεφορμισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ μέσα στίς γραμμές τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τούς λόγους τοῦ Μπέμπελ κατά τῶν μπερνσταϊνικῶν «ὑπόδειγμα ὑπεράσπισης τῶν μαρξιστικῶν ἀπόψεων καί πάλης γιά τόν πραγματικά σοσιαλιστικό χαρακτήρα τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος» (Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 23ος, σελ. 369-370). — *192.*

Μπογκαγέβσκι, Μ. Π. (1881-1918) — πῆρε δραστήριο μέρος στήν ἀντεπανάσταση στόν Ντόν. Ἀπό τίς 18 τοῦ Ἰούνη 1917 ὥς τίς 29 τοῦ Γενάρη 1918 ὑπαρχηγός τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ τοῦ Ντόν (τοῦ στρατηγοῦ Καλέντιν), ταυτόχρονα ἀπό τίς ἀρχές τοῦ Γενάρη 1918 ἦταν μέλος τῆς ἀντεπαναστατικῆς «κυβέρνησης τοῦ Ντόν». Πιάστηκε, καταδικάστηκε καί τήν 1η τοῦ Ἀπρίλη 1918 τουφεκίστηκε γιά τή δραστήρια ἀντεπαναστατική του δράση. — *217.*

Μπουντιόνι, Σ. Μ. (1883-1973) — σοβιετικός στρατιωτικός καί κρατικός παράγοντας, Στρατάρχης τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, Ἥρωας τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1919. Στά 1919-1921 διοικοῦσε μεραρχία ἱππικοῦ, σῶμα ἱππικοῦ, μετά τήν Πρώτη στρατιά ἱππικοῦ πού ἔπαιξε πολύ μεγάλο ρόλο στή συντριβή τῶν λευκοφρουρίτικων στρατευμάτων τοῦ Ντενίκιν, τῶν λευκῶν πολωνῶν καί τοῦ Βράνγκελ. Τό Μάη τοῦ 1921 διορίστηκε μέλος τοῦ Στρατιωτικοῦ συμβουλίου τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς τοῦ Βόρειου Καυκάσου. Τό 1923 ἦταν βοηθός τοῦ γενικοῦ διοικητῆ ἱππικοῦ καί μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας. Στά 1924-1937 ἐπιθεωρητής ἱππικοῦ τοῦ Ἐργατοαγροτικοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Ἀπό τό 1937 διοικητής τῶν στρατευμάτων τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς Μόσχας. Ἀπό τό 1939 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἄμυνας. Στά χρόνια τοῦ Μεγάλου Πατριωτικοῦ πολέμου κατεῖχε μιά σειρά διοικητικές θέσεις στό Σοβιετικό Στρατό. Ἀπό τό Μάη τοῦ 1953 ἐπιθεωρητής ἱππικοῦ τοῦ ὑπουργείου Ἄμυνας τῆς ΕΣΣΔ.

Ἀπό τό 8ο συνέδριο τῶν Σοβιέτ τῆς ΣΟΣΔΡ ἦταν συνεχῶς μέλος τῆς ΠΚΕΕ, τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, βουλευτής τοῦ Ἀνώτατου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ· ἀπό τό 1938 μέλος τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνώτατου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ.

Στό XVII συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλέχτηκε ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ), στό XVIII συνέδριο μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). — *123, 125.*

Μποῦρτσεφ, Β. Λ. (1862-1936) — συμμετεῖχε στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς δεκαετίας 1880-1890 καί ἔκλινε πρός τούς ναροντοβόλτσι. Ὕστερα ἀπό τή σύλληψή του δραπέτευσε στό ἐξωτερικό, ὅπου ἀσχολήθηκε μέ τή συγκέντρωση καί δημοσίευση ντοκουμέντων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Ἔβγαζε τό περιοδικό «Μπιλόγε». Πρίν ἀπό τήν πρώτη ρωσική ἐπανάσταση ἔκλινε πρός τούς ἐσέρους, καί μετά τήν ἥττα τῆς ἐπανάστασης ὑποστήριζε τούς καντέτους. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν φανατικός σωβινιστής.

Ν

Σ

Σμιρνόφ, Σ. Π. (1878-1957) — μέλος τοῦ Κόμματος ἀπό τό 1905, πῆρε μέρος σέ τρεῖς ἐπαναστάσεις. Ἀπό τό 1916 ἄρχισε νά δουλεύει ξυλουργός στό ἐργοστάσιο αὐτοκινήτων «ΑΜΟ» (σήμερα ἐργοστάσιο αὐτοκινήτων «Λιχατσόφ»). Ἀπό τό 1917 ἦταν καθοδηγητής σέ συνδικαλιστική, κομματική καί οἰκονομική δουλιά τοῦ ἐργοστασίου. — *145.*

Σπάργκο, (Spargo), *Τζών* (γεν. 1876) — ἀμερικανός σοσιαλιστής. Ἀπό τό 1901 ἦταν μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Τό 1917 ἀποχώρησε ἀπό τό Σοσιαλιστικό κόμμα καί πῆρε μέρος στή δημιουργία τῆς Ἀμερικανικῆς Ἕνωσης ἐργασίας καί δημοκρατίας καί τοῦ Ἐθνικιστικοῦ κόμματος. Καταπολεμοῦσε τόν μπολσεβικισμό. Ἔγραψε μιά σειρά ἐργασίες πάνω σέ κοινωνικοοικονομικά ζητήματα. — *189.*

Στάλιν (Τζουγκασβίλι), Ι. Β. (1879-1953) — ἕνας ἀπό τούς ἐπιφανεῖς παράγοντες τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1898· μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ Κόμματος μπολσεβίκος. Ἔκανε κομματική δουλιά στήν Τιφλίδα, στό Μπατούμ, στό Μπακού, στήν Πετρούπολη. Τό Γενάρη τοῦ 1912 μπῆκε μέ πρόσληψη στήν Κεντρική Ἐπιτροπή πού εἶχε ἐκλεγεῖ στήν VI συνδιάσκεψη (τῆς Πράγας) τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἔπαιρνε μέρος στή Συντακτική ἐπιτροπή τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Πράβντα». Στήν περίοδο τῆς προετοιμασίας καί διεξαγωγῆς τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ἦταν μέλος τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἐπαναστατικοῦ κέντρου πού εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης. Στό ΙΙ Πανρωσικό συνέδριο τῶν Σοβιέτ ἐκλέχτηκε στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί ἀνέλαβε τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐθνοτήτων. Στήν περίοδο τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἦταν μέλος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας καί πῆρε μέρος σέ μιά σειρά μέτωπα. Τό 1922 ἐκλέχτηκε γενικός γραμματέας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Στάλιν ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν πραγματοποίηση τοῦ λενινιστικοῦ προγράμματος ἐκβιομηχάνισης τῆς ΕΣΣΔ καί τῆς κολλεκτιβοποίησης τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας, στήν πάλη γιά τήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας τῶν Σοβιέτ, γιά τήν ἑδραίωση τῆς εἰρήνης. Σάν θεωρητικός καί μεγάλος ὀργανωτής, ὁ Στάλιν μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς πάλης ἐνάντια στούς τροτσκιστές, τούς δεξιούς ὀπορτουνιστές, τούς ἀστούς ἐθνικιστές, ἐνάντια στίς ἐπιβουλές τοῦ καπιταλιστικοῦ περίγυρου. Ἀπό τό 1941 ὁ Στάλιν ἦταν πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί μετά τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΣΣΔ. Στά χρόνια τοῦ Μεγάλου Πατριωτικοῦ πολέμου (1941-1945) πρόεδρος τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Ἄμυνας, Λαϊκός ἐπίτροπος Ἄμυνας καί Ἀνώτατος Διοικητής τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς ΕΣΣΔ.

Στή δράση τοῦ Στάλιν παράλληλα μέ τίς θετικές ὑπῆρχαν καί οἱ ἀρνητικές πλευρές. Κατέχοντας σπουδαιότατες θέσεις στό Κόμμα καί στό κράτος ὁ Στάλιν ἔκανε κατάφωρες παραβιάσεις τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν τῆς συλλογικῆς καθοδήγησης καί τῶν κανόνων τῆς κομματικῆς ζωῆς, παραβιάσεις τῆς σοσιαλιστικῆς νομιμότητας, ἀστήριχτες μαζικές διώξεις ἐνάντια σέ ἐπιφανεῖς κρατικούς, πολιτικούς καί στρατιωτικούς παράγοντες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης καί σέ ἄλλους τίμιους σοβιετικούς πολίτες.

Τό Κόμμα καταδίκασε ἀποφασιστικά καί ἔβαλε τέρμα στήν ξένη πρός τό

μαρξισμό-λενινισμό προσωπολατρεία τοῦ Στάλιν καί στίς συνέπειές της, ἐνέκρινε τή δουλιά τῆς ΚΕ γιά τήν ἀποκατάσταση καί τήν ἀνάπτυξη τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν καθοδήγησης καί τῶν κανόνων τῆς κομματικῆς ζωῆς σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς κομματικῆς, κρατικῆς καί ἰδεολογικῆς δουλιᾶς, πῆρε μέτρα γιά τήν ἀποτροπή παρόμοιων λαθῶν καί διαστρεβλώσεων στό μέλλον. — *256.*

Τ

Τάννερ (Tanner), *Τζάκ* (γεν. τό 1889) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῶν ἀγγλικῶν τρέιντ-γιούνιον, ἐργάτης-μηχανολόγος. Τόν καιρό τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἦταν στέλεχος τοῦ μαζικοῦ προλεταριακοῦ κινήματος τῶν ἐργοστασιακῶν ἀντιπροσώπων στήν Ἀγγλία. Ἀπό τό 1918 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν τρέιντ-γιούνιον τῶν μηχανουργῶν, τῶν ναυπηγῶν καί τῶν ἐργατῶν μετάλλου. Προπαγάνδιζε ἀριστερίστικες σεχταριστικές ἀπόψεις. Ἦταν ἀντιπρόσωπος στό ΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, στά 1920-1921 ἦταν μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἀργότερα ἀνῆκε τό Ἐργατικό κόμμα καί ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στή δράση του.

Στά 1939-1954 πρόεδρος τοῦ Ἑνιαίου συνδικάτου τῶν μηχανουργῶν. Στά 1943-1954 μέλος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βρετανικοῦ κογκρέσσου τῶν τρέιντ-γιούνιον, ἀντιπρόσωπος τοῦ ΒΚΤ σέ μιά σειρά κυβερνητικά οἰκονομικά ὄργανα. Ἀπό τά τέλη τῆς δεκαετίας 1940-1950 προσχώρησε στή δεξιά πτέρυγα τοῦ ΒΚΤ καί ἀκολούθησε ἀντικομμουνιστικές θέσεις. Ἀπό τό 1957 ἕνας ἀπό τούς διευθυντές τῆς ὀργάνωσης «Ὑπηρεσία βιομηχανικῶν ἐρευνῶν καί πληροφοριῶν», πού χρηματοδοτεῖται ἀπό τό μεγάλο κεφάλαιο καί ἀσχολεῖται μέ ἀντικομμουνιστική δράση στό ἀγγλικό συνδικαλιστικό κίνημα. — *42.*

Ταρτακόβσκι, Λ. Μ. (γεν. τό 1886) — μέλος τοῦ Μπολσεβίκικου κόμματος ἀπό τό 1919. Ἀπό τό 1902 ὥς τό 1917 μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ, μενσεβίκος, ἀπό τό 1917 ἦταν μέλος τῆς ὁμάδας τῶν διεθνιστῶν-σοσιαλδημοκρατῶν.

Ἀπό τό 1905 ὥς τό 1906 μέλος τῆς διοίκησης τοῦ συνδικάτου ἐργατῶν μετάλλου στήν Ὀδησσό, τό 1907 εἰδικός γραμματέας τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου τῶν συνδικάτων στό Κίεβο. Στά 1911-1916 μέ διαλείμματα ἦταν μέλος τοῦ προεδρείου τῆς Ἕνωσης τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ὑπαλλήλων στή Μόσχα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε συνδικαλιστική δουλιά: στά συνδικάτα τῶν ὑπαλλήλων τῶν Σοβιέτ, στό ΠΚΣΣ, στόν Πανρωσικό παραγωγικό συνεταιρισμό ἐργατῶν γῆς καί δασῶν καί στήν ΚΕ τῆς Πανρωσικῆς Ἕνωσης ἐργατῶν μετάλλου. — *193-194.*

Τρότσκι (Μπρονστέιν), Λ. Ντ. (1879-1940) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1897, μενσεβίκος. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης καί τῆς νέας ἐπαναστατικῆς ἀνόδου, καλυπτόμενος πίσω ἀπό τή μάσκα τῆς «μή συμμετοχῆς σέ φράξιες», οὐσιαστικά ὑποστήριζε τίς θέσεις τῶν λικβινταριστῶν. Τό 1912 ὑπῆρξε ὁ ὀργανωτής τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στήν περίοδο τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου ἀκολουθοῦσε κεντριστικές θέσεις. Ὅταν ὕστερα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γύρισε ἀπό τήν ἐμιγκράτσια, μπῆκε στήν ὁμάδα τῶν μεζραγιόντσι καί μαζί μ' αὐτούς στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἔγινε δεκτός στό Μπολσεβίκικο κόμμα. Ὡστόσο, ὁ Τρότσκι δέν πέρασε στίς θέσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί ἔκανε κρυφή καί ἀνοιχτή πάλη ἐνάντια στό λενινισμό, ἐνάντια στήν πολιτική τοῦ Κόμματος.

Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε Λαϊκός ἐπίτροπος 'Εξωτερικῶν, Λαϊκός ἐπίτροπος Στρατιωτικῶν καί Ναυτικῶν, πρόεδρος τοῦ 'Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς Δημοκρατίας, ἦταν μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ καί μέλος τῆς 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Τό 1918 τάχθηκε ἐνάντια στή συνθήκη εἰρήνης τοῦ Μπρέστ, στά 1920-1921 ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπολίτευσης στή συζήτηση γιά τά συνδικάτα, ἀπό τό 1923 ἔκανε λυσσαλέα φραξιονιστική πάλη ἐνάντια στή γενική γραμμή τοῦ Κόμματος, ἐνάντια στό λενινιστικό πρόγραμμα οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὑποστήριζε τή συνθηκόλογη θεωρία ὅτι εἶναι ἀνέφικτη ἡ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν ΕΣΣΔ. Τό Κομμουνιστικό κόμμα, ἀφοῦ ξεσκέπασε τόν τροτσκισμό σάν μικροαστική παρέκκλιση στό Κόμμα, τόν σύντριψε ἰδεολογικά καί ὀργανωτικά. Τό 1927 ὁ Τρότσκι διαγράφηκε ἀπό τό Κόμμα, τό 1929 ἀπελάθηκε ἀπό τήν ΕΣΣΔ γιά τήν ἀντισοβιετική του δράση καί τό 1932 τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ σοβιετική ὑπηκοότητα. Στό ἐξωτερικό ὁ Τρότσκι, ὄντας ἄσπονδος ἐχθρός τοῦ λενινισμοῦ, συνέχισε τήν πάλη ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος καί στό Κομμουνιστικό κόμμα, ἐνάντια στό διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. — *48, 52, 53, 54, 123, 124, 126, 192.*

*Τσερνόφ, Β. Μ. (1876-1952) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν ἐσέρων. Τό Μάη μέ Αὔγουστο τοῦ 1917 ἦταν ὑπουργός Γεωργίας στήν ἀστική Προσωρινή κυβέρνηση· ἐφάρμοζε πολιτική ἄγριων διωγμῶν κατά τῶν ἀγροτῶν πού εἶχαν καταλάβει τά κτήματα τῶν τσιφλικάδων. Μετά τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῶν ἀντισοβιετικῶν κινημάτων. Τό 1920 κατέφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου συνέχισε τήν ἀντισοβιετική του δράση. — *182, 234, 237, 238, 239, 240, 245, 318, 319, 387.*

Τσιουρούπα, Α. Ντ. (1870-1928) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος καί τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε τό 1891· μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1898. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν μέλος τῆς ἑνωτικῆς καί μετά τῆς μπολσεβίκικης 'Επιτροπῆς πόλης Οὐφά τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τοῦ Σοβιέτ Οὐφά τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν, πρόεδρος τῆς 'Επιτροπῆς ἐπισιτισμοῦ τοῦ κυβερνείου Οὐφά καί τοῦ Δημοκρατικοῦ Συμβουλίου Οὐφά. Τίς ἡμέρες τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης τοῦ 'Οχτώβρη ἦταν μέλος τῆς Στρατιωτικῆς 'Επαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Οὐφά. 'Από τό Νοέμβρη τοῦ 1917 ἀναπληρωτής τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου 'Επισιτισμοῦ· ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 1918 Λαϊκός ἐπίτροπος 'Επισιτισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ. 'Από τά τέλη τοῦ 1921 ἀναπληρωτής τοῦ προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν 'Επιτρόπων καί τοῦ Συμβουλίου 'Εργασίας καί 'Αμυνας. Στά 1922-1923 Λαϊκός ἐπίτροπος 'Εργατοαγροτικῆς 'Επιθεώρησης, στά 1923-1925 πρόεδρος τῆς Κρατικῆς 'Επιτροπῆς σχεδίου τῆς ΕΣΣΔ, τό 1925 ἦταν Λαϊκός ἐπίτροπος 'Εσωτερικοῦ καί 'Εξωτερικοῦ 'Εμπορίου. 'Από τό XII μέχρι τό XV συνέδριο τοῦ Κόμματος ἐκλεγόταν μέλος τῆς ΚΕ, ἦταν μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΠΚΕΕ καί τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. — *49, 50, 51, 74, 75, 76, 365.*

Τσιτσέριν, Γκ. Β. (1872-1936) — σοβιετικός κρατικός παράγοντας, ἐπιφανής διπλωμάτης. 'Από τό 1904 ὥς τό 1917 βρισκόταν ἐκπατρισμένος στό ἐξωτερικό, ὅπου τό 1905 μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ. Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης ἦταν ὀπαδός τοῦ μενσεβικισμοῦ, στά χρόνια τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου διεθνιστής. Στά τέλη τοῦ 1917 πέρασε στίς θέσεις τοῦ μπολσεβικισμοῦ καί

Φ

Χ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

(8 τοῦ Μάρτη — 21 τοῦ Ἰούνη 1921)

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 τοῦ Μάρτη. — Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο εἰσήγησης στό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ εἶδος, κάνει τροπολογίες στό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό ζήτημα αὐτό, γράφει τήν πρώτη καί δεύτερη παραλλαγή τοῦ σχεδίου ἀπολογισμοῦ γιά τήν πολιτική δράση τῆς ΚΕ στό Χ συνέδριο.

Μάρτης, 8. — Ὁ Λένιν ἐνημερώνεται μέ τήν ἀνασκόπηση τῶν γραμμάτων καί τῶν ἀνταποκρίσεων πού ἔκανε γιά τήν κατάσταση στό χωριό καί τίς διαθέσεις τῶν ἀγροτῶν ὁ διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Μπεντνοτά» Β. Α. Καρπίνσκι.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Ντ. Τσιουρούπα καί τόν παρακαλεῖ νά ἑτοιμάσει ἐπειγόντως τά στοιχεῖα γιά τήν πορεία τῆς συγκέντρωσης σιτηρῶν τό Γενάρη-Φλεβάρη 1921 καί προτείνει νά συγκαλέσει τήν ἐπιτροπή γιά νά ἐξετάσει τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἀνταλλαγῆς καί τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων στήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική ἀγορά.

Ὁ Λένιν ἀνοίγει τό Χ συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ ἐναρκτήριο λόγο, ἐκλέγεται στό προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν κάνει ἀπολογισμό γιά τήν πολιτική δράση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στή δεύτερη (ἀπογευματινή) συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.

Μάρτης, 9. — Ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς ὁμιλίες στήν τρίτη (πρωινή) συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου πάνω στόν ἀπολογισμό τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), διαβάζει στά πεταχτά τήν μπροσούρα τῆς Α. Μ. Κολλοντάι «Ἡ Ἐργατική ἀντιπολίτευση», κάνει σ' αὐτή κριτικές παρατηρήσεις καί σημειώσεις καί στή συνέχεια ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση γιά τήν πολιτική δράση τῆς ΚΕ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ καί στόν Ι. Β. Στάλιν γιά τήν κατάσταση στή Σιβηρία καί γιά τό ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά σταλεῖ ὁ Ι. Ν. Σμιρνόφ γιά δουλιά στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Σιβηρίας.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό τηλεγράφημα πρός τούς ἐπιτρόπους Ἐπισιτισμοῦ τῶν κυβερνείων Βιάτκας, Αἰκατερινμπούργκ, Κούρσκ, Ὀριόλ, Πένζας, Πέρμ, Σαμάρας, Σαράτοφ, Σιμπίρσκ, Σμολένσκ, Ταμπόφ, Τούλας, Τιουμέν, Οὐφά καί Καζάν γιά τά ἔκτακτα μέτρα ἐπιτάχυνσης τῆς ἀποστολῆς σπόρων στά κυβερνεῖα πού ἔχουν ἀνάγκη γιά τήν ἀνοιξιάτικη σπορά.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 9 τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει περίληψη τῆς ὁμιλίας του στήν ἰδιαίτερη σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Χ συνεδρίου — ὀπαδῶν τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα».

Μάρτης, 10. Ὁ Λένιν συνδιαλέγεται τηλεφωνικά μέ τόν πρόεδρο τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης Γκ. Ε Ζηνόβιεφ γιά τήν κατάσταση στήν Πετρούπολη καί τήν πορεία τῆς καταστολῆς τῆς ἐξέγερσης στήν Κρονστάνδη.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ι. Β. Στάλιν καί στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ γιά τήν ἀποστολή τοῦ Κ. Ε. Βοροσίλοφ καί ἄλλων στρατιωτικῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἀνταρσίας στήν Κρονστάνδη.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τῆς 11ης στρατιᾶς μέ τήν ἐντολή νά ἀποκαταστήσει στενή ἐπαφή μέ τήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας καί ἀπαιτεῖ νά συμπεριφερθεῖ μέ ἰδιαίτερο σεβασμό στά κυρίαρχα ὄργανα τῆς ἐξουσίας στή Γεωργία.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Ι. Ρίκοφ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά γίνει γρήγορα ἡ σύσκεψη μέ τόν Χ. Γκ. Ρακόβσκι καί Α. Ντ. Τσιουρούπα σχετικά μέ τά ζητήματα ὀργάνωσης τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, στούς βιοτέχνες καί στόν πληθυσμό τῶν ἐργοστασίων.

Μάρτης, 11. Ὁ Λένιν κάνει τροπολογίες καί ὑπογράφει τό τηλεγράφημα στό Καζάν πρός τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί πρός τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ τῆς Δημοκρατίας τῆς Ταταρίας γιά τήν ἔγκαιρη καί ὁλοκληρωτική ἐκπλήρωση ὅλων τῶν διατακτικῶν τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ τῆς ΣΟΣΔΡ σχετικά μέ τήν ἐξασφάλιση τῶν στρατευμάτων τῆς ἐφεδρικῆς στρατιᾶς καί τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα μέ τρόφιμα.

Μάρτης, 12. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν ὄγδοη καί ἔνατη κλειστή συνεδρίαση τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού εἶχαν ἀφιερωθεῖ στή συζήτηση τοῦ στρατιωτικοῦ ζητήματος.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τόν Λ. Μπ. Κάμενεφ καί τοῦ προτείνει νά συγκαλέσει ἐπειγόντως σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου — ὀπαδῶν τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα» γιά νά συζητήσουν τό ζήτημα τῶν ὑποψηφιοτήτων πού προτείνονται γιά τήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στό Χάρκοβο πρός τό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, τό Συμβούλιο τῶν στρατιῶν ἐργασίας, τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ καί τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐργασίας τῆς Οὐκρανίας γιά τή λήψη ἔκτακτων μέτρων ἐφοδιασμοῦ τοῦ Ντονμπάς μέ τρόφιμα.

Νωρίτερα ἀπό τίς 13 τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν ἀπαντᾶ στά ἐρωτήματα τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδας στή Μόσχα «The New-York Herald» («Ἀγγελιαφόρος τῆς Νέας Ὑόρκης») γιά τά γεγονότα τῆς Κρονστάνδης.

Μάρτης, 13. Ὁ Λένιν μιλάει στήν ἰδιαίτερη σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ Κόμματος, ὀπαδῶν τῆς «πλατφόρμας τῶν δέκα», πάνω στό ζήτημα τῆς σύνθεσης τῆς ΚΕ καί τῆς ΚΕΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Ἡ σύσκεψη προτείνει τήν ὑποψηφιότητα τοῦ Λένιν γιά τήν ΚΕ.

Μάρτης, 14. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο γιά τά συνδικάτα στή δωδέκατη (πρωινή) συνεδρίαση τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ). Τό συνέδριο ψηφίζει τή λενινιστική «πλατφόρμα τῶν δέκα» σάν βάση τῆς ἀπόφασης γιά τό ρόλο καί τά καθήκοντα τῶν συνδικάτων.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή δέκατη τρίτη (ἀπογευματινή) κλειστή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. Τό συνέδριο ὁμόφωνα ἐκλέγει τόν Λένιν στήν ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Μάρτης, 15. Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση στή δέκατη τέταρτη (πρωινή) συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος μέ φόρο σέ εἶδος, στή διάρκεια τῆς συζήτησης κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς ὁμιλίες, γράφει τό σχέδιο τοῦ τελικοῦ λόγου καί μετά ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός τούς ἐπιτρόπους Ἐπισιτισμοῦ τῶν κυβερνείων Βιάτκας, Αἰκατερινμπούργκ, Κούρσκ, Ὀριόλ, Πένζας, Ποκρόβσκ, Σαμάρας, Σαράτοφ, Σιμπίρσκ, Σμολένσκ, Ταμπόφ, Τιουμέν, Καζάν καί Οὐφά τούς προτείνει νά πάρουν ἔκτακτα μέτρα σχετικά μέ τήν ἔγκαιρη μεταφορά σπόρων γιά τήν ἀνοιξιάτικη σπορά.

Νωρίτερα ἀπό τίς 16 τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει τά ἀρχικά σχέδια ἀποφάσεων τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος, γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα, γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν καί τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν καί τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τό συνεταιρισμό.

Μάρτης, 16. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή δέκατη ἕκτη (πρωινή) συνεδρίαση τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί κάνει πρόταση γιά τό ζήτημα τῶν καυσίμων, στή συνέχεια κάνει εἰσήγηση γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος καί τήν ἀναρχοσυνδικαλιστική παρέκκλιση καί μετά τίς ὁμιλίες ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση. Κατά τή συζήτηση τῶν σχεδίων ἀποφάσεων πού ὑπόβαλε ὁ Λένιν «Γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος» καί «Γιά τή συνδικαλιστική καί ἀναρχική παρέκκλιση στό Κόμμα μας» ὁ Λένιν τάσσεται ἐνάντια στίς τροπολογίες τοῦ Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ, Ραφαήλ (Ρ. Μπ. Φάρμπμαν) καί Κ. Ι. Μάρτσενκο, δίνει ἐπεξηγήσεις ἀπ' ἀφορμή τήν ὁμιλία τοῦ Α. Σ. Κισελιόφ καί μιλάει σχετικά μέ τόν τρόπο ψηφοφορίας τῆς ἀπόφασης γιά τήν ἑνότητα τοῦ Κόμματος. Τό συνέδριο ψηφίζει τίς ἀποφάσεις πού πρότεινε ὁ Λένιν. Στό τέλος τῆς συνεδρίασης ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο μέ τήν εὐκαιρία τῆς λήξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ). Κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τή συγκρότηση τῶν καθοδηγητικῶν ὀργάνων τῆς ΚΕ ὁ Λένιν ἐκλέγεται στό Πολιτικό Γραφεῖο. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τή σύσταση ἐπιτροπῆς ἐπεξεργασίας πρακτικῶν μέτρων γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ φόρου σέ εἶδος καί ἐπιτροπῆς γιά τήν καλυτέρευση τῆς ζωῆς τῶν ἐργατῶν, γιά τό γράμμα πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις ἀπ' ἀφορμή τά συμπεράσματα τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα, τήν ἔκδοση καί τή διάδοση τῶν ἐφημερίδων, τήν ὑπογραφή τῆς συνθήκης εἰρήνης μέ τήν Πολωνία, τήν κατάσταση στό Τουρκεστάν, τή συνένωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, τή σύνθεση τοῦ Γραφείου Σιβηρίας τῆς ΚΕ κ.ἄ.

Μάρτης, 17. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν ἀνεπίσημο ἐκπρόσωπο τῶν ἀμερικανικῶν ἐμπορικῶν κύκλων Β. Βάντερλιπ γιά τίς διαπραγματεύσεις σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στή Σοβιετική Ρωσία καί τίς ΕΠΑ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων ὅπου συζητοῦνται τό σχέδιο ὁδηγιῶν σχετικά μέ τή χρησιμοποίηση τῆς ἀγροτικῆς κινητῆς περιουσίας στήν ὀργάνωση τῆς ἐργασιακῆς ἀλληλοβοήθειας κατά τήν καλλιέργεια τῶν χωραφιῶν τῶν φτωχῶν

νοικοκυριῶν καί τῶν νοικοκυριῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν, τά ζητήματα γιά τή χορήγηση μέσων στή Γενική Διεύθυνση δασικῆς βιομηχανίας, στήν Ἐπιτροπή βαμβακοκαλλιέργειας τοῦ Τουρκεστάν, στή Γενική διεύθυνση βιοτεχνικῆς βιομηχανίας, στό Σοβιέτ Πετρούπολης καί στό Συμβούλιο λαϊκῆς οἰκονομίας γιά τίς ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας καί τήν ἀποθήκευση καυσίμων κ.ἄ.

Μάρτης, 18. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά μέτρα πού σχετίζονται μέ τό πέρασμα ἀπό τό παρακράτημα στό φόρο σέ εἶδος. Τό Πολιτικό Γραφεῖο ἀναθέτει στόν Λένιν νά μιλήσει πάνω στό ζήτημα αὐτό στή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ. Κατά τή συζήτηση τῆς κατάστασης στό Τουρκεστάν ὁ Λένιν μπαίνει στήν ἐπιτροπή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου γιά τό θέμα αὐτό. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό γράμμα τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τά μέλη τοῦ Κόμματος σχετικά μέ τά συμπεράσματα τοῦ Χ συνεδρίου καί τά καθήκοντα τῆς κομματικῆς δουλιᾶς, οἱ θέσεις γιά τά καύσιμα, τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας γιά τήν ἐκτύπωση τῶν στενογραφημένων πρακτικῶν τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), γιά τήν ἐκπροσώπευση τῆς Οὐκρανίας στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ἀφοῦ ἐνημερώθηκε μέ τόν πίνακα γιά τόν ὀρυκτό πλοῦτο πού ὑπάρχει στίς ἀκτές τῆς Μαύρης θάλασσας καί στήν περιοχή τοῦ Κουμπάν, γράφει σημείωμα στόν Α. Ι. Ρίκοφ καί τοῦ προτείνει νά ἐλέγξει μέ τούς ειδικούς τά στοιχεῖα πού περιέχει ὁ πίνακας καί νά διευκρινίσει, ἄν ὑπάρχει δυνατότητα νά συμπεριληφθεῖ τό ζήτημα τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν κοιτασμάτων αὐτῶν στίς διαπραγματεύσεις μέ τόν Β. Βάντερλιπ.

Μάρτης, 19. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή συγκέντρωση σιτηρῶν στό κυβερνεῖο Ταμπόφ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο ἔκκλησης πρός τήν ἀγροτιά γιά τή νέα οἰκονομική πολιτική καί τό σχέδιο ἐγκύκλιου τηλεγραφήματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τίς κομματικές Ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ὁδηγιῶν σχετικά μέ τήν καλλιέργεια τῶν χωραφιῶν τῶν φτωχῶν νοικοκυριῶν καί τῶν νοικοκυριῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν.

Ὁ Λένιν συζητάει μέ τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Γεωργίας Ν. Ὀσίνσκι (Β. Β. Ὀμπολένσκι) γιά τή σύνθεση τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στήν ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀφεθεῖ ἐλεύθερη ἡ ἀγορά καί μεταφορά σπόρων στήν περίοδο τῆς ἀνοιξιάτικης σπορᾶς καί νά δυναμώσει ἡ καμπάνια διαφώτισης στό χωριό γιά τήν ἐπέκταση τῶν καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν Λ. Ντ. Τρότσκι νά πάρει ἐπείγοντα μέτρα γιά τή συντριβή τῆς συμμορίας τοῦ Μασλακόφ πού δρᾶ στίς στέπες τῶν καλμούκων.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Λ. Μπ. Κράσιν στό Λονδίνο καί τοῦ προτείνει νά ἐπιταχύνει τίς διαπραγματεύσεις μέ τούς ἄγγλους βιομηχάνους γιά τίς ἐκχωρήσεις στό Γκόρζνι, τό Μπακού κ.ἄ.

Μάρτης, 20. Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν γραμματέα του νά συγκεντρώσει καί νά συστηματοποιήσει ὅλα τά σημειώματα πού εἶχαν σταλεῖ στό ὄνομά του κατά τή διάρκεια τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), καί νά κάνει μιά κατάσταση τῶν ἀγροτῶν καί τῶν ἔμπειρων ἀγροτικῶν στελεχῶν, πού τούς ἔχουν συστήσει οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου γιά δουλιά στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός ὅλους τούς προέδρους τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων καί τῶν Συμβουλίων συνδικάτων τῶν κυβερνείων σχετικά μέ τά ἔκτακτα μέτρα πού πρέπει νά πάρουν γιά νά ἐξασφαλίσουν σπόρους στά καταναλωτικά κυβερνεῖα, γιατί ὑπάρχει ὁ κίνδυνος ματαίωσης τῆς ἀνοιξιάτικης σπορᾶς.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γ. Σ. Γκανέτσκι στή Ρίγα καί τόν παρακαλεῖ νά ἐξακριβώσει ἄν ὑπάρχει δυνατότητα νά παρθεῖ τό ἀρχεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ πού βρισκόταν στήν Κρακοβία-Πορόνιν τῆς Πολωνίας.

Μάρτης, 21. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί κατά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος γιά τήν κατάσταση στό Τουρκεστάν γράφει παρατηρήσεις καί προτάσεις σχετικά μέ τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά θέματα σχετικά μέ τή διεξαγωγή σύσκεψης μέ τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού εἶχαν πάρει μέρος στήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τῆς Κρονστάνδης, τήν ἀνάπτυξη τῆς διαφωτιστικῆς δουλιᾶς μέ τήν εὐκαιρία τοῦ περάσματος στό φόρο σέ εἶδος, τή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ, τή σύνθεση τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων, τή δουλιά τοῦ Ρωσικοῦ Τηλεγραφικοῦ Πρακτορείου, τό δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στόν ἀναρχισμό κ.ἄ.

Ὁ Λένιν συζητάει μέ τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι γιά τήν

ὀργάνωση τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς γενικοῦ σχεδίου (Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου).

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεφωνογράφημα στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ γιά τό πέρασμα τῆς Πετρούπολης ἀπό τίς 21 τοῦ Μάρτη 1921 ἀπό τήν κατάσταση πολιορκίας σέ κατάσταση πολέμου.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό τηλεγράφημα πρός ὅλα τά Συμβούλια λαϊκῆς οἰκονομίας τῶν κυβερνείων καί στά Γραφεῖα βιομηχανίας γιά νά πάρουν ἔκτακτα μέτρα γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐπιδιόρθωσης τῆς ἀγροτικῆς κινητῆς περιουσίας καί τή συγκέντρωση λιπασμάτων γιά τήν ἀνοιξιάτικη σπορά.

Μάρτης, 22. Ὁ Λένιν μιλάει στούς ἀντιπροσώπους τοῦ Χ συνεδρίου τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού ἀναχωροῦσαν γιά νά πάρουν μέρος στήν καταστολή τῆς ἐξέγερσης τῆς Κρονστάνδης, κάνει εἰσήγηση γιά τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου, μετά συζητάει καί βγαίνει φωτογραφία μέ τούς ἀντιπροσώπους.

Ὁ Λένιν συζητάει μέ τούς ἀγρότες Α. Ρ. Σαπόσνικοφ, Ι. Γκ. Κόντροφ καί Τ. Ι. Κόντροφ τοῦ χωριοῦ Μπεκέτοβο, τῆς ἐπαρχίας Μπουλγκάκοφ, τοῦ νομοῦ Οὐφά γιά τό πέρασμα στό φόρο σέ εἶδος καί τά μέτρα γιά τό δυνάμωμα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ.

Ὁ Λένιν δωρίζει στήν ἀντιπροσωπεία τοῦ Νταγκεστάν, πού τόν ἐπισκέφθηκε, τή φωτογραφία του μέ τήν ἀφιέρωση «Στό Κόκκινο Νταγκεστάν».

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν γραμματέα του νά ζητήσει ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου πληροφορίες γιά τίς μορφές τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί στή Μογγολία καί νά πάρει ἀπό τήν οἰκονομική σύσκεψη τοῦ κυβερνείου τῆς Μόσχας στοιχεῖα γιά τήν προετοιμασία τῆς λήψης καί τῆς κατανομῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ Κασίρα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὅπου συζητοῦνται τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐκπροσώπευση τῆς Οὐκρανίας στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Οἰκονομικῶν, γιά τή σύσταση Γραφείου ἐπιστήμης καί τεχνολογίας τοῦ ἐξωτερικοῦ στήν οἰκονομική ἀντιπροσωπεία τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γερμανία, τά σχέδια κανονισμῶν γιά τά Λαϊκά Ἐπιτροπάτα Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων, Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου, Ὑγιεινῆς, τά ζητήματα πριμοδότησης τῶν ἐργατῶν, καλυτέρευσης τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου ΑΜΟ, τῆς ἠλε-

κτροβιομηχανίας, τῶν ταχυδρομείων καί τηλεγραφείων, τῆς λειτουργίας τῶν συντροφικῶν πειθαρχικῶν δικαστηρίων τῆς Μόσχας κ.ἄ.

Μάρτης, 24. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Β. Ν. Καγιούροφ στό Τόμσκ καί τόν παρακαλεῖ νά τοῦ γράψει σχετικά μέ τίς διαθέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν τῆς Σιβηρίας μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ φόρου σέ εἶδος.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν πρόεδρο τοῦ Σοβιέτ Μόσχας Λ. Μπ. Κάμενεφ γιά τή δημιουργία φάρμας καί νοικοκυριοῦ κηπευτικῶν καλλιεργειῶν τῆς καταναλωτικῆς κομμούνας τῆς Μόσχας στήν περιοχή τοῦ πρώην τσιφλικιοῦ τοῦ Γιακούντσικοφ καί τοῦ ἀγροτικοῦ οἰκισμοῦ Χοντίνσκ.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλους τούς διοικητές μετώπων καί στρατιωτικῶν περιοχῶν δίνει ἐντολή νά πάρουν ἐπειγόντως μέτρα καί νά δόσουν τεχνική βοήθεια στά ἀγροτικά ὄργανα γιά τή διεξαγωγή τῆς καμπάνιας τῆς σπορᾶς.

Ὁ Λένιν ἀρχίζει νά γράφει τήν μπροσούρα «Γιά τό φόρο σέ εἶδος (Ἡ σημασία τῆς νέας πολιτικῆς καί οἱ ὅροι της)».

Μάρτης, 25. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὅπου συζητοῦνται τά θέματα σχετικά μέ τή διαφωτιστική δουλιά ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας καί στούς κόκκινους στρατιῶτες, τήν ἐπιτροπή ἐπεξεργασίας πρακτικῶν μέτρων γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ φόρου σέ εἶδος, τήν προετοιμασία ἔκδοσης ἀσημένιου νομίσματος, τή σύνθεση τοῦ Γραφείου Οὐραλίων τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Τουρκεστάν, τῶν συμβουλίων τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων κ.ἄ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν Β. Β. Φομίν γιά τό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν πού ἄρχισε τίς ἐργασίες του στίς 22 τοῦ Μάρτη καί γιά τή σύνθεση τῆς μελλοντικῆς Τσεκτράν.

Ὁ Λένιν κάνει προσθῆκες καί διορθώσεις στό «Ὑπόμνημα σχετικά μέ τό ἐργατικό ζήτημα κατά τή σύναψη συμφώνων γιά ἐκχωρήσεις», πού προετοίμασε ἡ ἐπιτροπή τοῦ ΑΣΛΟ καί γράφει παρατηρήσεις γιά τίς θέσεις τοῦ ΠΚΣΣ «Γιά τήν πληρωμή τῶν ἐργατῶν καί τῶν εἰδικῶν πού ἐργάζονται σέ ἐπιχειρήσεις πού ἀνήκουν σέ ἐκχωρήσεις».

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσήγηση γιά τήν προετοιμασία ἔκδοσης ἀσημένιου νομίσματος, ὑπογράφει τά σχέδια κα-

νονισμοῦ τοῦ ΣΕΑ γιά τά οἰκονομικά ὄργανα τῶν περιοχῶν καί ἀποφάσεις γιά τίς νόρμες ἐφοδιασμοῦ τῶν ὑποδειγματικῶν ἠλεκτροσταθμῶν μέ τρόφιμα. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: τό σχέδιο ἐφοδιασμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ μέ ψωμί, κρέας, λίπη καί ζωοτροφές, ἡ ἐπισιτιστική κατάσταση τῆς Πετρούπολης, ἡ παραγωγή βενζινάροτρων Φάουλερ, τά σχέδια ἀπόφασης γιά τόν τρόπο ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν καί τῶν ὑπαλλήλων μέ ρουχισμό, ὑπόδηση καί σαπούνι, ὁδηγίες γιά τίς οἰκονομικές συσκέψεις τῶν κυβερνείων κ.ἄ.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στά Ἐπιτροπάτα Ἐργασίας Τσαρίτσιν, Ἀστραχάν, Σαράτοφ, Ροστόβ, στίς Κεντρικές Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές Κιργιζίας καί καλμούκων καί δίνει ἐντολή νά πάρουν ἀποφασιστικά μέτρα κινητοποίησης τῶν ἐργατῶν γιά τήν ἁλιεία στό Ἀστραχάν.

Μάρτης, 26. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Παιδείας Ε. Α. Λίτκενς γιά τή δουλιά τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας καί τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης πολιτικῆς διαφώτισης.

Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τόν Α. Ι. Ρίκοφ τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει σύντομα στοιχεῖα τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης βιομηχανίας πετρελαίου γιά τόν ἀριθμό καί τή χρησιμοποίηση τῶν δεξαμενῶν πετρελαίου καί νά ἑτοιμάσει σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ γιά τό ζήτημα αὐτό.

Μάρτης, 27. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στό Ι Πανρωσικό συνέδριο τῶν ἐργατῶν μεταφορῶν.

Ὁ Λένιν συνδιαλέγεται τηλεφωνικά μέ τόν πρόεδρο τῆς Πανουκρανικῆς ΚΕΕ Γκ. Ι. Πετρόβσκι γιά τόν τρόπο καί τό μέγεθος τοῦ φόρου σέ εἶδος τῶν ἀγροτικῶν νοικοκυριῶν τῆς Οὐκρανίας καί γιά τό ρόλο τοῦ συνεταιρισμοῦ καί μετά γράφει σημείωμα στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ καί τοῦ προτείνει νά συζητηθοῦν τά ζητήματα αὐτά ἀμέσως στήν ἐπιτροπή τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἐπεξεργασία πρακτικῶν μέτρων σχετικά μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ φόρου σέ εἶδος καί νά γνωστοποιήσει τήν ἀπάντηση στόν Γκ. Ι. Πετρόβσκι.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Ντ. Τσιουρούπα ὅτι πρίν τήν ἐφαρμογή τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς στό χωριό εἶναι ἀνάγκη νά γίνουν μεταθέσεις στό προσωπικό τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ πού δουλεύει στίς ἐπαρχίες.

Ὁ Λένιν, ἀφοῦ γνωρίστηκε μέ τό σχέδιο βασικῶν ἀρχῶν γιά τίς συμφωνίες τῶν ἐκχωρήσεων, πού ὑποβλήθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή τοῦ ΑΣΛΟ, γράφει γράμμα πρός τόν Α. Ι.

Ρίκοφ, μέ τό όποῖο ἐκφράζει τήν ἀγανάκτησή του γιά τή μή ἱκανοποιητική προετοιμασία τοῦ σχεδίου.

Ὁ Λένιν ἐπεξεργάζεται τό σχέδιο βασικῶν ἀρχῶν γιά τίς συμφωνίες τῶν ἐκχωρήσεων.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Ε. Α. Πρεομπραζένσκι γράφει ὅτι λόγω τοῦ περάσματος στή νέα οἰκονομική πολιτική εἶναι ἀνάγκη νά παρθοῦν μέτρα γιά τό δυνάμωμα τοῦ σοβιετικοῦ νομίσματος.

Ὁ Λένιν ζητάει ἀπό τόν Α. Ντ. Τσιουρούπα πληροφορίες γιά τήν ποσότητα τῶν σιτηρῶν πού συγκεντρώθηκαν καί μοιράστηκαν στόν πληθυσμό κατά μήνα γιά τήν περίοδο 1919-1921 καί γιά τήν πορεία συγκέντρωσης τοῦ παρακρατήματος στά 1920-1921 κατά κυβερνεῖα.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά ἐπισπευστεῖ ἡ ἐπεξεργασία ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Δικαιοσύνης τοῦ σχεδίου συμφώνου ἐκχώρησης μέ τό Βόρειο ἀγγλικό Τηλεγραφικό πρακτορεῖο γιά τήν ταχυδρομική καί τηλεφωνική ἐπικοινωνία.

Μάρτης, 28. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὅπου συζητοῦνται: τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τό μέγεθος τοῦ φόρου σέ εἶδος καί τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἐλεύθερη ἀνταλλαγή καί πώληση ἀγροτικῶν προϊόντων, ἡ ἔκθεση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού συγκροτήθηκε γιά τήν καλυτέρευση τῆς ζωῆς τῶν ἐργατῶν, τά ζητήματα σχετικά μέ τή δημιουργία ἀποθέματος γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων, τή σύνθεση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Τουρκεστάν κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ παρακρατήματος τοῦ 1920-1921 πού ἦταν 423 ἑκατ. πούτια σιτηρά μέ φόρο σέ εἶδος ὄχι πάνω ἀπό 240 ἑκατ. πούτια καί τό σχέδιο διατάγματος τοῦ ΣΛΕ ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἐλεύθερη ἀνταλλαγή, πώληση καί ἀγορά ἀγροτικῶν προϊόντων στά κυβερνεῖα καί στούς νομούς πού ἐκπλήρωσαν τίς κρατικές τους ὑποχρεώσεις.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό ὁποῖο ὑποστηρίζει τήν παράκληση τῆς ὁμάδας τῶν μηχανικῶν-κομμουνιστῶν νά συμπεριληφθοῦν στή σοβιετική ἀποστολή πού θά ἐπισκεφτεῖ τίς ΕΠΑ γιά νά μελετήσει τήν ἀμερικανική παραγωγική πείρα.

Μάρτης, 28 καί νύχτα πρός τίς 29. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή σύσκεψη τῶν μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), πού συγκλήθηκε μέ πρωτοβουλία του, ὅπου συζητεῖται τό λενινιστικό σχέδιο βασικῶν ἀρχῶν

τῶν συμφωνιῶν γιά τίς ἐκχωρήσεις. Ὁ Λένιν μιλάει πάνω στό συζητούμενο ζήτημα, κάνει τροποποιήσεις καί προσθῆκες στό σχέδιο.

Ὁ Λένιν κάνει τροποποιήσεις καί προσθῆκες στό σχέδιο ραδιογραφήματος πρός τόν Λ. Μπ. Κράσιν στό Λονδίνο καί τοῦ γνωστοποιεῖ τίς βασικές ἀρχές τῶν συμφωνιῶν γιά τίς ἐκχωρήσεις πετρελαίου.

Μάρτης, 29. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τό φόρο στά σιτηρά, τό σχέδιο θέσεων γιά τούς διαφωτιστές σχετικά μέ τό φόρο σέ εἶδος, τά ζητήματα: τῆς σύστασης ἐπιτροπῆς ἐπεξεργασίας μισθολογίων, τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Ἀρμενίας μέ τρόφιμα, τῆς ἔκδοσης «Παγκόσμιας λογοτεχνίας», τῆς σύνθεσης τοῦ Γραφείου Τουρκεστάν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τῆς Τσεκτράν κ.ἄ.

Ὁ Λένιν στέλνει ἐξονόματος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στήν Τιφλίδα, ὅπου γράφει πώς εἶναι ἄσκοπη ἡ μεταφορά τῆς 11ης στρατιᾶς ἀπό τή Γεωργία στό Ἀζερμπαϊτζάν, ἐπειδή εἶναι δύσκολη ἡ κατάσταση τοῦ ἐπισιτισμοῦ στό Ἀζερμπαϊτζάν καί προτείνει νά ἐπιταχυνθεῖ ὁ ἐφοδιασμός μέ σιτηρά ἀπό τό ἐξωτερικό σέ ἀντάλλαγμα ἐκχωρήσεων στή Γεωργία.

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν Ν. Π. Γκορμπουνόφ νά στείλει στήν ἐπιτροπή τοῦ συνδικάτου μεταλλωρύχων τῆς ἀχτίδας Ἀλεξάντρο-Γκρούσεβσκ τηλεγράφημα μέ τήν παράκληση τά 30 βαγόνια κάρβουνο πού ἐξωρύχθηκαν στά κομμουνιστικά Σάββατα καί πού στέλνονταν ἀπό τούς ἀνθρακωρύχους στή Μόσχα δῶρο στόν Λένιν, νά τά παραδόσουν στή Νοτιοανατολική σιδηροδρομική γραμμή πού ἐφοδιάζει μέ τρόφιμα τούς ἐργάτες τῆς πρωτεύουσας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, συμπληρώνει τήν ἡμερήσια διάταξη μέ τά θέματα: τό πρόγραμμα γιά τήν ἔκδοση χαρτονομισμάτων τό 1921, ἡ ἐπιτροπή τοῦ Τουρκεστάν, ἡ σύνθεση τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Γεωργίας καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν, κάνει τροποποιήσεις καί γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τίς βασικές ἀρχές τῶν συμφωνιῶν γιά τίς ἐκχωρήσεις. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα: ἡ συμφωνία γιά τήν ἐκχώρηση στό Βόρειο ἀγγλικό Τηλεγραφικό πρακτορεῖο, ἡ ἀγορά ἀπό τό ἐξωτερικό μηχανῶν ἀρτοποιΐας καί χαρτιοῦ, ἡ καθοδήγηση ἐκμετάλλευσης τῶν ἠλεκτροσταθμῶν, ἡ ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία πρακτικῶν μέτρων σχετικά μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ φόρου σέ εἶδος, ἡ

κατάσταση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τροφίμων καί ζωοτροφῶν, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐπιστροφή τῶν ἐργαζομένων τοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς παιδείας στή δουλιά σύμφωνα μέ τήν εἰδικότητά τους κ.ἄ.

Μάρτης, 30. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα τῆς ἐπισιτιστικῆς δουλιᾶς στήν Οὐκρανία, τῶν ἀνταλλαγῶν στά ὅρια τῆς τοπικῆς οἰκονομικῆς κυκλοφορίας, τοῦ συνεταιρισμοῦ κ.ἄ.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός τόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στήν Τιφλίδα τοῦ προτείνει νά συζητήσει στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας τό ζήτημα τῆς ἀνανέωσης τῶν συμφωνιῶν ἐκχώρησης πού εἶχε κλείσει ἡ μενσεβίκικη κυβέρνηση τῆς Γεωργίας καί τό ζήτημα τῆς δυνατότητας παραλαβῆς τροφίμων ἀπό τό ἐξωτερικό.

Μάρτης, 31. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Β. Τσιτσέριν γιά τίς ἐμπορικές συνομιλίες μέ τίς ΕΠΑ καί γιά τή δυνατότητα παραχώρησης ἐκχωρήσεων πετρελαίου στούς ἀμερικανούς βιομήχανους.

Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν τόν παρακαλεῖ νά προετοιμάσει τό σχέδιο ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις τῶν μουσουλμάνικων Δημοκρατιῶν καί περιοχῶν γιά τήν ἀνάγκη τῆς λεπτῆς συμπεριφορᾶς ἀπέναντι στό μουσουλμανικό τρόπο ζωῆς.

Ἀπρίλης, 1. Ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν Α. Μ. Λεζάβα νά προετοιμάσει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ ὥστε τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Δικαιοσύνης νά ἐπεξεργαστεῖ ἐπειγόντως τή νομοθεσία πού νά ρυθμίζει τήν παραδοχή τοῦ ἀτομικοῦ ἐμπορίου καί τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί νά γνωστοποιήσει ἐπίσης στόν Β. Βάντερλιπ τούς ὅρους πού προτείνει ἡ Σοβιετική κυβέρνηση γιά τή σύναψη ἐμπορικῶν συμφωνιῶν ἀνάμεσα στή ΣΟΣΔΡ καί τίς ΕΠΑ.

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι νά προετοιμάσει γιά τό ΣΕΑ τήν πρόταση σχετικά μέ τό ζήτημα κατασκευῆς σιδηροδρομικῆς διακλάδωσης Ἀλεξάντροφ-Γκάι — Ἔμπα (Ἀλγκέμπα).

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός τούς προέδρους τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων, στούς προέδρους τῶν Ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων, στόν πρόεδρο τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς Σιβηρίας, στούς προέδρους τῶν Ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν Δημοκρατιῶν τῆς Μπασκιρίας, τῆς Κιργιζίας, τῆς Ταταρίας, τῆς Ὀρει-

νῆς Δημοκρατίας, τῆς Οὐκρανίας καί τοῦ Τουρκεστάν ἀπαιτεῖ νά δόσουν στήν Κεντρική Διεύθυνση Στατιστικῆς πληροφορίες γιά τό μέγεθος τῶν καλλιεργήσιμων ἐκτάσεων καί τόν ἀριθμό τῶν ζώων γιά νά ἐπεξεργαστοῦν τά ποσοστά τοῦ φόρου σέ εἶδος.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· συμπληρώνει τήν ἡμερήσια διάταξη μέ τά θέματα σχετικά μέ τήν ἐλάττωση τῆς δύναμης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί τήν ἐκκαθάριση τοῦ Φοινικοῦ κόλπου, ὑπογράφει τό σχέδιο βασικῶν θέσεων ὀργάνωσης τῆς Γενικῆς Κρατικῆς Ἐ.ιτροπῆς σχεδίου τοῦ ΣΕΑ (ΓΚΟΣΠΛΑΝ), τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τή σύνθεση τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου, γιά τήν ἐξασφάλιση γόνιμης δουλιᾶς τῶν μελῶν τῆς Κρατ. Ἐπιτρ. Σχεδίου, γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν χρυσωρυχείων τοῦ Λένα μέ εἰδικούς καί ἐργατική δύναμη, γιά τή μεταβίβαση τῆς περιουσίας τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας σέ πολιτικά ἱδρύματα κ.ἄ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ προγράμματος ἐπιδιόρθωσης τῶν ἀτμομηχανῶν, γιά τήν κατάσταση τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας, γιά τό ἐμπορικό λιμάνι τῆς Πετρούπολης κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 2. Ὁ Λένιν κάνει πρόταση στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) νά σταλοῦν στό Ἀζερμπαϊτζάν, στή Γεωργία καί στήν Ἀρμενία ὁδηγίες τῆς ΚΕ σχετικά μέ τίς συμφωνίες πού συνάπτουν οἱ Σοβιετικές Δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας μέ τήν Τουρκία.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Α. Π. Σερεμπρόβσκι στό Μπακού γράφει πώς εἶναι ἀνάγκη, πρός τό συμφέρον τῆς ἀνόρθωσης τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας, νά δοθεῖ γιά ἐκχωρήσεις ἕνα μέρος τῶν πετρελαιοπηγῶν τοῦ Μπακοῦ καί νά γίνει σχετικά μ' αὐτό διαφωτιστική δουλιά ἀνάμεσα στούς κομμουνιστές τοῦ Μπακοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐργασίας Β. Β. Σμίντ, στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Στρατιωτικῶν Λ. Ντ. Τρότσκι, στόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐπισιτισμοῦ Α. Ντ. Τσιουρούπα, στόν πρόεδρο τοῦ ΑΣΛΟ Α. Ι. Ρίκοφ, στόν πρόεδρο τοῦ ΠΚΣΣ Μ. Π. Τόμσκι καί τούς παρακαλεῖ νά καλέσουν σύσκεψη γιά νά ἀποφασίσουν σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς αὔξησης τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας στίς ἐπιχειρήσεις, ἐλαττώνοντας τόν ἀριθμό τῶν ὑπαλλήλων πού δέν ἀπασχολοῦνται στήν παραγωγή, καί τῆς ρύθμισης τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργοστασίων μέ τρόφιμα.

Ἀπρίλης, 4. Σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλες τίς ἐπιτροπές σποράς τῶν κυβερνείων ὁ Λένιν ἀπαιτεῖ νά πάρουν αὐστηρά ὑπόψη τους τίς τοπικές συνθῆκες καί νά μήν ἐπιτρέψουν γραφειο-

κρατικές διαστρεβλώσεις, όταν θά δίνεται τό συγκεκριμένο σχέδιο σποράς στά άγροτικά νοικοκυριά.

Ό Λένιν στέλνει τηλεγράφημα πρός όλες τίς Έπιτροπές έπισιτισμοῦ τῶν κυβερνείων καί τίς συσκέψεις έπισιτισμοῦ τῶν κυβερνείων γιά τόν τρόπο συγκέντρωσης λαδιοῦ, κρέατος καί αὐγῶν ὡς τήν άνακοίνωση τοῦ φόρου σέ εἶδος σέ όρισμένα εἴδη τροφίμων.

Ό Λένιν σέ σημείωμά του πρός τόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι τόν παρακαλεῖ νά πεῖ τή γνώμη του σχετικά μέ τήν παράδοση μαθημάτων κοινωνικῶν έπιστημῶν άπό άστούς καθηγητές στό Κρατικό Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας.

Άπρίλης, 5. Ό Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), όπου συζητοῦνται τά σχέδια διαταγμάτων τοῦ ΣΛΕ γιά τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς καί γιά τήν πριμοδότηση σέ εἶδος τῶν έργατῶν, τά ζητήματα τῆς στεγαστικῆς πολιτικῆς στή Μόσχα, τοῦ έφοδιασμοῦ καί τῆς άποστράτευσης τῆς 1ης Στρατιᾶς Ίππικοῦ κ.ἄ.

Ό Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Γκ. Κ. Όρτζονικίτζε καί τόν ρωτάει γιά τήν πορεία τῶν διαπραγματεύσεων τῆς σοβιετικῆς κυβέρνησης τῆς Γεωργίας σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς έκχώρησης τῶν όρυχείων μαγγανίου Τκβαρτσέλ καί Τσιατούρα σέ ίταλούς καί γερμανούς βιομήχανους.

Ό Λένιν, άφοῦ ένημερώθηκε μέ τά στοιχεῖα γιά τόν άριθμό καί τήν πορεία τῆς άποστράτευσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, γράφει σημείωμα στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ ότι πρέπει νά μπεῖ στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τό ζήτημα τῆς όσο τό δυνατό γρηγορότερης άποστράτευσης.

Ό Λένιν ὑπογράφει τό γράμμα γιά τό Προεδρεῖο τοῦ ΑΣΛΟ στόν Α. Ι. Ρίκοφ μέ τήν παράκληση νά λύσει έπειγόντως τά ζητήματα πού εἶναι συνδεμένα μέ τήν παροχή βοήθειας στή Διεύθυνση ὑδραυλικῆς έξόρυξης τύρφης.

Ό Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Έπιτρόπων· ὑπογράφει τό σχέδιο άπόφασης πάνω στήν εἰσήγηση τῆς Έπιτροπῆς τοῦ ΣΕΑ γιά τήν έπανεξέταση τῶν σχεδίων έφοδιασμοῦ τοῦ Λαϊκοῦ Έπιτροπάτου Έπισιτισμοῦ κ.ἄ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται έπίσης τά σχέδια διαταγμάτων γιά τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς καί γιά τήν πριμοδότηση τῶν έργατῶν σέ εἶδος, γιά τήν πληρωμή τῆς έργασίας τῶν έργατῶν, ό κανονισμός γιά τά συντροφικά πειθαρχικά δικαστήρια, τά ζητήματα γιά τόν έφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ ίματισμό, γιά τήν πορεία τῶν έργασιῶν τῆς Διεύθυνσης ὑδραυλικῆς

ἐξόρυξης τύρφης, γιά τόν ἐφοδιασμό τῶν ἀκροατῶν τῶν ἐργατικῶν σχολῶν μέ ρουχισμό κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι γιά τά βασικά καθήκοντα τῆς δουλιᾶς τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου καί γιά τρέχοντα οἰκονομικά σχέδια τό 1921.

Ἀπρίλης, 6. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐπιτάχυνση τῆς ἀποστράτευσης καί τήν ἐλάττωση τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν πριμοδότηση σέ εἶδος, τά ζητήματα γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση, γιά τήν ἀλλαγή τῶν μισθολογίων κατά ζῶνες, γιά τή δημιουργία Βόρειου Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί οἰκονομικῆς σύσκεψης Βόρειας περιοχῆς, γιά τήν ἵδρυση προλεταριακοῦ πανεπιστημίου στήν Πετρούπολη κ.ἄ.

Ὁ Λένιν στέλνει χαιρετιστήριο στή σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τῶν γυναικείων τμημάτων τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς τῶν σοβιετικῶν περιοχῶν καί Δημοκρατιῶν.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Α. Ι. Ρίκοφ τόν παρακαλεῖ νά ἐπιταχύνει τήν ἀποστολή στή Φιλλανδία, τή Σουηδία, τή Δανία καί τόν Καναδά ὁμάδας ὑπαλλήλων τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης βιομηχανίας τύρφης γιά νά γνωριστοῦν μέ τήν πείρα ἐπεξεργασίας τῆς τύρφης στό ἐξωτερικό.

Ὁ Λένιν σέ τηλεφωνογράφημά του πρός τόν Ἔκτακτο πληρεξούσιο γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί τοῦ Στόλου, στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας, στή Γενική Διεύθυνση δασικῆς βιομηχανίας καί στό τηλεγράφημά του πρός τό ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας προτείνει νά παρθοῦν ἐπειγόντως μέτρα γιά τήν παροχή βοήθειας στή Γενική Διεύθυνση βιομηχανίας τύρφης.

Ἀπρίλης, 7. Ὁ Λένιν γράφει χαιρετιστήριο στήν ἐργοστασιακή ἐπιτροπή καί σέ ὅλους τούς ἐργάτες τοῦ Ι Κρατικοῦ ἐργοστασίου αὐτοκινήτων μέ τήν εὐκαιρία τῆς παραγωγῆς τῶν πρώτων κινητήρων καί τῆς πρώτης ἐπετείου τῶν ἐργασιῶν τῆς σχολῆς αὐτοκινητιστῶν.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Μπ. Χαλάτοφ καί τοῦ προτείνει νά πάρει ἐπείγοντα μέτρα γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ Μπακοῦ μέ σιτηρά.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ τήν παράκληση νά στείλει τήν Ε. Φ. Ροζμιρόβιτς γιά θεραπεία στή Γερμανία.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων γιά τή ρύθμιση τῆς πληρωμῆς τῆς ἐργασίας τῶν ἐργατῶν, γιά τήν πριμοδότηση τῶν ἐργατῶν σέ εἶδος, τό σχέδιο κανονισμοῦ γιά τά πειθαρχικά συντροφικά δικαστήρια κ.ἄ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο διατάγματος γιά τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή συγκέντρωση πρώτων ὑλῶν κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 8. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά θέματα: ἡ προετοιμασία ἔκδοσης σοβιετικοῦ ἀργυροῦ νομίσματος, ἡ ἵδρυση πρακτορείου Γαλλορωσικοῦ ἐμπορίου, ἡ ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ, ἡ διεξαγωγή ἐξωκομματικῶν συνδιασκέψεων, ὁ ἐφοδιασμός τῆς Ἀρμενίας μέ τρόφιμα, ἡ εἴσοδος τῆς Μπούντ στό ΚΚΡ (μπ), ἡ σύνθεση τοῦ Γραφείου Ἄπω Ἀνατολῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Β. Β. Βορόβσκι καί τόν παρακαλεῖ νά διαλέξει καί νά τοῦ στείλει τά πιό βασικά ντοκουμέντα ὅλων τῶν ἰταλικῶν κομμάτων ἐπειδή εἶναι ἀνάγκη νά μελετηθεῖ ἡ δραστηριότητα τῶν ἰταλῶν σοσιαλιστῶν.

Ὁ Λένιν στό γράμμα του πρός τούς Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Ν. Ποκρόβσκι καί Ε. Α. Λίτκενς τονίζει ὅτι ἡ δράση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας δέν εἶναι ἀρκετά συστηματοποιημένη καί σχεδιασμένη καί προτείνει νά καταρτιστεῖ ἕνα γενικό σχέδιο τῆς δουλιᾶς του.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι καί τόν παρακαλεῖ νά μελετήσει στήν Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου τίς προτάσεις τοῦ Π. Α. Κοζμίν γιά τή χρησιμοποίηση ἀνεμοκινητήρων γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τοῦ χωριοῦ καί νά τίς παραπέμψει στούς ειδικούς γιά νά δόσουν τελική γνώμη.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει εἰσηγήσεις γιά τή χορήγηση κονδυλίων στίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν Σοβιέτ Μόσχας, Πετρούπολης καί Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ γιά τήν ἀγορά σιτηρῶν καί τήν ἀγορά πατάτας γιά σπόρο ἀπό τή Λεττονία, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων σχετικά μέ τήν ἐκπλήρωση τῶν παραγγελιῶν γιά τά βενζινάροτρα Φάουλερ, γιά τά μέτρα αὔξησης τῆς σπορᾶς τοῦ ἡλίανθου κ.ἄ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τόν τρόπο μετάθεσης τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων ἀπό μιά ἐπιχείρηση σέ ἄλλη, γιά τήν καταγραφή τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τά ζητήματα σχετικά μέ τά μέτρα γιά τήν παραπέρα ἀποστράτευση τοῦ στρατοῦ, γιά τίς ἐκχωρήσεις στήν ὑλοτομία, γιά τίς παραγ-

γελίες τοῦ ΑΣΛΟ γιά ἀγορές στό ἐξωτερικό, γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν ἐργατῶν τῶν τυρφορυχείων μέ τρόφιμα, ὑπόδηση κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 9. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπιτροπῆς κυβερνείου Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τοῦ συμβουλίου τῶν συνδικάτων τοῦ κυβερνείου καί τῆς ἐπιτροπῆς ἐπισιτισμοῦ τοῦ κυβερνείου Γκ. Κ. Κορολιέφ, Μ. Ζ. Μανουήλσκι καί Ι. Ι. Κοροτκόφ γιά τήν κατάσταση τῶν ὑφαντουργικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ καί στή συνέχεια δίνει ἐντολή νά γίνει ἐπειγόντως σύσκεψη μέ τή συμμετοχή ἀντιπροσώπων τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης καυσίμων, τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης δασικῆς βιομηχανίας, τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης βιομηχανίας τύρφης, τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης Ὑφαντουργίας, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ὑγιεινῆς καί νά ἀσχοληθεῖ μέ τό ζήτημα τῶν ἐκτάκτων ἀναγκῶν τῶν πιό σπουδαίων ἐργοστασίων τῆς περιοχῆς Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ.

Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος στή συγκέντρωση γραμματέων καί ὑπεύθυνων ἀντιπροσώπων πυρήνων τοῦ ΚΚΡ (μπ) Μόσχας καί τοῦ κυβερνείου Μόσχας.

Ὁ Λένιν συνδιαλέγεται τηλεφωνικά μέ τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν σχετικά μέ τό διορισμό σοβιετικῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων στή Λιθουανία, τή Λιπουχαρά, τήν Ἀγγλία, τή Σουηδία καί τή Γερμανία.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε γιά τά μέτρα σχετικά μέ τήν παροχή βοήθειας τῆς Ὑπερκαυκασίας σέ τρόφιμα, γιά τήν ἀνάγκη νά ὑπογραφοῦν τό γρηγορότερο τά σύμφωνα ἐκχωρήσεων καί νά ἀναπτυχθοῦν ἡ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί τά ἀρδευτικά ἔργα στό Ἀζερμπαϊτζάν.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Α. Β. Λουνατσάρσκι σχετικά μέ τήν ὀργάνωση τῆς προπαγάνδας γιά τήν ἐξόρυξη τύρφης προτείνει νά ἐκδοθοῦν πάνω στό ζήτημα αὐτό εἰδικές μπροσοῦρες, φίλμ ἐκπαιδευτικοῦ χαρακτήρα, νά ἐκπονηθοῦν ὑποχρεωτικά μαθήματα γιά τά σχολεῖα καί τά ἀνώτατα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά συζητηθεῖ στό ΣΕΑ τό ζήτημα τῆς ἀναδιοργάνωσης τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν καί τῆς διεύθυνσης μεταφορῶν.

Ἀπρίλης, 10. Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν Β. Β. Φομίν στό Ροστόβ τοῦ Ντόν

τήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό διορισμό τοῦ Φ. Ε. Τζερζίνσκι Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν.

Ἀπρίλης, 11. Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τίς ἐκχωρήσεις στή συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ ΠΚΣΣ, παίρνει μέρος στή συζήτηση καί ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ι. Τ. Σμίλγκα γιά τήν κατάσταση καί τό σχεδιασμό τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς χώρας μέ καύσιμα.

Ὁ Λένιν συνδιαλέγεται τηλεφωνικά μέ τόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ σχετικά μέ τή σύσταση ἐπιτροπῆς σχεδίου στήν οἰκονομική σύσκεψη τῆς περιοχῆς Πετρούπολης.

Σέ ἐγκύκλιο ραδιοτηλεγράφημά του πρός ὅλες τίς ἐπιτροπές σπορᾶς τῶν κυβερνείων ὁ Λένιν ζητάει νά μάθει σχετικά μέ τά μέτρα πού πάρθηκαν γιά τό πρώιμο ὄργωμα τῶν χωραφιῶν πού ἦταν σέ ἀγρανάπαυση καί ἐφιστᾶ τήν προσοχή ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παρθοῦν πολύ σοβαρά ὑπόψη οἱ τοπικές συνθῆκες κατά τή διεξαγωγή τῆς καμπάνιας αὐτῆς.

Ὁ Λένιν δίνει τηλεγραφική ἐντολή σέ ὅλους τούς ἐπιτρόπους Ἐπισιτισμοῦ τῶν κυβερνείων σχετικά μέ τόν τρόπο πού θά πραγματοποιηθεῖ τό σχέδιο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ γιά τή μεταφορά καί παράδοση τοῦ πατατόσπορου.

Ἀπρίλης, 12. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται ἡ ἔκθεση δράσης τοῦ Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τήν πορεία τῆς ἀποστράτευσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τά ζητήματα γιά τή σύγκληση τοῦ Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων, τή σύνθεση τοῦ Γραφείου Ἄπω Ἀνατολῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τή σύνθεση τῶν συμβουλίων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί ἄλλων Ἐπιτροπάτων, γιά τούς δεξιούς ἐσέρους κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι γιά τά βασικά καθήκοντα τοῦ Κρατικοῦ σχεδίου πού καταρτίζεται μέ τήν παράκληση νά παρουσιάσει ἐπειγόντως στοιχεῖα γιά τήν πιθανή συγκέντρωση σιτηρῶν ἀπό τό φόρο σέ εἶδος τό 1921 καί γιά τήν ἐξόρυξη καί κατανομή καυσίμων στά 1918-1921.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός τόν Λαϊκό ἐπίτροπο Ἐπισιτισμοῦ τῆς Οὐκρανίας Μ. Κ. Βλαντίμιροφ ζητάει

πληροφορίες γιά τήν πορεία τῆς συγκέντρωσης καί τῆς μεταφορᾶς τοῦ ἀλατιοῦ ἀπό τήν Κριμαία καί τήν Ὀδησσό σέ σχέση μέ τήν ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσης ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων μέ τούς ἀγρότες.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἐπανεξέταση τοῦ καταλόγου παραγγελιῶν τοῦ ΑΣΛΟ γιά τό ἐξωτερικό ἐμπόριο, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐπικύρωση τοῦ σχεδίου κατανομῆς σιτηρῶν καί ζωοτροφῶν γιά τόν Ἀπρίλη τοῦ 1921, γιά τόν τρόπο πού θά προσελκυστοῦν οἱ ἀγρότες στήν ὑποχρεωτική ἐργασία στίς μεταφορές μέ κάρα στήν περίοδο τῶν ἀγροτικῶν ἐργασιῶν. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τίς ἀνάγκες τῶν πιό σπουδαίων ἐργοστασίων τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, γιά τήν οἰκονομική βοήθεια στίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν Σοβιέτ Μόσχας, Πετρούπολης καί Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, γιά τήν προσέλκυση τῶν τοπικῶν σοβιετικῶν καί κοινωνικῶν ὀργανώσεων στή διεύθυνση τῶν ἠλεκτροσταθμῶν κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 13. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Ἀρμενίας Α. Φ. Μιασνικόφ γιά τά καθήκοντα καί τίς ἰδιομορφίες τῆς κομματικῆς καί σοβιετικῆς δουλιᾶς στήν Ὑπερκαυκασία.

Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι τονίζει τήν ἀνάγκη νά καθοριστεῖ ἡ σκοπιμότητα τοῦ καταλόγου τῶν παραγγελιῶν γιά τήν ἀγορά ἐμπορευμάτων καί βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων ἀπό τό ἐξωτερικό ἀπό τήν ἄποψη τῆς προοπτικῆς πού ὑπάρχει σχετικά μέ τά τρόφιμα καί καύσιμα γιά τό 1921-1922.

Σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλες τίς ἐπιτροπές Ἐπισιτισμοῦ τῶν κυβερνείων, ὁ Λένιν δίνει ἐντολή νά δόσουν ἀμέσως πληροφορίες γιά τήν ποσότητα τῶν ἐμπορευμάτων πού κρατήθηκαν γιά ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων μέ τούς ἀγρότες.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, ὅπου συζητεῖται ἡ εἰσήγηση σχετικά μέ τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἀποστράτευση καί τήν ἐλάττωση τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἀποστράτευση τῶν στρατιωτῶν πού γεννήθηκαν στά 1892-1895 καί τόν ἐφοδιασμό τῶν ἀποστρατευμένων.

Ἀπρίλης, 14. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὁμιλεῖ πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Ε. Α. Πρεομπραζένσκι γιά τήν προετοιμασία τῆς μεταρύθμισης τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος, κάνει

προσθῆκες καί τροποποιήσεις στό σχέδιο ἀπόφασης τῆς οἰκονομικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί τοῦ ΣΛΕ. Στή συνεδρίαση συζητεῖται ἐπίσης καί τό ζήτημα σχετικά μέ τό συνέδριο τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Συμβουλίων Λαϊκῆς Οἰκονομίας κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει χαιρετιστήριο γράμμα στή γενική σύσκεψη πόλης τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα «Στούς συντρόφους κομμουνιστές τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν, τῆς Γεωργίας, τῆς Ἀρμενίας καί τῆς Ὀρεινῆς Δημοκρατίας» σχετικά μέ τά καθήκοντα καί τίς ἰδιομορφίες τῆς οἰκοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν Ὑπερκαυκασία.

Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐσωτερικῶν Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι προτείνει νά ἐξεταστεῖ ἡ καταγγελία τῶν ἀγροτῶν τοῦ χωριοῦ Γκολόβνικ καί τοῦ συνοικισμοῦ Ζαμπορόβσκι, τοῦ νομοῦ Περεμίσλ, τοῦ κυβερνείου Καλούγκας γιά ὑπερβασίες τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καί νά ἀσκηθεῖ δίωξη κατά τῶν ὑπαιτίων.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Α. Πιατακόφ σχετικά μέ τίς προοπτικές πού ὑπάρχουν γιά τήν ἐξόρυξη κάρβουνου στό Ντονμπάς καί τήν ἀνάγκη νά αὐξηθεῖ ἡ τοπική κυκλοφορία ἐμπορευμάτων.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παρθοῦν ειδικά μέτρα γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν καί τῶν οἰκογενειῶν τους, λόγω τῆς καθιέρωσης τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου, καί γιά τήν ἵδρυση προλεταριακοῦ πανεπιστημίου στό Ἰβάνοβο Βοζνεσένσκ.

Ἀπρίλης, 15. Ὁ Λένιν ζητάει τίς γνῶμες τῶν μελῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου γιά τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τίς συνομιλίες ἀνάμεσα στίς σοβιετικές συνεταιριστικές ὀργανώσεις καί στίς συνεταιριστικές ὀργανώσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Β. Μ. Μόλοτοφ, πού δέν ἀνακοίνωσε τήν ἀπόφαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 14 τοῦ Ἀπρίλη στό διδακτικό προσωπικό τῆς Ἀνώτατης Τεχνικῆς Σχολῆς Μόσχας, γιά τήν ἀπαράδεκτα ἄσχημη γραφειοκρατία πού ἐπικρατεῖ στό μηχανισμό τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τόν καθορισμό τῆς σκοπιμότητας τῆς οἰκοδόμησης τοῦ ἀγωγοῦ πετρελαίου καί τῆς σιδηροδρομικῆς διακλάδωσης Ἀλγκέμπα, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τό δυνά-

μωμα τῆς πάλης ἐνάντια στή χρησιμοποίηση τῶν σιδηροδρόμων ἀπό τούς μαυραγορίτες, γιά τήν παράδοση στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ τρακτέρ γιά τή μεταφορά τροφίμων κ.ἄ. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ζητήματα τά σχετικά μέ τά μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς μεταφορᾶς ξυλείας μέ τά ποτάμια, γιά τή μεταφορά τῶν ἀπολυθέντων κόκκινων στρατιωτῶν, γιά τήν ἀγορά καί τή μεταφορά πατατόσπορου, γιά τήν τεχνική βοήθεια στό Ντονμπάς, γιά τήν ἵδρυση θερμοτεχνικῆς καί ἠλεκτροτεχνικῆς σχολῆς στήν Ἀνώτατη Τεχνική Σχολή Μόσχας κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 16. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητεῖται τό σχέδιο ἐγκύκλιου γράμματος τῆς ΚΕ σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στούς ἀναρχικούς καί ἄλλα ζητήματα.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Κ. Τσέτκιν καί στόν Π. Λεβί σχετικά μέ τά ζητήματα τακτικῆς τοῦ Ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας καί ὅτι εἶναι λάθος ἡ ἀποχώρησή τους ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΕΚΚΓ.

Ἀπρίλης, 17. Ὁ Λένιν κάνει πρόταση στό Πολιτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) νά ἐξεταστοῦν τά ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν πρακτική ἐφαρμογή τοῦ φόρου σέ εἶδος στήν Οὐκρανία, τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας ειδικῶν καί τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ γιά τή διεύθυνση τῆς ἀνώτατης σχολῆς καί τό ζήτημα σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στά μικροαστικά κόμματα.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στό Ἐρεβάν καί ζητάει νά μάθει σχετικά μέ τήν ὀργάνωση ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας μέ τό ἐξωτερικό καί παρακαλεῖ νά τόν πληροφορήσουν πιό λεπτομερειακά σχετικά μέ τήν ὑπογραφή συμφωνίας γιά προμήθεια ἐμπορευμάτων ἀπό γαλλικό ἐμπορικό Οἶκο.

Ἀπρίλης, 18. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι γιά τό διορισμό του στή θέση τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Συγκοινωνιῶν, γιά τά καθήκοντα τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου καί γιά τήν κατάσταση στό Ντονμπάς.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀντιπρόεδρο τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς περιοχῆς τῶν Τσουβάσων Σ. Α. Κορίτσεφ γιά τήν κατάσταση στήν Τσουβάσια καί τίς διαθέσεις τῶν ἀγροτῶν.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στόν Γκ. Κ. Ὀρτζονικίτζε στό Ἐρεβάν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διατηρηθεῖ ἡ Κρατική

Τράπεζα τῆς Γεωργίας σάν μηχανισμός πίστωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Ὑπερκαυκασίας καί προτείνει νά ἀναπτυχθεῖ πλατιά ἡ ἀντιπροπαγάνδα ἐνάντια στήν προπαγάνδα πού κάνουν οἱ μενσεβίκοι στό ἐξωτερικό.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν Α. Μ. Λεζάβα καί στόν Α. Ι. Ρίκοφ νά προετοιμάσουν τό σχέδιο ἀπόφασης γιά νά δοθεῖ στήν Ἐπιτροπή πετρελαίου τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν τό δικαίωμα τῆς ἀνταλλαγῆς στό ἐξωτερικό προϊόντων πετρελαίου μέ μηχανικές ἐγκαταστάσεις, ρουχισμό καί τρόφιμα.

Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τούς Β. Π. Μιλιούτιν καί Β. Α. Ἀβανέσοφ προτείνει νά συστήσουν ἐπιτροπή πού θά ἐπεξεργαστεῖ τά ὑποδείγματα καί τίς προθεσμίες ἀπολογισμοῦ τῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων τῶν περιοχῶν.

Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τόν Ν. Π. Γκορμπουνόφ γράφει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά χορηγηθεῖ βοήθεια στό ραδιοεργαστήριο τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν ἐφευρέσεων πού ἔκανε ὁ μηχανικός Μ. Α. Μπόντς-Μπρουγέβιτς στόν τομέα τῆς ραδιοτεχνικῆς καί τῆς τηλεόρασης.

Ἀπρίλης, 19. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά σχέδια διαταγμάτων τοῦ ΣΛΕ γιά τό φόρο σέ εἶδος στά σιτηρά, στίς πατάτες καί στούς ἐλαιόσπορους, γιά τούς βιοτεχνικούς συνεταιρισμούς καί γιά τήν ἀνταλλαγή, τά ζητήματα γιά τή σύγκληση τῆς Πανρωσικῆς σύσκεψης ἐπισιτισμοῦ, γιά τά θαλασσινά λιμάνια τῆς Γεωργίας, γιά τή σύνθεση τῆς διεύθυνσης τῆς Ἀνώτατης Τεχνικῆς Σχολῆς Μόσχας κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν διευθυντή τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης Ε. Α. Πρεομπραζένσκι σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στούς ἀστούς ειδικούς καί τή χρησιμοποίησή τους στό σύστημα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Μ. Λεζάβα μέ τήν παράκληση νά προετοιμάσει γιά τή συνεδρίαση τοῦ ΣΕΑ τήν εἰσήγηση γιά τό σχέδιο γενικῶν θέσεων τῆς συμφωνίας ἐκχώρησης μέ δυτικοευρωπαϊκό ἐργατικό συνεταιρισμό γιά τήν ἐπεξεργασία πρώτων ὑλῶν τροφίμων στή Σιβηρία.

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι νά προετοιμάσει τήν εἰσήγηση γιά τήν ἀνακατανομή τῶν σιδηροδρομικῶν δεξαμενῶν γιά νά αὐξηθεῖ ἡ μεταφορά πετρελαίου καί πετρελαιοειδῶν ἀπό τό Γκρόζνι.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, κάνει εἰσήγηση γιά τήν ἀγορά βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων γιά τή Διεύθυνση ὑδραυλικῆς ἐξόρυξης τύρφης ἀπό τή Γερμανία. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά σχέδια διαταγμάτων γιά τό φόρο σέ εἶδος στά σιτηρά, στίς πατάτες καί στούς ἐλαιόσπορους, στά αὐγά καί στά γαλακτοκομικά προϊόντα, τά ζητήματα γιά τόν τρόπο κατανομῆς τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν καί ἐργαλείων, γιά τά ἱδρύματα δημόσιας σίτισης στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα, γιά τή χορήγηση ὑφασμάτων, ὑποδημάτων καί ἄλλων ἐμπορευμάτων στήν περιοχή τῶν Τσουβάσων, γιά τήν κατάσταση τῆς βιομηχανίας πετρελαίου στό Γκρόζνι κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 20. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τό σχέδιο διατάγματος τοῦ ΣΛΕ γιά τούς βιοτεχνικούς συνεταιρισμούς καί τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν προβολή στόν Τύπο τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς στό ἐξωτερικό ἐμπόριο, τά ζητήματα τῶν ἱδρυμάτων δημόσιας σίτισης στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα, γιά τό καταστατικό τῆς ἀνώτατης σχολῆς, γιά τό συμβούλιο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν, γιά τή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ κ.ἄ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Δημοκρατίας τῆς Ταταρίας Σ. Γκ. Σάιντ-Γκαλίεφ γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση τῆς Δημοκρατίας καί τή διεξαγωγή τῆς ἀνοιξιάτικης σπορᾶς.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλες τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων καί τίς ἐπιτροπές δασῶν τῶν κυβερνείων προτείνει νά παρθοῦν ἐπείγοντα μέτρα γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ προστασία τῶν δασῶν ἀπό τίς πυρκαγιές.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τά σχέδια διαταγμάτων τοῦ ΣΛΕ γιά τό φόρο σέ εἶδος στά σιτηρά, στίς πατάτες καί στούς ἐλαιόσπορους, στά γαλακτοπροϊόντα καί στά αὐγά.

Ἀνάμεσα στίς 20 Ἀπρίλη καί ἀρχές Μάη. Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό μήνυμα πρός τόν ἐμίρη τοῦ Ἀφγανιστάν Ἀμανουλλά-χάν.

Ἀπρίλης, 21. Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλες τίς ἐπιτροπές σπορᾶς τῶν κυβερνείων προτείνει νά πάρουν μέτρα γιά τήν προπαγάνδιση καί τήν πραγματοποίηση τοῦ πρώιμου ὀργώματος τῶν χωραφιῶν ἀγρανάπαυσης.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό τηλεγράφημα πρός τόν Μ. Ι. Φρούμκιν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συσταθεῖ ἐπιτροπή σχεδίου στό οἰκονομικό συμβούλιο τῆς Νοτιοανατολικῆς ἀκρινῆς περιοχῆς.

Ὁ Λένιν τελειώνει τήν μπροσούρα «Γιά τό φόρο σέ εἶδος (Ἡ σημασία τῆς νέας πολιτικῆς καί οἱ ὅροι της)».

Ἀπρίλης, 22. Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά διευκολύνσεις τῶν οἰκογενειῶν τῶν κόκκινων στρατιωτῶν σέ τρόφιμα καί γιά τή χρησιμοποίηση τῶν θαλάσσιων καί ποτάμιων μεταφορικῶν μέσων γιά τή μεταφορά τῶν πετρελαιοειδῶν. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ὀργάνωση κεντρικῶν διευθύνσεων καυσίμων, τά μέτρα προώθησης ψαριῶν καί κρέατος στά ἐργατικά κέντρα, τά ζητήματα γιά τήν ἐπανεξέταση τοῦ προγράμματος τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν καί τοῦ ΑΣΛΟ σχετικά μέ τήν ἐπιδιόρθωση τῶν ἀτμομηχανῶν καί τήν κατασκευή ἀνταλλακτικῶν, γιά τήν ἐπανεξέταση τοῦ καταλόγου τῶν παραγγελιῶν τοῦ ΑΣΛΟ γιά ἀγορά ἐμπορευμάτων καί μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων ἀπό τό ἐξωτερικό, γιά τήν αὔξηση τῆς ἐξόρυξης ἁλατιοῦ κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 23. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), στήν ὁποία συζητοῦνται ζητήματα γιά τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας μέ τά συνδικαλιστικά στελέχη τῆς Παιδείας, γιά τά οἰκονομικά καθήκοντα τῆς Ἐπαναστατικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Σιβηρίας, γιά τή συμμετοχή τῶν μενσεβίκων στή ἐξέγερση τῆς Κρονστάνδης κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐσωτερικῶν Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι, στόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου Α. Μ. Λεζάβα, στόν ἀντιπρόεδρο τοῦ ΑΣΛΟ Β. Π. Μιλιούτιν καί τούς προτείνει νά μελετήσουν καί νά προετοιμάσουν γιά ὑποβολή στό ΣΛΕ τά σχέδια διαταγμάτων γιά τήν ὀργάνωση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καί γιά τά ἄμεσα οἰκονομικά καθήκοντα τῆς ἐργασιακῆς κομμούνας τῆς Καρελίας, πού ἔχει ὑποβάλλει ἡ Ἐκτελεστική ἐπιτροπή τῆς ἐργασιακῆς κομμούνας τῆς Καρελίας.

Ἀπρίλης, 24. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ γιά τίς ἐλλείψεις καί τά λάθη πού ἔκαναν οἱ συντάκτες τοῦ «Ἄτλαντα τῆς Ρωσίας», πού ἑτοιμάστηκε γιά ἔκδοση στήν Πετρούπολη.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ στό Σοβιέτ Μόσχας καί τόν παρακαλεῖ νά δόσει ἐντολή γιά νά στηθεῖ μνημεῖο στόν τάφο τῆς Ι. Ἀρμάντ.

Ἀπρίλης, 25. Ὁ Λένιν γράφει τά κείμενα λόγων γιά νά ἠχογραφηθοῦν σέ δίσκο γραμμοφώνου: «Γιά τό φόρο σέ εἶδος», «Γιά τίς

ἐκχωρήσεις καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ», «Γιά τούς καταναλωτικούς καί βιοτεχνικούς συνεταιρισμούς».

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τῆς Γενικῆς διεύθυνσης ἰχθυοβιομηχανίας Α. Ι. Ποτιάγεφ γιά τίς προοπτικές ἀνάπτυξης τῆς ἰχθυοβιομηχανίας καί γιά τίς δυνατότητες ἐκμίσθωσης ὁρισμένων περιοχῶν ἁλιείας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ι. Α. Τεοντορόβιτς μέ τήν παράκληση νά καλέσει ἀμέσως σύσκεψη γιά τήν ἐπεξεργασία σχεδίου διατάγματος σχετικά μέ τά μέτρα ἀντιμετώπισης τῆς ξηρασίας.

Ἀπρίλης, 26. Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τόν Β. Μ. Μόλοτοφ τοῦ προτείνει νά ἀκυρωθεῖ ἡ ἀπόφαση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τή δημιουργία οἴκου ἀνάπαυσης τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων καί νά μεταβιβαστεῖ τό ζήτημα αὐτό ἀπό τή διαχείριση τῆς Διεύθυνσης ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ ΣΛΕ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ὑγιεινῆς.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Οἰκονομικῶν Α. Ο. Ἄλσκι γιά τήν ἐξασφάλιση τοῦ σοβιετικοῦ νομίσματος μέ ἀντίκρυσμα χρυσοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στούς Ν. Π. Μπριουχάνοφ, Λ. Ν. Κρίτσμαν, Μ. Π. Τόμσκι καί Α. Ι. Ποτιάγεφ καί τούς παρακαλεῖ νά καλέσουν ἐπειγόντως σύσκεψη γιά νά ἐξετάσουν τά μέτρα σχετικά μέ τήν ὀργάνωση τῆς ἐποχῆς τῆς ἁλιείας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσήγηση γιά τή συμφωνία ἐκχώρησης σχετικά μέ τήν ἀνέγερση ἐργοστασίου ρουλεμάν, γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν κατανομή τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν καί ἐργαλείων, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων σχετικά μέ τά πλάνα τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δημοκρατίας μέ ψάρια, κρέας, ψωμί, λίπη καί ἄλλα τρόφιμα, γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας τῆς ἐργασιακῆς κομμούνας τῆς Καρελίας, γιά τά τμήματα ὑγιεινῆς τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά θέματα σχετικά μέ τή διάθεση ἀποθεμάτων σπόρων καί βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων στή Δημοκρατία τῆς Ταταρίας, γιά τή σχεδιασμένη κατανομή τῆς ἐργατικῆς δύναμης, γιά τήν πριμοδότηση τῶν καλλιεργητῶν λιναριοῦ καί κανναβιοῦ, γιά τίς ἐκχωρήσεις στήν ὑλοτομία, γιά τήν ἀγορά ἀπό τό ἐξωτερικό ἐμπορευμάτων πού προορίζονται γιά τό ἀπόθεμα ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων κ.ἄ.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 27 τοῦ Ἀπρίλη. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἐγκύκλιου γράμματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός ὅλες τίς Ἐπιτροπές κυβερνείων τοῦ Κόμματος γιά τόν τρόπο διεξαγωγῆς τῶν ἐξωκομματικῶν ἐργατικῶν συνδιασκέψεων καί τά μέτρα γιά τό δυνάμωμα τῆς σύνδεσης μέ τίς ἐξωκομματικές μάζες.

Ἀπρίλης, 27. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα γιά τίς ἐξωκομματικές συνδιασκέψεις τῶν ἐργατῶν, τήν ἀποστολή πληρεξούσιων τῆς ΠΚΕΕ στίς ἐπαρχίες, τίς ἐφημερίδες τῆς Πετρούπολης, τό ἐκδοτικό Γκρζέμπιν, τά στρατιωτικά ζητήματα κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγράφημα γιά τό Ὄμσκ, τήν Οὐφά, τό Ὀρενμπουργκ καί τό Τιουμέν μέ τήν ἐντολή νά πάρουν μέτρα γιά τήν αὔξηση τῆς μεταφορᾶς σιτηρῶν μέ κάρα ἀπό τούς ἐσωτερικούς τόπους συγκέντρωσης στούς σταθμούς καί τά λιμάνια.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ τρόφιμα, γιά τήν ἐξόρυξη καί μεταφορά ἀλατιοῦ. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά σχέδια ἀποφάσεων σχετικά μέ τόν ἐφοδιασμό μέ σπόρους γιά τήν ἐαρινή σπορά, γιά τά μέτρα ἀντιμετώπισης τῆς ξηρασίας, τό ζήτημα τῆς πορείας τῆς ἀποστράτευσης καί τοῦ χρονοδιαγράμματος ἐλάττωσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 28. Ὁ Λένιν συμμετέχει σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κατά τήν ἐξέταση τοῦ θέματος σχετικά μέ τήν προετοιμασία τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ὁ Λένιν μπαίνει στήν ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν σχεδίων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου καί κατά τήν ἐξέταση τῶν ὁδηγιῶν πρός τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου γιά τίς ἐμπορικές σχέσεις μέ τίς Σοβιετικές Δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας μπαίνει στήν ἐπιτροπή γιά τό ζήτημα αὐτό. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης οἱ θέσεις γιά τό φόρο σέ εἶδος καί τήν καμπάνια τῆς σποράς, τά ζητήματα γιά τή νόρμα εἴσπραξης τοῦ φόρου σέ εἶδος στήν Οὐκρανία, τά δικαιώματα τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων περιοχῶν, τά συμβούλια τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, τά πρώην μέλη τῆς «ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης» κ.ἄ.

Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα στό Κρατικό ἐκδοτικό, μέ τό ὁποῖο προτείνει νά ἀνατεθεῖ στόν Οἶκο βιβλίου νά συγκεντρώσει καί νά συστηματοποιήσει τά ἀποκόμματα τῶν κεντρικῶν καί ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων, πού ἀφοροῦν οἰκονομικά καί παραγωγικά ζητήματα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τηλεγραφήματα πρός τίς ἐπισιτιστικές ἐπιτροπές τῶν κυβερνείων Νίζνι Νόβγκοροντ, Σαράτοφ, Τσαρίτσιν καί πρός τόν ἐξουσιοδοτημένο ἀντιπρόσωπο τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ στό Ροστόβ τοῦ Ντόν Μ. Ι. Φρούμκιν γιά νά στείλουν βιομηχανικά ἐμπορεύματα πού θά χορηγηθοῦν σάν πριμοδότηση σέ εἶδος στούς ἐργάτες, οἱ ὁποῖοι δουλεύουν στίς ἁλιεῖες τῆς Κασπίας, τῆς Ἀζοφικῆς καί τῆς Μαύρης θάλασσας.

Ὁ Λένιν σέ τηλεγράφημά του πρός τόν Μ. Ι. Φρούμκιν στό Ροστόβ τοῦ Ντόν καί πρός τήν Ἐπιτροπή ἐπισιτισμοῦ Σιβηρίας στό Ὄμσκ προτείνει νά αὐξήσουν τήν ἀποστολή τροφίμων στά ἐργατικά κέντρα λόγω τῆς ἐπιδείνωσης τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης.

Ὁ Λένιν στέλνει σημείωμα στή βιβλιοθήκη τοῦ μουσείου Ρουμιάντσεφ μέ τήν παράκληση νά τοῦ δόσουν γιά προσωρινή χρήση τό βιβλίο τοῦ Χέγκελ «Λογική».

Ἀπρίλης, 29. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ι. Ι. Σκβορτσόφ-Στεπάνοφ γιά τίς ἐντυπώσεις του ἀπό τό ταξίδι του στίς ἐπαρχίες καί ὕστερα γράφει σημείωμα στόν Φ. Ε. Τζερζίνσκι ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά διεξαχθεῖ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στή μαύρη ἀγορά πού ἐμποδίζει τήν κανονική λειτουργία τῶν μεταφορῶν.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει ἐγκύκλιο τηλεγράφημα πρός ὅλα τά οἰκονομικά συμβούλια τῶν περιοχῶν μέ ἐντολή νά στείλουν ἔγκαιρα στή Διεύθυνση ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ ΣΕΑ τά πρωτόκολλα καί τά στενογραφημένα πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων, καθώς ἐπίσης καί τά οἰκονομικά περιοδικά καί τίς ἐφημερίδες πού ἐκδίδονται στίς ἐπαρχίες.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ὀργάνωση μεθοδικῆς ἐπίβλεψης τῆς κατάστασης τῶν καλλιεργημένων ἐκτάσεων, γιά τά μέτρα ἀντιμετώπισης τῆς ξηρασίας, τήν ἐπέκταση καί ἀνάπτυξη τῆς καλλιέργειας ζαχαρότευτλων, τήν ἀνασύσταση καί ἀνάπτυξη τῆς σηροτροφίας, τόν κατάλογο παραγγελιῶν τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Συγκοινωνιῶν γιά ἀγορές ἀπό τό ἐξωτερικό, τό σταμάτημα τῆς κατασκευῆς τοῦ πετρελαιοαγωγοῦ Ἔμπα-Σαράτοφ κ.ἄ.

Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ μονοπωλίου μέ φόρο σέ εἶδος στόν καπνό, τά ζητήματα: ἡ ἀγορά πατατόσπορου, ὁ ἐφοδιασμός μέ σπόρους γιά τήν ἐαρινή σπορά, ἡ κατάσταση τῶν σπαρτῶν στό κυβερνεῖο Ὄμσκ, τό σχέδιο ἐξαγωγῶν καί εἰσαγωγῶν, ἡ διάθεση τοῦ ἀποθέματος ἐμπορευμά-

των στήν καμπάνια τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων, ἡ μεταφορά πετρελαίου ἀπό τό Γκρόζνι, τό ἐργοστάσιο «Τρεουγκόλνικ», τά ὅρια τῶν στρατιωτικῶν περιοχῶν στήν Οὐκρανία κ.ἄ.

Ἀπρίλης, 30. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά θέματα: ἡ σύγκληση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, ἡ προετοιμασία τῶν συνεδρίων τῶν συνδικάτων καί τῶν Συμβουλίων λαϊκῆς οἰκονομίας, τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐθνοτήτων, ἡ δημιουργία αὐτόνομης περιοχῆς στήν Κριμαία, ἡ Κιργιζία, ἡ ἐνίσχυση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης μέ σιτηρά κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τά τηλεγραφήματα πρός τούς προέδρους τῶν Διευθύνσεων ἁλιείας τῶν περιοχῶν Ἀστραχάν, Ἀρχάνγκελσκ, Γκούριεφ, Ροστόβ τοῦ Ντόν καί Πετρόβσκ-Πόρτ καί τούς κάνει γνωστό ὅτι ἐγκρίθηκε ἡ δημιουργία ἀποθέματος σέ εἶδος γιά τήν αὔξηση τῆς ἁλιείας καί τή βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν ψαράδων καί γιά τά μέτρα καλυτέρευσης τῆς ὀργάνωσης τοῦ ψαρέματος, τῆς κατεργασίας καί τῆς μεταφορᾶς τῶν ψαριῶν.

Μάης, 3. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀντιπρόεδρο τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς κρατικῶν ἔργων (Γκλαβκόμγκοσοορ) Μπ. Ν. Γκόλντμπεργκ γιά τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν ἀναπληρωτή τοῦ Λαϊκοῦ ἐπιτρόπου Παιδείας Ε. Α. Λίτκενς γιά τή δουλιά τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Λ. Μπ. Κάμενεφ σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς σύγκλησης σύσκεψης τῶν ἐξωκομματικῶν μελῶν τοῦ Σοβιέτ Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ γιά τήν μπροσούρα τοῦ Γ. Σατουνόβσκι «Ὁ λευκός ἄνθρακας καί ἡ ἐπαναστατική Πετρούπολη» μέ τήν παράκληση νά τοῦ γνωστοποιήσει τίς ἀποφάσεις καί τά σχέδια τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Πετρούπολης.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 4 τοῦ Μάη. Ὁ Λένιν κάνει συμπληρώσεις καί τροποποιήσεις στό σχέδιο τοῦ ἐγκυκλίου γράμματος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) πρός ὅλες τίς ἐπιτροπές κυβερνείων, τίς ἐπιτροπές νομῶν, τίς κομμουνιστικές ὁμάδες καί τά συνδικάτα γιά τή στάση ἀπέναντι στούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες.

Μάης, 4. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου ἐγκρίνεται τό

ἐγκύκλιο γράμμα τῆς ΚΕ γιά τή στάση ἀπέναντι στούς ἐξωκομματικούς ἐργάτες μέ τίς τροποποιήσεις καί προσθήκες τοῦ Λένιν. Τό Πολιτικό Γραφεῖο ἐγκρίνει μέ τίς διορθώσεις τοῦ Λένιν τό σχέδιο ὁδηγιῶν πρός τόν πληρεξούσιο τοῦ ΣΕΑ καί τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου γιά τίς ἐμπορικές σχέσεις μέ τίς Δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ζητήματα: ἡ δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς Τύπου, τό Κρατικό ἐκδοτικό, ἡ ἔκδοση ἐκπαιδευτικῶν βοηθημάτων, ἡ ἀγορά χαρτιοῦ ἀπό τό ἐξωτερικό, τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐθνοτήτων κ.ἄ.

Μάης, 5. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ καί προτείνει νά παρθοῦν μέτρα γιά νά τακτοποιηθοῦν οἱ τάφοι τοῦ Γκ. Β. Πλεχάνοφ καί τῆς Β. Ι. Ζασούλιτς καί νά δοθεῖ βοήθεια στόν γλύπτη Γκίνσμπουργκ πού κάνει τήν προτομή τοῦ Πλεχάνοφ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα πρός τόν Κ. Ε. Βοροσίλοφ μέ τήν παράκληση νά δόσει διαταγή στή διοίκηση τῆς Στρατιᾶς Ἱππικοῦ γιά τήν παροχή ὁλόπλευρης βοήθειας στά τοπικά ὄργανα τοῦ ἐπισιτισμοῦ στό ἔργο τῆς ἀποστολῆς σιτηρῶν γιά τή Μόσχα, κατά τή διάρκεια τῆς διέλευσης ἀπό ἐκεῖ τῆς στρατιᾶς.

Μάης, 6. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Ν. Π. Μπριουχάνοφ γιά τήν προετοιμασία τῶν σχεδίων διαταγμάτων σχετικά μέ οἰκονομικά ζητήματα, γιά τή δουλιά τῆς ΚΕ καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καί τῆς ἐπιτροπῆς φορολογίας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Β. Λουνατσάρσκι καί στόν Μ. Ν. Ποκρόβσκι ἀπ' ἀφορμή τήν ἔκδοση τοῦ ποιήματος τοῦ Β. Β. Μαγιακόβσκι «150 000 000» καί γιά τή στάση ἀπέναντι στό φουτουρισμό.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ε. Α. Λίτκενς καί τόν παρακαλεῖ νά ἐλέγξει τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐπιστημόνων πού σύνταξαν τό λεξικό τῆς σύγχρονης ρωσικῆς γλώσσας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ὀργάνωση ἀποθέματος ἐμπορευμάτων ἀνταλλαγῆς, γιά τά μέτρα ἐξασφάλισης τῶν πράξεων ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων στήν Οὐκρανία, γιά τή σύνθεση τῆς Τριμελοῦς ἐπιτροπῆς πετρελαίου. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης οἱ ἐκθέσεις τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου γιά τήν ἐπανεξέταση τοῦ καταλόγου παραγγελιῶν γιά ἀγορές ἀπό τό ἐξωτερικό, γιά τή μεταφορά πετρελαίου ἀπό τό Γκρόζνι, τό σχέδιο προγράμματος κατασκευῆς σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τό 1921, τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τήν ἐπισιτι-

στική κατάσταση τοῦ Ντονμπάς καί γιά τή χορήγηση ὑφασμάτων, τά ζητήματα σχετικά μέ τή διενέργεια ἐξόρμησης «τριῶν ἑβδομάδων» γιά καύσιμα, τήν ὀργάνωση κινητῶν ἀγροτικῶν ἁμαξοστοιχιῶν γιά τήν ἐπιδιόρθωση τῆς ἀγροτικῆς κινητῆς περιουσίας κ.ἄ.

Μάης, 7. Ὁ Λένιν ἀναθέτει στό βοηθό τοῦ διευθυντῆ ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ ΣΛΕ Β. Α. Σμολιανίνοφ νά ζητήσει στοιχεῖα ἀπό τήν Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου γιά τά ἀποθέματα καί τήν ἐξόρυξη μεταλλευμάτων χαλκοῦ τό 1921 καί στατιστικές πληροφορίες ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Στρατιωτικῶν γιά τό διοικητικό προσωπικό τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται ἡ ἡμερήσια διάταξη τῆς ἐπικείμενης ὁλομέλειας τῆς ΚΕ, οἱ εἰσηγήσεις τοῦ Ε. Μ. Σκλιάνσκι γιά τή συμπλήρωση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ καί γιά τά τμήματα εἰδικῆς ἀποστολῆς, γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση στά ἐργατικά κέντρα, οἱ θέσεις ἀποφάσεων πάνω στήν εἰσήγηση τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ. γιά τό φόρο σέ εἶδος, τά ζητήματα γιά τήν Κεντρική Ἐπιτροπή Κρατικῶν ἔργων (Γκλαβκόμγκοσοορ), γιά τή Συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ, γιά τή χρησιμοποίηση τῶν διαμερισμάτων καί τήν ἐπιστροφή στούς μικροϊδιοκτῆτες τῶν σπιτιῶν τους κ.ἄ.

Μάης, 8. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Κρατικό ἐκδοτικό γιά τή διάδοση τῆς μπροσούρας τοῦ Ε. Μ. Γιαροσλάβσκι «Ὁ φόρος σέ εἶδος».

Μάης, 9. Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος στή γενική κομματική συνέλευση τοῦ τμήματος Κρεμλίνου τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στίς Συντακτικές ἐπιτροπές τῆς «Πράβντα» καί τῆς «Ἰζβέστιγια» γιά τήν ἀνάγκη νά φωτίζονται συστηματικά καί νά ἀξιολογοῦν στίς ἐφημερίδες τά ὑλικά τοῦ Τύπου τῶν λευκῶν ἐμιγκρέδων, πού χαρακτηρίζουν τίς ἀπόπειρες τῶν λευκοφρουριτῶν νά ματαιώσουν τίς ἐμπορικές διαπραγματεύσεις καί τίς διαπραγματεύσεις γιά ἐκχωρήσεις τῆς ΣΟΣΔΡ μέ τά ξένα κράτη.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στήν κοινή συνεδρίαση τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ καί τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΚΕ τοῦ Συνδικάτου τῶν οἰκοδόμων πού συζήτησε τά ζητήματα πού συνδέονται μέ τήν ὀργάνωση τῆς καθοδήγησης τῆς οἰκοδόμησης τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ Σατούρα.

Μάης, 9 ἤ 10. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ὁδηγιῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας γιά τό σταμάτημα τῶν ἐπιτάξεων, τῶν διαρπαγῶν καί τῶν κατασχέσεων τῆς περιουσίας τῶν ξένων σάν παράνομων ἐνεργειῶν, πού ἐμποδίζουν τή ρύθμιση τῶν ἐξωτερικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων.

Μάης, 10. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τό σχέδιο τοῦ Μ. Α. Λάριν καί τοῦ Α. Ζ. Γκόλτσμαν γιά τό συλλογικό ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν ὁρισμένων ἐπιχειρήσεων.

Ὁ Λένιν συμμετέχει σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κατά τήν ἐξέταση τοῦ θέματος γιά τή σύγκληση Πανρωσικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ἀνατίθεται νά κάνει εἰσήγηση στή συνδιάσκεψη γιά τό φόρο σέ εἶδος. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης οἱ ὁδηγίες στήν Ἐπαναστατική ἐπιτροπή τῆς Γεωργίας γιά τό σταμάτημα τῶν ἐπιτάξεων, τῶν διαρπαγῶν καί τῶν κατασχέσεων τῆς περιουσίας τῶν ξένων, τό σχέδιο διατάγματος γιά τό ἀνταλλακτικό ἀπόθεμα τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων, τό σχέδιο ὁδηγίας στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Παιδείας γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῆς διεύθυνσης τῶν ἀνώτατων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, τά ζητήματα: ἡ οἰκονομική πολιτική τοῦ ΑΣΛΟ σέ σχέση μέ τό φόρο σέ εἶδος, ἡ κατάσταση τῆς ἐργατικῆς ἐπιθεώρησης στίς ἐπαρχίες κ.ἄ.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγραφική ἐντολή στή σοβιετική ἀντιπροσωπεία στό Λονδίνο νά ἀγοραστοῦν ἀμέσως ἀπό τό ἐξωτερικό σιτηρά καί ἄλλα εἴδη τροφίμων.

Ὁ Λένιν δίνει ἐντολή στόν γραμματέα νά τόν ἐνημερώνει καθημερινά γιά τήν πορεία τῆς ἀγορᾶς τροφίμων ἀπό τό ἐξωτερικό.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ν. Π. Μπριουχάνοφ γιά τήν ἀνάγκη τῆς καθημερινῆς μελέτης τῆς κατάστασης στό ἐξωτερικό ἐμπόριο καί τῆς πορείας ἀγορᾶς τροφίμων ἀπό τό ἐξωτερικό.

Ὁ Λένιν ὑποδείχνει νά μπεῖ γιά συζήτηση στό ΣΛΕ τό ζήτημα σχετικά μέ τήν ποσότητα τῶν μερίδων πού χορηγοῦνται στή Γενική Διεύθυνση ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης καί γιά τήν ἀνάγκη νά ἱκανοποιηθεῖ ἡ αἴτηση τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ διάλυση μιᾶς σειρᾶς ἐπαγγελματικοτεχνικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου κάνει πρόταση νά καταγραφοῦν τά μέλη τοῦ Κόμματος πού δέν κατέχουν καμιά διοικητική

θέση καί ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικά μέ τήν ἰδεολογική δουλιά καί τή διαφώτιση καί προπαγάνδα.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὅπου ἐξετάζονται τά σχέδια διαταγμάτων γιά τήν ἀντικατάσταση τοῦ μονοπώλιου καπνοῦ μέ τό φόρο σέ εἶδος στόν καπνό, γιά τό φόρο σέ εἶδος στό μαλλί, γιά τό φόρο στό χόρτο, τά ζητήματα γιά τήν ἀγορά τροφίμων καί ἐμπορευμάτων ἀπό τό ἐξωτερικό, τόν ἔλεγχο τῶν πράξεων συναλλάγματος, τή δημιουργία ἀποθέματος ἀνταλλαγῶν, γιά τό ἀπόθεμα πριμοδότησης σέ εἶδος, τήν κατάσταση τῆς ἐργατικῆς ἐπιθεώρησης στίς ἐπαρχίες, τή δημιουργία αὐτόνομης Δημοκρατίας τῆς Κριμαίας, τήν ἀποστολή τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΠΚΕΕ στήν Κιργιζία κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεφωνογράφημα στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Γεωργίας γιά τόν Ν. Ὀσίνσκι (Β. Β. Ὀμπολένσκι) καί τόν Ι. Α. Τεοντορόβιτς σχετικά μέ τό ὅτι δέν πάρθηκαν ὅσο χρειάζεται ὑπόψη τά συμφέροντα τῶν ἀγροτῶν κατά τήν προετοιμασία τῶν σχεδίων διαταγμάτων γιά τό φόρο σέ εἶδος στό μαλλί καί στόν καπνό.

Ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 τοῦ Μάη.

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ σχετικά μέ τά καθήκοντα τῆς ἐπιτροπῆς γιά τόν ἔλεγχο τῆς κατασκευῆς τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἀλεξάντροφ-Γκάι — Ἔμπα.

Μάης, 11.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κατά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος γιά τήν οἰκονομική πολιτική στόν τομέα τῆς βιομηχανίας γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά μέτρα πραγματοποίησης τῆς συγκέντρωσης τῆς παραγωγῆς, μετά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος γιά τήν ἐλάττωση τῆς μερίδας τῶν τροφίμων ὑπογράφει τίς ὁδηγίες τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ πρός τά ὄργανα τοῦ Τύπου σχετικά μέ τήν ἀναμενόμενη χειροτέρευση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν πρωτευουσῶν καί τῆς Κεντρικῆς βιομηχανικῆς περιοχῆς μέ τρόφιμα. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν ἐπισιτιστική ἐπιτροπή τοῦ κυβερνείου Ὀρλόφ κ.ἄ.

Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα στό Γεωργικό τμῆμα Μόσχας μέ τήν παράκληση νά παραδοθεῖ ὁ λαχανόκηπος Πετρόφ στίς ἐργατικές κολλεκτίβες τῶν ἐργαστηρίων τρακτέρ καί στά νοσοκομεῖα Σολντάτενκοφ καί Χοντίνσκ.

Ὁ Λένιν προτείνει νά ἐξεταστεῖ σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τό ζήτημα σχετικά μέ τή στάση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ ἀπέναντι στήν Κεντρική Ἕνωση καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καί στόν ἐμπορικό μηχανισμό τῶν συνεταιρισμῶν λόγω

παίρνουν μέρος στίς θρησκευτικές τελετές καί γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἀντιθρησκευτικῆς προπαγάνδας· μετά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος γιά τήν κατάσταση στό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων ἡ ὁλομέλεια ἀναθέτει στόν Λένιν νά μιλήσει στή συνεδρίαση τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ συνεδρίου. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τῆς ΚΕ, τά ζητήματα γιά τή διενέργεια ἐκκαθάρισης τοῦ Κόμματος, γιά τά καθήκοντα σέ σχέση μέ τή δουλιά στό οἰκονομικό μέτωπο, γιά τήν ἵδρυση τῆς αὐτόνομης Δημοκρατίας τῆς Κριμαίας, γιά τήν ἀποχώρηση τῶν σοβιετικῶν στρατευμάτων ἀπό τήν Περσία κ.ἄ.

Ὁ Λένιν μιλάει στή συνεδρίαση τῆς κομμουνιστικῆς ὁμάδας τοῦ IV Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων ἐνάντια στό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς ὁμάδας πάνω στόν ἀπολογισμό τοῦ ΠΚΣΣ.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν ἀπογευματινή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) ὅπου ἐξετάζεται τό ζήτημα σχετικά μέ τίς ἀποφάσεις τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ IV Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Μ. Β. Φροῦζνε μέ τό ὁποῖο δίνει ὁδηγίες γιά τή στρατιωτική φρούρηση ὅλων τῶν χώρων ἐξόρυξης ἁλατιοῦ πού θά χρησιμοποιηθεῖ γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων καί γιά τό ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά συγκεντρωθοῦν στήν Οὐκρανία περίπου 200-300 ἑκατ. πούτια σιτηρά.

Μάης, 19. Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν πρόεδρο τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν Α. Π. Σερεμπρόβσκι, μέ τό ὁποῖο ζητάει νά τοῦ δοθοῦν ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τίς διαπραγματεύσεις πού γίνονται στήν Κωνσταντινούπολη μέ ξένους ἐμπορικούς οἴκους καί γιά τήν ποσότητα σιτηρῶν καί ρουχισμοῦ πού ἀγοράζονται γιά τούς ἐργάτες τοῦ Μπακοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Γενική Διεύθυνση Ὑφαντουργίας στόν Β. Π. Νογκίν, καί πρός τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ στόν Ν. Π. Μπριουχάνοφ, μέ τό ὁποῖο προτείνει νά ἐξακριβωθοῦν ἀμέσως οἱ αἰτίες καί οἱ ὑπεύθυνοι τῆς καθυστέρησης τῆς ἀποστολῆς ὑφασμάτων στήν Οὐκρανία γιά ἀνταλλαγή μέ σιτηρά.

Σέ σημείωμά του πρός τόν Ε. Α. Λίτκενς ὁ Λένιν προτείνει νά παρθοῦν μέτρα γιά νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ προετοιμασία τῆς ἔκδοσης λεξικοῦ τῆς σύγχρονης ρωσικῆς γλώσσας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὅπου ἐξετάζονται τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τή διεύρυνση τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀγροτικῶν

τῆς προετοιμασίας καί τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων.

Μάης, 12. Ὁ Λένιν δίνει τηλεγραφικές ὁδηγίες σέ ὅλες τίς ἐπιτροπές σπορᾶς τῶν κυβερνείων γιά τόν τρόπο ἀπολογισμοῦ τῆς ἀνοιξιάτικης σπορᾶς καί τά μέτρα προετοιμασίας τῆς φθινοπωρινῆς σπορᾶς.

Μάης, 13. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τό σχέδιο πρακτικῶν προτάσεων γιά τίς κρατικές ἀνταλλαγές ἐμπορευμάτων, τά ζητήματα γιά τούς ἐθελοντικούς καταναλωτικούς συλλόγους, γιά τήν ὀργάνωση ὁμάδας διαφωτιστῶν τῆς ἐπιτροπῆς πόλης Μόσχας τοῦ Κόμματος κ.ἄ.

Σέ τηλεγράφημά του πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι ὁ Λένιν προτείνει νά πάρει μέτρα γιά νά στείλει τό Μάη τουλάχιστο ἕνα ἑκατομμύριο πούτια σιτηρά στό κέντρο καί στοιχεῖα γιά τά ἀποτελέσματα τῆς ἀνοιξιάτικης σπορᾶς.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τό ἀπόθεμα ἀνταλλαγῆς τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων, τήν ὀργάνωση κινητῶν ἀμαξοστοιχιῶν-ἐργαστηρίων γιά τήν ἐπισκευή τῆς ἀγροτικῆς περιουσίας, τούς καταναλωτικούς συνεταιρισμούς τῶν μεταφορῶν κ.ἄ.

Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τό πρόγραμμα τῆς πολιτικῆς οἰκοδόμησης, τῆς οἰκοδόμησης λιμενικῶν ἔργων καί ἔργων ὁδοποιίας, τό σχέδιο ὁδηγιῶν γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς καί τῆς χειροτεχνικῆς βιοτεχνίας καί γιά τή βοήθεια στούς βιοτεχνικούς καί ἀγροτικούς συνεταιρισμούς, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασης τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τά ζητήματα γιά τή μή ἐκπλήρωση τῶν διαταγμάτων τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ στίς ἐπαρχίες, τόν ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν μεταφορᾶς ξυλείας στά ποτάμια καί τῶν ψαράδων τοῦ Ἀστραχάν μέ τρόφιμα, τίς νόρμες καί τόν τρόπο χορήγησης τροφίμων γιά τό ἀπόθεμα τῆς πριμοδότησης σέ εἶδος κ.ἄ.

Μάης, 14. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τά ζητήματα γιά τή φρούρηση τῶν κρατικῶν συνόρων τῆς ΣΟΣΔΡ, τήν οἰκονομική πολιτική τοῦ ΑΣΛΟ σχετικά μέ τό φόρο σέ εἶδος, τήν κατάσταση ἐπισιτισμοῦ καί καυσίμων τῆς Πετρούπολης, τήν ἀγορά πατατόσπορου,

τήν ἐπίσπευση τῆς ἀναχώρησης τῶν ἀποστρατευμένων, τή σύνθεση τοῦ Γραφείου Ἄπω Ἀνατολῆς τῆς ΚΕ καί τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΣΟΣΔΡ στήν Ἀγγλία κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό προεδρεῖο τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Σχεδίου στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι γιά τίς βασικές προϋποθέσεις πού εἶναι ἀπαραίτητες γιά τήν ἐπεξεργασία ἑνός γενικοῦ κρατικοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου γιά τά προσεχῆ χρόνια.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό τηλεγράφημα στό Χάρκοβο πρός τόν Γκ. Ι. Πετρόβσκι μέ τήν παράκληση νά βοηθήσει τούς ἀντιπροσώπους τῶν κυβερνείων πού πεινοῦν, οἱ ὁποῖοι πηγαίνουν στήν Οὐκρανία γιά νά ἀγοράσουν σπόρο μέ ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων.

Ὁ Λένιν στέλνει τά τηλεγραφήματα στό Ὄμσκ πρός τήν ἐπιτροπή Ἐπισιτισμοῦ τῆς Σιβηρίας καί στό Ροστόβ τοῦ Ντόν πρός τό Συμβούλιο τῆς στρατιᾶς ἐργασίας, μέ τά ὁποῖα προτείνει νά ἐντείνουν ὅλες τους τίς δυνάμεις γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τῆς 7 τοῦ Μάη σχετικά μέ τήν ἐπίσπευση τῆς φόρτωσης σιτηρῶν γιά τά ἐργατικά κέντρα.

Μάης, 16. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κατά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος τῆς προετοιμασίας Πανρωσικῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης ἐγκρίνεται νά κάνει τήν εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος ὁ Λένιν. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων, τή σύνθεση τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, τήν πάλη ἐνάντια στή μαύρη ἀγορά στήν Οὐκρανία.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν διευθυντή τοῦ τμήματος χρυσοῦ τοῦ Κρατικοῦ θησαυροφυλακίου τῆς ΣΟΣΔΡ (Γκόχραν) Γ. Μ. Γιούροβσκι καί ἀναθέτει στόν διευθυντή τοῦ εἰδικοῦ τμήματος τῆς ΒΕΤΣΕΚΑ Γκ. Ι. Μπόκι νά ἐξετάσει τά στοιχεῖα τῆς κλοπῆς τῶν τιμαλφῶν.

Ὁ Λένιν γράφει ἀπαντητικό γράμμα στό συνεργάτη τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν Μ. Σοκολόφ, ὅπου ἐξηγεῖ τά ζητήματα σχετικά μέ τόν κρατικό καπιταλισμό, τίς συμφωνίες ἐκχωρήσεων καί τήν καταπολέμηση τῆς γραφειοκρατίας.

Μάης, 17. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου ἐξετάζεται τό θέμα γιά τά ἄμεσα καθήκοντα τῆς ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· κατά τήν ἐξέταση τοῦ ζητήματος γιά τήν ἐμπορική συμφωνία μέ τίς Σοβιετικές Δημοκρατίες τῆς Ὑπερκαυκασίας ὁ Λένιν ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου τῆς συμφωνίας. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τό σχέδιο συμφωνίας τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν μέ τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ, ἡ σύγκληση τοῦ συνεδρίου τῶν ἐξουσιοδοτημένων ἀντιπροσώπων τῶν διοικήσεων τῶν καταναλωτικῶν συλλόγων κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐσωτερικῶν πρός τόν Μ. Φ. Βλαντίμιρσκι γιά τό ὅτι τό ζήτημα τῆς διαίρεσης τῆς ΣΟΣΔΡ σέ περιφέρειες εἶναι ἀνάγκη νά ρυθμιστεῖ ἀπό κοινοῦ μέ τήν Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου.

Σέ σημείωμά του πρός τόν Ε. Α. Λίτκενς ὁ Λένιν ὑποδείχνει τήν ἀνάγκη νά διαχωριστοῦν τά καθήκοντα καί νά καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια ἡ διοικητική εὐθύνη τῶν ὑπαλλήλων τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Τύπου καί τοῦ δικτύου τῶν βιβλιοθηκῶν.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· μιλάει πάνω στά ζητήματα πού ἐξετάζονται, ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τά μέτρα σχετικά μέ τό δυνάμωμα τῆς πάλης ἐνάντια στίς διαρπαγές πού γίνονται στίς ἐπιχειρήσεις. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά σχέδια ὁδηγιῶν γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς μικρῆς καί χειροτεχνικῆς βιομηχανίας καί γιά τή βοήθεια στούς βιοτεχνικούς καί ἀγροτικούς συνεταιρισμούς, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τόν τρόπο χρησιμοποίησης καί κατανομῆς τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν καί ἐργαλείων, τό σχέδιο συμφωνίας τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν μέ τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ, τά ζητήματα ἐλέγχου τῆς πραγματικῆς ἐφαρμογῆς τῶν διαταγμάτων γιά τό φόρο σέ εἶδος στίς ἐπαρχίες, τοῦ κρατικοῦ μονοπωλίου ἀλατιοῦ κ.ἄ.

Ἀνάμεσα στίς 17 καί 22 τοῦ Μάη.

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τίς ἀποφάσεις πού πάρθηκαν ἀπό τήν ὁμάδα τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων γιά τό μισθολογικό ζήτημα.

Μάης, 18.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητεῖται τό ζήτημα τῆς σύνθεσης τῆς διοίκησης τῆς Κεντρικῆς Ἕνωσης καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στήν πρωινή συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση ἀπέναντι στά μέλη τοῦ Κόμματος, πού

ἐπιτροπῶν καλυτέρευσης τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, γιά τήν ὀργάνωση τῶν τοπικῶν μεταφορῶν, τό σχέδιο ὁδηγιῶν πρός τίς ἐπιτροπές ἐπισιτισμοῦ κυβερνείων γιά τή συγκέντρωση τῶν φόρων σέ εἶδος, ὁ κανονισμός γιά τή φορολογική ἐπιθεώρηση τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ, τό ζήτημα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δελτίων γιά τούς ὑπαλλήλους τῆς παιδείας κ.ἄ.

Μάης, 19 καί 20. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο «Ἐντολῆς τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα» καί τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, γιά τό σύστημα λογοδοσίας καί γιά τήν καθοδήγηση ἀπό τήν «Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ».

Μάης, 20. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα πρός τήν Λ. Α. Φότιεβα μέ τήν παράκληση νά ἐξακριβώσει τί μέτρα πάρθηκαν γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης μέ τρόφιμα.

Ὁ Λένιν κάνει συμπληρώσεις καί ὑπογράφει τό γράμμα πρός τό Προεδρεῖο τοῦ ΑΣΛΟ γιά τήν ἀπαράδεκτη καθυστέρηση τῆς ἐφαρμογῆς τῆς πρότασης τοῦ μεταλλωρύχου Κοτλιαρόφ γιά νά χρησιμοποιηθοῦν οἱ ἐγκαταστάσεις ἀνελκυστήρων τῶν πόλεων στή βιομηχανία ἐξόρυξης μετάλλων καί προτείνει σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΕΑ σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας, ὅπου ἐξετάζονται ἡ εἰσήγηση τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου γιά τό σχέδιο εἰσαγωγῶν τό 1921, τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, γιά τό σύστημα λογοδοσίας καί γιά τήν καθοδήγηση ἀπό τήν «Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ», γιά τήν ἐξασφάλιση μέ τρόφιμα τῶν ἐργαζομένων στήν ὑλοτομία καί στή μεταφορά ξυλείας μέ τό ρεῦμα τῶν ποταμῶν, τά ζητήματα ἐφοδιασμοῦ τῆς Μόσχας μέ ξύλα, γιά τά ποσοστά τῆς φορολογίας τῶν ἀμπελώνων κ.ἄ.

Μάης, 21. Ὁ Λένιν γράφει προσθήκη στό σχέδιο τῆς «Ἐντολῆς τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα» σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς λογοδοσίας.

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στήν Λ. Α. Φότιεβα νά συνεννοηθεῖ μέ τό τυπογραφεῖο τῆς ΒΕΤΣΕΚΑ γιά νά τυπωθεῖ τό σχέδιο τῆς «Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ» καί νά τό στείλει στά μέλη τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΕΑ πού ἔχει ὁριστεῖ γιά τήν ἐξέταση τοῦ σχεδίου.

Σέ γράμμα του πρός τόν πρόεδρο τῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξέταση τοῦ σχεδίου τῆς «Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ» Ν. Ὀσίνσκι ὁ Λένιν προτείνει νά ὀργανωθεῖ πλατιά ἡ ἐνημέρωση

τῶν οἰκονομικῶν καί συνδικαλιστικῶν στελεχῶν μέ τό σχέδιο.

Ὁ Λένιν κάνει παρατήρηση στό σχέδιο τῆς ἐμπορικῆς συμφωνίας ἀνάμεσα στήν κυβέρνηση τῆς ΣΟΣΔΡ καί τίς κυβερνήσεις τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, Γεωργίας, Ἀζερμπαϊτζάν καί Ἀρμενίας.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου ἐξετάζονται τά ζητήματα γιά τό ἑνιαῖο Ἐξωτερικό ἐμπόριο τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ὑπερκαυκασίας, τό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων, τήν ἐνίσχυση τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου κ.ἄ.

Σέ τηλεγράφημά του πρός τόν Μ. Ι. Φρούμκιν στό Ροστόβ τοῦ Ντόν ὁ Λένιν προτείνει νά παρθοῦν ἀποφασιστικά μέτρα γιά τήν καλυτέρευση τῆς ἐπισιτιστικῆς κατάστασης τῆς 11ης στρατιᾶς.

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Παιδείας νά προετοιμάσει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τή συγκεντροποίηση τῆς ἀγορᾶς πολιτικῶν καί ἐπιστημονικοτεχνικῶν ἐκδόσεων ἀπό τό ἐξωτερικό.

Μάης, 22. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται οἱ ἀποφάσεις τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ IV Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ μισθολογίου.

Μάης, 23. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν διευθυντή τοῦ Κρατικοῦ ἐκδοτικοῦ Ν. Λ. Μεστσεριακόφ γιά τόν τρόπο κατανομῆς τῶν ἐκδόσεων γιά πολιτικά, οἰκονομικά καί εἰδικά θέματα καί προτείνει σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί τοῦ ΣΛΕ σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στήν Λ. Α. Φότιεβα καί γράμμα στόν Ι. Ι. Ράντσενκο γιά τήν ἀπαράδεκτη καθυστέρηση τῆς τακτοποίησης τῶν ντοκουμέντων ἀνέγερσης τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ Σατούρας.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ σέ ὅλες τίς ἐπιτροπές κυβερνείων καί τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές κυβερνείων ὅτι λόγω τοῦ περάσματος στό φόρο σέ εἶδος εἶναι ἀνάγκη νά ἐνισχυθοῦν τά τοπικά ὄργανα κοινωνικῆς πρόνοιας καί νά ὀργανωθοῦν ἐπιτροπές ἀγροτικῆς ἀλληλοβοήθειας γιά τήν παροχή βοήθειας στίς οἰκογένειες τῶν κόκκινων στρατιωτῶν καί στή φτωχή ἀγροτιά.

Μάης, 24. Ὁ Λένιν συμπληρώνει τό δελτίο τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται τό σχέδιο ὀργανωτικῆς δουλιᾶς γιά τόν ἐφοδιασμό μέ καύσιμα καί τά ζητήματα: ἡ σύνθεση τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ καί τοῦ ΠΚΣΣ, ἡ πάλη ἐνάντια στίς διαρπαγές ἀπό τίς κρατικές ἀποθῆκες καί τά ἐργοστάσια κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις στό σχέδιο ὀργανωτικῆς δουλιᾶς τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἀνάγκη νά γίνει ἐπεξεργασία πρακτικῶν προτάσεων γιά τή στερέωση τῶν δεσμῶν τῶν κομματικῶν καί σοβιετικῶν ὀργανώσεων μέ τίς ἐξωκομματικές μάζες.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Ι. Μπόκι στή ΒΕΤΣΕΚΑ γιά τή μή ἱκανοποιητική ἔκθεση πού ὑπέβαλε σχετικά μέ τήν πάλη ἐνάντια στίς διαρπαγές στό Κρατικό θησαυροφυλάκιο (Γκόχραν).

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ρ. Ε. Κλασσόν σχετικά μέ τήν καθυστέρηση τῆς ἀγορᾶς ἀπό τή Γερμανία βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων γιά τή Διεύθυνση ὑδραυλικῆς ἐξόρυξης τύρφης.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Β. Α. Σμολιανίνοφ, ὅπου κάνει πρόταση νά παρθοῦν ἐπειγόντως μέτρα γιά τήν παροχή βοήθειας στίς πετρελαιοπηγές τοῦ Μπακοῦ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κάνει εἰσηγήσεις γιά τά σχέδια ἀποφάσεων σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στούς εἰδικούς καί τούς ὅρους τῆς δουλιᾶς τους, γιά τόν ἔλεγχο τῆς κατανομῆς τῶν τροφίμων, γιά τή διαδικασία ὑποβολῆς τῶν ζητημάτων ἀπό τό Μικρό ΣΛΕ στό Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου εἰσαγωγῶν γιά τό 1921 ὁ Λένιν ἐκλέγεται μέλος τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό ζήτημα αὐτό. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τά σχέδια νόμων γιά τήν ἀνταλλαγή, γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν ἐργατῶν μέ κατοικίες, τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν περιφρούρηση τοῦ ἁλιευτικοῦ καί ζωϊκοῦ πλούτου στό Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό καί στή Λευκή θάλασσα, τά ζητήματα γιά τό σχέδιο πραγματοποίησης τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων στό ἐσωτερικό τῆς ΣΟΣΔΡ μέ ἐμπορεύματα πού εἰσάγονται ἀπό τό ἐξωτερικό, γιά τόν τρόπο παραλαβῆς καί κατανομῆς τῶν ἐκδόσεων τοῦ ἐξωτερικοῦ κ.ἄ.

Δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάη, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 25. Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ὁμιλίας του πού θά κάνει στό IV Πανρωσικό συνέδριο τῶν συνδικάτων.

Μάης, 25. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Μπ. Χαλάτοφ γιά τό σχέδιο ἐφοδιασμοῦ τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης μέ τρόφιμα γιά τόν Ἰούνη τοῦ 1921.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν διευθυντή τῶν μεταλλουργικῶν ἐργοστασίων Πετρόβσκ καί τῶν ὀρυχείων τοῦ Ντονμπάς Ι. Ι. Μεζλάουκ γιά τή δουλιά τῶν ἀνθρακωρυχείων καί τῶν ὀρυχείων, γιά τήν ἐξόρυξη κάρβουνου καί τήν πάλη γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας.

Ὁ Λένιν στέλνει χαιρετιστήριο γράμμα στούς μεταλλωρύχους τοῦ ἐργοστασιακοῦ συγκροτήματος Πετρόβσκ τοῦ Ντονμπάς.

Σέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι ὁ Λένιν τόν παρακαλεῖ νά πεῖ τή γνώμη τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου γιά τό σχέδιο τῆς «Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα» καί προτείνει νά μελετηθοῦν στήν Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου οἱ τοπικοί οἰκονομικοί ἀπολογισμοί καί τά σχέδια γιά τό 1921.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ν. Π. Μπριουχάνοφ καί προτείνει νά δυναμώσει ἡ πειθαρχία ἀνάμεσα στά στελέχη πού δουλεύουν στό μηχανισμό τοῦ ἐπισιτισμοῦ στίς ἐπαρχίες καί νά ἀσκηθεῖ ποινική δίωξη ἐνάντια σέ ὅσους δέν ἐκπληρώνουν τίς ἐντολές τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ.

Σέ γράμμα του πρός τόν Μπ. Βιγκιλιέφ στή Βαρσοβία ὁ Λένιν τόν παρακαλεῖ νά ζητήσει πληροφορίες γιά τήν τύχη τῶν χειρογράφων καί τῶν βιβλίων του πού ἄφησε στήν Κρακοβία καί στό Πορόνιν τό 1914.

Μάης, 26. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου συζητοῦνται ἡ σύνθεση τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ καί τά ζητήματα πού συνδέονται μέ τή διεξαγωγή τοῦ IV Πανρωσικοῦ συνεδρίου τοῦ συνδικάτου τῶν μεταλλουργῶν.

Ὁ Λένιν ἀνοίγει τή Χ Πανρωσική συνδιάσκεψη τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ ἐναρκτήριο λόγο, ἐκλέγεται στό Προεδρεῖο τῆς συνδιάσκεψης, ὁμιλεῖ πάνω στό θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης καί μετά κάνει τήν εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τούς Ν. Π. Μπριουχάνοφ καί Α. Ι. Σβιντέρσκι, τόν διευθυντή τοῦ τμήματος κατανομῆς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ Α. Γ. Βισίνσκι καί τούς ἀντιπροσώπους τοῦ Σοβιέτ Μόσχας γιά τήν ἐπισιτιστική κατάσταση τῆς Μόσχας.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μπ. Χαλάτοφ σχετικά μέ τή μή ἱκανοποιητική δουλιά τοῦ τμήματος κατανομῆς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ καί προτείνει νά παρθοῦν μέτρα γιά νά καλυτερεύσει ἡ ὀργάνωση τοῦ ἐλέγχου τῆς κατανομῆς τοῦ ψωμιοῦ.

Σέ γράμμα του πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι ὁ Λένιν προτείνει νά ὀργανωθεῖ διαμέσου τῆς στατιστικῆς ὑποεπι-

τροπῆς τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου ἡ σύνταξη μηνιαίων συνοπτικῶν στοιχείων γιά τήν κατάσταση τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας τῆς χώρας καί γιά τήν ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ σωστά ἡ ἀνάλυση καί ἡ χρησιμοποίηση τῶν στατιστικῶν στοιχείων.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεγράφημα στόν πρόεδρο τῆς ἐπιτροπῆς βιομηχανίας πετρελαίου Ἀζερμπαϊτζάν Α. Π. Σερεμπρόβσκι στό Μπακού, ὅπου προτείνει νά λυθεῖ ἐπειγόντως τό ζήτημα σχετικά μέ τό ἀλεύρι καί τόν ἐφοδιασμό μέ ἱματισμό τῶν ἐργατῶν τῶν πετρελαιοπηγῶν.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στή δεύτερη (ἀπογευματινή) συνεδρίαση τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ), κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς δμιλίες πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος.

Μάης, 27. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν τρίτη (πρωινή) συνεδρίαση τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ), κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς δμιλίες, καταστρώνει πρόχειρα τό σχέδιο δμιλίας του καί μετά ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο πάνω στήν εἰσήγηση γιά τό φόρο σέ εἶδος. Ὁ Λένιν ἐκλέγεται πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συνδιάσκεψης γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου ἀπόφασης πάνω στά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ι. Τ. Σμίλγκα στή Γενική Διεύθυνση καυσίμων γιά τή χειροτέρευση τῆς κατάστασης στίς πετρελαιοπηγές Μπακοῦ καί προτείνει νά ἐκπονηθεῖ πρόγραμμα μέτρων γιά τήν παροχή συστηματικῆς βοήθειας στό Μπακού.

Ὁ Λένιν κάνει εἰσήγηση στήν τέταρτη (ἀπογευματινή) συνεδρίαση τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τή δουλιά τῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΡ (μπ) τοῦ IV Πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· κάνει πρόταση νά διαβιβαστεῖ τό σχέδιο τῆς «Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ» γιά ἐπικύρωση στήν ΠΚΕΕ καί νά ἐνισχυθεῖ ἡ Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀνόρθωση τῆς βιομηχανίας πετροκάρβουνου τοῦ Ντονμπάς, τά ζητήματα σχετικά μέ τό φόρο σέ εἶδος στό κρέας, τήν ὀργάνωση ἀποστολῆς γιά ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων στή Σιβηρία διαμέσου τῆς θάλασσας τοῦ Κάρα, τόν ἐφοδιασμό τῆς περιοχῆς Γιακουτίας μέ ἐμπορεύματα ἀπό τό ἐξωτερικό, τόν ἐφοδιασμό τῶν λιμενεργατῶν τῆς Πετρούπολης μέ τρόφιμα κ.ἄ.

Μάης, 27 ἤ 28. Ὁ Λένιν κάνει τό πλάνο καί γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης

τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) πάνω στά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Μάης, 28. Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου ἐξετάζονται τά ζητήματα γιά τήν παροχή ἔκτακτης στρατιωτικῆς βοήθειας στό λαϊκό-ἐπαναστατικό στρατό τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, γιά τή δουλιά τῆς ἐπιτροπῆς σχετικά μέ τήν ὀργάνωση ἀγορᾶς σιτηρῶν ἀπό τούς ἐργάτες στήν Οὐκρανία, γιά τή σύνθεση τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), τοῦ Προεδρείου τοῦ ΑΣΛΟ, τῆς ΚΕ τοῦ συνδικάτου τῶν μεταλλουργῶν κ.ἄ.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου ἀπόφασης πάνω στά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἐπιτροπή ψηφίζει τό σχέδιο ἀπόφασης πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στήν πέμπτη συνεδρίαση τῆς Χ Πανρωσικῆς συνδιάσκεψης τοῦ ΚΚΡ (μπ), ἐπανειλημμένα τάσσεται ὑπέρ τοῦ σχεδίου ἀπόφασης πάνω στά ζητήματα τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ συνδιάσκεψη ψηφίζει τή λενινιστική ἀπόφαση. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ τόν τελικό λόγο μέ τή λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς συνδιάσκεψης.

Ὁ Λένιν γράφει τηλεφωνογράφημα πρός τούς Κ. Μπ. Ράντεκ καί Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ στήν Πετρούπολη σχετικά μέ τήν πιθανή σύνθεση τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας στό ΙΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός ὅλους τούς Λαϊκούς ἐπιτρόπους καί στό διευθυντή τῆς ΚΔΣ, ὅπου προτείνει νά ἐνημερωθοῦν μέ τό σχέδιο τῆς «Ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ πρός τά τοπικά σοβιετικά ὄργανα» καί νά κάνουν τίς παρατηρήσεις καί συμπληρώσεις τους γιά νά μποῦν στό σχέδιο κατά τή σύνοδο τῆς ΠΚΕΕ.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ σέ ὅλες τίς Ἐκτελεστικές ἐπιτροπές κυβερνείων καί τίς ἐπιτροπές Ἐπισιτισμοῦ κυβερνείων ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δοθεῖ ἰδιαίτερη προσοχή στήν ὀργάνωση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ τρόφιμα.

Μάης, 29. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Κ. Μπ. Ράντεκ μέ τήν παράκληση νά τοῦ κάνει γνωστή τήν ἡμερομηνία ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τή μέρα τῆς εἰσήγησης τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά τήν τακτική τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί γιά τή μετάφραση τῆς μπροσούρας του «Γιά τό φόρο σέ εἶδος» στά ἀγγλικά, γερμανικά καί γαλλικά.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Α. Μπ. Χαλάτοφ μέ τήν παράκληση νά τοῦ κάνει γνωστό μέ ἀκριβῆ στοιχεῖα τό βαθμό τῆς καλυτέρευσης τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῆς Μόσχας μέ ψωμί γιά τόν Ἰούνη τοῦ 1921.

Μάης, 30. Ὁ Λένιν γράφει ἀπαντητικό γράμμα στόν ἀναπληρωτή τοῦ ἐμπορικοῦ ἀκόλουθου τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γερμανία Γ. Χ. Λουτοβίνοφ γιά τήν ἀνάγκη κομματικοῦ χειρισμοῦ τῶν ἐλλείψεων καί τῶν λαθῶν τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης καί γιά τή δουλιά τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γερμανία.

Ὁ Λένιν ἐνημερώνεται μέ τά στοιχεῖα τῆς ΚΔΣ γιά τήν κατάσταση τῆς φθινοπωρινῆς βρίζας στή Δημοκρατία.

Στό τηλεφωνογράφημά του πρός τόν Ν. Π. Μπριουχάνοφ στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ ὁ Λένιν προτείνει νά ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἀποστολή στήν Οὐκρανία ἐμπορευμάτων γιά τό ἀπόθεμα ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μπ. Χαλάτοφ γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ κρατικοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ «Ἐλεκτροπερεντάντσα» μέ τρόφιμα.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι καί προτείνει νά ἐξεταστεῖ στό Ἐπαναστατικό Στρατιωτικό συμβούλιο τό ζήτημα τῆς συστηματικῆς χρησιμοποίησης τοῦ στρατοῦ στίς τρέχουσες οἰκονομικές δουλιές καί στίς δουλιές γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ κρατικοῦ σχεδίου ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή δεύτερη (ἀπογευματινή) συνεδρίαση τῆς ΙΙΙ συνόδου τῆς ΠΚΕΕ γιά τά καθήκοντα τῶν οἰκονομικῶν ὀργάνων στίς ἐπαρχίες.

Τέλη τοῦ Μάη, νωρίτερα ἀπό τίς 31. Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τή σύσκεψη, ὅπου ἐξετάζεται τό ζήτημα σχετικά μέ τή δυνατότητα σύναψης συμφωνίας ἐκχώρησης μέ τούς γερμανούς βιομήχανους γιά τή διεξαγωγή γεωλογικῆς ἐξερεύνησης τῆς μαγνητικῆς ἀνωμαλίας τοῦ Κούρσκ.

Μάης, 31. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γερμανία. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν προετοιμασία διενέργειας ἐκκαθάρισης στό Κόμμα, τήν ἀντιπροσωπεία τοῦ ΚΚΡ (μπ) στό ΙΙΙ συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τά συμπεράσματα τοῦ συνεδρίου τῶν συνδικάτων τῶν ἐργατῶν μετάλλου, τήν ἀγορά σιτηρῶν ἀπό τούς ἐργάτες

στήν Οὐκρανία, τόν ἐφοδιασμό τῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ στήν Οὐκρανία, τήν ἐπισιτιστική κατάσταση στό Ὀρέχοβο-Ζούεβο, τό σχέδιο ἔκδοσης ἐκπαιδευτικῶν βοηθημάτων κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Κ. Κορολιόφ σχετικά μέ τήν ἀπόφαση πού ψήφισε ἡ ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) γιά τό ζήτημα τῶν ὑπεύθυνων στελεχῶν πού περιοδεύουν στήν ἐπαρχία καί γιά τήν ἀνάγκη πιό στενῆς σύνδεσης τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ΚΕ μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεφωνογράφημα στή ΒΕΤΣΕΚΑ, στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Συγκοινωνιῶν καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά γίνει αὐστηρή ἐπίβλεψη γιά τήν πιό γρήγορη μεταφορά ὑφασμάτων ἀπό τή Μόσχα στήν Οὐκρανία γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στήν Πετρούπολη γιά τό Οἰκονομικό συμβούλιο Περιοχῆς καί τό Συμβούλιο τῶν συνδικάτων μέ τήν πρόταση νά λυθεῖ ἐπειγόντως τό ζήτημα τῆς χορήγησης πριμοδότησης σέ τρόφιμα στούς ἐργάτες πού κατασκευάζουν ἠλεκτρικά ἄροτρα γιά τίς φθινοπωρινές ἀγροτικές δουλιές.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν ἀντιπρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς κρατικῶν ἔργων Γκ. Ντ. Τσιουρούπα, μέ τό ὁποῖο ρωτάει σχετικά μέ τά μέτρα πού πάρθηκαν γιά νά τελειώσει ἐπειγόντως ἡ οἰκοδόμηση τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ Κασίρα.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τήν ἐντολή πρός τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ταχυδρομείων καί Τηλεγραφείων γιά νά ὑποβάλει ἐπειγόντως στό ΣΕΑ τήν εἰσήγηση σχετικά μέ τό χρονοδιάγραμμα τῆς ραδιοτηλεφωνικῆς οἰκοδόμησης.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐθνοτήτων, στόν Μ. Π. Πάβλοβιτς-Βέλτμαν καί τοῦ προτείνει νά πάρει μέρος στή σύνταξη χαρτῶν γιά τόν ἐκπαιδευτικό ἄτλαντα, πού θά χαρακτηρίζουν τήν ἱστορία ἀνάπτυξης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῆς ἀποικιοκρατίας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· ὑπογράφει τό σχέδιο διατάγματος γιά τό φόρο σέ εἶδος σέ κηπουρικά καί μποστανικά, τό νομοσχέδιο γιά τό κρατικό μονοπώλιο στό ἀλάτι, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν παραγγελιῶν τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτροπάτων σέ ἐμπορεύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ κ.ἄ. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης: τά σχέδια διαταγμάτων γιά τό φόρο σέ εἶδος στό κρέας καί στά μελισσοκομικά προϊόντα, ὁ καθορισμός διευκολύνσεων στά νοικοκυριά πού καλλιεργοῦν σπόρους γιά χορτονομή, ἡ ἀνάπτυξη τῆς

ἰχθυοβιομηχανίας, τά ζητήματα σχετικά μέ τή συμφωνία ἐκχώρησης γιά τή διεξαγωγή γεωλογικῆς ἐξερεύνησης τῆς μαγνητικῆς ἀνωμαλίας τοῦ Κούρσκ, ἡ ἀποστολή ὑπηρεσίας γιά τήν ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων στήν Κολιμά κ.ἄ.

Ἰούνης, 1. Ὁ Λένιν δέχεται τά μέλη τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Οἰκονομικῶν καί ἀκούει τήν ἔκθεση γιά τή δουλιά τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου.

Ὁ Λένιν συμμετέχει στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ΠΚΕΕ γιά τήν ἐπεξεργασία σχεδίου ἀπόφασης σχετικά μέ τίς τοπικές οἰκονομικές συσκέψεις, τό σύστημα λογοδοσίας καί τήν καθοδήγησή τους ἀπό τήν «Ἐντολή τοῦ ΣΕΑ».

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Β. Α. Ἀβανέσοφ καί τόν παρακαλεῖ νά συντάξει καί νά περάσει γιά ἔγκριση στό Προεδρεῖο τῆς ΠΚΕΕ μιά ἐγκύκλιο πρός ὅλα τά τοπικά ὄργανα τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης σχετικά μέ τή σύνθεση τῶν τοπικῶν οἰκονομικῶν συσκέψεων.

Ὁ Λένιν ἀναθέτει στό Συμβούλιο λαϊκῆς οἰκονομίας Μόσχας νά ἐξετάσει τήν παράκληση τῶν πληρεξούσιων τοῦ χωριοῦ Στάρι Γιάμ γιά τόν ἐξηλεκτρισμό τοῦ χωριοῦ τους.

Ὁ Λένιν τηλεγραφεῖ στό Μπακού στόν πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς πετρελαίου τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν Α. Π. Σερεμπρόβσκι ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά λυθεῖ πιό γρήγορα τό ζήτημα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν ἐργατῶν τῶν πετρελαιοπηγῶν.

Σέ τηλεγράφημά του πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΣΛΕ τῆς Οὐκρανίας Χ. Γκ. Ρακόβσκι ὁ Λένιν τοῦ κάνει γνωστό τόν τρόπο ἀποστολῆς στήν Οὐκρανία ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων τῶν βιομηχανικῶν κέντρων πού πεινοῦν, γιά τή συγκέντρωση τροφίμων μέ ὀργανωμένη ἀνταλλαγή ἐμπορευμάτων.

Ὁ Λένιν προτείνει νά ἐξεταστεῖ στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο ἤ στή Γραμματεία τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) τό ζήτημα σχετικά μέ τά μέτρα γιά τήν ἐπίσπευση τῆς ἐκκαθάρισης τοῦ ληστοσυμμοριτισμοῦ στό κυβερνεῖο Βορόνεζ.

Ἰούνης, 2. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ συνδικάτου μεταλλουργῶν Μ. Π. Βλαντίμιροφ γιά τή δουλιά τοῦ συνδικάτου καί τοῦ τμήματος μετάλλων τοῦ ΑΣΛΟ.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι γιά τόν τρόπο ἐκπλήρωσης τῶν καθηκόντων τοῦ ΣΕΑ ἀπό τήν Κρατική Ἐπιτροπή σχεδίου καί γιά τόν καθορισμό δουλιᾶς ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Κρατικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου.

Ἰούνης, 3.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τό στρατιωτικό ἐπίτροπο τῆς ἀνεξάρτητης ταξιαρχίας πεζικοῦ τοῦ Νταγκεστάν Α. Μ. Τσεβεριόφ γιά τήν ἐθνική πολιτική στό Νταγκεστάν, καί μετά γράφει σημείωμα στόν Ε. Μ. Σκλιάνσκι μέ τήν παράκληση νά ἐξετάσει τίς προτάσεις τοῦ Τσεβεριόφ.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν διευθυντή τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐργασίας Α. Γκάστεφ σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας τῶν προβλημάτων ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Γενική Διεύθυνση βιομηχανίας πετρελαίου στόν Ι. Μ. Γκοῦμπκιν ἀπ' ἀφορμή τό ἄρθρο γιά τήν ἀντικατάσταση τῶν μεταλλικῶν σωλήνων μέ μεῖγμα ἀπό τσιμέντο κατά τή διάτρηση τῶν πετρελαιοπηγῶν, πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Νεφτιανόγε ι Σλάντσοβογε Χοζιάιστβο», ρωτάει ἄν εἶναι δυνατό νά χρησιμοποιηθεῖ ἡ μέθοδος αὐτή στίς πετρελαιοπηγές τοῦ Μπακοῦ.

Σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλους τούς προέδρους τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων ὁ Λένιν προτείνει νά παρθοῦν ἐπειγόντως μέτρα γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν καθηκόντων τῆς ΚΔΣ λόγω τῆς ἐπεξεργασίας ἑνιαίου οἰκονομικοῦ σχεδίου τῆς χώρας.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας· ὑπογράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τό φόρο σέ εἶδος στά μελισσοκομικά προϊόντα. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά σχέδια ἀποφάσεων: γιά τήν ὀργάνωση στή Μόσχα ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς τῆς «προφορικῆς ἐφημερίδας», γιά τήν ἐξασφάλιση μέ τρόφιμα τῶν ἐργαζομένων στίς δουλιές γιά τή συγκέντρωση καυσίμων, τά ζητήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν τμημάτων ἐργασίας τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τῆς χρησιμοποίησης τῶν αὐτοκινήτων γιά τή μεταφορά τροφίμων, τοῦ ἐξοπλισμοῦ μέ τά ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα τῶν ἁμαξοστοιχιῶν-ἐργαστηρίων γιά τίς ἐπισκευές τῶν ἀγροτικῶν ἐργαλείων, τῆς κατανάλωσης τοῦ ἐμπορευματικοῦ ἀποθέματος ἀνταλλαγῆς κ.ἄ.

Ἰούνης, 4.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου ἐξετάζονται ἡ εἰσήγηση τῶν Ε. Μ. Σκλιάνσκι καί Σ. Ι. Γκοῦσεφ γιά τήν καλυτέρευση τῆς ποιοτικῆς σύνθεσης τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, τά ζητήματα γιά τήν κατάσταση στή Δημοκρατία τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς, τή διεξαγωγή ἀνακαταγραφῆς τῶν μελῶν τοῦ ΚΚΡ (μπ), τήν ὀργάνωση τῆς διαφωτιστικῆς δουλιᾶς σέ σχέση μέ τήν εἰσαγωγή τοῦ φόρου σέ εἶδος, τήν ἀντεπαναστατική δράση τῶν μενσεβίκων, τή στάση ἀπέναντι στούς σεχταριστές κ.ἄ. Τό Πολιτικό Γραφεῖο ψηφίζει ἀπόφαση νά χορηγηθεῖ στόν Λένιν ἄδεια μέχρι νά

ἀρχίσουν οἱ ἐργασίες τοῦ III συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κρατικῶν ἔργων Τ. Β. Σαπρόνοφ σχετικά μέ τά μέτρα πού πρέπει νά παρθοῦν γιά τήν ἀποπεράτωση τῆς ἀνέγερσης τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ Κασίρα.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι καί τόν παρακαλεῖ νά προετοιμάσει συνοπτικά στοιχεῖα γιά τά πραγματικά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν σχετικά μέ τόν ἐξηλεκτρισμό γιά νά τά χρησιμοποιήσει στήν εἰσήγησή του στό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Σέ τηλεγράφημά του πρός ὅλους τούς προέδρους τῶν Ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν κυβερνείων ὁ Λένιν τονίζει ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτο νά ἐκδίδονται ἀποφάσεις καί διαταγές στίς ἐπαρχίες πάνω σέ ζητήματα ἐφοδιασμοῦ, πού ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τίς ἐντολές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Ἰούνης, 5. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Α. Μ. Λεζάβα μέ κριτική τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου καί τοῦ Λ. Μπ. Κράσιν καί μέ σχέδιο τηλεγραφήματος πρός τόν Α. Π. Σερεμπρόβσκι, τόν ὁποῖο ρωτάει γιά τήν ἐμπορική συμφωνία πού ὑπογράφηκε στήν Κωνσταντινούπολη.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Μ. Ι. Φρούμκιν καί προτείνει νά ὑποβάλει ἀμέσως στό ΣΕΑ ἕνα χρονοδιάγραμμα γιά τή διεξαγωγή ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων μέ τό ἐξωτερικό ἀπό τό Νοτιοανατολικό οἰκονομικό συμβούλιο.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι μέ τό ὁποῖο προτείνει νά ἑτοιμάσει μπροσοῦρες, χάρτες καί ἄλλο ὑλικό γιά νά ἐνημερωθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ III συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μέ τό σχέδιο ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας.

Σέ γράμμα του πρός τόν Ρ. Ε. Κλασσόν ὁ Λένιν τόν παρακαλεῖ νά ἑτοιμάσει προτάσεις γιά τήν παροχή βοήθειας στή Διεύθυνση ὑδραυλικῆς ἐξόρυξης τύρφης.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Β. Α. Ἀβανέσοφ καί τόν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει τήν ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς ἐπεξεργασίας τῆς ἐντολῆς τοῦ ΣΕΑ καί τοῦ ΣΛΕ καί τοῦ κανονισμοῦ γιά τίς οἰκονομικές συσκέψεις τῶν κυβερνείων γιά νά κάνει τροποποιήσεις πρίν τήν ἐπικύρωση τῶν σχεδίων ἀπό τήν ΠΚΕΕ.

Ἰούνης, 6. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Λ. Α. Φότιεβα καί τήν παρακαλεῖ νά τοῦ στείλει στό προάστιο Γκόρκι τίς ἀπα-

ντήσεις στά γράμματά του, τά ποιήματα τοῦ Χάινε καί τοῦ Γκαῖτε καί νά στείλει στό Χάρκοβο τηλεγράφημα στόν Ι. Α. Σάμερ σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου στήν Οὐκρανία.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ε. Α. Πρεομπραζένσκι μέ προτάσεις γιά τήν ὀργάνωση τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Β. Α. Σμολιανίνοφ καί τοῦ προτείνει νά καλέσει ἔκτακτη σύσκεψη πού θά καθορίσει τά μέτρα γιά τήν καλυτέρευση τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν σιδηροδρομικῶν μέσω τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων.

Ἰούνης, 7. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Β. Τσιτσέριν σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς σύναψης συμφωνιῶν ἐκχωρήσεων καί ἐμπορικῶν συμφωνιῶν μέ γερμανικές ἐπιχειρήσεις καί τόν παρακαλεῖ νά ἀρχίσει διαπραγματεύσεις μέ τήν ἀστική κυβέρνηση τῆς Λεττονίας γιά τήν ἀνταλλαγή τῶν λεττονῶν ἐργατῶν-μελῶν τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΛ, πού παραπέμφθηκαν στό Ἔκτακτο Στρατοδικεῖο.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τή Γενική Διεύθυνση βιομηχανίας τύρφης στόν Ι. Ι. Ράντσενκο γιά τή στάση ἀπέναντι στούς ἐφευρέτες καί τήν ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ στή Ρωσία ειδικό κέντρο γιά τή μελέτη καί τήν ἐφαρμογή ὑδραυλικῆς μεθόδου ἐξόρυξης τύρφης.

Ὁ Λένιν συντάσσει συνοπτικό πίνακα γιά τήν κατάσταση τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς στή χώρα τό Γενάρη-Μάρτη 1921 σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα πού δημοσίευσε ἡ ἐφημερίδα «Ἐκονομίτσεσκαγια Ζίζν».

Ἰούνης, 8. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ν. Π. Γκορμπουνόφ καί τόν παρακαλεῖ νά παρθοῦν μέτρα γιά τήν ἐξάλειψη τῆς οἰκονομικῆς ἀκαταστασίας καί τή ρύθμιση τῆς ἰχθυοτροφικῆς οἰκονομίας στό σοβχόζ «Γκόρκι».

Σέ τηλεγραφήματα πρός τίς ἐπιτροπές ἐπισιτισμοῦ τῆς περιοχῆς τῶν Τσουβάσων, τῶν κυβερνείων Τιουμέν, Νίζνι Νόβγκοροντ καί Οὐφά ὁ Λένιν προτείνει νά ἐκπληρωθοῦν οἱ διατακτικές τοῦ Ἰούνη τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ σέ σιτάρι, κριθάρι καί βρώμη ὥς τίς 20 τοῦ Ἰούνη λόγω τῆς κρίσιμης ἐπισιτιστικῆς κατάστασης.

Ἰούνης, 10. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Ο. Β. Κούουσινεν σχετικά μέ τό ἄρθρο του «Δυό προβλήματα» καί «Θέσεις γιά τήν ὀργανωτική συγκρότηση τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων, τίς μεθόδους καί τό περιεχόμενο τῆς δουλιᾶς τους» μέ παρατηρήσεις πάνω στίς θέσεις καί κάνει τήν

πρόταση νά τίς ἑτοιμάσει γιά τήν εἰσήγηση στό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις στίς θέσεις σχετικά μέ τήν τακτική τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καί γιά τό ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνουν δεκτές οἱ θέσεις γιά τήν τακτική, πού ἑτοίμασαν ὁ Ἄβγκουστ Ταλγκάιμερ καί ὁ Μπέλα Κούν.

Ὁ Λένιν προτείνει ὅπως τά ζητήματα, πού ἀφοροῦν τίς ἀλλαγές στό Προεδρεῖο τοῦ ΑΣΛΟ καί τήν ἀποστολή στή Ρίγα τῆς ἀντιπροσωπείας γιά διαπραγματεύσεις μέ τούς ντασνάκους κ.ἄ., λυθοῦν ὕστερα ἀπό τήν προσωπική ἔκφραση τῆς γνώμης ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Ἰούνη, ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 10.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τήν Κλάρα Τσέτκιν γιά τά διδάγματα ἀπό τήν ἐξέγερση τῶν γερμανῶν ἐργατῶν τοῦ Μάρτη, γιά τήν κατάσταση πού ὑπάρχει στό Ἑνιαῖο Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Γερμανίας καί γιά τήν τακτική τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ἰούνης, 11.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Ε. Ζηνόβιεφ σχετικά μέ τήν προετοιμασία τῆς εἰσήγησης καί τῶν θέσεων τοῦ Ο. Β. Κούουσινεν γιά τό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τόν Γκ. Μ. Κρζιζανόβσκι μέ παρατηρήσεις πάνω στό ὑπόμνημα τοῦ διευθυντῆ τμήματος ἐξηλεκτρισμοῦ τοῦ ΑΣΛΟ Ν. Ν. Βάσκοφ γιά τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς χώρας.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα στό Ροστόβ τοῦ Ντόν γιά τό Γραφεῖο Καυκάσου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί στό Ὄμσκ γιά τό Γραφεῖο Σιβηρίας τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) μέ τήν ἐντολή νά παρθοῦν ἐπειγόντως μέτρα γιά τήν κανονική ἀποστολή σιτηρῶν στά ἐργατικά κέντρα.

Ἰούνης, 12.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ν. Π. Γκορμπουνόφ μέ τήν πρόταση νά ἐπιταχύνει τήν προετοιμασία τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τό συλλογικό ἐφοδιασμό τῶν ἐπιχειρήσεων μέ τρόφιμα.

Ἰούνης, 13.

Ὁ Λένιν γράφει τίς θέσεις τῆς εἰσήγησης γιά τό III συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς σχετικά μέ τήν τακτική τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ἰούνης, 14.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων, ὅπου συζητοῦνται τό σχέδιο νόμου γιά τήν ἐπιτροπή ἀξιοποίησης τῶν ὑλικῶν πόρων τῆς ΣΟΣΔΡ, τά σχέδια διαταγμάτων γιά τό φόρο σέ εἶδος στό

κρέας, γιά τόν τρόπο ἐπιβολῆς διοικητικῶν ποινῶν, τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή δημιουργία Κεντρικῆς διϋπηρεσιακῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀγορά καί τή διάδοση ξένης φιλολογίας, ἡ εἰσήγηση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ΑΣΛΟ γιά τήν ἐπίδραση τῆς ἰσχύουσας πολιτικῆς μισθολογίων στήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, τό ζήτημα σχετικά μέ τά μέτρα καταπολέμησης τῆς χολέρας κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ε. Α. Λίτκενς σχετικά μέ τά ζητήματα ὀργάνωσης τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Παιδείας.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τό τηλεγράφημα πρός τούς πληρεξούσιους τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης Ἰχθυοβιομηχανίας καί τούς πληρεξούσιους τῶν πόλεων τῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα γιά τή μεταφορά ξυλείας μέ τά ποτάμια, στόν διοικητή τῆς στρατιωτικῆς περιοχῆς τοῦ Βόλγα μέ τήν ἐντολή νά πάρουν ἔκτακτα μέτρα γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν ἐργατικῶν κέντρων καί τῶν τμημάτων τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ μέ ψάρια.

Ἰούνης, 15. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στή συνεδρίαση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς ἐνάντια στούς ἀντιπροσώπους τῆς «ἀριστερῆς» πτέρυγας τοῦ Ἑνιαίου Κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας.

Ἰούνης, 16. Ὁ Λένιν συμμετέχει σέ συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ)· ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή πού θά προετοιμάσει τά σχέδια ἀποφάσεων τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. Στή συνεδρίαση ἐξετάζονται ἐπίσης τά ζητήματα γιά τήν παροχή στρατιωτικῆς βοήθειας στή Μογγολία στόν ἀγώνα ἐνάντια στίς συμμορίες τοῦ Οὔνγκερν, γιά τήν παροχή οἰκονομικῆς βοήθειας στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης, γιά τή μετάθεση στελεχῶν ἀπό τίς ἐπαρχίες στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη κ.ἄ.

Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στήν πρώτη συνεδρίαση τῆς ΙΙΙ Πανρωσικῆς σύσκεψης ἐπισιτισμοῦ.

Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα πρός τόν πρόεδρο τοῦ ΑΣΛΟ Π. Α. Μπογκντάνοφ καί τοῦ προτείνει νά πάρει τά ἀπαραίτητα μέτρα γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀπόφασης τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τήν ἀποπεράτωση τῆς ἀνέγερσης τοῦ ἠλεκτροσταθμοῦ Κασίρα.

Ὁ Λένιν ζητάει πληροφορίες ἀπό τό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικῶν καί ἀπό τό ΠΚΣΣ σχετικά μέ τά ζητήματα πού συνδέονται μέ τή δουλιά τῆς σουηδικῆς ἐμπορικῆς ἀντιπροσωπείας στή Ρωσία.

Ἰούνης, 17. Ὁ Λένιν ἐκφωνεῖ λόγο στήν πλατιά συνεδρίαση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς γιά τήν κατάσταση στό Γαλλικό Κομμουνιστικό κόμμα.

Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Π. Α. Μπογκντάνοφ γιά τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς τοῦ ΑΣΛΟ καί τῆς Ἐπιτροπῆς Κρατικῶν ἔργων.

Ὁ Λένιν προεδρεύει στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἐργασίας καί Ἄμυνας καί μιλάει πάνω στό σχέδιο ἀπόφασης πού ἐξετάζεται γιά τό συλλογικό ἐφοδιασμό τῶν ἐργατῶν καί ὑπαλλήλων ὁρισμένων κρατικῶν ἐπιχειρήσεων. Στή συνεδρίαση ἐξετάζεται ἐπίσης τό ζήτημα τῆς διεύρυνσης τῶν δικαιωμάτων τῶν μεγάλων κρατικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἰούνης, 18. Ὁ Λένιν προτείνει τά ζητήματα σχετικά μέ τίς διαπραγματεύσεις μέ τή γαλλική κυβέρνηση γιά τήν ἐπιστροφή στή Ρωσία τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ στρατοῦ τοῦ Βράνγκελ, γιά τό διορισμό τῆς ἐμπορικῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ΣΟΣΔΡ στή Γερμανία κ.ἄ. νά λυθοῦν ὕστερα ἀπό τήν προσωπική ἔκφραση τῆς γνώμης ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ).

Ἰούνης, 19. Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα σχετικά μέ τό σχέδιο τοῦ ἐμπορικοῦ συμφώνου μέ τούς ἀμερικανούς συνεταιριστές καί τό δίνει στόν γραμματέα νά τό διαβιβάσει στά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) καί στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐξωτερικοῦ Ἐμπορίου.

Ὁ Λένιν προτείνει στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο Ἐπισιτισμοῦ νά πάρει ἐπειγόντως μέτρα γιά τόν ἐφοδιασμό τοῦ στρατοῦ τοῦ Καυκάσου μέ τρόφιμα.

Ἰούνης, 20. Ὁ Λένιν συνομιλεῖ μέ τόν Α. Ντ. Τσιουρούπα γιά τά ζητήματα τῆς δουλιᾶς τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐπισιτισμοῦ.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στά μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ) σχετικά μέ τίς προτάσεις τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Ἐξωτερικῶν γιά τούς ὅρους παραχώρησης στήν Ἰαπωνία ἐκχωρήσεων στήν περιοχή τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς.

Ἰούνης, 21. Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΡ (μπ), ὅπου ἐγκρίνονται σάν ὁδηγίες οἱ προτάσεις πού ἔκανε σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ἐλέγχου καί τῆς ἐκκαθάρισης τῶν μελῶν τοῦ Κόμματος. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ ΣΛΕ γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῶν ἐπαναστατικῶν

δικαστηρίων, τά ἐπισιτιστικά ζητήματα, τό ζήτημα τῆς οἰκονομικῆς βοήθειας στούς ἐργάτες τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης κ.ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει σημειώματα στούς Α. Ι. Ρίκοφ, Ν. Π. Μπριουχάνοφ, Π. Λ. Βόικοφ, Λ. Μ. Χιντσούκ, Μ. Ι. Φρούμκιν καί Α. Μ. Λεζάβα καί προτείνει νά συγκληθεῖ ἐπειγόντως σύσκεψη καί νά ἐξεταστοῦν τά ὑλικά γιά τίς ἐμπορικές συμφωνίες πού κλείστηκαν μέ τούς ξένους μεσιτικούς ἐμπορικούς οἴκους.

Ὁ Λένιν γράφει σημείωμα στόν Ι. Α. Τεοντορόβιτς γιά τήν ἀνάγκη ἐπεξεργασίας μέτρων σχετικά μέ τήν ἀνάπτυξη στά σοβχόζ τῆς κτηνοτροφίας καί χοιροτροφίας γιά παραγωγή κρέατος.

Ὁ Λένιν προεδρεύει σέ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων· ὑπογράφει τά σχέδια ἀποφάσεων γιά τά μέτρα καταπολέμησης τῆς ἐπισιτιστικῆς κρίσης, γιά τήν ἀναδιοργάνωση τῶν ἐπαναστατικῶν δικαστηρίων τῆς Δημοκρατίας. Στή συνεδρίαση συζητοῦνται ἐπίσης τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή συλλογική πληρωμή τῆς ἐργασίας τῶν ὑπαλλήλων πού ἐργάζονται σέ σοβιετικά ἱδρύματα, τό σχέδιο διατάγματος γιά τήν ὀργάνωση μετεωρολογικῆς ὑπηρεσίας, ἡ ἔκθεση γιά τόν ἔλεγχο στή χρησιμοποίηση τῶν εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων, τά ζητήματα γιά τήν ἐκμίσθωση κρατικῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων πού ὑπάγονται στή δικαιοδοσία τῶν τοπικῶν καί κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ ΑΣΛΟ, γιά τήν ὀργάνωση ἰατρονοσοκομειακῆς ὑπηρεσίας στήν ἁλιεία, γιά τίς λουτροπόλεις τῆς Κριμαίας, τοῦ Καυκάσου καί τοῦ Κουμπάν κ.ἄ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ του ΚΚΣΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

——

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1983
σέ 4 000 ἀντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 37

Σόλωνος 130. Ἀθήνα
Τηλ. 36 20 835 - 36 23 649

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

43

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.